



Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print) ISSN 2697-455X (Online)



Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนมีนาคม 2565

วัตถุประสงค์

Journal of Modern Learning Development เป็นวารสารวิชาการราย 2 เดือน (ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม, ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Modern Learning Development ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรรศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทรรศนะความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีรรัตน์ กัปโป

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโกกลางกุล

รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

รศ.ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์

ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.กุลจิรา รักนนคร

ผศ.ดร.อภิวัฒน์ โพธิ์सान

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวนา

ผศ.ดร.ภูมิภักดิ์ ภูมิพงศ์คชศร

ผศ.ดร.ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.อรรถ อภินันท์ธีระศักดิ์ดา
ผศ. ดิษยพรรณ ศิริบุญเรือง
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.
พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปญโญ,ดร.
ดร.เกศสุดา โภคานิตย์
ดร.อินทุราภรณ์ อินทรประจบ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช
ดร.สมควร นามสีฐาน
ดร.รัชดา ภักดิ์ยิ่ง
ดร.ลักขณา อินทร์บึง
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย
ดร.ดำเนิน หมายดี
ดร.เกษภา ผาทอง
ดร.สาคร มหาหิงค์
ดร.อดิสร หนั่นคำจรร
ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาลัยพิษณุพนธ์ิต
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนัยนา กัปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

- ➔ แนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 1
สุกิจ อัครมหาเสนาวงศ์
- ➔ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาวกับการสอนแบบปกติ 19
จอมขวัญ ภาสตา และ กรวิภา สรรพกิจจำนง
- ➔ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัด พิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 31
กิตติยาพร วรสา, สติรพร เชาวนชัย และ วิทยา จันทร์ศิลา
- ➔ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 41
กัลยวรรณ ตะเกาทอง, สติรพร เชาวนชัย และ วิทยา จันทร์ศิลา
- ➔ การประเมินโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม 56
กัลพลี เฟ็งวิภาค และ ศาสวัต เฟ่งแพ
- ➔ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษาจังหวัด พิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 65
ศศิพงษ์ อ่อนไชย, สติรพร เชาวนชัย และ วิทยา จันทร์ศิลา
- ➔ รูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย 77
ปรีชา ทองหยัด, วัชรินทร์ สุทธิชัย และ เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์
- ➔ รูปแบบการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษาพื้นที่วนเกษตร บ้านโฮ้ม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 92
วัชรพงศ์ ชาวสามทอง, วัชรินทร์ สุทธิชัย, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา และ เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์
- ➔ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำสอนโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ 108
ธัญญา สกุลขั่ง และ กรวิภา สรรพกิจจำนง

- ➔ ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากร สำนักงานพาณิชย์ 120
จังหวัดในประเทศไทย
สุวิภาภรณ์ อีรมิตร, การุณย์ ประทุม และ กมล เสวตสมบุรณ์
- ➔ แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคนมแบบกลุ่มของเกษตรกร และ 135
วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี
ลลิตตา มหาพรหม และ ช่อ วายุภักตร์
- ➔ การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษา หน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของ 151
ธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี
ปณยาพร กิตติเชษฐสรรค์ และ ดนัยพงศ์ เชษฐโชติศักดิ์
- ➔ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค ในเขต 169
กรุงเทพมหานคร
บุญญาพร ศิลปะเจริญ และ วิชากร เฮงขวัญกุล
- ➔ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ 182
ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร
อิสริย์ ปทุมมากร และ วิชากร เฮงขวัญกุล
- ➔ ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล 196
วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม
สุภารัตน์ กิตติพันธ์ และ วิชากร เฮงขวัญกุล
- ➔ แรงจูงในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความ 209
คาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีใน บริษัทนำเข้าและ
จำหน่ายของเล่นเด็ก
ชนิดาภา ปัตติ และ สุมาลี รามัญ
- ➔ การพัฒนาระบบและสื่อการให้คำปรึกษาการใช้โปรแกรมไอทีซิส (iThesis) ออนไลน์ 224
สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สุภาภรณ์ บุตรไทย
- ➔ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน 242
ผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
มงคล จิตรโสภิต
- ➔ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงาน 260
ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
พิชัยรัฐ หมั่นด้วง

➔ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ใน 280
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ทัศนีย์ บุตรราช, พีรพงศ์ บุญฤกษ์ และ ธงธิภา วันแก้ว

➔ ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ บนหลังคาโดย 301
ผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

สุริยาวัธ กิตติภูวตล, ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ, อนันตกุล อินทรผดุง และ พัฒนพงษ์ จันทร์คง

➔ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food 317
Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

เจติยา สกุลปุ่น และ วิชากร เฮงชัยกุล

➔ The Effects of Cooperative Learning Techniques on Thai Secondary School 333
Students' Reading Comprehension

Thananya Pochana

➔ รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการ 347
แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน
อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น

ธัญญารัตน์ สระแก้ว และ คิวซ์ ศรีโสภากุล

➔ การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงาน 363
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

พรรรัตน์ ลังกะสูตร, วราภรณ์ โพธิ์งาม และ อธิพงษ์ เพชรสุทธิ

➔ การตีความและถอดความรู้จากบทสูตรขวัญภาคอีสาน สู่วรรณกรรมเพื่อเยาวชน 376

เสพบัณฑิต ไหมงบัณฑิต, ปิยะวัฒน์ คงทรัพย์ และ นคร จันทราช

➔ การศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน 393
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เก่งกิจ สุธีลักษณ์

บทความพิเศษ

➔ หลักความเที่ยงธรรมในการแบ่งเขตทะเลในอ่าวไทย : กรณีศึกษาเกาะโลซิน 411

สมพงษ์ แซ่ท้อ

บทความวิชาการ

- ➔สมรรถนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ยุคใหม่ 426
สมบูรณ์ เสงี่ยม
- ➔การสังเคราะห์องค์ประกอบองค์การสมรรถนะสูง 438
วินุลาศ เจริญชัย, นพคุณ คุณาชีวะ, บุศรา นิยมเวช และ สัณญา เคนาภูมิ
- ➔ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคต 455
พัลลภ อุ่นภาค

ภาคผนวก

467

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล

ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

The Guidelines on Management for Development the Competency of Teacher on Digital in Small Size of Primary Schools

สุกิจ อัครมหาเสนาวงศ์, สุวดี อุปปินใจ,

ไพโรภ รัตนชวงค์ และ ประเวศ เวชชะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Sukit Oakkharamahasenawong, Suwadee Ouppinjai,

Pirop Rattanachuwong and Prawet Vechcha

Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : 609714004@crju.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการศึกษาสภาพ เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ในช่วง พ.ศ. 2558-2564 และภาพอนาคตของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในช่วง พ.ศ. 2565-2569 โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 29 คน และวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 33 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มี ดังนี้ 1) พัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาดิจิทัล PDCA+TPM (Technology, Participation, Moral) 2) พัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสารสนเทศดิจิทัล 3) พัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัล ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดผลการประเมินความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; สมรรถนะครูด้านดิจิทัล; โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstracts

The objective of this research was to propose a management approach to develop teacher competency. Digital aspect in a small elementary school is a qualitative research The action is scheduled to be in two steps: Step 1, a study of the condition study. Important factors affecting the development of digital teacher competency during 2015-2021 and the future picture of digital teacher competency development in small primary schools in the period 2022-2026 by interviewing 29 key informants and analyzing the content. Step 2 A study of management guidelines for developing digital teacher competency in small primary schools In a discussion group of 14 key informants, we assessed the feasibility and usefulness of the approach. by 33 key data contributors. The statistics used in the data analysis were mean and standard deviation. analyze content.

A result of this study was found in the following aspects.

The results showed that Management guidelines for developing digital teacher competency in small primary schools are as follows: 1) Develop a digital educational institution management system PDCA+TPM (Technology, Participation, Moral) 2) Develop a digital environment and information system 3) Develop teachers for teaching and learning management in the digital era. The feasibility assessment result was at the highest level. The results of the usefulness assessment were at a high level.

Keywords: Management Strategy; Digital Teacher Competency; Small Primary School

บทนำ

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว ส่งผลให้ระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรม และระบบการศึกษาเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง เทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการเข้ามาของแหล่งข้อมูลมหาศาล ที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยการสื่อสารอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อกันทั่วโลก ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงในทุกด้านไปอย่างไม่อาจคาดเดาได้ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนการทำงาน รวมไปถึงการเรียนรู้และระบบการศึกษา (พิชญ์ สนิมะโน, 2562 : 1-6) ทั้งนี้ หากไม่สามารถปรับตัวได้ทันเวลา อาจมีผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กรและต้องยุติกิจการในที่สุด การรู้และปรับตัวก่อนจะทำให้ได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างมีความพร้อมสามารถสร้างโอกาสที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาขององค์กรและพัฒนาคุณภาพในการดำรงชีวิตประชาชนในสังคม ได้อย่างมากมาย (ปัทมพัฒน์ กาญจนะวสิต, 2559 : 3) บริบทของประเทศไทยในยุคดิจิทัลมีความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด งานบางประเภทที่อาจต้องเปลี่ยนบทบาทไป เช่น ครูกลายเป็นผู้อำนวยการสอนมากกว่าผู้สอน (นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562 : 5-6) เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อฐานความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาดิจิทัลเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม จึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากำลังคนให้เกิดความพร้อมและความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และ

ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งสร้างความตระหนักและรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560, 2560 : 1-23) รัฐบาลจึงมีนโยบายด้านการศึกษาในการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี, 2562 : 22-23) ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายที่จะปรับและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยทั้งการบริหารงานและการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 1-4) มีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาครูทุกระดับให้มีทักษะ ความรู้ และความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถทำหน้าที่วิทยากรมืออาชีพใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 1-4) สมรรถนะดิจิทัลจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถและความเป็นมืออาชีพในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในการที่จะบูรณาการทั้งความคิดรวบยอดหลักและกิจกรรมที่เสริมสร้างและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้อย่างลงตัวจนทำให้ผู้เรียนนำเอาความรู้นั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในโลกดิจิทัล (วิชัย วงษ์ใหญ่, มารุต พัฒนาผล: 2564 : 7) สมรรถนะดิจิทัลของวิชาชีพครูมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น ดังได้ระบุเป็นเชิงนโยบายไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครูมาตรฐานคุณวุฒิ และมาตรฐานการศึกษาชาติ (ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และ วาสนาไทย วิเศษสัตย์, 2563 : 106-117) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้ประกาศกรอบแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ในประเด็นการพัฒนาเริ่มแรกเพื่อให้ครูมีสมรรถนะด้านดิจิทัลที่สำคัญในการปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) การใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 4) การใช้โปรแกรมประมวลคำ 5) การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ 6) การใช้โปรแกรมการนำเสนอ 7) การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล 8) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ 9) การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 10) การเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2563 : 1-4)

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนยังก้าวไม่ทันความเปลี่ยนแปลง สื่อ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอ ครูยังใช้การสอนแบบเดิมไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง (กชพร มั่งประเสริฐ, 2564 : 411) และสมรรถนะที่ครูมีน้อยที่สุด คือ การนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้ในการเรียนการสอน ครูไม่มีความรู้เรื่องโปรแกรมนำเสนอ ไม่มีความรู้ด้านโปรแกรมกราฟิก (ศิวพร ศรีมงคล, 2561 : 194-195) ครูผู้สอนขาดความชำนาญในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ากับการสอน ทำให้ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559 : 19) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่ขาดสมรรถนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทันยุคทันสมัย ซึ่งสาเหตุมาจากไม่สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2562 : 6) อีกทั้งครูยังคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ด้วยตนเองในการเข้าถึงแพลตฟอร์มการใช้งานระบบดิจิทัล (เขมรัตน์ บุญหล่อสุวรรณ, 2562 : 35) ครูโรงเรียนขนาดเล็กยังคง

ขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการพัฒนาการผลิตสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนและระบบเครือข่าย (อมรรัตน์ จินดา, 2559 : 395-407) นอกจากนี้แล้ว ผลการวิจัยของ (ณัฐวดี ศิลปะศักดิ์ขจร, 2558 : 628-638) พบว่า การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนครปฐมอยู่เพียงในระดับปานกลาง ในขณะที่ผลการสำรวจการสำรวจความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่า บุคลากรทางการศึกษายังคงต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2564 : 1) แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรทางการศึกษา ยังคงมีปัญหาและยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งปัญหาการขาดสมรรถนะด้านดิจิทัลของครู ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สามารถส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาโดยรวมของชาติ เพราะใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กถือเป็นระบบการศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ถือเป็นพื้นฐานด้าน การศึกษาที่สำคัญของระบบการศึกษาไทยโดยเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการปลูกฝังและเสริมสร้างพัฒนาการ ของเด็กในทุก ๆ ด้านที่จะพัฒนาไปสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งยังเป็นการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้ เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป (สุนทร หลีกคำ และคณะ, 2560 : 12)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด จำนวน 15,158 แห่ง คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 50.74 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2562 : 5-19) กล่าวได้ว่า การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูก็ประสบกับปัญหาโดย ตลอด ดังเช่นผลการศึกษาของ (มรกต วงษ์เนตร, 2558 : 1) พบว่า ปัญหาการพัฒนาครูที่มีปัญหาการพัฒนา สูงที่สุดคือโรงเรียนไม่มีการกำหนดแผนการพัฒนาครูใช้วิธีการไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูและสภาพ ความพร้อม ไม่มีหรือกำหนดเกณฑ์การประเมินผลจากการพัฒนาครู และไม่มีการดำเนินการปรับปรุงหรือ แก้ไขต่อการพัฒนาครูเมื่อพบข้อบกพร่องหรือดำเนินการไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2560 : 17-33) พบว่า การพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่สอดคล้องกับความต้องการ ในอนาคต มีปัญหาเชิงระบบที่สำคัญคือการพัฒนาครูไม่ยืดหยุ่น เน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ขาดนวัตกรรม การพัฒนาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสู่มืออาชีพ การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลนั้นอาจมา หลายวิธีการแต่การบริหารเชิงกลยุทธ์นั้นจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีความสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้น

จากความสำคัญของการศึกษาในระดับประถมศึกษาและจากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงปัญหา การขาดสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง แนว ทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นแนวทางการ บริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่สามารถนำไปใช้วางแผน เพื่อพัฒนาให้ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนให้ก้าว ทันการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ

สังคม นโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและส่งผลต่อคุณภาพโดยรวมของการจัดการศึกษาของชาติในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ในช่วง พ.ศ. 2558-2564 และภาพอนาคตของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในช่วง พ.ศ. 2565-2569 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติ อาทิ จบการศึกษาระดับปริญญาโททางการศึกษาขึ้นไป มีประสบการณ์การทำงานในด้านนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นต้น

โดยที่กลุ่มเป้าหมาย: จากเกณฑ์คุณสมบัติ ได้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 29 ดังนี้ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จำนวน 5 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาบุคคล จำนวน 7 คน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครู จำนวน 7 คน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มแบบกึ่งอนันต์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดให้เป็น ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้ได้รับรางวัลด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ครู ประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง จำนวน 14 คน จากนั้นใช้วิธีการเลือกแบบกึ่งอนันต์ต่อไป

2. เครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ในช่วง พ.ศ. 2558-2564 และภาพอนาคตของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในช่วง พ.ศ. 2565-2569 ใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการโดยทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนการหาคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาหลักตรวจสอบความสอดคล้องของกับคำถามการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และประเด็นในการสนทนากลุ่ม ดำเนินการโดยทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนการหาคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาหลักตรวจสอบความสอดคล้องของกับคำถามการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ในช่วง พ.ศ. 2558-2564 และภาพอนาคตของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในช่วง พ.ศ. 2565-2569 ผู้วิจัยได้ดำเนินการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 29 คน เพื่อเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ดำเนินการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 14 คน เพื่อร่วมประชุมกลุ่มในให้ข้อเสนอแนะในการยกร่างแนวทางการบริหารจัดการฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนและสังเคราะห์แนวคิดของของ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 9-83) (สุเดช โสมาบุตร, 2560 : 28-29) เป็นแนวทางในการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่

ทฤษฎีการบริหารจัดการ PDCA อ้างอิงใน (รังสรรค์ อินทจันทร์ , พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2560 : 16-17) และ (กรุณา โกชาลี 2560 : 238-251) เป็นแนวทางในการศึกษา เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

แนวคิดของของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 55-64) การบริหารจัดการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของ (Samuel Kai Wah Chu, 2017 : 8-27) เป็นแนวทางในการศึกษา ภาพอนาคตการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

แนวคิดของของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 14-81) , (พระสุเทพ วงศ์ ยิ่งประเสริฐ, 2562 : 115) และ (มนัส จันทรพวง, 2564 : 196-197) เป็นแนวคิดหลักในการออกแบบ กระบวนการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
วิสัยทัศน์

“มุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพ จัดสภาพแวดล้อมและระบบสารสนเทศ เพื่อให้ครูมี
สมรรถนะด้านดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน”

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพด้วย PDCA+TPM (Technology, Participation, Moral)

2. พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมรวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสมรรถนะครูด้านดิจิทัล

3. พัฒนาครูให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันดิจิทัลและสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน
เป้าประสงค์

1. สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการคุณภาพ โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ชุมชน และบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกฎหมายและมาตรฐานดิจิทัล

2. สถานศึกษามีภูมิทัศน์ ห้องเรียน ที่สะอาดและสะดวกมีอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร มีอุปกรณ์ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความทันสมัย สะดวกต่อการนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ให้ครูสามารถผลิตสื่อสารสนเทศดิจิทัล โดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการใช้สื่อดิจิทัล

3. ครูมีความรู้ความชำนาญและสามารถนำดิจิทัลไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

กลยุทธ์ตัวชี้วัดและโครงการ ดังตารางต่อไปนี้

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ
1. พัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาดิจิทัล PDCA+TPM (Technology, Participation, Moral)	1.1 สร้างและนำระบบการบริหารจัดการ PDCA+TPM ในการวางแผนพัฒนาครูด้านดิจิทัลรายบุคคลอย่างเป็นระบบมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	1.1 โครงการบริหารจัดการสถานศึกษาดิจิทัล
	1.2 ร้อยละของครูที่เข้าใจนโยบายดิจิทัลภาครัฐ และปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง	1.2 โครงการฝึกอบรมนโยบายกฎหมายและมาตรฐานดิจิทัล
2. พัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสารสนเทศดิจิทัล	2.1 สร้างเครือข่ายพลังบ้าน วัด โรงเรียน ในการสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ อุปกรณ์เคลื่อนที่ ให้ครูสามารถใช้งานระบบปฏิบัติการ ทางคอมพิวเตอร์แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัลได้	2.1 โครงการรวมพลังทางการศึกษาเพื่อสร้างสถานศึกษาดิจิทัล
	2.2 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดิจิทัล ด้วยการใช้งานพื้นที่ทำงานแบบออนไลน์ การแบ่งปันข้อมูลออนไลน์ การแบ่งปันหน้าจอ การประชุมทางไกลผ่านจอภาพ ในการรวมพลังขับเคลื่อน เพื่อช่วยเหลือเพื่อนครูและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านดิจิทัล	2.2 โครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดิจิทัล
	2.3 ร้อยละของนิเทศติดตามและการยกย่องเชิดชูเกียรติ	2.3 โครงการนิเทศการ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ
	ผลการพัฒนาครูในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม	จัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
	2.4 การมีส่วนร่วมของครูในการสร้างคลังสารสนเทศดิจิทัลสามารถนำข้อมูลจากคลังสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพและบริการสังคม รวมทั้งสามารถจัดการและป้องกันคลังสารสนเทศดิจิทัล ให้พ้นจากภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ตได้	2.4 โครงการคลังสารสนเทศดิจิทัล
3. พัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัล	3.1 การมีส่วนร่วมผ่านการใช้งานระบบออนไลน์ของครูในการร่วมพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาครูด้านดิจิทัล และหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอน ระบบการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล	3.1 โครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาดิจิทัล
	3.2 ครูสามารถเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เร็วและเสถียร เพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนรู้โดยไม่จำกัดเวลา ผ่านเว็บเบราว์เซอร์	3.2 โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาดิจิทัล
	3.3 ครูสามารถใช้ โปรแกรมประมวลคำ โปรแกรมการนำเสนองาน โปรแกรมตารางคำนวณ ผ่านระบบเครือข่ายแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพได้	3.3 โครงการฝึกอบรม Microsoft office online
	3.4 ครูสามารถใช้โปรแกรมสร้างเว็บ โปรแกรมตกแต่งภาพ โปรแกรมจัดการทำงานของหน้าจอ โปรแกรมตัดต่อสื่อภาพเคลื่อนไหว เพื่อประยุกต์ใช้ในการสร้างสื่อการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัล	3.4 โครงการการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

ผลการประเมินแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า

ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัย ผู้วิจัยนำมาอภิปรายตามลำดับดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูครุพัฒนาด้วยระบบบริหารจัดการคุณภาพ PDCA+TPM สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการนำเอากระบวนการ PDCA มาใช้นั้น จะช่วยให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ เพราะในกระบวนการนี้จะมีทั้งการกำหนดแผนสำหรับพัฒนา การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบประเมิน และการปรับปรุงแก้ไข ในขณะที่ TPM จะมุ่งเน้นใช้เทคโนโลยีเข้ามาเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม และการยึดมั่นในหลักคุณธรรมโดย ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูด้วยระบบบริหารจัดการคุณภาพ PDCA+TPM ทำให้กระบวนการมีความเที่ยงตรงและเกิดประสิทธิภาพในด้านการพัฒนาและช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์, 2564 : 1-3) พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านดิจิทัลสามารถดำเนินการได้ 4 วิธีการ ได้แก่ การฝึกอบรม การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากกรณีศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้เครื่องมือทางการบริหารจัดการ และยังสอดคล้องกับ (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี, 2562 : 22-23) นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 1-2) นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 1-4) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาครู เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ บนพื้นฐานการสนับสนุนที่คำนึงถึงความจำเป็นและศักยภาพของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) ให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และให้เป็นต้นแบบการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา และการเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเที่ยงตรงภายในเนื่องมาจากเป็นแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาครูด้านดิจิทัลที่มีลักษณะซ้ำซ้อนขาดแผนงานการพัฒนาครู ภาระงานครูที่มีจำนวนมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากขาดระบบบริหารจัดการที่ดี ขาดการมีส่วนร่วม ความแตกต่างทางทัศนคติ และขาดการส่งเสริมอย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล เมื่อนำทฤษฎีการบริหารจัดการมาอธิบาย แสดงให้เห็นว่าเป็นเหตุปัจจัยสำคัญจากการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์, 2564 : 1-3) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านดิจิทัล มี 3 ปัจจัย ได้แก่ บริบททางสังคม วัฒนธรรมองค์กร และการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยกล่าวคือสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในนั่นเอง และนอกจากนี้แล้วงานวิจัยครั้งนี้ยังคงยึดหลักการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการปรับปรุง ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยส่วนนี้จะยืนยันตามทฤษฎีเพียงส่วนหนึ่ง เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายใน โดยเฉพาะในสถานการณ์ยุคดิจิทัลอาจจะต้องนำหลักการใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วม และคุณธรรม มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดระบบบริหารจัดการเพื่อ

พัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลด้วย สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ (กาญจนา เดชสม, 2564 : 69-86) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล พบว่า การบริหารจัดการศึกษา ควรเพิ่มการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องดิจิทัลในสถานศึกษา อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่างานวิจัยของกาญจนา เดชสม จะทำการวิจัยในขอบเขตสถานศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งต่างจากงานวิจัยของผู้วิจัยที่มุ่งศึกษาการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แต่อย่างไรก็ตามก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การนำหลักเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วม เป็นระบบบริหารจัดการสถานศึกษามีเหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคดิจิทัล แต่ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ยังมีความแตกต่างจากผลการวิจัยของกาญจนาเดชสม อีกประเด็น คือ ผู้วิจัยพบว่า ในระบบบริหารจัดการที่ดีต้องเพิ่มหลักคุณธรรมเข้ามาด้วย เนื่องจากการบริหารจัดการนั้นต้องสอดคล้องกับหลักคุณธรรม ที่ยึดความพอเพียง ความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบ เช่นนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้สูงขึ้น

ประเด็นที่ 2 จากผลการวิจัยที่ พบว่า ควรพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ทั้งนี้ เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การพัฒนาสภาพแวดล้อมจะช่วยปรับให้พฤติกรรมของมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ข้อค้นพบมีความเที่ยงตรงภายนอก เนื่องมาจากสอดคล้องกับ (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี, 2562 : 22-23) ที่ส่งเสริมการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ และอุทยานการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวิถีชีวิต ปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ให้ปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้มีการจัดทรัพยากรร่วมกันให้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสม ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่ง เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวตรีนุช เทียนทอง) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : 1-3) ให้มีสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย สอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563 : 1-4) ที่กำหนดให้ให้ส่งเสริม สนับสนุน จัดเตรียมงบประมาณ สร้างบรรยากาศการทำงานในรูปแบบดิจิทัล อุปกรณ์และเครื่องมือดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดและมีความเที่ยงตรงภายใน เนื่องมาจากเป็นแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาครูด้านดิจิทัลที่มีลักษณะสภาพบริบทไม่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของครู ขาดอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของครูที่มีสาเหตุมาจากการขาดงบประมาณ แก้ไขปัญหาโดยอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วม ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมคิด สกฤตสถาปัตย์, 2562 : 178-196) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างพลังอำนาจในการบริหารงานบุคคลเชิงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างพลังอำนาจในการบริหารงาน

บุคคลเชิงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การจุดประกายพลังร่วมการสร้างสรรค์บรรยากาศการทำงานเชิงรุกและการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูเต็มตามศักยภาพ ด้วยยุทธศาสตร์การสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยในการกำหนดพฤติกรรม ระบบของสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของมนุษย์ สภาพแวดล้อมที่มีแตกต่างกันพฤติกรรม การแสดงออกก็จะมีแตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลนั้น งบประมาณจะเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานงานทุกภาคส่วนในการร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อม ดังคำที่ว่า “ตกปลานอกบ้าน ประสานสิบทิศ” คือ สามารถร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน มูลนิธิ ชุมชน ในการขับเคลื่อนกลยุทธ์จึงจะประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้แล้วยังพบว่า ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในองค์กร ท่ามกลางสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจะช่วยให้การดำเนินการขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้สามารถทำการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ได้อย่างใกล้ชิด ด้วยระบบสารสนเทศที่ถูกต้อง แม่นยำครบถ้วนและทันต่อเหตุการณ์ ส่งผลให้สามารถตัดสินใจได้รวดเร็วและถูกต้อง และสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ในการบริหารการวางแผนการบริหารงานบุคคล การพัฒนาและฝึกอบรม การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาระบบเดิมซึ่งเต็มไปด้วยแฟ้มข้อมูลที่เป็นกระดาษ ที่สร้างความสิ้นเปลืองอาจและสูญหายได้โดยง่าย ยากแก่การดูแลรักษาจัดเก็บข้อค้นพบมีความเที่ยงตรงภายนอก เนื่องมาจากสอดคล้องกับนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวตรีนุช เทียนทอง) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : 1-3) ในการนำฐานข้อมูลกลางทางการศึกษา มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา มีฐานข้อมูลมุ่งพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและไม่ซ้ำซ้อน เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมการศึกษาของประเทศที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 1-2) ในการพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน บนฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย ข้อค้นพบมีความเที่ยงตรงภายในเนื่องมาจากเป็นแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาครูด้านดิจิทัลที่ขาดคลังข้อมูลทะเบียนประวัติการพัฒนาตนเองของครู ขาดสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยี ที่มีสาเหตุมาจากขาดการประสานงานด้านข้อมูลสารสนเทศ และขาดงบประมาณ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสุเทพ วงศ์ย์ยัง ประเสริฐ, 2562 : 115) ที่ทำการศึกษา การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญคณะสงฆ์จีนนิกายในบริบทที่เปลี่ยนแปลง พบว่า การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลในบริบทที่เปลี่ยนแปลง ควรจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหาร

จัดการและการจัดการเรียนรู้แผนงานพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย ข้อค้นพบดังกล่าวนี้แม้ของพระสุเทพ วงศ์ยัง ประเสริฐ จะทำการวิจัยในขอบเขตการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งต่างจากงานวิจัยของผู้วิจัยที่มุ่งศึกษา การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ระบบสารสนเทศมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้และพัฒนาในยุคดิจิทัล

ประเด็นที่ 3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ในด้านการพัฒนาครู ควรพัฒนาให้มีสมรรถนะดิจิทัลในการ จัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยการส่งเสริมครูได้นำดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้ครูนั้นได้เกิด กระบวนการในการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการนำดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานตลอดจนถึงการที่ครูได้รับการ ฝึกฝนให้ใช้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานบ่อยครั้งจะทำให้ครูเกิดความชำนาญตามกฎแห่งการฝึกหัด และรู้สึว่าการ พัฒนาตนเองด้านดิจิทัลเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น จนเกิดเกิดปฏิกิริยาตอบรับในเชิงบวกและก่อให้เกิดการปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบนี้มีความเที่ยงตรงภายนอก สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563 : 1-4) ที่ กำหนดให้ร้อยละ 70 เป็นการพัฒนาครูด้วยการเรียนรู้พัฒนาตนเองและเรียนรู้จากการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่ หลากหลาย สอดรับกับ (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี, 2562 : 22-23) ที่ส่งเสริมให้มี การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1-3) ที่มีแผนในการ พัฒนาครูให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน สามารถจัดกิจกรรม/ กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 1-4) ในการปรับและเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 พัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้และความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาแพลตฟอร์ม ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการ พัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสอดคล้องกับนโยบาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวตรีนุช เทียนทอง) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : 1-3) ในการ ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 2 การ พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู ให้มีสมรรถนะทางภาษาและดิจิทัล สามารถปรับวิธีการเรียนการสอนและ การใช้สื่อทันสมัย สอดคล้องกับนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 1-2) ในการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษาให้เป็นครูยุคใหม่ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อค้นพบมีความเที่ยงตรงภายในเนื่องมาจากเป็นแนวทางที่ใช้ ในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาครูในเรื่องหลักสูตร วิธีการ รูปแบบการพัฒนาครูขาดความเหมาะสม ขาดการ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการพัฒนาครู ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพตนเองที่จะพัฒนา สมรรถนะดิจิทัล ที่มีสาเหตุมาจากข้อจำกัดเรื่องเวลาในการพัฒนาตนเอง ความแตกต่างระหว่างเพศ พื้นฐาน

ทางการศึกษา ความแตกต่างระหว่างอายุ ประสบการณ์ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อริสา นพคุณ, 2561 : 232-244) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูที่สำคัญ คือ การสนับสนุนครูให้ได้รับการพัฒนาตนเองด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาจนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สายสวาท เสาร์ทอง, 2562 : 4281-4296) ที่ได้ศึกษา กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา เรียนรู้ยุค 4.0 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครู ควรกระตุ้นครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน พัฒนาครูให้จัดการเรียนการสอนที่ เน้นกระบวนการคิด ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการสอน เปิดโอกาสให้ครูให้อิสระกับนักเรียนในการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับตัวนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ การนำแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กไปสู่การปฏิบัติ มีข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา ดังนี้

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงสภาพการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ทำให้ทราบว่าสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะครูไม่เพียงพอ และอาจทำให้เกิดการดำเนินการที่ซ้ำซ้อน ผลการวิจัยส่วนนี้จะช่วยให้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาตนเอง และนำไปสู่การจัดทำคลังข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา จะช่วยให้ผู้บริหารได้ทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของครู และทำให้สามารถกำหนดแผนงานพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ผลการวิจัยยังพบอีกว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล คือเรื่องของงบประมาณ ดังนั้นควรประสานความร่วมมือกับชุมชนในการขับเคลื่อนการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ทั้งในเรื่องการสนับสนุนทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาตามหลัก บวร หรือ บ้าน วัด โรงเรียน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมทั้งศึกษาระบบการขั้นตอนในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการปรับคณะรัฐมนตรี เป็นเหตุให้นโยบายอาจขาดความต่อเนื่อง และเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ฉะนั้นจึงควรต้องปรับให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยผู้บริหารควรนำเอา PDCA+TPM มาปรับใช้ทุกขั้นตอนในการบริหารจัดการ ทั้งงานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป เพื่อให้ครูได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษา มาปรับใช้ใน

การปฏิบัติงานจนเกิดความสามารถ เมื่อครูได้เรียนรู้จากวิธีการแก้ไขปัญหา ก็จะก่อให้เกิดทักษะและคุณลักษณะความเป็นผู้นำด้านดิจิทัลเป็นลำดับจนบรรลุผลเกิดเป็นสมรรถนะด้านดิจิทัล

3. ควรมีการสนับสนุนและผลักดันให้ครูที่ผ่านการพัฒนาแล้วนำดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุด และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนยุคปัจจุบัน ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูใช้ดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้เฉพาะทางตามศักยภาพและความสนใจในแต่ละคน เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้เฉพาะทาง

4. ควรจะมีเครือข่ายการพัฒนาครูทั้งในโรงเรียน และในระดับกลุ่มโรงเรียน ประสานงานกับมหาวิทยาลัยและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล รวมถึงการยอมรับความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะตามข้อกำหนดศักยภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล จัดให้มีการพัฒนาความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานอื่นเข้ามาเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาโดยการพัฒนาระบบสื่อสารให้มีคุณภาพ รวมถึงควรติดต่อประสานงานกับองค์กรภายนอกที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถานศึกษา เช่น มูลนิธิหรือหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขยายขอบเขตการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้กว้างขวางครอบคลุมทุกพื้นที่

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรหรือสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดิจิทัล

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรนำเอาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะฯ จากงานวิจัยครั้งนี้ไปสร้างแบบจำลองแล้ววัดด้วยสมการโครงสร้างเพื่อยืนยันอีกครั้ง เพื่อให้ร่างแนวทางในครั้งนี้อาจมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กขพร มั่งประเสริฐ. (2564). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูยุค Thailand 4.0* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 16 ปีการศึกษา 2564.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *Digital Thailand*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2464*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คำแถลงนโยบายการจัดการศึกษานโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นางสาวตรีนุช เทียนทอง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.cmcat.ac.th/main/images/stories/data/data2564/PR/64-04-19.pdf>.
- กรุณา โกชาวี. (2560) รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาวิทยาลัยพิษณุโลก*. 10 (2), 238-251.
- กาญจนา เดชสม. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล. *ครุศาสตร์วารสาร*, 15 (1), 69-86.
- เขมรัตน์ บุญหล่อสุวรรณ. (2562). *การศึกษาประสบการณ์การใช้งานดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนการสอนของครู*. วิทยานิพนธ์. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอน 186. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/186/T_0001.PDF.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต. *วารสารครุศาสตร์*. 45 (3), 17-33.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และ วาสนาไทย วิเศษสัตย์. (2563). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 15 (1), 106-117.
- ณัฐวดี ศิลปะศักดิ์ขจร. (2558). สภาพการใช้ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม. *วารสาร Veridian ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 8 (2), 628-638.
- นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 47 ก, น. 5 – 6.
- ปณณทัต กาญจนะวสิต. (2559). *โลกยุค 4.0 World 4.0*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการกองทัพบก.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอน 30, ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- พระสุเทพ วงศ์ยังประเสริฐ. (2562). *การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญคณะสงฆ์จีนนิกาย ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พิชญ์ สีนิมะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค Digital Disruption ต่อการศึกษา The Impact Of Digital Disruption to the Education. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 8 (1), 1-6.

- มนัส จันทรพิวง. (2564). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยชุมชนตามแนวทางการศึกษา 4.0*. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มรกต วงษ์เนตร. (2558). การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนโดยใช้หลักการบริหารวงจรเดมมิ่ง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 10 (1), 1-14.
- รังสรรค์ อินทน์จันทน์ และ พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส. (2560). *การบริหารภาครัฐ*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2564). *สมรรถนะดิจิทัล: Digital Competency*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิวพร ศรีมงคล. (2561). สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพื้นฐานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 15 (70), 194–195.
- ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์. (2564). ตัวแบบการพัฒนาคุณลักษณะด้านดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5 (3). 1–3.
- สมคิด สกุลสถาปัตย์. (2562). การสร้างพลังอำนาจในการบริหารงานบุคคลเชิงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 10 (2), 178-196.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แผนการจัดการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สายสวาท เสาร์ทอง. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเรียนรู้ยุค 4.0 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 6 (9), 4281-4296.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. (2562). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา พ.ศ. 2562 - 2565 สพป.หนองคาย เขต 2*. หนองคาย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การวางแผนกลยุทธ์ภาครัฐ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2563). *หนังสือเวียน ที่ ศธ.0206.7ว4 เรื่อง การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). รายงานผลการศึกษาศาถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุนทร หลักคำ และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. รายงานการวิจัย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สุรเดช โสมามบุตร. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 42. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 36 (6), 28-29.
- อมรรัตน์ จินดา. (2559) สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2, วารสาร *Veridian ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 9 (1), 395-407.
- อริสา นพคุณ. (2561). การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย. 12 (2), 232-244.
- Samuel Kai Wah Chu. (2017). *21st Century Skills Development Through InquiryBased Learning*. This Springer imprint: Hong Kong.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาวกับการสอนแบบปกติ

**Comparison of Mathematics Learning Achievement on Length for
Students in Prathomsuksa 2 Between Computer-Assisted
Instruction “Mr. Long Banana Family”
and Normal Teaching**

จอมขวัญ ภาสตา และ กรวิภา สรรพกิจจำนง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Jomkwan Passada and Kornwipha Sanpakitchamnong

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: kat.chomkawan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับการสอนแบบปกติ ประชากรที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีสอนแบบปกติ และ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า t-test แบบ independent*

* วันที่รับบทความ: 24 ธันวาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 8 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2565

Received: December 24, 2021; Revised: February 8, 2022; Accepted: February 9, 2022

ผลการวิจัย พบว่า

1. หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ 75/75 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง กรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพ 83.35 / 82.83ซึ่งป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว กับการสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์; นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2; บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

Abstracts

The purposes of this research were to create and find the effectiveness of teaching by using computer-assisted instruction in the topic of Length for students in Prathomsuksa 2 based on set of learning “Mr.Long Banana family”. And, the study aimed to compare the Mathematics learning achievement on the topic of Length for students in Prathomsuksa 2 between computer-assisted instruction and the normal teaching. The respondent were 40 students in the first semester of 2021 academic year, Ladkrabang Community Housing School, which selected by Purposive Sampling. The research tools consisted of Mathematics lesson plan on Length “Mr.Long Banana family”, lesson plans about using computer-assisted instruction, the normal teaching method and set of achievement tests with multiple choice (4 options in totally 30 questions). The study analyzed data based on statistics; mean (M) , standard deviation (SD) , and independent t-test .

The finding of the research found that

1. The results of teaching based on computer-assisted instruction on Length of students in Prathomsuksa 2 at Ladkrabang Community Housing School Bangkok after studying based on set of learning “Mr.Long Banana family” presented effectiveness according to the standard criteria 75/75, which meet efficiency at 83.35 / 82.83.

2. The finding of Mathematics learning achievement on Length for students in Prathomsuksa 2 based on computer-assisted instruction which compared to the normal teaching method, it was found that the students' learning achievement indicated significantly on post-test higher than pre-test at .01 level.

Keywords: Mathematics Learning Achievement; Prathomsuksa 2; Computer-Assisted Instruction

บทนำ

ความยาว เป็นหนึ่งในสาระที่จัดได้ว่ามีความสำคัญต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เนื่องจากการหาความยาวของวัตถุหรือระยะทาง จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง โดยมีการกำหนดตัวเลขและหน่วยการเรียกใช้ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นั้นจะเน้นให้ผู้เรียนได้ทราบเพียงหน่วย เมตร และ เซนติเมตร นอกจากนี้การเรียนการวัดความยาวยังเป็นพื้นฐานของการหาพื้นที่ และหน่วยการเรียนรู้อื่นๆที่มีความสอดคล้องในระดับที่สูงขึ้น แม้กระทั่งการนำเรื่องการวัดความยาวมาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงานในอนาคตได้อีกด้วย

ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการเรียนเรื่องความยาวและสังเกตผู้เรียนที่เคยเรียนหน่วยความยาวมาแล้ว พบว่าผู้เรียนยังขาดความคิดรวบยอด สับสนกับการวัดความยาวและความสูง ไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ และขาดความมั่นใจในการจัดลำดับประโยคตั้งต้น และประโยคที่นำมาซึ่งการหาคำตอบในการแก้โจทย์ปัญหาแบบ 4 ขั้นตอน (แสดงวิธีทำ) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาและสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนขึ้นและนำมาใช้ในการเรียนการสอน และแก้ปัญหาที่พบในการเรียนการสอนที่ผ่านมา นอกจากนี้เพื่อเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาวกับการสอนแบบปกติ ว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ให้สูงขึ้น

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จากรายงานผลการเรียนย้อนหลังในปีการศึกษา 2563 สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด และนำไปใช้ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยจึงศึกษาและสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาวขึ้น เพื่อต้องการที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว กับการสอนแบบปกติ

ระเบียบวิธีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/7 เป็นกลุ่มที่ 1 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/8 เป็นกลุ่มที่ 2 รวมทั้งสิ้น 40 คนระยะเวลาดำเนินการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว
2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความยาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อันประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว จำนวน 10 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการสอนแบบปกติ จำนวน 10 ชั่วโมง
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความยาว 30 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพ
ขั้นเตรียมการ จัดเตรียมสื่อการสอนที่ใช้มีการประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดมีสเตอร์กล้วยหอมครอบครัวตัวยาว

ขั้นดำเนินการพัฒนา

- การทดลองครั้งที่ 1 เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแบบ รายบุคคล (1:1:1) จำนวน 3 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญา เก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน อ่อน 1 คน ซึ่งไม่เคยเรียนมาก่อน ตามเกณฑ์ 75/75

- การทดลองครั้งที่ 2 เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มย่อย (3:3:3) จำนวน 9 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญา เก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน อ่อน 3 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อน ตามเกณฑ์ 75/75

- การทดลองครั้งที่ 3 เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มย่อย (10:10:10) จำนวน 30 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญา เก่ง 10 คน ปานกลาง 10 คน อ่อน 10 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อน ตามเกณฑ์ 75/75

2. การดำเนินการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นเตรียมการ จัดเตรียมสื่อการสอนที่ใช้มีการประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย
บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดมัลติมีเดียที่ช่วยหาคำตอบคร่าวๆ

ขั้นตอนการทดลอง

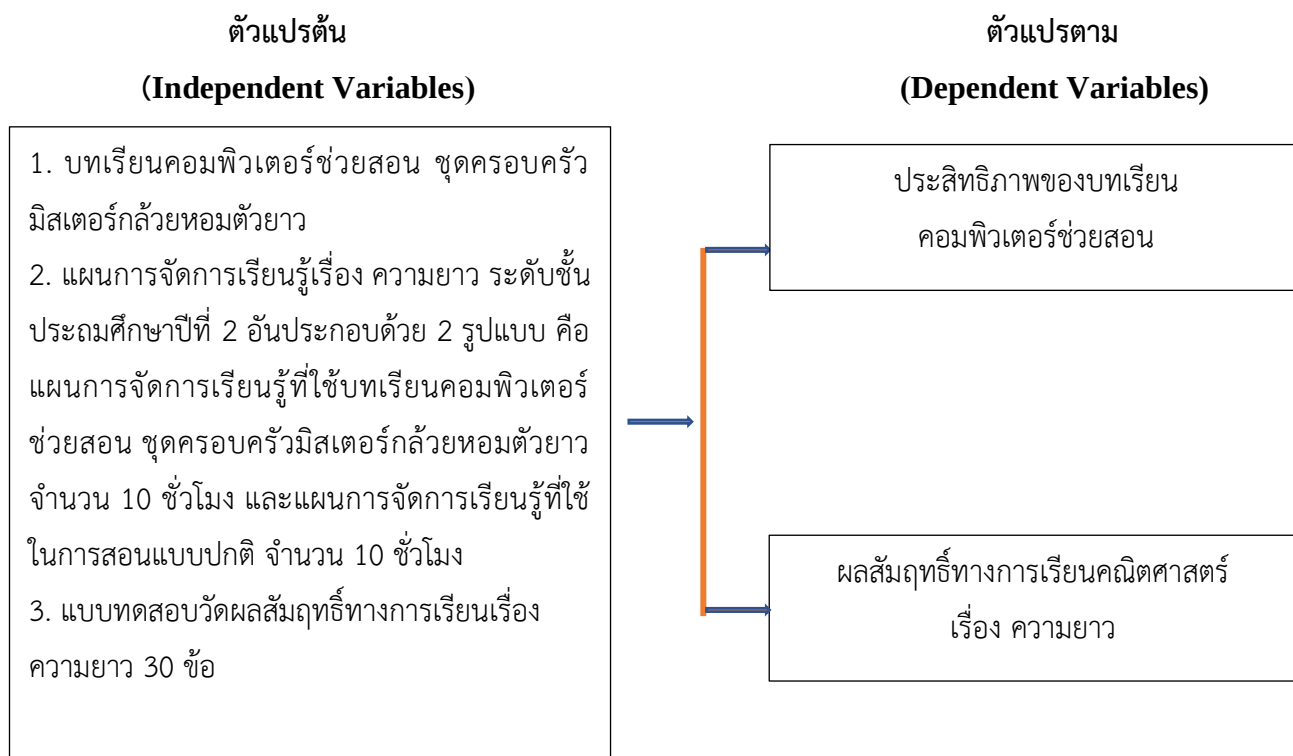
- ครูแจกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความยาวแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก
จำนวน 30 ข้อ ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ครูดำเนินการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดมัลติมีเดียที่ช่วยหาคำตอบคร่าวๆ
ยาว กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/7 (กลุ่มทดลอง) และสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติกับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/8 (กลุ่มควบคุม) ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้
- เมื่อนักเรียนทั้งสองกลุ่มเรียนครบทั้ง 10 เรื่อง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้
แล้ว ครูให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความยาว แบบปรนัยชนิด 4
ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที
- ครูเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติในการทดสอบ
ค่า T แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent Samples) จากโปรแกรม SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดหาคำตอบคร่าวๆมัลติมีเดียที่ช่วยหาคำตอบคร่าวๆ
เรื่องความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ 75/75
2. คะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความยาว ระหว่าง
การสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดหาคำตอบคร่าวๆมัลติมีเดียที่ช่วยหาคำตอบคร่าวๆยาวกับการสอนแบบปกติ
นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test แบบ Independent

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัวยาวกับการสอนแบบปกติ มีแนวความคิดในการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาด สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การทดลอง	จำนวนนักเรียน	คะแนนระหว่างเรียน คะแนนเต็ม 100 คะแนน		คะแนนทดสอบหลังเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน	
		คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ
หนึ่งต่อหนึ่ง	3	77.67	77.67	23.00	76.67
กลุ่มย่อย	9	78.89	78.89	24.44	81.48
ภาคสนาม	30	82.13	82.13	23.87	79.56

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาด สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 ชั้น คือ การหาประสิทธิภาพชั้นที่ 1 การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแบบหนึ่งต่อหนึ่ง จำนวน 3 คน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.67/76.67 ชั้นที่ 2 การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มย่อย จำนวน 9 คน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 78.89/81.48 ชั้นที่ 3 การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแบบภาคสนาม จำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.13/79.56 แสดงว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาด สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ตารางที่ 2 ตารางคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว

จำนวนนักเรียน	แบบฝึก (E1) คะแนนเต็ม 100 คะแนน		แบบทดสอบ (E2) คะแนนเต็ม 30 คะแนน		ประสิทธิภาพ(E1/E2)
	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ	ตามเกณฑ์ 80/80
20	83.35	83.35	24.85	82.83	83.35/82.83

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาด สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เท่ากับ 83.35 คิดเป็นร้อยละ 83.35 และคะแนนเฉลี่ย จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 24.85 คิดเป็นร้อยละ 82.83 หมายความว่า ค่าการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาด สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว กับ การสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาด สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมตัว เรื่องความยาว กับ การสอนแบบปกติ โดยวิธีการทางสถิติ $t - test$ แบบ Independent Sample ได้ผลดังต่อไปนี้

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	20	18.80	3.94	-1.073	.2.97
กลุ่มควบคุม	20	19.04	4.04		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.80 ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.04 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ตารางการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	20	24.85	5.03	-4.999	.000*
กลุ่มควบคุม	21	22.05	3.92		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมพบว่า คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.85 คะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.05 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปไว้ข้างต้น สามารถอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับได้ดังนี้

1. สร้างและหาประสิทธิภาพของเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว กับการสอนแบบปกติ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ 75/75 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพ 83.35 / 82.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาและสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆเช่น หนังสือ คู่มือ ตำรา อินเทอร์เน็ต แล้วนำมาวิเคราะห์และจัดสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รวมถึงออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบที่ใช้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตร ระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้คำแนะนำทุกขั้นตอน สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอม ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมที่สร้างความสนใจให้กับนักเรียน มีขั้นตอนของการทำกิจกรรมที่เหมาะสม ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี ทำให้นักเรียนสนใจตลอดเวลา มีภาพประกอบสวยงาม สะดุดตา หลากหลายรูปแบบ ทำให้ดึงดูดและสร้างความ ทำให้นักเรียนมีแรงกระตุ้นที่จะเรียนรู้ โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย เรียนรู้อย่างสนุกสนาน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเรียนเลือกเวลาเรียนได้ ไม่จำกัดสถานที่ และเรียนซ้ำได้ไม่จำกัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มีความน่าสนใจ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ทัศนีย์ หาญชู, 2561 : 75) กล่าวว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ประกอบด้วยภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง ที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน การให้ผลป้อนกลับ (feedback) ถือเป็นการเสริมแรงทำให้ผู้เรียนทราบความรู้ความเข้าใจของตนเองหลังจากทำแบบทดสอบ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนได้เป็นอย่างดีส่งผล ให้ผู้เรียนอยากทำกิจกรรมต่อไป การได้รับเสริมแรงทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดได้สร้างและการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 87.41/82.78 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องผลการวิจัยของ (ขวัญฤทัย พิสิย์สวัสดิ, 2558 : 67) กล่าวว่าบทเรียน

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมการสอนเรื่องคำศัพท์ ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่ทดลองผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และสนใจบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รวมถึงมีการโต้ตอบกับบทเรียนได้เป็นอย่างดีจากการสอบถามและสัมภาษณ์จากผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนพอใจในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยบอกว่าเนื้อหาเข้าใจง่าย สามารถระบุสถานที่ต่าง ๆ และทราบเกี่ยวกับคำศัพท์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้การวิจัยเป็นไปตามเกณฑ์โดยจากคุณสมบัติของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการนำสื่อต่างๆมาประกอบรวมกัน เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพกราฟิก สีและเสียงบรรยายที่เหมาะสมมาเป็นสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจไม่เบื่อหน่ายในบทเรียน ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ค่าประสิทธิภาพ 82.29/84.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมด้วยยาว พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษา พัฒนาและปรับปรุงบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมด้วยยาว แผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจไปใช้จัดการเรียนการสอนตรงตามแผนที่กำหนดไว้จึงทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทัศนีย์ หาญชุก, 2561 : 76) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ขวัญฤทัย พิสิษฐ์สวัสดิ์, 2558 : 68) กล่าวไว้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมการสอนเรื่องคำศัพท์ ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมการสอน สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากเหตุผลและงานวิจัยที่สอดคล้องดังกล่าวข้างต้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดครอบครัวมีสเตอร์กล้วยหอมด้วยยาว มีความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ พัฒนาทักษะการคิดมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และประสบความสำเร็จในการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ผู้สอนควรนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาเป็นแนวทางไปประยุกต์ใช้ในหน่วยการเรียนรู้ และวิชาอื่นๆ ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผู้สอนควรสร้างความเข้าใจโดยชี้แจง วัตถุประสงค์ กำหนดกติกา แนะนำวิธีการดำเนินการปฏิบัติตน ตลอดจนเกณฑ์การให้คะแนนให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนเองต้องทำหน้าที่ให้ปรึกษา คอยติดตาม กำกับดูแล และช่วยแก้ปัญหาในกรณี

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ในรายวิชาอื่นๆ จะเป็นไปตามผลจากการทดลองที่ผู้วิจัยศึกษาทำมาแล้วหรือไม่

2. ควรมีการศึกษาวิเจียบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแล้วนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของบทเรียนว่าจะเป็นไปตามเกณฑ์หรือแตกต่างไปจากการทดลองที่ผู้วิจัยศึกษาทำมาแล้วหรือไม่

3. ควรมีสื่อและการนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การจัดทำรูปแบบแบบฝึกทักษะ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนใช้ควบคู่กัน เป็นต้น ประกอบควบคู่กับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยคำนึงถึงเนื้อหาที่จะนำมาจัดทำ หากเป็นเรื่องที่สำคัญ น่าสนใจ และทันต่อเหตุการณ์ ก็จะทำให้ได้รับความสนใจจากนักเรียนมากขึ้น

4. ควรสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับลักษณะกิจกรรม เรื่องที่ต้องการนำเสนอ การจัดภาพประกอบ และการใช้ภาษา ให้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

5. ควรให้เวลานักเรียนในการคิดและฝึกแก้ปัญหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ความยาวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาวให้มากที่สุด และให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนด้วย

6. ครูผู้สอนสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ความยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดครอบครัวมิสเตอร์กล้วยหอมตัวยาว ไปใช้กับกิจกรรม การเรียนรู้ หรือจัดให้นักเรียนที่ขาดเรียน เรียนนอกเวลาเรียน เพื่อให้เรียนทันเพื่อนหรือให้นักเรียน เรียนในเวลาว่างเพื่อทบทวนความรู้

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ หาญชูก. (2561). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่อง
อสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ (คณิตศาสตร์ศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขวัญฤทัย พิสัยสวด. (2558). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมการสอนเรื่องคำศัพท์
ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์. (เทคโนโลยีการศึกษา).
บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษา
จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

**A Way the Transformational for Head of Division in Phichit Technical
College under control office of the Vocational Education Commission**

กิตติยาพร วรสา,

สธิรพร เชาวนชัย และ วิทยา จันทรศิลา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Kitiyaporn Worrasa,

Sathiraporn Chaowachai and Vithaya Jansila

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, Email: kitiyapornw63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการจุดใจที่สร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 13 แนวทาง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; หัวหน้าแผนกวิชา; อาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร

Abstracts

The purpose of this research were to study a way the transformational for head of division in Phichit Technical College under control office of the Vocational Education Commission. A number of four informants. The purposive sampling. A research instruments is informal interviews to develop the change for head of division. The data analysis is content The result showed that a way the transformational for head of division in Phichit Technical College under control office of the Vocational Education Commission. There are five aspects. 1) Idealized influence. 2) Inspiration motivation. 3) Intellectual stimulation. 4) Individualized consideration.and 5) The vision as thirteen ways.

* วันที่รับบทความ: 30 ธันวาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2565

Received: December 30, 2021; Revised: February 7, 2022; Accepted: February 9, 2022

Keywords: Transformational Leadership; Department Head; Vocational Education

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมโลกได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันที่ซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีในหลายแขนงได้ถูกพัฒนาอย่างก้าวกระโดด จากปัญหาและสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ทำให้สังคมไทยจำเป็นต้องหาวิธีปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การปฏิรูปการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ประเทศก้าวผ่านวิกฤตการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหน้าที่ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ การดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จจะต้องเกิดจากความร่วมมือของคนในองค์กร และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จริงจังและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (กิตติธัช ออไอศุรย์, 2560 : 1) โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนที่จะเป็นผู้นำได้หรือต้องการจะเป็นผู้นำจะต้องเป็นคนที่มีมองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ สามารถแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นความจริงและนำไปสู่การปฏิบัติได้ (พัชรา วาณิชชิน, 2560 : 12)

สถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคพิจิตร วิทยาลัยสารพัดช่างพิจิตร และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพิจิตร มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนในด้านฝีมือระดับต่าง ๆ หัวหน้าแผนกวิชา ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพราะหัวหน้าแผนกวิชาเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับครูและนักเรียน นักศึกษาในแผนกวิชา ต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งหัวหน้าแผนกวิชานั้นเป็นผู้บังคับบัญชาขั้นต้นที่มีความใกล้ชิดกับครูคณาจารย์และนักเรียนนักศึกษามากที่สุด สามารถมองเห็นปัญหาในแผนกวิชาได้ชัดเจนมากกว่าผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป จัดการปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้งที่และจะเป็นผู้ที่ชี้แนะให้ครูคณาจารย์ในแผนกวิชามีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้ตรงเป้าหมาย ตามนโยบายของวิทยาลัย (วิชัย กงพลนันท์, 2553 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรพล แพลนนาคสิน, 2558 : 2) หัวหน้าแผนกวิชา หัวหน้างาน ซึ่งจะเป็นผู้บริหารงานในระดับปฏิบัติการที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะหัวหน้าแผนกวิชา จะเป็นผู้ที่ประสานงานและรับนโยบายมาจากรองผู้อำนวยการหรือจากผู้อำนวยการโดยตรง แล้วนำนโยบายหรือคำสั่งไปถ่ายทอดให้กับบุคลากรในแผนกวิชานั้น ๆ ให้ปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามคำสั่งและนโยบายในทุก ๆ ด้าน ให้เกิดผลตามนโยบายของสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อันจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหัวหน้าแผนกวิชา และเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาตนเองของหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัด
พิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
หัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา (กิตติยาพร วรสา, วิทยา จันทร์ศิลา และสถิพร เชาวน์ชัย, 2564 : 78-83) โดยผู้วิจัยได้นำผลที่ได้
จากงานวิจัยเฉพาะผลการวิจัยในภาพรวม การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตาม
ทัศนะของครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รายด้าน
ของข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้าน
การกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มาเป็นกรอบใน
การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกดังนี้ มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการ
บริหารอาชีวศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาใน
อาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เครื่องมือการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 5 ด้าน 5 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1) ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (กิตติยาพร วรสา, วิทยา จันทรศิลา และสธิพร เขาวนชัย, 2564 : 78-83) โดยเลือกเฉพาะประเด็นในภาพรวมรายด้านทุกด้านของข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

2) นำประเด็นที่ได้จากผลการวิจัยในข้อที่ 1 มากำหนดกรอบคำถาม

3) ร่างข้อคำถามแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวรถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล

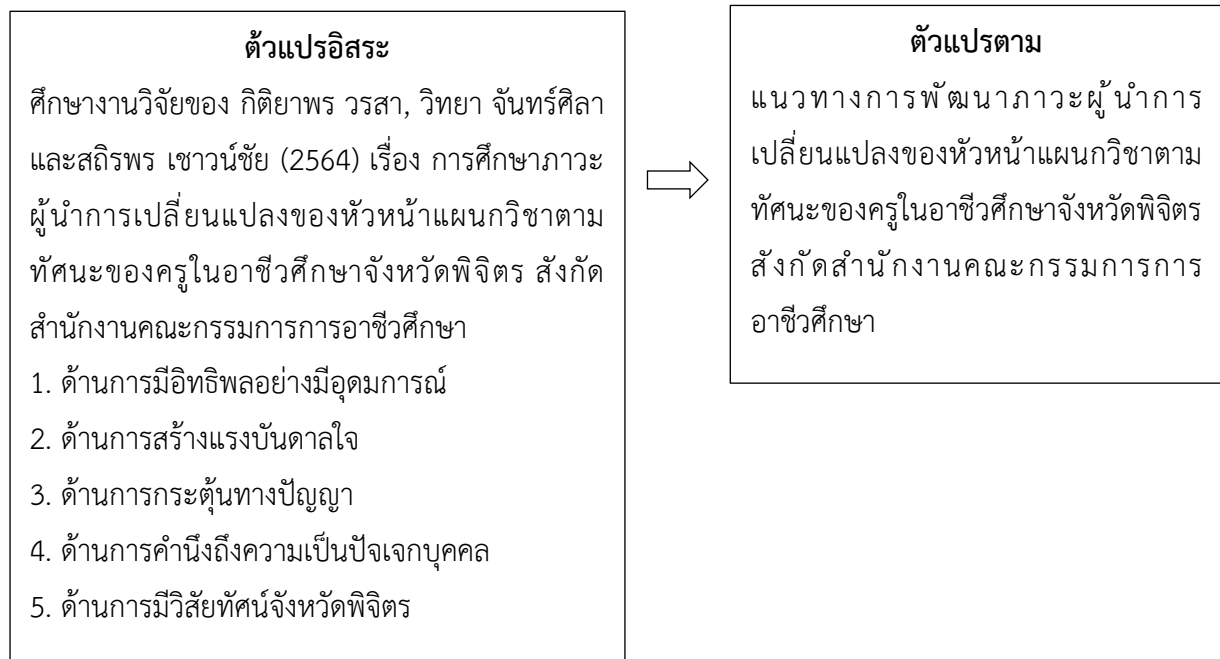
4) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดกระทำกับข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดดังภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของหัวหน้าแผนกวิชา	แนวทางการพัฒนา
1.การมีอิทธิพลอย่างมี อุดมการณ์	1.หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ให้กับบุคลากรในแผนกวิชาเพื่อให้ปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของหัวหน้าแผนกวิชา	แนวทางการพัฒนา
ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีการ บริหารจัดการแผนกวิชาตาม วิสัยทัศน์ของวิทยาลัยอย่างไร	2.หัวหน้าแผนกวิชาควรสนับสนุน ส่งเสริม นิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ชี้แนะเพื่อให้บุคลากรในแผนกวิชามีการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ของวิทยาลัย
2.การสร้างแรงบันดาลใจ ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาเพื่อจูงใจให้ บุคลากรในแผนกวิชาเกิด ความท้าทายในการทำงาน อย่างไร	1. หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาพัฒนาตนเองด้วย การศึกษาต่อ อบรม ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นที่มีผลงานเป็นเลิศมา ประยุกต์ใช้ในแผนกวิชา 2.หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาแสวงหาความรู้ วิเคราะห์ และแก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถและข้อจำกัดต่าง ๆ 3.หัวหน้าแผนกวิชาควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนใน การทำงานในแผนกวิชา 4. หัวหน้าแผนกวิชาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ในทุกกระบวนการทำงาน
3.การกระตุ้นทางปัญญา ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีวิธีทำให้ บุคลากรในแผนกวิชาคิดและ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อย่างไร	1.หัวหน้าแผนกวิชาควรให้อำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรในแผนกวิชา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมาย 2.หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาออกแบบการ ปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติ ประเมินตรวจสอบ และนำปัญหาหรือข้อเสนอแนะ มาวางแผน แก้ปัญหาปรับปรุงการทำงาน ในครั้งต่อไป
4.การคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีวิธีการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรใน แผนกวิชาอย่างไร	1.หัวหน้าแผนกวิชาควรมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถ ของบุคลากรในแผนกวิชา 2.หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการกระจายงานให้บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน 3.หัวหน้าแผนกวิชาควรเสริมแรงทางบวกด้วย การยกย่องชื่นชมเมื่อบุคลากรในสถานศึกษาทำความดีหรือมีผลงานอันเป็น ที่น่าภาคภูมิใจ
5.การมีวิสัยทัศน์ ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีส่วน	1.ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้หัวหน้าแผนกวิชาเข้าไปมีส่วนร่วมในการ กำหนดวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของหัวหน้าแผนกวิชา	แนวทางการพัฒนา
ร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ของวิทยาลัยอย่างไร	2.ผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับหัวหน้าแผนกวิชา โดยใช้ กระบวนการ (Professional Learning Community: PLC)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หัวหน้าแผนกควรมีการเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ให้กับบุคลากรในแผนกวิชา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูมีภาระงานสอนค่อนข้างมาก ประกอบทั้งยังมีการงานอื่นนอกเหนือจากงานสอน ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า ทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นหัวหน้าแผนกวิชาจึงควรเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในแผนกวิชาด้วยการเสริมแรงทางบวก โดยกระตุ้นระดับความต้องการของบุคลากรในแผนกวิชาให้สูงขึ้นตามระดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ซึ่งสอดคล้องกับ (อรอุมา ศรีประทุมวงศ์, 2563 : 117) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรให้การเสริมแรงทางบวก ให้กำลังใจ ชื่นชมหรือมอบเกียรติบัตร โล่รางวัล ให้ความดีความชอบ และยังสอดคล้องกับ (นัฏฐกานต์ ทันทิ, 2555 : 75-76) ที่กล่าวว่า ควรมีความเชื่อมั่นในตัวบุคลากร ใช้การสื่อสารที่เป็นบวก ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่บุคลากรที่มีผลงานกระตุ้นให้บุคลากรทำงานให้ด้วยความเต็มใจมากกว่าทำงานด้วยความเกรงกลัวในอำนาจ และพูดคุยอย่างเป็นกันเอง

1.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ หัวหน้าแผนกวิชาควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำงาน และควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชา ศึกษาต่อ อบรม ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นที่มีผลงานเป็นเลิศ วิเคราะห์ แก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถและข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หัวหน้าแผนกวิชาส่วนใหญ่ เป็นผู้มีรู้ความสามารถ มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมาก รวมทั้งผ่านการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน ในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหัวหน้าแผนกที่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้บุคลากรในแผนกวิชา มีแรงจูงใจและมีแรงบันดาลใจ ความมั่นใจ เกิดความร่วมมือ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ (ฐานะมาศ หาดยาว, 2564 : 277) ที่กล่าวว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและสนับสนุนให้ครูสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการประชุม การอบรม แล้วนำความรู้ที่ได้ไปสร้างนวัตกรรม และเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับ (สุจิตรา

สงคราม, 2556 : 93) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาด้วยวิธีการเข้าร่วมการประชุม เข้าร่วมการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาจากเอกสารตำรา และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

1.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญา หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาออกแบบการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติ ประเมินตรวจสอบและนำปัญหาหรือข้อเสนอนั้น มาวางแผน แก้ปัญหาปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกระตุ้นให้บุคลากรในแผนกวิชาทำงานและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จะทำให้บุคลากรมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (อรอุมา ศรีประทุมวงศ์, 2563 : 117) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาอย่างสร้างสรรค์ควรมีความร่วมมือ ร่วมใจ เพื่อให้ผู้ตามใช้ความคิดที่เป็นระบบและมีเหตุผล ให้ตระหนักเข้าใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง และยังสอดคล้องกับ (ฐานะมาศ หาดยาว, 2564 : 277) ที่กล่าวว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทำความเข้าใจกับปัญหา ศึกษารายละเอียดอย่างรอบด้าน คิดวิธีแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาวิธีการแก้ปัญหาให้มากที่สุด ตลอดจนวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเดิม เพื่อนำมาปรับใช้กับการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หัวหน้าแผนกวิชาควรมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของบุคลากรในแผนกวิชา มีการกระจายงานอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรในแผนกย่อมมีความรู้ ความสามารถในการทำงานที่แตกต่างกัน บางท่านอาจจะชำนาญในเรื่องของเทคโนโลยี บางท่านชำนาญและเก่งในเรื่องงานปฏิบัติ เพราะฉะนั้นในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือมอบหมายงานให้กับแต่ละบุคคล หัวหน้าแผนกควรคำนึงถึงความสามารถและความถนัดของบุคลากรในแผนก ซึ่งสอดคล้องกับ (พระปลัดวิโรจน์ ปภาโร, 2561 : 95) ผู้นำควรมีลักษณะในการพูดเต็มใจพูดมอบหมายงานแก่บุคลากรครูตามความสามารถ และยังสอดคล้องกับ (นัฏฐกานต์ ทันทิ, 2555 : 75-76) ที่กล่าวว่า ควรมีการมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถ ดูแลเอาใจใส่พนักงานอย่างใกล้ชิด ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล

1.5 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้หัวหน้าแผนกเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ (Professional Learning Community: PLC) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วิสัยทัศน์เป็นเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ดังนั้น ควรส่งเสริมให้หัวหน้าแผนกวิชาให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้สื่อสาร การวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของสถานศึกษากำหนดเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ

(สุพัตรา วัชรเกตุ, 2557 : 48) ผู้นำในยุคการเปลี่ยนแปลงต้องกระตุ้นให้คนในองค์กรคิดแก้ไขปัญหาและสร้างสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ กระตุ้นให้มีการร่วมกันคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์และวางเป้าหมายขององค์กร และยังสามารถสอดคล้องกับ (รัชนิกร รักชั้นแสง, 2561 : 72) ที่กล่าวว่าควรมีการเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปใช้

1. หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และมีการเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย เพื่อให้กับบุคลากรในแผนกวิชามีการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย
2. หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชามีการพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาต่อบรรณ ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศมาประยุกต์ใช้ในแผนกวิชา
3. หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาทำงานอย่างเป็นระบบ และให้อำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรในแผนกวิชาตามที่ได้รับมอบหมาย
4. หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการกระจายงาน และมอบหมายงานตามความสามารถของบุคลากรในแผนกวิชา
5. ผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหัวหน้าแผนกวิชา และควรเปิดโอกาสให้หัวหน้าแผนกวิชาเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ควรพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กิตติยาพร วรสา และคณะ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครู ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *การประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ประจำปี 2564*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- กิตติธัช ออไอศุรย์. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐานะมาศ หาดยาว และสฤพร เชวณชัย. (2564). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*. 8 (7), 268-281
- นันทกานต์ ทันทิ. (2555). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระปลัดวิโรจน์ ปากโร (เจริญโชคพาณิชย์). (2561). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรพล แปนนาคลิน. (2558). *ความต้องการของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- พัชรา วาณิชสิน. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีแนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- รัชนิกร รักขันแสง. (2561). *แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรโรงเรียนบ้านห้วยส้านพลับพล*. การศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิชัย กองพลนันท. (2553). *การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการจัดการของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุจิตรา สงคราม. (2556). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุพัตรา วัชรเกตุ. (2557). *ผู้นำ: ในยุคการเปลี่ยนแปลง*. วารสารพยาบาลทหารบก. 15 (2), 44-49
- อรอุมา ศรีประทุมวงศ์. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

**The Guidelines for Developing Technological Leadership of the
Educational Opportunity Expansion Schools Administrators
Under the Office of Phichit Primary Educational
Service Area 1**

กัลยวรรณ ตะเภาทอง,

สธิพร เชาวนชัย และ วิทยา จันทร์ศิลา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Kanyawat Tapaothong,

Sathiraporn Chaowachai and Vithaya Jansila

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, Email: kanyawatt63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน 15 วิธี ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3 วิธี ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 2 วิธี ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 3 วิธี ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 4 วิธี ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 3 วิธี

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstracts

The objectives of this research were to study The guidelines for developing technological leadership of the educational opportunity expansion school administrators under the Phichit Primary Educational Service Area 1 Office . A result of this study was found in the following aspects.1. Most of informants were 5 qualified persons, acquired by specific selection. The tool used for data collection was an interview on the technological leadership development approach of the educational opportunity expansion school administrators . Analyze the data by analyzing the content. 2.Approaches to developing technological leadership of the educational opportunity expansion school administrators under the Phichit Primary Educational Service Area 1 Office. It consists of 5 aspects, 15 methods, as follows: 3 approaches to having a vision, 2 methods for creating a learning culture in the digital world, 3 for professional excellence systematic improvements, 4 approaches to 3 ways citizenship in the digital era.

Keywords: Guidelines for Developing; Technological Leadership; School Administrators

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งนโยบายทางการศึกษาได้พัฒนาให้สอดคล้องกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วยนั้น สถานศึกษาจึงมีแนวทางจัดการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษานั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะการบริหารจัดการยุคใหม่นั้นต้องควบคู่ไปกับการบริหารจัดการ ICT ด้วย เพราะฉะนั้นแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตั้นต้องรู้จักปรับตัว และมีความพร้อมที่จะยอมรับและจัดการกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564), 2560 : 55) ผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาผู้เรียน สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภทการศึกษาเข้าถึงทรัพยากร และระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมีองค์ความรู้เทคโนโลยีเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่จะสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และมีศูนย์กลางในการจัดเก็บรวบรวมสื่อการเรียนรู้แบบดิจิทัลที่ทันสมัย รวมไปถึงการมีระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาของประเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (ชัยยา บัวหอม, 2563 : 10) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยประมวลผลข้อมูลที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันให้กลายเป็นสารสนเทศที่ดีและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามต้องการได้ ช่วยในการจัดระบบข่าวสารในแต่ละวันได้ถูกต้อง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสารสนเทศ ช่วยในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว และช่วยการสื่อสารระหว่างกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ช่วยลดอุปสรรคต่างๆ

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีถือว่าเป็นลักษณะของผู้นำที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีไปใช้สนับสนุน ส่งเสริมและบูรณาการในการจัดการศึกษา มีความสามารถในการบริหารสู่ความเป็นสากลมากขึ้น (อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช, 2560 : 13) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ (บรรจบ บุญจันทร์, 2554 : 20) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจะต้องมีการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสัยทัศน์การใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่วิสัยทัศน์นั้นอย่างกว้างขวาง สามารถวางแผนและดูแลและสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีเชิงระบบให้บรรลุตามวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องส่งเสริมวัฒนธรรมความรับผิดชอบและสนับสนุนนโยบายการพัฒนานวัตกรรมอีกด้วย โดยจะต้องเน้นการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สูงสุดของนักเรียน การอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลาย การใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การดำเนินการให้บุคลากรมีโอกาสดำเนินการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีในด้านต่างๆ รวมไปถึงการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี สามารถใช้และเรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปบูรณาการกับการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษาให้เป็นหนึ่งเดียวอย่างมีความหมายบนพื้นฐานของทฤษฎี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 49 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 81 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 34 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีพันธกิจในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการสร้างโอกาส และความเสมอภาคอีกทั้งยังลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพปรับสมดุลเพื่อการพัฒนาบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2558 : 216-224) โลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบนั้น ทำให้การบริหารจัดการ สถานศึกษามีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การนำเทคโนโลยีมาสู่โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (Technology Leadership) ที่ต้องสร้างการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญ ยอมรับและนำไปบูรณาการกับความรู้ใน ศาสตร์การสอน ความรู้ในเนื้อหาวิชา เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีความเป็นครูมืออาชีพ และกลายเป็นวัฒนธรรมองค์การ (สุนันทา สมใจ, และวิชุดา กิจธธรรม, 2561 : 350-363) ผู้บริหารต้องมีความสามารถกำหนดเป้าหมาย สามารถกระตุ้นให้เกิดการผสมผสานวิสัยทัศน์และสามารถ

สร้างเครือข่ายชุมชนให้อำรงไว้อย่างยั่งยืน เพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการนำวิสัยทัศน์สู่ความเป็นจริง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการศึกษานวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งมีผลลัพธ์โดยตรงต่อครู บุคลากร รวมไปถึงนักเรียนที่เป็นหัวใจหลักในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษานวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานโดยใช้ทักษะภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารให้เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษานวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 (กัลยวรรณ ตะเกาทอง, วิทยา จันทรศิลา และสฤพร เขาวนชัย, 2564 : 786-798) โดยผู้วิจัยนำผลที่ได้จากงานวิจัยในภาพรวมการศึกษานวภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ภาพรวมรายด้านทุกด้านในข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายของแต่ละด้าน มาเป็นกรอบในการศึกษานวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 3) ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมีอาชีพ 4) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 5) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกดังนี้ มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและงานด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ประกอบด้วย

1. อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ต่ำกว่า รองศาสตราจารย์ จำนวน 2 ท่าน

2. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง เทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 แบ่งออกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการ มีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 3) ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 4) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 5) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ด้านละ 1 ข้อ รวม 5 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) สร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาภาวะ ผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 (กัลยวรรณ ตะเภาทอง, วิทยา จันทร์ศิลา และสฤพร เขาวนชัย, 2564 : 786-798) โดยเลือกประเด็น ในภาพรวมรายด้านในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้าน ทั้งหมด 5 ด้าน มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและ สร้างประเด็นข้อสัมภาษณ์

2) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์และเตรียมนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลา และสถานที่ในการ สัมภาษณ์

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

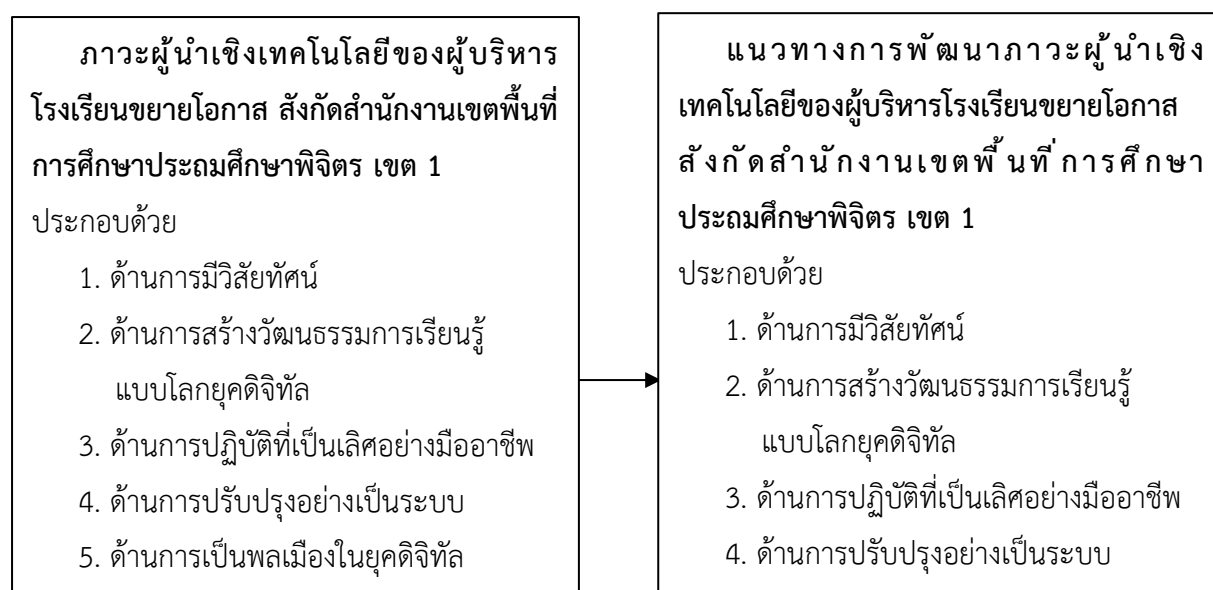
4) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทำการสรุป เรียบเรียงเนื้อหา ภาษาและความถูกต้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ซึ่งแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดดังภาพต่อไปนี้ (กัลยวรรณ ตะเกาทอง, วิทยา จันทรศิลา และสถิรพร เชาวนชัย, 2564 : 786-798)



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย สรุปได้ดัง ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส	แนวทางการพัฒนา
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ (ท่านมีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมออย่างไร)	1. ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้ารับการประชุม อบรมสัมมนาความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีหรือการประยุกต์ใช้โปรแกรมทางเทคโนโลยีสำหรับการศึกษา มีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีที่รอบด้าน อัปเดตความรู้ให้ทันสมัยตลอดเวลาและสามารถถ่ายทอดให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียนอยู่เสมอ 2. ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา 3. ผู้บริหารโรงเรียนควรติดตามข้อมูลข่าวสารออนไลน์ที่เป็นประโยชน์กับตัวเองและโรงเรียนให้ทันเวลา มีการตอบสนองงานที่รวดเร็วและมีเครือข่ายงานที่หลากหลาย
2	ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล (ท่านมีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การประชุมผ่าน Video Conference อย่างไร)	1. ผู้บริหารโรงเรียนควรฝึกการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารด้วยสื่อออนไลน์ในช่องทางต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความคุ้นเคยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐานกับครู 2. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น จัดประชุมผู้บริหาร ครูและบุคลากร ผ่านทางโปรแกรมออนไลน์ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนและนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูผ่านระบบออนไลน์

3 ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมีอาชีพ (ท่านมีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร)	1. ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาเทคโนโลยีใหม่ๆ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ 2. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อและนวัตกรรมการสอน ด้วยโปรแกรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก
ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี
ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส	แนวทางการพัฒนา
4 ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (ท่านมีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารในการจัดทำและวางระบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องอย่างไร)	3. ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีจากการอบรมออนไลน์และมีการจัดอบรมด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้กับครูที่โรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอนอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง 1. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีในการศึกษา ด้านอุปกรณ์ ด้านโปรแกรมและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อควบคุมดูแลและจัดการระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ 3. ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยจัดเก็บข้อมูลของโรงเรียนในรูปแบบออนไลน์ นำโปรแกรมมาประยุกต์ใช้งานให้ประหยัดเวลา ลดความผิดพลาดและสามารถเข้าใช้งานได้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น 4. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้ทำหน้าที่คอยให้คำปรึกษา ในเรื่องการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ให้กับครูและผู้ที่สนใจ

5 ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (ท่านมีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างไร)	1. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นต้นแบบของการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม มีการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ 2. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ทำร้ายหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น เคารพกฎระเบียบ กติกา มารยาทในการใช้สื่อ 3. ผู้บริหารโรงเรียนควรใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ ส่งเสริมให้ครูรู้เท่าทันสื่อข้อมูลต่าง ๆ สามารถกลั่นกรองความจริงที่เป็นสาระสำคัญมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 สามารถสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้ารับการประชุม อบรมสัมมนาความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถถ่ายทอดให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา และควรติดตามข้อมูลข่าวสารออนไลน์ ที่เป็นประโยชน์กับตัวเองและโรงเรียนให้ทันเวลา มีการตอบสนองงานที่รวดเร็วและมีเครือข่ายงานที่หลากหลาย แสดงถึงความมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการการศึกษา และเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงเห็นความสำคัญของผู้เรียนในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ จึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังที่ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562 : 20) ที่กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และการจัดการในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษา และการทำงานภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชญญากัด ไยดี, 2561 : 150-164) เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่ระบุว่าผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน และสามารถปฏิบัติได้จริง รวมทั้งงานวิจัยของ(เกษภา ขวณะไพศาล, 2563 : 16) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ผู้บริหารโรงเรียนควรฝึกการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารด้วยสื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ เพื่อจะได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น จัดประชุมผู้บริหาร ครูและบุคลากร ผ่านทางโปรแกรมออนไลน์ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนและนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูผ่านระบบออนไลน์ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายรูปแบบ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับงานและสถานการณ์ต่างๆ ได้ การปรับประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการการศึกษาและในการใช้ชีวิตประจำวัน ช่วยให้ประหยัดเวลาและลดภาระค่าใช้จ่าย สามารถติดต่อสื่อสารและประสานงานเพื่อดำเนินการต่างๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและทันต่อเวลา ดังที่ (ชัยญาก็ค ไยดี, 2561 : 150-164) ที่กล่าวว่าทักษะทางด้านเทคโนโลยีตามกรอบมาตรฐานของสมาคมเทคโนโลยีทางการศึกษาแห่งชาติสำหรับผู้บริหาร (International Society for Technology in Education : ISTE Standards) ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ว่า ผู้บริหารการศึกษาสร้าง ส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบพลวัตพัฒนาผู้เรียนยุคดิจิทัลเพื่อเตรียมการในการศึกษาอย่างเข้มงวด ตรงประเด็น โดยให้นักเรียน ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ(เจษฎา ชวนะไพศาล, 2563 : 16) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ที่กล่าวถึงภาวะเชิงเทคโนโลยีด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจนเป็นปกติในการจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานอื่น

3. ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาเทคโนโลยีใหม่ๆ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียน และส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อและนวัตกรรมการสอน ด้วยโปรแกรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการการศึกษา ทั้งในรูปแบบที่ใช้สถานที่โรงเรียนทำการเรียนการสอน (ON-SITE), แบบการจัดการเรียนการสอนแบบทางเดียวผ่านระบบสื่อสารช่องทางหลัก DLTV ผ่านสัญญาณดาวเทียมและผ่านทีวีดิจิทัล (ON-AIR), แบบการจัดการเรียนการสอนแบบทางเดียวที่มีครูต้นทาง เชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตบ้านและมือถือ (ON-DEMAND), แบบใช้คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ตและโทรศัพท์มือถือ ในการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต (ON-LINE) และใช้เอกสารใบงาน เด็กเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์หรืออุปกรณ์ที่ทางโรงเรียนสนับสนุนให้ (ON-HAND) ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ทั้งในส่วนของครูและบุคลากรในการดำเนินงานต่างๆ และในส่วนของการจัดการเรียนการสอนของครูที่เกิดขึ้นกับนักเรียน การใช้เทคโนโลยีและสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ

ที่ทันสมัยใหม่ๆ หลากหลายและเข้าถึงง่าย ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนง่ายขึ้น ดังที่ (เอกรัตน์ เชื้อวงศ์ และวัลลภา อาริรัตน์, 2564 : 28) ที่กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลของ ผู้บริหาร (Digital Professionalism) ว่าเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแสดงออกถึงการมีทักษะ ที่เชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลการบริหารจัดการเทคโนโลยีและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัลความเป็นมืออาชีพด้าน ดิจิทัล (Digital Professionalism) มีตัวชี้วัด 3 ตัว คือ ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Expertise in the use of digital technology) การบริหารจัดการเทคโนโลยี (Technology Management) และการ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัล (Creating a digital learning environment) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ (ชัยญภาภัก ไยดี, 2561 : 150-164) เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำด้าน การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการ สื่อสาร

4. ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ในการศึกษา ด้านอุปกรณ์ ด้านโปรแกรมและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้งานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อควบคุมดูแลและจัดการระบบ ฐานข้อมูลของโรงเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์ ที่สามารถเข้าใช้งานได้สะดวกรวดเร็ว ทั้งการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ทำหน้าที่คอยให้คำปรึกษา ในเรื่องการใช้สื่อและ นวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ให้กับครูและผู้ที่สนใจ ทั้งนี้เนื่องจากระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญอย่าง ยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการการศึกษาให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะนอกจาก จะใช้ในการวางแผนการควบคุมการทำงานและประกอบการจัดตัดสินใจแล้ว การบริหารงานโดยไม่ใช้ข้อมูล สารสนเทศช่วยในการตัดสินใจย่อมเสี่ยงต่อการผิดพลาดสูงและส่งผลกระทบต่อบุคลากร หน่วยงาน และ องค์กรที่รับผิดชอบจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการวิเคราะห์ การจัดเก็บ การจัดการ และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพจะช่วยให้ การบริหารงานและการจัดการศึกษามีความถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่ (ชัยญภาภัก ไยดี, 2561 : 150-164) ที่กล่าวว่า ทักษะทางด้านเทคโนโลยีตามกรอบมาตรฐานของสมาคมเทคโนโลยีทางการศึกษา แห่งชาติสำหรับผู้บริหาร (International Society for Technology in Education : ISTE Standards) ด้านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ระบุว่า ผู้บริหารการศึกษาเตรียมการสู่ภาวะเป็นผู้นำยุคดิจิทัลและบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนางานองค์กรอย่างต่อเนื่องโดยการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมีใจมุ่งมั่นในการนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายสูงสุด ของการเรียนรู้ โดยการใช้ทรัพยากรสื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การร่วมมือในการสร้างตัวชี้วัดรวบรวม

และวิเคราะห์ข้อมูลแปรผลลัพท์และแลกเปลี่ยนข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะคณะผู้ร่วมงานและการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อดิศักดิ์ ดงสิงห์, 2560 : 16) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนการจัดการและการปฏิบัติ โดยใช้เทคโนโลยี พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้ครูในการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม โดยการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ

5. ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นต้นแบบของการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม มีการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ทำร้ายหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น เคารพกฎระเบียบ กติกา มารยาทในการใช้สื่อ และส่งเสริมให้ครูรู้เท่าทันสื่อข้อมูลต่าง ๆ สามารถกลั่นกรองความจริงที่เป็นสาระสำคัญมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีมีบทบาทต่อวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก การเข้าใช้สื่อหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีจึงเป็นเรื่องง่ายในด้านการจัดการศึกษาช่วยให้สามารถค้นคว้าข้อมูลและติดต่อสื่อสารตลอดจนการบริหารจัดการการศึกษา อีกทั้งยังนำไปสู่การสร้างโอกาสและเข้าถึงการศึกษา แต่ในทางตรงกันข้ามการใช้เทคโนโลยีโดยขาดความรู้และคุณธรรมจริยธรรม อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังที่ (เอกรัตน์ เชื้อวงศ์ และวัลลภา อาริรัตน์, 2564 : 28) ได้กล่าวไว้ในองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship) ว่าพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแสดงออกถึงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ได้แก่ การรู้และใช้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และจริยธรรมในการใช้ดิจิทัล การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล มีตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การรู้และใช้ดิจิทัล (Digital knowledge and use) การสื่อสารดิจิทัล (Digital communication) และ จริยธรรมในการใช้ดิจิทัล (Ethics in digital use) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อดิศักดิ์ ดงสิงห์, 2560 : 16) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีองค์ความรู้ด้านกฎหมายอย่างชัดเจนและครอบคลุมกับภารกิจที่รับผิดชอบ โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพ และควรได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม โดยการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ และเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาทในการใช้เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสควรเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ให้กับครูและบุคลากรภายในโรงเรียน

2. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ผู้บริหารนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การประชุมผ่าน Video Conference ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสควรควรฝึกการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างสร้างสรรค์ เช่น การจัดการประชุม การติดตามการปฏิบัติงานของครู เป็นต้น เพื่อสร้างความคุ้นเคยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นพื้นฐานในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานกับครู

3. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการทำงานและการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดประกวดผลงานการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้ครูพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา

4. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารจัดทำและวางระบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสสนับสนุนอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา และจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้องทันสมัยอยู่เสมอ

5. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูและนักเรียนมีความรับผิดชอบและมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารจัดการศึกษา
 2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพสดุภัณฑ์
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยวรรณ ตะเกาทอง และคณะ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 1. การประชุมวิชาการ สหวิทยาการพุทธรัฐศาสตร์ ระดับชาติ ครั้งที่ 1 (ออนไลน์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่ม สหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. บัณฑิต มหาวิทยาลั: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยญากค์ ใยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วารสารดุขฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์. 8 (1), 150-164.
- ชัยยา บัวหอม. (2563). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของบุคลากรโรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา (รายงานผลการวิจัย). ศรีสะเกษ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: http://www.thaischool1.in.th/_files_school/33101140/workteacher/33101140_1_20200809-183331.pdf
- บรรจบ บุญจันทร์. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท). ขอนแก่น. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 16 (4), 216-224.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรรม. (2561). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี. วารสาร วิทยาลัยดุสิตธานี. 12 (1), 350-363.
- อดิศักดิ์ ดงสิงห์. (2560). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อาริรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การประเมินโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
ของสำนักงานศาลยุติธรรม

**Evaluation of Electronic Document System
Project of The Office of The Judiciary**

กัลทลี เพ็งวิภาค และ ศาสวัต เพ่งแพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Kanthalee Pengwipak and Sasawat Pengpae
Chandrakasem Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : kanthalee.p@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลการประเมินโครงการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model (2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคของโครงการฯ และเสนอแนะการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม และ (3) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการประเมินโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 236 คน ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบความแตกต่างความคิดของด้วยการทดสอบค่าที่ (t – test) ค่าเอฟ (F – test) และ One-Way ANOVA วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า (1) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และ ด้านผลผลิต (Product) ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .76) (2) ปัญหาของโครงการในแต่ละด้าน มีดังนี้ ด้านบริบท ได้แก่ ปริมาณงานที่มาก ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอและความไม่ชำนาญในการใช้ระบบ ด้านกระบวนการ ได้แก่ ขาดการพัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านบุคลากรและตัวระบบ และขาดการประสานงานระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ด้านผลผลิต ได้แก่ ขาดการติดตาม

และประเมินผลจากผู้ปฏิบัติงานจริง (3) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน และสถานที่ปฏิบัติงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อโครงการในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยการเป็นผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อโครงการในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเห็นควรมีศูนย์ควบคุมระบบบริหารจัดการส่วนกลาง ทำหน้าที่พิจารณาจัดสรรทรัพยากรไปยังส่วนงานที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : สำนักงานศาลยุติธรรม; การประเมินผลโครงการ; ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

Abstracts

The objectives of this study were (1) to study the evaluate of electronic document system project of the Office of The Judiciary by using the CIPP Assessment Model (2) to study the project's problems and obstacles, and to suggest a guideline for developing an electronic document system, and (3) to compare personal factors affecting the assessment of electronic document system projects.

The researcher utilized the quantitative approach by using questionnaires as a survey research. In this study, the sample groups were 236 officials. An accidental sampling approach was used to assess with 95 percent of confidence level. In-depth interviews with five key informants were done in the qualitative approach, by using a data analysis software program that includes basic statistics, for example, frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-values, F-values, and One-Way ANOVA were used to evaluate conceptual differences. The data from a qualitative analysis was utilized with the content analysis approach.

The findings revealed that (1) overall of the mean and standard deviation in context, input, process, and product had an average opinion at a high level ($= 3.97$, $SD = .76$) (2) The problems of each aspect are as follows: aspect of context such as a high workload. Aspect of input such as a lack of financial support and understanding how to utilize the system; aspect of process such as a lack of continual development of the system as well as a lack of coordination between service providers and recipients; aspect of product such as a lack of follow-up and assessment from operation staffs. (3) the results of a comparative analysis showed that personal characteristics such as age, number of years, job position, and workplace were discovered to have varied perspectives. which there was a significant difference at the level of .05 and in each service providers and recipients had no different opinions on the project.

All in all a centralized management system control center should be established for the most effective resource allocation to the relevant sectors.

Keywords : The Office of The Judiciary; Evaluation Project, Electronic Document System

บทนำ

สำนักงานศาลยุติธรรมมีการปรับกระบวนการทำงานให้รวดเร็วขึ้น พร้อมใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการศาลยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม (Strategic Plan) พ.ศ. 2561-2564 ภายใต้ยุทธศาสตร์ JUSTICE คือ J (Justice for All) ยึดมั่นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมด้วยหลักนิติธรรม U (Uplift and Upload Standard) ยกกระดับมาตรฐานระบบงานศาลยุติธรรมสู่ระดับสากล S (Stronger Specialized Court) เพิ่มพูนความเข้มแข็งให้ศาลชั้นอุทธรณ์ พิเศษ และศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์ พิเศษ T (Trusted Pillar) เพิ่มความเชื่อมั่นศรัทธาในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม I (Innovation) พัฒนานวัตกรรมกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรม C (Collaboration) เร่งบูรณาการเครือข่ายด้านการยุติธรรมทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ E (Excellence Organization) เพิ่มศักยภาพองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ในปีงบประมาณ 2560 สำนักบริหารกลาง สำนักงานศาลยุติธรรมได้เริ่มโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยสำนักบริหารกลางเป็นผู้ริเริ่มโครงการขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อ 1) เพื่อลดค่าใช้จ่าย 2) เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน 3) ง่ายต่อการสืบค้นและตรวจสอบสถานะของเอกสารได้ทุกขั้นตอน และสำนักบริหารกลางได้ส่งต่อโครงการให้กับสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของระบบและจัดหาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์โดยสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นผู้ทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างกับบริษัทแห่งหนึ่ง และส่งต่อการทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างให้กับสำนักบริหารทรัพย์สินเพื่อให้จัดหาระบบดังกล่าวมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และสำนักบริหารทรัพย์สินได้จัดจ้างพัฒนาระบบโปรแกรมสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย การปรับปรุงระบบโปรแกรมสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 ระบบ จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายพร้อมระบบปฏิบัติการทำหน้าที่ Web Application Server จำนวน 1 ชุด จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายพร้อมระบบปฏิบัติการทำหน้าที่ Database Server จำนวน 1 ชุด จัดหาอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลแบบภายนอก (External storage) ขนาดความจุไม่น้อยกว่า 10 TB จำนวน 1 ชุด โดยได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายจากเงินงบประมาณปี พ.ศ. 2560 จำนวน 10,000,000 บาท ต่อมาเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2562 สำนักบริหารกลางได้มีการทดลองใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นการทดลองใช้กับหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในส่วนกลางก่อน (บันทึกข้อความสำนักบริหารกลาง เรื่อง การพัฒนาระบบการรับ-ส่งหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ ศย 005 (ส)/ 183 ลงวันที่ 24 มกราคม 2562) ต่อมาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2562 สำนักงานศาลยุติธรรมได้แจ้งให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมทั่วประเทศใช้งานระบบโปรแกรมสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (หนังสือเวียนสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง แจ้งการใช้งานระบบโปรแกรมสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ ศย 005/ว 611 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2562) และให้มีการยกเลิกการส่งหนังสือเวียนทางไปรษณีย์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคของโครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม และเสนอแนะการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และ ผลผลิต ของโครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การประเมินโครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม” ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อประเมินโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของการความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักบริหารกลางซึ่งเป็นผู้ให้บริการ จำนวน 53 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการจากการคำนวณโดยสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 183 คน กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ และเสริมด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง หัวหน้าส่วนสารสนเทศและข้อมูลข่าวสาร หัวหน้าส่วนช่วยอำนวยความสะดวก ส่วนเลขานุการผู้บริหาร หัวหน้าส่วนสนับสนุนการตรวจราชการ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของด้วยการทดสอบค่าที (t – test) ค่าเอฟ (F – test) และ One-Way ANOVA วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.1 อายุระหว่าง 24-37 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.7 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.7 ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 70.8 มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.2 ส่วนใหญ่เป็นเจ้าพนักงานธุรการ คิดเป็นร้อยละ 28.3 และสังกัดสำนักบริหารกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.4

ประเมินความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model

โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม ด้านบริบท (Context) ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ สามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากร ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาได้แก่ โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดค่าใช้จ่ายลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ย่นต่อการสืบค้นและตรวจสอบเอกสารในทุกขั้นตอน ($\bar{X} = 4.28$) และโครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงาน ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ มีวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาได้แก่ โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ มีบุคลากรที่รับผิดชอบเพียงพอ ($\bar{X} = 4.11$) และโครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ได้รับงบประมาณที่เหมาะสมเพียงพอ ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ มีการประสานงานระหว่างผู้ให้บริการ(สำนักบริหารกลาง) และผู้รับบริการ (สำนัก/กอง อื่น ๆ) ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาได้แก่ โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ มีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ตลอดโครงการ ($\bar{X} = 4.09$) และโครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ มีการให้ความรู้และมีการจัดฝึกอบรมการใช้งานระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ให้กับบุคลากร ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ

ด้านการประเมินผลผลิต (Product) ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ โครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ อำนวยความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาได้แก่ โครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีประโยชน์และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้งาน ($\bar{X} = 4.37$) และโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดงบประมาณบางส่วนลง เช่น กระดาษ หมึกพิมพ์ แฟ้มเก็บเอกสาร ค่าไปรษณีย์ ค่าโทรสาร เท่ากับ โครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร ($\bar{X} = 4.36$) ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันและระยะเวลาในการปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งการปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมที่ต่างกันและสถานที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท/สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านการประเมินผลผลิต มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ให้บริการระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ สังกัดสำนักบริหารกลางมีความคิดเห็นต่อโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ให้บริการและผู้รับบริการ มีความคิดเห็นในด้านบริบท/สภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการและด้านการประเมินผลผลิตไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างกันในด้านปัจจัยนำเข้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตำแหน่งและสถานที่ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานศาลยุติธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น โดยพบว่าอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 24-37 ปี ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 1-5 ปี เป็นเจ้าพนักงานธุรการ และส่วนใหญ่สังกัด สำนักบริหารกลาง โดยเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่าปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกัน

มีความคิดเห็นแตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านระยะเวลาการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านตำแหน่งและสถานที่ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ทั้งสองปัจจัยเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท/สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านการประเมินผลผลิต มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้วิจัยได้นำแนวความคิด CIPP เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจรูปแบบหนึ่งที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งนำเสนอโดย แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam, 1971 :19-25) ที่เรียกกันทั่วไปว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจบริหารโครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากข้อค้นพบในงานวิจัย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรมในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการประเมินผลผลิต ($\bar{X} = 4.38$) ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.26$) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.12$) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ

จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรมในภาพรวม ที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านนั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานตามประกาศสำนักงานสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม ลงวันที่ 1 มีนาคม 2560 (4) ส่วนสารบรรณกลาง ดำเนินการเกี่ยวกับการรับ-ส่งหนังสือของสำนักงานศาลยุติธรรม พัฒนาระบบและรูปแบบงานสารบรรณ เก็บรักษาเอกสารของสำนักงานศาลยุติธรรม พัฒนาระบบและรูปแบบการจัดเก็บเอกสารของสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นคลังเอกสารของสำนักงานศาลยุติธรรม ดำเนินการเกี่ยวกับการทำลายเอกสารของสำนักงานศาลยุติธรรม จัดทำข้อมูลการติดต่อหน่วยงานและบุคคลทั้งภายในศาลยุติธรรม และภายนอก ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณ และรายงานผลของส่วนงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม 1) ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม พบว่าขั้นตอนในการปฏิบัติงานยากต่อการสืบค้นและตรวจสอบเอกสารในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ ระบบยังไม่เสถียรเท่าที่ควร 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ และความไม่ชำนาญในการเข้าใช้ระบบของผู้ปฏิบัติงาน 3) ด้านกระบวนการ พบว่าขาดการพัฒนาปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านบุคลากรและตัวระบบและขาด

การประสานงานระหว่างผู้ให้บริการ (สำนักบริหารกลาง) และผู้รับบริการ(สำนัก/กอง อื่น ๆ) และ 4) ด้านปัจจัยการประเมินผลผลิต พบว่าขาดการติดตามและประเมินผลจากผู้ปฏิบัติงานจริง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Shamsa Aziz and Munazza Mahmood, 2018 : 125) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียน โดยใช้แบบจำลอง CIPP และงานวิจัยของ (Yakobus Siswadi, Grace Solely Houghty และ Triulan Agustina, 2019 : 126-131) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินผลประสิทธิภาพทางการพยาบาลของโรงเรียนการพยาบาลแห่งชาติอินโดนีเซีย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการศึกษารวบรวมและสรุปปัญหา หรือ อุปสรรคในการดำเนินงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อเข้าใจสภาพปัญหา และดำเนินการพัฒนาภาพรวม

1.2 ในการดำเนินงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม ควรมีศูนย์ควบคุมระบบบริหารจัดการส่วนกลาง ทำหน้าที่พิจารณาจัดสรรทรัพยากรไปยังส่วนงานที่รับผิดชอบ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงานส่งเสริมให้มีการประสานงานระหว่างผู้ให้บริการ(สำนักบริหารกลาง) และผู้รับบริการ(สำนัก/กอง อื่น ๆ) ในการพัฒนาระบบงานให้มีประสิทธิภาพ และเห็นควรต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านบุคลากรและตัวระบบ

1.4 การพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม ควรปรับระบบคิด และทำความเข้าใจ มีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ตลอดกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้กับบุคลากร

1.5 การพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม ควรเพิ่มอุปกรณ์ และพัฒนาระบบให้ทำงานให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบการแจ้งเตือน ระบบสัญญาณที่มีความเร็วและเสถียร

2. ข้อเสนอแนะในการการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารเพื่อนำไปพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการและประเมินนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม

2.3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับของบุคลากรในการนำระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เพื่อกำหนดแผนพัฒนาให้กับบุคลากรในการนำระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรม

2.4 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรร่วมกัน

2.5 ศึกษาการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ศาลยุติธรรม. (2562). ศาลยุติธรรม. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2562. แหล่งที่มา: <https://esv-iprd.coj.go.th/GuideCOJ2017/mobile/index.html#p=29>
- ศาลยุติธรรม. (2562). บันทึกข้อความ ส่วนสารบรรณกลางและศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักบริหารกลาง เรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน. ที่ ศย 005(ส)/183 ลงวันที่ 24 มกราคม 2562.
- ศาลยุติธรรม. (2562). บันทึกข้อความ สำนักบริหารกลาง เรื่อง การพัฒนาระบบการรับ-ส่งหนังสือ สำนักงานศาลยุติธรรม โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์. ที่ ศย 005 (ส)/183 ลงวันที่ 24 มกราคม 2562.
- ศาลยุติธรรม. (2562). หนังสือเวียน สำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง แจ้งการใช้งานระบบโปรแกรมสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์. ที่ ศย 005/ว611 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2562.
- ศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม. (2562). หนังสือรายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: ศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม.
- Shamsa Aziz and Munazza Mahmood. (2018). *Implementation of CIPP Model for Quality Evaluation at School Level: A Case Study*. International Islamic University, Islamabad.
- Siswadi, Y., Houghty, G. S., & Agustina, T. (2019). Implementation of the CIPP evaluation model in Indonesian nursing schools. *Jurnal Ners*. 14 (3si), 126-131.
- Stufflebeam, D. L. (1971). "The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability". *Journal of Research and Development in Education*. 5 (1), 19-25.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษา
จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

**The Development of the Creative Leadership model of the Director
in the Vocational Education in Phichit Province. Office of the
Vocational Education Commission.**

คตพงษ์ อ่อนไชย,

สธิรพร เขาวนชัย และ วิทยา จันทร์ศิลา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Khatipong Onchai,

Sathiraporn Chaowachai and Vithaya Jansila

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : khatipongo63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำที่นำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างแพร่หลาย การพัฒนาภาวะผู้นำจึงเป็นเรื่องจำเป็น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจินตนาการ 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านวิสัยทัศน์ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 11 แนวทาง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษา; อาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร

Abstracts

Nowadays Creative leadership is a leadership theory that is widely used in school administration. Therefore, Leadership development is essential. The purpose of this research was to study the development guidelines of the creative leadership for the school administrators in Phichit technical under office of the vocational educational commission. The informants were 4 experts selected by purposive sampling method. The research instrument was informal interviews on the development guidelines of the creative leadership for the school administrators. The data were statistically analyzed using content analysis. The result showed that the development guidelines of the creative leadership for the school administrators in Phichit technical under office of the vocational educational commission consisted of four aspects as following; 1) Imagination 2) Flexibility 3) Vision and 4) Team work. There were eleven ways.

Keywords: Creative Leadership; School Administrator; Phichit Vocational Education

บทนำ

ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสาระวิชาหลัก และทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ เทคโนโลยี ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารจึงเป็นภาระที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำยอดเยี่ยม ปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาระบบนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร ขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการใหม่ๆ ส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณสื่ออุปกรณ์ อย่างเพียงพอ ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ที่จะส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล (ศศิธรดา แพงไทย, 2559 : 11) ซึ่งสอดคล้องกับ (ธีระ รุญเจริญ, 2553 : 163) ที่กล่าวว่า การที่จะสามารถผลิตกำลังคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ กำหนดไว้นั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียมการเพื่อให้บุคลากรเกิดความพร้อม และให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เพื่อให้การบริหารงาน ในสถานศึกษามีมาตรฐานและคุณภาพ ดังนั้น การบริหารและจัดการศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีศักยภาพและใช้ภาวะ ผู้นำอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตโดยมุ่งผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการแสดงออกถึงความรู้ความสามารถของผู้บริหารในการนำความคิด สร้างสรรค์ ความคิดใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ (เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์, 2562 : 46) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่มีความรอบรู้ นำความคิดใหม่ๆ มาใช้การแก้ปัญหา กระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือ กันปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับ (วิโรจน์ สาริตนะ

อ้างถึงใน กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555 : 2) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จะต้องมิตีในการบริหารงานที่หลากหลาย เพราะบุคลากรในแต่ละสถานศึกษาจะมีทั้งบุคลากรที่เป็นสายวิชาชีพเฉพาะและบุคลากรที่เป็นสายสามัญ ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์สูงในการบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีพฤติกรรมการบริหารที่เน้นการจูงใจเพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์ในการบริหารงาน และส่งเสริมให้บุคลากรริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มีภาวะผู้นำก็จะทำให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์ และมีผลสัมฤทธิ์ในการทำงานสูงสุด

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา และบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ (วิโรจน์ สารัตนะ, 2555, อ้างถึงใน กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555 : 2) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จะต้องมิตีในการบริหารงานที่หลากหลายมิตี เพราะบุคลากรในแต่ละสถานศึกษาจะมีทั้งบุคลากรที่เป็นสายวิชาชีพเฉพาะ และบุคลากรที่เป็นสายสามัญ ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์สูงในการบริหารงานและประสานคนให้ มีประสิทธิภาพสูงสุด การที่มีผู้บริหารหรือผู้นาองค์กรที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีพฤติกรรมการบริหาร ที่เน้นการจูงใจเพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์ในการบริหารงาน อาทิเช่น การให้เกียรติ ให้ความไว้วางใจ ให้การยอมรับบุคลากร กระตุ้นให้บุคลากรกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางในการทำงานที่ชัดเจน และส่งเสริมให้บุคลากรริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ซึ่งอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร เป็นวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประเภทอาชีวศึกษาแห่งเดียวหรือหลายแห่งในแต่ละจังหวัด ซึ่งรวมกันเป็นกลุ่มอาชีวศึกษา ระดับจังหวัด ซึ่งอาชีวศึกษาพิจิตร มีสถานศึกษาในกลุ่มระดับจังหวัดประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคพิจิตร วิทยาลัยสารพัดช่างพิจิตร และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพิจิตร มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตและพัฒนาผู้เรียนทักษะงานอาชีพด้านต่างๆ ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในด้านวิชาชีพทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ในกลุ่มงานแต่ละอาชีพ โดยเปิดสอนในหลักสูตรระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตรระดับปริญญาตรีสาย เทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาตนเองของผู้บริหารในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (คตพช. อ่อนไชย, วิทยา จันทร์ศิลา และสธิพร เชาวันชัย, 2564 : 72) โดยผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากงานวิจัยเฉพาะผลการวิจัยในภาพรวมการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รายด้านของข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ 1) ด้านจินตนาการ 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านวิสัยทัศน์ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม มาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกดังนี้ มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการบริหารอาชีวศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ด้าน 4 ข้อ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยเลือกเฉพาะประเด็นในภาพรวมรายด้านทุกด้านของข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

2. นำประเด็นที่ได้จากผลการวิจัยในข้อที่ 1 มากำหนดกรอบคำถาม

3. ร่างข้อคำถามแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวรถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลาและ สถานที่ในการสัมภาษณ์

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองเป็น รายบุคคล

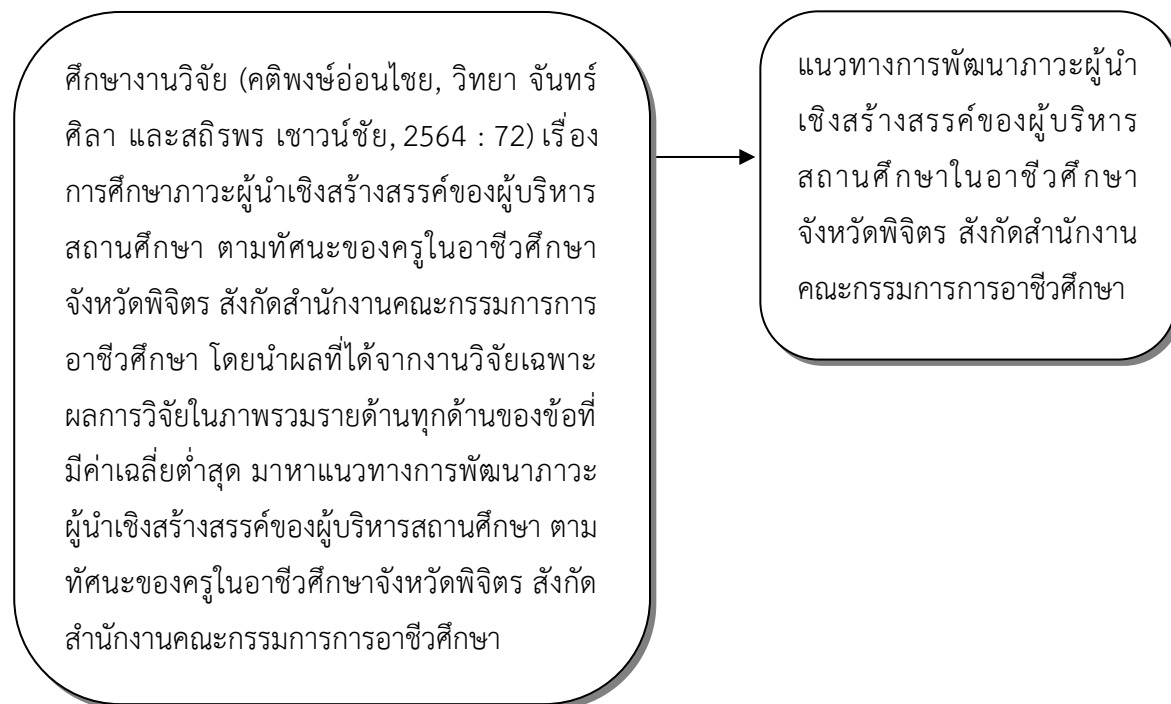
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดกระทำกับข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดดังภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษา จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัด พิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนา
1.ด้านจินตนาการ (ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมให้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนา ความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลงานใหม่ๆ อย่างไร)	1.ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ประสบการณ์ จากการประชุม อบรม กิจกรรมเสวนาวิชาการ และ นำความรู้ที่ได้ไปสร้างผลงานนวัตกรรมใหม่ๆ และเผยแพร่ผลงาน ของสถานศึกษา 2.ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยการแสวงหาความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกับการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์เป็น แนวคิด และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหาร สถานศึกษา
2.ด้านความยืดหยุ่น (ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมให้ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึง ความเป็นผู้เปิดกว้างรับความคิดใหม่ ๆ อย่างไร)	1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และแนวคิดใหม่ ๆ กับสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นเลิศ และนำมา ประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เปิด โอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และรับฟังเพื่อนำมาปรับใช้ ในการบริหารสถานศึกษา 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับ บุคลากรในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการ (Professional Learning Community: PLC)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนา
3.ด้านวิสัยทัศน์ (ท่านมีแนวทางการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาความสามารถในการมองภาพในอนาคตเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา อย่างไร)	1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้ การเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษา 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษา ในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่มีความชัดเจน กว้างไกล และสร้างสรรค์ เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
4.ด้านการทำงานเป็นทีม (ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาความสามารถในการจูงใจบุคลากร เข้ามาร่วมกันปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน อย่างไร)	1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติงาน 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจกับบุคลากรในสถานศึกษา ด้วยให้รางวัลและกล่าววยกย่อง ชื่นชมบุคลากรในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษา จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษา จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านจินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยการแสวงหาความรู้ ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์เป็นแนวคิด และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ผู้บริหารต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ต้องมีการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ โดยการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการ วิธีการ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ (เตือนใจ สุนกุล, 2562 : 3) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความทุ่มเทให้การทำงานตามเป้าหมายของโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์และ

มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาแบบอย่าง วิธีการ เทคนิคต่างๆที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เก็บข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และยังสามารถคล้องกับ (มนัญญา ควรรำพึง และคณะ, 2564 : 17-32) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องสร้างกระบวนการคิดใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลาย เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหาร เน้นคิดนอกกรอบ โดยมุ่งผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ และต้องมีทักษะ ไหวพริบ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุและผล

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษา จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และรับฟังเพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้บริหารควรมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนสอนของบุคลากรภายในสถานศึกษาและมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงรับฟังข้อเสนอแนะของบุคลากรในการทำงาน เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ (สุภาพร โสภิน, 2563 : 75) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีพฤติกรรมของความยืดหยุ่นผ่อนปรน สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมตามความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ เปิดโอกาสให้บุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และยังสามารถคล้องกับ (ฐานะมาศ หาดยาว และสฤพร เชาวันชัย, 2564 : 268-281) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนแนวทางประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา สร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีมร่วมกันกับบุคลากรในสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นเพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษา จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาควรมีทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่มีความชัดเจน กว้างไกล และสร้างสรรค์ เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีการกำหนดภาพและจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาในอนาคตได้อย่างชัดเจน เพื่อที่จะได้นำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ (ขวัญฤทัย ภูสาระ, 2562 : 81) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารในการมองภาพในอนาคตที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มีการกำหนดทิศทางและจุดหมายของสถานศึกษาที่ชัดเจน เพื่อที่จะพาสถานศึกษามุ่งสู่ความสำเร็จในอนาคต และยังสามารถคล้องกับ (วิศรดา ศิริมงคล และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย, 2562 : 701) ที่กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารจะต้องแสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตอย่างชัดเจน คนที่มองไกลใจกว้าง กล้าที่จะปรับเปลี่ยนเรียนรู้รับสิ่งใหม่ๆ ให้กับตัวเอง สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอาชีวศึกษา

จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยอมรับและมองเห็นคุณค่าในความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ (จุฑาธิปต์ ทัพไทย, 2560 : 53) ที่กล่าวว่า ในการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การยอมรับและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันและกันเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น และร่วมมือกันแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูภายในสถานศึกษามีความเข้าใจ รักและผูกพันกัน เพื่อสร้างความร่วมมือและสร้างแรงบันดาลใจแรงจูงใจให้ครูภายในสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับ (อัยริน สมมาแอ, 2562 : 87) ที่กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารจะต้องให้การร่วมมือ ให้คำแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษากับครูเน้นการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมใหม่ๆ ของสถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับบุคลากรในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และรับฟังเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเอง ด้วยการศึกษต่อ การเข้าร่วมอบรม หรือศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน โดยการเสริมแรงจูงใจและให้กำลังใจ เช่น การให้รางวัล การกล่าวคำชมเชย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปภีพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ขวัญฤทัย ภูสาระ. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- คติพงษ์ อ่อนไชย, วิทยา จันทร์ศิลา และ สติพร เขาวนชัย. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารการประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 1 (1), 72-77.
- จุฑาธิปต์ ทัพไทย. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา
- ฐานะมาศ หาดยาว และ สติพร เขาวนชัย. (2564). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*. 8 (7), 268-281.
- เตือนใจ สุนกุล. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: ข้าวฟ่างการพิมพ์.

- มนัญญา ควรำพึง, เบญจพร ชนะกุล และสุภาพ เต็มรัตน์. (2564).ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 6 (3), 17-32.
- วริศรา ศิริมงคล, และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 6 (3), 687-705.
- ศศิธรดา แพงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*. 6 (1), 7-11.
- สุภาพร โสภณ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*
- อัยริน สมาชิก. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*

รูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร
กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย
**The Role Model of the Government and Private Sectors in Promoting
Agricultural Trade Case Study of Fruit Trade
in the Upper South of Thailand**

ปรีชา ทองหยัด, วชิรินทร์ สุทธิชัย,
สิทธิพร สุนทร และ เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
**Preecha Thongyad, Watcharin Sutthisai,
Sitthiporn Soonthorn and Raywat Chatreewisit**
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : thantikan22@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชน 2) ระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 3) ความสัมพันธ์และสมการปัจจัยบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการค้าสินค้าและ 4) สร้างรูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยวิธี Stepwise อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน และใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 18 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาความ อธิบายและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .837 4) สมการปัจจัยบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการ ได้ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า (X8) ด้านการพัฒนาคุณภาพของ

* วันที่รับบทความ: 21 มกราคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 3 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 7 กุมภาพันธ์ 2565

Received: January 21, 2022; Revised: February 3, 2022; Accepted: February 7, 2022

ผลผลิต (X_6) ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า (X_4) และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้แก่ ด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น (X_3) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{y} = .370 + .178X_3 + .192X_4 + .203X_6 + .307X_8$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $z_{\hat{y}} = .382Z_8 + .231Z_6 + .208Z_4 + .208Z_3$ และ 5) รูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย ประกอบด้วย ปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น ปัจจัยการอำนวยความสะดวกทางการค้า ปัจจัยการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ปัจจัยการผลักดันการส่งออก ปัจจัยการสร้างเครือข่ายทางการค้า ปัจจัยระบบโลจิสติกส์ทั่วไปและโลจิสติกส์การตลาด ปัจจัยด้านระบบการบริหารจัดการที่ดี (ธรรมาภิบาลและบริษัทภิบาล) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำทุกระดับที่มีวิสัยทัศน์และปัจจัยความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ : บทบาท; ผลไม้ไทย; ภาครัฐและภาคเอกชน; สินค้าเกษตร

Abstracts

The purposes of the study were 1) to investigate the level of the government and private roles, 2) to study the level in enhancing agricultural products, 3) to study relationship and investigate equation factors effecting to the government and private roles in enhancing agricultural products, 5) to create patterns of the government and private roles in enhancing agricultural products; the case study of the upper south of Thailand. The research was the mixed method between quantitative method and qualitative method. The participants were 400 people which using formula of Taro Yamane to calculate a sample size. The questionnaire was chosen to be the main instrument. The statistic used were the frequency distributions, mean, average, standard deviation, hypothesis testing, Pearson's Correlation Coefficients, a statistically significant level. 05, Multiple Linear Regression by Stepwise at a statistically significant level. 01. There were 2 methods for collecting the data for the quantitative research; the in-depth interview was used to collect from 18 people by using the purposive sampling method, and the sub group meeting was collecting data from 18 people by using the purposive sampling method. The discussion of the research result was presented through the description and explanation.

The results shown that 1) the level of the government and private roles was in the medium level, 2) the level in enhancing agricultural products was in the medium level, 3) the relationship between the government and private roles with enhancing agricultural products was overall in the high level at .837, 4) equation factors effecting to the government and private roles in enhancing agricultural products; the case study of the upper south of Thailand arranging through the equation orderly as follow; the factor of creating activities for enhancing selling and the factor of presenting products (X_8), the factor of developing the quality of products (X_6), and the factor of offering customer service (X_4). Moreover, the last variable of the Multiple Linear Regression was the factor of creating strength of the local (X_3) which the equation can be written in a standard as follow;

$$\text{Unstandardized score } \hat{y} = .370 + .178X_3 + .192X_4 + .203X_6 + .307X_8$$

$$\text{Standardized score } z_{\hat{y}} = .382Z_8 + .231Z_6 + .208Z_4 + .208Z_3$$

5) The patterns of the government and private roles in enhancing agricultural products; the case study of the upper south of Thailand included the factor of creating the strength of the local, the factor of offering customer service, the factor of developing the quality of products, the factor of marketing, the factor of developing the potential of entrepreneurs, the factor of supporting the export system, the factor of creating the network of trading the factor of the good management (Good governance and Corporate Governance), the factor of advanced technology, the factor of the leaders who have good visions, and the factor of the corporation of the government and private roles in enhancing agricultural product; the case study of the upper south of Thailand.

Keywords: Roles; Thai Fruit; Government and Private; Agricultural Products

บทนำ

โลกยุคเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงโลกนี้เข้าไว้ด้วยกัน ผลจากการเชื่อมโยงก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน ข้อมูลข่าวสาร สินค้าบริการ รวมไปถึงอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและนโยบายการค้าแบบเสรี เนื่องจากการเปิดโอกาสให้บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการประกอบการทางเศรษฐกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรหรือประโยชน์อื่นใด ตามความสามารถและความปรารถนาของแต่ละบุคคล โดยที่ภาครัฐจะมีบทบาทเข้าไปแทรกแซงระบบเศรษฐกิจน้อยที่สุด ดังนั้นเมื่อบทบาทในการส่งเสริมด้านการค้าของภาครัฐมีข้อจำกัด แต่ในขณะเดียวกัน ความต้องการดำเนินการนโยบายแบบการค้าเสรีมีอยู่อย่างไม่จำกัด (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2553 : 2-3) ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุกอย่างอย่างรวดเร็วและมหาศาล โดยคนจีนมีความนิยมผลไม้ไทยสูง ทำให้บริษัทนำเข้าชาวจีนเข้ามาตั้งโรงคัดบรรจุผลไม้จากเกษตรกรชาวสวนผลไม้โดยตรง เรียกกันว่า "ล้ง" เหตุผลก็คือ รัฐบาลจีนส่งเสริมให้ธุรกิจของตนออกไปลงทุนประกอบกิจการในต่างประเทศมากขึ้น ความต้องการเข้ามาติดต่อซื้อผลไม้ มีการกำหนดราคาในการรับซื้อได้โดยตรง รวมทั้งการเปิดเสรีทางด้านสินค้าเกษตรผลไม้ของไทยผลผลิตออกพร้อมกันทั้ง 14 จังหวัดในภาคใต้ โดยเฉพาะทุเรียนและมังคุดในจังหวัดชุมพรและนครศรีธรรมราช ได้มีล้งมาเปิดจุดรับซื้อและตั้งโรงคัดบรรจุผลไม้ในพื้นที่จังหวัดจำนวนมาก ทำให้ผลผลิตมังคุดในหลายพื้นที่ของภาคใต้ เข้ามารวมและคัดแยกในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและชุมพร และขนส่งกระจายไปยังตลาดปลายทาง ล้งจำกัดปริมาณรับซื้อโดยเฉพาะในปี 2562 ช่วงสัปดาห์แรกที่ผลผลิตออกสู่ตลาดในเดือนกรกฎาคม มังคุดเกรด 1 ล้งรับซื้อกิโลกรัมละ 85-90 บาท และลดลงอย่างรวดเร็วเหลือกิโลกรัมละ 40-50 บาท และ 15-30 บาท ภายในสัปดาห์เดียว ทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก และมีการเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามาช่วยแก้ปัญหา เนื่องจากการจำหน่ายผลผลิตมังคุดส่วนใหญ่พึ่งพาตลาดส่งออกโดยอาศัยผู้ประกอบการค้าผลไม้ (ล้ง) ซึ่งมีตลาดอยู่ในมือ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช, ฐานข้อมูลมังคุด, 2562 : 1-4)

จากการศึกษาเห็นว่าล้งต่างชาติก็มีประโยชน์ในแง่ทำให้ราคาผลไม้สูงขึ้น เพราะมีการแข่งขันกันซื้อ ทำให้เกษตรกรชาวสวนผลไม้ได้ราคาผลผลิตที่สูงขึ้น (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช, ฐานข้อมูลมังคุด, 2562 : 8) มังคุดปี 2562 ได้ส่งออกมังคุดสดปริมาณ 7,942.03 ตัน มูลค่า 179 ล้านบาท และมังคุดแช่แข็ง ปริมาณ 7,963.03 ตัน มูลค่า 199 ล้านบาท ส่วนทุเรียนไทยเป็นผู้ส่งออกทุเรียนมากที่สุดในอันดับ 1 ของโลก โดยมีตลาดส่งออกหลัก ได้แก่ จีนและอาเซียน ส่วนราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้ในปี 2562 จะใกล้เคียงปี 2561 คือราคา 78.16 บาท/กิโลกรัม ซึ่งราคาเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ประมาณ 8.84% โดยราคาทุเรียนจะสูงกว่าต้นทุนการผลิตประมาณ 5 เท่า จากต้นทุนผลิตปี 2561 อยู่ที่ 15.10 บาท/ก.ก. ลดลงจากต้นทุนปี 2560 อัตรา 5.12% จากต้นทุนที่ 15.93 บาท/ก.ก. เนื่องจากไทยส่งออกทุเรียนไปยังจีนในสัดส่วนที่สูงมาก ถึง 41% ของการส่งออกทั้งหมด ทั้งนี้ หากปล่อยให้ล้งต่างชาติควบคุมตลาดได้ในอนาคตย่อมสามารถกำหนดราคาได้ตามที่ต้องการ จะส่งผลต่อธุรกิจการค้าผลไม้ไทยทั้งระบบไม่ว่าจะเป็น เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรชาวสวนผลไม้ ผู้รวบรวมผลไม้ ธุรกิจโลจิสติกส์ และผู้บริโภคชาวไทย อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาควรใช้วิธีได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และองค์การทางด้านเกษตรของภาครัฐต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหกรณ์การเกษตรต้องปรับตัวให้เข้าสู่ยุคใหม่ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีองค์ความรู้ทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรอบรู้ในเรื่องตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจรายใหญ่ก็ต้องเข้ามาพัฒนาเกี่ยวกับสินค้าการเกษตรโดยเฉพาะตลาดสินค้าการเกษตรการค้าผลไม้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้า ผู้ส่งออกรายใหญ่ ต้องเข้ามาดำเนินการให้กับเกษตรกรและองค์การการเกษตรต่าง ๆ โดยการแนะนำและส่งเสริมในการปรับปรุงมาตรฐานกลาง เพื่อกำหนดมาตรฐานในการซื้อขาย และรัฐก็ควรลงมาช่วยจัดระเบียบ ควบคุมและดูแลการดำเนินงานในการรับซื้อผลไม้ของพ่อค้าโดยเฉพาะของต่างชาติให้เข้มงวดยิ่งขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรชาวสวนผลไม้เองอย่าผูกติดกับตลาดหนึ่งตลาดใด อย่าผูกติดกับล้งชาติใดชาติหนึ่งเท่านั้น และควรจะมีองค์ความรู้เรื่องตลาดต่างประเทศด้วย เช่น อินเดีย ตะวันออกกลาง และยุโรป ก็สนใจผลไม้ของไทยอยู่มาก (รัฐบาลไทยฝันเป็นศูนย์กลางผลไม้โลก, 2561 : 12)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับระดับบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และสมการปัจจัยบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนกับการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย
4. เพื่อสร้างรูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและมังคุด จำนวน 287,790 คน และกลุ่มผู้ประกอบการค้าทุเรียนและมังคุด จำนวน 428 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 288,218 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและมังคุดและกลุ่มผู้ประกอบการค้าทุเรียนและมังคุด ใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตามระดับชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นชั้นภูมิแล้วสุ่มตัวอย่างจากทุกระดับชั้น จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling)

1.3 เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับบทบาทของภาครัฐ มีจำนวน 31 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับที่ใช้วัดระดับบทบาทของภาคเอกชน มีจำนวน 19 ข้อ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามคำถามระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีการค้าผลไม้ของจังหวัดในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย จำนวน 25 ข้อ ตอนที่ 2 3 และ 4 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) โดยผู้วิจัยได้ทำการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตของคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และเนื้อหาของวิจัย สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง พบที่ปรึกษาและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยวิธีพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดร.รัชนิดา ไสยรส ดร.อธิพงษ์ นาครอด ดร.กานต์ เสกขุนทด ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ดร.พยงค์ มุลวาปี ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และ ดร.ศิวัช สุธสุวรรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ และดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 40 คน หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายรายข้อ และโดยรวมทุกข้อ (Item – Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการ Cronbach (วัชรินทร์ สุทธิชัย, สิทธิพร สุนทร และคณะ, 2563 : 37-38) ได้ค่าเชื่อมั่น .981

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 400 คน การประชุมกลุ่มย่อย 18 คนและการสัมภาษณ์ 18 คน ด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย และเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และสื่อพิมพ์ออนไลน์ต่างๆ

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 2) ระดับบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชน และระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตรกรณีการค้าผลไม้ของจังหวัดในภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และ 4) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธี Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

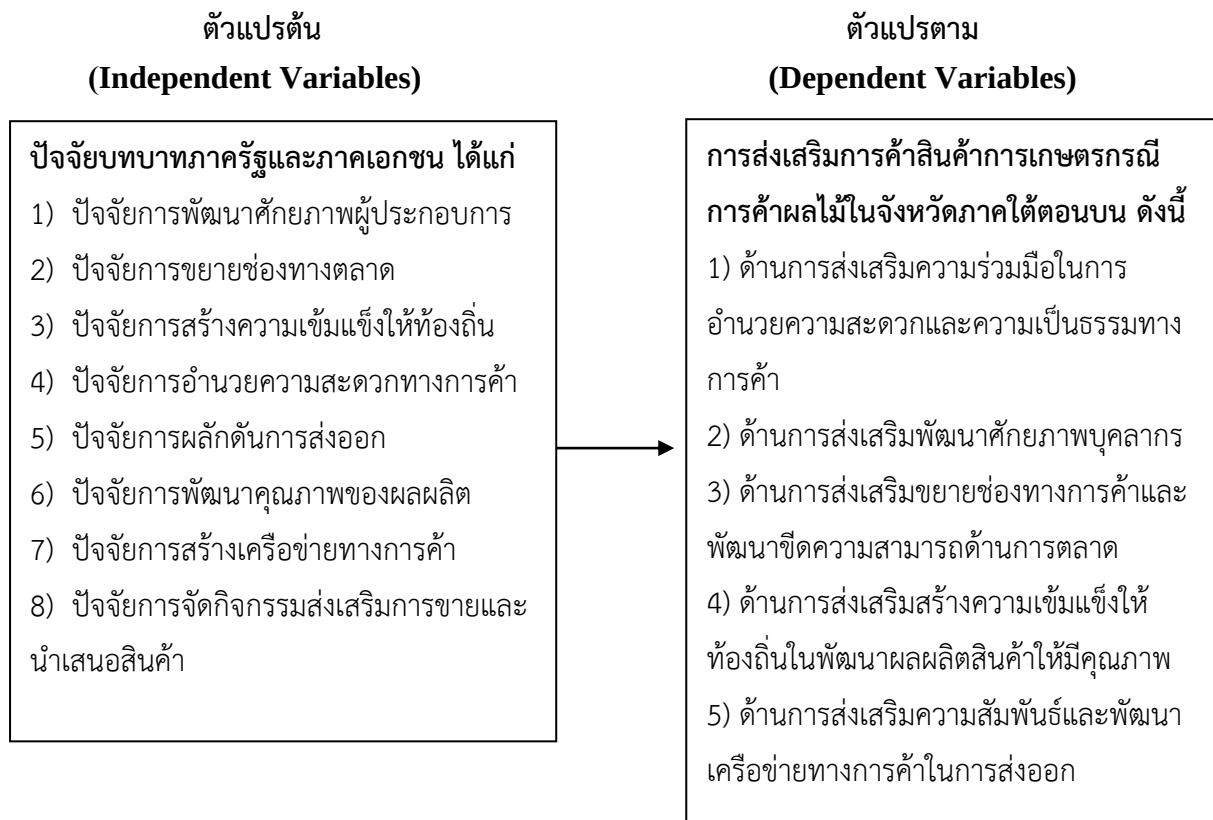
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 การสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อดำเนินการยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณระยะที่ 1 วิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ตัวแทนสำนักงานพาณิชย์จังหวัด จำนวน 2 คน ตัวแทนสำนักงานเกษตรจังหวัด จำนวน 2 คน เกษตรกรชาวสวนผลไม้ จำนวน 4 คน ผู้ประกอบธุรกิจค้าสินค้าเกษตรผลไม้ในประเทศ จำนวน 4 คน ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจค้าสินค้าเกษตรผลไม้ต่างประเทศ จำนวน 4 คน และประชาชน(ผู้บริโภค) จำนวน 2 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure Indept Interview) และ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) โดยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปแบบของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping) ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูล โดยการอธิบายความและการตีความข้อมูลที่ได้โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ อภิปรายผลพร้อมพรรณนาความ ข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

2.2 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) เมื่อได้ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยยืนยันผลการวิจัยเป็นครั้งที่ 2 ด้วยการประชุมกลุ่มย่อย โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายในการจัดประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่ 18 คน ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐของจังหวัดชุมพร 4 คน เกษตรกรชาวสวนผลไม้ของจังหวัดชุมพร จำนวน 4 คน ผู้ประกอบธุรกิจค้าสินค้าเกษตรผลไม้ (ล้ง) ในประเทศ จำนวน 4 คน ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจค้าสินค้าเกษตรผลไม้ (ล้ง) ต่างประเทศ จำนวน 4 คน และประชาชนผู้บริโภคสินค้าเกษตรผลไม้ จำนวน 2 คน ซึ่งเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย วันที่ 2 และ 6 กันยายน 2564 และสังเคราะห์ผลการประชุมกลุ่มย่อย เป็นรูปแบบเพื่อนำไปยืนยันผลการวิจัยโดยใช้วิธีการพรรณนา และอธิบายผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณอย่างไร เพื่อให้การสรุปและการเสนอแนะในมุมมองและความสัมพันธ์ในแต่ละมิติ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมั่นให้กับงานวิจัยในเชิงวิชาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง รูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับบทบาทของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการสร้างเครือข่ายทางการค้า ($\bar{X} = 3.05$) รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ($\bar{X} = 3.03$) และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า ($\bar{X} = 3.01$)

2. ระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ คือ ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายทางการค้าในการส่งออก ($\bar{X} = 2.93$) รองลงมาคือด้านการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในพัฒนาผลผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ ($\bar{X} = 2.92$) และด้านการส่งเสริมความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางการค้า ($\bar{X} = 2.91$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทภาครัฐและเอกชนกับการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .837

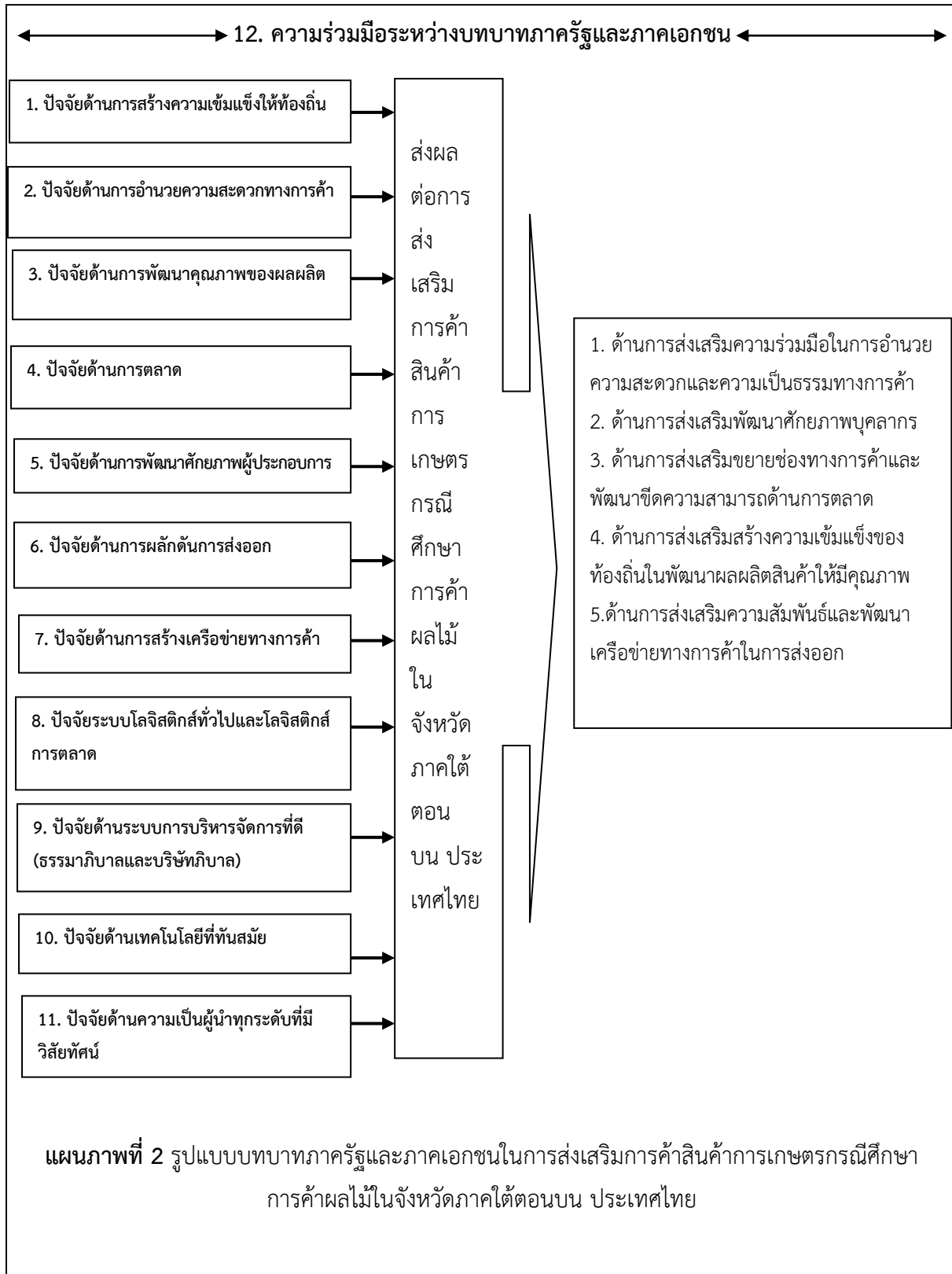
4. ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของบทบาทภาครัฐและเอกชนที่มีผลต่อการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร การค้าผลไม้ของจังหวัดในภาคใต้ตอนบน โดยรวม พบ 4 ปัจจัย โดยแบบจำลองสามารถอธิบายได้ร้อยละ 74.70 มีค่า $R^2 = .747$ ส่วนที่เหลือร้อยละ 25.30 มีค่า $R^2 = .253$ เกิดจากปัจจัยอื่นๆ และมีค่าของ F เท่ากับ 291.552 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .01$ เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายบทบาทภาครัฐและเอกชนที่มีผลต่อการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร การค้าผลไม้ของจังหวัดในภาคใต้ตอนบน โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า (X_8) ด้านการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต (X_6) ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า (X_4) และ ด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น (X_3) สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุบทบาทภาครัฐและเอกชนที่มีผลต่อการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย สามารถเขียนสมการได้ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = .370 + .178X_3 + .192X_4 + .203X_6 + .307X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .382Z_8 + .231Z_6 + .208Z_4 + .208Z_3$$

6. รูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย พบว่า ปัจจัยการสร้าง ความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น ปัจจัยการอำนวยความสะดวกทางการค้า ปัจจัยการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ปัจจัยการผลักดันการส่งออก ปัจจัยการสร้างเครือข่ายทางการค้า ปัจจัยระบบโลจิสติกส์ทั่วไป และโลจิสติกส์การตลาด ปัจจัยด้านระบบการบริหารจัดการที่ดี (ธรรมาภิบาลและบริษัทภิบาล) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำทุกระดับที่มีวิสัยทัศน์และปัจจัยความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

สามารถเขียนเป็นรูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร
กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย ได้ดังนี้



โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 ระดับบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในจังหวัดภาคใต้ตอนบนประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า โดยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทบาทภาครัฐมีความซับซ้อนกว้างขวาง ทำหน้าที่มากมายทุกระดับ ทำให้ภาพที่มีต่อผลไม้ทุเรียนและมังคุดไม่ชัดเจน หรืออาจเป็นเพราะ บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนมีความทับซ้อนกันอยู่จนแยกไม่ออกกว่าหากมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งดีขึ้นหรือล้มนั่นเกิดจากภาครัฐและภาคเอกชน ทุกด้านของปัจจัยจะพบว่าค่าเฉลี่ยจะใกล้เคียงกันอยู่ระหว่าง ค่าเฉลี่ย 2.65-3.05 ซึ่งมีระยะห่างช่วงค่าเฉลี่ยไม่มากนัก โดยค่าเฉลี่ยน้อยสุด จะเป็นเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้า เรื่องเกี่ยวกับการที่ภาครัฐมีการดำเนินการอำนวยความสะดวกและแก้ไขกฎ ระเบียบต่างๆ มีค่าเฉลี่ย เพียง 2.60 อยู่ในระดับน้อย หรือเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาระเบียง กฎหมาย ตลอดจนการเก็บภาษีและอากรต่างๆ ให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า และการสร้างกรอบความร่วมมือทั้งระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนอย่างอยู่ในระดับปานกลาง การสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น ภาครัฐมีการลงทุนสร้างโรงงานแปรรูปผลไม้และส่งเสริมการสร้างห้องเย็นเพื่อเก็บรักษาผลผลิตที่ออกมากระจุกตัวไว้สำหรับการแปรรูป ค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อย 2.58 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พิมลรัตน์ คำบोल, 2554 : 25) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการมังคุดในภาคตะวันออก: กรณีศึกษากลุ่ม ปรับปรุงคุณภาพมังคุดตรอกนอง ตำบลตรอกนอง อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า การจัดการด้านการผลิตเกษตรกรรมสามารถผลิตมังคุดได้ตามลักษณะที่ตลาดต้องการ เนื่องจากปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุม GAP สอดคล้องกับงานวิจัยของ (บรรจง กาญจนานิล, 2559 : 78-89) พบว่า บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ : กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษตราด การกำหนดนโยบายและการวางแผนรัฐได้มีการประสานประโยชน์ของรัฐบาลเข้ากับเอกชน ซึ่งรัฐออกนโยบายและวางแผนสอดคล้องกับการจัดตั้งและพัฒนาพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การออกกฎหมาย ข้อบังคับ และบังคับใช้กฎหมายเพื่อทำให้สามารถบริหารจัดการ อำนาจความสะดวกทางด้านเศรษฐกิจ โดยอุปสรรคสำคัญ คือ นโยบายและกฎหมาย ไม่สามารถบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยพื้นที่ การจัดการบริหารขาดประสิทธิภาพและล่าช้า ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิภาณี เผือกบัวขาว, 2560 : 68-85) ศึกษาเรื่อง การกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และด้านความร่วมมือทางด้านการค้าตามลำดับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมการค้าต่างประเทศ (2562) บทบาทของเอกชนในการส่งเสริมการค้าต่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ การส่งออกต่างประเทศที่สามารถสร้างเม็ดเงินเข้าประเทศได้อย่างมหาศาล ซึ่งการค้าขายลงทุนต่างประเทศนั้น ไม่เพียงแต่ภาครัฐเท่านั้นที่สำคัญ ภาคเอกชนเองก็เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาให้การส่งออกเติบโตอีกด้วย โดย

บทบาทของภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าต่างประเทศต้องกระตุ้นนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การสร้างเครือข่ายการค้า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เป็นต้น

2. สมมติฐานที่ 2 ระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรกรณีศึกษาการค้าผลไม้ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย อยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งอาจเป็นเพราะทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางการค้า การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากร การส่งเสริมขยายช่องทางการค้าและพัฒนาขีดความสามารถด้านการตลาด การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในพัฒนาผลผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ การส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายทางการค้าในการส่งออกอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.89) ในทุกๆ ด้าน ไม่มีข้อใดที่จะโดดเด่นทั้งรายด้านและรายข้อ เช่น ด้านการส่งเสริมความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางการค้ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมรายด้าน 2.91 สอดคล้องกับ (สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร, 2558 : 247-251) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายยางพาราไปปฏิบัติของสถาบันเกษตรกรยางพาราในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานยางพาราไปปฏิบัติของสถาบันเกษตรกรยางพาราในจังหวัดภาคใต้ตอนบนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับ (นาตยา พุ่มเรือง, 2559 : 136-141) ศึกษาเรื่อง บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนากลยุทธ์การค้าตลาดชายแดนไทย - เมียนมาร์ (ด่านสิงขร) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บทบาทภาครัฐในการพัฒนากลยุทธ์การค้าตลาดชายแดนไทย- เมียนมาร์ ด่านสิงขร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2559 : 8-9) เห็นว่ารัฐต้องพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด และมาตรฐานในระดับสากล การจัดงานแสดงสินค้าระดับนานาชาติในประเทศไทย การนำผู้ประกอบการไทยเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติในต่างประเทศ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับห้างสรรพสินค้า/ผู้นำเข้า (Joint Promotion/In-store Promotion) การผลักดันการส่งออก: พัฒนาและส่งเสริมสินค้าส่งออกเป็นกลุ่มอย่างครบวงจร เร่งผลักดันการเจรจาการค้า บริหารจัดการทรัพยากรและบุคลากรสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศให้เหมาะสม ขยายช่องทางการค้าในต่างประเทศผ่านเครือข่ายของบริษัทใหม่ ใช้ประโยชน์จากพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มที่ เน้นกลยุทธ์เจาะตลาดเมืองหลักและเมืองรอง และใช้ประโยชน์จาก AEC

3. สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยบทบาทภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ การขยายช่องทางตลาด การสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น การอำนวยความสะดวกทางการค้า การผลักดันการส่งออก การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต การสร้างเครือข่ายทางการค้า และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า มีผลต่อการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร การค้าผลไม้ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางการค้า ด้านการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการส่งเสริมขยายช่องทางการค้าและพัฒนาขีดความสามารถด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในพัฒนาผลผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ และด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายทางการค้าในการส่งออก

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01. ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร การค้าผลไม้ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน ได้ร้อยละ มีค่า $74.70R\ 747. = ^2$ และมีค่าของ F เท่ากับ 291.552 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .01$ เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายบทบาทภาครัฐและเอกชนที่มีผลต่อการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร การค้าผลไม้ของจังหวัดในภาคใต้ตอนบน โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า ด้านการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า และตัวแปรตัวสุดท้าย ด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่นเป็นไปตามสมมติฐาน และไม่เข้าสมการ 4 ปัจจัย คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ด้านการขยายช่องทางตลาด ด้านการผลักดันการส่งออก และด้านการสร้างเครือข่ายทางการค้า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับ (บรรจง กาญจนานิล, 2559 : 78-89) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษ : กรณีศึกษาเกษตรธุรกิจพิเศษตราด การกำหนดนโยบายและการวางแผนรัฐได้มีการประสานประโยชน์ของรัฐบาลเข้ากับเอกชน ซึ่งรัฐออกนโยบายและวางแผนสอดคล้องกับการจัดตั้งและพัฒนาพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษ สอดคล้องกับ (วสันต์ กุเกียรติกุล, 2545 : 113-114) ศึกษาเรื่อง ระบบส่งเสริมการเกษตร จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า การวางแผน สำนักงานเกษตรจังหวัดจะต้องนำนโยบายการพัฒนาการเกษตรของรัฐบาล และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนนโยบายการพัฒนาการเกษตรของจังหวัด มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายการทำงานโดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งและพัฒนาองค์การเกษตรกรสำหรับการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติด้วยวิธีให้เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาครัฐและภาคเอกชนมีบทบาทด้านการค้าในส่วนกรอบความร่วมมือทั้งระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนโดยมีการดำเนินการอำนวยความสะดวกและแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ โดยรับฟังความคิดเห็นแก่ผู้ค้า เกษตรชาวสวน ตลอดจนทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกัน มีการพัฒนาระเบียบกฎหมายตลอดจนการเก็บภาษีและอากรต่าง ๆ ให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า การส่งเสริมเกิดการเอื้อต่อการลงทุนในสินค้าการเกษตร มีการดำเนินการเพื่อให้การค้าสินค้าการเกษตร มีความคล่องตัวทั้งในประเทศและการส่งออกสินค้านอกประเทศ มีแนวทางปฏิบัติในการค้าขาย การส่งออก และการลงทุน ในส่วนด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและชัดเจนและมีการพัฒนาด้านโลจิสติกส์อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการค้าโดยเน้นการเชื่อมโยงการขนส่งทุกภาคทั่วประเทศ สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกันภัยทางการค้าให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการค้าในเรื่องการเงินการคลัง เช่น อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราดอกเบี้ย ให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับ (บรรจง กาญจนานิล, 2559 : 78-89) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษ : กรณีศึกษาเกษตรธุรกิจพิเศษตราด เห็นควรมีการออกกฎหมาย ขอบบังคับ และบังคับใช้กฎหมายเพื่อทำให้สามารถบริหารจัดการ อำนวยความสะดวกทางด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องกับ (วสันต์ กุเกียรติกุล, 2545 : 113-114) ศึกษาเรื่อง ระบบส่งเสริมการเกษตร จังหวัดยะลา การจัดตั้งและพัฒนาองค์การเกษตรกร สำหรับการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติด้วยวิธีให้เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล การปฏิบัติงานในพื้นที่ เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลจะต้องถอด

แผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำปีเป็นแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำปี สำหรับวิธีการปฏิบัติงานกับองค์การเกษตรกรที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาชุมชน การสร้างจิตสำนึกแกนนำ การกระตุ้นแกนนำให้รวบรวมสมาชิก การส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมทรัพย์หรือลงทุน การส่งเสริมให้กลุ่มจัดทำกิจกรรมร่วมกันซื้อขาย หรือแปรรูป สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการส่งออก(2563) มาตรการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้า เช่น มาตรการด้านตลาดในประเทศ จะเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และขอความร่วมมือไปรษณีย์ไทยมาช่วยในการจัดส่งผลไม้ เดินหน้าการเจรจาจับคู่ธุรกิจ (Business Matching)

ทั้งระหว่างผู้ซื้อ ผู้นำเข้า กับผู้ประกอบการไทย และจะเพิ่มการทำ Business Matching ในรูปแบบออนไลน์ให้มากขึ้น มาตรการเสริมสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการ จะช่วยสนับสนุนดอกเบี้ยให้กับผู้ประกอบการที่รวบรวมผลไม้ในอัตรา 3% ระยะเวลา 10 เดือน ขดเชยดอกเบี้ยให้กับผู้ประกอบการที่รวบรวมผลไม้เพื่อส่งออกในอัตรา 3% ระยะเวลา 6 เดือน และช่วยค่าใช้จ่ายรวบรวมเพื่อส่งออกอีก กก.ละ 3 บาท เป้าหมาย 1 หมื่นตัน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. บทบาทของภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนในทุกๆ ด้าน เช่น มีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร หรือหน่วยงานโดยตรงที่จะเข้าไปดูแลการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ การขยายช่องทางการตลาด การสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น การอำนวยความสะดวกทางการค้า การผลักดันการส่งออก การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต การสร้างเครือข่ายทางการค้าและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย

2. รัฐบาลและเอกชน ควรส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษาการค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย ให้เกิดความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางการค้า การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากร การส่งเสริมขยายช่องทางการค้าและพัฒนาขีดความสามารถด้านการตลาด การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในพัฒนาผลผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและการส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายทางการค้าในการส่งออกให้เป็นนโยบาย มาตรการระดับประเทศและระหว่างประเทศให้ชัดเจน และปฏิบัติตามได้

3. ควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า เช่นในเรื่อง ภาคเอกชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า ในต่างประเทศ การออกบูท การออนไลน์ เป็นต้น

4. ควรเน้นพัฒนาและส่งเสริมด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า ด้านการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น

5. พัฒนารูปแบบบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร ประกอบด้วย 12 ปัจจัยได้แก่ปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น ปัจจัยการอำนวยความสะดวกทางการค้า

ปัจจัยการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ปัจจัยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและนำเสนอสินค้า ปัจจัยการพัฒนา ศักยภาพผู้ประกอบการ ปัจจัยการขยายช่องทางตลาด ปัจจัยการผลักดันการส่งออก ปัจจัยการสร้างเครือข่ายทาง การค้า ปัจจัยความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจัยนโยบายของรัฐบาล (การสนับสนุนทุน การประชาสัมพันธ์ การลดภาษี และแหล่งทุนจากรัฐและเอกชน เป็นต้น) ปัจจัยความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม และปัจจัยระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ปัจจัยผู้นำทุกระดับที่มีวิสัยทัศน์และปัจจัย ระบบการบริหารจัดการที่ดี ธรรมชาติและบริบทในการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตร กรณีศึกษา การค้าผลไม้ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทยให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์. (2559). การสร้างมูลค่าเพิ่ม. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: <https://valuecreation.ditp.go.th/>
- ไชยรัฐ เจริญสินโอฬาร. (2553). *รัฐ-ชาติ (ความไร้) ระเบียบโลกชุดใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิชาสา- นาดยา ฟุ่มเรือง. (2559). *บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนากลยุทธ์การค้าตลาดชายแดนไทย - เมียนมาร์ (ด้านสิงขร) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- บรรจง กาญจนานิล. (2559). บทบาทของรัฐในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ : กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตราด. *วารสารรัชตภาคย์ มหาวิทยาลัยรัชตภาคย์*. 12 (26), 78-89.
- ปิยชีนิวส์. (2561). รัฐบาลไทยฝันเป็นศูนย์กลางผลไม้โลก นักวิชาการแนะแก้ปัญหา ล้งจีน” ให้ได้ก่อน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/thailand-42941461>
- พิมลรัตน์ คำบอล. (2554). *การบริหารจัดการมังคุดในภาคตะวันออก: กรณีศึกษากลุ่ม ปรับปรุงคุณภาพมังคุด ตระกอนอง ตำบลตระกอนอง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี*. ศูนย์วิจัยเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร นครราชสีมาธรรมราช.
- ภวานี เฟือกบัวขาว. (2560). รูปแบบการกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารศิลปกร มหาวิทยาลัยศิลปกร*. 10 (3), 68-85.
- วสันต์ ภูเกียรติกุล. (2545). *ระบบส่งเสริมการเกษตร จังหวัดยะลา*. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- วัชรินทร์ สุทธิชัย, สิทธิพร สุนทร และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ของ ประเทศไทย. *วารสารเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น*. 33 (23), 37-38.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2562). *ฐานข้อมูลรายสินค้า (มังคุด)*. รายงานประจำปี
ฐานข้อมูลเกษตรรายสินค้า จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร. (2558). *ประสิทธิผลการนำนโยบายยางพาราไปปฏิบัติของสถาบันเกษตรกรยางพารา
ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐ
ศาสตรศาสตร์. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี.

รูปแบบการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดล
ต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษาพื้นที่วนเกษตรบ้านโฮม

อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

**A Model for Agroforestry Management Based on the Principles of
Sufficiency Economy Philosophy for a Good Model of Sustainable
Community : A Case Study of Agroforestry Areas in Home
Village, Yang Talad District, Kalasin Province**

วัชรพงศ์ ขาวสามทอง, วัชรินทร์ สุทธิชัย,
เสาวลักษณ์ นิกorpittaya และ เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

**Watcharaphong Chaosamtong, Watcharin Sutthisai,
Suawaluck Nikornpittaya and Raywat Chatreewisit**
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : thantikan22@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยการจัดการวนเกษตร (2) ปัจจัยสร้างความสำเร็จ (3) ปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลว (4) วัตถุประสงค์วนเกษตร หลักการและองค์ประกอบ (5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของวนเกษตรและหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (6) สร้างรูปแบบการจัดการวนเกษตร โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 18 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง ข้อมูลวิเคราะห์ใช้วิธีการพรรณนาความ อธิบายและอภิปรายผลการวิจัยและวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 344 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยวิธี Stepwise อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการจัดการวนเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 (2) ปัจจัยสร้างความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.72 (3) ปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.30 (4) วัตถุประสงค์วนเกษตร หลักการและองค์ประกอบ ได้แก่ เพื่อต้องการช่วยแก้ปัญหาความยากจน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 (5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบเข้าสมการตามลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดการวนเกษตร จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความมุ่งมั่นของคน ปัจจัยความเข้าใจใน Concept ปัจจัยน้ำ ปัจจัยการวางแผนในการเพาะปลูก

* วันที่รับบทความ: 21 มกราคม 2565; วันแก้ไขบทความ 3 กุมภาพันธ์ 2565; วันตอบรับบทความ: 7 กุมภาพันธ์ 2565

Received: January 21, 2022; Revised: February 3, 2022; Accepted: February 7, 2022

ด้านสร้างความสำเร็จ จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรงบันดาลใจ ปัจจัยต้นทุน ปัจจัยการรวมกลุ่มกัน ปัจจัยความอดทน ปัจจัยความรู้ และด้านความเสี่ยงหรือล้มเหลว (X_{Risk}) จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยภัยพิบัติ (6) สร้างรูปแบบการจัดการวนเกษตร ประกอบด้วย ปัจจัยความมุ่งมั่นของคน ปัจจัยความเข้าใจใน Concept ปัจจัยน้ำ ปัจจัยการวางแผนในการเพาะปลูก ปัจจัยแรงบันดาลใจ ปัจจัยต้นทุน ปัจจัยการรวมกลุ่มกัน ปัจจัยความอดทน ปัจจัยความรู้ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยภัยพิบัติ

คำสำคัญ : วนเกษตร; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; ชุมชนที่ยั่งยืน

Abstracts

The purposes of this research were to 1) study the factors in agroforestry management, 2) analyze factors in achieving the success, 3) investigate factors of risk or failure, 4) study the objectives, principles and components of agroforestry, 5) analyze factors affecting the objectives, principles and components of agroforestry management based on the principles of "Sufficiency Economy Philosophy" 6) design a good model of agroforestry management The mixed method of quantitative research and qualitative research was employed for the study. The qualitative research was used to synthesize the factors through focus groups of eighteen participants selected by purposive sampling. The data was analyzed by descriptive method for explaining and discussing research results. The quantitative data was collected by a questionnaire from three hundred and forty four research samples. Taro Yamane method was employed for calculating the sample size. The research statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation. Stepwise method was used for hypothesis testing at the .01 level of statistical significance.

The research results showed that 1) factors affecting agroforestry management were, The average level of the factors affecting the agroforestry management was 3.68. 2) Ten factors affecting the success in managing the agroforestry management consisted of farmers, The average level of the factors affecting the success in managing the agroforestry management was 3.72. (3) factors in risk and failure of the agroforestry management included farmers, The average level of the factors affecting the risk and failure of the agroforestry management was at a moderate level (3.30). (4) The objectives, principles and components of agroforestry management were solving poverty, The average level of the objectives, principles and components of agroforestry management was at a high level (3.76). (5) The equation of the factors affecting the objectives of agroforestry management based on the principles of sufficiency economy philosophy consisted of intention, understanding concept, water, and planning for growing. The factors affecting the success in managing agroforestry included inspiration, capital, group creation, patience, knowledge and risk and failure. The factors of the external environments were general external environment, society and disaster. 6) The model for agroforestry management based on the principles of sufficiency economy philosophy for a good model of sustainable community in Kalasin Province consisted of intention of the

farmers, understanding concept, water, planning for growing, inspiration, capital, group creation, patience, knowledge, general external environments, society and disaster.

Keywords: Agroforestry; Sufficiency Economy Philosophy; Sustainable Community

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ การเกษตรยั่งยืน เป็นระบบเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภูมิภาค สามารถให้ผลผลิตที่ปลอดภัยอย่างเพียงพอในการยังชีพ มีการผลิตที่หลากหลายเพื่อลดความเสี่ยงภัยทางเศรษฐกิจและการพึ่งพาปัจจัยภายนอกไร่นา โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรจนมีความมั่นใจที่ส่งผ่านแนวทางดังกล่าวไปสู่อนาคต (ธันวา จิตต์สงวนและบัณฑิตนิ สุตรสุคนธ์, 2546: 35)

วิถีชุมชนชนบทแต่เดิมของประเทศไทยที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเอง มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และมีแนวทางการพัฒนาของตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะสำคัญของสังคมไทย วัฒนธรรมไทยและจิตวิญญาณความเป็นไทย นั่นคือ ครอบครัว ชุมชน สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การให้ความเคารพบรรพบุรุษ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เคารพซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน แต่สิ่งมีค่าต่างๆ เหล่านี้กำลังจะสูญหายไปจากชุมชนชนบท หลังจากได้รับพลังการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบทุนนิยม และการพัฒนาประเทศไทยใหม่ ซึ่งมีความเข้มข้นขึ้น ด้วยกลยุทธ์การพัฒนาชนบทให้เป็นเมือง การพัฒนาเกษตรให้เป็นอุตสาหกรรม แม้ผลลัพธ์บางประการเป็นที่น่าพึงพอใจแต่ก็มีขีดจำกัดและสร้างปัญหาให้แก่บางส่วนของสังคม เช่น การชะงักงันของภาคเกษตรกรรม การล่มสลายของชุมชนชนบท เป็นต้นจากงานวิจัยของ (เอนก ดีพรมกุล, 2550 : จ-ฉ.) ศึกษา การเปรียบเทียบภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างการทำสวนวนเกษตรกับสวนไม้ผลเชิงเดี่ยว : กรณีศึกษาสวนลองกองในบ้านขุนห้วยตำบลน่านกอก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นงานที่ชี้ให้เห็นถึงการทำสวนวนเกษตรที่สามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาประสมประสานเข้ากับสวนผลไม้เชิงเดี่ยว (สุภาพร ปาแก้ว, 2553 : ง – จ.) ศึกษา การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบวนเกษตร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่สาบ ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยที่มีการพัฒนาประโยชน์การใช้ที่ดินในการพัฒนานวนเกษตรทำให้ดินเกิดการพัฒนาจนนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติได้ จากเรื่องดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัย ในฐานะเกษตรกรมีความสนใจในการพัฒนาเกษตรยั่งยืน รูปแบบของวนเกษตรอย่างจริงจัง จึงนำมาสู่การเข้าร่วมอบรมระบบวนเกษตรเพื่อนำความรู้ที่เกิดจากการศึกษาและการเข้าร่วมอบรมมาลงมือปฏิบัติจริงในการปลูกป่า ซึ่งหลังจากกลับจากการอบรมได้ลงมือปลูกป่าอย่างจริงจังโดยตั้งเป้าว่าจะปลูกป่าปีละ 20,000 ต้น แต่ก็ไม่ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปี 2562 – 2563 ปลูกไปแล้ว

30,000 กว่าตัน รวมเนื้อที่ 100 กว่าไร่ และได้ส่งพนักงานเข้าอบรม 3x ที่วนเกษตรเขาฉกรรจ์ “วนเกษตร” ซึ่งวนเกษตร คือ ระบบการใช้ที่ดินที่จะดำรงกิจกรรมการผลิตต่างๆ ระหว่างการปลูกไม้ยืนต้น การเลี้ยงสัตว์ และการปลูกพืชเกษตร ให้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน และเกื้อกูลกับระบบนิเวศป่าไม้ท้องถิ่น โดยวัตถุประสงค์ของระบบวนเกษตร คือ การปลูกเพื่อปรับปรุงทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม โดยไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการทำระบบวนเกษตรนั้นสามารถครอบคลุมประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการคือ ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตร บ้านโสม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสร้างความสำเร็จในการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตร บ้านโสม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลวในการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตร บ้านโสม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์วนเกษตร หลักการและองค์ประกอบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตร บ้านโสม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
5. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการวนเกษตร ปัจจัยสร้างความสำเร็จ ปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลวที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของวนเกษตร หลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตร บ้านโสม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
6. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตร บ้านโสม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

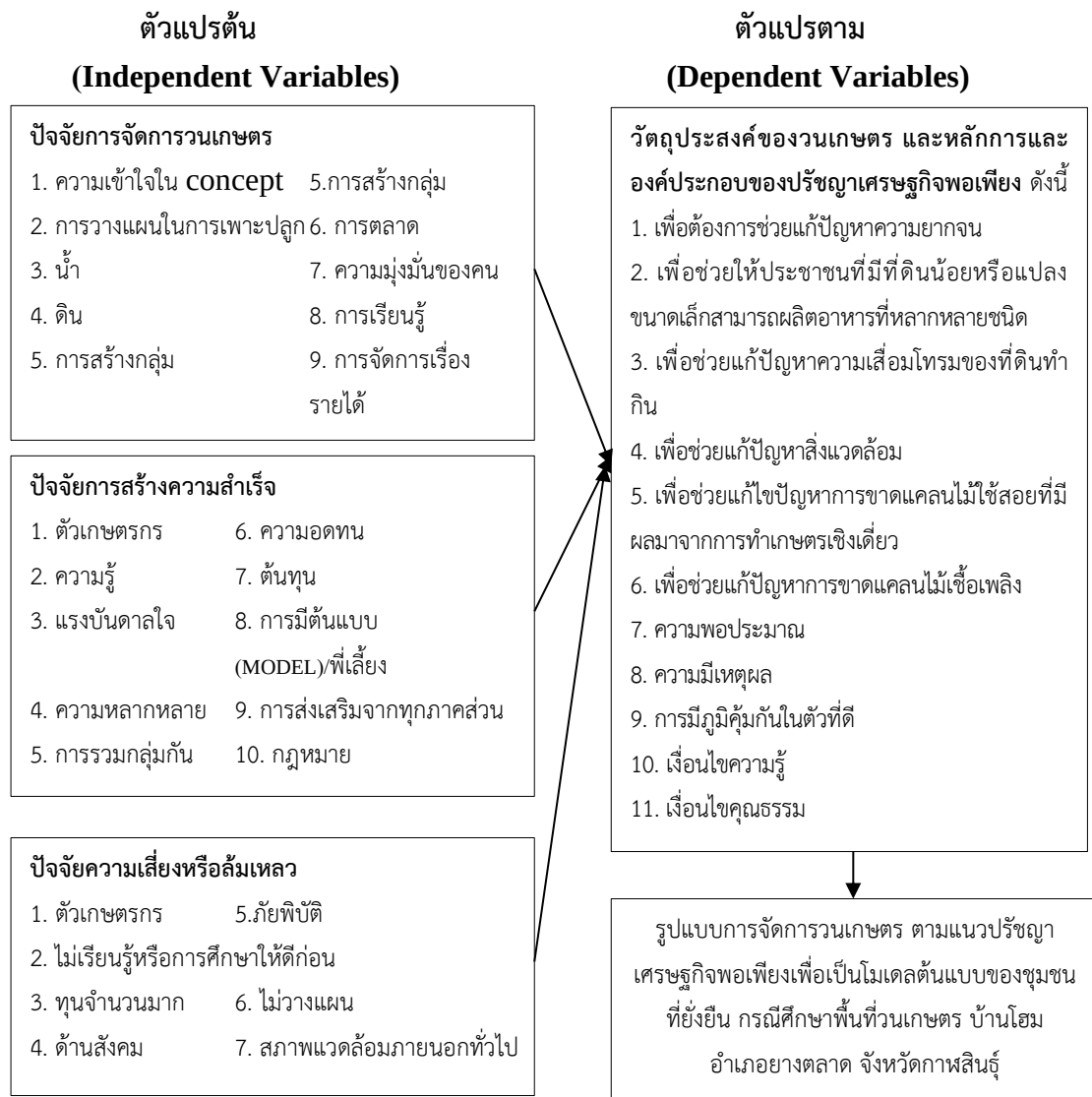
1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเพื่อสร้างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 18 คน โดยการเลือกจากข้อมูลของเกษตรกรจังหวัดที่แนะนำและแสดงถึงความเกี่ยวข้องกับงานวนเกษตร อายุงานไม่ต่ำกว่า 20 ปี ที่เกี่ยวกับเรื่องวนเกษตร เช่น เป็นเจ้าของวนเกษตร วิทยากร เป็นกรรมการ เป็นประธานวิสาหกิจชุมชน นักวิชาการชำนาญการ เป็นต้น ทั้งในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดอื่นๆ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2564 แล้วส่งเคราะห์นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปแบบของข้อความโดย

การจัดกลุ่มประเด็น (Grouping) การอธิบายความ (Explanation) และการตีความข้อมูล (Interpretation) อภิปรายผลพร้อมพรรณนาความ (Description) ข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกที่ทำวนเกษตรในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 2,448 คน **กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย** ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 344 คน ใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามานะ (Yamane) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบด้วยการจัดทำบัญชีประชากรโดยเรียงตั้งแต่ 1 ถึง N ต่อมาคิดค่าช่วงสุ่ม (Sampling Interval) หรือ k โดยสูตร $k = N/n$ แล้วเลือกจุดสุ่มเริ่มต้น (Random Start หรือ R) **เครื่องมือการวิจัย** ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษาอายุและประสบการณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับการจัดการวนเกษตร มีจำนวน 31 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับที่ใช้วัดระดับปัจจัยสร้างความสำเร็จในการจัดการวนเกษตร มีจำนวน 39 ข้อ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามคำถามระดับปัจจัยความเสี่ยงและล้มเหลว จำนวน 29 ข้อ ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 44 ข้อ และตอนที่ 6 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ตอนที่ 2 3 4 และ 5 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** หนังสือรับรองผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ถึงเกษตรจังหวัดในพื้นที่ และตั้งผู้ช่วยวิจัยจำนวน 5 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบ 344 คน **การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย** สังเคราะห์จากวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตของคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดวัตถุประสงค์และเนื้อหาของวิจัย สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง พบที่ปรึกษาและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยวิธีพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน รศ.ดร. ประภัสสร ปรีเอี่ยม ดร.ทรงเกียรติ ล้วนพลแสน ดร.ภณทิลา น้อยเจริญ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ดร.พยงค์ มุลวาปี ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และ ดร.ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ และดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 40 คน หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายรายข้อ และโดยรวมทุกข้อ (Item – Total Correlation) และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการ Cronbach (วัชรินทร์ สุทธิชัย และ สิทธิพร สุนทร, 2563 : 37-38) ได้ค่าเชื่อมั่น .91 **การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธี Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์วิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธี การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) สามารถสกัดตัวแปรหรือสร้างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยการจัดการร่นเกษตร พบว่ามี 9 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความเข้าใจใน Concept ปัจจัยการวางแผนเพาะปลูก ปัจจัยน้ำ ปัจจัยดิน ปัจจัยการสร้างกลุ่ม ปัจจัยการตลาด ปัจจัยความมุ่งมั่นของคน ปัจจัยการเรียนรู้และปัจจัยการจัดการเรื่องรายได้ และโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีระดับปัจจัยการจัดการร่นเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยความมุ่งมั่นของคน ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือ ปัจจัยดิน ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมาคือ ปัจจัยน้ำ ($\bar{X} = 3.72$) และปัจจัยการจัดการเรื่องรายได้ ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมาคือ ปัจจัยการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมาคือ ปัจจัยการวางแผนในการเพาะปลูก ($\bar{X} = 3.65$) รองลงมาคือ ปัจจัยความเข้าใจ Concept ($\bar{X} = 3.58$) ปัจจัยการตลาด ($\bar{X} = 3.55$) และปัจจัยการสร้างกลุ่ม ($\bar{X} = 3.48$)

2. ปัจจัยสร้างความสำเร็จ พบว่ามี 10 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยตัวเกษตรกร ปัจจัยความรู้ ปัจจัยแรงบันดาลใจ ปัจจัยความหลากหลาย ปัจจัยการรวมกลุ่มกัน ปัจจัยความอดทน ปัจจัยต้นทุน ปัจจัยการมีต้นแบบ (MODEL)/พี่เลี้ยง ปัจจัยการส่งเสริมจากทุกภาคส่วน และปัจจัยกฎหมาย และโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีระดับสร้างความสำเร็จในการจัดการร่นเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยความอดทน ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ ปัจจัยต้นทุน ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือ ปัจจัยแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ ปัจจัยความหลากหลาย ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมาคือ ปัจจัยตัวเกษตรกร ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมาคือ ปัจจัยความรู้ ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมาคือ ปัจจัยการมีต้นแบบ (MODEL)/พี่เลี้ยง ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมาคือ ปัจจัยการรวมกลุ่มกัน ($\bar{X} = 3.54$) ปัจจัยกฎหมาย ($\bar{X} = 3.49$) และปัจจัยการส่งเสริมจากทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 3.44$)

3. ปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลว พบว่ามี 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยตัวเกษตรกร ปัจจัยไม่เรียนรู้หรือการศึกษาให้ดีกว่าก่อน ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยภัยพิบัติ ปัจจัยไม่วางแผนและปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีระดับปัจจัยสร้างความเสี่ยงหรือล้มเหลวในการจัดการร่นเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ปัจจัย เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยภัยพิบัติ ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมาคือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ($\bar{X} = 3.50$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ปัจจัย เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยไม่วางแผน ($\bar{X} = 3.33$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสังคม ($\bar{X} = 3.19$) รองลงมาคือ ปัจจัยทุนจำนวนมาก ($\bar{X} = 3.18$) รองลงมาคือ ปัจจัยตัวเกษตรกร ($\bar{X} = 3.17$) และปัจจัยไม่เรียนรู้หรือการศึกษาให้ดีกว่าก่อน ($\bar{X} = 3.15$)

4. วัตถุประสงค์ด้านเกษตร หลักการและองค์ประกอบพบว่ามี 11 ด้าน ได้แก่ เพื่อต้องการช่วยแก้ปัญหาความยากจน เพื่อช่วยให้ประชาชนที่มีที่ดินน้อยหรือแปลงขนาดเล็กสามารถผลิตอาหารที่หลากหลายชนิด เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินทำกิน เพื่อช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคาราคาเข่งไม่ใช้สอยที่มีผลมาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนไม้เชื้อเพลิง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม และโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกวัตถุประสงค์ เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 4.19$) เพื่อช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาคือ เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินทำกิน ($\bar{X} = 3.85$) ความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.84$) ความมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.84$) และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X} = 3.84$) เพื่อช่วยให้ประชาชนที่มีที่ดินน้อยหรือแปลงขนาดเล็กสามารถผลิตอาหารที่หลากหลายชนิด ($\bar{X} = 3.83$) และเพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนไม้เชื้อเพลิง ($\bar{X} = 3.83$) เพื่อต้องการช่วยแก้ปัญหาความยากจน ($\bar{X} = 3.79$) เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคาราคาเข่งไม่ใช้สอยที่มีผลมาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ($\bar{X} = 3.78$) และเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 3.73$)

5. ปัจจัยการจัดการวนเกษตร ปัจจัยสร้างความสำเร็จและปัจจัยเสี่ยงหรือล้มเหลวที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบเข้าสมการตามลำดับ ดังนี้

5.1 ปัจจัยการจัดการวนเกษตร โดยรวม ทั้ง 4 ตัว สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ วัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 61.30 โดยมีค่า $R^2 = .613$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\alpha < .05$) โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการของตัวแปรตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ ปัจจัยความมุ่งมั่นของคน (X_7 Beta = .475) เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ รองลงมาได้แก่ ปัจจัยความเข้าใจใน Concept (X_1 Beta = .157) ปัจจัยน้ำ (X_3 Beta = .171) และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้แก่ ปัจจัยการวางแผนในการเพาะปลูก (X_2 Beta = .120) ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุการจัดการวนเกษตรที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = .911 + (.378X_7) + (.144X_1) + (.143X_3) + (.107X_2)$$

$$\text{สมการถดถอยคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .475Z_7 + .171Z_3 + .157Z_1 + .120Z_2$$

5.2 ปัจจัยสร้างความสำเร็จ โดยรวม ทั้ง 5 ตัว สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ วัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 66.70 โดยมีค่า $R^2 = .667$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\alpha < .05$) โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการของตัวแปรตาม

ความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ ปัจจัยแรงบันดาลใจ (X_{12} Beta = .227) เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ รองลงมาได้แก่ ปัจจัยต้นทุน (X_{16} Beta = .236) ปัจจัยการรวมกลุ่มกัน (X_{14} Beta = .176) ปัจจัยความอดทน (X_{15} Beta = .190) และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้แก่ ปัจจัยความรู้ (X_{11} Beta = .156) ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุการจัดการวนเกษตรที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = .631 + (.204X_{12}) + (.188X_{16}) + (.149X_{14}) + (.150X_{15}) + (.147X_{11})$$

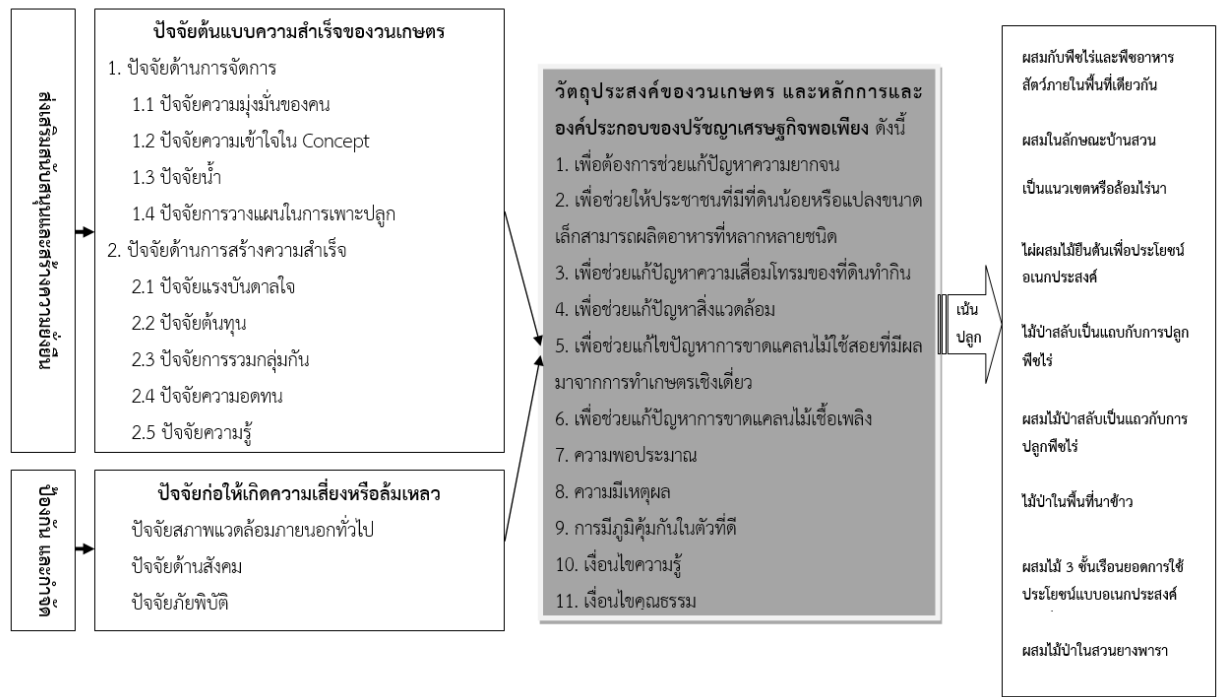
$$\text{สมการถดถอยคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .236Z_{16} + .227Z_{12} + .190Z_{15} + .176Z_{14} + .156Z_{11}$$

5.3 ปัจจัยเสี่ยงหรือล้มเหลว โดยรวม ทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ วัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 22.70 โดยมีค่า $R^2 = .227$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\alpha < .05$) โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการของตัวแปรตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป (X_{26} Beta = .362) เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม (X_{23} Beta = -.203) และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้แก่ ปัจจัยภัยพิบัติ (X_{24} Beta = .222) ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุการจัดการวนเกษตรที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 2.760 + (.274X_{26}) + (-.137X_{23}) + (.162X_{24})$$

$$\text{สมการถดถอยคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .362Z_{26} + .222Z_{24} + -.203Z_{23}$$

6. รูปแบบการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบ ประกอบด้วย ปัจจัยความมุ่งมั่นของคน ปัจจัยความเข้าใจใน Concept ปัจจัยน้ำ ปัจจัยการวางแผนในการเพาะปลูก ปัจจัยแรงบันดาลใจ ปัจจัยต้นทุน ปัจจัยการรวมกลุ่มกัน ปัจจัยความอดทน ปัจจัยความรู้ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยภัยพิบัติเป็นต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตรในจังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถเขียนเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตรบ้านโฮม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรผู้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำงานมีประสบการณ์และลักษณะต่างๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีความใกล้เคียงหรือเหมือนกัน โดยหากพิจารณาจากตารางที่ 4.5 จะพบว่า ในทุกปัจจัยทั้ง 9 ปัจจัยจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกปัจจัย โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ 3.48 และสูงสุด ที่ 3.99 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทั้ง 9 ปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัจจัยการจัดการความเข้าใจในแนวคิด/หลักการ (Concept) เกี่ยวกับปัจจัยน้ำ เป็นการบริหาร การดำเนินการ การจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับน้ำ ศึกษาความพร้อม การวางแผนการใช้ การบริหารจัดการน้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน การเข้าใจหรือมีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ ความกรด ด่าง น้ำ ในปัจจัยดิน ต้องการบริหาร การดำเนินการ การจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับความพร้อมของดิน การวางแผนการใช้และการบริหารจัดการดิน การรู้เรื่องดิน เช่น คุณภาพที่ดิน ด่างหรือที่ดินที่ไม่มีสาร และสภาพแวดล้อมรอบๆ ของที่ดินนั้นๆ ปัจจัยการสร้างกลุ่ม ต้องการบริหาร การดำเนินการ การจัดทำกิจกรรมการสร้างหรือจัดตั้งกลุ่มแนวร่วม เครือข่าย องค์กรในหมู่บ้าน เครือข่าย

ในแต่ละระดับๆ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่ม แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การดูแลกันและกัน การทำให้มีพลังในการจัดการรวมเกษตร ส่วนปัจจัยการตลาด สำคัญต้องมีการบริหาร การดำเนินการ การจัดทำกิจกรรม การศึกษาหาความรู้ การวางแผนระยะสั้นระยะยาวเกี่ยวกับการเพาะปลูก การคาดการณ์สิ่งที่เป็นความต้องการ ตลาดสอดคล้องกับ (วิชุดา ชูศรีवास, 2559 : ก.) ศึกษา การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จากผลการวิจัยพบว่า ด้าน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับมากจะสอดคล้องกับผลการวิจัย ไม่สอดคล้องกับ (ขวัญมณ ดอนขวา, 2557 : ก.) ศึกษา แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จากผลการวิจัยพบว่า น้ำหนักองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่ามากที่สุด ไม่สอดคล้องเพราะผลการวิจัยอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิด (รังสรรค์ หังสนาวิน, 2557 : 7) ในเรื่อง เงื่อนไขสำคัญในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรม คือ จะต้องมีความรู้ รอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน รอบคอบและนำความรู้ไปใช้วางแผนได้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543 : 21-22) ในเรื่องงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน เป็นภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน และในด้านของความรับผิดชอบ การต้องทำงานให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545 : 39) สอดคล้องที่ว่า การบริหารจัดการในฐานะที่เป็นกระบวนการ หรือ กระบวนการบริหารจัดการ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดการคน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

2. ปัจจัยสร้างความสำเร็จในการจัดการรวมเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตรบ้านโฮม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.72 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในทุกปัจจัยที่ได้รับการสังเคราะห์จากการประชุมกลุ่มย่อย เป็นการกลั่นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การทำงานจริงและงานวิชาการของแต่ละคนที่สะท้อนออกมาทั้ง 10 ปัจจัย อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย โดยปัจจัยด้านกฎหมายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.49 และสูงสุดที่ 4.04 แสดงให้เห็นว่าทุกปัจจัยมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จในการจัดการรวมเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยปัจจัยตัวเกษตรกร เป็นการที่ตัวเกษตรกรมีสิ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือโอกาสทำให้สำเร็จ เช่น มี Mindset ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวนเกษตร มีศักยภาพในการทำ เช่น พื้นที่ ทุน ความรักความเอาใจใส่ ความมุ่งมั่น เป็นต้น สภาพแวดล้อมของเกษตรกร ความพร้อมในการเรียนรู้ ความยืดหยุ่น การประยุกต์ใช้ ปรับเปลี่ยนสถานการณ์ พัฒนาอุดมการณ์ เป็นต้น ส่วนปัจจัยความรู้ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จ เช่น การมี Know how การศึกษา พัฒนาในการทำวนเกษตร การทำเกษตรผสมผสาน ปัจจัยความหลากหลาย จะช่วยทำให้เกิดความสำเร็จ คือ ความเข้าใจในความหลากหลาย การผสมผสาน การยอมรับความแตกต่างของคน

วัฒนธรรม ประเภท ลักษณะและความยืดหยุ่น การทำกิจกรรมให้ครบในทุกๆ อย่าง ด้วยความหลากหลาย จึงจะสำเร็จได้ ด้านปัจจัยการรวมกลุ่มกัน เกิดจากการรวมกลุ่มกัน มีเครือข่าย (Network) เช่น มี Network ในการเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ แลกเปลี่ยนเรื่องราว แชร์ประสบการณ์ มีความสัมพันธ์ที่ดี รวมกลุ่มเครือข่ายเล็กๆ ไม่กี่คนแล้วค่อยขยายเครือข่ายใหญ่ มีระบบ กลไกและการเชื่อมโยงเครือข่าย และเครือข่ายควรครบทุกภาคส่วน ปัจจัยความอดทน เป็นสิ่งที่เกษตรกรจะต้องอดทน อดกลั้น มุ่งมานะ พากเพียร ต่อความลำบาก การทำงานกลางแดดกลางฝน ความยากที่จะทำให้สำเร็จต่อเป้าหมาย การเจอปัญหาอุปสรรคต่างๆ จากคนและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ (สุภาพร ปาแก้ว, 2553: ง – จ.) ศึกษา การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบวนเกษตร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่สาบ ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า บ้านแม่สาบมีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่การเกษตร และพื้นที่วนเกษตร สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ระบบวนเกษตรป่าไม้ ประกอบด้วย สวนข้างบ้าน สวนข้างบ้าน และสวนไม้ยืนต้นหลายชั้น ตลอดจนระบบเกษตร ป่าไม้ปศุสัตว์ ประกอบด้วย สวนข้างบ้านรวมเลี้ยงสัตว์ และสวนข้างบ้านรวมเลี้ยงผึ้ง ผลการศึกษาแสดงว่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินระบบเกษตรป่าไม้แบบสวนข้างบ้านมากที่สุด ทำให้ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิด (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551 : 21) ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองอยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนโดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองได้ดีเสียก่อนคือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจได้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปในเรื่องเดียวกันนี้ (สรเสรีญ วงศ์ขุ่ม, 2546 : 27-32) เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพคนที่ต่อเนื่องจากแผนที่ผ่านมา การมีคุณธรรม จริยธรรมและความรู้สุขภาพที่ดี การเน้นความสมดุลและชนบท โดยทำให้เกิดความสมดุลและเชื่อมโยงกัน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรในภาคเศรษฐกิจ การพัฒนาการจัดการเศรษฐกิจมหภาคโดยมีประสิทธิภาพทั้งเรื่องการเงิน การคลัง ภาษีรวมทั้งบทบาทภาครัฐและเอกชน ทำให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับสรเสรีญ วงศ์ขุ่ม

3. ปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลวในการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตรบ้านโฮม อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชรอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.30 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีปัจจัย 5 ปัจจัยที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลว คือ ปัจจัยปัจจัยไม่วางแผน ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยทุนจำนวนมาก ปัจจัยตัวเกษตรกร และปัจจัยไม่เรียนรู้หรือการศึกษาให้ดีกว่าก่อนผลออกมามีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยปัจจัยตัวเกษตรกร เป็นสิ่งที่ชัดเจน เป็นอุปสรรคหรือส่งผลกระทบต่อเป้าหมายในการจัดการตัวเกษตรกร เช่น มี Mindset ที่เข้าใจผิด ความไม่เอาใจใส่ โดยเฉพาะต้องลงมือทำเอาใจความเป็นเกษตรกรทำ การไม่มีความรู้หรือไม่รู้จริง ไม่มีความมั่นใจในการทำและลองผิดลองถูก การไม่ได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัว และไม่ปรับตัวตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ อากาศ สังคม การเมืองอุดมการณ์ เป็นต้น ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยสอดคล้องกับ (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2548 : 101-118) ในเรื่องที่ว่ามีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ลักษณะของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี ความพอเพียงของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ทศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติและกลไกภายในหน่วยงาน

4. ปัจจัยการจัดการวนเกษตร ปัจจัยความสำเร็จ และปัจจัยความเสี่ยงหรือล้มเหลวมีผลกับวัตถุประสงค์วนเกษตร หลักการและองค์ประกอบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน พื้นที่วนเกษตรบ้านโฮม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.1 ปัจจัยการจัดการวนเกษตร (X_{Manage}) มีจำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความมุ่งมั่นของคน (X_7) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร การดำเนินการ การจัดทำกิจกรรมที่เป็นความมุ่งมั่นของคนที่จะทำวนเกษตร ให้มีความตั้งใจที่จะทำ ความจริงใจ ไม่ย่อท้อ ขยันขันแข็ง อดทน พร้อมทั้งจะทำหน้าที่อย่างจริงจัง ตามเป้าหมาย จุดมุ่งหมายที่คาดหวังหรือตั้งเป้าไว้ พร้อมพัฒนาตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ ปัจจัยความเข้าใจใน Concept (X_1) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการ การบริหาร การทำกิจกรรมเกี่ยวกับแนวคิด หลักการในการให้ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการจัดการวนเกษตร การออกแบบและวางแผนการทำตามกระบวนการ วิธีการขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนสุดท้าย การอบรม การบริหารให้ถูกต้องและสามารถต่อยอดและทำให้เกิดการแตกฉานในเรื่องวนเกษตร ลงมือทำจริง สามารถลงมือปฏิบัติ ทำเองได้ จัดการได้ มีความรู้ ความกล้าและไม่กลัวที่จะลงมือทำ และรู้จักปรับประยุกต์ใช้ความรู้ ปัจจัยน้ำ (X_3) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหาร การดำเนินการ การจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับน้ำ ศึกษาความพร้อม การวางแผนการใช้ การบริหารจัดการน้ำ การหาแหล่งน้ำ ทดแทน การเข้าใจหรือมีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ ความกรด ด่าง น้ำ และปัจจัยการวางแผนในการเพาะปลูก (X_2) เกษตรกรจะต้องมีการดำเนินการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผนการทำงานก่อน หลัง ความรอบคอบ การทำให้ได้ตามเป้าหมายหรือมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม ตลอดจนการประเมินและพัฒนาการวางแผนที่สามารถพยากรณ์วัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยพบว่า (พระชนานันท์ และคณะ, 2561 : ก - ข) ศึกษาหมู่บ้านพุทธเกษตร : รูปแบบการจัดการป่าและการส่งเสริมสัมมาชีพของเกษตรกรวิถีพุทธสู่ความยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดน่าน สอดคล้องกับผลการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการป่า ดังนี้ กระบวนการจัดสรรพื้นที่ป่าโดยชุมชนจัดการตนเอง, กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านทางพิธีกรรมและกระบวนการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการป่า การส่งเสริมสัมมาชีพของเกษตรกรวิถีพุทธ สามารถแยกออกเป็นหลักการได้ดังนี้ คือ สร้างชุมชนให้เป็นชุมชนชีววิถีและส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านพุทธเกษตรเป็นทางออกของเกษตรกรจังหวัดน่านเพื่อให้อยู่กับป่าอย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการ

จัดการปำนานโดยใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการชุมชน การสร้างจิตสำนึกและความเชื่อในชุมชน ภายใต้การหนุนเสริมจากภาครัฐและเอกชน มีวิธีการสร้างเครือข่าย ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ กำหนดบทบาทของสมาชิกและภาคีเครือข่าย การรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม รูปแบบของเครือข่าย เป็นแบบทางการ และไม่เป็นทางการ ใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายหมู่บ้านพุทธเกษตร

4.2 ปัจจัยสร้างความสำเร็จ (X_{Success}) พบว่า มีจำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรงบันดาลใจ (X_{12}) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งต้องมีแรงบันดาลใจ มี *Inspiration* ใจรักในการทำเกษตร ธรรมชาติ มีพลังกาย พลังใจ ความตั้งใจ เป้าหมายที่ชัดเจนเข้มแข็งและไม่ยอมแพ้หรือล้มเลิกหรือเบื่อง่าย การปลูกจิตสำนึกในการสร้างมูลค่าให้กับพื้นที่ของตนเอง การเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีทัศนคติดีหรือเชิงบวกในการอยากรู้ อยากให้คนอื่น ๆ ปัจจัยต้นทุน (X_{16}) มีความจำเป็นมากที่จะส่งเสริมสนับสนุนจะทำให้เป้าหมายสำเร็จตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง เช่น เงินหรืองบประมาณ ที่ดิน แรงงาน สติปัญญาหรือศักยภาพต่างๆ ของเกษตรกร ปัจจัยการรวมกลุ่มกัน (X_{14}) โดยการรวมกลุ่มกัน มีเครือข่าย (*Network*) เช่น มี *Network* ในการเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ แลกเปลี่ยนเรื่องราว แชร์ประสบการณ์ มีความสัมพันธ์ที่ดี รวมกลุ่มเครือข่ายเล็กๆ ไม่กี่คนแล้วค่อยขยายเครือข่ายใหญ่ มีระบบ กลไกและการเชื่อมโยงเครือข่าย และเครือข่ายควรครบทุกภาคส่วนจำทำให้สำเร็จได้ ปัจจัยความอดทน (X_{15}) เกษตรกรจะต้องอดทน อดกลั้น มุ่งมานะ พากเพียร ต่อความลำบาก การทำงานกลางแดดกลางฝน ความยากที่จะทำให้สำเร็จต่อเป้าหมาย ปัจจัยสามารถพยากรณ์วัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมในระดับมาก ($R = .817$) ซึ่งสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของวัตถุประสงค์ของวนเกษตร และหลักการและองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมได้อย่างถูกต้องร้อยละ 66.70 ($R^2 = .667$) ที่จะสำเร็จ สอดคล้องกับ (ขวัญกมล ดอนขวา, 2557 : ก.) เนื่องจากผลการวิจัยสอดคล้องกัน น้ำหนักองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่ามากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รองลงมาคือ ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ โดยมีเงื่อนไขด้านความรู้มากกว่าเงื่อนไขด้านคุณธรรม ทำให้สอดคล้องกันกับผลการวิจัยที่พบ

4.3 ปัจจัยเสี่ยงหรือล้มเหลว (X_{Risk}) พบว่า มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป (X_{26}) เป็นตัวขวางหรือสร้างความเสี่ยงความเสี่ยงที่จะไม่ประสบความสำเร็จ เช่น การเมืองที่เปลี่ยนแปลง รัฐบาล เศรษฐกิจตกต่ำ เทคโนโลยี สื่อต่างๆ แม้แต่ฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงหรือไม่ถูกต้องตามฤดูกาล เป็นต้น ปัจจัยด้านสังคม (X_{23}) ซึ่งเป็นอิทธิพลมากส่งผลกระทบต่อ เช่น การเห็นด้วยไม่เห็นด้วย การมองจากสังคม การขาดแรงสนับสนุนจากสังคม การรู้สึกไม่มีเกียรติในอาชีพเกษตร ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของคนและสังคมในพื้นที่ ปัจจัยภัยพิบัติ (X_{24}) เป็นสิ่งอุปสรรคอีกอย่างที่เกิดธรรมชาติหรือเกิดจากคนทำให้เกิด

ความเสี่ยงได้ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง พายุ ไฟไหม้ ลักขโมย โรคระบาด กระแสโซเชียล เป็นต้น สอดคล้องในผลการวิจัยของ (พระชนานันท์ และคณะ, 2561 : ก – ข) ที่เห็นว่าวิถีชีวิตและการจัดการป่าชุมชนของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดน่าน พบว่าการจัดการป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายในการจัดการป่าชุมชนเกษตรกรรมสร้างรายได้แก่ครอบครัว เพื่อลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีการใช้ทรัพยากรการจัดการป่าตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งอาหารธรรมชาติ/แหล่งสมุนไพร /แหล่งท่องเที่ยว /แหล่งเลี้ยงสัตว์/แหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตวัสดุอุปกรณ์ในครัวเรือนและการเกษตรสร้างรายได้และแหล่งศึกษาเรียนรู้ สำหรับนักเรียนหรือเกษตรกร การจัดการป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ยังสร้างความชุ่มชื้นของดินและผิวดินที่อุดมสมบูรณ์จากพื้นที่ป่า ช่วยบรรเทาอุทกภัยความรุนแรงของอุทกภัยให้เบาบางลงได้ เป็นลักษณะเดียวกับผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการวนเกษตร ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นโมเดลต้นแบบของชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษาพื้นที่วนเกษตร บ้านโฮม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ค้นพบการทำงานเกษตรจะต้องมีปัจจัยความมุ่งมั่นในการทำวนเกษตร ปัจจัยสร้างความสำเร็จ สิ่งสำคัญตัวเกษตรกร หน่วยงานราชการและภาคเอกชนจะต้องสนับสนุนต่างๆ และสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยงหรือล้มเหลวได้ คือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยสามารถเสนอแนะเป็นข้อ ดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนนั้นมีความมุ่งมั่นในการทำวนเกษตร เช่น การทำความเข้าใจในงานหน้างานของเกษตรทั้งตัวเกษตรกร ครอบครัวหรือคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การสร้างกำลังใจด้วยการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสร้างพลังความตั้งใจ ความจริงใจ ไม่ย่อท้อ และอดทน เป็นต้น เพราะงานเกษตรเป็นงานที่ต้องรอเวลา

2. หน่วยงานราชการและเอกชน ตัวเกษตรกรควรสร้างความสำเร็จด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการต้นทุน เช่น พื้นที่ที่เหมาะสม สภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการลงทุนเกษตร การลงทุนดิน น้ำ งบประมาณ แรงงาน ตลอดจนทุนปัญญา สติและความรักใส่ใจของเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร เป็นต้น

3. ป้องกันและกำจัดความเสี่ยงหรือล้มเหลวด้วยการจัดการเรื่องภัยพิบัติ จะต้องมีการสร้างความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติทั้งทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น วิธีการทำแนวกันไฟไหม้ การดับไฟไหม้ การป้องกันน้ำท่วม หรือสร้างแหล่งน้ำหรือแก้ปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น

4. ปัจจัยการจัดการวนเกษตร ให้สามารถบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายได้ จะต้อง ส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยปัจจัยความมุ่งมั่นของคน ปัจจัยความเข้าใจใน Concept ปัจจัยน้ำ และปัจจัยการวางแผนในการเพาะปลูก เช่น การสร้างพลังแรงบันดาลใจให้กับเกษตรกร การอบรมหลักคิดและ Minset ให้เกษตรกร การวางแผนเพาะปลูกพืชให้เหมาะกับที่ดินและพื้นที่ตน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญกมล ดอนขวา) .2557). แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. รายงานการวิจัย. นครราชสีมา: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). องค์การและการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- พระชยานันท์ และคณะ). 2561). หมู่บ้านพุทธเกษตร : รูปแบบการจัดการป่าและการส่งเสริมสัมมาชีพของเกษตรกรวิถีพุทธสู่ความยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดน่าน. รายงานการวิจัย .อยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ หังสนาวิน. (2557). คู่มือการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- วัชรินทร์ สุทธิชัย และสิทธิพร สุนทร. (2563). การวิจัยและวิทยานิพนธ์ทางสังคมศาสตร์. เอกสารประกอบการสอน หลักสูตรสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิชุดา ชูศรีवास. (2559). การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมวิจัยและนวัตกรรมมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่นและไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ (2548). นโยบายสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร ปาแก้ว. (2553). การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบวนเกษตรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่สาบ ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550). ได้เบื้องพระยุคลบาท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- สรเสรี วงศ์ข่ม. (2546). การพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอนก ดีพรมกุล. (2560). การเปรียบเทียบภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างการทำสวนวนเกษตรกับสวนผลไม้ผลเชิงเดี่ยว : กรณีศึกษาสวนลองกองในบ้านขุนห้วย ตำบลน่านกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้

อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ

**A Comparison of the Achievement in Social Studies “Dharmic Principles
Sustain the World” of Grade 5 Students between using
Infographics and Normal Teaching Method**

ธัญญา สกุลซ่ง และ กรวิภา สรรพกิจจำนง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Thananya Sakulsong and Kornwipha Sanpakitchamnong

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : tsakulsong1991 @gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์ คือ 1.) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2.) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ 3.) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้อินโฟกราฟิกวิชาสังคมศึกษาเรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ 1) อินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก 2) แผนการจัดการเรียนรู้3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการสอนใช้อินโฟกราฟิกกลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มทดลองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแคจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 15 คน ใช้วิธีการสอนใช้อินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก และกลุ่มควบคุมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหลักสองราษฎร์บำรุง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 15 คน ใช้วิธีการสอนแบบปกติ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการหาประสิทธิภาพอินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.50/80.58 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

* วันที่รับบทความ: 19 พฤศจิกายน 2564; วันแก้ไขบทความ 21 มกราคม 2565; วันตอบรับบทความ: 23 มกราคม 2565

Received: November 19, 2021; Revised: January 21, 2022; Accepted: January 23, 2022

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมค้ำจุนโลก ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการศึกษาความพึงพอใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแคที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมค้ำจุนโลก พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; สังคมศึกษา; อินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมค้ำจุนโลก

Abstracts

This research is experimental research. The purposes were: (1) to construct and find the effectiveness of infographics in social studies on the topic of Dharmic principle sustain in the world of grade 5 students to meet the efficiency criterion of 80/80 (2) to compare the different learning achievements in social studies on the topic of Dharmic principle sustain in the world between using infographics and normal teaching method. and (3) Satisfaction analysis of the infographics on the topic of Dharmic principle sustains in the world of grade 5 students.

A result of this study was found in the following aspects.

1) The performance on infographics in social studies on the topic of Dharmic principle sustain the world for grade 5 students was effective at the level of 80.50/80.58 which was higher than the efficiency criterion of 80/80.2) Learning Achievement of grade 5 students in social studies on the topic of Dharmic principle sustains the world between infographics teaching method and normal teaching method, was significantly differentiated at the level of .05. 3) Satisfaction analysis of grade 5 students by the infographic on the topic of Dharmic principle sustains the world shows that the students are very satisfied with the use of infographics with an average score of 4.70 and standard deviation of 0.15.

Keywords: Learning Achievement; Social studies; Teaching using Infographics “Dharmic principles sustain the world.

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการเคลื่อนย้ายของสิ่งต่าง ๆ มากมาย ทั้งผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างสะดวกและรวดเร็ว มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาคและประเทศ เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กล่าวได้ว่าการศึกษเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าและมีศักยภาพเพียงพอ โดยการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน

ความรู้ ด้านทักษะด้านความคิด ความมีเหตุผล วิธีการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตในสังคมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยุคที่เต็มไปด้วยการแข่งขันอย่างไร้ขีดจำกัด นักเรียนจะต้องมีทักษะที่จำเป็น เช่น การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตความรู้และนวัตกรรมซึ่งความรู้ต่าง ๆ ที่มีในโลกอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่มีเงื่อนไขและข้อจำกัดใด ๆ (วรารณ พรมนิล, 2560 : 12)

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ และยังเป็นสถาบันหลักของสังคมไทยที่มีส่วนช่วยให้สังคมไทยมีความสันติสุข ช่วยสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนเป็นรากฐานสำคัญของประเพณี วัฒนธรรมไทย ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนา อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบไป (วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์วรรณปก, 2560 : 48)

จากการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับเกรด 3 ขึ้นไป ร้อยละ 36.67 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 และจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในส่วนของสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม พบว่า การจัดการเรียนการสอนหลายครั้งถูกสอนในรูปแบบของการท่องจำ หรือจำเพื่อนำไปสอบเสียมากกว่า ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนพระพุทธศาสนา นักเรียนเบื่อหน่ายกับรูปแบบวิธีสอนแบบบรรยายของครูผู้สอน เพราะครูผู้สอนขาดสื่อการสอน เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน และจากพื้นฐานของนักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีผลกับนักเรียนบางส่วนที่มีพื้นฐานการทางเรียนไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้บางครั้งนักเรียน เกิดความท้อถอยในการเรียน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาสังคมศึกษาและส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

การใช้อินโฟกราฟิก (infographic) เป็นหนึ่งในนวัตกรรมที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถช่วยทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย โดยการนำข้อมูลหรือความรู้ มาสรุปเป็นสารสนเทศ ในลักษณะของกราฟิกที่เป็นรูปภาพ ลายเส้น สัญลักษณ์ กราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม แผนที่ ฯลฯ ที่ออกแบบเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว ดูแล้วทำให้เกิดความเข้าใจง่ายในเวลาอันรวดเร็วและชัดเจน สามารถสื่อให้ผู้ชมเข้าใจความหมายของข้อมูลทั้งหมดได้ (จงรัก เทศนา, 2557 : 20)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำสอนโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ เพื่อเป็นการศึกษาผลการใช้อินโฟกราฟิกในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนและสามารถรับรู้ได้ตามที่ต้องการ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ เกิดความเข้าใจ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนเป็นกำลังสำคัญของชาติ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 1-5)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำสอนโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำสอนโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้อินโฟกราฟิกวิชาสังคมศึกษาเรื่อง หลักธรรมคำสอนโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดแค อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา จำนวน 27 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหลักสองราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 21 คน รวมทั้งหมด 48 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

- กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดแค อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา จำนวน 15 คน วิธีการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำสอนโลก

- กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดหลักสองราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 15 คน วิธีการสอนแบบปกติ

1.3 กลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิกเรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก
โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 42 คนจากโรงเรียนสุเหร่าใหม่ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ซ้ำกลุ่มตัวอย่าง ในข้อ 1.2 โดยแบ่งเป็นกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลกแบบรายบุคคล (1:1:1) จำนวน 3 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน อ่อน 1 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลกแบบกลุ่มย่อย (3:3:3) จำนวน 9 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาเก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน อ่อน 3 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อน

3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลกแบบภาคสนาม (10:10:10) จำนวน 30 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาเก่ง 10 คน ปานกลาง 10 คน อ่อน 10 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อน

2. เครื่องมือการวิจัย

1. อินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก
2. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษาเรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับสอนแบบปกติ จำนวน 8 แผน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลกแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้อินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษาเรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 จัดเตรียมสื่อการสอนที่ใช้ในการประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย อินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก (นักเรียน 1 คน ต่ออินโฟกราฟิก 1 ชุด)

1.2 จัดเตรียมห้องเรียนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนประจำของนักเรียน

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 ครูแจกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 ครูดำเนินการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (กลุ่มทดลอง) และสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (กลุ่มควบคุม) ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้

2.3 เมื่อนักเรียนทั้งสองกลุ่มเรียนครบทั้ง 8 เรื่อง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้แล้ว ครูให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมคำจุนโลก แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.4 ครูเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที่แบบอิสระต่อกัน (t-test for Independent Samples)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

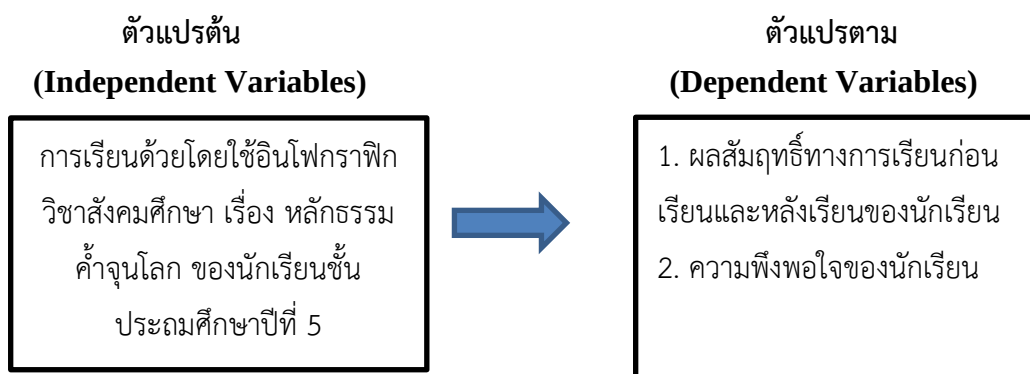
4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่สอนโดยใช้อินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก กับสอนแบบปกติ ด้วยการหาค่าที่ (t-test for Independent Samples)

4.3 วิเคราะห์หาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่ออินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจูนโลก ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ปรากฏผลการวิเคราะห์ และการแปลความหมายของข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสามารถสรุปและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก

การทดลอง	จำนวน นักเรียน	คะแนนระหว่างเรียน (80 คะแนน)		คะแนนระหว่างเรียน (80 คะแนน)		E1/E2
		ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
หนึ่งต่อหนึ่ง	3	80.42	80.42	32.33	80.83	80.42/80.83
กลุ่มย่อย	9	80.56	80.56	32.33	80.83	80.56/80.83
ภาคสนาม	30	80.50	80.50	32.23	80.58	80.50/80.58

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก ตามลำดับขั้นตอนการหาประสิทธิภาพขั้นที่ 1 (รายบุคคล) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.42/80.83 ขั้นที่ 2 (กลุ่มย่อย) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/80.83 และขั้นที่ 3 (ภาคสนาม) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.50/80.58 นั่นคือประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมคำจูนโลก ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ

กลุ่ม	N	Mean	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	15	21.13	5.03	1.078*	0.145
กลุ่มควบคุม	15	19.40	3.68		

*p≤.05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำสอนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยอินโฟกราฟิกกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 21.13 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.95) และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.40 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.34)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรม คำสอนโลก ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ

กลุ่ม	N	Mean	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	15	28.53	5.01	3.686*	0.000
กลุ่มควบคุม	15	22.20	4.38		

*p<.05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำสอนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยอินโฟกราฟิกกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 28.53 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.01) และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.20 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.38)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแค ที่มีต่ออินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำสอนโลก

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแค ที่มีต่ออินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำสอนโลก

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์			
	M	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านเนื้อหา	4.67	0.10	มากที่สุด	(3)
2. ด้านการออกแบบ	4.70	0.19	มากที่สุด	(2)
3. ด้านประโยชน์	4.71	0.08	มากที่สุด	(1)
รวมทุกด้าน	4.70	0.15	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแค ที่มีต่ออินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยอินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจุนโลก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.15

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเรื่องหลักธรรมคำจุนโลก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจุนโลก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏว่า อินโฟกราฟิก เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 คือได้ค่าประสิทธิภาพ 80.50/80.58 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากอินโฟกราฟิก เรื่องหลักธรรมคำจุนโลก มีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพอย่างเหมาะสม อีกทั้งมีการออกแบบที่มีความน่าสนใจ ทั้งภาพกราฟิกและเนื้อหาที่ดึงดูดและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ได้บทเรียนอินโฟกราฟิกที่สมบูรณ์ เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปวันรัตน์ ศรีพรหม 2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เรื่อง พันธะเคมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างข้อมูลเชิงภาพจากสถานการณ์ 2) ขั้นตั้งข้อสงสัยและวางแผนหาคำตอบ 3) ขั้นลงมือปฏิบัติงานและสร้างข้อสรุปเชิงภาพ 4) ขั้นแบ่งปันและเรียนรู้แนวคิดด้วยอินโฟกราฟิก และ 5) ขั้นเชื่อมโยงความรู้และสร้างสรรค์อินโฟกราฟิก ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.96/75.56

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก ระหว่างการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกกับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากอินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมคำจุนโลก สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม ผ่านการสร้างอย่างมีระบบเป็นลำดับขั้นตอน และมีการหาคุณภาพหลายขั้นตอน การจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก และเนื้อหาของอินโฟกราฟิก ดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและอยากที่จะเรียนรู้ สื่อมีภาพกราฟิกที่สวยงาม เนื้อหาเข้าใจง่ายและชัดเจน สามารถนำไปทบทวนได้ทุกครั้งเมื่อต้องการ อีกทั้งการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกเป็นวิธีการที่ส่งเสริมการตอบสนองของผู้เรียนในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถเรียน

ได้ตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล และเนื้อหาที่กำหนดในบทเรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ช่วยถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (TanerÇifçi, 2016 : 154 – 166) ได้ศึกษาผลของการใช้อินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักเรียนในรายวิชาภูมิศาสตร์ พบว่า การใช้อินโฟกราฟิกในบทเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและนักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวิชาภูมิศาสตร์สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปวันรัตน์ ศรีพรหม 2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เรื่อง พันธะเคมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ(ยุวรี อยู่เจริญ, 2564 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่า t คือ 15.61, $df = 35$ ความก้าวหน้าทางการเรียนหลังสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแค ที่มีต่ออินโฟกราฟิกเรื่อง หลักธรรมคำสอนโลก พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแค มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.15 ทั้งนี้เนื่องจากอินโฟกราฟิก ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเพิ่มคุณภาพในการเรียนรู้ได้ดี เพราะสื่ออินโฟกราฟิกได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสมด้วยภาพกราฟิกและข้อความที่ตอบสนองพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นพื้นฐานสำคัญ 3 ประการของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความน่าสนใจ ความเข้าใจ และการจดจำนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีกว่าการสื่อสารอธิบายด้วยข้อมูลเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Lam Ky Nhan, 2021 : 85 – 102) ได้ศึกษาผลของการใช้อินโฟกราฟิกที่มีต่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน EFL พบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภาพร นະมาะกะ, 2562 : บทคัดย่อ) การพัฒนาสื่อการสอนอินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่ง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ(พนมวรรณ ผลสาส์, 2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกตามทฤษฎีถ่ายโยงความรู้ เรื่องการออมเพื่ออนาคต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54

ดังนั้น การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อนำมาใช้เป็นสื่อการสอนจึงมีศักยภาพที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ โดยไม่ต้องใช้เวลามาก และช่วยจดจำสิ่งที่นำเสนอหรือความคิดรวบยอดได้ง่ายกว่าการสื่อสารด้วยข้อความหรือคำพูดเพียงอย่างเดียว ด้วยประสิทธิภาพของการสื่อสารที่มีอยู่ในอินโฟกราฟิก จึงควรพัฒนาสื่อการสอนเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอน โดยการบูรณาการความรู้และทักษะในการสร้างและพัฒนาสื่อการสอนอินโฟกราฟิก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 อินโฟกราฟิก วิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมคำสอนโลก สามารถนำไปใช้สอนในชั้นเรียนหรือนักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ ตามลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1.2 การสร้างอินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหา มีความหลากหลาย สามารถกระตุ้นความสนใจ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) และควรมีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการส่งเสริมและเผยแพร่การสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกให้กับครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการใช้อินโฟกราฟิกช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามศักยภาพเป็นรายบุคคล และจากผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่สอนโดยใช้อินโฟกราฟิกสูงกว่าการสอนแบบปกติ

2.2 ควรนำวิธีการสอนด้วยอินโฟกราฟิกไปใช้กับเนื้อหาอื่นๆที่หลากหลายหรือรายวิชาอื่น ๆ เนื่องจากช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เพิ่มสูงขึ้นได้

2.3 ไม่ควรใช้อินโฟกราฟิกแทนครูโดยตลอด ถึงแม้จะมีข้อดีแต่ก็มีข้อจำกัดคือจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นครูควรใช้อินโฟกราฟิกประกอบการสอน หรือการสรุปบทเรียนหรือใช้เพื่อซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ขาดเรียน เรียนไม่ทันเพื่อนไว้สำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนด้วยอินโฟกราฟิกกับวิธีอื่น ๆ เช่น ใช้แบบฝึกทักษะชุดกิจกรรม หรือ แบบเสริมทักษะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3.2 ควรมีการพัฒนาอินโฟกราฟิกที่สร้างขึ้นในรูปแบบลักษณะอื่น ๆ เช่น อินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว อินโฟกราฟิกแบบปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้สื่อมีความน่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

3.3 ควรมีการทำวิจัยพัฒนาอินโฟกราฟิกในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จรงค์ เทศนา. (2557). อินโฟกราฟิก (Infographics). *ออนไลน์*, สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: http://www.thinkttt.com/wpcontent/uploads/2014/04/how_to_infographics2.pdf
- ปวันรัตน์ ศรีพรหม. (2562). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์เรื่อง พันธะเคมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พนมวรรณ ผลสาลี. (2561). *การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกตามทฤษฎีการถ่ายโยงความรู้เรื่องการออมเพื่ออนาคตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิทย์ วิศทเวทย์และเสถียรพงษ์วรรณปก. (2560). *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.5*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วราภรณ์ พรหมนิล. (2560). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุภาพร นมะมะกะ. (2562). *การพัฒนาสื่อการสอนอินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1*. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://so01.tcithaijo.org/index.php/ectstou/article>
- ยุวรี อยู่เจริญ. (2564). *การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับประถมศึกษา ปีที่ 1*. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2564.. แหล่งที่มา: https://so01.tcithaijo.org/index.php/The_New_Viridian/article/view/24612
- Lam Ky Nhan. (2021). The impact of using infographics to teach grammar on EFL students' learning motivation. *European Journal of Foreign Language Teaching*, 5 (5), 85 – 102.
- Taner Çifçi. (2016). *Effects of Infographics on Students Achievement and Attitudetowards Geography Lessons*. *Journal of Education and Learning*; 5 (1). 154 – 166

ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากร
สำนักงานพาณิชย์จังหวัดในประเทศไทย
**Quotient Factors Affecting Job Success of Personnel of Provincial
Commercial Officer in Thailand**

สุวิภาภรณ์ อธิมิตร

การุณย์ ประทุม และ กมล เสวตสมบุรณ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Suwipaporn Dhiramitr,

Karun Pratoom and Gamon Savatsomboon

Mahasarakham University Thailand

Corresponding Author, E-mail : tazuri_o@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด จำนวน 192 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามภูมิภาคที่ตั้งของสำนักงานที่สังกัด และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test, F-test (ANOVA และ MANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาท การทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน และด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง

บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและกลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดและความสำเร็จในการทำงานโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบ พบว่า 1) ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวมและด้านการเงิน 2) ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จ

* วันที่รับบทความ: 22 มกราคม 2565; วันแก้ไขบทความ 1 กุมภาพันธ์ 2565; วันตอบรับบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2565

Received: January 22, 2022; Revised: February 1, 2022; Accepted: February 3, 2022

ในการทำงาน ด้านบทบาทการทำงานและด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3) ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงาน ด้านบทบาทการทำงาน และ 4) ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม ด้านบทบาทการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเงิน และด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง

โดยสรุป ปัจจัยความฉลาดมีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงาน ดังนั้น ผู้บริหารกระทรวงพาณิชย์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม และความฉลาดด้านการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค

คำสำคัญ: ปัจจัยความฉลาด; ความสำเร็จในการทำงาน; บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด

Abstracts

Therefore, the purpose of this research is study about quotient factors effecting job success. The sample was 192 provincial commercial officers by stratified random sampling of provincial offices and used a questionnaire as tools. The statistics use to analyze the data include percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (ANOVA and MANOVA), multiple correlation analysis, simple regression analysis, and multiple regression analysis.

A result of this study was found in the following aspects.

The results showed that provincial commercial officers are high-level opinions about the overall quotient factors. When considered on a case-by-case quotient aspects, they are at high level in all quotients and high level of opinion about overall job success. When considering each job successful aspect at a high level are two aspects namely work role success and interpersonal success. At a moderate level of job success aspect are two aspects, namely financial success and hierarchical success.

Provincial commercial officers who are different in gender, in education level, job experience and the working groups. There are opinions about the overall and all aspects of quotient factors are not different.

From the correlation and effect analysis, it was found that 1) Emotional quotient factors correlated and positively effect on overall job success of financial success 2) Moral quotient factors correlated and positively effect on job success of work role success and Interpersonal success 3) Adversity quotient factors correlated and positively effect on job success of work role success and 4) Creativity quotient factors correlated and positively effect on job success, work role success, financial success, and hierarchical success.

In summary, the quotient factors correlated and positively effect on job success. Therefore, the Ministry of Commerce executives should focus on creativity quotient factors, emotional quotient factors, moral quotient factors and adversity quotient factors.

Keywords: Quotient Factors; Job Success; Personnel f Provincial Commercial Officers

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจดังเช่นในปัจจุบัน ทุมนมนุษย์ (Human Capital) ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่องค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ หรือภาคเอกชน โดยนักวิชาการและนักวิจัยด้านการบริหารองค์กร เชื่อว่าการลงทุนที่จะทำ ให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดและทำให้องค์กรจะสามารถอยู่รอดได้ในระยะยาว คือ การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ หรือทุนมนุษย์ เนื่องจากทุนมนุษย์เป็นทรัพยากรเพียงหนึ่งเดียวที่ยากแก่การลอกเลียนแบบ ทั้งยังมีความสามารถในการพัฒนาตนเองและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี จึงอาจกล่าวได้ว่า การสร้างหรือการพัฒนาทุนมนุษย์ภายในองค์กร มีขอบเขตครอบคลุม การพัฒนาทั้งในด้าน ความรู้ความสามารถในการทำงาน การเผชิญและการแก้ไขปัญหาในงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงาน รวมถึงทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร แนวคิดทุนมนุษย์จึงอาจถือได้ว่าเป็น แนวคิดพื้นฐานของการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดด้านต่าง ๆ ที่กำลังได้รับความสนใจจากนักวิจัยองค์กร

ปัจจัยความฉลาด (Quotient Factors) เป็นเงื่อนไขเชิงสาเหตุ ด้านความสามารถ ทักษะ และ พฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมต่อการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และนำไปสู่การเพิ่ม ประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ ในงาน ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ประกอบไปด้วย ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) ความฉลาดทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม (Moral Quotient: MQ) ความฉลาดในการแก้ไขปัญหา (Adversity Quotient: AQ) และ ความฉลาดในการริเริ่ม สร้างสรรค์ (Creativity Quotient: CQ) (พิชญานา ยินยาว, 2560 : 1964)

ความสำเร็จในการทำงาน (Job Success) เป็นการรับรู้ถึงผลลัพธ์เชิงบวกที่เกิดขึ้น จากการได้ ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามตำแหน่งงานภายในองค์กรของบุคคล โดยองค์ประกอบ 4 ด้าน ที่ ทำให้บุคคลเกิดการรับรู้ถึงความสำเร็จในการทำงานของตนประกอบด้วย ด้านบทบาทการ ทำงาน (Work Role Success) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Success) ด้านการเงิน (Financial Success) และด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง (Hierarchical Success) (Gattiker & Larwood, 1986 : 78-94)

สำนักงานพาณิชย์จังหวัด (The Provincial Commercial Office) เป็นหน่วยงานราชการ บริหารส่วนภูมิภาคที่มีหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่การ ประสานและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการพาณิชย์ในเขตพื้นที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด การศึกษา การ วิเคราะห์ การจัดทำแผนและดำเนินการตามแผนส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจการค้าของจังหวัด และกลุ่ม จังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวง และยุทธศาสตร์การค้าจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การกำกับ ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาการค้าในจังหวัดให้เชื่อมโยงกับการค้าชายแดนและการค้าในภูมิภาค รวมถึงส่งเสริมการจด ทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ในระดับพื้นที่ เป็นต้น (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2562 : 1) ด้วยลักษณะเฉพาะของหน้าที่ในงาน ทำให้บุคลากรของ

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดจำเป็นต้องใช้ความสามารถไม่เพียงแต่ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานโดยตรง หากแต่การประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ภายในพื้นที่ยังจำเป็นต้องอาศัยความสามารถ ทั้งด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมถึงจำเป็นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเสมอภาคและยุติธรรม ปัจจัยความฉลาดดังกล่าวแล้วทั้งหมดข้างต้นจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในประเทศไทย เพื่อทดสอบว่าปัจจัยความฉลาดส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานหรือไม่ อย่างไร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาความฉลาดของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการพัฒนาความฉลาดของบุคลากรให้เกิดประสิทธิผลส่งผลต่อความสำเร็จของงาน รวมถึงเป็นแนวทางในการปรับปรุงและเสริมสร้างความสำเร็จในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความฉลาดและระดับความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยความฉลาดและความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ที่มี เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความฉลาดและความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด
4. เพื่อทดสอบผลกระทบของปัจจัยความฉลาดที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรประเภทวิชาการ จาก 4 กลุ่มงาน คือ 1) กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน 2) กลุ่มกำกับและพัฒนาเศรษฐกิจการค้า 3) กลุ่มส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าและการตลาด และ 4) กลุ่มทะเบียนธุรกิจและอำนวยความสะดวกทางการค้าของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในประเทศไทย จำนวน 684 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2562 : 1)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร ประเพณีวิชาการ จาก 4 กลุ่มงาน คือ 1) กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน 2) กลุ่มกำกับและพัฒนาเศรษฐกิจการค้า 3) กลุ่มส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าและการตลาด และ 4) กลุ่มทะเบียนธุรกิจและอำนวยความสะดวกทางการค้าของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในประเทศไทย โดยเทียบจำนวนประชากรกับขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan อ้างอิงใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 43) และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวน 250 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 16 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการเลือกตัวแปรออกมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถามและร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัย นำมาตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด (Index of Item-objective congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงด้านปัจจัยความฉลาดเท่ากับ 0.843 ความสำเร็จในการทำงาน เท่ากับ 0.870

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือราชการจากคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยแนบพร้อมทั้งแบบสอบถามส่งไปยังพาณิชย์จังหวัดในประเทศไทยที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ 2. ดำเนินการแจกแบบสอบถาม จำนวน 250 ฉบับ โดยส่งแบบสอบถามและแนบซองจดหมายตอบกลับ โดยขอความอนุเคราะห์ให้ส่งจดหมายตอบกลับภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม 3. เมื่อครบกำหนด 15 วัน ได้รับแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้น 250 ฉบับ 5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งได้ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

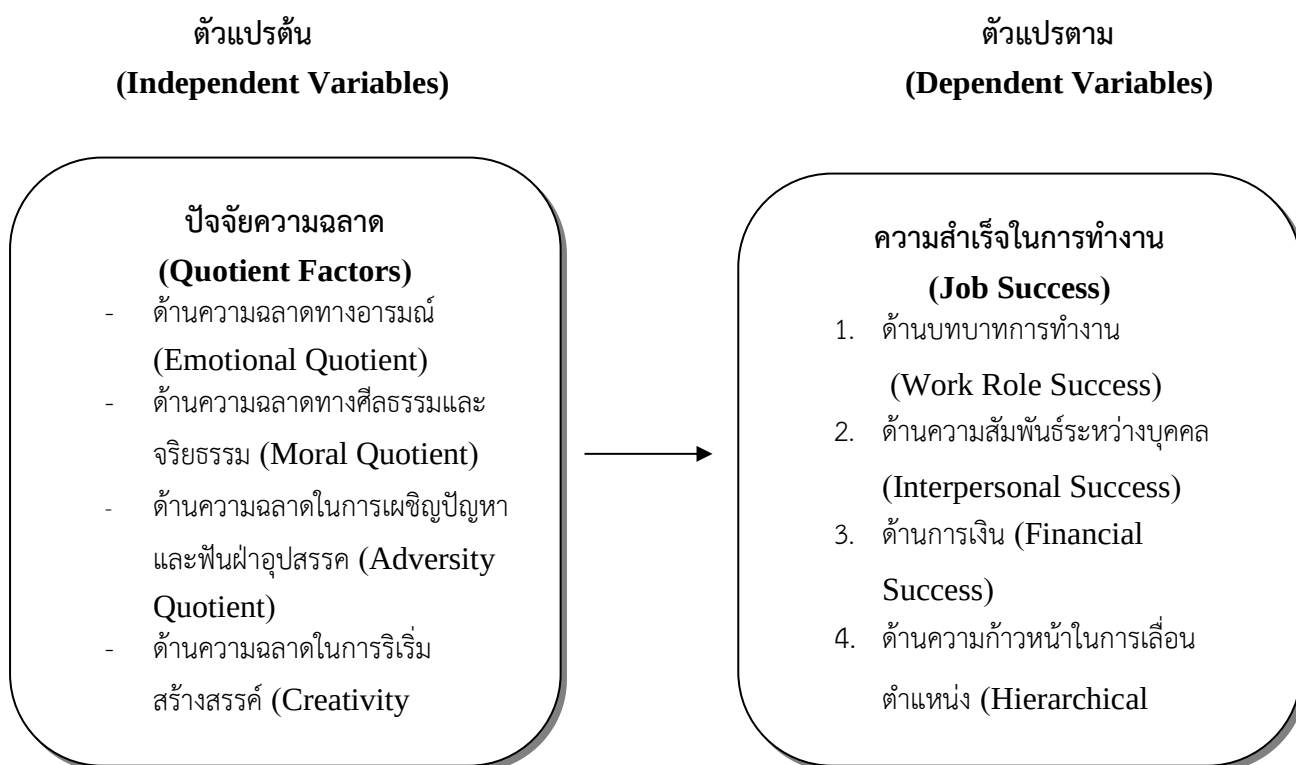
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น ปัจจัยความฉลาดและความสำเร็จในการทำงาน โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดและความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ด้วยสถิติที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent : Sample t-test) และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance : Anova) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance : Manova)

4.4 การทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบ ของปัจจัยความฉลาดกับความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในประเทศไทย จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30 – 40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า สถานภาพโสด ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี เงินเดือนในปัจจุบันต่ำกว่า 20,000 บาท กลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานทะเบียนและอำนวยความสะดวกทางการค้า ภูมิภาคที่ตั้งของสำนักงานที่สังกัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ เช่น ระหว่างที่ทำงานร่วมกัน สามารถเข้าใจความรู้สึกของตนเองและเพื่อนร่วมงานได้ไม่ยาก สามารถจัดการกับความรู้สึกทางลบภายในของตนเองระหว่างที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม

เช่น สามารถใช้หลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานอย่างเหมาะสม สามารถประพุดิตนในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ขยัน และเสียสละ สามารถเป็นแบบอย่างต่อเพื่อนร่วมงานได้ เป็นต้น ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค เช่น สามารถรับมือกับสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการบรรลุเป้าหมายในการทำงานได้ นำตนเองเข้าไปแก้ไขปัญหหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานได้ โดยที่ไม่ต้องให้ผู้อื่นออกคำสั่งหรือควบคุม เป็นต้น ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น สามารถที่จะนำแนวคิดหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถค้นหาทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพในการทำงาน เป็นต้น

3. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทการทำงาน เช่น สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์ ผลการปฏิบัติงานได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่ามีคุณภาพ เป็นต้น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ได้รับความชื่นชมจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา สามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี ได้รับความเคารพนับถือจากเพื่อนร่วมงานรุ่นน้องที่ร่วมงาน เป็นต้น และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน เช่น ได้รับเงินเดือนที่เป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น ค่าตอบแทนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับวุฒิการศึกษา ความรู้ และความสามารถ ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม เป็นต้น ด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง เช่น งานที่ปฏิบัติในองค์กรมีโอกาสได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น ผู้บังคับบัญชามักเลือกให้เป็นผู้นำหรือหัวหน้างานในการปฏิบัติหน้าที่สำคัญ ๆ ของฝ่ายงานหรือองค์กร พอใจกับการปรับตำแหน่ง หรือการโยกย้ายในตำแหน่งที่สูงขึ้น ได้รับการสนับสนุนในการศึกษาดูงาน อบรมสัมมนาทั้งในและต่างประเทศจากหน่วยงานอยู่เสมอ เป็นต้น

4. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดโดยรวมและรายด้านทุกด้านประกอบด้วย ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค และด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$)

5. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวมและรายด้านทุกด้านประกอบด้วย ด้านบทบาทการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเงิน และด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$)

6. ปัจจัยความฉลาดที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม (JS) ได้แก่ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ) ซึ่งเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ $JS = 1.209 + 0.212 (EQ) + 0.452 (CQ)$

อภิปรายผลการวิจัย

1. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดโดยรวม ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ด้านความฉลาดทางอารมณ์ และด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะงานโดยรวมของสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์เชิงการให้คำปรึกษา ร่วมวางแผนและให้แนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการ ภายในพื้นที่ความรับผิดชอบ อยู่ตลอดเวลา ทำให้บุคลากรสำนักงานพาณิชย์ จำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการธุรกิจ อีกทั้งยังต้องพัฒนาความสามารถในการสร้างตัวเล็งการแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกันของผู้ประกอบการแต่ละคน ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องพัฒนาทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ขณะมีปฏิสัมพันธ์เชิงการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ เหล่านี้ทำให้บุคลากรสำนักงานพาณิชย์เกิดการพัฒนาและการรับรู้ถึงปัจจัยความฉลาดทุกด้านอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านการศึกษาของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ร่วมด้วยที่ทำให้เกิดการรับรู้ปัจจัยความฉลาดอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิวพร เสงฆ์หลัก, 2558 : บทคัดย่อ) พบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 80 มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของ (นิดา แซ่ตั้ง, 2555 : บทคัดย่อ) พบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 95 มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับ

2. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม ด้านบทบาทการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก และด้านการเงิน ด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีประสบการณ์ในการทำงานและระดับเงินเดือนในปัจจุบันน้อย ซึ่งหากนำไปเปรียบเทียบกับองค์กรภาคเอกชนโดยทั่วไป ค่าครองชีพที่สูง และในช่วงสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจถดถอย อาจทำให้บุคลากรสำนักงานพาณิชย์มีความคิดเห็นว่าตนยังไม่ประสบความสำเร็จในด้านการเงิน ซึ่งมักมีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานเท่าที่ควร ขณะที่คุณลักษณะงานการให้บริการให้คำปรึกษา วางแผน พัฒนาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ประกอบการ ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น อาจส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ความสำเร็จด้านบทบาทการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พชร สุลักษณ์อนวัช, 2559 : 128) พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในอาชีพโดยรวม ด้านบทบาทการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการเงินและด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

3. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์ ที่มี เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และ กลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดโดยรวม ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค และ ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจาก นโยบายและการปฏิบัติการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยภาพรวมของสำนักงานพาณิชย์จังหวัด สังกัดกระทรวงพาณิชย์ มุ่งเน้นการสร้างความรู้ ทักษะและการพัฒนาทักษะการคิดเชิงการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะทางสังคมและการสื่อสาร รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานของบุคลากรทั่วทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดทุกแห่งมีการดำเนินงานที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การพัฒนาและฝึกอบรมของสำนักงานพาณิชย์ดังกล่าวนี้ จึงอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ความแตกต่างส่วนบุคคลของบุคลากร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน ไม่ส่งผลอย่างเด่นชัดในการทำให้เกิดความแตกต่างของการรับรู้เกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทิพย์ประภา พิศาลกิตติคุณ, 2558 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และระยะเวลาการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ (ทรรคนีย์ เปี่ยมคล้า, 2554 : บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ไม่แตกต่างกัน

4. บุคลากรสำนักงานพาณิชย์ ที่มี เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และ กลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม ด้านบทบาทการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเงิน และด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากบุคลากรสำนักงานพาณิชย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงาน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและระดับเงินเดือนในปัจจุบันใกล้เคียงกันมาก และแม้ว่าจะปฏิบัติงานในกลุ่มงานที่แตกต่างกัน แต่เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับการเลื่อนขั้นเงินเดือนและตำแหน่งงาน เป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันจากกระทรวงพาณิชย์ การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความสำเร็จในงาน จากหัวหน้างานเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน และมีแนวโน้มไม่มีการส่งเสริมให้เลื่อนขั้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่งในระดับสูงอย่างรวดเร็วสำหรับบุคลากรระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จึงอาจทำให้บุคลากรกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับความสำเร็จในงานของตนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฏชา เพชรสากุล, 2554 : บทคัดย่อ) พบว่า พนักงานที่มี อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสและอายุงาน ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับความสำเร็จในอาชีพไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ (วิชุดา จิวประพันธ์, 2553 : บทคัดย่อ) พบว่า พนักงานเพศหญิงและเพศชาย มีการรับรู้เกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

5. ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวมและด้านการเงิน อาจเนื่องจาก คุณลักษณะเฉพาะในการทำงานของบุคลากรสำนักงานพาณิชย์ที่ต้องให้บริการในการสื่อสารข้อมูล มีปฏิสัมพันธ์เชิงการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการ ทำให้ความสามารถในการจัดการความเครียด อารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ของบุคลากรรวมถึงความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์และความรู้สึกของผู้มารับบริการระหว่างการให้บริการ มีความสำคัญอย่างมากต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายโดยรวมของสำนักงานพาณิชย์จังหวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Por and faculty 2011 : 855-860) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวแปรสำคัญทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจัดการกับความเครียดให้ลดน้อยลงได้เป็นอย่างดีถือเป็นการสร้างสุขภาวะ และประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมมาศ พลเยี่ยม และคณะ 2552 : บทคัดย่อ) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 9 ซึ่งมีลักษณะงานที่ต้องให้บริการและมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิดา แซ่ตั้ง, 2555 : 70) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงานด้านการยอมรับในการทำงานโดยรวมของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เจนรพ เบี้ยฟู, 2561 : 35) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีผลกระทบทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตสีลม กรุงเทพมหานคร

6. ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงาน ด้านบทบาทการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจเนื่องจาก ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม เป็นความสามารถที่ทำให้บุคลากรสำนักงานพาณิชย์มีความเข้าใจในการแยกแยะสิ่งที่ถูกและผิดได้อย่างถูกต้องตามหลักคุณธรรม อยู่ในกรอบประเพณีอันดีของศาสนา วัฒนธรรม และค่านิยมของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เกิดการแสดงออกของการให้บริการตามบทบาทหน้าที่ในงานของตนด้วยความเต็มใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้มารับบริการ และเต็มใจที่จะให้คำปรึกษาแก่ผู้มารับบริการบนพื้นฐานความถูกต้องทั้งในทางศีลธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างตนเองและผู้มารับบริการอีกด้วย

7. ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค มีความสัมพันธ์ และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงาน ด้านบทบาทการทำงาน อาจเนื่องมาจาก บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบหลักในการทำงานของบุคลากร คือ การให้คำปรึกษา ข้อมูล และวางแผนในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นที่บุคลากรสำนักงานพาณิชย์ จะต้องมีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ พยายามพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหายุ่ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ

(Stoltz, 1997 : 22) ที่กล่าวว่า บุคคลที่ได้รับการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ย่อมเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และหากองค์กรใดมีบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อยู่ ย่อมเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และนำความสำเร็จมาสู่องค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิดา แซ่ตั้ง, 2555 : 71) พบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการทำงานทั้งในด้านการยอมรับในการทำงานและด้านความก้าวหน้าในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ เนื่องจาก การนำตนเองเข้าไปแก้ไขปัญหายุ่งยาก วิเคราะห์ถึงสาเหตุ หรือปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาหรืออุปสรรคนั้น และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่ผลักภาระให้ผู้อื่น มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบความสำเร็จในการทำงาน การได้มีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหา และคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาคือช่วยให้พนักงานสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการกับปัญหาในลักษณะใกล้เคียงกันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. ปัจจัยความฉลาด ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบทางบวกกับความสำเร็จในการทำงาน โดยรวม ด้านบทบาทการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเงิน และด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง อาจเนื่องมาจาก ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยให้บุคลากรสำนักงานพาณิชย์ สามารถคิดหาทางเลือกที่หลากหลาย วิธีการจัดการและแก้ไขปัญหาที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันของผู้มารับบริการแต่ละราย อีกทั้งยังอาจช่วยคิดหาวิธีการใหม่ ๆ หรือวิธีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อความรวดเร็ว และลดต้นทุนในการให้บริการได้อีกด้วย ภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในทุก ๆ ด้าน ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ยังอาจช่วยให้บุคลากรสามารถนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงาน ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าวิธีการเดิมเสนอต่อผู้บังคับบัญชาให้มีทางเลือกที่หลากหลายในการจัดการองค์กร สิ่งเหล่านี้สามารถเป็นปัจจัยส่งเสริมทัศนคติที่ดีของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อันอาจนำมาซึ่งผลการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ดีและความสำเร็จในการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัย (ศิวพร เสงสาหลัก, 2558 : บทคัดย่อ) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรม และงานวิจัยของ (ทิชากร รอดแสง และภาวิณี เพชรสว่าง, 2561 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยด้านการริเริ่มสร้างสรรค์มีผลกระทบทางบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ เซ็นทรัลพลาซา ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร และงานวิจัยของ (Karebey and Aliogullari 2018 : 202-211) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในอาชีพการงานของพนักงานในบริษัทเอกชนในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากร องค์กรควรหาแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้เกิดกระบวนการคิดหรือสร้างสรรค์ผลงาน อาจโดยการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์เป็นประจำทุกปีอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง มีนโยบายและระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วม กับกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ควรมีการนำพฤติกรรมการริเริ่มสร้างสรรค์ในงาน มาเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ

2. ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของบุคลากร ผู้บริหารสำนักงานพาณิชย์จังหวัดควรมีแผนการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการประจำปีที่จะช่วยพัฒนาทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ของการทำงานในการให้บริการอย่างต่อเนื่อง อาจมีการพัฒนาระบบการประเมินความพึงพอใจของผู้มารับบริการที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางด้านอารมณ์ของบุคลากร และควรมีการนำผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าวมาเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ

3. ด้านความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานด้านบทบาทการทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้บริหารสำนักงานพาณิชย์จังหวัดควรมีนโยบายและสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาและการส่งเสริมความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรมแก่บุคลากรในระดับต่าง ๆ ควรพัฒนาตัวชี้วัดและวิธีการประเมินที่เป็นรูปธรรมสำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สะท้อนถึงความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน

4. ด้านความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานด้านบทบาทการทำงาน อาจพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีผู้บริหารและฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดอาจทำออกแบบงานที่มุ่งเน้นให้อิสระในการทำงานเพื่อให้บุคลากรสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาในหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยตนเองมากขึ้น ขณะเดียวกันควรสร้างระบบและกลไกในการสนับสนุนและช่วยเหลือด้านข้อมูลและข้อสนเทศที่ทันสมัย รวมถึงการให้คำปรึกษาภายใต้สถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรเกิดการตัดสินใจที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานพาณิชย์ และควรมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งมาเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งอาจทำให้ไม่ได้ข้อมูลเชิงลึก ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจทำการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดครอบคลุม สามารถนำไปใช้ประกอบการส่งเสริมความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดมากขึ้น

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความฉลาดและความสำเร็จในการทำงาน ในลักษณะของการส่งผลกระทบทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรกระบวนการหรือตัวแปรคั่นกลาง (Mediators) เช่น ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร เป็นต้น เพื่อเพิ่มความเข้าใจอิทธิพลของปัจจัยความฉลาดที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจนรพ เปี้ยฟู. (2561). ความฉลาดทางอารมณ์ ความสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงาน แรงบันดาลใจ การสื่อสาร และความก้าวหน้าในอาชีพที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตสโลมกรุงเทพมหานคร. ค้นคว้าอิสระปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฏชา เพชรสากล. (2554). บุคลิกภาพเชิงรุก ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานขายทางโทรศัพท์ : กรณีศึกษาบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิชากร รอดแสง และ ภาวิณี เพชรสว่าง. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ เซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 13 ปีการศึกษา 2561. 340-351.
- ทิพย์ประภา พิศาลกิตติคุณ. (2558). ความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน : กรณีศึกษาผู้ปฏิบัติงานฝ่ายควบคุมระบบกำลังไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรรศนีย์ เปี่ยมคล้า. (2554). รูปแบบภาวะผู้นำ เข้าวารมณและความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของปลัดอำเภอและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตา แซ่ตั้ง. (2555). ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดในการเผชิญอุปสรรคที่มีผลต่อการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิชญภา ยืนยาว. (2560). ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 10 (3), 1596 – 1612

- พชร สุลักษณ์อนวัช. (2559). *ความสำเร็จในอาชีพ เชาว์อารมณ์ และความพึงพอใจในชีวิต โดยมีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวแปรสื่อ ของพนักงานระดับปฏิบัติการ กรณีศึกษา : บริษัทโทรคมนาคมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรทิพย์ นาคพงศ์พันธ์. (2551). *ความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอาชีพ กรณีศึกษา : บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชุดา จิวประพันธ์. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์ปฏิบัติการเอกสารสัญญาธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน. ค้นคว้าอิสระปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ศิวพร เสลาหลัก. (2558). *การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สังกัดสำนักงานจังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2562). *เกี่ยวกับกระทรวง.ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: www.moc.go.th
- สมมาศ พลเยี่ยม. (2552). *ผลกระทบของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 9*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Gattiker, U. E., & Larwood, L. (1986). Subjective Career Success: A Study of Managers and Support Personnel. *Journal of Business and Psychology*, 1 (2), 78-94.
- Karebey, C. N., Aliogullari, Z. D. (2018). The impact of ethical leadership on member's creativity :and career success: the mediating role of leader-member exchange. *Research Journal of Business and Management (RJBM)*. 5 (3), 202-211.
- Por, J., Barriball, L., Fitzpatrick, J., & Roberts, J. (2011). Emotional intelligence: It's relationship to stress, coping, well-being and professional performance in nursing students. *Nurse education today*. 31 (8), 855-860.
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities*. New York: John Wiley and Sons.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของ
เกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี
**Marketing Potential Development Guideline for Beef Cattle Raising Group
among Farmers and Community Enterprise in Nam Som
District, Udon Thani Province**

ลลิตตา มหาพรหม และ ช่อ วายุกักตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Lalitta Mahaprom and Chaw Wayoopagtr

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Lalitta.ma@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการ 2) ศึกษาความสนใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการ 3) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 8,500 ครัวเรือน ผลการศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ไม่ได้เลี้ยงโคเนื้อ ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไม่รู้จักสินเชื่อโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของธนาคาร ติดต่อขอสินเชื่อที่สาขาโดยตรง ชำระเงินเชื่อด้วยตนเอง มีเงินกู้คงเหลือกับ ธ.ก.ส. ต่ำกว่า 100,000 บาท กู้เงินเพื่อใช้ในการทำนา ทำไร่ ทำสวน และชำระหนี้ได้ทันตามกำหนดระยะเวลา มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ถึงร้อยละ 80.50 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี มีการดำเนินโครงการด้านสินเชื่อ จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการสินเชื่อธุรกิจชุมชนสร้างไทย 2) โครงการสนับสนุนส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อปรับโครงสร้างการผลิต 3) โครงการสนับสนุนการขยายธุรกิจและเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร และ 4) โครงการสินเชื่อนวัตกรรมเกษตร (Smart Farmer)

* วันที่รับบทความ: 27 ตุลาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 23 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 24 พฤศจิกายน 2564

Received: October 27, 2021; Revised: November 23, 2021; Accepted: November 24, 2021

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ศักยภาพทางการตลาด; การเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่ม; เกษตรกร; วิสาหกิจชุมชน
ชุมชน

Abstracts

A research on Marketing Potential Development Guideline for Beef Cattle Raising Group among Farmers and Community Enterprise in Nam Som District, Udon Thani Province. The objectives of this research were 1) to study the behavior of farmers participating in the project, 2) to study the farmers' interest in participating in the project 3) to study the factors of marketing mix that affecting the decision to participate in the project, and 4) to study the potential development guidelines. Marketing in group farming of beef cattle and community enterprises in Nam Som district Udon Thani Province Data were collected by using a questionnaire with a sample of 400 people from farmers in Nam Som district. Udon Thani Province, amounting to 8,500 households. A study on the behavior of farmers participating in the project found that most of the BAAC customers did not raise beef cattle. Not a member of the community enterprise group Unknown Animal Farming Program Loan Decided to join the program because of the bank's reputation and credibility. Contact the branch directly to apply for a loan. self loan payment Having a loan balance with the BAAC less than 100,000 baht, borrowing money for use in farming, farming, gardening and repaying debt in a timely manner More than 80.50 percent of the respondents were interested in participating in animal husbandry promotion projects. The marketing mix factors affecting the decision to participate in the animal husbandry promotion project were found to be at a high level in all aspects. Guidelines for developing marketing potential in group farming of beef cattle. and community enterprises in Nam Som district Udon Thani Province There are 4 credit projects, namely 1) Build Thai Community Business Loan Project 2) Project to support large-scale farming. to adjust the production structure, 3) the project to support business expansion and increase the operational potential of the farmer institutions, and 4) the project for agricultural innovation credit (Smart Farmer).

Keywords: Development Guidelines; Marketing Potential; Beef Cattle Raising Group Among Farming; Farmer; Community Enterprise

บทนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมปศุสัตว์ ร่วมกับ กระทรวงการคลัง โดย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ กระบือ แพะเนื้อ และไก่พื้นเมือง รวมถึงกิจการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถภาคปศุสัตว์ไทย พื้นฟูอาชีพแก่เกษตรกร บรรเทาความเดือดร้อนเสียหายอันเนื่องมาจากภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ และผลกระทบจากราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการตลาดผลิตผลการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ เพื่อเป็นการสร้างอาชีพทางเลือกใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมมาเลี้ยงสัตว์ เพื่อจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ จึงได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ และกิจการที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2562 ณ ห้องประชุม 134 - 135 กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ (กองส่งเสริมและพัฒนาศุสตรว์ กรมปศุสตรว์, 2563 : 134 -135) โดยกำหนดขอบเขตความร่วมมือ ดังนี้

กรมปศุสตรว์ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรและผู้เข้าร่วมโครงการ จะให้คำแนะนำในการจัดการเลี้ยงสัตว์ กำหนดคุณลักษณะเฉพาะสัตว์ที่เข้าร่วมโครงการ การจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรค การดูแลสุขภาพ การควบคุมมาตรฐานฟาร์ม การเคลื่อนย้าย การควบคุมการใช้สารต้องห้ามตามกฎหมาย การจัดทำฐานข้อมูล และการให้บริการพื้นฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ประชาสัมพันธ์โครงการ รับสมัครสหกรณ์การเกษตร หรือกลุ่มเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชน หรือนิติบุคคลอื่น ๆ หรือบุคคลธรรมดา และคัดกรองเบื้องต้นผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเข้าร่วมโครงการ และให้การสนับสนุน ประสานงานด้านการตลาดตลอดห่วงโซ่การเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์การเกษตร หรือกลุ่มเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชน (กองส่งเสริมและพัฒนาศุสตรว์ กรมปศุสตรว์, 2563 : 134 - 135)

ธ.ก.ส. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง สร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรและผู้เข้าร่วมโครงการพร้อมให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำแผนธุรกิจการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามที่โครงการกำหนด และให้การสนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร นิติบุคคล และกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์ที่ ธ.ก.ส. กำหนดพร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการตลาดตลอดห่วงโซ่การเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมอาชีพด้านปศุสตรว์ เล็งเห็นว่า “โคเนื้อ โคขุน” เป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการพัฒนา เพราะตลาดมีความต้องการสูง ซึ่งในประเทศ มีความต้องการบริโภค ประมาณ 1.5 ล้านตัว/ปี และส่งออกต่างประเทศ (จีน ลาว เวียดนาม มาเลเซีย) อีก ประมาณ 500,000 ตัว/ปี โดยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ยุทธศาสตร์การพัฒนา ทั้งเกษตรกร และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงโคเนื้อของประเทศ กระทรวงการคลัง ได้มอบหมายให้ ธ.ก.ส. ดำเนินโครงการสินเชื่อธุรกิจชุมชนสร้างไทย โดยมีเป้าหมายในการสนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำร้อยละ 0.01 (วงเงินสินเชื่อ 50,000 ล้านบาท) ในสินค้าและบริการที่มีตลาดรองรับชัดเจน อาทิ การเลี้ยงโคขุนในระยะสั้น เป็นต้น ซึ่งจะสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงให้เกษตรกร และยกระดับอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อให้เป็นผู้นำในภูมิภาค สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการในประเทศ และส่งออกเพิ่มขึ้นจากเดิม ประมาณ 500,000 ตัวต่อปี เป็น ไม่ต่ำกว่า จำนวน 1,000,000 ตัวต่อปี (กองส่งเสริมและพัฒนาศุสตรว์ กรมปศุสตรว์, 2563 : 134 - 135)

อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือทำนาและทำไร่ ได้แก่ ปลูกข้าว ปลูกอ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนมาประกอบอาชีพ ทำสวนยางพารา และปลูกผลไม้ตามฤดูกาลเพิ่มมากขึ้น เช่น เงาะ ทุเรียน และมีประชากรบางส่วนทำอาชีพเสริมโดยการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ เป็ด สุกร แพะ กระบือ และโคเนื้อ โดยในปี พ.ศ.2563 มีประชากรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 116 ราย รวมทั้งหมด 748 ตัว (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำโสม, 2563 : 23)

จากการที่ภาครัฐได้ให้ความสำคัญและมีการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโคเนื้อตาม “โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่างกรมปศุสัตว์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ดำเนินโครงการสินเชื่อธุรกิจชุมชนสร้างไทย โดยมีเป้าหมายในการสนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 0.01 (วงเงินสินเชื่อ 50,000 ล้านบาท) โดยทางภาครัฐได้ชดเชยดอกเบี้ยให้กับผู้ร่วมโครงการในอัตรา 3.5 ต่อปี เป็นระยะเวลา 3 ปีนับตั้งแต่วันที่กู้ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพในการเลี้ยง “โคเนื้อ โคขุน” ซึ่งจะสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่เกษตรกร และยกระดับอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อให้ป้อนผู้นำในภูมิภาค สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการในประเทศ และส่งออกเพิ่มขึ้น จึงเป็นอีกทางเลือกที่เกษตรกรจะมีแหล่งเงินทุนต้นทุนต่ำ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมองเห็นโอกาสที่จะสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ยั่งยืนให้แก่เกษตรกร และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาโครงการดังกล่าว เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเลี้ยงโคเนื้อให้กับเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ให้แก่ผู้ผลิตโคเนื้อในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาความสนใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ให้แก่ผู้ผลิตโคเนื้อในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี จำนวนทั้งหมด 8,500 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี, 2563 : 1 - 4)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี ใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 31) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 382 คน ดังนั้น เพื่อลดความคลาดเคลื่อนและให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประเภทเกษตรกรรม และพื้นที่ทำการเกษตร

ส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลพฤติกรรมและความสนใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ส่วนที่ 3 สอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งแบบสอบถามใช้เกณฑ์การวัด โดยใช้มาตราส่วนแบบประมาณค่า (Likert Scale) กำหนดเป็นระดับความสำคัญ 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนเมษายน 2564 ถึง เดือน กรกฎาคม 2564 โดยมีผู้ช่วยเก็บข้อมูลคือ พนักงาน ธ.ก.ส. สาขาน้ำโสม และนักศึกษาที่เคยฝึกงานกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาน้ำโสม อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ขององค์กรในระดับหนึ่ง และเข้าใจวิถีชีวิตประชากรในพื้นที่เป็นอย่างดี โดยการแจกแบบสอบถามนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการแจกแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 วิธี คือ 1) แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรที่เข้ามาใช้บริการธนาคาร คือ วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 08.30 - 16.30 น. และ 2) แจกแบบสอบถามให้กับลูกค้าที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริม

การเกษตรใน วันเสาร์ - วันอาทิตย์ เวลา 9.00 – 16.00 น. โดยการลงพื้นที่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นการเดินเข้าไปสอบถามและให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถาม โดยวิธีที่ 2 ผู้ศึกษาจะมีเวลาพูดคุยและเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ดีกว่าวิธีที่ 1 ซึ่งเป็นผลดีต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น และเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับถัดไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสำรวจมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแต่ละชุดแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาใช้คำนวณและประมวลผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหรือประเภทเกษตรกรรม พื้นที่ทำการเกษตร รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และอัตราร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน แผนการดำเนินงาน รวมไปถึงการชำระคืนเงินกู้ พร้อมกับวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และอัตราร้อยละ (Percentage)

3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งแบบสอบถามใช้เกณฑ์การวัด โดยใช้มาตราส่วนแบบประมาณค่า (Likert Scale) กำหนดเป็นระดับความสำคัญ 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, 1 เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) อัตราร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

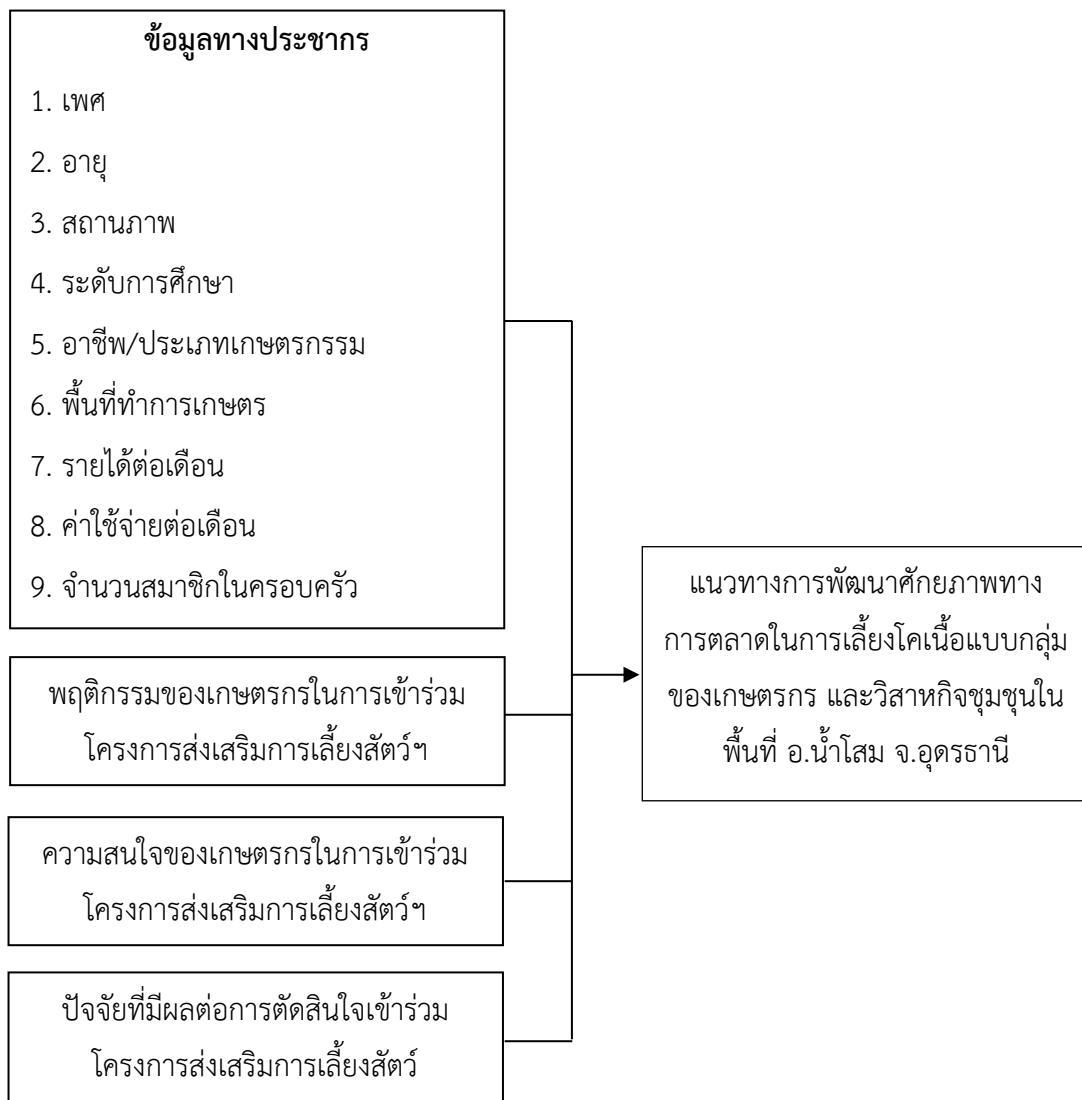
นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไป (PEST Analysis) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการแข่งขัน (Five Force Model Analysis) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis) ด้วย

4) การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ทำการศึกษาโดยการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อให้เป็นไปตามที่โครงการกำหนด และให้การสนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร นิติบุคคล และกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์ที่ ธ.ก.ส. กำหนด เพื่อเป็นการสร้างอาชีพทางเลือกใหม่ด้วยการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะโคเนื้อ โดยทำการศึกษาค้นคว้าโครงการที่ให้การสนับสนุนด้านสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ที่เป็นโครงการดอกเบี้ยต่ำ ที่สนับสนุนการเลี้ยงโคเนื้อแก่เกษตรกรเป็นหลัก รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเกษตรกรผู้

ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี แล้วนำเสนอข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาด โดยศักยภาพตลาด (Market Potention) ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ให้แก่ผู้ผลิตโคเนื้อในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59.75 มีอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 22.50 สถานภาพสมรสจดทะเบียน ร้อยละ 56.75 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 27.00 อาชีพทำนา ร้อยละ 74.50 มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ ร้อยละ 36.25 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท ร้อยละ 51.25 มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท ร้อยละ 54.00 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-2 คน จำนวน 97 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.25

ส่วนพฤติกรรมของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นลูกค้านักธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 66.25 ไม่ได้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 74.50 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 82.25 ไม่รู้จักสินเชื่อตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 63.25 ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของธนาคาร ร้อยละ 62.50 ติดต่อกับสินเชื่อตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์โดยติดต่อที่สาขาโดยตรง ร้อยละ 88.50 ชำระสินเชื่อด้วยตนเอง ร้อยละ 90.75 มีเงินกู้คงเหลือของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นเงินต่ำกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 33.50 กู้เงินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อใช้ในการทำนา/ทำไร่/ทำสวนร้อยละ 79.50 และสามารถชำระหนี้ได้ทันตามกำหนดระยะเวลา ร้อยละ 85.50 ส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อกับ ธ.ก.ส. โดยไม่ได้ใช้บริการที่อื่น ร้อยละ 67.75

2. ผลการศึกษาความสนใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ให้แก่ผู้ผลิตโคเนื้อในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษาความสนใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์กับ ธ.ก.ส. ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ร้อยละ 80.50

3. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การศึกษปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องฯ ใน 7 ด้าน พบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวม ความสำคัญของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด ได้แก่ ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของธนาคาร (ค่าเฉลี่ย 4.35) รองลงมา ข้อที่มีความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบโครงการฯ มีความชัดเจน และน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 4.02) ราคาตลาดโคเนื้อที่มีมูลค่าสูงประชาชนในพื้นที่นิยมบริโภคส่งผลให้อยากเข้าร่วมโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.97) และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.77)

ด้านราคา โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.850) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ วงเงินกู้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 3.98) รองลงมา อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำเมื่อเทียบกับแหล่งเงินกู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.93) ระยะเวลาผ่อนชำระหนี้เหมาะสมกับวงเงินกู้ (ค่าเฉลี่ย 3.84) ช่องทางในการจ่ายชำระเงินกู้มีหลายช่องทาง (ค่าเฉลี่ย 3.84) หลักประกันเงินกู้มีความยืดหยุ่น (ค่าเฉลี่ย 3.77) และได้รับชดเชยอัตราดอกเบี้ยจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.75)

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความสำคัญในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ขั้นตอนในการติดต่อเข้าร่วมโครงการกับธนาคารมีความสะดวกและรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.08) รองลงมา ทำเลที่ตั้งของสาขาสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.98) ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อมีความรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 3.97) และธนาคารมีขนาดใหญ่ และมีสาขาทั่วไปประเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความสำคัญในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ มีพนักงานธนาคารให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับโครงการได้ถูกต้อง รวดเร็วและเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 3.90) รองลงมา มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.85) และมีการประชาสัมพันธ์โดยการแจกแผ่นพับ ใบปลิวหรือมีป้ายโฆษณา ติดประกาศ (ค่าเฉลี่ย 3.82)

ด้านพนักงาน โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความสำคัญในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ พนักงานมีความรู้ความชำนาญ สามารถชี้แจง และอธิบายรูปแบบโครงการได้อย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.09) รองลงมา พนักงานมีความกระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.06) พนักงานเพียงพอต่อการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.01) พนักงานให้บริการด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ (ค่าเฉลี่ย 4.01) และมีพนักงานออกให้บริการนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 3.94)

ด้านกระบวนการให้บริการ โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความสำคัญในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ขั้นตอนและการจัดเตรียมเอกสารในการขอกู้ไม่ยุ่งยาก และไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.02) รองลงมา เงื่อนไขในการอนุมัติเงินกู้มีความชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.02) สามารถให้บริการได้ถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.00) ขั้นตอนในการใช้บริการธนาคารสะดวก รวดเร็ว ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 3.96) และมีการให้บริการตามลำดับก่อน-หลัง (ค่าเฉลี่ย 3.83)

ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.16) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความสำคัญในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ธนาคารมีความสะอาดและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน (ค่าเฉลี่ย 4.20) รองลงมา สถานที่กว้างขวาง มีการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนตามการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 4.16) เครื่องมือและอุปกรณ์ในการให้บริการของธนาคารมีความทันสมัยและให้บริการได้รวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.14) และการออกแบบและตกแต่งสถานที่มีความสวยงาม (ค่าเฉลี่ย 4.13)

4. แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกร่วมกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี รายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไป พบว่า สภาพแวดล้อมด้านการเมืองและกฎหมาย สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยี มีผลกระทบด้านบวกต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

4.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน พบว่า ภัยคุกคามที่มีผลต่อธุรกิจในระดับปานกลาง คือ ภัยคุกคามจากอำนาจต่อรองของผู้ซื้อและภัยคุกคามจากอำนาจการต่อรองของผู้ขาย ส่วนภัยคุกคามที่มีผลต่อธุรกิจในระดับต่ำ คือ ภัยคุกคามจากการแข่งขันระหว่างองค์กรธุรกิจเดียวกัน ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่และภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน

4.3 การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths) ได้แก่ 1) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นธนาคารในการดูแลของรัฐบาลมีความมั่นคง มีแหล่งเงินทุนที่มั่นคง ทำให้เกษตรกรผู้ใช้บริการให้ความเชื่อถือและมีความมั่นใจในการใช้บริการ 2) เป็นธนาคารธนาคารที่มุ่งเน้นให้การช่วยเหลือเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร สำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม 3) พนักงานธนาคารมีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นลูกค้า 4) มีสาขาทุกอำเภอสามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้ครอบคลุมทุกอำเภอ 5) มีการให้สินเชื่อร่วมกลุ่ม มีหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรเป็นตัวแทนในการติดต่อกับธนาคาร และ 6) มีฐานลูกค้าเกษตรกรที่มีความจงรักภักดี

จุดอ่อน (Weaknesses) ได้แก่ 1) เน้นการสนับสนุนทางการเกษตรด้านเดียว ยังไม่ตอบสนองการบริการในด้านอื่น 2) จำนวนบุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ 3) พนักงานขาดประสบการณ์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ นอกภาคการเกษตร 4) ธ.ก.ส. ยังมีภาพลักษณ์ในเรื่องการบริการที่ล่าช้า การพิจารณาและอนุมัติสินเชื่อใช้เวลานาน และ 5) ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

โอกาส (Opportunities) ได้แก่ 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐบาลให้ความสำคัญกับภาคการเกษตร 2) การเปิด AEC เกษตรกรต้องการขยายตลาด ธ.ก.ส. จึงจะช่วยเหลือเป็นแหล่งเงินทุน 3) มีสาขาครอบคลุมทุกอำเภอสามารถให้บริการโครงการต่างๆ ได้ง่าย และ 4) แนวโน้มการผลิตและการบริโภคเนื้อของตลาดภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น ตลาดเนื้อขยายตัวรวดเร็วและเนื้อที่มีราคาจำหน่ายสูงเป็นโอกาสที่ดีของผู้เลี้ยงโคเนื้อ

อุปสรรค (Threats) ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง 2) นโยบายของรัฐบาลทำให้ธนาคารมีปริมาณงานมากเกินจำนวนบุคลากร 3) ความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรลดลง เนื่องจากหนี้สินเพิ่มขึ้นขณะที่ ราคาสินค้าเกษตรลดลง และ 4) นโยบายรัฐมีเข้ามามากขึ้น อาจทำให้บริการลูกค้าไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร

4.4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดย ธ.ก.ส. มีการดำเนินโครงการให้สินเชื่อเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสนับสนุนการเลี้ยง “โคเนื้อ โคขุน” ที่ยังไม่สิ้นสุดโครงการ โดยจำนวน 4 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการสินเชื่อธุรกิจชุมชนสร้างไทย 2) โครงการสนับสนุนส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อปรับโครงสร้างการผลิต 3) โครงการสนับสนุนการขยายธุรกิจและเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร และ 4) โครงการสินเชื่อนวัตกรรมเกษตรกร (Smart Farmer) โดยรัฐบาลมีเป้าหมายในการสนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 0.01 (วงเงินสินเชื่อ 50,000 ล้านบาท) ในสินค้าและบริการที่มีตลาดรองรับชัดเจน เช่น การเลี้ยงโคขุนในระยะสั้น เป็นต้น ซึ่งจะสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงให้เกษตรกร และยกระดับอุตสาหกรรมผลิตโคเนื้อให้เป็นผู้นำในภูมิภาค สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการในประเทศ และส่งออกเพิ่มขึ้น ซึ่ง ธ.ก.ส. ได้ดำเนินการโครงการเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรหันประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากมีเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี มีความสนใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์กับ ธ.ก.ส. ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี มากถึงเป็นร้อยละ 80.50

คาดว่า หากดำเนินการตามโครงการให้สินเชื่อเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ และกิจการที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 4 โครงการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาน้ำโสม

อำเภอโน้สโสม จังหวัดอุดรธานี จะสามารถสนับสนุนการเลี้ยง “โคเนื้อ โคขุน” ของเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในเขตอำเภอโน้สโสม จากเดิมเกษตรกร จำนวน 116 ราย รวมเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด จำนวน 748 ตัว ให้มีเกษตรกรหันมาเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในเขตอำเภอโน้สโสม คือมีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 140 ราย และมีจำนวนโคเนื้อเพิ่มขึ้นเป็น 900 ตัว

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการศึกษานวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอโน้สโสม จังหวัดอุดรธานี รายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้องภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอโน้สโสม จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 66.25 ไม่ได้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 74.50 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 82.25 ไม่รู้จักสินเชื่อตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 63.25 ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของธนาคาร ร้อยละ 62.50 ติดต่อกับสินเชื่อตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์โดยติดต่อที่สาขาโดยตรง ร้อยละ 88.50 ชำระเงินด้วยตนเอง ร้อยละ 90.75 มีเงินกู้คงเหลือของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นเงินต่ำกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 33.50 กู้เงินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อใช้ในการทำนา/ทำไร่/ทำสวนร้อยละ 79.50 และสามารถชำระหนี้ได้ทันตามกำหนดระยะเวลา ร้อยละ 85.50 ส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อกับ ธ.ก.ส. โดยไม่ได้ใช้บริการที่อื่น ร้อยละ 67.75 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ(เพ็ญนภัส จันทรมณี และปิยะดา ห่อนาค, 2558 : 14 - 21) ศึกษาแผนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดการใช้บริการสินเชื่อในระบบของเกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า เกษตรกรสามารถชำระได้ทันตามกำหนด เหตุผลที่ลูกค้าเลือกใช้บริการสินเชื่อกับ ธ.ก.ส. คือ ระยะเวลาในการผ่อนชำระ เกษตรกรมีการใช้บริการกู้ยืมเงินนอกระบบด้วย โดยเหตุผลคือ ระยะเวลาในการอนุมัติสินเชื่อมีความรวดเร็วกว่า

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอโน้สโสม จังหวัดอุดรธานี พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวม ความสำคัญของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) ด้านราคา โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.850) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) ด้านพนักงาน โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) ด้านกระบวนการให้บริการ โดยรวม

ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) และด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.16) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ศิวพร ยาสมร, 2561 : 11 - 17) ที่ศึกษาแผนการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายเชื้อธุรกิจรายย่อย ธนาคารกรุงไทย สาขาสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ในระดับสำคัญมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ (จันทร์เพ็ญ พาอ่อน, 2560 : 23) ที่ศึกษาส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการกับ ธ.ก.ส. ในระดับมากที่สุดในด้านราคา ด้านบุคลากรและด้านลักษณะทางกายภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ (สุภาวดี สะเดา, 2560 : 29) ศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดขายสินเชื่อเงินด่วน A-CASH ของลูกค้าเกษตรกร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเงินด่วน A-CASH อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 7 ด้าน ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ (เพ็ญนภัส จันทรมณี และปิยะดา ห่อนาค, 2558 : 14 - 21) ที่ศึกษาแผนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายการใช้บริการสินเชื่อในระบบของเกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อ คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ธนาคารมีความมั่นคงทางการเงิน น่าเชื่อถือ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไป พบว่า สภาพแวดล้อมด้านการเมืองและกฎหมาย สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยี มีผลกระทบด้านบวกต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน พบว่า ภัยคุกคามที่มีผลต่อธุรกิจในระดับปานกลาง คือ ภัยคุกคามจากอำนาจต่อรองของผู้ซื้อ และภัยคุกคามจากอำนาจการต่อรองของผู้ขาย ส่วนภัยคุกคามที่มีผลต่อธุรกิจในระดับต่ำ คือ ภัยคุกคามจากการแข่งขันระหว่างองค์กรธุรกิจเดียวกัน ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่และภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน สอดคล้องกับการศึกษาของ (ขวัญฤทัย ฝาภิภา, 2555 : 32) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริการด้านสินเชื่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปมีปัจจัยที่เป็นผลกระทบด้านบวก คือ ปัจจัยด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และปัจจัยด้านลบ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง และด้านเทคโนโลยี การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน พบว่า การคุกคามของสินค้าหรือบริการทดแทน ส่งผลในระดับสูง อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ ส่งผลกระทบในระดับปานกลาง และการคุกคามของผู้เข้ามาใหม่และอำนาจต่อรองของผู้ขายส่งผลกระทบในระดับต่ำ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดย ธ.ก.ส. มีการดำเนินโครงการให้สินเชื่อเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสนับสนุนการเลี้ยง “โคเนื้อ โคขุน” ที่ยังไม่สิ้นสุดโครงการ จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการสินเชื่อธุรกิจชุมชนสร้างไทย 2) โครงการสนับสนุนส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อปรับโครงสร้างการผลิต 3) โครงการสนับสนุนการขยายธุรกิจและเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร และ 4) โครงการสินเชื่อนวัตกรรมเกษตรกร (Smart Farmer) โดยรัฐบาลมีเป้าหมายในการสนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 0.01 (วงเงินสินเชื่อ 50,000 ล้านบาท) ในสินค้าและบริการที่มีตลาดรองรับชัดเจน เช่นการเลี้ยงโคขุนในระยะสั้น เป็นต้น ซึ่งจะสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงให้เกษตรกร และยกระดับอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อให้เป็นผู้นำในภูมิภาค สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการในประเทศ และส่งออกเพิ่มขึ้น ซึ่ง ธ.ก.ส. ได้ดำเนินการโครงการเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรหันประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากมีเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี มีความสนใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์กับ ธ.ก.ส. ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี มากถึงเป็นร้อยละ 80.50 คาดว่า หากดำเนินการตามโครงการให้สินเชื่อเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 4 โครงการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาน้ำโสม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี สามารถขยายฐานการปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ (สุภาวดี สะเดา, 2560 : 24) ที่ศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อเงินด่วน A-CASH ของลูกค้าเกษตรกร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขานองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่ามีแนวทางในการเพิ่มยอดทั้งหมด 5 โครงการคือ 1) B card A cash 2) เงินด่วนหน้าบ้าน 3) กู้ด่วนลั่นด่วน 4) เพื่อนช่วยเพื่อน และ 5) หลักทรัพย์อุ่นใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

จากการวิจัยพบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี จำนวนไม่มาก แต่มีผู้สนใจอยากเข้าร่วมโครงการถึงร้อยละ 80.50 ดังนั้น ธ.ก.ส. จึงควรมีการดำเนินการเชิงรุก เพื่อให้มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการเพื่อให้มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ดังนี้

1.1 ควรทำการติดต่อเกษตรกรกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่มีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์กับ ธ.ก.ส. ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี อย่างเร่งด่วน เพื่อให้สามารถอนุมัติสินเชื่อเพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนลูกค้าให้ได้ตามเป้าหมายของธนาคาร

1.2 ควรมีการติดต่อเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารกับลูกค้าของธนาคารอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษฐานลูกค้า เพื่อให้สามารถกระจายข่าวสารและเข้าถึงลูกค้าทุกคนได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับลูกค้า เช่น การจัดงาน เพื่อให้ลูกค้าสามารถตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการสินเชื่อต่างๆ ของทางธนาคารมากขึ้น

1.3 ควรทำการวางแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้สามารถเข้าถึงเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว และเกษตรกรได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการเข้าร่วมโครงการขอสินเชื่อประเภทต่างๆ ของธนาคาร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมปศุสัตว์ กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบกลุ่มของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานีเพื่อการเลี้ยงโคเนื้อไม่น้อย ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยส่วนที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถดำเนินการโครงการได้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีข้อเสนอสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาคู่แข่งที่มีการให้บริการด้านสินเชื่อทั้งคู่แข่งในระบบและคู่แข่งนอกระบบที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคาร เพื่อวางแผนรับมือและหาแนวทางในการรักษฐานลูกค้าเพิ่มและเพิ่มลูกค้าใหม่

2.2 ควรศึกษาความต้องการในการขอสินเชื่อของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสาขา เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำและเชิญชวนเกษตรกรผู้ใช้บริการเกิดความเข้าใจและมาใช้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์. (2563). *คู่มือการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ และกิจการที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพมหานคร: กรมปศุสัตว์.
- ขวัญฤทัย ภาลิกา. (2555). *แนวทางการพัฒนาการบริการด้านสินเชื่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สาขาเชียงใหม่ จังหวัดร้อยเอ็ด*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทร์เพ็ญ พาอ่อน. (2560). *ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร สาขาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพ็ญนภัส จันทรมณี และปิยะดา ห่อนาค. (2558). *แผนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดการใช้บริการสินเชื่อในระบบของ เกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ*. เอกสาร ประกอบการประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการ ระดับชาติและระดับนานาชาติ ประจำปี 2558. 19-20 กันยายน 2558. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- ศิวพร ยาสมร. (2561). *แผนการตลาดเพื่อเพิ่มยอดสินเชื่อธุรกิจรายย่อย ธนาคารกรุงไทย สาขาสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี. (2563). *ข้อมูลเกษตรกรอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี*. อุดรธานี: สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำโสม.
- สุภาวดี สะเดา. (2560). *แนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อเงินด่วน A-CASH ของลูกค้าเกษตรกร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำโสม. (2563). *ข้อมูลทั่วไปอำเภอน้ำโสม*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: http://www.namsom.go.th/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=25467
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row.

การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษา หน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน
ของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี

**Work Performance Improvement: A Case Study for Auditing and Finance
Unit of ABC Bank in Ubon Ratchathani Province**

บุญยาพร กิติพิเชฐสรณ์ และ ดนัยพงศ์ เชษฐโชติศักดิ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Punyaporn Kitipichetson and Danaipong Chetchotsak

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Punyaporn.Kitipichetson@kkumail.com

บทคัดย่อ

การตรวจเอกสารการเบิกจ่ายเป็นหน้าที่สำคัญของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี ที่ต้องมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย 2) นำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย โดยเน้นไปที่กระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย ทำการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน ทั้งหมด 5 คน และศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานรายเดือนที่ได้บันทึกไว้ภายในหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี โดยนำแผนภาพก้างปลามาใช้เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่ตัวชี้วัดของธนาคารกำหนด พบว่า หน่วยงานขาดการวางแผนเป้าหมายความสำเร็จของงานในแต่ละวัน ขาดการประชุมหน่วย อีกทั้งการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานไม่มากพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจไม่เพียงพอต่อการทำงานให้เสร็จทันเวลา และขาดการรายงานการทำงานประจำวัน ส่งผลให้เกิดการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาดังที่กำหนด จากการค้นพบสาเหตุของปัญหา จึงใช้แนวคิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการระดมสมองจากพนักงาน ทำให้ค้นพบแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย รวมทั้งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้ขั้นตอนของการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายมีขั้นตอนงานที่ไม่ซับซ้อนเหมือนเช่นที่ผ่านมา

คำสำคัญ: กระบวนการตรวจเอกสาร; การเบิกจ่าย; การเพิ่มประสิทธิภาพ

* วันที่รับบทความ: 17 พฤศจิกายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 23 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 25 พฤศจิกายน 2564

Received: November 17, 2021; Revised: November 23, 2021; Accepted: November 25, 2021

Abstracts

Disbursement documentations were the main function of Auditing and Finance Unit of ABC Bank in Ubon Ratchathani Province, which had speed and efficiency. The objectives of this study were 1) to investigate problem and root causes of that problem in the inspection process of disbursement documentation, and 2) to propose an efficiency improvement guideline for the process. In order to study the inspection process, five staffs, which were related to the process, were interviewed. Additionally, the monthly performance reports recorded by ABC Bank's auditing and finance unit were researched. The study could identify that a key problem was the failure to finish the process in time, which was also one of the KPIs of the unit. Having conducted fishbone analysis, the result entailed that the problem's root causes included lack of concrete achievement target, no unit meeting, lack of enthusiasm for work, insufficient motivation, and missing daily job monitoring and control. Accordingly, the guideline, which consisted of rearranging the process and making the process less complicated, was proposed to solve this problem and improve the unit performance.

Keywords: Inspection Process; Disbursement Documentation; Efficiency Improvement

บทนำ

หน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน มีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานและประเมินความเพียงพอ ประสิทธิภาพของการควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงของหน่วยงานในสังกัดธนาคาร เพื่อให้มีระบบการควบคุมภายในและระบบบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ รวบรวมติดต่อประสานงานจัดทำข้อมูลและสรุปข้อมูลเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และประกาศของธนาคาร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล รวมถึงมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุผลตามแผนงานและเป้าหมายของหน่วยงาน ซึ่งหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน มีความรับผิดชอบอยู่หลากหลาย ทั้งการวางแผนการออกตรวจสาขาในสังกัด การตรวจสอบความครบถ้วนและพิจารณาความถูกต้องของเอกสารทุกชนิด การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานรายไตรมาส และรายปี และการรับ-ส่งหนังสือและพิมพ์หนังสือ ทั้งนี้ หน้าที่ความรับผิดชอบหลักของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน คือ การตรวจสอบความครบถ้วนและพิจารณาความถูกต้องของเอกสารทุกชนิดของหน่วยงานในสังกัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ การตรวจเอกสารการเบิกจ่าย การตรวจนับใบเสร็จรับเงินที่สาขาทำธุรกรรม การตรวจนับสมุดปิดบัญชี การตรวจเอกสารรายงานบัญชีประจำวัน การตรวจค่าใช้จ่ายของยานพาหนะ และการตรวจเอกสารการเบิกสวัสดิการค่าเช่าบ้าน ค่ารักษาพยาบาลและค่าช่วยเหลือบุตร ทั้งนี้การตรวจเอกสารการเบิกจ่ายของหน่วยงานในสังกัดมีความสำคัญมากถึงร้อยละ 70 ของงานตรวจเอกสารทั้งหมด (ธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี, 2564 : 3-4)

การตรวจเอกสารการเบิกจ่ายของธนาคารมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่กำหนดนั้น จะส่งผลต่อการตรวจสอบบัญชี และงบประมาณที่ใช้เบิกจ่ายไปอย่างล่าช้า ทำให้เกิดการชุกซ้อนของปัญหาด้านการทุจริตต่อธนาคารที่จะก่อให้เกิดความเสียหายของธนาคารเป็นอย่างมาก ซึ่งการตรวจสอบย้อนหลังนั้นเป็นเรื่องที่ยากกว่า เนื่องจากอาจจะไม่สามารถค้นเจอหลักฐานการเบิกจ่ายได้ครบถ้วน และการที่เอกสารประกอบการเบิกจ่ายไม่ครบถ้วนจะส่งผลให้การหาหลักฐานในการจ่ายงบประมาณได้ยาก เช่น ไม่มีใบเสร็จรับเงินแนบพร้อมกับเอกสารการเบิกจ่าย ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่างบประมาณที่เบิกจ่ายไปนั้น นำไปจ่ายในเรื่องอะไร ไม่มีหลักฐานและแสดงใบเสร็จ ซึ่งถ้าเกิดเหตุเช่นนี้เพิ่มมากขึ้น อาจทำให้ธนาคารสูญเสียงบประมาณโดยไม่ทราบสาเหตุ เกิดความเสียหายสูญเสียรายได้ และอาจนำไปสู่การทุจริตต่อธนาคารได้ในอนาคต (ธนาคาร ABC, 2454 : 12-13) ทั้งนี้ การตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายของและเอกสารประกอบการเบิกจ่ายจึงมีความสำคัญอย่างมาก เพื่อตรวจสอบที่มาที่ไปของการใช้จ่ายงบประมาณว่าเป็นไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธนาคารหรือไม่ และเป็นไปตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง ของธนาคารหรือไม่ ดังนั้นการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายควรมีการตรวจได้ทันระยะเวลาที่กำหนด เพื่อป้องกันหรือลดปัญหาที่อาจนำไปสู่การทุจริตต่อธนาคาร และก่อให้เกิดความเสียหายของธนาคารได้ การเบิกจ่ายของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี ตลอดระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 พบว่า มีเอกสารที่ไม่สามารถตรวจได้ทันระยะเวลาที่กำหนดอยู่ร้อยละ 10.24 ของเอกสารการเบิกจ่ายทั้งหมด ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดัชนีชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) ของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน ที่ได้กำหนดให้มีระยะเวลาในกระบวนการทำงานเอกสารการเบิกจ่ายภายใน 30 วันหลังจากการรับเข้าเอกสาร ซึ่งเป็นความล่าช้าที่เกิดขึ้น (ธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี, 2564 : 15-16)

ด้วยเหตุนี้จึงสนใจศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุในการทำงานของกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนข้อคิดเห็นต่างๆ ของพนักงานปฏิบัติงานหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน แก้ไข และปรับปรุงการทำงาน และสามารถตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายได้ไม่เกิน 30 วันตามที่ดัชนีชี้วัดกำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หัวหน้าและพนักงานปฏิบัติงานภายในหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นพนักงานปฏิบัติงานภายในสถานที่จริง พบเจอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และสามารถให้ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินได้อย่างละเอียด ครบถ้วน ชัดเจน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และมีการระดมสมองของพนักงานหรือที่เรียกว่าการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขเพื่อให้กระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ และตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 ปัญหาในปัจจุบันในเรื่องการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่กำหนดตามดัชนีชี้วัดของธนาคาร (KPIs) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ปัญหาที่พบบ่อยครั้งเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายมีอะไรบ้าง 2) ขั้นตอนตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายมีขั้นตอนไหนบ้างที่พบปัญหาเกิดขึ้น 3) สาเหตุของความล่าช้าในการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย มีสาเหตุอะไรบ้าง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ท่านคิดว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนด ควรปรับปรุงกระบวนการอะไรบ้าง 2) ท่านคิดว่าการกำหนดมาตรฐานในกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย ควรมีอะไรบ้าง 3) ท่านมีข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้ 1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประยุกต์ใช้ในการตั้งคำถาม 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาการใช้ภาษาและความครอบคลุมวัตถุประสงค์ 3) หากคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณา แล้วคำนวณหาค่าการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 4) นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 ท่าน โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวม

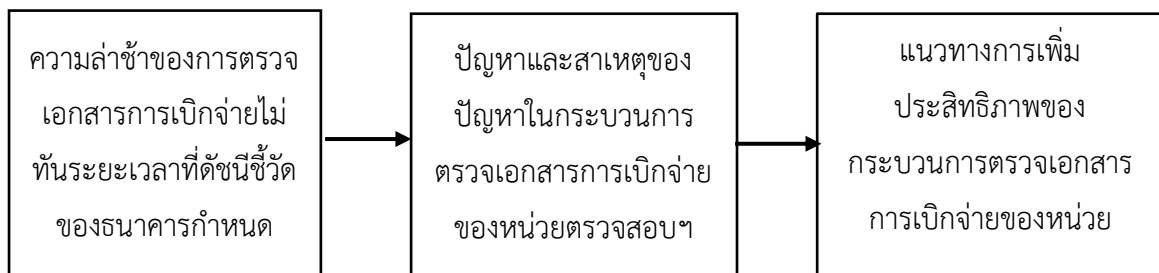
ข้อมูลให้กับหัวหน้าและพนักงานปฏิบัติงานภายในหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จังหวัดอุบลราชธานี 3) สัมภาษณ์หัวหน้าและพนักงานปฏิบัติงานภายในหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จังหวัดอุบลราชธานี พร้อมบันทึกเทปการสัมภาษณ์และจดบันทึกประเด็นสำคัญ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยตรวจสอบว่ามี การบันทึกข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและตรงประเด็นที่จะใช้ในการค้นหาสาเหตุ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นได้หรือไม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษา หน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี ได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการหาสาเหตุและปัญหาขององค์กรโดยใช้แผนภาพก้างปลา (Ishikawa Diagram) (Blokdyk, 2018 : 211-213) แนวคิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) (Davis, 2013 : 117-118) แนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพ (Efficiency) (สมบุรณ์ ศิริสรธริรัญ, 2553 : 120) แนวคิดการเปรียบเทียบ (Benchmarking) (Zairi and Leonard, 2011 : 34-47) และแผนภูมิพาเรโต (Pareto Chart) (Webber and Wallace, 2011 : 137-139) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย พบว่า

1.1 กระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี เริ่มต้นกระบวนการทำงานจากการที่รอสาขาจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบ จากนั้นลูกจ้างปฏิบัติการได้ทำการบันทึกการรับเข้าเอกสารการเบิกจ่ายนั้น และคัดแยกเอกสารไปให้พนักงานตามเขตความรับผิดชอบ จากนั้นรอพนักงานตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย และเมื่อพนักงานทำการเลือกสาขาที่จะตรวจทีละสาขา แล้วเข้าระบบธนาคารเพื่อพิมพ์รายการการเบิกจ่ายในระบบมาตรวจควบคู่กับเอกสารตามวิธีการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย เมื่อตรวจพบเอกสารที่มีการเบิกจ่ายผิดหรือมีองค์ประกอบไม่ครบสมบูรณ์ จะแยกเอกสารนั้นออกไป และติดต่อให้สาขาปรับปรุงแก้ไขหรือแนบเอกสารเพิ่มเติมให้ถูกต้อง และรอสาขาทำการแก้ไขเอกสารทักท้วง และจัดส่งเอกสารที่ทำการแก้ไขเรียบร้อยแล้วมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินอีกครั้ง เมื่อทางหน่วยตรวจสอบได้รับเอกสารแล้ว จะทำการพิมพ์ใบรับรองการตรวจ และลงลายมือชื่อทั้งผู้ตรวจ (พนักงาน) และผู้คุมตรวจ (ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบ) และขนย้ายเอกสารไปที่ห้องเก็บเอกสารตามลำดับ โดยมีกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายทั้งหมด 11 กิจกรรม ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ 1 รอสาขาส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน เมื่อวันสิ้นสุดของเดือนทางสาขาจะต้องทำการรวบรวมเอกสารที่เบิกจ่ายงบประมาณภายในสาขาของทั้งเดือน จัดนำส่งมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป

กิจกรรมที่ 2 ลูกจ้างทำการบันทึกการรับเข้าเอกสาร และทำการคัดแยกเอกสารตามเขตความรับผิดชอบของพนักงาน เมื่อเอกสารจากทางสาขาส่งมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินเรียบร้อยแล้ว จากนั้นลูกจ้างปฏิบัติการจะทำการบันทึกการรับเข้าเอกสาร เพื่อง่ายต่อการตรวจสอบว่าทางสาขาส่งมายังหน่วยตรวจสอบฯ หรือไม่ วันที่เท่าไร และทำการคัดแยกเอกสารตามเขตความรับผิดชอบของพนักงานตรวจสอบภายใน

กิจกรรมที่ 3 รอพนักงานทำการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย เมื่อลูกจ้างทำการคัดแยกเอกสารการเบิกจ่ายมาให้พนักงานแล้ว จะต้องมีการรอคอยพนักงานเลือกสาขานั้นขึ้นมาตรวจ เพราะมีการต่อคิวของเอกสารที่ต้องทำการตรวจอยู่

กิจกรรมที่ 4 พนักงานทำการเลือกสาขาที่จะตรวจและจัดพิมพ์รายงานการเบิกจ่ายของสาขานั้นในระบบของธนาคาร พนักงานทำการเลือกสาขาที่จะตรวจ ทีละสาขาตามเขตความรับผิดชอบของผู้ตรวจเอกสารการเบิกจ่าย และทำการเข้าระบบธนาคาร เพื่อดูรายงานการเบิกจ่ายของสาขานั้น และนำรายงานนั้นมาตรวจควบคู่กับเอกสารการเบิกจ่ายของสาขานั้น

กิจกรรมที่ 5 พนักงานทำการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายของสาขานั้นตามขั้นตอนการตรวจ และคัดแยกเอกสารทั้งทั้งสาขา พนักงานทำการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายของสาขานั้นตามขั้นตอนการตรวจ ควบคู่กับการดูและอัปเดตคำสั่งของธนาคารเสมอ และเมื่อพบข้อผิดพลาดว่าเอกสารการเบิกจ่ายบางชุดมีความไม่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ตามคำสั่งของธนาคาร ผู้ตรวจจึงต้องแยกเอกสารนั้น จากนั้นโทรบอกให้สาขานั้นให้ทราบและทำการจัดส่งเอกสารนั้นให้สาขาแก้ไขให้ถูกต้อง

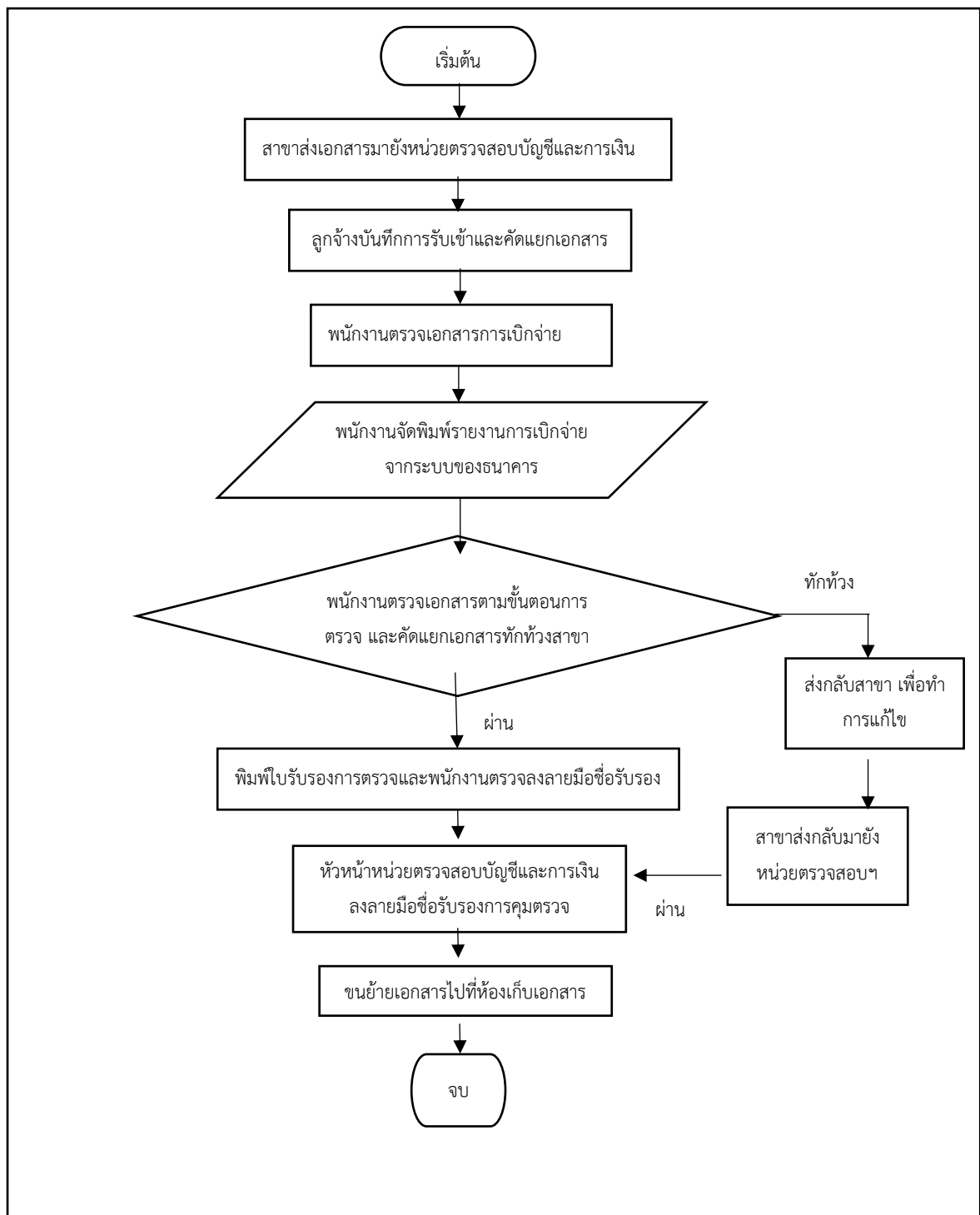
กิจกรรมที่ 6 รอสาขาแก้ไขเอกสารทั้งทั้ง เมื่อทางหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินได้แจ้งให้สาขาแก้ไขเอกสารการเบิกจ่ายให้ถูกต้องแล้ว จะต้องรอสาขาทำการแก้ไขและจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายที่ถูกต้องแล้วมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินอีกครั้ง

กิจกรรมที่ 7 จัดพิมพ์ใบรับรองการตรวจ พร้อมลงนามพนักงานผู้ตรวจ และผูกเชือกมัดรวมเอกสาร เมื่อทำการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายเสร็จเรียบร้อยแล้ว พนักงานผู้ตรวจจะทำการจัดพิมพ์ใบรับรองการตรวจ พร้อมลงนามรับรองการตรวจ และผูกเชือกมัดรวมเอกสาร เพื่อความเรียบร้อยและง่ายต่อการจัดเก็บ

กิจกรรมที่ 8 รอหัวหน้าหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินลงลายมือชื่อรับรองการคุมตรวจ และกิจกรรมที่ 9 หัวหน้าหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินลงลายมือชื่อรับรองการคุมตรวจ หลังจากทำการผูกเชือกมัดรวมเอกสารแล้ว จึงทำการขนย้ายมาวางไว้ที่โต๊ะหัวหน้าหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน เพื่อให้หัวหน้าหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินลงนามรับรองการคุมตรวจ

กิจกรรมที่ 10 รอขนย้ายเอกสารไปยังห้องเก็บเอกสาร และกิจกรรมที่ 11 ขนย้ายเอกสารไปยังห้องเก็บเอกสาร เมื่อหัวหน้าหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินลงลายมือชื่อเรียบร้อยแล้ว จึงทำการขนย้ายเอกสารไปยังห้องเก็บเอกสาร

จากการศึกษากิจกรรมที่ 1 ถึง 11 ของกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย ผู้ศึกษาจึงได้มาจัดทำเป็นแผนภาพการไหล (Flow Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงการไหลของกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย ดังแสดงในแผนภาพประกอบที่ 2



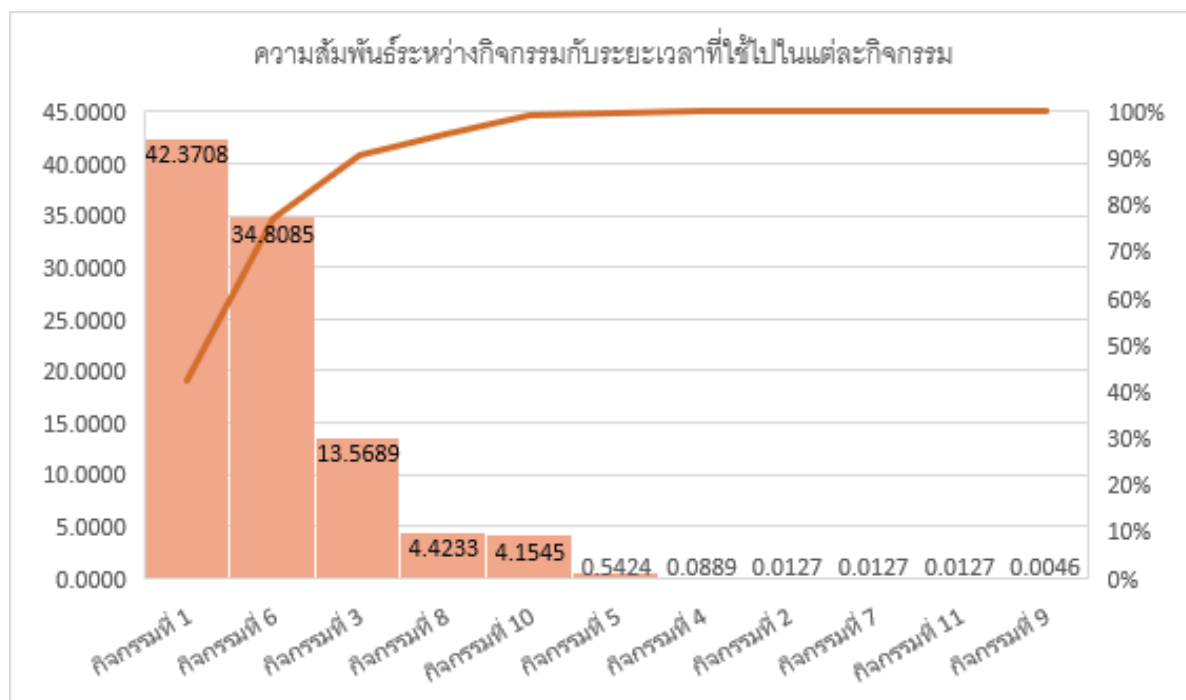
แผนภาพประกอบที่ 2 ผังการไหลของกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายก่อนการปรับปรุง

จากการศึกษาข้างต้น ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของกิจกรรม ระยะเวลาที่ใช้ไปในแต่ละกิจกรรม ของกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย จึงนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมจากการบันทึกมารวบรวม ประมวลผล และหาค่าเฉลี่ยระยะเวลาในแต่ละกิจกรรม (ภาคผนวก) พบว่า กิจกรรมของกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย มีกิจกรรมทั้งหมด 11 กิจกรรม เมื่อวิเคราะห์กระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย พบว่า สามารถแยกเป็นระยะเวลาที่ใช้ไปในกิจกรรม และเวลารอคอยระหว่างกิจกรรม คือ เวลาในการปฏิบัติงานในการ ตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย สามารถแสดงเวลาที่ใช้ไปใน 11 กิจกรรม โดยแบ่งเป็นระยะเวลาที่ใช้ในกิจกรรมและเวลารอคอยระหว่างกิจกรรมได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงถึงระยะเวลาเฉลี่ยของกิจกรรมกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายทั้งหมด

กิจกรรม	เวลาที่ใช้ในกิจกรรม	ร้อยละ
1. รอสายส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบ	367.16	42.3708
2. ลูกจ้างบันทึกการรับเข้าและคัดแยกเอกสารการเบิกจ่ายตามเขตความรับผิดชอบของพนักงานตรวจ	0.11	0.0127
3. รอพนักงานตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย	117.58	13.5689
4. พนักงานเลือกสาขาที่จะทำการตรวจและจัดพิมพ์รายงานการเบิกจ่ายของสาขานั้นในระบบธนาคาร	0.77	0.0889
5. พนักงานตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายตามขั้นตอนการตรวจ และคัดแยกเอกสารการหักหักงวดสาขา	4.70	0.5424
6. รอสายทำการแก้ไขเอกสารเบิกจ่ายที่ทำการหักหักงวด	301.63	34.8085
7. จัดพิมพ์ใบรับรองการตรวจ และพนักงานลงลายมือชื่อรับรองการตรวจ	0.11	0.0127
8. รอหัวหน้าหน่วยตรวจสอบลงลายมือชื่อรับรองการคุมตรวจ	38.33	4.4233
9. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบลงลายมือชื่อรับรองการคุมตรวจ	0.04	0.0046
10. รอขนย้ายเอกสารไปที่ห้องเก็บเอกสาร	36	4.1545
11. ขนย้ายเอกสารไปที่ห้องเก็บเอกสาร	0.11	0.0127
รวม	866.54 นาที	100

ผลแสดงจากตารางที่ 1 ข้างต้น แสดงถึงระยะเวลาเฉลี่ยต่อเอกสาร 1 ชุดของกิจกรรมกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายทั้งหมด และผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากตารางที่ 7 มาแสดงด้วยแผนภูมิพาร์โต (Pareto Chart) เพื่อให้เห็นถึงสาเหตุหลักที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่กำหนด ดังแผนภาพประกอบที่ 3



ระยะเวลาที่ใช้ไปในแต่ละกิจกรรม ร้อยละของเวลาแต่ละกิจกรรม

แผนภาพประกอบที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมกับระยะเวลาที่ใช้ไปในแต่ละกิจกรรม

จากความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมกับระยะเวลาที่ใช้ไปในแต่ละกิจกรรม จึงเลือกกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลามากที่สุดในกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย เป็นสาเหตุหลักของปัญหาการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตามดัชนีชี้วัดของธนาคาร ซึ่งได้แก่ กิจกรรมที่ 1 คือ กิจกรรมการรอคอยสาขาจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบฯ ซึ่งคิดเป็นร้อยละสูงถึง 42.3708 เพื่อนำไปวิเคราะห์หาสาเหตุของการเกิดการใช้ระยะเวลาการรอคอยสาขาจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบฯ ต่อไป

1.2 สาเหตุของการเกิดการใช้ระยะเวลาการรอคอยสาขาจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบฯ มีดังนี้

1.2.1 สาเหตุจากพนักงาน ปัญหาสาขาส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินล่าช้ากว่ากำหนดที่มีสาเหตุเกิดจากพนักงาน ประกอบด้วยสาเหตุย่อย 3 สาเหตุ ได้แก่ พนักงานขาดความชำนาญในหน้าที่รับผิดชอบ, การขาดการอบรมความรู้ในปฏิบัติงานทุกด้าน และจำนวนพนักงานไม่เพียงพอต่องานที่ได้รับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) พนักงานขาดความชำนาญในหน้าที่รับผิดชอบ เนื่องจากโครงสร้างองค์กรที่ต้องสลับปรับเปลี่ยนงานอยู่เสมอ ทั้งพนักงานเลื่อนตำแหน่ง และการสลับโยกย้ายพนักงาน ทำให้พนักงานถูกสลับหน้าที่ความรับผิดชอบด้วย จึงเกิดการไม่ชำนาญในงานที่ได้รับมอบหมายใหม่

2) ขาดการอบรมความรู้ในปฏิบัติงานทุกด้าน เนื่องจากการสลับสับเปลี่ยนพนักงานอยู่บ่อยครั้ง และไม่มีอบรมงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้พนักงานไม่มีความรู้และประสบการณ์ในงานที่ได้รับมอบหมายใหม่ จึงต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ใหม่

3) จำนวนพนักงานไม่เพียงพอต่องานที่ได้รับ เนื่องจากโครงสร้างองค์กรที่มีการกำหนดจำนวนพนักงานที่จำกัด แต่มีการเพิ่มปริมาณงานที่ไม่จำกัด

1.2.2 สาเหตุจากเทคโนโลยี ปัญหาสาขาส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินล่าช้ากว่ากำหนดที่มีสาเหตุเกิดจากเทคโนโลยี ประกอบด้วยสาเหตุย่อย 1 สาเหตุ ได้แก่ ระบบงานไม่ทันสมัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ระบบงานไม่ทันสมัย เนื่องจากระบบการเบิกจ่ายงบประมาณของสาขาที่ไม่ทันสมัย และไม่มีการปรับเปลี่ยนขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณที่ดีขึ้น ซึ่งในปัจจุบันขั้นตอนการเบิกจ่าย ได้แก่ การตรวจเช็คงบประมาณที่มีอยู่ของสาขา จากนั้นจัดทำหนังสือแสดงความประสงค์ที่จะเบิกจ่ายสินค้าหรือบริการที่ต้องการ พร้อมตัวผู้เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อรับรอง จากนั้นทำการซื้อสินค้าหรือบริการ แล้วนำใบเสร็จมาเบิกในระบบธนาคาร กล่าวคือ ไม่มีการตรวจเช็คเอกสารประกอบการเบิกจ่ายที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ก่อนการทำรายการเบิกจ่ายในระบบ ทำให้ทางหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินต้องทำการทักท้วงอยู่บ่อยครั้ง

1.2.3 สาเหตุจากการดำเนินงาน ปัญหาสาขาส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินล่าช้ากว่ากำหนดที่มีสาเหตุเกิดจากการดำเนินงาน ประกอบด้วยสาเหตุย่อย 3 สาเหตุ ได้แก่ ขาดคู่มือวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน, ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินกับสาขา และทางสาขายังรวบรวมเอกสารประกอบการเบิกจ่ายไม่เสร็จสมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขาดคู่มือวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีจัดทำคู่มือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ จึงทำให้เกิดการเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ไม่มีแบบแผนเดียวกันเกี่ยวกับการเบิกจ่าย และไม่มีการถ่ายทอดงานที่ครอบคลุมทั้งหมด

2) ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินกับสาขา เนื่องจากไม่มีการติดต่อประสานงานกับทางสาขาในเรื่องการเบิกจ่ายที่ถูกต้อง และวันครบกำหนดส่งเอกสารการเบิกจ่ายเท่าที่ควร จึงทำให้สาขาส่งเอกสารล่าช้า

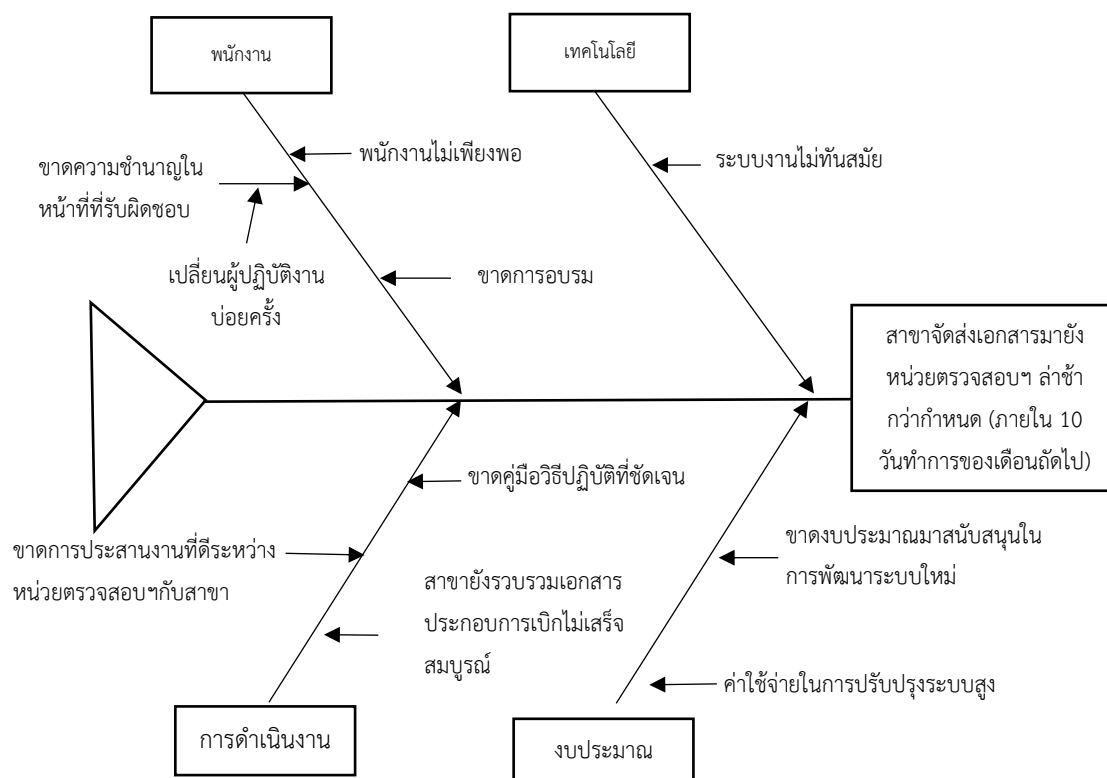
3) ทางสาขายังรวบรวมเอกสารประกอบการเบิกจ่ายไม่เสร็จสมบูรณ์ เนื่องจากจุดอ่อนของระบบการเบิกจ่ายของธนาคาร ที่สามารถขออนุมัติการเบิกจ่ายของสาขาได้ด้วยตนเอง จึงเกิดปัญหาที่มีการเบิกจ่ายไปแล้ว แต่ยังจัดทำหรือรวบรวมเอกสารประกอบการเบิกไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ ตามกฎระเบียบของธนาคาร

1.2.4 สาเหตุจากงบประมาณ ปัญหาสาขาจัดส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินล่าช้ากว่ากำหนดที่มีสาเหตุเกิดจากงบประมาณ ประกอบด้วยสาเหตุย่อย 2 สาเหตุ ได้แก่ ขาดงบประมาณมาสนับสนุนในการพัฒนาระบบใหม่ และค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงระบบสูง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขาดงบประมาณมาสนับสนุนในการพัฒนาระบบใหม่ เนื่องจากการงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาระบบใหม่ยังไม่เพียงพอ รวมถึงการใช้ระยะเวลาในการพัฒนาที่ยาวนาน และงบประมาณในการศึกษาและพัฒนาระบบอีกด้วย

2) ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงระบบสูง ในการปรับปรุงระบบของธนาคาร มีการใช้งบประมาณในการเปลี่ยนคอนข้างสูง เพราะในระบบหนึ่งต้องมีข้อมูลครอบคลุมทุกส่วนงานของธนาคาร

สรุปปัญหาสาขาจัดส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินล่าช้ากว่ากำหนด เกิดจากสาเหตุหลักทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ สาเหตุจากพนักงาน เทคโนโลยี การดำเนินงาน และงบประมาณ ดังแสดงในแผนภาพประกอบที่ 4



แผนภาพประกอบที่ 4 สาเหตุที่สาขาจัดส่งเอกสารมายังหน่วยตรวจสอบฯล่าช้ากว่ากำหนด

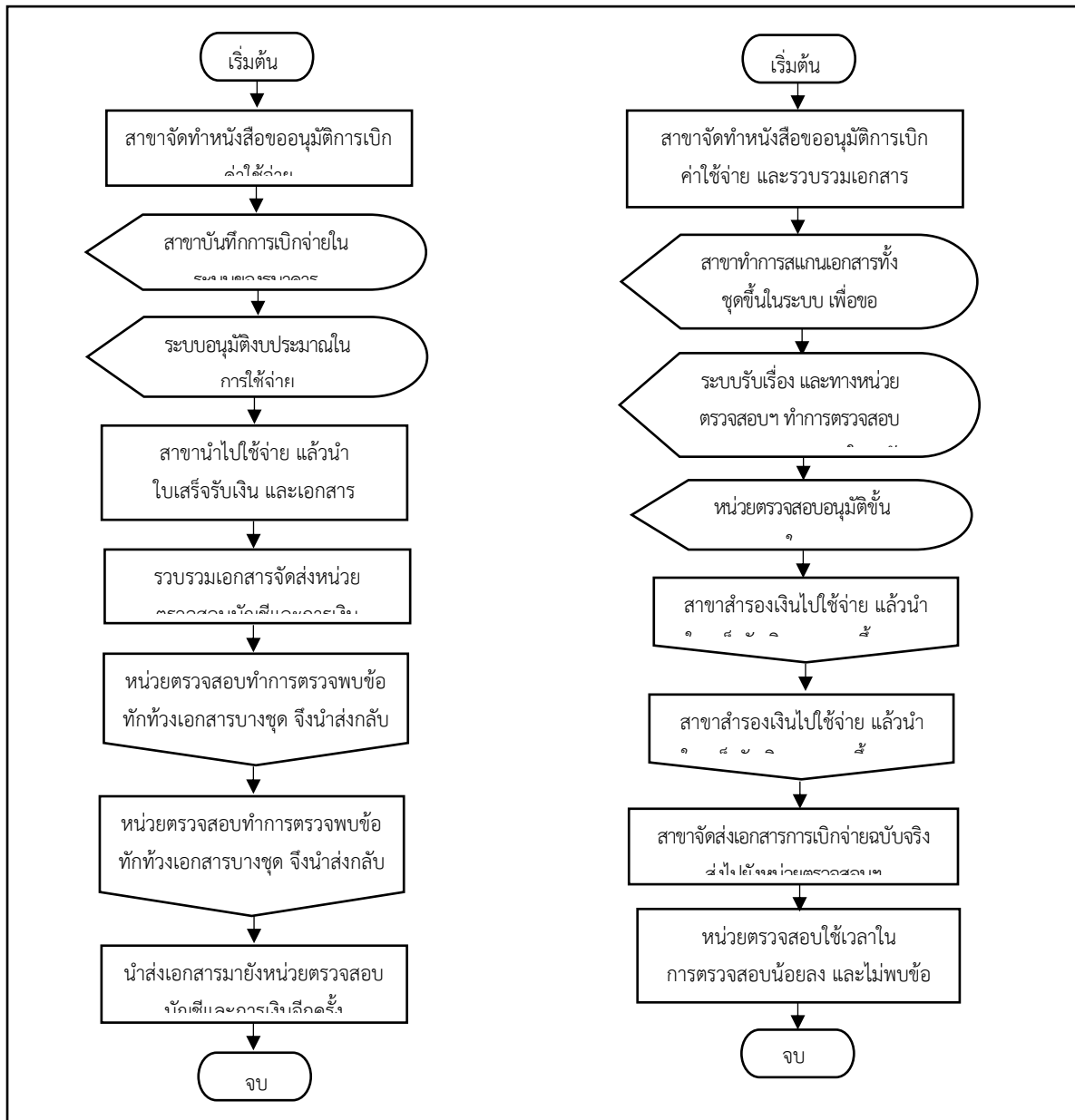
2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย พบว่า ผลจากการวิเคราะห์การรอคอยข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดแนวทาง ทั้งหมด 4 แนวทาง ตั้งแต่แนวทางที่ 1 จัดทำหนังสือ ชักซ้อมคำสั่งการจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน, แนวทางที่ 2 ส่งข้อความ แจ้งเตือนทาง E-mail เรื่องการจัดส่งเอกสารการเบิกจ่าย ทุกวันที่ 1 ของเดือนถัดไป, แนวทางที่ 3 จัดทำคู่มือ การเบิกจ่าย และแนวทางที่ 4 จัดทำการปรับปรุงระบบการเบิกจ่ายของธนาคาร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนปฏิบัติการ (Action Plan)

แนวทาง	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
1. จัดทำหนังสือ ชักซ้อมคำสั่ง การจัดส่ง เอกสารการ เบิกจ่ายมายัง หน่วยตรวจสอบ บัญชีและ การเงิน	ร้อยละของสาขาที่ จัดส่งเอกสาร มายังหน่วย ตรวจสอบฯ ล่าช้า กว่ากำหนด	ร้อยละ 0	ใช้ระยะเวลาจัดทำ หนังสือ 1 วัน โดย เริ่มต้นจัดทำวันที่ 5 มกราคม 2565 และมีระยะเวลา ติดตามผลงานทุก เดือน	-	พนักงาน ตรวจสอบฯ และหัวหน้า หน่วย ตรวจสอบฯ
2. ส่งข้อความ แจ้งเตือนทาง E-mail เรื่อง การจัดส่ง เอกสารการ เบิกจ่าย ทุก วันที่ 1 ของ เดือนถัดไป	ร้อยละของสาขาที่ จัดส่งเอกสาร มายังหน่วย ตรวจสอบฯ ล่าช้า กว่ากำหนด	ร้อยละ 0	ใช้เวลาจัดทำ ข้อความส่งทาง E-mail ประมาณ 30 นาที โดยเริ่มจัดทำ เดือนพฤษภาคม 2564 และมี ระยะเวลาติดตาม ผลงานทุกเดือน	-	ลูกจ้าง ปฏิบัติการ และ หัวหน้าหน่วย ตรวจสอบฯ
3. จัดทำคู่มือ การเบิกจ่าย	จำนวนชุด เอกสารหักทวง ของสาขาลด น้อยลง	ชุดเอกสาร หักทวงจาก 251 ชุด เหลือ ไม่เกิน 25 ชุด (เหลือร้อยละ 10)	ใช้เวลาในการ จัดทำคู่มือการ เบิกจ่าย 1 เดือน และมีการปรับปรุง คู่มือทั้งชุดปีละ 1 ครั้ง และมีการ แก้ไขคู่มือทุกครั้งที่	-	หัวหน้าหน่วย พนักงาน ตรวจสอบฯ และลูกจ้าง ปฏิบัติการของ หน่วย ตรวจสอบฯ

แนวทาง	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
			มีการแก้ไขคำสั่งใหม่ โดยมี		
4. จัดทำการปรับปรุงระบบการเบิกจ่ายของธนาคาร	จำนวนชุดเอกสารหักทวงของสาขาลดน้อยลง และระยะเวลาการรอคอยสาขาทำการแก้ไข	1. ชุดเอกสารหักทวงจาก 251 ชุด เหลือไม่เกิน 25 ชุด (เหลือร้อยละ 10) 2. ระยะเวลาการคอยเฉลี่ย จาก 4.42 วัน เหลือ 1 วัน	ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการพิจารณาของฝ่ายบริหารระดับสูง	ขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูงพิจารณาอนุมัติงบประมาณในการพัฒนาระบบของธนาคาร	ทีมพัฒนาระบบของธนาคาร และฝ่ายบริหารระดับสูง

จากองค์กรที่มีการพัฒนาปรับปรุงระบบที่มีประสิทธิภาพมากกว่า โดยมีการปรับเปลี่ยนการบันทึกและอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณของสาขาในระบบธนาคารใหม่ โดยเพิ่มกระบวนการสแกนเอกสารการเบิกจ่ายขึ้นในระบบก่อนการอนุมัติงบประมาณ ดังแผนภาพประกอบที่ 5



แผนภาพประกอบที่ 5 กระบวนการเบิกจ่ายในระบบของธนาคาร

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี ดังนี้

จากการค้นหาสาเหตุของปัญหาทำให้พบว่า กิจกรรมการรอคอยสาขาจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน และกิจกรรมการรอคอยสาขาทำการแก้ไขเอกสารตกค้าง เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่กำหนด จากนั้นได้นำแผนภาพกังปลา (Ishikawa Diagram) มาใช้เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรอคอยสาขาจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน พบว่า เกิดจากพนักงานสาขาขาดความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติงาน จำนวนพนักงานสาขาไม่เพียงพอ ระบบของธนาคารไม่ทันสมัย ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินกับทางสาขา ขาดคู่มือวิธีการปฏิบัติการเบิกจ่าย สาขายังรวบรวมเอกสารประกอบการเบิกจ่ายไม่เสร็จสมบูรณ์ ขาดงบประมาณในการสนับสนุนในการพัฒนาระบบใหม่ และค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงระบบค่อนข้างสูง ส่งผลให้เกิดการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่กำหนด จากข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 พบว่า ปริมาณการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่กำหนดอยู่ที่ จำนวน 21 ชุด จากปริมาณเอกสารการเบิกจ่ายที่ทางสาขาส่งมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี จำนวน 205 ชุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.24 และมีแนวโน้มที่ปริมาณเอกสารที่ไม่สามารถตรวจได้ทันระยะเวลาที่กำหนดจะมีการสะสมขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากขั้นตอนการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่มีเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในระบบงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (โอฬาร ผิวงาม 2560 : 57-58) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและสาเหตุของปัญหาในกระบวนการทำงาน พบว่า ขั้นตอนการจัดทำคำขออนุมัติ การจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการจัดทำเอกสารเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความล่าช้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปัญญวัฒน์ บุญกาวิณ 2563 : 495) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการติดตามหนี้ค้างชำระไม่เกิน 90 วันของลูกหนี้บัตรเครดิตธนาคารออมสิน พบสาเหตุของปัญหา คือ กระบวนการติดตามยังขาดประสิทธิภาพ บุคลากรบางส่วนยังขาดความชำนาญการ ขาดทักษะด้านการติดตามหนี้

จากการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย โดยเริ่มจากการจัดทำหนังสือชักชวนคำสั่งการจัดส่งเอกสารการเบิกจ่ายมายังหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินปีละ 1 ครั้ง จากนั้นจัดส่งข้อความแจ้งเตือนทาง E-mail เรื่องการจัดส่งเอกสารการเบิกจ่าย ทุกวันที่ 1 ของเดือนถัดไป และจัดทำคู่มือการเบิกจ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจในทางเดียวกันในทุกสาขาและหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน และได้แนวทางการแก้ไขปัญหาคือใช้ระยะเวลาค่อนข้างยาว คือ การปรับปรุงระบบของธนาคารให้ทันสมัยขึ้น และรองรับการตรวจแบบออนไลน์ก่อนการอนุมัติเบิกจ่าย จะเห็นได้ว่า แนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการตรวจเอกสารการเบิกจ่าย สอดคล้องกับ แนวคิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Kaizen) ที่สามารถสรุปความหมายได้ว่า เป็นการปรับปรุงงานในทุกๆ ด้านให้ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยเป็นการปรับปรุงทางด้านคุณภาพและ

บุคลากร รวมถึงการปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้ทำงานง่ายขึ้น ประหยัดเวลา และควบคุมคุณภาพได้ดีขึ้น โดยพนักงานมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและลงมือทำการปรับปรุงงานด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (โอฬาร ผิวงาม 2560 : 58) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและสาเหตุของปัญหาในกระบวนการทำงาน พบว่า การใช้โปรแกรม Microsoft Excel สามารถนำมาพิมพ์เอกสารและส่งงานให้กับลูกหนี้และหน่วยงานในการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยได้ทันที ซึ่งสามารถลดความล่าช้าลงได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง “การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงินของธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี” สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่ตัวชี้วัดของธนาคารกำหนด พบว่า หน่วยงานขาดการวางแผนเป้าหมายความสำเร็จของงานในแต่ละวัน , ขาดการประชุมหน่วย อีกทั้งการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานไม่มากพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจไม่เพียงพอต่อการทำงานให้เสร็จทันเวลา และขาดการรายงานการทำงานประจำวัน ส่งผลให้เกิดการตรวจเอกสารการเบิกจ่ายไม่ทันระยะเวลาที่กำหนด จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การศึกษาเรื่องกระบวนการทำงานทั้งระบบของหน่วยตรวจสอบ เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลให้กระบวนการทำงานของหน่วยตรวจสอบล่าช้า และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงในหน่วยงานอื่นๆในธนาคารได้
2. การศึกษาและวัดผลหลังการปรับปรุงประสิทธิภาพทั้งระบบของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน เพื่อได้ทราบถึงผลลัพธ์จากการปรับปรุงประสิทธิภาพ และผลตอบรับของผู้ปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบบัญชีและการเงิน
3. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการลดต้นทุนกิจกรรมที่สูญเสียเปล่าจากความผิดพลาดและความล่าช้าในกระบวนการติดตามเอกสารทางการเงิน

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี. (2564). รายงานประจำปี พ.ศ. 2563. อุบลราชธานี: ธนาคาร ABC จ.อุบลราชธานี.
- ธนาคาร ABC. (2564). คู่มือตรวจสอบบัญชีและการเงิน. กรุงเทพมหานคร: ธนาคาร ABC.
- ปัญญวัฒน์ บุญภาวิน. (2563) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการติดตามหนี้ค้างชำระไม่เกิน 90 วันของลูกหนี้ บัตรเครดิตธนาคารออมสิน. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15 ปีการศึกษา 2563. ณ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สมบูรณ์ ศิริสรหรือ. (2553). เอกสารประกอบการสอน เรื่อง ทฤษฎีองค์กรและการจัดการ. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

โอฬาร ผิงงาม. (2560). *การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน กรณีศึกษา หน่วยบริหารคุณภาพสินทรัพย์
ธนาคาร NMD สาขาอุดรธานี*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจ. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษา
การจัดการ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Blokdyk, G. (2018). *Ishikawa Diagram: The Ultimate Step-By-Step Guide: Practical Tools for
Self-Assessment*. New York: Art of Service.

Davis, F.A. (2013). *Continuous Improvement By Improving Continuously (CIBIC)*. New York:
CRC Press.

Webber, L. and Wallace, M. (2011). *Quality Control for Dummies*. Hoboken, NJ: John Wiley
& Sons.

Zairi, M. and Leonard, P. (2011). *Practical Benchmarking: The Complete Guide: A complete
guide*. Switzerland: Springer Nature.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค
ในเขตกรุงเทพมหานคร
**Factors Influencing Consumers Buying Decision of Hair Color Products
within around Bangkok**

บุญญาพร ศิลปเจริญ และ วิชากร เฮงษฎ์กุล

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Boonyaporn Silpacharoen and Vichakorn Hengsaddeekul

Southeast Asia University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: S6341410026@sau.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ตามแนวคิดของ (Cochran et al, 1953 : 690) ด้วยวิธีไม่อาศัยความน่าจะเป็น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test, การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วย Pearson Correlation

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมแตกต่างกันที่ระดับ .05 ในขณะที่ เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ไม่แตกต่างกัน และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps); การตัดสินใจซื้อ; ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) compare consumers' buying decision of hair color product, classified by personal factors, and 2) factors marketing mix effects on buying decision of hair color product. The research employs quantitative method by using a close-ended questionnaire for survey research. Data were collected from 400 persons who used hair color product within around Bangkok under the concept of (Cochran et al, 1953 : 690) by nonprobability sampling and purposive sampling. The research was conceptualized to analyze the percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and Pearson's correlation by using a statistic software

The research finding revealed that 1) Personal factors different by status, education, and occupation, have an influenced buying decision different of hair color product at the statistically significant level of .05, while gender, age, and monthly income are different, there were no difference in consumer's buying decision of hair color product within around Bangkok, and 2) overall factors marketing; product, price, place, promotion, people, process, and Physical Evidence have an effects on consumers' buying decision of hair color product within around Bangkok at the statistically significant level of .01

Keywords: Marketing Mix (7Ps); Buying Decision; Hair Color Product

บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนสีผมมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ต้องการแค่จะปิดผมขาวเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างบุคลิกภาพให้ดูดีไปสู่การเปลี่ยนสีผมตามกระแสแฟชั่น และความนิยมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากกระแสความนิยมแฟชั่นเปลี่ยนสีผมของดาราและนักร้องเซเลบ คนดังจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะจากเกาหลี และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเหมือนผู้ทรงอิทธิพลด้านแฟชั่นให้กับคนในยุคนี้เป็นอย่างมาก เมื่อผู้คนหันมาใส่ใจเรื่องความสวยความงามกันมากขึ้น อีกทั้งยังเกิดการแข่งขันกันในกลุ่มเพื่อน คนรู้จัก และคนรอบข้างเพื่อที่จะทำให้ตัวเองดูดี สวยงามมากขึ้น การเปลี่ยนสีผมให้มีสีสันที่หลากหลายจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ผู้คนหันมาให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลที่เน้นความสนุกสนาน เช่นเทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่จะเห็นได้ว่าทั้งกลุ่มวัยรุ่น และไม่ใช่วัยรุ่นก็หันมานิยมทำสีผมด้วยสีสันที่ฉูดฉาดหลากหลาย เพิ่มความมีสีสันให้กับตนเอง รวมทั้งการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพให้กับตนเองอีกด้วยเนื่องจากผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม ดัด ยืด ล้วนแต่เป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่นทั้งสิ้น ตั้งแต่อดีตกลุ่มที่นิยมเปลี่ยนสีผมมักจะเกิดขึ้นกับกลุ่มวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นกระแสนิยมในกลุ่มวัยรุ่นที่มักจะมีพฤติกรรมลอกเลียนแบบกันแต่สำหรับยุคปัจจุบันในกลุ่มคนทำงานก็หันมาสนใจการเปลี่ยนสีผมกันมากขึ้นจากกระแสความนิยม การลอกเลียนแบบการเปลี่ยนสีผมได้แพร่หลายออกไปเป็นอย่างมาก เพราะการเปลี่ยนสีผมเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมด้านบุคลิกภาพให้ดูโดดเด่นขึ้น ทันสมัยขึ้นแสดงออกถึงความเป็นตัวตนได้เด่นชัดขึ้นจึงได้เกิดผู้ผลิตรายใหม่ และผลิตภัณฑ์แบบใหม่ ๆ ออกมามากมายหลายแบบ

หากย้อนไปในสมัยก่อนหลาย ๆ คนคงจะคุ้นเคยกับการเข้าร้านเสริมสวยหรือซาลอนกันมากกว่าเมื่อต้องการจะเปลี่ยนสีผม แต่ในปัจจุบันเนื่องจากสถานะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ผู้คนเริ่มจะประหยัดเรื่องค่าใช้จ่าย จึงหันมาเปลี่ยนสีผมเองกันมากขึ้น และจากการที่มีผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมผลิตออกมาวางจำหน่ายจำนวนมาก หลากหลายยี่ห้อ ราคา และคุณภาพให้เลือกซื้อ อีกทั้งการทำให้ปรับเปลี่ยนสีผมสามารถทำได้ง่ายด้วยตนเอง จึงทำให้ความนิยมเพิ่มขึ้นอีกเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากการสรุปสถิติทางตัวเลขอุตสาหกรรมความงามปี 2562 พบว่าสัดส่วนการเติบโตในกลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับเส้นผมเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 5.9 มูลค่ารวมอยู่ที่ 3.3 หมื่นล้านบาท แบ่งเป็นผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม ร้อยละ 82 ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม ร้อยละ 13 ผลิตภัณฑ์จัดแต่งทรงผม ร้อยละ 4 และผลิตภัณฑ์ยืด ดัดผม ร้อยละ 1 จากข้อมูลที่ได้จะเห็นได้ว่ามูลค่าตลาดของผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมมีส่วนแบ่งทางการตลาดขยายตัวเพิ่มขึ้นอยู่ที่ 4,290 ล้านบาท ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มหรือเทรนด์ของธุรกิจที่เกาะไปกับกระแสเพื่อสุขภาพ และความงามอันเนื่องมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจดูแลตัวเองและใส่ใจเรื่องบุคลิกภาพกันมากขึ้น (Euromonitor, 2019 : 1-2) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดของ โควิด-19 (COVID-19) คนจะต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน และอีกทั้งร้านทำผมก็ต้องปิดบริการ ผู้คนก็ยิ่งหันมาซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมมาทำเองที่บ้านมากขึ้น ซึ่งแต่ละบริษัทก็พยายามที่จะผลิตสินค้าออกมาให้มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด ซึ่งในท้องตลาดผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมมีให้เลือกมากมาย หลากหลายยี่ห้อและหลายแบบใช้งานง่าย และสะดวกในราคาที่ประหยัดอีกด้วย เช่น L'Oreal Paris Excellence & L'Oreal Paris Magic Retouch, Schwarzkopf Freshlight Hair Color Cream, Beautylabo Whip Hair Color, Liese Creamy Bubble Color และ Lolane Z-cool Color Milk เป็นต้น สำหรับผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมที่วางจำหน่ายในท้องตลาดนั้นมี 3 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมแบบชั่วคราว ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมแบบกึ่งถาวร และผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมแบบถาวร ซึ่งจะอยู่ในหลายรูปแบบ เช่น แบบแชมพู แบบมูส แบบเจล แบบโลชั่น แบบครีม และแบบสเปรย์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มาจากการสังเคราะห์ ซึ่งสีที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการสังเคราะห์อาจจะก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนัง ต่อหนังศีรษะ หรืออาจเป็นอันตรายต่อตับได้ (ณัฐนัช ดิษฐ์ถาวร และคณะ, 2560 : 654) ด้วยข้อพึงระวังของผลิตภัณฑ์จึงทำให้พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคนั้นนอกจากจะใส่ใจกับคุณภาพของสีผมแล้วผู้บริโภคยังคำนึงถึงการปกป้องเส้นผมและร่างกายด้วย เพราะหากเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีราคาถูก อาจจะทำให้ผมเสียหรือส่งผลกระทบต่อผิวและหนังศีรษะ และอื่น ๆ ถึงแม้ว่าผู้ผลิตหลายรายเริ่มหันมาใช้ส่วนผสมของธรรมชาติมาเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ ทั้งผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม และผลิตภัณฑ์สำหรับดูแลเส้นผมและหนังศีรษะ รวมถึงออกผลิตภัณฑ์ชนิดที่เปลี่ยนสีผมแบบชั่วคราวทำให้ผู้บริโภคสามารถเปลี่ยนสีผมได้บ่อยครั้งขึ้น ตามวาระโอกาสต่าง ๆ อาทิ งานเลี้ยงสังสรรค์ หรืองานที่เป็นทางการโดยไม่ส่งผลเสียต่อเส้นผมและหนังศีรษะ รวมถึงการปรับสูตรส่วนผสมน้ำยาเปลี่ยนสีผมให้มีคุณสมบัติทั้งปกป้องและบำรุงผมควบคู่ในขั้นตอนเดียว แต่ในท้องตลาดก็ยังมีผลิตภัณฑ์ทั้งที่เป็นสารจากธรรมชาติ และสารสังเคราะห์วางจำหน่ายจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริโภคจะต้องพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับตนเอง

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนพัฒนาและคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งการวางแผนทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น และเพื่อเพิ่มยอดขายให้เพิ่มขึ้นเป็นหนทางการเจริญเติบโตของธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยที่มีขอบเขตและรายละเอียด ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มประชากรที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมภายในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มประชากรที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมภายในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ จึงเลือกใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้สูตรที่ให้ความเชื่อมั่นได้ 95% และสามารถคลาดเคลื่อนได้ 0.05 โดยใช้สูตรของ (Cochran et al, 1953 : 690) สามารถแสดงได้ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n แทนค่าของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

P แทนค่าสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (0.05)

Z แทนค่าความมั่นใจระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% (0.05)

d แทนค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้น = 0.05

$$\begin{aligned}\text{แทนค่า } n &= \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\ &= 384.16\end{aligned}$$

ซึ่งจากการคำนวณได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 385 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของประชากร และเพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยขอศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบุคคล 6) ด้านกระบวนการ และ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม ประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ 2) ด้านการค้นหาข้อมูล 3) ด้านการประเมินทางเลือก 4) ด้านการตัดสินใจซื้อ 5) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ

โดยตอนที่ 2-3 มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ของ (Likert Scale, 1932 : 4) สามารถอธิบายได้ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ผลคะแนนที่ได้จากการสำรวจนั้น จะนำมาทำการวิเคราะห์และแปลผลความหมายค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ โดยการให้คะแนนแต่ละระดับ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (Best, 1977 : 14)

$$\begin{aligned}\text{ความห่างของอัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.80\end{aligned}$$

เกณฑ์การวัดผลค่าคะแนนเฉลี่ย

ผลเฉลี่ย	4.21–5.00	ระดับมากที่สุด
ผลเฉลี่ย	3.41–4.20	ระดับมาก
ผลเฉลี่ย	2.61–3.40	ระดับปานกลาง
ผลเฉลี่ย	1.81–2.60	ระดับน้อย
ผลเฉลี่ย	1.00–1.80	ระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล การบวณการ และลักษณะทางกายภาพ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ และนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำผลที่ได้จากการศึกษาตามข้อ 1. มาสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ และพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาตรวจสอบความถูกต้อง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกระทำในระหว่างเดือน เมษายน-กันยายน 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 100%

6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้จำนวนการตอบแบบสอบถามครบถ้วนตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูล ที่ได้มาประมวลผล และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) โดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและแบบสอบถาม เพื่อหาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้

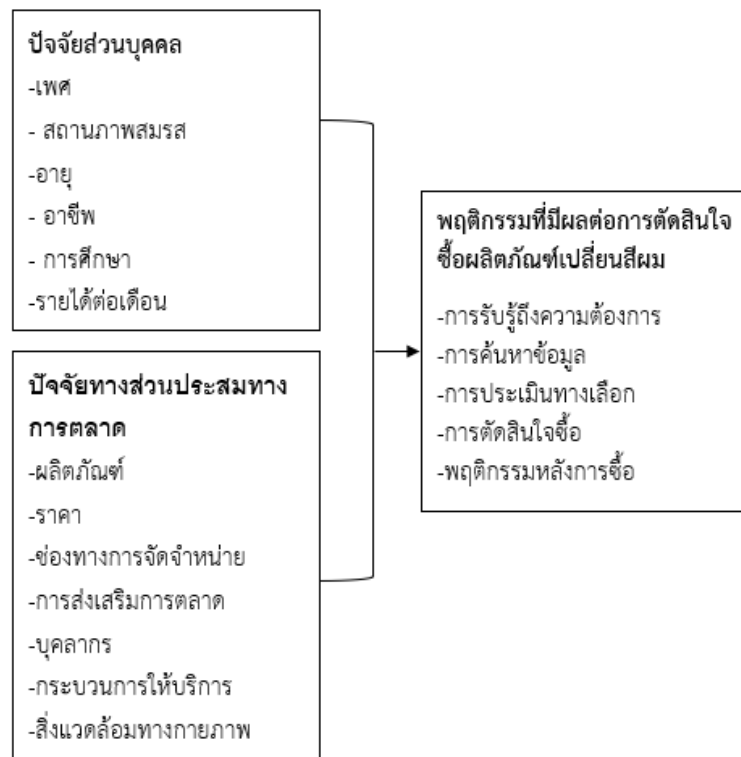
1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description Statistic) สำหรับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และสำหรับ

ระดับของปัจจัยส่วนประสมการตลาดและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การทดสอบที (Independent sample t-test) สำหรับวิเคราะห์เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม เช่น เพศ ส่วนอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ซึ่งจำแนกมากกว่า 2 กลุ่มจะใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรส่วนประสมการตลาดและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค และกำหนดการวัดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% หรือกล่าวอีกนัยคือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant Level) เท่ากับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนากรอบแนวความคิดในการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 242 คน (ร้อยละ 60.5) อายุ 18-25 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 30.0) อยู่ในสถานภาพโสด จำนวน 173 คน (ร้อยละ 43.3) มีระดับการศึกษาอยู่ในปริญญาตรี จำนวน 142 คน (ร้อยละ 35.5) เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 194 คน (ร้อยละ 48.5) มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,000-20,000 บาท จำนวน 135 คน (ร้อยละ 33.75)

2. **ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับส่วนประสมทางการตลาดสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผลิตภัณฑ์	4.32	.653	มากที่สุด
2. ราคา	4.31	.682	มากที่สุด
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย	4.39	.639	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการตลาด	4.27	.795	มากที่สุด
5. บุคคล	4.25	.892	มากที่สุด
6. กระบวนการ	4.41	.968	มากที่สุด
7. ลักษณะทางกายภาพ	4.37	.708	มากที่สุด
รวม	4.37	.708	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.708) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปน้อยสามารถกล่าวได้ว่า มากที่สุดในด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.968) รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจำหน่าย ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.639) รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.708) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.653) รองลงมา คือ ด้านราคา ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.682) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.795) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.892) ตามลำดับ

3. **ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การรับรู้ถึงความต้องการ	4.18	.907	มาก
2. การค้นหาข้อมูล	4.13	.964	มาก
3. การประเมินทางเลือก	4.10	.967	มาก
4. การตัดสินใจซื้อ	3.98	.868	มาก
5. พฤติกรรมหลังการซื้อ	3.83	.946	มาก
รวม	4.04	.827	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.827) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปน้อยสามารถกล่าวได้ว่า มากที่สุดในด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.907) รองลงมา คือ ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.964) รองลงมา คือ ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.967) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.868) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.946) ตามลำดับ

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในขณะที่ด้านเพศ อายุ และรายได้ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ด้านเพศ อายุ และรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร สัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมทางการตลาด บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($R=.484^{***}$, $.514^{**}$, $.451^{**}$, $.333^{**}$, $.296^{**}$, $.436^{**}$, $.575^{**}$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ด้านเพศ อายุ และรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สามารถ สิทธิธนิ, 2562 : 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน และกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่งผลทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online ของประชาชนจังหวัดน่าน และจังหวัดกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน แต่รายได้ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าทางช่องทาง Online ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัทธิตยา ส่งสาคร, วิชากร เสงขมกุล, และ พุฒิธร จิรายุส, 2563 : 87-95) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำผลไม้ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านคณะที่ศึกษา และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำผลไม้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ และด้านชั้นที่ศึกษา แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำผลไม้ ไม่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ

ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมทางการตลาด บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วีรดา ศานติวงษ์การ, 2561 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาเดอะมา ในกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาเดอะฟาร์มาในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยลูกค้าให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์สภาพบรรจุภัณฑ์ ป้ายแจ้งราคาชัดเจนทำเลที่เดินทางสะดวก พนักงานมีความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์และให้คำแนะนำแก่ ลูกค้าได้ความพร้อมในการให้บริการความสะดวก และเป็นระเบียบเรียบร้อยในบริเวณร้าน (พัชรารณ เมธีการย์, 2561: 1) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊ก กล่าวว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊กจากส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากมีความสะดวกสบายในการสั่งซื้อ และมีการแสดงข้อมูลและภาพประกอบอย่างชัดเจน และปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือ ด้านบุคคล เนื่องจากพนักงานมีอัธยาศัยที่ดีและมีความรู้เกี่ยวกับสินค้า

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคของผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม ดังต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้มีข้อเสนอแนะว่า สินค้าควรได้รับการรับรองคุณภาพมีส่วนผสมที่ปลอดภัย ปลอดภัยสารพิษ

2. ด้านราคา (Price) จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้มีข้อเสนอแนะว่า สินค้าควรมีมาตรฐานของราคาในตลาด มีการตั้งราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้มีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีอยู่หลายพื้นที่ และเป็นพื้นที่สะดวกที่ลูกค้าสามารถหาซื้อได้ง่ายและควรช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ด้วย

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้มีข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ นิตยสาร เว็บไซต์

5. ด้านบุคลากร (People) จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้มีข้อเสนอแนะว่าพนักงานขายควรมีความรู้ ความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี

6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้มีข้อเสนอแนะว่าในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ควรจะมีความสะดวกและง่ายต่อการสั่งซื้อ

7. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมได้มีข้อเสนอแนะว่าผลิตภัณฑ์ควรมีป้ายบอกชื่อสินค้าและราคาอย่างชัดเจน และจัดเป็นหมวดหมู่ให้สามารถเห็นและหาได้ง่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม ซึ่งเป็นการศึกษาวงกว้าง ดังนั้นผู้วิจัยที่จะศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาโดยเน้นเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำลังซื้อของผู้บริโภคในอนาคตจะมีมากขึ้นเรื่อย เพื่อประสิทธิภาพในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตรงกับความต้องการ และเหนือความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย

2. ผู้วิจัยที่จะศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมแบบสัมภาษณ์ โดยเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและมีความหลากหลายของงานวิจัยมากขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาสร้างกลยุทธ์ให้กับกิจการผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมต่อไป

3. ควรทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน อีกทั้งข้อมูลมีจำนวนมากและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ มีคุณภาพ เป็นปัจจุบัน เพื่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐนิช ดิษฐภาพร และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมเพื่อปิดผมขาวของผู้บริโภค. *เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57*. 29 มกราคม-1 กุมภาพันธ์ 2562. ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรกรรณ์ เมธีการย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊ก. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ภัททิยา ส่องสาคร, วิชกร เสงฆ์กุล, และ พุฒิธร จิรายุส. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำผลไม้ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7 (2), 87-95.
- วีรดา ศานติวงษ์การ. (2561). ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาเคอแฟร์มา ในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สามารถ สิทธิมณี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน และกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice-hall Inc.
- Cochran, W. G., Mosteller, F., & Tukey, J. W. (1953). Statistical problems of the Kinsey report. *Journal of the American Statistical Association*, 48 (264), 673-716.
- Euromonitor. (2019). Top 10 Global Consumer Trends 2019. *Online*. Retrieved May 3, 2021. From: <https://www.euromonitor.com/top-10-global-consumer-trends-2019/report>.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*. 22 (140), 1-55.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของ
คุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร
**The Affect of Marketing Mix Factors in the Purchasing Decision of Clothes
for Breastfeeding Mothers in the Facebook Network in Bangkok**

อิสริย์ ปทุมกร และ วิชากร เฮงษฎ์กุล

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Itsaree Patumakorn and Vichakorn Hengsadeeuk
Southeast Asia University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: S 6341410018@sau.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อ 2) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อ แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเสนอปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลกับสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่เป็นคุณแม่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยหาข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้าให้นมลูกผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊กและเคยซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกมาก่อน ช่วงอายุระหว่าง 15-44 ปี จำนวน 400 คน ตามแนวคิดของ (Cochran et al, 1953: 690) มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ .973 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติการถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.05 และ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.544 และ 0.577 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($R^2=.686$) โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูก; เฟซบุ๊ก

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) the level of Marketing mix and Purchase decision, 2) to compare purchase decision, classified by personal factors, and 3) to present factors marketing mix effects on purchase decision. The research employs quantitative method by using a close-ended questionnaire for survey research. Data were collected from 400 persons are women who reproductive have age between 15-44 years old within around Bangkok who had searched information about spending clothes of breastfeeding in the Facebook or someone who used in the product before, under conceptualized by (Cochran et al, 1953 : 690). Alpha Cronbach's confidence coefficient was .973. The statistic of this research was frequency, percentage, mean, standard deviation, and regression statistical analysis

The research finding revealed that 1) Overall marketing mix and Purchase decision were at a high level with an average value of 4.05 and 3.93, and standard deviation; 0.544 and 0.577, 2) Personal factors by age, occupation and monthly income is significantly affected to purchase decision at .05 level, and 3) marketing mix factors are significantly affected to Purchase decision at .05 level ($R^2=.686$), by the price of marketing mix affect purchase decision the most.

Keyword: Marketing Mix Factors; The Decision to Buy Clothes for Breastfeeding; Facebook

บทนำ

พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาทีต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 17 นาที อีกทั้งกิจกรรมออนไลน์ยอดนิยมของคนไทยที่ใช้เวลาเยอะที่สุด คือ Social media (ร้อยละ 91.2) เมื่อทำการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562 ในด้านช่องทางผู้ซื้อสินค้าออนไลน์กับช่องทางผู้ขายของออนไลน์ พบว่า คนไทยนิยมขายของผ่านทางเครือข่ายเฟซบุ๊ก (Facebook) เพราะเป็นช่องทางที่ทำได้ง่ายสุด ในขณะที่คนไทยนิยมซื้อสินค้าผ่านทางเครือข่าย Shopee และ Lazada มากที่สุด รองลงมาคือ เฟซบุ๊ก (Facebook) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563 : ออนไลน์)

โดยผลสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) จำแนกแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่าจากการคาดการณ์ปี 2562 อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงสุด ได้แก่ อุตสาหกรรมการค้าปลีกและการค้าส่ง มูลค่า 1.29 ล้านล้านบาท รองลงมา คือ อุตสาหกรรมการให้บริการที่พัก 9.81 แสนล้านบาท อุตสาหกรรมการผลิต 4.99 แสนล้านบาท อุตสาหกรรมข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร 4.34 แสนล้านบาท อุตสาหกรรมการขนส่ง 1.55 แสนล้านบาท และอุตสาหกรรมธุรกิจบริการอื่น ๆ 2.32 หมื่นล้านบาท ตามลำดับ โดยมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ในอุตสาหกรรมการค้าปลีกและการค้าส่ง พบว่า ประเภทสินค้าและบริการ 3 อันดับแรกที่มีมูลค่าสูงสุด ได้แก่ ธุรกิจห้างสรรพสินค้า 9.39 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 9.11 แสนล้านบาทในปี 2561 รองลงมา คือ เครื่องสำอางและอาหารเสริม 1.54 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1.45 แสนล้านบาท และแฟชั่น เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ 9.68 หมื่นล้านบาท ลดลงจาก 1.01 แสนล้านบาท ตามลำดับ แสดงในภาพที่ 4



ภาพที่ 1 แสดงมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม และจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมค้าปลีกและค้าส่ง ปี 2561 และคาดการณ์ปี 2562
ที่มา: (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ดี สินค้าประเภทเสื้อผ้ายังคงได้รับความนิยมในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะการซื้อขายออนไลน์ผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) ทางเครือข่ายเฟซบุ๊ก (Facebook) เพราะทำให้ผู้ซื้อเข้าถึง และเปรียบเทียบข้อมูลสินค้าได้ง่าย ซึ่งจากรายงาน Digital Thailand ประจำปี 2020 ของ We are Social พบว่า ประเทศไทยมีสถิติกลุ่มคนผู้ใช้งานหลัก ๆ อยู่ในช่วงวัย 25-34 ปี ตามมาด้วย 18-24 ปี และ 35-44 ปี ซึ่งเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นโซเชียลมีเดีย (Social Media) ที่นิยมมากที่สุดในการเข้าใช้งาน จำนวนผู้ใช้งาน 47 ล้านคนเป็นเพศหญิงและชายอย่างละครึ่ง อีกทั้งกลุ่มธุรกิจที่เติบโตจากการขายออนไลน์หนึ่งนั้น คือ เสื้อผ้า (ศูนย์รวมคนหลงใหลในโฆษณา, 2563 : ออนไลน์) อีกทั้งในการเข้าถึงและเปรียบเทียบข้อมูลสินค้าได้นั้นยังเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจเลือกซื้อ โดยสำหรับคุณแม่เน้นในการเลือกซื้อสินค้าเป็นการตัดสินใจเลือกซื้อเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด

คุณแม่ในประเทศไทยจัดเป็นสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่มีอายุ 15-44 ปี เป็นช่วงวัยที่สามารถตั้งครรภ์และมีบุตรได้ (ขึ้น เตชามหาชัย และคณะ, ม.ป.ป.: ออนไลน์) จากการสำรวจประชากร พบว่า อัตราส่วนของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากการสำรวจในปี 2562 พบว่า มีจำนวนสตรีวัยเจริญพันธุ์อายุ 15-44 ปี ร้อยละ 1.54 ของสตรีทั้งหมดเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.55 ในปี 2563 สำหรับกรุงเทพมหานครมีสตรีวัยเจริญพันธุ์ในปี 2563 ร้อยละ 1.3 (กรมอนามัย สำนักงานแม่การเจริญพันธุ์, 2563 : ออนไลน์) ทั้งนี้ช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับการตั้งครรภ์คือ 20-34 ปี การเตรียมความพร้อมในการตั้งครรภ์ที่มีคุณภาพจึงสำคัญมาก ผู้ที่พร้อมและตั้งใจจะมีลูกโดยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือนแรกและให้ต่อเนื่องไปจนลูกอายุ 2 ปี จากนโยบายสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่าเด็กเพียงร้อยละ 14 ที่ได้รับน้ำนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6

เดือนแรก ให้ต่อเนื่องร้อยละ 24.6 ได้รับน้ำนมแม่ถึง 1 ปี และร้อยละ 15 ได้รับน้ำนมแม่ถึง 2 ปี จากข้อมูลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย 2562 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์) และข้อมูลทางสถิตีย้อนหลัง 3 ปี พบว่า ปี 2563 จำนวนการเกิดของเด็กไทยลดต่ำกว่า 600,000 คน เป็นครั้งแรก และมีแนวโน้มจะลดลงอย่างต่อเนื่อง (ไทยพีบีเอส, 2564 : ออนไลน์) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ต่างต้องช่วยกันทำงานหารายได้ โดยพบว่าสาเหตุสำคัญคือ คุณแม่ส่วนใหญ่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้นานถึง 6 เดือน เนื่องจากคุณแม่ต้องกลับไปทำงาน เมื่อเป็นเช่นนี้คุณแม่อาจมีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่สามารถช่วยให้ความสะดวกสบายในการเลี้ยงลูก โดยเฉพาะสินค้าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับคุณแม่ในการเลี้ยงลูกอย่างเสื้อผ้าให้นมลูก

เสื้อผ้าให้นมลูก เป็นสินค้าประเภทเสื้อผ้าสำหรับคุณแม่ที่สามารถสวมใส่ในช่วงตั้งครรภ์อ่อน ๆ อย่างช่วง 3 เดือนแรกในฐานะเสื้อผ้าคลุมท้องได้และนำมาใช้งานอีกครั้งหลังคลอดที่ต้องการให้นมลูกด้วยตนเอง รวมถึงคุณแม่ที่ต้องออกไปทำงานแล้วเลือกใช้วิธีปั๊มน้ำนมเก็บไว้ให้กับลูก อีกทั้งน้ำนมแม่มีประโยชน์อย่างมากกับลูก สะอาดปลอดภัยและประหยัดค่าใช้จ่าย ทำให้มีการรณรงค์และให้คำแนะนำจากคุณหมอในเรื่องของประโยชน์ต่างๆ ที่ลูกจะได้รับ อีกทั้งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้ส่งเสริมเด็กทารกทุกคนควรได้รับน้ำนมแม่ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปีหรือนานกว่านั้น (ผกากรอง วนไพศาล, 2559 : ออนไลน์) เสื้อผ้าให้นมลูกจึงให้ความสำคัญกับความความสะดวกสบายแก่กลุ่มคุณแม่ อีกทั้งการที่ผู้หญิงหลังคลอดลูกนั้นมักจะหาเสื้อผ้าแฟชั่นใส่ลำบากเนื่องจากรูปร่างสัดส่วนและมีหน้าท้องขยาย รวมถึงข้อจำกัดเรื่องการให้นมลูกชี้ให้เห็นว่าความต้องการสินค้าเสื้อผ้าให้นมในตลาดนั้นมีจำนวนมากและเป็นสินค้าที่สามารถตอบโจทย์แก่กลุ่มคุณแม่ได้ ไม่เพียงเท่านั้น กลุ่มคนทั่วไปที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ก็สามารถใส่ได้เช่นเดียวกัน

จากการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เห็นได้ว่าปัจจุบันเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีบทบาทกับผู้บริโภคมากขึ้น ส่งผลให้ความนิยมการซื้อขายสินค้าออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรียกว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ที่มีการเติบโตมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ธุรกิจร้านค้าออนไลน์มีการแข่งขันที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคทั้งสิ้น (นันทพร ศรีธนะสาร, 2561 : 4) ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าออนไลน์จำเป็นต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อที่รักษาลูกค้าและขยายฐานลูกค้า และสร้างความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจร้านค้าออนไลน์ที่มีจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผลวิจัยครั้งนี้สามารถทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูก และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงธุรกิจ และการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม และเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจทำธุรกิจเสื้อผ้าให้นมลูกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยที่มีขอบเขตและรายละเอียด ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สตรีที่เป็นคุณแม่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยหาข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้าให้นมลูกผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊กและเคยซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกมาก่อน ช่วงอายุระหว่าง 15-44 ปี ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สตรีที่เป็นคุณแม่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยหาข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้าให้นมลูกผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊กและเคยซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกมาก่อน ช่วงอายุระหว่าง 15-44 ปี จำนวน 400 คน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ จึงเลือกใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้สูตรที่ให้ความเชื่อมั่นได้ 95% และสามารถคลาดเคลื่อนได้ 0.05 โดยใช้สูตรของ (Cochran et al, 1953 : 690) สามารถแสดงได้ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n แทนค่าของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

P แทนค่าสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (0.05)

Z แทนค่าความมั่นใจระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่มี

ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% (0.05)

d แทนค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้น = 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\ &= 384.16 \end{aligned}$$

ซึ่งจากการคำนวณได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 385 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของประชากรและเพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยขอศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Multiple Choice) และตอนที่ 2-3 เป็นแบบสอบถามประเมินปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อ มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับของ (Likert Scale, 1932 : 4)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล การบวนการ และลักษณะทางกายภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้เหมาะสมของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ การรับรู้ความต้องการหรือปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และ พฤติกรรมหลังการซื้อ และนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำผลที่ได้จากการศึกษาตามข้อ 1. มาสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ และพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน การหาค่าความตรงโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) ว่าข้อคำถามเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ ซึ่งผลการหาค่าความตรงโครงสร้างตามเนื้อหา ตอนที่ 2 เท่ากับ .70 และตอนที่ 3 เท่ากับ .70

4. จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับคนที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด แล้วนำไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตอนที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .973 และตอนที่ 3 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .972

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกระทำในระหว่างเดือน มีนาคม-สิงหาคม 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 100%

6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

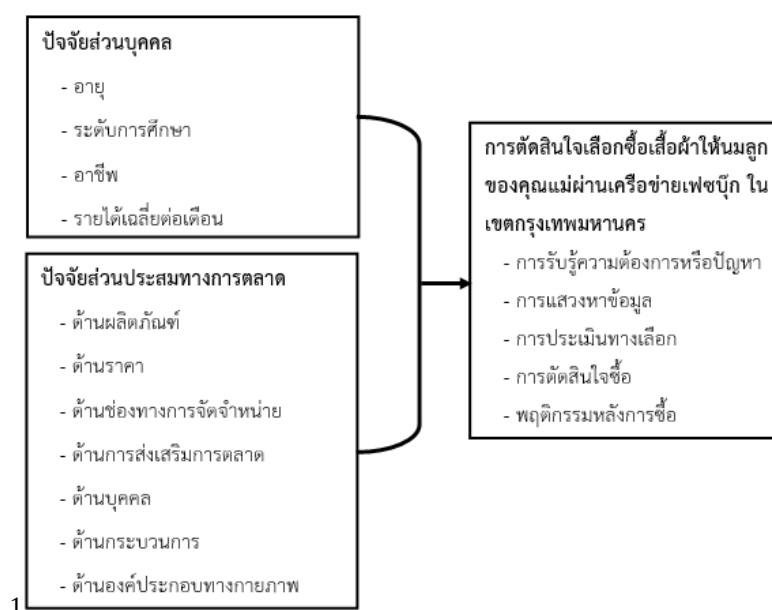
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยการตัดสินใจซื้อ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ประกอบด้วย การทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก โดยการใช้การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA: F-test) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิเคราะห์แบบ Enter เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวขึ้นไป เพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี จำนวน 229 คน (ร้อยละ 57.3) มีระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรี จำนวน 312 คน (ร้อยละ 78.0) อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 161 คน (ร้อยละ 40.3) มีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 15,000-25,000 บาท จำนวน 143 คน (ร้อยละ 35.8)

2. **ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก**

2.1 **ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับส่วนประสมทางการตลาดสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผลิตภัณฑ์	3.93	.632	มาก
2. ราคา	3.99	.635	มาก
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย	4.16	.620	มาก
4. การส่งเสริมการตลาด	4.14	.644	มาก
5. บุคคล	4.06	.629	มาก
6. กระบวนการ	4.00	.622	มาก
7. ลักษณะทางกายภาพ	4.10	.633	มาก
รวม	4.05	.544	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.05, S.D.=0.544) โดยมากที่สุดในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.16, S.D.=0.620) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.14, S.D.=0.644) รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.10, S.D.=0.633) รองลงมา คือ ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.06, S.D.=0.629) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.00, S.D.=0.622) รองลงมา คือ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.99, S.D.=0.635) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.93, S.D.=0.632) ตามลำดับ

2.2 **ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อ** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจซื้อสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยการตัดสินใจซื้อ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยการตัดสินใจซื้อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรับรู้ความต้องการ	3.94	.681	มาก
2. ด้านการแสวงหาข้อมูล	3.80	.781	มาก
3. ด้านการประเมินทางเลือก	3.88	.727	มาก
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.03	.626	มาก
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.00	.498	มาก
รวม	3.93	.557	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.557) โดยมากที่สุดในด้านการตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.626) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.498) รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ความต้องการ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.681) รองลงมา คือ ด้านการประเมินทางเลือก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.727) รองลงมา คือ ด้านการแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.781) ตามลำดับ

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ด้านระดับการศึกษา ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคคล และด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig=.006*, .000*, .000*, และ .000* ตามลำดับ) โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน เนื่องมาจาก กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ อาชีพและรายได้ที่มาก ย่อมซื้อสินค้าที่มีตัวเล็กลงมากขึ้น สามารถตัดสินใจซื้อสินค้าได้อย่างมีคุณภาพตามกำลังทรัพย์ และปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน เป็นผลเนื่องจากระดับการศึกษาไม่ได้ช่วยในการเลือกซื้อสินค้าของผู้ตอบแบบสอบถามเท่ากำลังทรัพย์ที่เข้ามาต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยของ (ปาจริย์ ยังชู, 2562 : 2) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นออนไลน์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า ประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศรายได้ ต่างกัน ทำให้พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครต่างกัน และประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่มีอายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา ต่างกัน ทำให้พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครไม่ต่างกัน และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ (พัชรภรณ์ พร่องพรมราช, 2559 : 1) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าพรีเมียมแบรนด์ (Premium Brand) ของ

ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล กล่าวว่า ในส่วนของลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกันในด้านเพศ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าพรีเมียมแบรนด์ (Premium Brand) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยรวมไม่แตกต่างกันระหว่างผู้ที่มีเพศ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคคล และ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้หนุ่มลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นผลมาจาก กลุ่มลูกค้าจะตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ ราคาจับต้องได้ตามกำลังทรัพย์ที่ตนเองมี และอรรถาธิบายในการพูดคุยระหว่างการซื้อของผู้ขายกับลูกค้า หากผู้ขายสามารถให้คำตอบ และมีอรรถาธิบายในการขายได้ดี เกิดบรรยากาศในการขายที่ดี ลูกค้าจะตัดสินใจซื้อในที่สุด ซึ่งสอดคล้องในบางส่วนกับผลการวิจัยของ (จุฑามาศ เฟื่องโชติการ, ถัสดา ยาวิละ และรัตนนา สิทธิอ่วม, 2563 : 212-228) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าบนสื่อออนไลน์เฟซบุ๊กของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าบนสื่อออนไลน์เฟซบุ๊กของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($R^2 = 0.617$) และยังสอดคล้องในบางส่วนกับงานวิจัยของ (Amelia, 2015 : 1-2) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดต่อการซื้อการตัดสินใจและความพึงพอใจของลูกค้า พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลในเชิงบวกและมีนัยสำคัญเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พัชรภรณ์ พร่องพรมราช, 2559 : 2) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าพรีเมียมแบรนด์ (Premium Brand) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าพรีเมียมแบรนด์ (Premium Brand) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับความหลากหลายของเสื้อผ้าให้หนุ่มลูก เพิ่มประเภทและรูปแบบของสินค้าโดยปรับให้มีสีสัน ลวดลาย และขนาดที่หลากหลาย พร้อมทั้งทำการปรับปรุงตราสินค้าให้มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยม โดยการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ มีความคงทน และประณีต
2. ด้านราคา (Price) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการตั้งราคาที่มีความเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมุ่งเน้นที่การปรับปรุงต้นทุนให้ต่ำเพื่อขายสินค้าได้ในราคาที่ถูกลงกว่าตลาดเพื่อให้ลูกค้า

สามารถเปรียบเทียบราคากับสินค้าอื่นๆในตลาดได้ อีกทั้งยังต้องปรับปรุงการระบุนราคาสินค้าที่ขายผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊กให้มีความชัดเจน

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ มีการแบ่งหมวดหมู่ของเสื้อผ้าให้สะดวกต่อการเลือกซื้อ พร้อมทั้งปรับปรุงเพิ่มช่องทางการชำระเงินให้มีความหลากหลายเพื่อรองรับลูกค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการใช้ผู้มีชื่อเสียงเป็นพรีเซนเตอร์ในการโฆษณา เพราะจะสามารถสร้างความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ได้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการให้ส่วนลดเงินสดหรือบริการจัดส่งฟรีเพื่อดึงดูดให้ลูกค้ามีความต้องการซื้อสินค้ามากขึ้น และยังต้องทำการปรับปรุงและพัฒนาการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ลูกค้าได้ทราบพร้อมทั้งปรับปรุงให้มีการรับประกันในผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า

5. ด้านบุคคล (People) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการอบรมตัวแทนจำหน่ายให้สามารถแนะนำสินค้า ให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับลูกค้าได้ และมุ่งเน้นให้ผู้ขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีมารยาทในการให้บริการกับลูกค้า และยังต้องทำการปรับปรุงและพัฒนาผู้ขายให้มีความน่าเชื่อถือ สามารถรับฟังปัญหาและข้อสงสัยได้ตรงประเด็น

6. ด้านกระบวนการ (Process) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการให้คำตอบที่รวดเร็วกับลูกค้า และการจัดส่งสินค้าอย่างดีเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย อีกทั้งยังต้องปรับปรุงและพัฒนาการติดต่อกับผู้ขายให้มีความสะดวก การคิดเงินและจัดส่งได้อย่างรวดเร็ว

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการระบุข้อมูลของสินค้าอย่างครบถ้วน และระบุนราคาไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจได้จากข้อมูลที่มี พร้อมทั้งยังต้องทำการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและใช้ภาพของสินค้าจริงในการนำเสนอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในงานวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรทำการศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดอื่น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมทุกบริบทในธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ และสามารถสร้างนโยบายในการพัฒนาปรับปรุงได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของผู้บริโภค

2. ในงานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าให้นมลูกของคุณแม่ผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊ก ในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผู้บริโภคในเขตอื่นๆ ร่วมด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อของลูกค้าให้ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์. (2563). สถานการณ์และนโยบายอนามัยการเจริญพันธุ์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2020/03-5005-20200304140549/f976bc499eec144cf12be50e3a3b74ba.pdf>.
- จุฬามาศ เพ็ญโชติการ, ลัสดา ยาวิละ, และ รัตนา สิทธิอ่วม. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าบนสื่อออนไลน์เพชบุ๊กของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 14 (1), 212-228.
- ชิน เตชามหาชัย และคณะ. (ม.ป.ป.). การศึกษาการดูแลอนามัยการเจริญพันธุ์ของสตรีไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://webcache.googleusercontent.com>.
- ไทยพีบีเอส. (2564). สธ.เปิดสถิติเด็กไทยเกิดต่ำกว่า 600,000 คน ครั้งแรกในรอบ 3 ปี. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://news.thaipbs.or.th/content/301313>.
- นันทพร ศรีธนาสาร. (2561). ลักษณะพฤติกรรม และปัจจัยต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าออนไลน์ของผู้หญิงพลัสไซส์ผ่านช่องทางเพชบุ๊ก. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปาจริย ยังชู. (2562). พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นออนไลน์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993672.pdf>.
- ผกากรอง วนไพศาล. (2559). นำนมแม่ ประโยชน์อเนกอนันต์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/338/นํานมแม่/>.
- พัชรภรณ์ พร่องพรมราช. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าพรีเมียมแบรนด์ (Premium Brand) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์รวมคนหลงใหลในโฆษณา. (2563). Digital Thailand 2020: สรุป 30 สถิติดิจิทัลของคนไทยประจำปี 2020 ฉบับรวมครบจบในที่เดียว. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <http://adaddictth.com/knowledge/digital-thailand-2020>.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). ดีสนิทอีคอมเมิร์ซ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/e-Commerce-Fundamentals-by-ETDA.aspx>.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx>.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). ETDA เผยมูลค่า e-Commerce ไทย ปี 62 คาดพุ่ง 4.02 ล้านล้านบาท. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2564. แหล่งที่มา <https://www-etda-or-th/th/newsevents/pr/Value-of-e-Commerce-Survey-in-Thailand-2019.aspx>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.unicef.org/thailand/media/5151/file/การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย%202562%20-%20รายงานผลฉบับสมบูรณ์.pdf>.
- Amelia, L. R. (2015). The influence of marketing mix variables on purchase decision and customer satisfaction (Case study of customer of Vitiara rent car malang). *Jurnal administrasi bisnis*, 28 (2), 1-10.
- Cochran, W. G., Mosteller, F., & Tukey, J. W. (1953). Statistical problems of the Kinsey report. *Journal of the American Statistical Association*, 48(264), 673-716.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*. 140, 1-55.

ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม

Marketing Factors that affect Consumers' Behaviour Using Café of Students within Mahidol University, Salaya, Nakhon Pathom province

สุภารัตน์ กิตติพันธ์ และ วิชากร เฮงษฎ์กุล

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Suparat Kitipan and Vichakorn Hengsadeekul

Southeast Asia University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: S6341410002@sau.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภค แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อนำเสนอปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภค การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลกับนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน ตามแนวคิดของ (Cochran et al., 1953 : 690) มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ .922 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์สัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.63 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .168 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ รายได้ ระดับชั้นปี และคณะส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการเข้าร้านกาแฟในมหาวิทยาลัยมหิดล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการเข้าร้านกาแฟในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($R^2=.285^{**}$, $.516^{**}$, $.360^{**}$, $.471^{**}$, $.594^{**}$, $.644^{**}$, $.230^{**}$)

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด; พฤติกรรมผู้บริโภค; ร้านกาแฟ

* วันที่รับบทความ: 30 ตุลาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 23 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 26 พฤศจิกายน 2564

Received: October 30, 2021; Revised: November 23, 2021; Accepted: November 26, 2021

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) the level of marketing factors that affect consumers' behaviour, 2) to compare consumers' behaviour, classified by personal factors, and 3) to present factors marketing have related consumers' behaviour. The research employs quantitative method by using a close-ended questionnaire for survey research. Data were collected from 400 students within Mahidol University, Salaya, Nakhon Pathom province under conceptualized by (Cochran et al., 1953 : 690). Alpha Cronbach's confidence coefficient was .992. The statistic of this research was percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Pearson's coefficient correlation analysis.

The research finding revealed that 1) overall marketing was at high level with an average value of 3.63, and standard deviation; .168, 2) personal factors by gender, age, income, college year, and faculty is significantly affected to consumers' behaviour at .05 level, and 3) marketing factors are significantly related to consumers' behaviour using Café of students within Mahidol university, Salaya, Nakhon Pathom province at .01 level ($R^2=.285^{**}$, $.516^{**}$, $.360^{**}$, $.471^{**}$, $.594^{**}$, $.644^{**}$, $.980^{**}$)

Keywords: Marketing Mix; Consumer Behaviour; Café

บทนำ

พฤติกรรมผู้บริโภคภายในปัจจุบันได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง เนื่องด้วยเหตุผลที่เข้ามาของยุคดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้บุคคลมีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากค่านิยมในการดื่มกาแฟภายในร้านคาเฟ่ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวได้ว่าบุคคลมีการถ่ายรูปสินค้า หรือกาแฟของตนลงบนสื่อสังคมออนไลน์ของตนเอง พร้อมการเขียนข้อความรีวิว จากเดิมการดื่มกาแฟจะเป็นเพียงแค่การนั่งดื่มภายในร้าน และการพูดคุยสนทนากับบุคคลที่มาด้วย หรือเป็นการนั่งดื่มกาแฟแบบสภากาแฟยามเช้าที่สามารถเห็นได้ทั่วไป (วรามาศ เพ็ชรนิยม, 2558 : 1-2) สิ่งนี้ล้วนส่งผลให้การดำเนินธุรกิจร้านกาแฟ เปลี่ยนมาเป็นร้านคาเฟ่ มีทิศทางเกิดการเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากร้านกาแฟในปัจจุบันสามารถนั่งทานกาแฟ ทานข้าว และคุยงานได้ ทำให้ผู้ประกอบการในยุคปัจจุบันเห็นถึงปัญหา และพัฒนาปรับปรุงร้านกาแฟให้ตอบโจทย์ตามพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกในการเข้าใช้บริการในสถานที่ที่ครอบคลุมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบรรยากาศภายในร้าน การออกแบบต่าง ๆ ตามรูปแบบที่เจ้าของร้านแต่ละที่คิดค้นเพื่อเพิ่มความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร (ปีเอลที, 2563 : ออนไลน์)

เนื่องจากตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมาได้เกิดโรคระบาดจากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้ธุรกิจร้านกาแฟต่าง ๆ เกิดปัญหาในการดำเนินธุรกิจ เพราะต้องปิดร้านของตนเองชั่วคราวเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการในการป้องกันการเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิดภายในร้านตามประกาศรัฐบาล หรือบางร้านสามารถสั่งซื้อได้ แต่ไม่สามารถให้ผู้บริโภคเข้านั่งภายในร้านได้เหมือนเก่า ทำให้ผู้ประกอบการต้องขาดรายได้จากการดำเนินกิจการจากเมื่อก่อน และบางรายต้องปิดกิจการไปอย่างถาวรเนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงินเนื่องจากไม่สามารถแบกรับต้นทุนได้ไหว โดยสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเฉพาะกับร้านกาแฟตาม

สถานที่ทั่วไปเท่านั้น เพราะเมื่อมองมายังร้านกาแฟ และร้านคาเฟ่ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ล้วนได้รับผลกระทบด้วยกันทั้งสิ้น ไม่เว้นแม้แต่ร้านคาเฟ่ภายในมหาวิทยาลัยมหิดลที่เปิดประกอบกิจการรายใหญ่ ๆ ทั้งหมด 6 ร้านได้แก่ Café Amazon, D'oro, Inthanin, True Lab, Too fast Too Sleep, Starbuck และมีร้านกาแฟที่เป็นรายย่อยตามตึกคณะอีกมากมาย (เจนจิรา ศรีจิวราย, 2559 : 3) ซึ่งระหว่างช่วงโควิด 19 กำลังระบาดและหลังสถานการณ์การคล้อยตัวของรัฐบาล ส่งผลให้ผู้ประกอบการหลาย ๆ ร้านได้มีการคิดหาวิธีในการเรียกกลุ่มลูกค้าของตนเองผ่านการทำส่วนประสมทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นโปรโมชั่นในเรื่องซื้อ 1 แถม 1 หรือในเรื่องของส่วนลดราคา โดยจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแล้วยังพบว่ายอดขายที่ไหลเข้าร้านยังไม่เทียบเท่าเมื่อก่อนอันเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด 19 นักศึกษาไม่สามารถเข้านั่งภายในร้านคาเฟ่ ร้านกาแฟต่าง ๆ ได้เต็มร้อย ทำให้กลุ่มนักศึกษาบางส่วนต้องไปใช้บริการร้านอื่นทดแทน ทำให้ยอดขายของกาแฟและอาหารไม่ถึงเป้าหมาย ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องต้องปรับวิธีการให้บริการในรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด (จิตาพร รุ่งสถาพร, 2563 : 2)

จะเห็นได้ว่าสถานการณ์โควิด 19 ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในตอนนี้ ไม่เพียงแต่ส่งผลในเรื่องของการทำการค้าของผู้ประกอบการร้านกาแฟ หรือคาเฟ่เท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างภายในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม เนื่องจากกลุ่มลูกค้าที่เข้าใช้ร้านกาแฟ คาเฟ่ส่วนใหญ่ ก่อนหน้าจะเกิดการระบาดขึ้นจะเน้นการเข้าไปใช้บริการที่นอกเหนือจากการดื่มแค่กาแฟ แต่ยังรวมถึงการเข้าไปเพื่อพักผ่อน หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้อย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือ การนัดประชุม หรือแม้กระทั่งการติวหนังสือ สิ่งเหล่านี้ล้วนเปลี่ยนแปลงไป เมื่อนักศึกษาไม่สามารถเข้าใช้บริการดังกล่าวได้ ก็ทำให้ยอดขายของการขายกาแฟลดลงด้วยเช่นกัน เนื่องจากกลุ่มนักศึกษาได้เริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปใช้ระบบการนัดประชุมผ่านทางออนไลน์เพิ่มขึ้น หรือการติวหนังสือผ่านช่องทางออนไลน์ที่เพิ่มขึ้น ทำให้พฤติกรรมในการเข้าใช้บริการร้านกาแฟลดลงไปอย่างเห็นได้ชัด เพราะต้องการความปลอดภัยต่อความเสี่ยงในการเข้ามาติดเชื้อ และยังเป็นการลดระยะเวลาในการเดินทางออกไปนั่งตามร้านกาแฟ คาเฟ่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยด้วยเช่นกัน (ดลยา ไชยวงศ์, 2562 : ออนไลน์)

จากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคมีความเปลี่ยนแปลงไปต่อทัศนคติในการเข้าใช้บริการร้านกาแฟ คาเฟ่เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการใช้ส่วนประสมทางการตลาดของผู้ประกอบการร้านกาแฟ คาเฟ่ที่จะช่วยดึงดูดกลุ่มนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยที่มีพฤติกรรมผู้บริโภคการเข้าใช้บริการที่เปลี่ยนไปให้กลับมาเข้ามาใช้บริการภายในอนาคต ทางผู้วิจัยจึงได้จัดทำงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม” ขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของส่วนประสมทางการตลาดในการค้าให้ตรงต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป และยังเป็นการวิเคราะห์ถึงทิศทางของธุรกิจร้านกาแฟ คาเฟ่ต่อการเข้าใช้บริการร้านกาแฟภายในมหาวิทยาลัยมหิดลในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีปัจจัยในการเลือกเข้าร้านกาแฟในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกเข้าร้านกาแฟในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยที่มีขอบเขตและรายละเอียด ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม ผู้ที่เคยใช้บริการร้านกาแฟในมหาลัย ที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่เคยใช้บริการร้านกาแฟในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ จึงเลือกใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้สูตรที่ให้ความเชื่อมั่นได้ 95% และสามารถคลาดเคลื่อนได้ 0.05 โดยใช้สูตรของ (Cochran et al., 1953 : 690) สามารถแสดงได้ดังนี้

จากสูตร	$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$
เมื่อ n	แทนค่าของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย
P	แทนค่าสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (0.05)
Z	แทนค่าความมั่นใจระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% (0.05)
d	แทนค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้น = 0.05
แทนค่า n	$= \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$ $= 384.16$

ในการทำวิจัยครั้งนี้ใช้ขนาดตัวอย่างโดยประมาณ 385 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนหรือข้อผิดพลาดจึงเก็บแบบสอบถามในอัตราไม่เกินร้อยละ 0.05 จะสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สามารถวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัย โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้แก่ เพศ อายุ คณะ ระดับชั้นปี และรายได้ ซึ่งลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟ ประกอบไปด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านส่งเสริม 5) ด้านบุคคล 6) ด้านกระบวนการให้บริการ และ 7) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขต ศาลายา โดยส่วนที่ 2 มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ของ (Likert Scale, 1932 : 4) สามารถอธิบายได้ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ผลคะแนนที่ได้จากการสำรวจนั้น จะนำมาทำการวิเคราะห์และแปลผลความหมายค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ โดยการให้คะแนนแต่ละระดับ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (Best, 1977 : 14)

$$\text{ความห่างของอัตรภาพาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.80$$

เกณฑ์การวัดผลค่าคะแนนเฉลี่ย

ผลเฉลี่ย	4.21–5.00	ระดับมากที่สุด
ผลเฉลี่ย	3.41–4.20	ระดับมาก
ผลเฉลี่ย	2.61–3.40	ระดับปานกลาง
ผลเฉลี่ย	1.81–2.60	ระดับน้อย
ผลเฉลี่ย	1.00–1.80	ระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล การบวนการ และลักษณะทางกายภาพ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษา มหาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา และนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำผลที่ได้จากการศึกษาตามข้อ 1. มาสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ และพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาตรวจสอบความถูกต้อง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกระทำในระหว่างเดือน พฤษภาคม-กันยายน 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 100%
6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

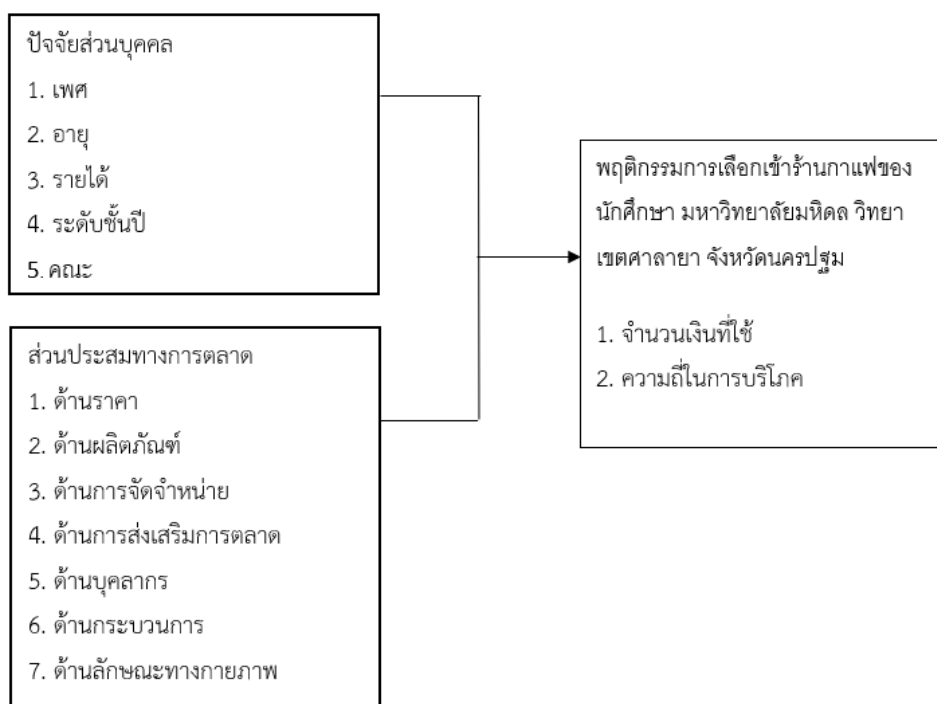
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเองจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยหลังการเก็บแบบสอบถามตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่ได้มาประมวลผล วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและทำแบบสอบถาม เพื่อทำตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภค
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ประกอบด้วย วิเคราะห์การเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ เพศ โดยการหาค่าเฉลี่ย t-test และวิเคราะห์การเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างมากกว่าสองกลุ่ม ได้แก่ อายุ คณะ ระดับชั้นปี และรายได้ โดยการหาค่าเฉลี่ย f-test และทดสอบด้วยความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) และทดสอบแบบรายคู่โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้าน

กาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 187 คน (ร้อยละ 46.8) อายุ 18-20 ปี จำนวน 186 คน (ร้อยละ 46.5) อยู่คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 62 คน (ร้อยละ 15.5) อยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 147 คน (ร้อยละ 36.8) และมีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 216 คน (ร้อยละ 54.0)

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผลិតภัณฑ์	3.78	.575	มาก
2. ราคา	3.59	.550	มาก
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย	3.59	.578	มาก
4. การส่งเสริมการตลาด	3.56	.572	มาก
5. บุคคล	3.61	.577	มาก
6. กระบวนการ	3.62	.572	มาก
7. ลักษณะทางกายภาพ	3.66	.572	มาก
รวม	3.63	.168	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.168) โดยมากที่สุดในด้าน ผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.575) รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.572) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.572) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.577) รองลงมา คือ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.550) รองลงมา คือ ด้านการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.578) รองลงมา คือ การส่งเสริมทางการตลาด มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.56$, S.D.=0.572) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกเข้าซื้อของผู้บริโภค ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เลือกเข้าร้าน True coffee จำนวน 117 คน (ร้อยละ 29.3) ซื้อเครื่องดื่มประเภทเย็น จำนวน 164 คน (ร้อยละ 41.0) เลือกใช้บริการร้านกาแฟจากว่าบรรยากาศในร้าน จำนวน 242 คน (ร้อยละ 60.5) โดยมีค่าเฉลี่ยจำนวนที่เข้าใช้บริการต่อสัปดาห์ 3 ครั้ง และมีค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายที่จ่ายต่อครั้งในการเข้าใช้บริการ 150.24 บาท และส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้บริการ 6:00–9:00 น. จำนวน 176 คน (ร้อยละ 44.0)

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับชั้นปี และคณะที่แตกต่างส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านระดับชั้นปี ที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการวิเคราะห์ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศ อายุ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน แต่ด้านระดับชั้นปี ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟ

	ผลิตภัณฑ์	ราคา	ช่องทางการจัดจำหน่าย	โปรโมชั่น	บุคคล	กระบวนการ	ลักษณะทางกายภาพ	พฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟ
ผลิตภัณฑ์								
ราคา	.285**							
ช่องทางการจัดจำหน่าย	.276**	.516**						
โปรโมชั่น	.298**	.406**	.360**					
บุคคล	.370**	.352**	.408**	.471**				
กระบวนการ	.274**	.407**	.453**	.407**	.594**			
ลักษณะทางกายภาพ	.213**	.398**	.429**	.439**	.589**	.644**		
พฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟ	..103*	.014	.156**	.025	.075	.111*	.230**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม สัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ผลิภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย โปรโมชั่น บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกเข้าซื้อของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($R^2=.285^{**}$, $.516^{**}$, $.360^{**}$, $.471^{**}$, $.594^{**}$, $.644^{**}$, และ $.230^{**}$ ตามลำดับ)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม” โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ 1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ 2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภค

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศ อายุ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ด้านระดับชั้นปี ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิริประภา นพชัยยา, 2558 : 60) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟจากร้านคาเฟ่ อเมซอน ในสถานบริการน้ำมัน ปตท. ของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล กล่าวว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟจากร้านคาเฟ่ อเมซอน ในสถานบริการน้ำมัน ปตท. ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิมล รุ่งสัจบริรักษ์, 2550 : 2) ได้ศึกษาเรื่อง เรื่องพฤติกรรมการบริโภคกาแฟ ในร้านกาแฟฟรีเมียม: กรณีศึกษาผู้บริโภคในย่านธุรกิจ ของกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า เพศ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภคภายในร้านกาแฟฟรีเมียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภค

ส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการเลือกเข้าร้านกาแฟของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม สัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้าน ผลิภัณฑ์ การจัดจำหน่าย การนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกเข้าซื้อของผู้บริโภค ด้านจำนวนที่เข้าใช้บริการต่อสัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และส่วนประสมทางการตลาดด้าน บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ มี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกซื้อของผู้บริโภค ด้านค่าใช้จ่ายที่จ่ายต่อครั้งในการเข้าใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อริศกิตติ์ สินธุระหัส, 2561 : 1-2) ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของร้านกาแฟสดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาที่มีผลต่อความจงรักภักดีของผู้บริโภค กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจเข้าใช้บริการของร้านกาแฟสดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ส่วนพฤติกรรมผู้บริโภคที่มาจากการทำตลาดผ่านส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคคล กระบวน และลักษณะทางกายภาพ สามารถร่วมกันพยากรณ์สู่ความจงรักภักดีของผู้บริโภคได้ร้อยละ 42.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐิติรัตน์ อินทสงค์, 2557 : 98) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคกาแฟสดที่ร้านอเมซอนสาขาคะมอลล์บางแค กล่าวว่า กลุ่มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดจากคุณภาพของเมล็ดกาแฟที่ต้องมีความสดใหม่และมีกลิ่นหอม อีกทั้งการกำหนดราคาให้เหมาะสมกับรสชาติ เพราะรสชาติกาแฟเป็นสิ่งสำคัญ และคำนึงถึงราคาคู่แข่งอื่น ๆ และราคาที่เหมาะสมกับปริมาณกาแฟต่อแก้ว นอกจากนี้ควรที่จะตั้งราคาให้ใกล้เคียงกับคู่แข่ง หรือสูงกว่าเล็กน้อย เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกว่ากาแฟที่ซื้อไปเมื่อเทียบกับราคาแล้วคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่ตัดสินใจเข้าใช้บริการภายในร้านกาแฟสด อเมซอน สาขาคะมอลล์บางแค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อร้านกาแฟของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของส่วนประสมทางการตลาด เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการควรนำเสนอกาแฟที่มีคุณภาพมีความสดใหม่ของเมล็ดกาแฟที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบอยู่ตลอดเวลา และทำความสะอาดสิ่งต่าง ๆ ภายในร้านให้สะอาด เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าทางร้าน ใช้น้ำดื่มที่สะอาด มีความสดใหม่ และมีความสะอาดในการทำเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นการส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของตราสินค้า รวมถึงควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้กับพนักงานขายต่อตัวผลิตภัณฑ์ กาแฟ เนื่องจากพนักงานขายต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลและแนะนำที่ก่อให้เกิดการพฤติกรรมการบริโภคกาแฟมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นหากมีการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลลักษณะอื่นเข้าร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนาระหว่างกลุ่ม จะช่วยให้ได้รับข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. เนื่องจากงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในมหาวิทยาลัยมหิดล ควรมีการขยายพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องในอนาคต เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการค้นคว้ามีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างแต่ละพื้นที่หรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา ศรีจิ้วราย. (2559). *การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคกาแฟของร้าน Coffè D'oro และร้าน Mezzo*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ฐิติรัตน์ อินทวงศ์. (2557). *พฤติกรรมการบริโภคกาแฟสดที่ร้านอเมซอน สาขาเดอะมอลล์บางแค*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- จิตาพร รุ่งสถาพร. (2563). *พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ในเขต กรุงเทพมหานคร ปริมาณผล และพิษณุโลก*. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ดลยา ไชยวงศ์. (2562). *พฤติกรรมผู้บริโภค มีอะไรบ้าง แบบไหนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าภายในปัจจุบัน ปี 2020*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.money we can .com/consumer-be havior/>.
- ปีเอลที. (2563). *ภาพรวมตลาดกาแฟไทยปี 2563 อยู่ที่ 60,000 ล้านบาท พบคนดื่มกาแฟในบ้านมากขึ้น*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.blt bangkok .com/news/304 75/>.
- วรามาศ เพ็ชรเนียม. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการในร้านกาแฟฟรีเมียมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (พาณิชยศาสตร์และการบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมล รุ่งสัจบริรักษ์. (2550). *พฤติกรรมการบริโภคกาแฟในร้านกาแฟฟรีเมียม: กรณีศึกษาผู้บริโภคในย่านธุรกิจของกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศิริประภา นพชัยยา. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟจากร้านคาเฟ่ อเมซอน ในสถานบริการน้ำมัน ปตท. ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณผล*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (พาณิชยศาสตร์และการบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อชิศกิตติ์ สันธะรัส. (2561). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของร้านกาแฟสดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีผลต่อความจงรักภักดีของผู้บริโภค*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice-hall Inc.
- Cochran, W. G., Mosteller, F., & Tukey, J. W. (1953). Statistical problems of the Kinsey report. *Journal of the American Statistical Association*, 48 (264), 673-716.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*. 140, 1-55.

แรงจูงใจในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัย
ความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีใน
บริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก

**Work Motivation and Code of Conduct as an Intermediate Variable
Connects Employees' Expectation to Efficiency on Working of
Accounting at Import and Toy Selling Company**

ชนิดาภา ปัตตพี และ สุมาลี รามนัญญ์

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Chanidapa Pattapee and Sumalee Ramanust

Southeast Asia University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: S6241410005@sau.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคาดหวังของพนักงาน แรงจูงใจในการทำงาน จรรยาบรรณพนักงานบัญชี และประสิทธิภาพในการทำงาน 2) แรงจูงใจในการทำงานและปัจจัยจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ทำการเก็บข้อมูลกับพนักงานบัญชีภายในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็กจำนวน 100 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรม Smart PLS

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคาดหวังของพนักงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.27 แรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.28 จรรยาบรรณพนักงานบัญชีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 และประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.29 ตามลำดับ 2) แรงจูงใจในการทำงานและปัจจัยจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก โดยเรียงค่าอิทธิพลรวมประกอบด้วย แรงจูงใจในการทำงาน ($TE=0.729$) จรรยาบรรณพนักงานบัญชี ($TE=0.272$) และความคาดหวังของพนักงาน มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ($TE=0.462$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีมากกว่าความคาดหวังของพนักงาน และจรรยาบรรณพนักงานบัญชี

คำสำคัญ: ความคาดหวังของพนักงาน; แรงจูงใจในการทำงาน; จรรยาบรรณพนักงานบัญชี; ประสิทธิภาพในการทำงาน; พนักงานทางด้านบัญชี

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the factors employees' expectation, employee's motivation, code of conduct and work performance, 2) Employee's motivation and code of conduct as an intermediate variable connects employees' expectation to work performance. The tool used in this research was a questionnaire to collect data with accountant who working at import and selling toy company 100 persons. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and structural equation model (SEM) analysis by using Smart PLS program.

The results of the research showed that 1) the employees' expectation, employee's motivation, code of conduct, and work performance were at a high level with an average value of 4.27, 4.28, 4.35, and 4.29 respectively. 2) Employee's motivation and code of conduct as an intermediate variable connects employees' expectation to work performance of accountant at import and selling toy company. By sorting the values according to the total influence, the employee's motivation (TE=0.729), code of conduct (TE=0.272), and employees' expectation have a combined influence on work performance (TE=0.462). It was shown that the employee's motivation influences work performance more than employees' expectation and code of conduct.

Keywords: Employees' Expectation; Employee's Motivation; Code of Conduct; Work Performance; Accounting Personnel

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกของการทำงานยุคปัจจุบัน มีความซับซ้อนและรุนแรงในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง เทคโนโลยี และกระแสโลกาภิวัตน์ ล้วนเข้ามามีอิทธิพลต่อสภาพการณ์แข่งขันในทุก ๆ ด้าน ทั้งในเรื่องของความคาดหวังของพนักงานที่เปลี่ยนแปลงไป และการมีจรรยาบรรณในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อนโยบาย กลยุทธ์ และแผนงานขององค์กร เป็นการยากที่ผู้บริหารจะทราบถึงปัญหาในอนาคต จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงความคาดหวังของพนักงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งการตอบสนองความคาดหวังของพนักงานนั้น องค์กรจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นมาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและหาทางป้องกัน ลดผลกระทบต่อธุรกิจที่จะเกิดขึ้นอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส (พิมพ์ ฉัตรเงิน และกุสุมา คำพิทักษ์, 2563 : 162-171) โดยระบบการบริหารจัดการในทุกมิติขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ การวางแผนพันธกิจ จรรยาบรรณในการทำงานผ่านการจัดสรรทรัพยากรบุคคลที่ดี ไม่ผ่านการใช้เส้นสายหรือวิธีการใด ๆ อันจะทำให้เสียภาพพจน์ต่อตัวพนักงานและองค์กร และการศึกษาทางด้านผลที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร ถือว่าเป็นกระบวนการซึ่ง

เสมือนเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานอย่างยั่งยืน และมั่นคงของทุกองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการบริหารองค์กรยุคใหม่ที่น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอย่างรุนแรง (นิตยา พรหมจันทร์, 2562 : 5)

สำหรับพนักงานทางการบัญชี การสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในการทำงานถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินการขององค์กร เพราะพนักงานบัญชีเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลขผลกำไร งบดุลขององค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจการ หรือการวางแผนการบริหารงาน การคำนวณต้นทุน และอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคคลภายในองค์กรให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ด้วยการสร้างความเชื่อมั่นในตัวบุคคลภายในองค์กรให้ความรู้ในงาน มีทักษะในการทำงานรวมถึงการสร้างประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานที่ดีต่อองค์กร สามารถทำงานภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จสูง หลังจากการทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ พนักงานจะเกิดรู้สึกมั่นใจในการทำงานของตนเองจนเกิดเป็นความพึงพอใจในงานที่ทำและมองว่าตนเองเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจในการทำงานกับองค์กร ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการตามความคาดหวังของตนเอง และจะมีความต้องการที่จะทำงานในระดับที่สูงขึ้น หลายองค์กรจึงต้องพัฒนาให้ความรู้กับพนักงาน เปิดโอกาสให้พนักงานเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุง และนำไปพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จโดยเร็วที่สุด ส่งผลให้การทำงานภายในองค์กรมีแรงจูงใจ เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน เกิดความพึงพอใจในความคาดหวังต่องานที่ทำภายในองค์กร หลังจากการทำงานจนบรรลุผลสำเร็จองค์กรหรือบริษัทที่ดี ควรมีค่าตอบแทนต่าง ๆ ที่เป็นธรรมให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานอันได้แก่ เงินเดือน สวัสดิการ ค่าคอมมิชชั่นและอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจของพนักงาน ทำให้พนักงานมีแรงจูงใจต่อการทำงานมีกำลังใจในการทำงานเพิ่มขึ้น (อภิรักษ์ ตั้งธนะวัฒน์, 2562 : 3) กลับกันหากพนักงานไม่มีแรงจูงใจในการทำงานหรือองค์กรไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ความคาดหวังและความพึงพอใจได้ อาจส่งผลให้พนักงานแสดงพฤติกรรมด้านลบออกมา เช่น พนักงานขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่มีความรู้สึกรักอยากที่จะทำงาน ไม่ใส่ใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย ก็อาจทำให้บริษัทหรือองค์กรเกิดความเสียหายได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่องค์กรควรต้องค้นหาความต้องการและใส่แรงบวกในด้านแรงจูงใจเพื่อให้พนักงานของตนเองรู้สึกต้องการทำงานอยู่กับองค์กรอยู่ตลอดเวลา

เมื่อพนักงานได้ทำงานตามแรงจูงใจที่ดีแล้วนั้น สิ่งสำคัญที่ไม่สามารถขาดได้เลยอีกอย่าง คือ จรรยาบรรณในการทำงาน เพราะทุกอาชีพล้วนต้องมีจรรยาบรรณในการทำงานของตนเอง เพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรี และเพื่อสร้างความบริสุทธิ์ให้กับตนเอง และต่อองค์กรที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ ตามพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2540 ความว่า “ในการประกอบอาชีพทุกวิชาชีพย่อมมีจรรยาบรรณของตนเอง จรรยาบรรณนั้นจะบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม แต่ก็เป็นสิ่งยึดถือเป็นความดีงามที่คนในอาชีพนั่น ๆ พึงปฏิบัติ หากผู้ใดละเมิดก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่บุคคล หมู่คณะ ส่วนรวมได้ เหตุนี้ผู้ปฏิบัติงานในทุกสาขาวิชาชีพ นอกจากจะต้องมีความรู้ในสาขาของตนเองอย่างลึกซึ้งและศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่

เสมอแล้วก็ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพของตน ทั้งข้อที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัดด้วย จึงสามารถประพฤติตนให้ประสบความสำเร็จ ได้รับความเชื่อถือ ยกย่องในเกียรติในศักดิ์ศรี และความสามารถ ด้วยกันทั้งปวง” (ปัทมา ฝวออ่อน และดิษยาภา เนียมถนอม, 2562 : 83-96)

ดังนั้นพนักงานบัญชีที่ดีจึงควรมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพของตนเอง เพราะจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีมีความสำคัญในการจัดทำบัญชี และนำเสนอของสถานประกอบการเป็นอย่างมาก นักบัญชีจึงต้องมีจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยเพราะจรรยาบรรณวิชาชีพจะแสดงถึงคุณธรรมและจริยธรรมของนักบัญชี จากที่กล่าวมาส่งผลให้ต้องมีการกำหนดคุณสมบัติของนักบัญชี ตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ปี 2547 ที่ได้กำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ นักบัญชีควรพึงมี ได้แก่ ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ ความสามารถ มาตรฐานในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ ต่อผู้รับบริการ และการรักษาความลับ (ปัทมา ฝวออ่อน และดิษยาภา เนียมถนอม, 2562 : 83-96) โดยอีกนัยหนึ่งสามารถกล่าวได้ว่า จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขความประพฤติของนักบัญชี ที่เป็นหลักให้สมาชิกวิชาชีพนั้นยึดถือปฏิบัติเพื่อรักษาชื่อเสียง และส่งเสริมเกียรติคุณของวิชาชีพตนในด้านการจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นงานที่อาศัยความครบถ้วนถูกต้องเพื่อให้บริการเงินมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เพื่อให้ผู้ที่ใช้บริการเงินสามารถนำการเงินมาใช้วิเคราะห์และการตัดสินใจ เนื่องจากงานบัญชีต้องอาศัยความถูกต้องและครบถ้วนของงบการเงิน จึงถือว่างบการเงินมีความสำคัญอย่างยิ่งในการประกอบธุรกิจ เพราะถ้างบการเงินเกิดข้อผิดพลาดจะส่งผลโดยตรงกับสถานประกอบการ ดังนั้นนักบัญชีจึงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์จรรยาบรรณทางการบัญชีเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น (บุศราคม รักท้วม, 2562 : 2)

จากข้อความข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า แรงจูงใจในการทำงานและจรรยาบรรณของพนักงานบัญชีล้วนมีความสำคัญอย่างมากต่อการปฏิบัติงานภายในองค์กรผ่านความคาดหวังของพนักงานว่าเมื่อตนก้าวเข้ามาทำงานภายในองค์กรแล้ว ต้องการความพึงพอใจต่องานที่ทำ ต้องการความเป็นอิสระในการทำงาน ต้องการการยอมรับจากภายในงาน และต้องการสวัสดิการในจากการทำงานที่ดี โดยเมื่อองค์กรสามารถตอบสนองสิ่งเหล่านี้ได้ พนักงานก็จะมีการทำงานมีประสิทธิภาพและส่งผลให้องค์กรสามารถเดินหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน แม้ในยามยากลำบากก็ตาม จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษา ความคาดหวังของพนักงาน แรงจูงใจในการทำงาน จรรยาบรรณพนักงานบัญชี และประสิทธิภาพในการทำงาน สำหรับการนำมาพัฒนาบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก ให้มีการทำงานที่ดีขึ้นและสร้างประสิทธิภาพในการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้องค์กรได้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป จึงได้จัดทำงานวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีที่เป็นตัวแปรส่งผ่านความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก ขึ้นเพื่อทราบระดับในด้านต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพของพนักงานบัญชีภายในองค์กรให้เกิดความมั่นคงต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของพนักงาน ระดับแรงจูงใจในการทำงาน ระดับจรรยาบรรณพนักงานบัญชี และระดับประสิทธิภาพในการทำงาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน และปัจจัยจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มุ่งค้นหาและพัฒนาข้อมูลมาวัดความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่สามารถวัดลักษณะและพฤติกรรมเป็นตัวเลขได้ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนได้มีการแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์และประมวลผลตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) พร้อมนำผลที่ได้มาสรุป อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการวิจัย โดยวิธีการวิจัยจะประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานบัญชีผู้ทำงานในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก จำนวน 137 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานบัญชีผู้ทำงานในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็กจำนวน 100 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ (มนตรี พิริยะกุล, 2553 : 18) และได้ดำเนินการสุ่มอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ รายได้ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2-5 เป็นแบบสอบถามการประเมินปัจจัยความคาดหวังของพนักงาน แรงจูงใจในการทำงาน จรรยาบรรณพนักงานบัญชี และประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวในแต่ละส่วนจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ (Likert' Scale, 1932 : 4) สามารถอธิบายได้ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ผลคะแนนที่ได้จากการสำรวจนั้น จะนำมาทำการวิเคราะห์และแปลผลความหมายค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ โดยการให้คะแนนแต่ละระดับ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (Best, 1977 : 14)

$$\text{ความห่างของอัตราภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.80$$

เกณฑ์การวัดผลค่าคะแนนเฉลี่ย

ผลเฉลี่ย	4.21–5.00	ระดับมากที่สุด
ผลเฉลี่ย	3.41–4.20	ระดับมาก
ผลเฉลี่ย	2.61–3.40	ระดับปานกลาง
ผลเฉลี่ย	1.81–2.60	ระดับน้อย
ผลเฉลี่ย	1.00–1.80	ระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และนำแบบสอบถามที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน การหาค่าความตรงโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) ว่าข้อคำถามเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ ซึ่งผลการหาค่าความตรงโครงสร้างตามเนื้อหา มีค่าอยู่ที่ .70-1 ซึ่งสามารถนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเที่ยง เพื่อวัดความสอดคล้องภายในของคุณภาพโดยรวมของเครื่องมือ ทั้งฉบับด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์ความคาดหวังของพนักงาน แรงจูงใจในการทำงาน จรรยาบรรณพนักงานบัญชี และประสิทธิภาพในการทำงานมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.981, 0.983, 0.979 และ 0.980

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

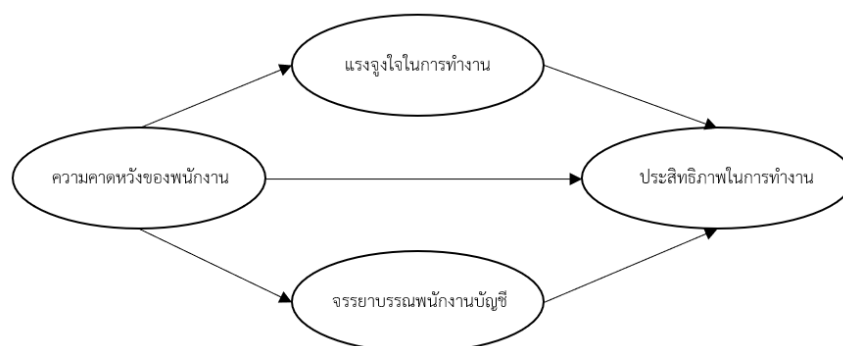
1. เก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 100 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 100%
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของคือ พนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก ด้วยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของความคาดหวังของพนักงาน แรงจูงใจในการทำงาน จรรยาบรรณพนักงานบัญชี และประสิทธิภาพในการทำงาน ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร
3. สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling-SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SmartPLS3 (Hair et al., 2018 : 18)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “แรงจูงใจในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก” โดยซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปและสร้างเป็นกรอบแนวความคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

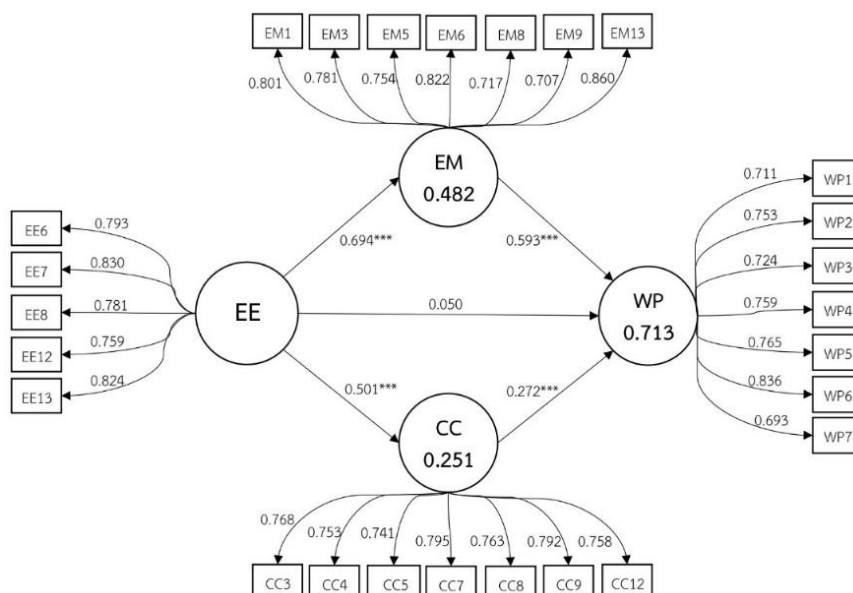
ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “แรงจูงในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 66 คน (ร้อยละ 66.7) อายุ 25-30 ปี จำนวน 48 คน (ร้อยละ 49.0) สถานะโสด จำนวน 58 คน (ร้อยละ 58.6) มีรายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 40 คน (ร้อยละ 40.0) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 62 คน (ร้อยละ 62.0) มีประสบการณ์ทำงานอยู่ในระหว่าง 1-3 ปี จำนวน 42 คน (ร้อยละ 42.4)

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับเกี่ยวกับความคาดหวังของพนักงานบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.27, S.D.=0.511) แรงจูงใจในการทำงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.28, S.D.= 0.541) จรรยาบรรณพนักงานบัญชีมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.35, S.D.=0.492) และประสิทธิภาพในการทำงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.29, S.D.=0.569)

ผลการวิเคราะห์ระดับตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลเป็นวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างแรงจูงในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก

จากภาพที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ศึกษาระหว่างตัวแปร ซึ่งผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (WP) พบว่า ความคาดหวังของพนักงาน (EE) แรงจูงใจในการทำงาน (EM) และจรรยาบรรณพนักงานบัญชี (CC) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (WP) มีค่าเท่ากับ 0.050, 0.593*** และ 0.272*** ตามลำดับ และความคาดหวังของพนักงาน (EE) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (WP) มีค่าเท่ากับ 0.412 และ 0.136

2. ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อแรงจูงใจในการทำงาน (EM) พบว่า ความคาดหวังของพนักงาน (EE) มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจในการทำงาน (EM) มีค่าเท่ากับ 0.694***

3. ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อจรรยาบรรณพนักงานบัญชี (CC) พบว่า ความคาดหวังของพนักงาน (EE) มีอิทธิพลทางตรงต่อ จรรยาบรรณพนักงานบัญชี (CC) มีค่าเท่ากับ 0.501***

โดยผู้วิจัยได้สรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

ตัวแปร (LV)	ค่าความ ผันแปร	อิทธิพล (EFFECT)	EE	EM	CC
ประสิทธิภาพในการทำงาน (WP)	0.713	DE	0.050	0.593***	0.272***
		IE	0.412	0.136	0.000
		TE	0.462	0.729	0.272
แรงจูงใจในการทำงาน (EM)	0.482	DE	0.694***	0.000	N/A
		IE	0.000	0.000	N/A
		TE	0.694	0.000	N/A
จรรยาบรรณพนักงานบัญชี (CC)	0.251	DE	0.501***	N/A	0.000
		IE	0.000	N/A	0.000
		TE	0.501	N/A	0.000

หมายเหตุ: DE; Direct Effect, IE; Indirect Effect, TE; Total Effect, N/A; Not Applicable

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลเชิงโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสรุปสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้อย่างดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t- test	ผลลัพธ์
H1 ความคาดหวังของพนักงานมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน	0.694***	13.311	สนับสนุน
H2 ความคาดหวังของพนักงานมีอิทธิพลต่อจรรยาบรรณพนักงานบัญชี	0.501***	6.414	สนับสนุน
H3 ความคาดหวังของพนักงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน	0.050	0.754	ไม่สนับสนุน
H4 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน	0.593***	5.950	สนับสนุน
H5 จรรยาบรรณพนักงานบัญชีมีอิทธิพลต่อปัจจัยประสิทธิภาพในการทำงาน	0.272***	3.033	สนับสนุน

หมายเหตุ: * หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ ค่า $t \geq 1.65$
 ** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$
 *** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า 1) ความคาดหวังของพนักงาน มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน และจรรยาบรรณพนักงานบัญชี โดยมีค่า $t\text{-test}$ เท่ากับ 13.311 และ 6.414 ตามลำดับ 2) ความคาดหวังของพนักงาน ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมีค่า $t\text{-test}$ เท่ากับ 0.754 และ 3) แรงจูงใจในการทำงาน และจรรยาบรรณพนักงานบัญชี มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมีค่า $t\text{-test}$ เท่ากับ 5.950 และ 3.033 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคนกลาง (Mediation variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยที่ตัวแปรคนกลางจะอธิบายอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งผลการทดสอบอิทธิพลทางอ้อม (Mediation effect) ของแรงจูงใจในการทำงาน และจรรยาบรรณพนักงานบัญชี ผลที่ได้จะปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบอิทธิพลคั่นกลาง (Mediation Effect)

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H6 แรงจูงใจในการทำงานในฐานะตัวแปรส่งผ่านความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน	.4673	.0927	.2729	.3696
H7 จรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน	.1698	.0672	.0485	.3118

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า

1) แรงจูงใจในการทำงานในฐานะตัวแปรส่งผ่านความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน มีช่วงความเชื่อมั่นขอบล่าง (Boot LLCI) และขอบบน (Boot ULCI) อยู่ที่ .2729-.3696 ซึ่งไม่คลุม 0 แสดงว่า แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

2) จรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน มีช่วงความเชื่อมั่นขอบล่าง (Boot LLCI) และขอบบน (Boot ULCI) อยู่ที่ .0485-.3118 ซึ่งไม่คลุม 0 แสดงว่า จรรยาบรรณพนักงานบัญชีมีอิทธิพลในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา “แรงจูงใจในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก” โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและข้อมูลต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ปัจจัยความคาดหวังของพนักงาน

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของพนักงานมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน และจรรยาบรรณพนักงานบัญชี โดยจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของพนักงานที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน จรรยาบรรณพนักงานบัญชี และประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถกล่าวได้ว่า พนักงานบัญชีมีความคาดหวังในการทำงานจากปริมาณงานและระยะเวลาที่กำหนด ผ่านการยอมรับจากครอบครัวที่ปฏิบัติงานร่วมกัน เมื่อพนักงานได้รับความเป็นอิสระในการทำงานก็จะมีความต้องการในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย และจะรู้สึกภูมิใจเมื่องานของตนเองเสร็จทันตามกำหนด ในกรณีที่องค์กรต้องการความช่วยเหลือ พนักงานก็จะเสียสละเวลาของตนเองให้กับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Jain, 2020 : 512) ได้ศึกษาเรื่อง Employment expectations: a systematic review of the antecedents and

their impact on the joining intention of prospective employees พบว่า พนักงานจะมีความคาดหวังโดยมาจากการทำงานในเรื่องของสวัสดิการ และสัญญาจ้างจากนายจ้างที่เป็นธรรม และความก้าวหน้าในอาชีพส่งผลในทางจิตวิทยาต่อการทำงานของพนักงาน เมื่อพนักงานได้รับสิ่งที่ตนเองตามที่คาดหวังในระดับสูงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงาน สามารถกล่าวได้ว่า พนักงานบัญชีมีแรงจูงใจในการทำงานมาจากความภูมิใจในการทำงานที่สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย เมื่อเกิดปัญหาขึ้น องค์กรเกิดโอกาสให้ท่านสามารถแก้ไข วางแผนงานใหม่จนงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ไม่ปิดโอกาส อีกทั้งบุคคลในองค์กรให้ความช่วยเหลือกันในการทำงาน และในเรื่องของโอกาสในการพัฒนาตนเองผ่านการเข้าร่วมอบรมสัมมนา โดยสอดคล้องกับ (วีระศักดิ์ อินทรประวัติ, 2560 : 2) ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของบุคลากรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรบริษัท Play Digital Co., Ltd. พบว่า ปัจจัยความคาดหวังของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านค่าจ้าง และสวัสดิการมีความสำคัญมากที่สุด ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างานรองลงมา และปัจจัยความคาดหวังของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Ikupolati et al., 2017 : 52) ได้ศึกษาเรื่อง Evaluating Employee Motivation on Performance of Small and Medium Enterprises (SMEs) of Private Sector in Nigeria พบว่า พนักงานในบริษัทวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในภาคเอกชน ประเทศไนจีเรียจะมีแรงจูงใจในการทำงานเป็นผลมาจากความคาดหวังของพนักงานในการทำงานขั้นพื้นฐานของความต้องการไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางกายภาพ ความปลอดภัย และสังคมล้วนส่งผลให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยในแรงจูงใจการทำงานที่เป็นองค์ประกอบสำหรับการส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานระดับสูงได้แก่ ความก้าวหน้าในงาน ลักษณะของงานที่ตรงกับความสามารถ และการได้รับการยอมรับนับถือ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมภาคเอกชนภายในประเทศไนจีเรีย

ปัจจัยจรรยาบรรณพนักงานบัญชี

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณพนักงานบัญชี สามารถกล่าวได้ว่า พนักงานบัญชีมีจรรยาบรรณในการทำงานมาจากความโปร่งใส ตรวจสอบรายละเอียดงานได้อย่างตรงไปตรงมา การทำงานด้วยความเสมอภาค ปราศจากอคติส่วนตัว และไม่นำข้อมูลจากการทำงานไปเปิดเผยให้แก่บุคคลนอกองค์กรรู้ องค์กรเปิดให้ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้พัฒนาในการทำงานผ่านการประยุกต์ปรับใช้ และเปิดโอกาสให้พนักงานบัญชีสามารถตัดสินใจเองต่าง ๆ ด้วยดุลยพินิจภายใต้กฎขององค์กรตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างอิสระ (Widhiyaningrum and Susanto, 2020 : 30045) ได้ศึกษาเรื่อง Quality assessment of COC (Code of Conduct) by SERVQUAL method and IPA model พบว่า พนักงาน

ที่มีจรรยาบรรณในการทำงานจะมีประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยในด้านการประเมินงาน และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า พนักงานจะมีกระบวนการทำงานตามจริยธรรมที่บริษัทได้กำหนดไว้ และด้วยตัวของพนักงานเอง ส่งผลให้การประเมินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการทำแบบทดสอบ SERQUAL ด้วยมาตรวัด Likert Scale พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดจรรยาบรรณในการทำงานมาจากความคาดหวังของพนักงานต่อการยอมรับของบริษัทที่ตนเองได้ทำงานอยู่ และความคาดหวังต่อการได้รับโอกาสในการก้าวหน้าด้านการงานส่งผลให้พนักงานเกิดการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณและนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานในที่สุด โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Easter, 2019 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง Employees Expectation from Leaders' Ethics in Decision Making พบว่า ภาวะผู้นำด้านจรรยาบรรณการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยผู้นำที่มีจรรยาบรรณจะมีพื้นที่ความหลังในเนื่องความคาดหวังในการทำงานมาก่อนเข้าปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องการรักษาดำแหน่งของตนเอง และต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชาและความไว้วางใจจากนายจ้าง หรือองค์กรของตนเองที่ได้เข้าทำงาน องค์กรประกอบเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการทำงานจนเกิดประสิทธิภาพต่อการงานในที่สุด สามารถกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรกระตุ้นให้บุคคลเกิดภาวะผู้นำสู่ความคาดหวังในการทำงานและจรรยาบรรณการทำงานที่เป็นตัวแปรคั่นกลางนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้นำหรือหัวหน้าภาคปฏิบัติงานในธนาคาร

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลแรงจูงใจในการทำงานและจรรยาบรรณพนักงานบัญชีในฐานะตัวแปรส่งผ่านปัจจัยความคาดหวังของพนักงานสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทนำเข้าและจำหน่ายของเล่นเด็ก” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดความคาดหวังของพนักงาน พบว่า ตัวพนักงานคาดหวังต่อองค์กรในเรื่องการพัฒนาตนเอง และต้องการเป็นผู้ชำนาญในงานที่ทำในด้านบัญชีอย่างแท้จริง ดังนั้น องค์กรควรมีการจัดการฝึกอบรมพนักงานภายในองค์กรให้มีความรู้ความชำนาญในงานของตนเองที่ได้รับมอบหมาย หรือการจัดผู้มีความรู้จากภายนอกองค์กรเข้ามาร่วมให้ความรู้ และฝึกฝนทักษะอย่าสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานเกิดความคาดหวังว่าเมื่อได้ทำงานที่ตนได้รับมอบหมายแล้วจะเป็นผู้ที่มีความชำนาญอย่างแท้จริง

2. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดแรงจูงใจในการทำงาน องค์กรควรมีการสนับสนุนให้พนักงานเกิดความต้องการเรียนรู้และศึกษาต่อในเฉพาะด้านที่ตนเองได้ทำงานอยู่ ส่งผลให้พนักงานเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ตนเอง และเกิดศักยภาพในการพัฒนาให้ตนเองมีความรู้ที่ทันสมัยมากขึ้น พร้อมจะทำงานอยู่ตลอดเวลา มีแรงจูงใจในความต้องการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้องค์กรสามารถเดินหน้าต่อไป

3. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดจรรยาบรรณพนักงานบัญชี องค์กรควรให้ความสำคัญกับอิสระในการทำงานของพนักงานตนเอง เนื่องจากการทำงานบัญชีภายในองค์กร ถ้ามีการกดดันอยู่ตลอดเวลา พนักงานภายในองค์กรจะรู้สึกเหมือนโดนจับผิด เกิดความคิดว่าไม่มีความไว้วางใจในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี องค์กรควรให้พนักงานได้ทำงานตามความรู้ ความสามารถของตนได้อย่างอิสระ โดยองค์กรควรทำหน้าที่แค่เป็นผู้ดูแล และให้คำปรึกษาในกรณีเกิดปัญหาขึ้นในการทำงาน และแนะนำพนักงานของตนเองในทิศทางการทำงานที่ถูกต้องตามจรรยาบรรณในการทำงาน

4. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า องค์กรได้มีการวางแผนในการทำงาน พร้อมทีมในการวิเคราะห์ปัญหา และวิธีการป้องกันปัญหาล่วงแล้ว เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดต่าง ๆ ดังนั้นพนักงานภายในองค์กรเวลาเกิดปัญหาจึงเพียงแค่แจ้งไปยังผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้า เพื่อทำการแจ้งกับทีมในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้พนักงานไม่ต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากงานของตนที่รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้พบข้อจำกัดของการศึกษา คือ เป็นเพียงแค่กลุ่มตัวอย่างเพียงบริษัทเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างภายในองค์กรที่มีขนาดเล็ก อาจต้องศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อการวิจัยที่มีความหลากหลายมากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัยที่ดียิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ตัวแปรจรรยาบรรณพนักงานบัญชี และตัวแปรแรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรต้นกลาง ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าสนใจเข้ามาใช้ร่วมกับตัวแปรจรรยาบรรณพนักงานบัญชี และแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานบัญชีอันจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- นิตยา พรหมจันทร์. (2562). *แรงจูงใจและภาวะผู้นำที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรยุค 4.0 กรณีศึกษา บริษัท อาซิฟา จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- บุศราคม รักท้วม. (2562). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 9 อินเตอร์เนชั่นแนล*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ปัทมญา ผิวอ่อน และดิษยาภา เนียมถนอม. (2562). แนวทางการปฏิบัติตามจรรยาบรรณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในจังหวัดระยอง. *วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม*, 1 (1), 83-96.

- พิมพ์ ฉัตรเงิน และกุสุมา คำพิทักษ์. (2563.) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะวิชาชีพและแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชี รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6 (2), 162-171.
- มนตรี พิริยะกุล. (2553). ตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน Partial Least Square Path Modeling (PLS Path Modeling). *การประชุมวิชาการสถิติและสถิติประยุกต์ครั้งที่11 ประจำปี 2553 มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วีระศักดิ์ อินทรประวัติ. (2560). *ความคาดหวังของบุคลากรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร บริษัท Play Digital Co., Ltd.* การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อภิรักษ์ ตั้งชนวัฒน์. (2562). *แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานบริษัทจำหน่ายเครื่องนอนและชุดเครื่องนอนย่านบางนา*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice-hall Inc.
- Easter, S. (2019). Employees Expectation from Leaders' Ethics in Decision Making. *Online*. Retrieved Aug 27, 2021. From: <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations>.
- Ikupolati, A. O., Ijaiya, M. A., ADELABU, S., OLATUNLE, M., & Ochepe, A. A. (2017). Evaluating Employee Motivation on Performance of Small and Medium Enterprises (SMEs) of Private Sector in Nigeria. In *Proceeding of the 4th International Conference on Management and Muamalah 2017* (pp. 52-61). Putrajiya: Palm Garden Hotel.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Proksch, D., Sarstedt, M., Pinkwart, A., & Ringle, C. M. (2018). Addressing endogeneity in international marketing applications of partial least squares structural equation modeling. *Journal of International Marketing*, 26 (3), 1-21.
- Jain, S. (2020). Employment expectations: a systematic review of the antecedents and their impact on the joining intention of prospective employees. *Journal of Critical Reviews*, 7 (7), 512-516.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*. 140 (2), 1-55.
- Widhiyaningrum, & Susanto, N. (2020). Quality assessment of COC (Code of Conduct) by SERVQUAL method and IPA model. In *AIP Conference Proceedings Vol. 2217* (pp. 30045). AIP Publishing LLC. Indonesia: Surakarta.

การพัฒนาระบบและสื่อการให้คำปรึกษาการใช้โปรแกรมไอทีลิส (iThesis) ออนไลน์
สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
**Development on System and Consulting Media by iThesis Online for
Postgraduate Students of Mahasarakham University**

สุภาภัทร บุตรไทย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Supapat Butthai
Mahasarakham University
E-mail: supaapat.b@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 2) ประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการงานวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส แบบประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส และแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย ปรากฏ ดังนี้ 1) สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่พัฒนาเป็นรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย ที่มีทั้งข้อความ รูปภาพประกอบการบรรยายเนื้อหา และวิดีโอในการแนะนำเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) โดยมีการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติเป็นตัวเล่าเรื่อง และมีการเผยแพร่ในเว็บ <https://grad.msu.ac.th/ithesis/> 2) การประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญการประเมินคุณภาพสื่อด้านเนื้อหาโดยรวมและรายข้อทุกข้อคุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบประเมินคุณภาพสื่อด้านการออกแบบโดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน คุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมา 2 อันดับ คือ ด้านภาพและตัวอักษร ด้านระยะเวลาในการใช้ระบบ และด้านเสียงและภาษาตามลำดับ และ 3) ผู้ใช้สื่อโดยส่วนรวมและจำแนกตามระดับปริญญาเอกและปริญญาโทหลังใช้สื่อมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับ

สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด และรองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านการใช้งาน ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านการออกแบบสื่อ

คำสำคัญ : ระบบไอทีซิส (iThesis); นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา; ประสิทธิภาพของระบบ

Abstracts

This research aims to 1) develop a suggestion media of the Integrated Thesis & Research Management System (iThesis) for graduate students 2) study the user satisfaction on the developed media 3) Analyze the efficiency of the developed media. The sample group according to purposive selection for this research was 50 graduate students of Mahasarakham University. The tools used in this research were 1) the developed media 2) survey form on the demand on iThesis suggestion media 3) Evaluation form of the developed media for experts 4) Evaluation form of satisfaction level on the developed media. The statistics used in the data analysis were percentage, average, standard deviation, post observation effectiveness analysis.

Research findings were as follows: 1) The developed iThesis suggestion media is a multimedia containing messages, visuals and videos describing and advising the content of the iThesis system by using a 2D cartoon animation as a describer and the developed media is published on <https://grad.msu.ac.th/ithesis/>. 2) The evaluation results by experts of the developed media revealed that the media contents and the design in overall and in details were suitable at the highest level. For the media design, the highest, the second, and the third average values were visuals and characters, system usage duration, and sound and language, respectively and 3) The media users in overall and as categorized by doctoral and master degrees were satisfied with the developed media at a high level. For the four aspects considered in this study, the highest, the second, the third, and the fourth average values were usage, content, explanation, and media design.

Keywords: Integrated Thesis & Research Management System (iThesis); Graduate Student, System Efficiency

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดนโยบายให้มหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมนำระบบไอทีซิส หรือ Integrated Thesis & Research Management System (iThesis) มาใช้ในการบริหารจัดการวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา โดยระบบไอทีซิส (iThesis) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558 : 12-24) ถูกพัฒนาขึ้นมาภายใต้ กลไกด้านการจัดการวิทยานิพนธ์และข้อมูลวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนิสิตในการ 1) จัดทำรูปเล่มตามรูปแบบมหาวิทยาลัยกำหนด 2) รองรับการจัดทำแผนการจัดทำวิทยานิพนธ์ 3) รองรับการจัดส่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ฉบับร่าง และวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ไปยังอาจารย์ที่ปรึกษา และ 4) บันทึกผลการสอบ ข้อมูลวิทยานิพนธ์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัย นอกจากนี้ยังสามารถจัดเก็บไฟล์วิทยานิพนธ์ฉบับ

สมบูรณ์ไปยังคลังปัญญาของสถาบันการศึกษา (Intellectual Repository) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสำนักวิทยบริการในการสร้างคลังข้อมูลงานวิจัยและจัดส่งไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่อบันทึกคลังข้อมูลวิทยานิพนธ์ของประเทศ (Thai Digital Collection) และเผยแพร่ให้แก่ประชาคมและประชาชนผู้สนใจ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้กำหนดให้นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ในการทำรูปเล่มตามรูปแบบที่กำหนดตั้งแต่ภาคปลาย ปีการศึกษา 2560 (ตั้งแต่เดือน มกราคม 2561 ถึงปัจจุบัน) โดยบัณฑิตวิทยาลัยร่วมกับสำนักคอมพิวเตอร์ นักวิทยบริการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการขับเคลื่อนระบบและกลไกในการติดตั้งระบบไอทีซิส (iThesis) และบัณฑิตวิทยาลัยรับผิดชอบในการกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้ระบบ และจัดอบรมแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ให้กับผู้ดูแลระบบ เจ้าหน้าที่ นิสิต และอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาสามารถใช้ระบบไอทีซิส (iThesis)

ในช่วง ปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมาได้มีนิสิตที่ยังไม่เคยเข้ารับการอบรม หรือเคยเข้ารับการอบรมแล้วมาขอรับคำปรึกษาการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ณ บัณฑิตวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก เนื่องจาก นิสิตยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) จากการวิเคราะห์ปัญหาและการรวบรวมข้อมูลจากนิสิตที่ติดต่อขอรับคำปรึกษา พบว่า 1) นิสิตยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ประกอบด้วย การติดตั้งระบบไอทีซิส (iThesis) การใช้งานเว็บพอร์ทัล (Web portal) (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2562 : 13) และการเขียนรูปเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยระบบไอทีซิส (iThesis) 2) นิสิตส่วนใหญ่ไม่มีเวลาและมีปัญหาเรื่องการเดินทางเข้ารับการอบรมการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) 3) นิสิตมีข้อเสนอให้มีการจัดทำห้องเรียนออนไลน์ แนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) เผยแพร่ออนไลน์ให้นิสิตสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาขอรับบริการ ประกอบกับประเทศไทยประสบสถานการณ์การช่วงโควิด 19 เริ่มต้นเมื่อเดือน มีนาคม 2563 บัณฑิตวิทยาลัยจึงได้ปรับรูปแบบการให้บริการแบบออนไลน์ รูปแบบหลากหลายเพิ่มช่องทางการติดต่อโดยนิสิตไม่ต้องเดินทางมาติดต่อสามารถติดต่อประสานงานผ่าน เช่น Facebook, email ซึ่งยังไม่มีรูปแบบออนไลน์ที่ตอบสนองการให้บริการที่ชัดเจน บัณฑิตวิทยาลัยได้รับผลกระทบทำให้นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ไม่สามารถเดินทางมาติดต่อประสานงาน จึงได้จัดทำห้องเรียนออนไลน์

ระบบไอทีซิส (iThesis) เป็นโปรแกรมให้นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2562 : 14) ใช้งาน เพื่อแก้ปัญหาในการจัดทำเล่มสมบูรณ์ส่งเผยแพร่ โดยใช้บาร์โค้ดเผยแพร่ลดปริมาณการจัดทำเล่มสมบูรณ์ ลดปริมาณการใช้กระดาษ สนองนโยบายเพื่อลดโลกร้อนในระยะยาวต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาการใช้โปรแกรม ไอทีซิส (iThesis) ออนไลน์ สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามขึ้น เพื่อเป็นห้องเรียนออนไลน์ให้กับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้ที่สนใจสามารถศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ได้ตลอดเวลา สามารถลดปัญหาความไม่

ดังนั้นความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตั้งระบบไอทีซิส (iThesis) การใช้งานเว็บพอร์ทัล (Web portal) การเขียนรูปเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยระบบไอทีซิส (iThesis) และเป็นสื่อที่ช่วยในการบริหารจัดการเรียนการสอน นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาสามารถสำเร็จ การศึกษาได้ตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบและสื่อการให้คำปรึกษาการใช้โปรแกรม ไอทีซิส (iThesis) ออนไลน์ สำหรับ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในการใช้สื่อโปรแกรม ไอทีซิส (iThesis) ออนไลน์ สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการรับคำปรึกษาการใช้โปรแกรม ไอทีซิส (iThesis) ออนไลน์ หลังรับบริการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้กำหนดแบบแผนการ ทดลองเป็นแบบการทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Designs) คือ แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังการทดลอง (One – shot Case Study) มุ่งเน้นการวิจัยเชิงทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว คือ ผู้ใช้ระบบที่ พัฒนาขึ้น แล้ววัดความพึงพอใจหลังการใช้สื่อ และนำมาหาค่าประสิทธิภาพของสื่อหลังการทดลอง (Post-Observation) (มณฑชัย เทียนทอง, 2545 : 17)

E X O

E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental Group) คือ ผู้ใช้ระบบ

X หมายถึง การทดลองหรือการกระทำ (Treatment) คือ การใช้ระบบที่พัฒนาขึ้น

O หมายถึง การวัดผลหลังการทดลอง (Post-Observation) คือ การวัดความพึงพอใจหลัง การใช้ระบบแนะนำการเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อประกอบการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โดยมีค่าประสิทธิภาพของระบบควรมีการวัดความพึงพอใจหลังการใช้ระบบอยู่ในระดับไม่ ต่ำกว่า ระดับดี หรือคะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับสำรวจต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบ ไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 50 คน โดยทำการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Selection)

5. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของสื่อหลังการทดลอง (Post-Observation) โดยการวัดความพึงพอใจหลังการใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

5.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจหลังการใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.1 แบบสำรวจความต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ นำแบบสำรวจความต้องการสื่อแนะนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ หรือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ไม่ต่ำกว่า 0.66 แล้วปรับปรุงคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้จริง (Try out) กับผู้ไม่ได้ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ ผลการคำนวณความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.87

6.2 แบบประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามของผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ นำแบบประเมินคุณภาพสื่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบดัชนีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ หรือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ไม่ต่ำกว่า 0.66 แล้วปรับปรุงคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้จริง (Try out) กับผู้ไม่ได้ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ ผลการคำนวณความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.89

6.3 สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีประสิทธิภาพของสื่อ $(E1/E2) = 100.00$

6.4 แบบประเมินความพึงพอใจการใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นำแบบประเมินความพึงพอใจไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ หรือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of

Item-Objective Congruence : IOC) ไม่ต่ำกว่า 0.66 แล้วปรับปรุงคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้จริง (Try out) กับผู้ไม่ได้ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ ผลการคำนวณความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.84

7.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

7.1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์สำรวจความต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในเดือน พฤศจิกายน 2563

7.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์นางสาวปิยะมาพร เลหาดีรานนท์ นิสิตหลักสูตรปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ การส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุมัทนา กลางคาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นตัวแทนสื่อสาริตขั้นตอน การใช้ระบบ iThesis

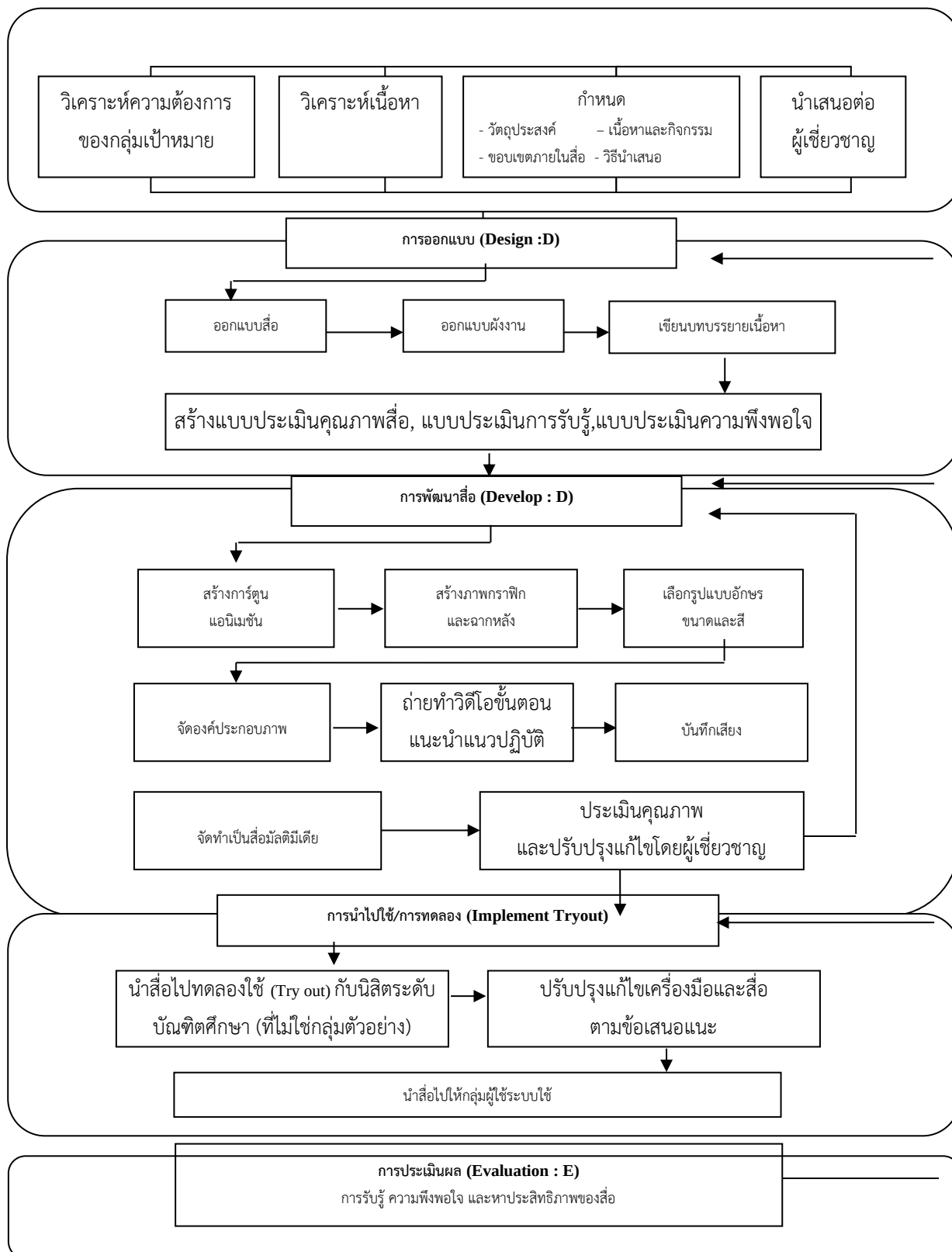
7.3 นำหนังสือเรียนเชิญบุคคลเป็นกลุ่มผู้ประเมินคุณภาพสื่อ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน คือด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และด้านออกแบบ จำนวน 3 ท่าน ในเดือน มกราคม 2564

8. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กระบวนการออกแบบและการสร้างสื่อจากการประยุกต์ใช้จากแนวความคิดของ ADDIE Model 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ (Analyze) ขั้นที่ 2 การออกแบบ (Design) ขั้นที่ 3 การพัฒนาสื่อ (Develop) ขั้นที่ 4 การนำไปใช้/การทดลอง (Implement Tryout) ขั้นที่ 5 การประเมินและปรับปรุงแก้ไข (Evaluate and Revise) รายละเอียด ดังแผนภาพที่ 1 (วัชรพล บุญศรี, 2557 : 22)



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผลการสำรวจความต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูล		ความถี่ (N=50)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	14	30.00
	หญิง	36	70.00
2. สถานะผู้ให้ข้อมูล	ผู้บริหารบัณฑิตวิทยาลัย	3	10.00
	นิสิตระดับปริญญาโท	30	66.70
	นิสิตระดับปริญญาเอก	17	23.30
3. อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	24	36.70
	31 - 50 ปี	19	53.30
	51 ปีขึ้นไป	7	10.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลความต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) คือ ผู้บริหารบัณฑิตวิทยาลัย และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.00) เป็นนิสิตระดับปริญญาโท (ร้อยละ 66.70) มีอายุ 31-50 ปี (ร้อยละ 53.30)

ตารางที่ 2 ระดับความต้องการพัฒนาสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส ((iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการออกแบบรูปแบบสื่อ

ประเด็นที่ 2 ด้านการออกแบบรูปแบบสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา		ระดับความต้องการอันดับที่			สรุประดับความต้องการอันดับที่
		1	2	3	
2.1 รูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ : เป็นสื่อที่มีการพิมพ์เป็นอักษร เช่น คู่มือ หนังสือ	จำนวน	4	11	15	3
	ร้อยละ	13.33	36.67	50.00	
	จำนวน		17	13	2

2.2 รูปแบบสื่อประเภทเสียง : เป็นสื่อที่มีเฉพาะเสียง บรรยาย เช่น เทป ซีดี	ร้อยละ		66.67	33.33	
2.3 รูปแบบสื่อมัลติมีเดีย : เป็น สื่อที่มีรูป เสียง ภาพการ เคลื่อนไหว วิดีโอ และมีการ เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์	จำนวน	26	3	1	1
	ร้อยละ	86.67	10.00	3.33	
2.3.1 ผู้ให้ข้อมูลต้องการให้มีสื่อใดต่อไปนี้ ในระบบแนะนำการเผยแพร่ผลงานวิจัย (เลือกได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)					
1) สื่อที่มีข้อความ รูปภาพ เสียง ประกอบการบรรยาย	14	23.33		3	
2) สื่อ VDO สาทิตขั้นตอน แนะนำตามเนื้อหา	24	40.00		1	
3) มีการ์ตูนแอนิเมชันใน รูปแบบ 2 มิติเป็นตัวเล่า เรื่อง	22	36.67		2	
2.3.2 ผู้ให้ข้อมูลต้องการรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติ ใดเป็นตัวเล่าเรื่อง (เลือก 1 ตัวเลือก เท่านั้น)					
1) ตัวการ์ตูนแอนิเมชันที่ 1 	13	43.33		2	
2) ตัวการ์ตูนแอนิเมชันที่ 2 	17	56.67		1	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับ
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ด้านการออกแบบรูปแบบสื่อเรียงลำดับจากอันดับ 1 ถึง 3 ตามลำดับ ดังนี้

อันดับที่ 1 รูปแบบสื่อมัลติมีเดีย : เป็นสื่อที่มีรูป เสียง ภาพการเคลื่อนไหว วิดีโอ และมีการ
เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์

อันดับที่ 2 รูปแบบสื่อประเภทเสียง : เป็นสื่อที่มีเฉพาะเสียงบรรยาย เช่น เทป ซีดี

อันดับที่ 3 รูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ : เป็นสื่อที่มีการพิมพ์เป็นอักษร เช่น คู่มือ หนังสือ

กรณี ผู้ให้ข้อมูลเลือกรูปแบบสื่อมัลติมีเดียเป็นอันดับที่ 1 มีความต้องการให้มีสื่อในระบบแนะนำการเผยแพร่ผลงานวิจัย เรียงลำดับจากอันดับที่ 1 ถึง 3 ตามลำดับ ดังนี้

อันดับที่ 1 VDO สานิตขั้นตอนแนะนำตามเนื้อหา

อันดับที่ 2 สื่อที่มีข้อความ รูปภาพ เสียง ประกอบการบรรยาย

อันดับที่ 3 มีการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติเป็นตัวเล่าเรื่อง

และผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติ คือ ตัวการ์ตูนแอนิเมชันที่ 2 เป็นตัวเล่าเรื่อง

ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการสำรวจความต้องการสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มากำหนดเนื้อหา และการออกแบบรูปแบบสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาและและกิจกรรม (Content and Activities Analysis) และขอบข่ายภายในสื่อ โดยกำหนดวิธีการนำเสนอ (Pedagogy/Scenario) แบ่งเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 หลักการทั่วไปในการใช้ระบบไอทีลิส หรือ Integrated Thesis & Research Management System (iThesis)

กิจกรรมที่ 2 การใช้งาน iThesis Add-in

กิจกรรมที่ 3 การใช้งานเว็บพอร์ทัล (Web Portal)

กิจกรรมที่ 4 เทคนิคการเขียนบทนิพนธ์ด้วยระบบไอทีลิส (iThesis)

กิจกรรมที่ 5 การใช้งาน Mendeley

กิจกรรมที่ 6 เมนูสำรวจแบบประเมินระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. การออกแบบ

2.1 ออกแบบระบบ ผู้วิจัยออกแบบรูปแบบของสื่อโดยใช้รูปแบบสื่อมัลติมีเดีย ที่มีทั้งข้อความ รูปภาพ ประกอบการบรรยายเนื้อหา และวิดีโอในการแนะนำเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติเป็นตัวเล่าเรื่อง ดังภาพประกอบ 3 และมีการเผยแพร่ในเว็บ <https://grad.msu.ac.th/ithesis/>



ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติ

2.2 ออกแบบผังงาน (flowchart) ผู้วิจัยออกแบบผังงาน และเขียนบทบรรยายจากโครงร่างเนื้อหา เพื่อให้เห็นภาพรวมในการพัฒนาสื่อ โดยกำหนดประเด็นแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ทั้ง 6 กิจกรรม กำหนดบทพูดของตัวการ์ตูน และคำบรรยายประกอบภาพเคลื่อนไหวแล้ว

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

ประเด็นด้านเนื้อหา	ระดับคุณภาพ (N = 3 คน)	
	μ	σ
1. เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	5.00 ¹	0.00
2. ความถูกต้องของเนื้อหา	4.67 ¹	0.58
3. เนื้อหาเข้าใจง่าย	4.67 ¹	0.58
4. รายละเอียดเนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้ใช้ระบบ	4.67 ¹	0.58
5. สรุปเนื้อหาได้ชัดเจน	4.67 ¹	0.58
6. ให้การแนะนำเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและหลักการทั่วไปในการกำหนดรูปแบบเขียนบทนิพนธ์ในระบบ (iThesis) ได้ถูกต้อง เหมาะสม	4.67 ¹	0.58
7. ให้การแนะนำเกี่ยวกับการติดตั้งระบบไอทีซิส (iThesis) ได้ถูกต้อง เหมาะสม	4.67 ¹	0.58
8. ให้การแนะนำเกี่ยวกับแนะนำการใช้งานเว็บพอร์ทัล (Web Portal) ได้ถูกต้อง เหมาะสม	4.67 ¹	0.58
9. ให้การแนะนำเกี่ยวกับการเขียนรูปเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยระบบไอทีซิส (iThesis) ได้ถูกต้อง เหมาะสม	4.67 ¹	0.58
10. ให้การแนะนำเกี่ยวกับการใช้งาน Mendeley ได้ถูกต้อง เหมาะสม	4.67 ¹	0.58

11. ให้การแนะนำเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) โดยรวมได้ ถูกต้อง เหมาะสม	4.67 ¹	0.58
โดยรวม	4.70 ¹	0.26

¹ มีระดับความคิดเห็นเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมและรายข้อทุกข้อคุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีโดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ข้อ 1 เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($\mu = 5.00$) และรองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 10 ข้อ ($\mu = 4.67$) ตามรายละเอียดตารางข้างต้น

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

ประเด็นด้านการออกแบบ	ระดับคุณภาพ (N = 3 คน)	
	μ	σ
1. ด้านภาพและตัวอักษร	4.87 ¹	0.12
1.1 ความสวยงามของภาพ	5.00 ¹	0.00
1.2 ความเหมาะสมของภาพในด้านการสื่อความหมาย	5.00 ¹	0.00
1.3 ความเหมาะสมของตัวอักษรทั้งขนาด และปริมาณ	4.67 ¹	0.58
1.4 ความเหมาะสมของตำแหน่งตัวอักษรและ รูปภาพกับขนาดของจอภาพ	4.67 ¹	0.58
1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและตัวอักษร	5.00 ¹	0.00
2. ด้านเสียงและภาษา	4.67 ¹	0.34
2.1 ความชัดเจนของเสียงประกอบ	4.67 ¹	0.58
2.2 ความเหมาะสมของเสียงดนตรีและเสียงประกอบอื่นๆ	4.67 ¹	0.58
2.3 ความเหมาะสมของระดับเสียงดนตรีและเสียงประกอบอื่นๆ	4.67 ¹	0.58
3. ด้านระยะเวลาในการใช้ระบบ	4.78 ¹	0.19
3.1 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการ ใช้ระบบโดยรวม	4.67 ¹	0.58
3.2 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการแนะนำเกี่ยวกับหลักการทั่วไปในการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis)	5.00 ¹	0.00

3.3 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการแนะนำเกี่ยวกับ การติดตั้ง ithesis Add-inของระบบไอทีลิส (iThesis)	4.33 ²	0.58
3.4 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานเว็บ พอร์ทัล (Web Portal)	4.67 ¹	0.58
3.5 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการเขียน บทนิพนธ์ด้วยระบบไอทีลิส (iThesis)	5.00 ¹	0.00
3.6 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการแนะนำเกี่ยวกับการใช้งาน Mendeley	5.00 ¹	0.00
โดยรวม	4.77 ¹	0.21

¹ มีระดับความคิดเห็นเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ² มีระดับความคิดเห็นเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบมีความคิดเห็นต่อสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านการออกแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายได้โดยด้านทั้ง 3 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเรียงลำดับจากด้านมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านภาพและตัวอักษร ($\mu = 4.87$) ด้านระยะเวลาในการใช้ระบบ ($\mu = 4.78$) และด้านเสียงและภาษา ($\mu = 4.67$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจการใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีลิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตารางที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ใช้สื่อของสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ข้อมูล		ความถี่ (N = 50 คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	14	28.00
	หญิง	36	72.00
2. สถานภาพผู้ใช้สื่อ	นิสิตปริญญาโท	33	66.00
	นิสิตปริญญาเอก	17	34.00
3. อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	19	38.00
	31 - 50 ปี	24	48.00
	51 ปีขึ้นไป	7	14.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ใช้สื่อเป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.0 เป็นนิสิตปริญญาโท ร้อยละ 66.00 และมีอายุ 31-50 ปี ร้อยละ 48.00

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อหลังการใช้สื่อแนะนำการใช้ระบบ ไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประเด็นความพึงพอใจ	ปริญญาเอก (N =33)		ปริญญาโท (N =17)		โดยรวม (N =50)	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ
1. ด้านเนื้อหา	4.51 ¹	0.61	4.25 ²	0.55	4.42 ²	0.60
1.1 เนื้อหาที่นำเสนอในสื่อมีความน่าเชื่อถือ	4.52 ¹	0.62	4.06 ²	0.66	4.36 ²	0.66
1.2 เนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ในระบบ iThesis ได้	4.52 ¹	0.62	4.53 ¹	0.62	4.52 ¹	0.61
1.3 เนื้อหาสามารถนำไปแก้ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์ในระบบ iThesis ได้	4.48 ²	0.67	4.18 ²	0.53	4.38 ²	0.64
2. ด้านภาษาที่ใช้	4.42 ²	0.55	4.20 ²	0.61	4.35 ²	0.58
2.1 ภาษาที่ใช้ในการกำหนดหัวข้อมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.39 ²	0.56	4.24 ²	0.75	4.34 ²	0.63
2.2 ภาษาที่ใช้ในการสื่อวิดีโอมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.39 ²	0.66	4.18 ²	0.73	4.32 ²	0.68
2.3 ประโยคและภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับผู้ใช้	4.48 ²	0.57	4.18 ²	0.53	4.38 ²	0.57
3. ด้านการออกแบบสื่อ	4.35 ²	0.56	4.10 ²	0.57	4.27 ²	0.57
3.1 ความเหมาะสมในการจัดการรูปแบบการนำเสนอสื่อ	4.45 ²	0.62	4.12 ²	0.78	4.34 ²	0.69
3.2 ความเหมาะสมของหัวข้อ ข้อมูล ภาพ สี และขนาดตัวอักษร	4.36 ²	0.60	4.06 ²	0.56	4.26 ²	0.60
3.3 ความเหมาะสมของเสียง ระยะเวลาในการนำเสนอสื่อวิดีโอ	4.24 ²	0.61	4.12 ²	0.60	4.20 ²	0.61
4. ด้านการใช้งาน	4.52 ¹	0.61	4.42 ²	0.51	4.49 ²	0.59
4.1 เมนูง่ายต่อการใช้งาน	4.59 ¹	0.57	4.62 ¹	0.51	4.60 ¹	0.55

4.2 สื่อมีความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลที่สนใจและต้องการค้นหา	4.44 ²	0.58	4.23 ²	0.60	4.38 ²	0.59
โดยรวม	4.45 ²	0.54	4.24 ²	0.50	4.38 ²	0.54

¹ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ² มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ใช้สื่อโดยส่วนรวมและจำแนกตามระดับปริญญาเอกและปริญญาโทหลังใช้สื่อมีความพึงพอใจเกี่ยวกับสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ด้านการใช้งาน ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านการออกแบบสื่อ

กล่าวโดยภาพรวม พบว่า 1) สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่พัฒนาเป็นรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย ที่มีทั้งข้อความ รูปภาพประกอบการบรรยายเนื้อหา และวิดีโอในการแนะนำเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยมีการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติเป็นตัวเล่าเรื่อง และมีการเผยแพร่ในเว็บ <https://grad.msu.ac.th/ithesis/> และผลการประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านเนื้อหาโดยรวมและรายข้อทุกข้อคุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการออกแบบประเมินคุณภาพสื่อด้านการออกแบบโดยรวม และรายด้านทั้ง 3 ด้าน คุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้สื่อ พบว่า ผู้ใช้สื่อโดยส่วนรวมและจำแนกตามระดับปริญญาเอกและปริญญาโทหลังใช้สื่อมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด และรองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านการใช้งาน ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านการออกแบบสื่อ และมีข้อเสนอแนะคือควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขการใช้ระบบกรณีปัญหาที่พบบ่อย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำมาประกอบการอภิปรายผล เป็นลำดับได้ดังนี้

1) สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่พัฒนาเป็นรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย ที่มีทั้งข้อความ รูปภาพประกอบการบรรยายเนื้อหา และวิดีโอในการแนะนำเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยมีการ์ตูนแอนิเมชันในรูปแบบ 2 มิติเป็นตัวเล่าเรื่อง และมีการเผยแพร่ในเว็บ <https://grad.msu.ac.th/ithesis/> และผลการประเมินคุณภาพสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านเนื้อหาโดยรวมและรายข้อทุกข้อคุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ

ด้านการออกแบบประเมินคุณภาพสื่อด้านการออกแบบโดยรวม และรายด้านทั้ง 3 ด้าน คุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมา 2 อันดับ คือ ด้านภาพและตัวอักษร ด้านระยะเวลาในการใช้ระบบ และด้านเสียงและภาษาตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิมพ์ชนก สุวรรณศรี, ไพโรจน์ สุวรรณศรี และกิตติศักดิ์ โชติเดชานรงค์, 2561 : 43-57) พบว่า คุณภาพของสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชอย่างง่าย ที่มีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน อยู่ในระดับคุณภาพดี คือ การลำดับขั้นตอนของเนื้อหา และการนำเสนอวิดีโอ การแสดงตัวอักษร การแสดงตัวการ์ตูน ภาพเคลื่อนไหว การแสดงผลของเสียง และสอดคล้องกับ (อรไท สีหาบุญมี, 2561 : 67) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่มีความคิดเห็นต่อระบบโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เช่น เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของเนื้อหา เนื้อหาเข้าใจง่าย รายละเอียดเนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้ใช้ระบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบมีความคิดเห็นต่อระบบด้านการออกแบบโดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านเสียงและภาษา และด้านระยะเวลาในการใช้ระบบ และมีความคิดเห็นต่อระบบด้านภาพและตัวอักษรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ (ปรเมศวร์ สิริสุรภักดิ์, ธารสวรรค์ เตชะไตรภพ และบริบูรณ์ ขอบทำดี, 2561 : 49-62) พบว่า สื่อมัลติมีเดียคอมพิวเตอร์ที่พัฒนามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก คือ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านการใช้ตัวอักษรและสี

2) ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้สื่อ พบว่า ผู้ใช้สื่อโดยส่วนรวมและจำแนกตามระดับปริญญาเอกและปริญญาโทหลังใช้สื่อมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับสื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด และรองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านการใช้งาน ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านการออกแบบสื่อ และมีข้อเสนอแนะคือควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขการใช้ระบบกรณีปัญหาที่พบบ่อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภินิภา จิตรกร, 2560 : 145-158) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีคำอธิบายเนื้อหาในสื่อมีความชัดเจนดี นักศึกษาได้รับความรู้ที่เกี่ยวกับคำศัพท์พื้นฐานทางการออกแบบมากขึ้น และนักศึกษาสามารถใช้คำศัพท์ภาษามือทางการออกแบบได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับ (อรไท สีหาบุญมี, 2561 : 67) พบว่า ผู้ใช้ระบบมีระดับความพึงพอใจหลังใช้ระบบ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ด้านการใช้งาน : เมนูง่ายต่อการใช้งาน มีความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลที่น่าสนใจและต้องการค้นหา ด้านการออกแบบ : มีการจัดการระบบ ปริมาณของหัวข้อ/ข้อมูล/ภาพ ขนาดตัวอักษรเหมาะสม ด้านการใช้ภาษา : มีความชัดเจน ประโยคและภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับผู้ใช้ และด้านเนื้อหา : มีคุณค่าต่อความจำเป็นและการแก้ปัญหาที่เห็นผลตามลำดับ

โดยสรุป สื่อแนะนำการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ออนไลน์ให้กับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ได้

ตลอดเวลา และเป็นระบบสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

บัณฑิตวิทยาลัย หน่วยงาน หรือคณะที่จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถนำระบบแนะนำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ของคณะหรือหน่วยงาน เพื่อให้ นิสิต อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา บุคลากร หรือผู้สนใจได้รับชม และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ตลอดเวลา ซึ่งจะสามารถลดปัญหาความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบไอทีซิส (iThesis) ได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนาให้ระบบสามารถรองรับการใช้งานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยี 5G หรือ 5th Generation

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132. ตอนพิเศษ 295 ง. หน้า 12-24. ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2558. ประกาศ ณ วันที่ 7 ตุลาคม 2558.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2562). *คู่มือสำหรับนิสิตนักศึกษาโปรแกรมการบริหารจัดการ*. ขอนแก่น: คลังนานา.
- ปรเมศวร์ สิริสุรภักดี, ธารตะวัน เตชะไตรภพ และบริบูรณ์ ชอบทำดี. (2561). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียคอมพิวเตอร์ เรื่อง หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพุทธไธสวรรัย. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*. 4 (1), 49-62.
- พิมพ์ชนก สุวรรณศรี, ไพโรจน์ สุวรรณศรี และกิตติศักดิ์ โชติเดชานรงค์. (2561). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียสำหรับการอบรมการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชอย่างง่ายสำหรับนักเรียน. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*. 12 (2), 43-57.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2545). *การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราเรียน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- วัชรพล วิบูลยศรีน. (2557). หลักการออกแบบการสอนบนเว็บตามแบบจำลอง ADDIE เพื่อการสอนสนทนาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับชาวต่างชาติ. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 6 (12), 192-205.
- อภินิศา จิตรกร. (2562). การจัดการเรียนรู้ศิลปะตามแนวคิดพหุสัมพันธ์รวมของนักเรียนแบบสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมผลงานศิลปะเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 1 (17), 49-62.
- อรไท สีหาบุญมี. (2561). *การพัฒนาระบบแนะนำการเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อประกอบการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. งานวิจัยบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบ
โครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
**The Development of Flipped Classroom Model Together through Google
Classroom Research for Learning Development Course**

มงคล จิตรโสภิน

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Mongkon Jittrasopin

Pathumthani University, Thailand

E-mail: mongkon.j@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ภาควิชาการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การเตรียมการ (2) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Class room และ (3) การประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น นักศึกษามีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้; ห้องเรียนกลับด้าน; การเรียนรู้แบบโครงงาน; การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

Abstracts

The objectives of this research were 1) to develop and evaluate the flipped classroom in conjunction with project-based learning through Google Classroom, 2) to compare the academic achievement of students after learning with developed learning model, and 3) to study the satisfaction of students learning with developed learning model. The population used in the study at the time consisted of student for Graduate diploma program in teaching profession. The second semester, academic year 2020, consisted of 60 students. The research instruments were: learning management plan the statistical achievement test and satisfaction assessment form used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test dependent.

The results showed that 1) the learning management model consisted of 3 components: (1) preparation, (2) flipped classroom in conjunction with project-based learning through Google Classroom and (3) Evaluation. The results of the assessment of the appropriateness of the learning management model by the experts found that the learning management model developed by the experts was of a high level of overall suitability. Developed with a statistically significantly higher learning achievement after school than before at the .05 level. 3) the flipped classroom in conjunction with project-based learning through Google Classroom Research for Learning Development courses, the overall satisfaction of the students was at a high level.

Keywords: Learning Management Model; The Classroom is Reversed; Project-Based Learning; Research for Learning Development

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทยมีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้น มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้นำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในด้านการบริหารงานในโรงเรียน การพัฒนาสื่อการสอนเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียน การใช้ห้องเรียนออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายช่องทางสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ เช่น การใช้ห้องเรียนออนไลน์ของ Google for education หรือที่เรียกกันว่า Google classroom ซึ่งเป็นห้องเรียนออนไลน์ที่ได้รับความนิยมใช้ในหลายมหาวิทยาลัย และหลายๆ โรงเรียนได้นำเอาบริการของห้องเรียนออนไลน์ผ่าน Google classroom มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เหมือนกับที่มหาวิทยาลัยปทุมธานีก็นำห้องเรียนออนไลน์ของ Google For Education มาใช้สำหรับให้บริการอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งได้รับผลตอบรับอย่างดีจากผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามระบบการศึกษาของไทยก็ยังคงมีจุดอ่อนในด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในการพัฒนาระบบการศึกษานั้น รัฐบาลหรือผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านความรู้และทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตนตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละระดับ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพลัด, 2560 : 118-127) อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ของครู นอกจากจะเป็นผู้บรรยายในชั้นเรียนแล้วก็ต้องมีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบนำมาจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมและครูเป็นเพียง

ที่ปรึกษา เช่น ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางของการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่สอดคล้องกับการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ (เชิญชวน สุวรรณพานิช, 2556 : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัฐบาลที่ต้องการให้การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นตามสภาพและความสนใจของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รวมถึงสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ห้องเรียนกลับด้านเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยพัฒนาการสอนในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ (กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพลัด, 2560 : 118-127)

รูปแบบของห้องเรียนกลับด้านประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่หนึ่ง คือ การกำหนดยุทธวิธีเพิ่มพูนประสบการณ์โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะวิธีการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อเรียนเนื้อหาโดยอาศัยวิธีการที่หลากหลาย เช่น เกมส์ สถานการณ์จำลอง สื่อปฏิสัมพันธ์ การทดลอง และงานด้านศิลปะต่างๆ องค์ประกอบที่สอง คือ การสืบค้นเพื่อให้เกิดมโนทัศน์รวบยอด (Concept exploration) โดยครูผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะให้กับผู้เรียนจากสื่อหรือกิจกรรมออนไลน์ หลากหลายประเภท เช่น การใช้เว็บไซต์ หรือสื่อออนไลน์ การสนทนา (Chat) องค์ประกอบที่สาม คือ การสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายโดยผู้เรียนเป็นผู้บูรณาการสร้างองค์ความรู้จากสื่อที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างกระดานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ (Blogs) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ และกระดานสำหรับอภิปรายแบบออนไลน์ (Social networking & discussion boards) และประการสุดท้าย คือ การสาธิต การจำลองสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ (Demonstration & application) เป็นการสร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนเองในเชิงสร้างสรรค์ โดยจัดทำเป็นโครงงาน (Project) และผ่านกระบวนการนำเสนอ (Presentations) ที่เกิดจากการรังสรรค์งานเหล่านั้น (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556 : ออนไลน์) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นวิธีการเรียนรู้หรือการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนสนใจหรืออยากหาคำตอบ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอน มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษา จนในที่สุดผู้เรียนจะเป็นผู้ค้นพบคำตอบนั้น และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ค้นพบแก่สาธารณชน การเรียนรู้แบบโครงงานผู้เรียนจะได้รับความรู้ในเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าในการทำโครงงานสร้างความรู้หรือสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเองตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ทั้งแนวคิดหลักของสาระการเรียนรู้ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในเชิงความคิดหรือการได้ชิ้นงาน โดยผ่านการสืบเสาะหาความรู้ซึ่งเป็นกระบวนการในการเรียนรู้

การเรียนการสอนในรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการบรรยายในรายวิชามากกว่าการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติที่พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ทำให้ไม่ได้เน้นการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในผลงานวิจัย ประกอบกับระยะเวลาในการเรียนไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมและได้รับความนิยม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่า 70 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 68.98 และจากผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.68) และ พบว่าผู้เรียนต้องการให้ปรับวิธีการสอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และลดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น อีกทั้งในช่วงนี้เป็นช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถเข้าในสถานศึกษาได้ ดังนั้น การนำแนวคิดการเรียนรู้สมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการสอน อย่างเช่น แนวคิดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) (Bergmann, J., & Sams, A., 2012 : 42) ผู้ค้นพบวิธีการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน กล่าวว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยนำช่องทางการเรียนรู้ของเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์เป็นเครื่องมือสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากที่บ้านและทำการบ้านที่โรงเรียน หรือรับการถ่ายทอดวิชาความรู้ที่บ้านแล้วมาสร้างความรู้ต่อยอดจากวิชาที่รับถ่ายทอดมาให้เป็นความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ซึ่งจะให้เกิดการเรียนรู้ที่มีพลังและเกิดทักษะแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นรายวิชาบังคับของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) ที่ต้องศึกษาเนื้อหาต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎี รูปแบบการวิจัย การออกแบบการวิจัย กระบวนการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน และได้ปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยใช้งานง่าย คือ Google Classroom ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ออกแบบเพื่อให้ครูผู้สอนประหยัดเวลาในการจัดการเรียนการสอนและการสื่อสารกับผู้เรียนได้มากขึ้น ช่วยให้ผู้สอนสร้างและเก็บงานโดยไม่ต้องสิ้นเปลืองทรัพยากร เทคโนโลยีดังกล่าวมีความเหมาะสมทั้งต่อตัวผู้เรียนและผู้สอนตลอดจนในแง่ของการใช้งาน ความคุ้มค่า คุ้มค่าและประสิทธิภาพในการประเมินผล

ดังนั้น การจัดการการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านรวมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ในการฝึกคิด ฝึกปฏิบัติของผู้เรียน และตอบโจทย์ของการจัดการเรียนการสอนในการวิจัยทางการศึกษาที่ต้องการฝึกให้ผู้เรียน คิด วางแผน ลงมือปฏิบัติ และนำเสนอผลงานได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านรวมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยนำห้องเรียนออนไลน์แบบ Google classroom มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ผู้เรียนสามารถฝึกทบทวนซ้ำๆ ได้ มีเนื้อหาบทเรียนให้ศึกษาสามารถส่งการบ้านและทำแบบทดสอบรวมถึงชิ้นงานได้ โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์และผู้เรียนตลอดเวลาที่ผู้เรียนมีข้อสงสัย ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ระบบออนไลน์ได้ด้วยคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟนได้ และผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านรวมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและลดความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในชีวิตวิถีใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีโอกาสพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Embedded Design) เพื่อให้การวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างครบถ้วน โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 15 สัปดาห์ รวม 45 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.33 ถึง 0.70 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามที่ดีควรมีค่าตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป (มณฑชัย เทียนทอง, 2554 : 45) ค่าความยากง่ายรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.70 ข้อคำถามที่ถือว่ามีความยากง่ายใช้ได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับทดสอบโดยวิธีหาความคงที่ภายในโดยใช้ KR-20 มีค่าเท่ากับ 0.87 สูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ 0.60 3) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ 4) แบบวัดระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการ

จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและแบบวัดระดับความพึงพอใจที่มีคุณภาพอ้างอิงจากงานวิจัยของ (ศิริพล แสณบุญส่ง, 2559: 35) และ (ศิริพล แสณบุญส่ง, 2560 : 137) นำมาปรับเปลี่ยนข้อความบางหัวข้อให้สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8325

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนการพัฒนาที่มีความเป็นระบบตาม ADDIE Model 5 ขั้นตอน (มนต์ชัย เทียนทอง, 2554 : 50) ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านและการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ Google Classroom จากคำอธิบายรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คือ ทฤษฎี รูปแบบ การวิจัย การออกแบบการวิจัย กระบวนการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน จากนั้นสร้างห้องเรียนออนไลน์โดยใช้ Google classroom และให้รหัสผ่านแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเข้ามาเรียนได้

2. ขั้นการออกแบบ (Design) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

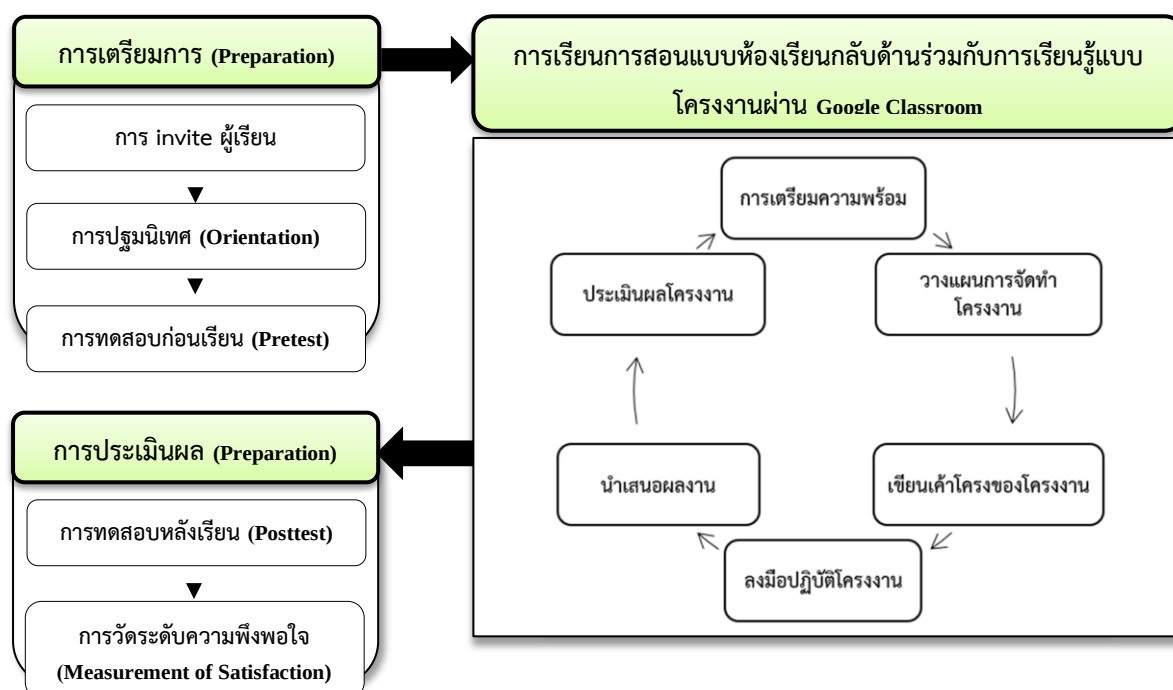
2.1 ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยสอดคล้องไว้กับแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดทั้งภาคเรียน 2/2563 และแสดงไว้ในห้องเรียนออนไลน์ Google classroom โดยในขั้นนี้ผู้เรียนจะศึกษาจากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละบทของรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2.2 ออกแบบหลักการใช้ Google Classroom ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นคู่มือของมหาวิทยาลัย

2.3 ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ตามผลการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการ 2) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ Google Classroom และ 3) การประเมินผล

2.4 ออกแบบการวัดและประเมินผล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. ขั้นการพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน จากผลการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ ในรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการ 2) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom และ 3) การประเมินผล ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จากภาพที่ 1 มีรายละเอียดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

3.1 การเตรียมการ (Preparation) เป็นองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนสัปดาห์แรกของการเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยมีขั้นตอนย่อยดังนี้

1) การปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการเรียน วันเวลาเรียน วิธีการเรียนรู้ด้วยระบบการจัดการเรียนรู้ เทคโนโลยีที่ใช้ และการประเมินผลการเรียน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

2) การลงทะเบียนในระบบ (Registration) เป็นการแนะนำวิธีการเข้าเรียนในระบบ การตอบคำถามและปฏิสัมพันธ์ การพิมพ์ข้อความสื่อสารกันในระบบ และการใช้งานคำสั่งต่างๆ ในระบบ

3) การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เป็นการให้ผู้เรียนทดสอบก่อนเรียนในระบบ Google Classroom ด้วยแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือกที่พัฒนาขึ้น จำนวน 60 ข้อ

3.2 การจัดการเรียนรู้ (Learning) เป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการผ่าน Google Classroom เมื่อผู้เรียนได้เข้ามาศึกษาเนื้อหาและแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการแล้ว ผู้สอนก็จะกำหนดประเด็นในการจัดทำโครงการการวิจัยในชั้นเรียนคนละ 1 เรื่อง โดยให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจเพื่อไปจัดทำเป็น

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในช่วงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม (Exploring the ideas: E) ผู้สอนจัดเตรียมขอบเขตของโครงการและแหล่งข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนการจัดทำโครงการ (Starting plan for the project: S) ผู้เรียนออกแบบโครงการ ผู้สอนทบทวนความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการทำโครงการ

ขั้นที่ 3 ขั้นเขียนเค้าโครงของโครงการ (Creating an outline: C) ผู้เรียนวางแผนขั้นตอนการทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน ระยะเวลาการทำโครงการ

ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติโครงการ (Analyzing information to do the project: A) ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ผู้สอนอาจให้คำปรึกษาหรือร่วมแก้ปัญหาพร้อมกับผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอผลงาน (Presenting: P) ผู้เรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบที่กำหนด

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลโครงการ (Evaluating the project: E) ผู้สอนใช้การประเมินในรูปแบบของรูบรีค (Rubric) เพื่อประเมินทักษะการนำเสนอ

3.3 การประเมินผล (Evaluation) เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ครบทุกหน่วยเรียนตามขั้นตอนผ่าน Google Classroom ที่ผู้สอนจัดให้แล้ว จากนั้นผู้สอนทำการประเมินผลโดยแบ่งผลการประเมินดังนี้

1) การทดสอบหลังเรียน (Posttest) เป็นการให้ผู้เรียนทดสอบหลังเรียนใน Classroom ด้วยแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือกที่พัฒนาขึ้น จำนวน 60 ข้อ

2) การวัดระดับความพึงพอใจ (Measurement of Satisfaction) ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินวัดระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน รวม 23 หัวข้อประเมิน

4. ขั้นการนำไปทดลองใช้ (Implement) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน ระยะเวลาทดลองจำนวน 15 สัปดาห์ แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) นำผลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นกับกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ แล้วสรุปผลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการสอนในชั่วโมงตามตารางสอนของสำนักวิชาการและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการแจ้งนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2563 ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ผู้วิจัย

ดำเนินการสอนตามตารางปกติที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนตามตารางสอน จำนวน 15 สัปดาห์ และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกิจกรรมพร้อมกับเก็บข้อมูลการวิจัยตามเครื่องมือที่ได้สร้างไว้อย่างครบถ้วน มีการวัดผลประเมินผลด้วยการสอบเก็บคะแนนกลางภาคและปลายภาค การตัดสินผลการเรียนเรียนตามปกติ 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาประเมินตามความเป็นจริง 4) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์คะแนนระดับค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content analysis) แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าคะแนนการประเมิน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 107)

5 หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมพอใช้

2 หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรพัฒนา

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ค่าคะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าคะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ค่าคะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมพอใช้

ค่าคะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ค่าคะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง ควรพัฒนา

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้รูปแบบการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของความคิดเห็น และค่าทางสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content analysis) มีค่าคะแนนการประเมิน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 112)

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

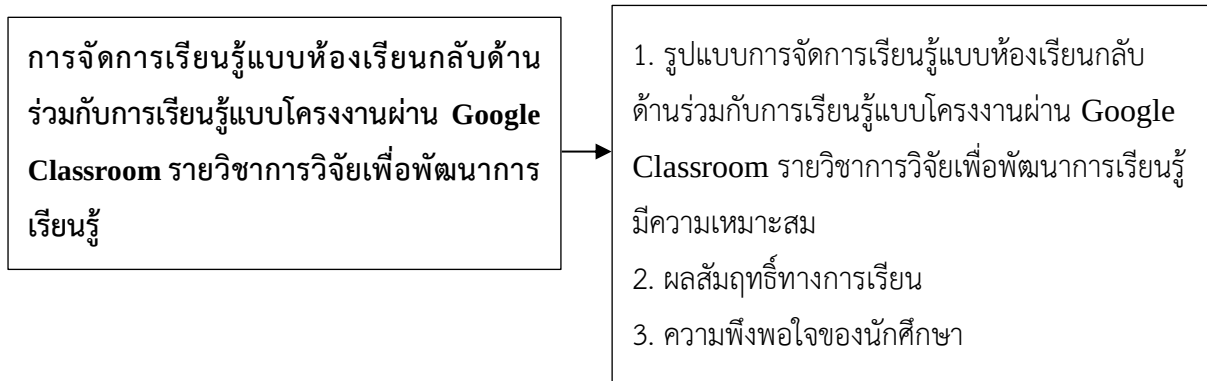
โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

- คะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
 - คะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก
 - คะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง
 - คะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย
 - คะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- แล้วนำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย



แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบ
โครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1
ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

รายการประเมิน	ความเหมาะสมของแผน		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. องค์ประกอบของรูปแบบ	3.67	.57	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้	4.00	.00	มาก
3. ความเหมาะสมสำหรับนำไปทดลองใช้	4.00	.00	มาก
4. สื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในบทเรียน	3.67	.57	มาก
5. ทบทวนเนื้อหาบทเรียนเองได้	3.67	.57	มาก
6. ความสะดวกในการเข้าถึงบทเรียน	4.33	.57	มาก
7. การเข้าถึงข้อมูล	4.00	.00	มาก
8. มีการอัปเดตข้อมูลที่ทันสมัย	3.67	.57	มาก
9. มีความสะดวกในการเรียนบทเรียน	4.00	.00	มาก
10. ความเหมาะสมของภาพและเนื้อหา	3.67	.57	มาก
11. ฝึกปฏิบัติเองได้	4.00	.00	มาก
12. นำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้	4.00	.00	มาก
13. สามารถเข้าใช้บทเรียนตามแผนได้ตลอดเวลา	4.00	.00	มาก
14. มีแบบทดสอบแต่ละบทเรียน	3.67	.57	มาก
15. มีการประเมินผลที่หลากหลาย	3.67	.57	มาก
รวมเฉลี่ย	3.86	.11	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสม
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .11)

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการ
จัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการ
วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	Σx	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	Sig.
ก่อนเรียน	60	60	2,190	36.92	5.07	1,202	25,446	27.04	0.000*
หลังเรียน	60	60	3,392	56.53	2.98				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($t = 27.04$, Sig. = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.93	.27	มาก
2. ด้านเนื้อหา	4.45	.33	มาก
3. ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	4.38	.34	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.08	.29	มาก
5. ด้านประโยชน์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	4.72	.26	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.31	.16	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.16) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 4 ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการ 2) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom และ 3) การประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบมีแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่เหมาะสมและได้รับการพัฒนาโดยผสานแนวคิดในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเน้นการบูรณาการทั้งกระบวนการและการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนได้เลือกประเด็นปัญหาที่ต้องการจะศึกษาด้วยตนเอง ศึกษาอย่างลุ่มลึกลงไปในเรื่องละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิดและแก้ปัญหา จนพบคำตอบที่ต้องการ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงได้ฝึกการใช้ทักษะต่างๆ และผู้เรียนยังต้องมีการนำเสนอกระบวนการศึกษาและผลงานต่อคนอื่น ดังที่ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2558 : 122-123) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเองอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างเป็นระบบ ใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดแก้ปัญหา (Thinking & Problem solving) ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาข้อมูล มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Computing & Media Literacy) และยังมีทักษะในการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communication Information & Media Literacy) สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะในการแก้ปัญหา (Problem solving) มีทักษะกระบวนการเคลื่อนไหวร่างกาย ฝึกความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการยอมรับในความรู้ความสามารถซึ่งกันและกันรู้จักทำงานร่วมกัน (Collaboration Teamwork) แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียนในการทำงาน เช่น การสังเกต ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียร เป็นคนมีเหตุผล รู้จักพึ่งพาตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity Innovation) และนำความรู้ความคิดหรือแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตหรือในสถานการณ์อื่นๆ ได้และการทำกิจกรรมในโครงงานในเป็นการสร้างประสบการณ์ตรง เป็นพื้นฐานทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career & Learning Self-reliance) และยังส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมและกระบวนการทัศน์ (Cross-cultural understanding) และตลอดเวลาของการทำกิจกรรม ผู้เรียนยังได้ใช้ทักษะการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคิดคำนวณ (Arithmetic) ต่างๆ อีก

ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เมธา อึ้งทอง, ผดุงชัย ภูพัฒน์ และชิตพล มังคลากุล, 2561 : 82) ได้วิจัยการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักวิชาชีวศร พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักวิชาชีวศร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์บทเรียน (2) วิธีการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย (2.1) เรียนทฤษฎีที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน (2.2) เรียนร่วมกับเพื่อนสอนเพื่อน (2.3) การระดมความคิด (Brain Storming) (2.4) การนำความรู้ มาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน และ (3) การประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบห้องเรียนกลับด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของ (กัญญาภัทร แสงแป้น, 2562 : 140) ได้วิจัยการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อสังคมเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาครู มีชื่อว่า “ESCAPE Model” มีองค์ประกอบ 5 ประการคือ หลักการ เนื้อหา กิจกรรม บทบาทผู้เรียนบทบาทผู้สอน และการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้มี 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Exploring the ideas: E) 2) ขั้นวางแผนการจัดทำโครงงาน (Starting plan for the project: S) 3) ขั้นเขียนเค้าโครงของโครงงาน (Creating an outline: C) 4) ขั้นลงมือปฏิบัติโครงงาน (Analyzing information to do the project: A) 5) ขั้นนำเสนอและแสดงโครงงาน (Presenting the project: P) 6) ขั้นประเมินผลโครงงาน (Evaluating the project: E) โดยที่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามีประสิทธิภาพเท่ากับ 70.75 / 70.10

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ได้นำเทคโนโลยี Google Classroom มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผู้เรียนสามารถศึกษาและทบทวนความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ทั้งยังได้นำเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS มีวิดิทัศน์สำหรับให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังได้นำบันทึกการสอนใน Meeting มาวางไว้ในคลาสรูมซึ่งผู้เรียนสามารถกลับมาทบทวนเนื้อหาและระบบ Google Classroom นี้เป็นระบบที่ผู้ใช้งานหรือผู้สอนสามารถอัปโหลดวิดิทัศน์การเรียนการสอนของตนเองหรือเลือกลิงก์จากเว็บไซต์อื่น เช่น YouTube หรือ TeacherTube เป็นต้น โดยกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด ทั้งยังสามารถเพิ่มคำถามให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับวิดิทัศน์ระหว่างศึกษา และวิเคราะห์ผลการเข้ามวิดิทัศน์ของผู้เรียนได้ อีกด้วย (Kleftodimos & Evangelidi, 2016 : 471-481 ; Mu & Paparas, 2016 : 45-53) ในระหว่างที่ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาความรู้ล่วงหน้าจากสื่อวิดิทัศน์ ผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำ และติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ชักถามข้อสงสัยในบทเรียน ทำแบบฝึกหัด หรือ

แบบทดสอบ เมื่อถึงคาบเรียนในชั้นเรียนผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่างๆ จากบทเรียนที่ผู้เรียนได้ศึกษามาแล้ว เพื่อฝึกทักษะ ฝึกแก้ปัญหา สร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชั้นเรียน รวมถึงการนำความรู้ไปใช้ (สุพัตรา อุตมั่ง, 2558 : 51) เป็นการทบทวนความรู้ด้วยตนเอง ลดเวลาเรียนในชั้นเรียนเปลี่ยนเป็นส่งเสริมผู้เรียนเกิดทักษะทางความคิด การฝึกปฏิบัติ และส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิริพล แสนบุญส่ง, 2560 : 133) ที่ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์สำหรับครูของนักศึกษาปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ (กัญญภัทร แสงแป้น, 2562 : 140) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบหลังการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ESCAPE Model) กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการพูดเพื่อการสื่อสารสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษผ่านการนำเสนอโครงงานภาษาอังกฤษหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานภาษาอังกฤษ (ESCAPE Model) โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากห้องเรียนกลับด้านเป็นการจัดการเรียนการสอนที่พลิกรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมโดยสิ้นเชิงจากการที่ผู้สอนคุ้นเคยกับการให้ผู้เรียนต้องไปเรียนหรือฟังผู้สอนในห้องเรียน และนำเอาการบ้านกลับไปทำที่บ้าน แต่ห้องเรียนกลับด้านผู้เรียนจะต้องฟังคำบรรยายหรือศึกษาเนื้อหาจากสื่อวีดิทัศน์ที่ผู้สอนสร้างขึ้นที่บ้านหรือที่อื่นๆ ที่ผู้เรียนสะดวก แล้วค่อยมาทำโจทย์หรือกิจกรรมในห้องเรียนแทน (ทิชานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลาน้อย, 2558 : 24) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพลัด, 2560 : 118-127) ได้วิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีเดียผ่าน Google Classroom ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านในระดับมาก เพราะผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานผ่านวิธีการเรียนรู้แบบโครงการ รวมทั้งสามารถพูดคุยหรือสอบถามครูผู้สอนได้เมื่อมีปัญหาในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ซึ่งผู้สอนต้องศึกษาขั้นตอนของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านและการเรียนรู้แบบโครงงานอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจบทบาทของตนเอง และบทบาทของผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้มีอิสระทางความคิดในการสร้างสรรค์ชิ้นงานอย่างเหมาะสม และการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สำหรับผู้เรียนได้ศึกษานั้น ผู้สอนควรมีการวางแผน และออกแบบ ศึกษาวิธีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสม สำหรับการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ และใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Google Classroom) ในการติดตามการเรียนรู้นอกห้องเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยเฉพาะการทำโครงงานผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการทำงานของตนเองมากที่สุด ไม่ควรชี้แนะและให้ความช่วยเหลือผู้เรียนมากเกินไป เพื่อให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าตัดสินใจด้วยตนเองและในการกำหนดเวลาในการเรียนรู้ และช่วยเหลือผู้เรียน ควรทำข้อตกลงกับผู้เรียนให้ชัดเจน ในเรื่องของวันเวลาในการให้ความช่วยเหลือ

1.3 ควรมีการอธิบาย และทดสอบการใช้งานสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการเรียนรู้ในชั้นปฐมนิเทศ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถใช้งานสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ตลอดจนควรมีสื่อที่หลากหลายโดยเฉพาะตัวอย่างงานวิจัยในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับวิธีเรียนรู้แบบต่างๆ ไปใช้จัดการเรียนรู้ในรายวิชาหรือสาขาวิชาอื่นๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนรู้ระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านกับวิธีการสอนวิธีอื่นๆ

2.3 ควรนำการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาต่างๆ และกลุ่มผู้เรียนอื่นๆ หรือองค์กรที่มีบริบทที่ต่างออกไปจากสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ผลการทดลองใช้มาปรับปรุงให้รูปแบบการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและมีขอบเขตการนำไปใช้ที่กว้างมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สืบสม และ นพรัตน์ หมีพา. (2560). กลับเยี่ยงการเยียดเยี่ยงแบบเยียด (Flipped classroom) ล่องเรือสำราญรายวิชาเทคโนโลยีผ่าน Google Classroom. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 6 (2), 118-127.
- กัญญาภัทร แสงแป้น. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาครู. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (การสอนภาษาอังกฤษ). ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- เจริญตะวัน สุวรรณพานิช. (2556). ห้องเรียนกลับด้านชวนรับความคิดใหม่. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: <http://www.taamkru.com/th/ห้องเรียนกลับด้าน-ชวนรับความคิดใหม่>
- ทิตานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา คีลน้อย. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาสังคมศึกษา ส 21103. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38 (4), 7-14.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2554). *การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพมหานคร: พี ที เอ เบสท์ ซัพพลาย.
- เมธา อึ้งทอง, ผดุงชัย ภูพัฒน์ และชิตพล มังคลากุล. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักวิชาชีวศร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 12 (พิเศษ), 82-92.
- ศิริพล แสนบุญส่ง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยาครั้งที่ 7*, 75-80. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศิริพล แสนบุญส่ง. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์สำหรับครูของนักศึกษาปริญญาตรี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 11 (พิเศษ), 133-146.
- สมพงษ์ นาคเจือ. (2558). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครูโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุพัตรา อุตมั่ง. (2558). แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน: ภาพฝันที่เป็นจริงในวิชาภาษาไทย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 16 (1), 51-58.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). ห้องเรียนกลับทาง: ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.mbuisc.ac.th/phd/academic/flipped%20classroom2.pdf>.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. International Society for Technology in Education.
- Kleftodimos, A., & Evangelidis, G. (2016). An interactive video-based learning environment supporting learning analytics: Insights obtained from analyzing learner activity data. *In State-of-the-Art and Future Directions of Smart Learning*. 471-481. Springer Singapore.
- Mu, H., & Paparas, D. (2016). *Ready for the Flipped Classroom? Preliminary Experiences of The New Approach in Teaching Economics to Non-Major Students*. *Applied Economics and Finance*. 3 (2), 45-53.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง

จังหวัดหนองบัวลำภู

**The Factors Influence the Participation of People on Efficiency of Local
Administrative Organizational Administration in the Area
of Muang District of Nongbua Lampho Province**

พิชัยรัฐ หมั่นด้วง

วิทยาลัยพินธุบัณฑิต

Pichairath Meunduang

Pitchayabundit College, Thailand

E-mail: nuspong.ggg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 2. ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และ 4. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสร้างสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหาร

* วันที่รับบทความ: 26 พฤศจิกายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 17 ธันวาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 21 ธันวาคม 2564

Received: November 26, 2021; Revised: December 17, 2021; Accepted: December 21, 2021

ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .522 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 27.30 ($R^2=.273$)

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน; ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

Abstracts

The objectives of this research were 1. To study levels of factors influencing the participation of people, 2. To study the levels of efficiency on administration of local administrative organizational administration, 3. To study the relationship between influencing factors on participation of people and the efficiency of administration for local administrative organizational administration and 4. To study the factors influencing the participation of people and enhance the efficiency of local administrative organizational administration in the area of Muang District of Nongbua Lampho Province. The samples using in this research were 400 persons from the people with the age of 18 years or older in the area of Muang District of Nongbua Lampho Province. The instruments using in this research were 5 rating scales questionnaires with the confidence of 0.86. The data analysis used the packaged program for finding mean, percentage, standard deviation and multiple linear regression for forecasting the dependent variable by stepwise regression analysis. The results of findings were as follows: 1. For overall of the factors influence the participation of people in the local administrative organization of the area for Muang District of Nongbua Lampho Province were in high level, 2. For overall of the efficiency on administration of local administrative organization in the area of Muang District of Nongbua Lampho Province was in high level, 3. For overall of relationship between the factors influencing the participation of people and the efficiency of administration in the local administrative organization of the area of Muang District of Nongbua Lampho Province was on positive medium level and was on statistical significance at .01 level and 4. The factors influencing the participation of people enhancing the efficiency on administration of local administrative organization in the area of Muang District of Nongbua Lampho Province were the needs of participation on following up and estimation and the aspect of participation on making decision were on multiple correlation at .522 and were on statistic significance at 0.01 level and were on prediction coefficient or prophecy at the percentage of 27.30 ($R^2 = .273$).

Keywords : Public Participation; Efficiency of Local Administrative Organizations

บทนำ

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มีหลักการสำคัญที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง การดำเนินกระบวนการใดๆ ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนเป็นสำคัญซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) ประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้มากขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อีกทั้งจะทำให้ปัญหาและความต้องการของประชาชนได้รับการตอบสนองด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นการส่งเสริมให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (ชยสร สมบุญมาก, 2559 : 1)

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองในลักษณะการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยนั้น มีความหมายและหลักการสำคัญที่เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งมีลักษณะประการหนึ่งคือการทำที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยุคหลังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้ มีบทบาท อำนาจ หน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยมีเพียงจะมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชน ในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไปรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย และเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหาร และการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือเป็นหน่วยงานหลักที่ต้องดูแลและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้ได้รับการบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดรูปแบบการปกครองของตนเองให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาและตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง สามารถจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ณัฐศรีณย์ อารยะพงศ์, 2563 : 2-3)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือและจุดหมาย กล่าวคือในฐานะเครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระ โดยการร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล และร่วมตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญ และเป็นกลไกในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาค

ประชาชน ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นรวมทั้งเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม ส่วนในฐานะที่เป็นจุดมุ่งหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับประชาชนในแง่ของการมีทักษะความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ในการรับผิดชอบดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในที่สุด การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ และไม่ว่าจะมีการจัดการอย่างไรเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญ และเป็นกลไกในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนกระบวนการและขั้นตอนการมีส่วนร่วม รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (สากล พรหมสถิต, 2560 : 1) ซึ่งการให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การหาแนวทางแก้ไขปัญหา การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนการแก้ปัญหา รวมทั้งการร่วมปฏิบัติในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นที่จัดขึ้น ในชุมชนและประเมินผลงานกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับการลงมือกระทำกิจกรรม โดยเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และทำให้ทราบถึงวิธีที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างถูกต้อง และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังช่วยให้ประชาชนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น และยังมีความรู้สึกว่า กิจกรรมเหล่านั้นพวกตนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว (ณัฐศรีณย์ อารยะพงศ์, 2563 : 3)

อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู หรืออำเภอหนองบัวลำภูเดิม เคยเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุดรธานี อยู่ห่างจากจังหวัดอุดรธานีประมาณ 46 กิโลเมตร มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ โดยเส้นทางรถยนต์ประมาณ 568 กิโลเมตร ในอดีตจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นเมืองโบราณที่ก่อตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 900 ปี เดิมเป็นดินแดนที่ขึ้นต่อกรุงศรี สัตตนาคนहुต มีชื่อว่า “เมืองหนองบัวลุ่มภู นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน” และด้วยรัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจมายังส่วนภูมิภาค เพื่อประโยชน์ในด้านการปกครอง การให้บริการของรัฐ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การส่งเสริมให้ท้องที่เจริญยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อความมั่นคงของชาติ ประกอบกับจังหวัดอุดรธานีมีอาณาเขตกว้างขวางและมีพลเมืองมาก จึงเห็นสมควรแยกอำเภอต่างๆ บางอำเภอ ตั้งขึ้นเป็นจังหวัด โดยได้รับการสถาปนาให้เป็นจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 มีประชากร จำนวน 137,246 คน มีครัวเรือน จำนวน 45,760 ครัวเรือน อำเภอเมืองหนองบัวลำภูมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 17 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู เทศบาลตำบลนาคำไฮ เทศบาลตำบลนามะเฟือง เทศบาลตำบลหัวนา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว องค์การ

บริหารส่วนตำบลหนองไถ่ศูนย์ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสวรรค์ องค์การบริหารส่วนตำบลหัวนา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม องค์การบริหารส่วนตำบลนามะเฟือง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว องค์การบริหารส่วนตำบลโนนขมิ้น องค์การบริหารส่วนตำบลกุดจิก องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน องค์การบริหารส่วนตำบลนาคำไฮ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไม้งาม และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัว จากการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ประสบปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ในการพัฒนาด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน ด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (ท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู, 2562 : 3-4)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุง พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ได้แก่ ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 17 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 96,527 คน (สำนักทะเบียนอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ณ เดือนมิถุนายน 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 17 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ ยามานะ (Taro Yamane, 1973 : 727) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วม ของ โคเฮน และอัปฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980 : 219) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จากการศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีของนักวิชาการ ประกอบด้วย (ธีรศักดิ์ กิตติอุดมพันธ์, 2558 : 5), (พรศักดิ์ พงษ์แสนพันธ์, 2555: 6), (สุรพงศ์ การินทร์, 2555: 6), (มลิวรรณ นามพันธ์, 2557: 35-47), (นิธิวรรณ รุ่งนิม, 2552: 5), (จิตติมา เชื้ออนันต์, 2553: 4) และอิสริย์ เถลิงรัมย์ (2551 : 3-4) และนำมาสรุปองค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน และด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

3.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำบลที่อาศัยอยู่

3.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert's five rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 73)

3.3 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน และด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert's five rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 73)

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

4.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ธ (Likert's five rating scale)

4.2 กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

4.3 สร้างแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดในการวิจัย

4.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ โดยประเมินความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1

4.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในเขตอำเภอากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4.7 นำข้อมูลการทดลองใช้แบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

4.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยผู้วิจัย ชี้แจงขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน อายุ ตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 400 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำบลที่อาศัยอยู่ วิเคราะห์โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

6.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) (อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 42-43) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

6.3 ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) (อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 42-43) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับ มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับ มาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับ ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับ น้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

6.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับ ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ใช้การ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) โดยนำตัวแปรต้นทุกตัวที่ต้องการวิเคราะห์มาจับคู่กับตัวแปรตามทีละคู่โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ถ้า ค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ แต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจผลการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) กำหนดดังนี้ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2555 : 34-36)

- $r = 0.00$ แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์
 $0.01 < r < 0.33$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย
 $0.34 < r < 0.67$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
 $0.68 < r < 1.00$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

6.5 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ บริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู สร้างสมการถดถอยเพื่อ พยากรณ์ตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

7.1.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม โดยการหาค่า ดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence)

7.1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธี ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

7.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

7.3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

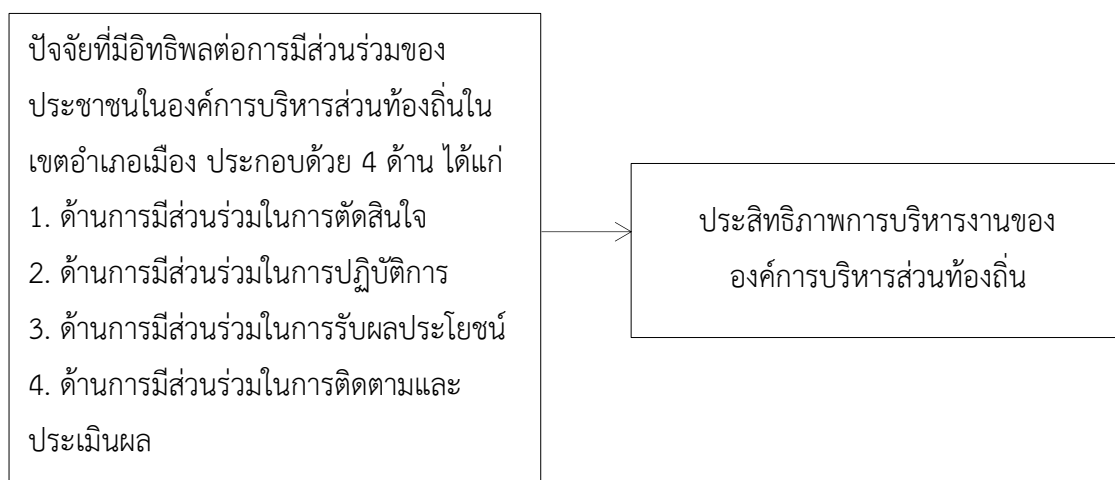
7.3.2 สมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วม ของ โคเฮน และอัปฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980 : 219) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 2. ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จากการศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีของนักวิชาการ ประกอบด้วย (ธีรศักดิ์ กิตติอุดมพันธ์, 2558 : 5), (พรศักดิ์ พงษ์แสนพันธ์, 2555 : 6), (สุรพงศ์ การินทร์, 2555: 6), (มลิวรรณ นามพันธ์, 2557: 35-47), (นิธิวรรณ รุ่งน้อม, 2552: 5), (จิตติมา เชื้อนขันธ, 2553: 4) และอิสริย์ เกลิงรัมย์ (2551: 3-4) และนำมาสรุปองค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน และด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรอบแนวคิดดังกล่าวแสดงได้ดังภาพที่ 1

ตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.06	0.18	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.15	0.22	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.14	0.15	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.03	0.22	มาก
รวม	4.09	0.08	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.09$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{x}=4.15$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{x}=4.14$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x}=4.06$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{x}=4.03$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค	4.03	0.15	มาก
2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม	4.11	0.19	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.11	0.13	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน	4.05	0.15	มาก
5. ด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	4.09	0.22	มาก
รวม	4.08	0.09	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.08$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ($\bar{x}=4.11$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม ($\bar{x}=4.11$) ด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ($\bar{x}=4.09$) และด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน ($\bar{x}=4.05$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ($\bar{x}=4.03$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) อย่างง่าย (r) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 4 ด้าน กับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X _{tot}	Y _{tot}
X ₁	1.00					
X ₂	.423**	1.00				
X ₃	.338**	.178**	1.00			
X ₄	.181**	.373**	.139**	1.00		
X _{tot}	.532**	.111*	.608**	.561**	1.00	
Y _{tot}	.355**	.203**	.177**	.441**	.423**	1.00

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง (X_{tot}) (R=.423) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (X₄) (R=.441) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₁) (R=.355) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (X₂) (R=.203) ตามลำดับ และด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X₃) (R=.177)

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้สร้างสมการเพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรต้นใดบ้างที่ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามดีที่สุด พิจารณาจากตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4 - 6

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²	S.E.est	F	P-values
X ₄	.441	.195	.193	.08182	96.285	.000**
X ₄ X ₁	.522	.273	.269	.07785	42.617	.000**

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า จากตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว มีตัวแปรที่ทดสอบแล้ว พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัว ตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (X₄) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₁) ส่วนตัวแปรต้นอีก 2 ตัว ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (X₂) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X₃) ถูกคัดออกจากสมการ เนื่องจากทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงแสดงให้เห็นว่าตัวแปรต้นที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรต้นเพียง 2 ตัว เท่านั้น โดยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²) เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์ใส่เข้าไปในสมการ จะมีค่าเปลี่ยนไปทำให้ค่าร้อยละของการพยากรณ์เปลี่ยนไปด้วย โดยพบว่าเมื่อใส่ตัวแปรพยากรณ์ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (X₄) เพียงตัวเดียวเข้าไปในสมการถดถอย จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 19.50 (R²=.195) และเมื่อใส่ตัวแปรต้นตัวที่สอง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₁) จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 27.30 (R²=.273)

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β)

ตัวแปร พยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนน มาตรฐาน	t	P-values
	B	S.E.B	β		
Constant	2.833	.105		26.992	.000
X ₄	.164	.018	.390	8.959	.000
X ₁	.143	.022	.284	6.528	.000
R = .522 , R ² = .273 , Adjusted R ² = .269 , S.E.est = .07785, F = 42.617					

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (X₄) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₁) เข้าสมการถดถอยแล้ว จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .522 (R=.522) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือการทำนาย ร้อยละ 27.30 (R²=.273) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (X₄) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₁) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .164 และ .143 ตามลำดับ ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์การ

ถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ได้ดังต่อไปนี้
สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y^{\wedge} = 2.833 + .164 (X_4) + .143 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z^{\wedge} = .390 (Z_4) + .284 (Z_1)$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพราะประชาชนในพื้นที่มีความตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขต

อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ให้มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นกรรมการในการจัดทำแผนเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล การเสนอแนะเพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เข้าร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิศมร เพิ่มพูล และจักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์, 2560 : 168-211) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กัลยา เสถียร, 2555 : 43) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แต่ละส่วนงานมีโครงสร้างการบริหารงานและสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ มีการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานและหาทางออกร่วมกัน การให้ความร่วมมือร่วมใจกัน ปฏิบัติงานในทุกๆ กิจกรรมหรือโครงการที่เป็นส่วนรวม มีการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการป้องกันและระงับโรคติดต่อ มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง โรงฆ่าสัตว์ และมีและบำรุงส้วมสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธีรศักดิ์ กิตติอุดมพันธ์, 2558 : 5) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลช่อผกา อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลช่อผกา อำเภอขานี จังหวัด บุรีรัมย์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มลิวรรณ นามพันธ์, 2557 : 35-47) ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดชัยภูมิ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงาน 6 ด้าน ของเทศบาลในจังหวัดชัยภูมิตามความคิดเห็นของพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาล ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการ

บริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง (X_{tot}) ($R=.423$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (X_4) ($R=.441$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1) ($R=.355$) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (X_2) ($R=.203$) ตามลำดับ และด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_3) ($R=.177$) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู นั้นเกิดจากการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สาธิต พิรุธสาร, 2561 : 86) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับสูงด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กริทธิพล สิงห์ประเสริฐ, 2560 : 29) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราในระดับสูง ด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ด้านการร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .522 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 27.30 ($R^2=.273$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ยังต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างตามแผนงาน/โครงการ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าประเมินผลโครงการต่างๆ การประเมินผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ

เสนอแนะแนวทาง เรื่องวิธีปฏิบัติที่ดีของการดำเนินการตามแผน ร่วมตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานของเทศบาล/องค์กรบริหารส่วนตำบล ประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชน การกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น การตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จะพัฒนาชุมชน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พงษ์ศักดิ์ ขุนมาลี, 2562 : 36) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ โดยภาพรวมสามารถอธิบายได้ร้อยละ 60.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุจิตรา สิงห์หันท, 2563 : 48) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการภาครัฐของส่วนราชการ ในเขตอำเภอยางชุมน้อยจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (LEA) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (PAR) ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิภาพการบริการภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าเบต้า .725 และ .193 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (LEA) ส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการบริการภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน (PAR) ค่าเบต้า=.143

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นกรรมการในการจัดทำแผนของเทศบาล/องค์กรบริหารส่วนตำบล เสนอแนะเพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานของเทศบาล/องค์กรบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีส่วนเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาของเทศบาล/องค์กรบริหารส่วนตำบล การหาแนวทางแก้ไขปัญหามาจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล/องค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ได้ความสะดวกสบายจากการดำเนินงานโครงการด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของ กลุ่มแม่บ้าน เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น ให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัยสนับสนุน

ด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น และพัฒนารูปแบบการบริการหรือโครงการในท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ เพื่อที่จะได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภออื่นๆ ของจังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

2.3 ควรศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของประชาชน เพื่อรับทราบปัญหา แนวทางแก้ไข ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา เสถียร. (2555). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอ นิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กริทธิพล สิงห์ประเสริฐ. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). *หลักการเลือกใช้เทคนิคทางสถิติในงานวิจัยพร้อมทั้งอธิบายผลลัพธ์ที่ได้จาก SPSS*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติมา เชื้อนขันธ. (2553). *ประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เลย์*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- ชยสร สมบุญมาก. (2559). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจในกองบังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธรภาค 9*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์.
- ณัฐศรีณย์ อารยะพงศ์. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลอู่ป่าด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ*. รายงานวิจัยวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู. (2556). *ประวัติความเป็นมาของหนองบัวลำภู*. หนองบัวลำภู: ท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู.
- ธีรศักดิ์ กิตติอุดมพันธ์. (2558). *ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องผกา อำเภอน้ำใน จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- นิธิวรรณ รุ่งนิม. (2552). *การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองคลองหลวงอำเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- พงษ์ศักดิ์ ขุนมาลี. (2562). *ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิศมร เพิ่มพูล และจักรชัย สื่อประเสริฐสิทธิ์. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว*. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*. 6 (1), 168-211.
- พรศักดิ์ พงษ์แสนพันธ์. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา ในทัศนะของผู้ใช้บริการ*. การศึกษาอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มลิวรรณ นามพันธ์. (2557). *ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุจิตรา สิงห์หันท. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริการภาครัฐของส่วนราชการ ในเขตอำเภอเต่างอยจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สาธิต พิรุธสาร. (2561). *ประสิทธิผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สากล พรหมสถิต. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง*. รายงานการวิจัย. บุรีรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุรพงศ์ การินทร์. (2555). *ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา*. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อิสริย์ เถลิงรัมย์. (2551). *การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Developments.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York. Harper and Row Publications.

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

**The Development of Science Laboratory Environmental Management
Model in Secondary Demonstration Schools of Rajabhat University**

ทัศนีย์ บุตรราช,

พีรพงศ์ บุญฤกษ์ และ ธงธิภา วันแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Thatsanee Butrach,

Pheeraphong Bunroek and Thongthipa Wankaeo

Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : pheeraphong@pnru.ac.th

บทคัดย่อ

ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่ห้องปฏิบัติการควรปฏิบัติเพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ และ 3) เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ 1. ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีลักษณะแบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง 0.98 สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การสร้างรูปแบบ และ 3. การประเมินรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ± 0.86 อยู่ในระดับปานกลาง แปลผลได้ว่าในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมีปัญหาในหลายด้านที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและนำไปกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบ ผลการสร้างรูปแบบประกอบด้วยการบริหารจัดการใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการของเสียอันตราย 2) ด้านการจัดการอุปกรณ์ที่ชำรุด 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการ 4) ด้านการบริหารจัดการห้องปฏิบัติการ และ 5) ด้านความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ ผลการประเมินรูปแบบตามมาตรฐานที่กำหนด จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานความเป็นไปได้ 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสมและ 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม อยู่ในระดับมากที่สุด และผลจากการสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความคิดเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้งาน

* วันที่รับบทความ: 20 ธันวาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2564

Received: December 20, 2021; Revised: December 26, 2021; Accepted: December 27, 2021

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการ; สิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์; โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

Abstracts

The school's science laboratory plays a vital role for student learning. The science laboratory environmental management is supposed to operate effectively. The objectives of this research were 1) to study the environmental management problems of science laboratory, 2) to create a science laboratory environmental management model, and 3) to assess the quality of science laboratory environmental management model in secondary demonstration schools of Rajabhat University. The research process consisted of three steps as follows: 1) studying the environmental management problems of 30 science laboratory technicians, using a questionnaire which is a five-point scale with a reliability of 0.98. Mean and standard deviation were used to interpret the average level of problems. 2) creating the science laboratory environmental management model. 3) assessing the science laboratory environmental management model. The research revealed that: (1) The environmental management problems was 2.77 ± 0.86 at the moderate level. Many problems still remained to be improved and were used to determine the components of the future model. (2) The science laboratory environmental management consisted of 5 areas: 1) Hazardous Waste Management, 2) Defective Equipment Management, 3) Laboratory Environment, 4) Laboratory Management, and 5) Laboratory Safety. (3) The assessment of the science laboratory environmental management model based on the specified standards in four standards - 1) Feasibility, 2) Utility, 3) Propriety, and 4) Accuracy were at the highest level. (4) According to the stakeholders' focus group, the science laboratory environmental management model was appropriate to use.

Keywords: Management Model; Science Laboratory Environment; Demonstration School Rajabhat University

บทนำ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบัน สำหรับพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมนานาชาติของเยาวชนผู้เป็นกำลังสำคัญในอนาคต สำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) ของกระทรวงศึกษาธิการ มีจุดมุ่งหมายจัดการเรียนให้กับนักเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (เพิ่มเติม 2545) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 1-3) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคน พัฒนาชาติ ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่คณะผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบนั้นมีการจัดหลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ในปัจจุบันห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่มีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับสารเคมีและอันตรายของ

สารเคมี รวมทั้งผลกระทบของสารเคมีเป็นประเด็นในการอภิปรายในเชิงวิชาการอย่างกว้างขวางและสังคมเริ่มมีความตระหนักและเห็นพ้องต้องกันว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี มีความเป็นไปได้อย่างสูงในการใช้สารเคมีอันตรายเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มอัตราเสี่ยงการเกิดอันตรายจากการใช้สารเคมีอันตรายในกลุ่มนี้สูงขึ้นอย่างเป็นเท่าตัว รวมทั้งปัญหาจากการจัดการสารเคมีที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสมเพียงพอ ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

การทำงานในห้องปฏิบัติการจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับสารเคมี เนื่องจากต้องใช้สารเคมีในการทำปฏิบัติการ การทดสอบในงานวิจัยและใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสถานะที่มีความเสี่ยงอันตรายต่อการเกิดอุบัติเหตุไม่ว่าจะเกิดการระเบิดของสารเคมี การเกิดเพลิงไหม้ อันตรายจากสารเคมีหก หล่น รวมทั้งการได้รับอันตรายที่มีผลต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน และเกิดเป็นพิษเรื้อรังในระยะยาว ซึ่งมีผลมาจากลักษณะของห้องปฏิบัติการที่ไม่มีมาตรฐานและการจัดการระบบด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งอันตรายจากสารเคมี เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ นอกจากนั้นยังเกิดจากการขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ถูกต้อง ดังนั้น ความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะเกิดขึ้นได้ผู้ใช้ห้องปฏิบัติการต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติตนในห้องปฏิบัติการเป็นพื้นฐาน เช่น รู้ระเบียบข้อบังคับ รู้ถึงอันตรายที่มีอยู่ในสารเคมี รู้ถึงการป้องกัน อันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น ไม่ทำงานด้วยความประมาท สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญมากที่ต้องศึกษาให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะทำปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการ

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทำให้การใช้งานห้องปฏิบัติการมีประสิทธิภาพในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นต้นแบบของห้องปฏิบัติการที่มีรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการที่ดีของโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)
- 3) เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)

ระเบียบวิธีวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้เป็นต้นแบบของห้องปฏิบัติการที่มีรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการที่ดีของโรงเรียนสาธิต (แผนกมัธยม) ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรประจำห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) จำนวน 14 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างบุคลากรประจำห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ประจำห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ในกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 3 โรงเรียน

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยศึกษาสภาพการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการ โดยผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนสอดคล้องของประเด็นปัญหาและนำมาคำนวณค่า IOC ทั้งฉบับพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้ศึกษาได้

2.2 แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบ โดยใช้การประเมินรูปแบบตามมาตรฐานที่กำหนด แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบตามมาตรฐานที่กำหนด 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2549) เป็นแบบประเมินความคิดเห็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนสอดคล้องของประเด็นปัญหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และนำมาคำนวณค่า IOC ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้ศึกษาได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)

ให้แก่บุคลากรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือบุคลากรประจำห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

3.2 การประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) เมื่อผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) แล้ว ประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 โรงเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้การประเมินรูปแบบด้วยการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยประเมินคุณภาพรูปแบบตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3 การทดสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) สำนวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการใช้งานรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วยวิธีการออนไลน์ผ่านระบบ Zoom meeting ผู้วิจัยได้กำหนดการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) พิธีกร 2) ผู้วิจัย 3) ผู้จัดบันทึก 4) ผู้ช่วยจัดบันทึก 5) ตัวแทนผู้บริหาร รหัส P1 6) ตัวแทนอาจารย์คนที่ 1 รหัส P2 7) ตัวแทนอาจารย์คนที่ 2 รหัส P3 8) ตัวแทนนักเรียนคนที่ 1 รหัส P4 และ 9) ตัวแทนนักเรียนคนที่ 2 รหัส P5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพปัญหาและคุณภาพของรูปแบบ ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535 : 122)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง รูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานมากที่สุด

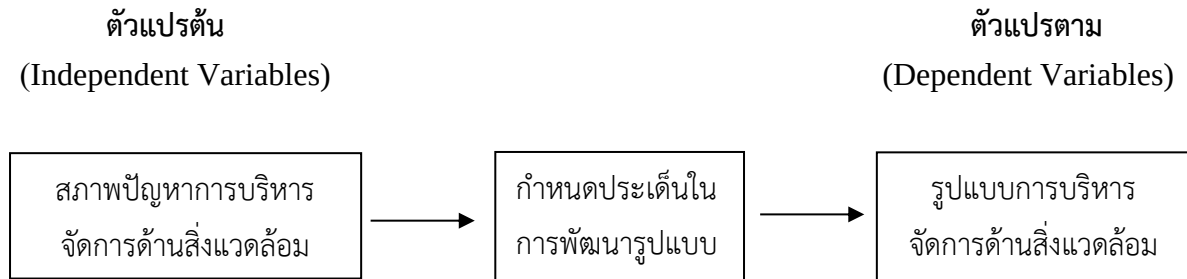
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง รูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง รูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง รูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง รูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) โดยมีประชากรเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานหรือดูแลเกี่ยวข้องกับห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ซึ่งในปัจจุบันที่อยู่ในกลุ่มสาธิตราชภัฏสัมพันธ์มีจำนวนทั้งหมด 14 โรงเรียน ได้แก่ 1. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 2. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 3. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 4. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 5. โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 6. โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 7. โรงเรียนสาธิตมัธยม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 8. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 9. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 10. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 11. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 12. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 13. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ 14. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (วาสนา กิตติจำเริญ, 2554 : 46 – 49) และได้กำหนดประเด็นในการการสอบถามปัญหาต่าง ๆ ของห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในความดูแลของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) เนื่องจาก

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ จากการตอบแบบสอบถามได้ผลการศึกษาศาภาพการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) (n = 30)

ข้อ	สภาพการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
1	ขนาดห้องปฏิบัติการมีขนาดเหมาะสม	4.00	0.59	มาก
2	โต๊ะ เก้าอี้ ตู้และชั้นวางเป็นชนิดสำหรับห้องปฏิบัติการ	3.93	0.58	มาก
ข้อ	สภาพการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
3	ระยะระหว่างโต๊ะและตู้เก็บอุปกรณ์มีช่องว่างเพียงพอ สำหรับการเดิน ทำให้ไม่เกิดอันตรายระหว่างทำ ปฏิบัติการ	3.53	0.97	มาก
4	มีตู้เก็บสารเคมีที่มีระบบระบายอากาศ เพื่อระบายไอของ สารที่มีอันตรายทำให้ไม่มีไอสารระเหยตกค้าง ภายใน ห้องปฏิบัติการ	2.80	1.13	มาก
5	มีการจัดเก็บสารเคมีเป็นหมวดหมู่ถูกต้องตามหลักการ จัดเก็บสารเคมี ภายในตู้เก็บสารเคมี	2.50	1.46	น้อย
6	มีการจัดเก็บสารไวไฟไว้ในที่ปลอดภัย	2.60	1.10	ปานกลาง
7	มีระบบระบายอากาศภายในห้องปฏิบัติการ	2.47	1.17	น้อย
8	อุณหภูมิภายในห้องปฏิบัติการมีความเหมาะสมต่อการ จัดเก็บสารเคมีและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน	2.63	1.35	ปานกลาง
9	มีตู้ดูดควัน ใช้สำหรับสารระเหยและกรดที่มีความเข้มข้น สูงเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติ	2.73	1.31	ปานกลาง
10	มีแสงสว่างเหมาะสมต่อการทำปฏิบัติการและการจัดการ เรียนการสอน	2.60	1.48	ปานกลาง
11	มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ ปฏิบัติการหากเกิด อุบัติเหตุภายในห้องปฏิบัติการ	2.53	1.04	ปานกลาง
12	มีภาชนะสำหรับใส่สารเคมีใช้แล้วก่อนนำไปกำจัด	2.57	0.86	ปานกลาง

13	มีภาระงานแยกสำหรับใส่เครื่องแก้วที่แตกก่อนนำไปกำจัด	2.30	1.18	น้อย
14	มีการจัดเก็บอุปกรณ์และเครื่องแก้วเป็นหมวดหมู่สามารถหยิบใช้ได้โดยสะดวก	2.67	1.54	ปานกลาง
15	มีการชี้แจงการใช้งานห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์อย่างปลอดภัยอยู่ในที่ที่เห็นได้ชัดเจน	2.60	1.33	ปานกลาง
16	มีคำแนะนำหากเกิดอุบัติเหตุภายในห้องปฏิบัติการติดไว้ให้เห็นชัดเจน	2.70	1.18	ปานกลาง
17	มีฝักบัวล้างตัวในห้องปฏิบัติการ หากเกิดอุบัติเหตุ	1.93	1.01	น้อย
สรุป		2.77	0.86	ปานกลาง

เพื่อให้ทราบปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้นและสามารถจัดการปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นปัญหาที่พบได้ในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการให้ผู้ปฏิบัติงานได้เลือกปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่าปัญหาใดเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องจัดการก่อนและหลัง โดยผลการตอบแบบสอบถามของผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) (n = 30)

ข้อ	ปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	ความถี่	ร้อยละ	อันดับของปัญหา
1	ขนาดของห้องปฏิบัติการมีขนาดเล็กเกินไป	3	10.00	15
2	โต๊ะและเก้าอี้ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน	1	3.33	16
3	โต๊ะและเก้าอี้ไม่สามารถทนความร้อนและทนการกัดกร่อนของกรดได้	24	80.00	6
4	ไม่มีพื้นที่ในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัยและด้านสิ่งแวดล้อม	10	33.33	13
5	ไม่มีตู้เก็บสารเคมีที่เหมาะสมและเป็นสัดส่วน	23	76.67	8
6	ไม่มีระบบระบายอากาศที่เหมาะสม	25	83.33	4
7	มีฝุ่นละอองมาก	28	93.33	1
8	อุณหภูมิภายในห้องปฏิบัติการสูง	27	90.00	2
9	ไม่มีขวดสำหรับทิ้งสารเคมีใช้แล้วก่อนนำไปกำจัด	26	86.67	3

10	ไม่มีภาชนะสำหรับใส่เครื่องแก้วที่แตกก่อนนำไปกำจัด	24	80.00	6
11	ภายในห้องปฏิบัติการมีแสงสว่างไม่เพียงพอ	17	56.67	10
12	ขาดความรู้ในการจัดห้องปฏิบัติการตามหลักสากล	13	43.33	12
13	ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการให้มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม	20	66.67	9
14	มีปัญหาด้านนโยบายในการพัฒนาห้องปฏิบัติการ	6	20.00	14
15	นักเรียนไม่ช่วยกันดูแลรักษาอุปกรณ์และห้องปฏิบัติการให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานตลอดเวลา	25	83.33	4
16	ขาดบุคลากรสายสนับสนุนในการดูแลห้องปฏิบัติการโดยเฉพาะ	16	53.33	11

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) เมื่อเรียงลำดับ 3 อันดับแรกพบว่าปัญหาอันดับ 1 ที่พบคือภายในห้องปฏิบัติการมีฝุ่นละอองมาก อันดับ 2 อุณหภูมิภายในห้องปฏิบัติการสูง อันดับ 3 ไม่มีขวดสำหรับทิ้งสารเคมีใช้แล้วก่อนนำไปกำจัด ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการและการจัดการของเสียอันตรายที่เกิดจากการทำปฏิบัติการ ซึ่งการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจนในการดำเนินการว่าหลังจากที่มีของเสียอันตรายเกิดขึ้นผู้ปฏิบัติงานควรทำอะไรตามขั้นตอน หรือการดูแลสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการให้มีความสะอาด แสงสว่างเพียงพอ ระบบน้ำที่ดี พร้อมสำหรับการใช้งานย่อมส่งผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) กำหนดประเด็นในการพัฒนารูปแบบใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการของเสียอันตราย 2) ด้านการจัดการอุปกรณ์ที่ชำรุด 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการ 4) ด้านการบริหารจัดการห้องปฏิบัติการ และ 5) ด้านความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบ โดยสร้างเป็นรูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) ได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการของเสียอันตราย

ของเสียอันตรายที่เกิดจากการทดลองประกอบด้วย สารเคมีอันตรายที่หมดอายุและสารเคมีอันตรายที่ใช้งานแล้ว เมื่อผู้ปฏิบัติงานใช้งานสารดังกล่าวแล้วควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้ แยกประเภทของเสียเตรียมภาชนะบรรจุของเสียที่มีความคงทนแข็งแรง จัดเก็บแยกจากส่วนปฏิบัติการและอยู่ในบริเวณที่อากาศ

ถ่ายเทสะดวก เมื่อครบกำหนดในการกำจัดการกำจัดโดยวิธีการที่ถูกต้องโดยหน่วยงานที่มีความชำนาญในการกำจัด

2. ด้านการจัดการอุปกรณ์ที่ชำรุด

2.1 เครื่องมือ เมื่อเครื่องมือในห้องปฏิบัติการชำรุด ตรวจสอบและประเมินความเสียหายซ่อมแซมเพื่อให้สามารถกลับมาใช้งานได้ หากซ่อมแซมด้วยตนเองไม่ได้ ให้ติดต่อบริษัทเพื่อประเมินราคาพิจารณาความคุ้มค่าในการซ่อมแซม เมื่อซ่อมแซมแล้วสามารถนำกลับมาใช้งานได้ หรือเมื่อตรวจสอบแล้วไม่คุ้มค่ากับการซ่อมแซม ให้จำหน่ายออกจากบัญชีครุภัณฑ์ตามระเบียบต่อไป

2.2 เครื่องแก้ว เมื่อเครื่องแก้วในห้องปฏิบัติการแตกหรือร้าว ตรวจสอบและประเมินความเสียหายของเครื่องแก้วนั้นว่าสามารถใช้งานต่อได้หรือไม่ หากมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อผู้ใช้งาน ให้แยกออกจากสถานที่เก็บเครื่องแก้ว ห่อด้วยกระดาษให้เรียบร้อย มิดชิด ไม่มีเศษแก้วหรือชิ้นส่วนหลุดหล่นออกจากห่อกระดาษ หักลงถังขยะแบบมีฝาปิดสำหรับเศษแก้วแตกที่จัดไว้แยกจากถังขยะภายในห้องปฏิบัติการ ส่งไปกำจัดโดยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยหน่วยงานบำบัดของเสียภายนอก โดยเศษแก้วทั้งหมดสามารถนำไปเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลได้ เป็นการลดปริมาณขยะที่เข้าสู่ระบบขยะมูลฝอยได้อีกด้วย

3. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการ

สภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ แสงสว่างในห้องปฏิบัติการ ระบบน้ำของห้องปฏิบัติการ และระบบระบายอากาศ

3.1 แสงสว่างในห้องปฏิบัติการ ห้องปฏิบัติการต้องมีแสงสว่างที่เพียงพอในการทำงานทั้งจากภายนอกและภายใน โดยมีต้องมีจำนวนหน้าต่างและประตูอย่างเหมาะสม และติดตั้งหลอดไฟให้เพียงพอรักษาความสะอาดอยู่เสมอ หากพบหลอดไฟภายในห้องปฏิบัติการหลอดใดกระพริบหรือดับลง ต้องเปลี่ยนหลอดใหม่ทันที

3.2 ระบบน้ำของห้องปฏิบัติการ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่มีระบบน้ำ ต้องมีการติดตั้งท่อน้ำมีขนาดใหญ่พอ ไม่มีปัญหาน้ำไหลย้อน ระบบน้ำต้องมีการวางแผนผังการเดินท่อน้ำเป็นระบบอย่างดี และสามารถบำรุงรักษาได้ง่าย รวมทั้งระบบระบายน้ำทั้งจากอ่างน้ำของห้องปฏิบัติการควรมีการระบายน้ำเสียให้สามารถไหลออกได้สะดวก อ่างน้ำและก๊อكن้ำมีคุณภาพสูงเหมาะกับห้องปฏิบัติการ ใช้สะดวกและมีที่กรองกากวัสดุเพื่อไม่ให้อ่างน้ำเกิดการอุดตัน

3.3 ระบบระบายอากาศ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ควรมีจำนวนประตู หน้าต่างมากพอสำหรับการถ่ายเทอากาศภายในห้องและด้านนอกห้องได้อย่างเหมาะสม ติดตั้งพัดลมให้มีจำนวนเพียงพอไม่ให้อากาศในห้องปฏิบัติการร้อนจนเกินไป สำหรับห้องปฏิบัติการที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ต้องติดตั้งพัดลมระบายอากาศ เพื่อช่วยระบายไอของสารเคมีออกจากห้อง ขณะที่ใช้เปลวไฟในการเผาสารเคมีควรเปิดหน้าต่างและงดใช้เครื่องปรับอากาศ ใช้ตู้ดูดควันสำหรับสารเคมีอันตราย จะทำให้สามารถทำปฏิบัติการได้อย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการบริหารจัดการห้องปฏิบัติการ

ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการนั้นเมื่ออาจารย์หรือนักเรียนต้องการใช้งานห้องปฏิบัติการ ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ติดต่อเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการจองห้องล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน 2) แจ้งเบิกสารเคมีและอุปกรณ์ตามรายการที่ต้องการใช้งาน 3) เมื่อเสร็จสิ้นการใช้งานต้องส่งคืนอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพดี หากมีความเสียหายให้ปฏิบัติตามรูปแบบการบริหารจัดการสำหรับอุปกรณ์ที่ชำรุด 4) ส่งคืนสารเคมียังไม่ได้ใช้งานให้อยู่ในขวดในสภาพดี 5) สำหรับสารเคมีที่ใช้แล้วให้นำไปกำจัดตามรูปแบบการบริหารจัดการของเสียอันตรายต่อไป 6) ขณะใช้งานห้องปฏิบัติการให้ปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด 7) เมื่อผู้ใช้บริการนำอุปกรณ์มาคืน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพของอุปกรณ์และบำรุงรักษาตามรอบการรักษา เพื่อให้สามารถใช้งานได้นานยิ่งขึ้น

5. ด้านความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ

ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการในด้านความปลอดภัยขณะใช้งานห้องปฏิบัติการต้องปฏิบัติตามดังนี้ 1) ปฏิบัติตามกฎหมายการใช้ห้องอย่างเคร่งครัด 2) หากใช้สารเคมีอันตรายต้องใส่อุปกรณ์ป้องกันเสมอ 3) ใส่เสื้อกาวน์ขณะทำการทดลองทุกครั้ง 4) ไม่รับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในห้องปฏิบัติการ 5) หากใช้สารเคมีที่มีไอระเหยเป็นพิษให้ทำในตู้ควั่น 6) เมื่อใช้ตะเกียงแอลกอฮอล์ให้ใช้อย่างระมัดระวัง 7) ทิ้งสารเคมีอันตรายตามรูปแบบที่กำหนด 8) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพของอุปกรณ์ดับเพลิงและกล่องปฐมพยาบาลให้มีสภาพพร้อมใช้งานเสมอ

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบปฏิบัติตามได้ ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานภายในห้องปฏิบัติการสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและส่งผลให้มีความปลอดภัยและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 2

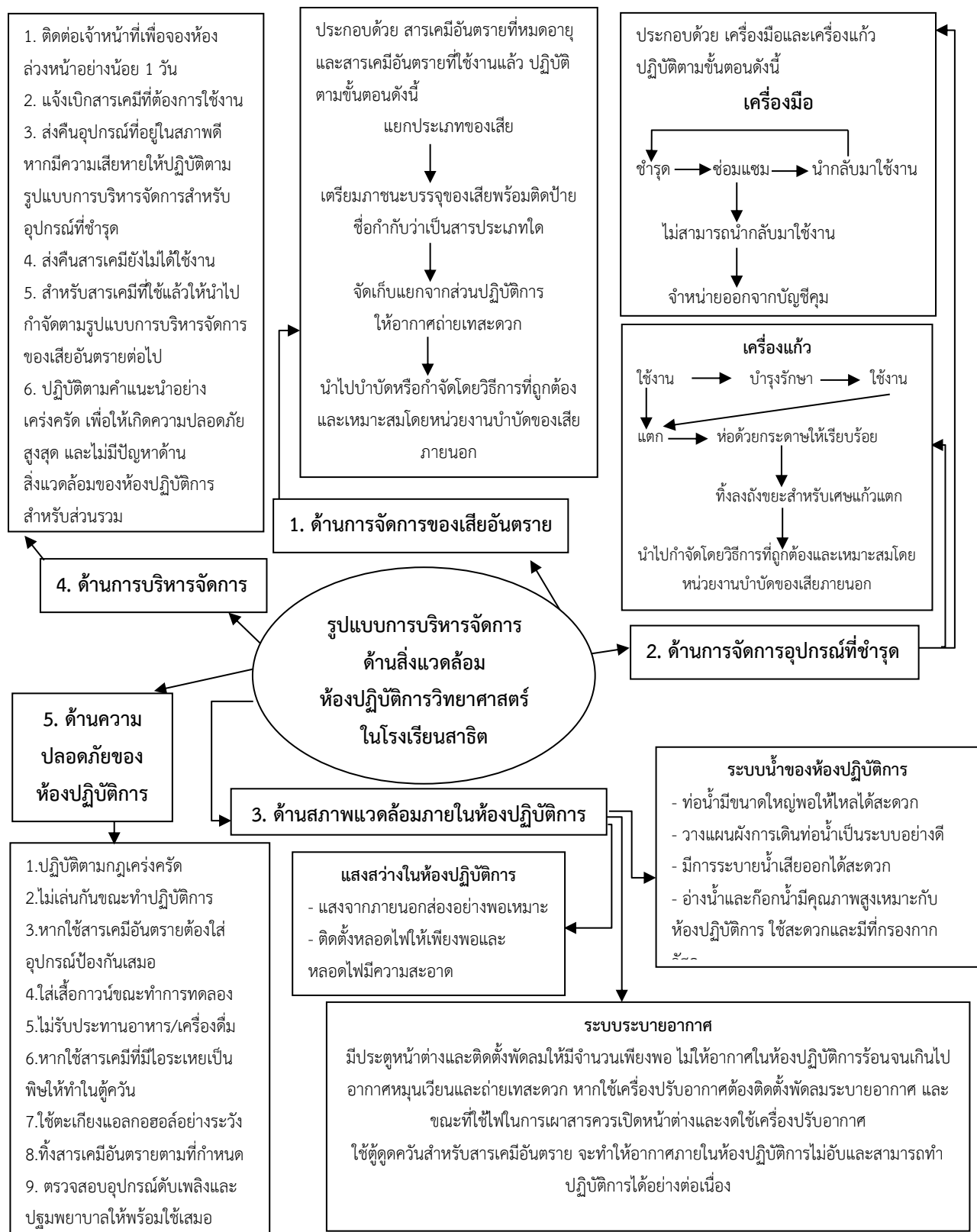
3. ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการ

1. การประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาริตมหาวិทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนารูปแบบ ด้านวิทยาศาสตร์ ผู้บริหาร และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน โดยประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม ได้ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ตามมาตรฐานที่กำหนด 4 ด้าน

ที่	มาตรฐาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)	4.70	0.35	มากที่สุด
2	มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)	4.75	0.36	มากที่สุด
3	มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)	4.68	0.43	มากที่สุด
4	มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards)	4.85	0.32	มากที่สุด

จากการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด 4 ด้าน พบว่า รูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านที่ 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ± 0.32 แปลผลว่ารูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุมในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือ ด้านที่ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ± 0.43 แปลผลว่ารูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานด้านความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ถึงแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ 4 ด้าน แต่ยังมีระดับคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานในระดับมากที่สุด



ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

2. การทดสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) จากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นักเรียน อาจารย์และผู้บริหาร โดยใช้ประเด็นพุดคุยจากคำถามสำหรับการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด ได้แก่ มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นไปในทางเดียวกันคือรูปแบบนี้สามารถนำไปใช้งานได้จริง มีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้ และจะส่งผลดีต่อผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการ

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบแผนในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ให้เกิดความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน จึงสรุปและอภิปรายผลการวิจัยไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) จากบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับห้องปฏิบัติการ จำนวน 30 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ± 0.86 อยู่ในระดับปานกลาง แปลผลได้ว่าในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมีปัญหาในหลายด้านที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข โดยสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการที่ดัดนั้นส่งผลต่อความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานภายในห้องปฏิบัติการ ภาพรวมด้านสถานที่ข้อ 1-3 อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เช่น ขนาดห้องเหมาะสม โต๊ะ เก้าอี้และชั้นวางเป็นชนิดสำหรับห้องปฏิบัติการ รวมทั้งข้อ 4 มีตู้เก็บสารเคมีที่มีระบบระบายอากาศ เพื่อระบายไอของสารที่มีอันตรายทำให้ไม่มีไอสารระเหยตกค้าง ภายในห้องปฏิบัติการทำให้มีความปลอดภัยต่อสารเคมีอันตรายที่อาจเกิดการรั่วไหลเข้ามาในห้องปฏิบัติการได้

สำหรับปัญหาที่เด่นชัดที่ประเมินในระดับน้อย ได้แก่ ข้อ 5 มีการจัดเก็บสารเคมีเป็นหมวดหมู่ถูกต้องตามหลักการจัดเก็บสารเคมี ภายในตู้เก็บสารเคมี ข้อ 7 มีระบบระบายอากาศภายในห้องปฏิบัติการ ข้อ 13 มีภาชนะแยกสำหรับใส่เครื่องแก้วที่แตกและชำรุดก่อนนำไปกำจัด และข้อ 17 มีฝักบัวล้างตัวในห้องปฏิบัติการ หากเกิดอุบัติเหตุ จากการตอบแบบสอบถามของผู้ปฏิบัติงานแสดงให้เห็นว่าแต่ละห้องปฏิบัติการ มีการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ดีพอโดยเฉพาะการจัดเก็บของเสียอันตรายและเครื่องแก้วที่แตก ซึ่งหากขยะอันตรายเหล่านี้ปนไปกับการกำจัดด้วยวิธีปกติหรือรวมไปกับถังขยะมูลฝอยธรรมดาที่

อยู่ภายในห้องปฏิบัติการอาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อผู้ที่ทำหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยเหล่านี้ นอกจากนี้ ด้านระบบระบายอากาศในห้องปฏิบัติการก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในห้องปฏิบัติการเคมีส่วนใหญ่จะไม่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศเนื่องจากการใช้สารเคมีที่อาจมีไอระเหยและส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องติดตั้งพัดลมให้เพียงพอที่จะทำให้อากาศภายในห้องปฏิบัติการเกิดการหมุนเวียนและระบายอากาศออกจากห้องได้สะดวก

ส่วนที่ประเมินในระดับปานกลางนั้นที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมห้องปฏิบัติการ ได้แก่ ข้อ 10 แสงสว่างและอุณหภูมิเหมาะสมต่อการทำปฏิบัติการและการจัดการเรียนการสอน การจัดเก็บสารเคมี ข้อ 9 มีตู้ดูดควันใช้สำหรับสารระเหยและกรดที่มีความเข้มข้นสูงเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติ เพื่อไม่ให้เกิดไอของสารที่จะเป็นอันตรายปนในอากาศภายในห้อง ซึ่งจะส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจของผู้ใช้งาน จึงควรปรับปรุงให้อยู่ในระดับมากขึ้นไป

ด้านการจัดการของเสียอันตรายและความปลอดภัยที่ประเมินในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ 6 มีการจัดเก็บการไวไฟไว้ในที่ปลอดภัย ข้อ 8 อุณหภูมิภายในห้องปฏิบัติการมีความเหมาะสมต่อการจัดเก็บสารเคมีและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน ข้อ 11 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ข้อ 12 มีภาชนะสำหรับใส่สารเคมีใช้แล้วก่อนนำไปกำจัด ข้อ 14 มีการจัดเก็บอุปกรณ์และเครื่องแก้วเป็นหมวดหมู่สามารถหยิบได้โดยสะดวก ข้อ 15 มีการชี้แจงชัดเจน ข้อ 16 มีคำแนะนำหากเกิดอุบัติเหตุภายในห้องปฏิบัติการติดไว้ให้เห็นชัดเจน ซึ่งการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมนอกจากเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมแล้ว การมีสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการที่เหมาะสมยังส่งผลให้เกิดความปลอดภัยภายในห้องปฏิบัติการด้วย จึงควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์มากขึ้น

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) เมื่อเรียงลำดับปัญหา 3 อันดับแรก พบว่า

อันดับ 1 ที่พบคือภายในห้องปฏิบัติการมีฝุ่นละอองมาก ซึ่งอธิบายผลการศึกษาค้นคว้าปัญหาหลักของห้องปฏิบัติการหรืออาคารบ้านเรือนทั่วไปที่มีหน้าต่าง มีฝุ่นละอองเข้ามาค่อนข้างมาก เพราะฝุ่นละอองในประเทศไทยมีอยู่ทั่วไปเกิดจากธรรมชาติและจากกิจกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีคมนาคมอย่างหนาแน่นและในเขตโรงงานอุตสาหกรรม (กรมควบคุมมลพิษ, 2564 : 9 - 10) ส่งผลต่อสุขอนามัยของผู้ปฏิบัติงานหรือนักเรียนที่ใช้งานห้องปฏิบัติการ สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาฝุ่นละอองมากขึ้น ต้องทำความสะอาดห้องปฏิบัติการอยู่เสมอ และมีการจัดวางตำแหน่งของอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้สะดวกต่อการทำความสะอาดฝุ่นละออง เช่น เช็ดฝุ่นด้วยผ้าชุบน้ำบิดหมาดในทุกสัปดาห์ จะทำให้ไม่มีฝุ่นละอองตกค้างอยู่ตามอุปกรณ์และฝุ่นละอองจะไม่ฟุ้งกระจายภายในห้องปฏิบัติการ

อันดับ 2 ที่พบคืออุณหภูมิภายในห้องปฏิบัติการสูง ด้วยประเทศไทยเป็นประเทศแถบเขตร้อน ทำให้อุณหภูมิสูงสุดของกรุงเทพมหานครในฤดูร้อนนั้นสูงกว่า 40 องศาเซลเซียส (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2564 : 2-7) โดยห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ดังนั้นการ

แก้ไขปัญหาดังกล่าว การออกแบบห้องปฏิบัติการต้องออกแบบโดยคำนึงถึงทิศทางลมและการถ่ายเทอากาศที่ดี รวมทั้งต้องติดตั้งอุปกรณ์ที่จะช่วยลดอุณหภูมิของอากาศได้ โดยติดตั้งพัดลมให้ทั่วถึงและเพียงพอ จะทำให้อุณหภูมิภายในห้องนั้นมีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และห้องปฏิบัติการที่มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศต้องมีการติดตั้งพัดลมระบายอากาศที่สามารถหมุนเวียนอากาศภายในห้องออกภายนอกได้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อระบบทางเดินหายใจของผู้ปฏิบัติงานภายในห้อง เพราะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะใช้สารเคมีต่าง ๆ

อันดับ 3 ที่พบคือไม่มีภาชนะสำหรับทิ้งสารเคมีใช้แล้วก่อนนำไปกำจัด การใช้สารเคมีในการทดลองและในกระบวนการเรียนการสอน แล้วทิ้งสารเคมีทั้งหมดลงท่อระบายน้ำหรืออ่างน้ำ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้น การทิ้งสารเคมีต้องมีการบริหารจัดการสารเคมีใช้แล้วอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการจัดการของเสียจากห้องปฏิบัติการประกอบด้วย การจัดแยกประเภทของเสีย การจัดเก็บของเสียภายใน การบันทึกปริมาณของเสีย การรายงานปริมาณของเสีย และการเก็บรวบรวมของเสีย (ลาวัลย์ เอียวสวีสดี, 2564 :16) โดยกระบวนการในการจัดการของเสียมีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะสารประเภทกรดหรือเบสที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยต้องมีภาชนะสำหรับทิ้งสารเคมีหลังจากการใช้งานและนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีโดยผู้ที่มีความชำนาญ

สำหรับปัญหาอันดับที่ 4 – 16 ซึ่งเป็นการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการในแต่ละที่ ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกัน แต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้น ส่งผลดีต่อผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการ มีความปลอดภัยในการใช้งานและเป็นการบำรุงรักษาอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น ซึ่ง (วิชญพงษ์ ห้วยกรดวัฒนาและพัชรา สีนลอยมา, 2563 : 128 – 142) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการของเสียอันตรายจากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ โดยสามารถจำแนกประเภทของขยะจากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ของเสียที่ไม่เป็นอันตราย และของเสียที่เป็นอันตราย ซึ่งมีการจัดการของเสียในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ตามขั้นตอนดังนี้ การจัดการข้อมูลของเสีย การลดการเกิดของเสีย การแยกประเภท การเก็บของเสีย และการกำจัดของเสีย และเมื่อศึกษาพบว่าอุปสรรคของการบริหารจัดการของเสียของหน่วยงานคือเจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกประเภทของเสียแต่ละชนิดไม่เพียงพอ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการของเสีย คือ ควรมีการจัดอบรมสำหรับประชาชนและเจ้าหน้าที่ กำหนดขั้นตอนการดำเนินการและพิจารณาบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนกระทำการเก็บและกำจัดขยะอย่างไม่ถูกวิธี

จากที่ผู้วิจัยกล่าวมาทั้งหมดเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการและการจัดการของเสียอันตรายที่เกิดจากการทำปฏิบัติการ ซึ่งการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจนในการดำเนินการว่าหลังจากที่มีของเสียอันตรายเกิดขึ้นผู้ปฏิบัติงานควรทำอะไรตามขั้นตอน หรือการดูแลสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการให้มีความสะอาด แสงสว่างเพียงพอ ระบบน้ำที่ดี มีความพร้อมสำหรับการใช้งานย่อมส่งผลดีต่อการทำงาน ผู้ที่ปฏิบัติงานภายในห้องปฏิบัติการสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและส่งผลให้มีความปลอดภัยและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ใน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)

ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) โดยศึกษาข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการพัฒนารูปแบบใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการของเสียอันตราย 2) ด้านการจัดการอุปกรณ์ที่ชำรุด 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการ 4) ด้านการบริหารจัดการห้องปฏิบัติการ และ 5) ด้านความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์จากสภาพปัญหาของการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบ โดยสร้างเป็นรูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบเป็นข้อความตามลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี และเมื่อได้ข้อความแล้ว เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานผู้วิจัยได้จัดทำเป็นลักษณะแผนภาพโดยสรุปขั้นตอนและรายละเอียดอยู่ในภาพเดียว ดังภาพที่ 2

สำหรับในส่วนของการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับแต่ละห้องปฏิบัติการนั้นอาจจะไม่สามารถทำได้ครอบคลุมทั้งหมดด้วยอาจมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากปัญหาของทุกโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ แล้วนำข้อมูลมาพัฒนาเป็นรูปแบบให้ครอบคลุมในภาพรวมและสามารถนำไปใช้ได้โดยง่ายและเกิดประโยชน์ โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบตามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการ ซึ่งมีการสร้างรูปแบบในการจัดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา โดยผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน 1) ด้านความถูกต้อง 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (วิมลขญาน์ สถิตสุนทรพันธ์และคณะ, 2563 : 157 – 173) เมื่อศึกษาการสร้างแนวปฏิบัติการจัดการสารเคมีในห้องปฏิบัติการอย่างปลอดภัย สำหรับอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ในประเทศไทย โดย (ณัฐธานันต์ เกตุคุ้ม และคณะ, 2562 : 29) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติในการจัดการสารเคมีอย่างปลอดภัย สำหรับอุตสาหกรรมเคมี เพื่อพัฒนารูปแบบกลไกการจัดการสารเคมี และป้องกันอันตรายจากสารเคมีในกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เคมี และสถานประกอบการเคมีภัณฑ์ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแนวปฏิบัติในการจัดการสารเคมีของห้องปฏิบัติการอย่างปลอดภัย ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1.ระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในองค์กร 2.มาตรการความปลอดภัยด้านสารเคมี และ 3.การบริหารจัดการความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการ แต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญเมื่อได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึกคือนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารว่าจะมีแนวโน้มสนับสนุนหรือไม่

ดังนั้น จะเห็นว่าการสร้างรูปแบบขึ้นเพื่อบริหารจัดการสิ่งที่พบว่ามีปัญหา จะทำให้สามารถปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานตามรูปแบบที่กำหนดไว้ สำหรับการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านการจัดการของเสียอันตราย การจัดการอุปกรณ์ที่ชำรุด และสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการที่ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบขึ้นจะนำไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้งานรูปแบบนี้เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบ นอกจากนั้นยังได้นำรูปแบบไปสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อทดสอบรูปแบบในลำดับต่อไปและเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้ใช้งานรูปแบบจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานภายในห้องปฏิบัติการสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและส่งผลให้มีความปลอดภัยและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม)

3.1 การประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐานที่กำหนด 4 ด้าน พบว่า รูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมดเป็นเพราะในการสร้างรูปแบบนั้น ผู้วิจัยได้เริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงขั้นตอนวิธีการพัฒนารูปแบบ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและกำหนดประเด็นในการสร้างรูปแบบ โดยกำหนดเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) และขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) ตามมาตรฐานที่กำหนด 4 ด้าน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านที่ 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ± 0.32 แปลผลว่ารูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุมในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาจากปัญหาแล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบ ทำให้มีความครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องปฏิบัติการและจากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการของเสีย การจัดการด้านอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษามาตรฐานในการจัดห้องปฏิบัติการต่างๆ และสร้างรูปแบบให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ค่าเฉลี่ยลำดับที่ 2 คือ ด้านที่ 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ± 0.36 แปลผลว่ารูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน สามารถนำไปใช้งานภายในห้องปฏิบัติการแล้วส่งผลให้ห้องปฏิบัติการมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น มีการจัดการของเสียและอุปกรณ์ที่เป็นระบบ มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีความพร้อมในการใช้งาน

ค่าเฉลี่ยลำดับที่ 3 คือ ด้านที่ 1) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ± 0.35 แปลผลว่ารูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถปฏิบัติตามได้ตามขั้นตอน ไม่ยุ่งยากและไม่ขัดต่อนโยบายโดยภาพรวม ทำให้เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้บริหารจัดการห้องปฏิบัติการในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

ลำดับสุดท้าย คือ ด้านที่ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ± 0.43 แปลผลว่ารูปแบบมีคุณภาพตามมาตรฐานด้านความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ถึงแม้ว่าในลำดับที่ 4 นั้นจะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ 4 ด้าน แต่ยังมีระดับคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีความเหมาะสม ใช้ง่าย เข้าใจได้ง่าย และสามารถทำตามขั้นตอนได้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิมลขญาน์ สถิตสุนทรพันธ์และคณะ, 2563 : 157 – 173) ในการสร้างรูปแบบในการจัดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา เมื่อพัฒนารูปแบบแล้วทำการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน 1) ด้านความถูกต้อง 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นจะมีที่มาของแนวคิดจากปัญหาที่พบและสร้างรูปแบบเพื่อแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น จากที่กล่าวมาข้างต้นรูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (แผนกมัธยม) เมื่อพิจารณาในภาพรวมในมาตรฐานทั้ง 4 ด้านแล้วมีความถูกต้องครอบคลุมปัญหาและมีความเป็นไปได้อย่างยิ่งที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาของการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนแล้วนำประเด็นปัญหามาสร้างเป็นรูปแบบให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ เมื่อผู้ปฏิบัตินำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ผลการทดสอบรูปแบบโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus group) จากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นักเรียน อาจารย์และผู้บริหาร เกี่ยวกับรูปแบบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการของเสียอันตราย 2) ด้านการจัดการอุปกรณ์ที่ชำรุด 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการ 4) ด้านการบริหารจัดการห้องปฏิบัติการ และ 5) ด้านความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ โดยใช้ประเด็นพูดคุยจากคำถามสำหรับการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันคือรูปแบบนี้สามารถนำไปใช้งานได้จริง มีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้ และจะส่งผลดีต่อผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการ เมื่ออภิปรายแยกตามมาตรฐานจะได้ว่า

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการที่สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ได้ และผู้บริหารยินดีสนับสนุนในการใช้งาน เพื่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนและผู้ที่ใช้งานห้องปฏิบัติการและห้องปฏิบัติการมีสภาพที่พร้อมใช้งาน

มาตรฐานที่ 2 รูปแบบนี้มีประโยชน์เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในให้ห้องปฏิบัติการ จะได้มีการจัดการของเสียได้อย่างถูกวิธีและปลอดภัย มีการจัดการกับอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายหรือบำรุงรักษาได้อย่างเหมาะสม อากาศถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอ ระบบน้ำไม่มีปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการใช้งานห้องปฏิบัติการอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดความปลอดภัยของผู้ใช้งานมากที่สุด

มาตรฐานที่ 3 รูปแบบนี้เหมาะสมที่จะนำไปใช้ ไม่ยากจนเกินไปและมีขั้นตอนปฏิบัติชัดเจน นักเรียนและอาจารย์ที่ใช้งานห้องปฏิบัติการสามารถปฏิบัติตามได้โดยง่ายและเกิดประโยชน์สูงสุด

มาตรฐานที่ 4 รูปแบบนี้มีความถูกต้องเมื่อนำไปใช้งานแล้วสามารถจัดการของเสียได้ จัดการกับอุปกรณ์ที่ชำรุดรวมทั้งบำรุงรักษาได้ เมื่อจัดสภาพแวดล้อมระบบน้ำ ระบบไฟ การระบายอากาศตามรูปแบบกำหนด จะส่งผลดีต่อห้องปฏิบัติการในทุก ๆ ด้าน

นอกจากข้อมูลปริมาณในการประเมินคุณภาพของรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญแล้วยังได้จัดสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อทดสอบรูปแบบเนื่องจากการศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพนั้น จะช่วยส่งเสริมความถูกต้อง แม่นยำของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ จากการใช้การสนทนากลุ่มจะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึกจากการพึงผลตอบรับจากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการใช้งานรูปแบบ ซึ่งการสนทนากลุ่มเป็นที่นิยมในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เน้นการสนทนา อภิปรายถกเถียงโดยใช้ประเด็นคำถามที่มีความชัดเจนเป็นคำถามนำและคำถามหลัก แต่อาจใช้ไม่ได้กับประเด็นที่มีความอ่อนไหวทางสังคมและประเด็นที่มีความเป็นส่วนตัวสูง หรือในข้อจำกัดหลายประการ (เก็จนก เอื้อวงศ์, 2562 : 17 – 30)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน และอุปกรณ์หรือเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ รวมทั้งสภาพแวดล้อมโดยรวมของห้องปฏิบัติการแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงให้ข้อเสนอแนะสำหรับการนำรูปแบบไปใช้งาน ดังนี้

- 1) ผู้ปฏิบัติงานที่นำรูปแบบนี้ไปใช้งานควรคำนึงถึงสภาพของห้องปฏิบัติการของตนเองเป็นหลัก และนำรูปแบบไปปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับห้องปฏิบัติการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
- 2) ผู้ปฏิบัติงานควรศึกษาสภาพปัญหาของห้องปฏิบัติการตนเองก่อนเพื่อวิเคราะห์ว่ามีปัญหาที่สอดคล้องกับรูปแบบหรือไม่ และเมื่อทราบปัญหาแล้วจะได้ปฏิบัติตามรูปแบบได้อย่างครบถ้วน จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงและการจัดการที่ดี

จากการศึกษาพบว่าในการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการ ผู้ใช้งานขาดความระมัดระวังและไม่เล็งเห็นถึงการรักษาสภาพแวดล้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

3) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนหรือผู้ใช้งานที่มีต่อการรักษาสภาพแวดล้อมห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน เพื่อที่จะนำมาพัฒนาคุณภาพของรูปแบบให้สามารถใช้งานได้อย่างครอบคลุมมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). ความรู้เรื่องฝุ่นละออง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2564. แหล่งที่มา: http://pcd.go.th/info_serv/air_dust.htm.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (2564). สถิติภูมิอากาศ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://climate.tmd.go.th/content/category/29>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2562). การสนทนากลุ่ม: เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 12 (1), 17 – 30.
- ณัฐกานต์ เกตุคุ้ม, ปัทมา นพรัตน์, จันทรัตน์ วรสรรพวิทยและสัตตติญา ดิฉวงพันธ์. (2562). การสร้างแนวปฏิบัติการจัดการสารเคมีในห้องปฏิบัติการอย่างปลอดภัยสำหรับอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ในประเทศไทย. *Bulletin of Applied Sciences*, 8 (8), 78-87.
- บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ลาวัลย์ เอียวสวัสดิ์. (2564). การจัดการของเสียจากห้องปฏิบัติการ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.recycleengineering.com/wp-content/uploads/2020/02/lab-waste-management-guidelines.pdf>
- วาสนา กิริติจำเริญ. (2554). *มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์*. นิตยสาร สสวท. 39 (172). 46 – 49.
- วิมลชญาณ์ สถิตสุนทรพันธ์, ธาณี เกสทอง และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. 7 (3), 157 – 173.
- วิชญพงษ์ ห้วยกรดวัฒนาและพัชรา สีนลอยมา. (2563). แนวทางการพัฒนาการจัดการของเสียอันตรายจากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 16 (3), 128 – 142.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor._2542pdf.pdf
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2549). *การประเมินนิเวศ : วิถีวิทยาและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

บนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน

พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

**Strategies for Developing a Management Model of Electricity Generation
Using Solar Rooftops by Entrepreneurs and Household users
in Khan Na Yao District, Bangkok**

สุริยาวัธ กิตติภูวadol, ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ,

อนันตกุล อินทรผดุง และ พัฒนพงษ์ จันทรค์วง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

**Suriyawoot Kittipuwadol, Kwanming Khumprasert,
Anantakul Intarapadung and Phattanapong Chankoung**

Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : address@mailservice.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาและการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งานที่มีผลต่อผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร และ 2) สร้างรูปแบบยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามกับผู้ใช้พลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาภาคครัวเรือน ในพื้นที่เขตคันนายาว แขวงรามอินทรา 203 ตัวอย่าง และแขวงคันนายาว 197 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และผู้ประกอบการ ในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร และจัดการระดมสมองเพื่อปรับปรุงยุทธศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา ประกอบด้วย บริบทของปัญหาที่พบ ได้แก่ การลักลอบติดตั้ง ค่าใช้จ่าย ผู้รับเหมาไม่มีใบอนุญาต ผู้ใช้ไม่มีความรู้ โครงสร้างอาคาร การตลาดที่ใช้ศัพท์ยาก และการวางแผนการผลิตไฟฟ้า คาดการณ์เศรษฐกิจหรือโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุ การ

ปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิต ความรวดเร็วในการดำเนินการ และการยอมรับการรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับรูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และ 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเข้าใจโซล่าเซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา ยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้งานโซล่าเซลล์บนหลังคา และ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุ

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์; รูปแบบการจัดการ; การผลิตไฟฟ้า; พลังงานแสงอาทิตย์

Abstracts

This article aims to 1) investigate the management of electricity generation using solar rooftops and the management expired solar panels affecting operators and household users in Khan Na Yao district, Bangkok, and 2) to create the strategies for developing a management model of electricity generation using solar rooftops by entrepreneurs and household users in Khan Na Yao district, Bangkok. The study was conducted by interviewing 203 and 197 household solar energy users from Ramintra and Khan Na Yao subdistricts, respectively. The group interview was performed using operators and those who involved in the management of solar rooftop power generation in Khan Na Yao district, Bangkok. The data obtained were analyzed using stepwise multiple regression analysis at a significance level of 0.05. The results were employed to create the strategies for developing a management model of electricity generation using solar rooftops by entrepreneurs and household users in Khan Na Yao district and to organize brainstorming to improve the strategies.

The results demonstrated that: 1) the management model of electricity generation using solar rooftops comprised the contexts of the problems encountered: hacking, costs, unlicensed contractors, lack of knowledge of users, building structures, using difficult words in marketing, and power generation planning. Prediction of expired scraps or expired solar cells, installation of production system, speed of execution, and acceptance of perceived future benefits were positively correlated with the management model of solar rooftop power generation. 2) strategies for developing the management model of electricity generation using solar rooftops by entrepreneurs and household users consisted of 3 strategies. Strategy 1 is understanding of solar rooftop. Strategy 2 is using solar rooftop. Finally, strategy 3 is managing expired solar cells

Keywords: Strategies; Management-Model; Electricity-Generation; Solar-Rooftops

บทนำ

ประเทศไทยมีการใช้พลังงานไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้นตามอัตราการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติ โดยเป็นการเพิ่มขึ้นเกือบทุกประเภท ทั้งการใช้น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและพลังงานทดแทน ทิศทางการพัฒนาพลังงานโลกและการพัฒนาพลังงานในอนาคตให้ความสำคัญกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและพลังงานทดแทน ในรูปแบบของพลังงานสะอาดเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงจากฟอสซิล และกระจายชนิดเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า ส่งเสริมและผลักดันการอนุรักษ์พลังงานอย่างเต็มรูปแบบ โดยลดระดับการใช้พลังงาน และมีการพัฒนาอย่างครบวงจร ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์และอาคารสถานที่ที่มีประสิทธิภาพสูง ส่งเสริมกลไกการพัฒนาพลังงานที่สะอาดเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกและแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน สร้างจิตสำนึกของผู้บริโภคในการใช้พลังงานอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพให้เป็นระบบจริงจังและต่อเนื่องทั้ง ภาคการผลิต ภาคการขนส่ง และภาคครัวเรือน (รพีพัฒน์ สุทธิวงศ์, 2560 : 51)

ภาคครัวเรือนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ คั่นนายาว มีนบุรี และบึงกุ่ม แต่มีพื้นที่เขตคั่นนายาวพื้นที่นี้เหมาะสมที่สุดที่จะทำการวิจัยเพราะเป็นพื้นที่ ที่มีผังเมืองสีส้มสีเหลืองและสีเขียว อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน โดยพื้นที่สีส้มมีความหนาแน่นของการอยู่อาศัยปานกลาง พื้นที่สีเหลืองมีความหนาแน่นของการอยู่อาศัยต่ำ และพื้นที่สีเขียวเป็นชนบทและเกษตรกรรม เขตคั่นนายาวเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัวในผังวงแหวนตะวันออก มีกลุ่มผู้พักอาศัยเป็นจำนวนมากและมีฐานะ ความพร้อมที่จะลงทุนและติดตั้งระบบพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (สำนักผังเมือง, 2564 : 12)

ปัญหาจากด้านพลังงานของประเทศไทย มีแนวโน้มการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผลทำให้กำลังผลิตไฟฟ้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ได้มีแผนพัฒนาพลังงานทดแทนนโยบายพลังงาน กำกับให้ผู้ประกอบการใช้ทรัพยากรในการประกอบกิจการพลังงานอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ และพัฒนาแหล่งพลังงานหมุนเวียน (กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ, 2564 : 7) ทั้งนี้ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2562 : 8) ได้ทำการวิจัยเสนอว่าพลังงานทดแทน คือ พลังงานที่ใช้แทนน้ำมันเชื้อเพลิง แบ่งเป็นพลังงานทดแทนจากแหล่งที่ใช้แล้วหมดไป และพลังงานทดแทนที่สามารถหมุนเวียนมาใช้ได้ การศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาพลังงานทดแทนในรูปแบบต่างๆ ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้สูงสุดจะช่วยประหยัดพลังงาน และช่วยลดค่าใช้จ่าย โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาพลังงานจากแหล่งท้องถิ่น และภายในประเทศให้สามารถผลิตและใช้งานได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วมการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนพื้นที่เขตคั่นนายาว กรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดรูปแบบการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วม ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และภาคครัวเรือนอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการ และผู้ใช้ภาคครัวเรือนในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยวิธีแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับหลักการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา สำหรับผู้ใช้ภาคครัวเรือน ตามแผนยุทธศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างเครื่องมือในการวิจัยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ และแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 จัดการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และผู้ประกอบการ พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร นำข้อมูลไปวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้พลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาภาคครัวเรือนกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และผู้ประกอบการ พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนในพื้นที่เขตคันนายาวกรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 3 ประเมินตรวจสอบยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้น โดยใช้วิธีการประชุมระดมสมอง และปรับปรุงยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ผู้ใช้พลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาภาคครัวเรือน ในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 แขวง ใช้การคำนวณประชากรกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ .05 1) แขวงรามอินทรา มีจำนวนประชากร 49,332 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 203 ตัวอย่าง และ 2) แขวงคันนายาว มีประชากรจำนวน 47,763 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 197 ตัวอย่าง (การเคหะแห่งชาติ, 2562 : 12)

1.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และผู้ประกอบการ ในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) หัวหน้าฝ่ายโครงการหรือผู้แทนการพัฒนา

อสังหาริมทรัพย์ 2) นักวิชาการหรือผู้ช่วยนักวิชาการ 3) วิศวกรผู้ที่มีประสบการณ์และปฏิบัติการในพื้นที่ติดตั้งการผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ และ 4) ผู้ประกอบการที่จัดติดตั้งขึ้นทะเบียนในรูปแบบบริษัทและภาคครัวเรือนที่ติดตั้งพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ และ 5) รายได้รวมต่อครัวเรือน

2.1.2 การจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการผลิตไฟฟ้า 2) ด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า 3) ด้านการทดลองใช้และประเมินผลระบบผลิตไฟฟ้า และ 4) ด้านการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน

2.1.3 การยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา ได้แก่ 1) ด้านการยอมรับด้านความง่ายในการใช้งาน และ 2) ด้านการยอมรับการรับรู้ประโยชน์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายภาครัฐ 2) ด้านความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านลักษณะพื้นที่และอาคาร 4) ด้านการบริการระหว่างผู้ประกอบการและผู้ใช้งานภาคครัวเรือน 5) ด้านสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการตลาด 7) ด้านทรัพยากรบุคคล และ 8) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

4. ขอบเขตระยะเวลา ตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2563 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2564

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ และ 5) รายได้รวมต่อครัวเรือน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการผลิตไฟฟ้า 2) ด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า 3) ด้านการทดลองใช้และประเมินผลระบบผลิตไฟฟ้า และ 4) ด้านการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการผลิตไฟฟ้า 2) ด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า 3) ด้านการทดลองใช้และประเมินผลระบบผลิตไฟฟ้า และ 4) ด้านการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับด้านความง่ายในการใช้งาน และ 2) การยอมรับการรับรู้ประโยชน์ และ ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ใช้ภาคครัวเรือน ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายภาครัฐ 2) ด้าน

ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านลักษณะพื้นที่และอาคารของภาคครัวเรือนที่ผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ 4) ด้านการบริการระหว่างผู้ประกอบการและผู้ใช้งานภาคครัวเรือน 5) ด้านสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการตลาด 7) ด้านทรัพยากรบุคคล และ 8) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ โดยที่ตอนที่ 2-5 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) (Sunders, Lewis and Thornhill. 2016 : 35, อ้างถึงใน สุมิตรา ศรีชูชาติ, 2550 : 2) **วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า IOC** จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ รศ.ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล ผศ.ดร.รัชฎาพร บุญเรือง และ ผศ.ดร.สุภาภรณ์ พรหมฤกษ์ ได้ดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม และนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.899 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ **2. แบบสัมภาษณ์** มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และ **ตอนที่ 2** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้งานพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาสำหรับภาคครัวเรือน การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา การจัดการผลิตไฟฟ้าและแผงโซลาร์เซลล์แผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุ และการยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับหลักการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา สำหรับผู้ใช้ภาคครัวเรือน รวมถึงงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา สำหรับผู้ใช้ภาคครัวเรือน

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ และใช้อ้างอิงในการเขียนรายงานผลการวิจัย

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สำหรับผู้ใช้พลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาภาคครัวเรือน ในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และผู้ประกอบการในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างในเขตคันนายาว 400 ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นแขวงรามอินทรา 203 ตัวอย่าง และ แขวงคันนายาว 197 ตัวอย่าง และดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในแบบสอบถามและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ 1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน ข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) หาความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple linear regression) ใช้วิธีการถดถอยแบบขั้นต่อน (Stepwise) โดยกำหนดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 ระหว่าง การจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน (4 ด้าน) และการยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา (2 ด้าน) ที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน ประกอบด้วย 8 ด้าน

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และผู้ประกอบการ ในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 7 วิเคราะห์เนื้อหาความสัมพันธ์ที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

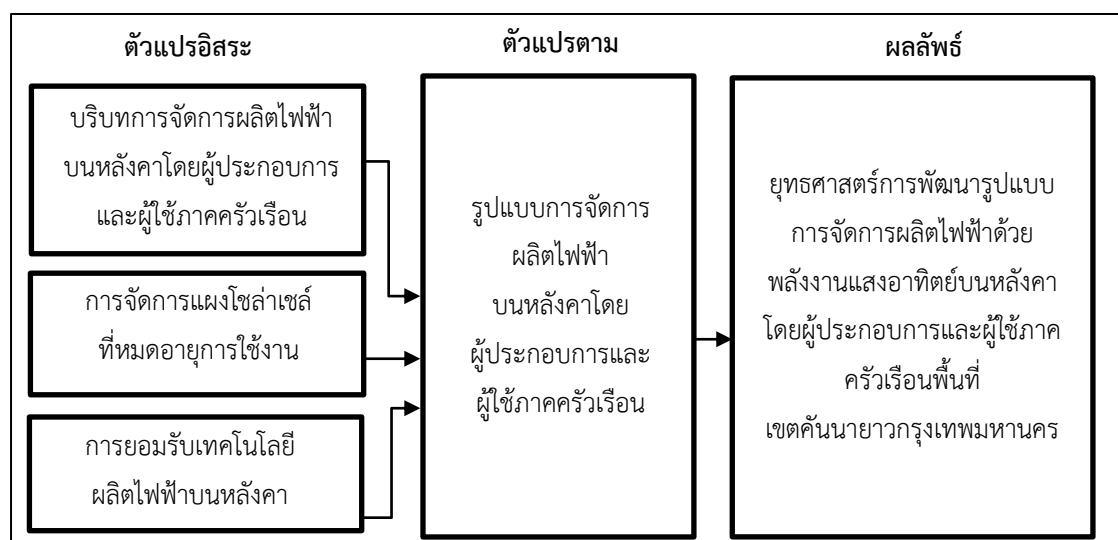
ขั้นที่ 8 สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 9 ผู้วิจัยจัดการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา และผู้ประกอบการ ในพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ร่วมกับนักวิชาการ

ขั้นที่ 10 แก่ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ตามการประเมิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปแล้วนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์ และนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

1.1 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนพบว่า ผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนประสบกับปัญหา 8 ปัญหา 1) การลักลอบติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์โดยไม่ผ่านการขออนุญาตจากการไฟฟ้า 2) ค่าใช้จ่ายที่สูง 3) ระยะเวลาในการดำเนินการขออนุญาต 4) ผู้รับเหมาที่ไม่ได้รับใบอนุญาต 5) ผู้ใช้ภาคครัวเรือนไม่มีความรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ยาก 6) ความไม่เหมาะสมของโครงสร้างอาคาร 7) การทำการตลาดที่ใช้ศัพท์เฉพาะที่เข้าใจได้ยาก และ 8) ความชัดเจนในปริมาณการจัดเก็บใช้ไฟฟ้า

1.2 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ใช้ภาคครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 25-35 ปี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาชีพพนักงานเอกชน และมีรายได้รวมต่อครัวเรือนอยู่ที่ 30,000 - 50,000 บาท/เดือน

1.3 การจัดการแผงโซลาร์เซลล์ ที่หมดอายุการใช้งาน พบว่า ผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนมีระดับการปฏิบัติของผลการวิเคราะห์การจัดการแผงโซลาร์เซลล์ ที่หมดอายุการใช้งานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการทดลองใช้และประเมินผลระบบผลิตไฟฟ้า รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า และด้านการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งานตามลำดับ การยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา พบว่า ระดับการปฏิบัติของการยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการยอมรับการรับรู้ประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการยอมรับด้านความง่ายในการใช้งาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรด้านการวางแผนการผลิตไฟฟ้า ด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า ส่งผลในทิศทางบวกกับรูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน และด้านการยอมรับการรับรู้ประโยชน์ ส่งผลในทิศทางบวกกับรูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ใช้วิธี Stepwise ระหว่างการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ ที่หมดอายุการใช้งาน และการยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคาที่มีผลต่อการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน

ตัวแปร (X)	ลำดับ	ค่าความสัมพันธ์ (Beta)	ตัวแปรที่มีผลต่อผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน (Y)
การจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคา	1	0.501	ด้านการวางแผนการผลิตไฟฟ้า
	2	0.399	ด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า
	-	-	ด้านการทดลองใช้และประเมินผลระบบผลิตไฟฟ้า ด้านการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน
การยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา	3	0.220	ด้านการยอมรับการรับรู้ประโยชน์
	-	-	ด้านการยอมรับด้านความง่ายในการใช้งาน

1.4 มุมมองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา

1) การจัดการแผงโซลาร์เซลล์ ที่หมดอายุการใช้งาน พบว่า การวางแผนการผลิตไฟฟ้า และด้านการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งานมากที่สุด ในเรื่องการวางแผนคาดการณ์เศรษฐกิจหรือโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุแล้ว ทีมงานวิจัยและพัฒนา การออกแบบขนาดของแผงโซลาร์เซลล์ รองลงมาคือด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า ในเรื่องทีมคิดนวัตกรรม เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีเพื่อการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า การแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบทุกครั้งทั้งก่อนและหลังการติดตั้ง และด้านการทดลองใช้และประเมินผลระบบผลิตไฟฟ้า ในเรื่องพื้นที่ที่ใช้ในการทดลองการใช้ การทดสอบจากวิศวกร การทดสอบระบบจาก application และการอบรมวิธีการใช้งานให้ผู้ใช้งาน 2) การยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา พบว่า การยอมรับด้านความง่ายในการใช้งาน เรื่อง ความรวดเร็วในการดำเนินการ ค่าใช้จ่าย ประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต ความปลอดภัยของผู้ใช้งาน และช่องทางที่หลากหลายในการเข้าถึงข้อมูล ด้านการยอมรับการรับรู้ประโยชน์ ในเรื่องข้อมูลที่นำเชื่อถือ นำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มความปลอดภัย อธิบายข้อมูลข่าวสาร สร้างการรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับ

1.5 รูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พบว่า ระดับการปฏิบัติของการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ใช้ภาคครัวเรือน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการตลาด รองลงมา คือ ด้านทรัพยากรบุคคล และด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ มุมมองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา พบว่า ให้ความสำคัญใน ด้านนโยบายภาครัฐ ด้านความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ และด้านลักษณะพื้นที่และอาคารของภาคครัวเรือนที่ผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ

การผลิตพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ ส่วนด้านที่สำคัญต่ำที่สุดคือ ด้านสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าบนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน ประกอบด้วย 3 ประการ 1) การจัดการปัญหาเบื้องต้น เป็นการจัดการกับปัญหาที่ผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนเผชิญอยู่ในปัจจุบันในเรื่องการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ 2) รูปแบบการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ ที่หมดอายุการใช้งาน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการวางแผนการผลิตไฟฟ้า ด้านการปฏิบัติการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้า ด้านการทดลองใช้และประเมินผลระบบผลิตไฟฟ้า และ ด้านการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน และ 3) รูปแบบการยอมรับเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าบนหลังคา เป็นกระบวนการที่เกิดจากจิตใจของแต่ละบุคคล โดยผ่านขั้นตอนการรับรู้ การวิเคราะห์การใช้งานและประเมินผล การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ประกอบการและภาคครัวเรือนในการจัดการการผลิตไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการยอมรับด้านความง่ายในการใช้งาน และ 2) ด้านการยอมรับการรับรู้ประโยชน์

2. เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนพื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร



แผนภาพที่ 2 กรอบยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร

วิสัยทัศน์: จัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย และยั่งยืน

พันธกิจ:

1. สร้างการรับรู้ให้ผู้ใช้โซลาร์เซลล์ได้เข้าถึงข้อมูลอย่างถูกต้อง
2. ให้ผู้ใช้โซลาร์เซลล์ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และง่ายต่อการใช้งาน
3. โซลาร์เซลล์ที่หมดอายุมีการนำบางส่วนกลับมาใช้ใหม่ และทำลาย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเข้าใจโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา เป้าประสงค์ ผู้ใช้โซลาร์เซลล์ได้เข้าถึงข้อมูลอย่างถูกต้อง

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความตระหนักด้านการติดตั้ง และเอกสารขออนุญาตอย่างชัดเจน แผนปฏิบัติ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา ร่วมกันแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค ในการขออนุญาตติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา หาแนวทางร่วมกัน เพื่อลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ให้การอนุญาตดำเนินการได้ไวที่สุด 2) ร่วมกันร่างกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อผู้ขายรายย่อยหรือภาคครัวเรือน ให้มีความชัดเจนในเรื่องปริมาณการจัดเก็บใช้ไฟฟ้า การขายคืนไฟฟ้า เพื่อให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา และ 3) สร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับแผงโซลาร์เซลล์ เพื่อที่ปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง มีมาตรการปรับหรือลดโทษขั้นสูงกับการลักลอบติดตั้งโดยผู้รับเหมาที่ไม่ได้รับใบอนุญาต เพื่อป้องกันอันตรายจากการติดตั้งไม่ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ 2 ให้ความรู้ในการใช้งาน และติดตั้งโซลาร์เซลล์ให้ได้ประโยชน์เต็มที่ แผนปฏิบัติ 1) นำเสนอความคุ้มค่า ประโยชน์ ของระบบโซลาร์เซลล์ในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจ ลดการใช้ศัพท์เฉพาะที่เข้าใจยาก เพิ่มช่องทางการติดต่อเพื่อให้ผู้ประกอบการและภาคครัวเรือนสามารถติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับระบบโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา 2) ประเมินพื้นที่ของอาคาร บ้านเรือน เลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพรับพลังงานแสงอาทิตย์ได้ดี ง่ายต่อการติดตั้ง การบำรุงรักษา และการทำความสะอาด ในกรณีที่โครงสร้างบ้านเรือนหรืออาคารไม่เหมาะสม ผู้ประกอบการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาพื้นที่เพื่อให้ทำการติดตั้งได้ และ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันเสนอนโยบายให้ภาครัฐสนับสนุน ส่งเสริมการใช้ระบบโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา โดยการปรับหลักเกณฑ์ในการรับซื้อพลังงานไฟฟ้าที่ได้จากการผลิตไฟฟ้าด้วยระบบโซลาร์เซลล์ให้สูงขึ้น เพื่อให้ภาคครัวเรือนได้เห็นถึงความคุ้มค่าในการติดตั้ง รวมถึงสนับสนุนเงินทุนในการติดตั้ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้งานโซลาร์เซลล์บนหลังคา เป้าประสงค์ ผู้ใช้โซลาร์เซลล์สามารถใช้งานได้ง่าย และรับประโยชน์อย่างเต็มที่

กลยุทธ์ที่ 1 เผยแพร่ความรู้แก่ผู้ใช้งานโซลาร์เซลล์ทั้งระบบ แผนปฏิบัติ 1) ส่งเสริมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยการจัดการอบรม พัฒนาความรู้ เข้มงวดให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งระบบในขั้นตอนการทำงาน เพื่อนำปัญหา

ที่ได้มาปรับปรุง พัฒนาระบบการใช้งานโซล่าเซลล์บนหลังคา และพัฒนาทีมผู้ปฏิบัติงาน ส่งเสริม 2) ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนด้านพลังงานทดแทนแก่ผู้ผลิตและผู้ใช้งานในประเทศ ด้วยมาตรการทางภาษีนำเข้าอุปกรณ์ชิ้นส่วนจากต่างประเทศ รวมถึงการสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับการติดตั้งโซล่าเซลล์บนหลังคาอย่างเสรี และส่งเสริมให้โครงการหมู่บ้านต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการก่อสร้างมีโครงสร้างรองรับการติดตั้งแผงโซล่าเซลล์ 3) กำหนดแผนการตลาด ส่งเสริมการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ เพิ่มช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลการใช้งานโซล่าเซลล์บนหลังคา มีฝ่ายขายนำเสนอความคุ้มค่า ประโยชน์ของการใช้ระบบโซล่าเซลล์บนหลังคา ให้คำแนะนำ ตอบข้อซักถามจากผู้สนใจติดตั้งผ่านทางโทรศัพท์ อีเมล (e-mail) เว็บไซต์ (website) สื่อสังคมออนไลน์ (social media) และมีการนัดพบผู้สนใจติดตั้งเพื่อคำนวณขนาดของแผงโซล่าเซลล์ พื้นที่ติดตั้ง ค่าใช้จ่าย ให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้ใช้ เพื่อให้ผู้ใช้ตัดสินใจได้ง่ายขึ้น และ 4) ติดตั้งระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาตามแผนงาน ใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานและทันสมัย ตรวจสอบมาตรฐานการติดตั้งด้วยวิศวกร ก่อนเข้าดำเนินการติดตั้งต้องแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบขั้นตอนการติดตั้ง การบำรุงรักษา และการทำความสะอาด เพื่อให้ผู้ใช้เกิดความมั่นใจในการใช้ระบบโซล่าเซลล์บนหลังคา และสามารถดูแลรักษา ทำความสะอาดเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง

กลยุทธ์ที่ 2 จัดทำคู่มือการบำรุงรักษาโซล่าเซลล์ให้ง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติ แผนปฏิบัติ

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาร่วมมือกันในการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนวิธีการติดตั้ง การดูแลรักษา ให้ได้วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมาใช้ร่วมกัน และเผยแพร่ให้กับผู้ใช้ภาคครัวเรือนได้นำไปใช้เพื่อให้มีวิธีการติดตั้งที่มีมาตรฐาน มีความปลอดภัย และมีวิธีการดูแลรักษาที่ถูกต้อง 2) สร้างการรับรู้แก่ผู้ใช้งาน ถึงพื้นที่ในการติดตั้งที่มีลักษณะแนวราบที่ไม่มีตึกสูงมาก จะสามารถรับแสงแดดได้ดี รับพลังแสงอาทิตย์ครอบคลุมตลอดเวลา ทำให้ระบบโซล่าเซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคาสามารถสะสมพลังงานไฟฟ้า ทำให้มีไฟฟ้าใช้งานได้ตลอดเวลา ส่งผลต่อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ทำงานตลอด 24 ชั่วโมง 3) รวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาเป็นฉบับเดียวกัน เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือนได้เข้าใจได้ง่าย และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้หากกฎหมายที่รวบรวมเป็นฉบับเดียวกันนี้ต้องมีการปรับปรุงตามกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงด้วย และ 4) ออกแบบรูปแบบการติดตั้งระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาที่มีความสวยงาม กลมกลืนกับทัศนียภาพนำเสนอแก่ผู้ใช้งาน เก็บรวบรวมภาพโซล่าเซลล์บนหลังคาบ้านเรือน หลังคาอาคาร ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกันที่ผ่านมา เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ใช้ได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนติดตั้งระบบโซล่าเซลล์บนหลังคา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุ เป้าประสงค์ ความคุ้มค่า และการนำกลับมาใช้ใหม่ของแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุใช้งาน

กลยุทธ์ที่ 1 วางแผนการผลิตไฟฟ้าจากแผงโซล่าเซลล์ แผนปฏิบัติ 1) ส่งเสริมพัฒนาความรู้ให้ผู้ประกอบการ พนักงาน ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้ใช้ เพื่อให้มีรู้เกี่ยวกับการใช้โซล่าเซลล์ที่ให้เต็มประสิทธิภาพ ใช้งานได้เต็มอายุการใช้งาน รวมถึงแนวทางปฏิบัติในการจัดการโซล่าเซลล์ที่จะหมดอายุ 2) สร้างความร่วมมือ

ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคครัวเรือน ร่วมกันหาแนวทางในการใช้งานโซล่าเซลล์ให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด แลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา ในการติดตั้ง การใช้งาน และการจัดการแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน 3) ติดตั้งระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาในจุดที่สามารถรับแสงแดดได้ดี รับแสงแดดได้ทั้งวัน เพื่อให้แผงโซล่าเซลล์ผลิตไฟฟ้าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพในทุกวัน ผู้ใช้ได้ใช้ประโยชน์จากไฟฟ้าที่มาจากระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาอย่างคุ้มค่าไปจนแผงโซล่าเซลล์หมดอายุการใช้งาน และ 4) ใช้เครื่องมือในการติดตั้งระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาที่ทันสมัย ให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัดเวลา และเกิดความผิดพลาดจากการติดตั้งน้อยที่สุด ซึ่งความผิดพลาดนี้อาจทำให้แผงโซล่าเซลล์เสียหายทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ หรือมีอายุการใช้งานที่สั้นลง หรือไม่สามารถใช้งานได้

กลยุทธ์ที่ 2 นำอุปกรณ์จากแผงโซล่าเซลล์กลับมาใช้ใหม่ และทำลาย แผนปฏิบัติ 1) นำแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model) มาใช้ในการจัดการแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน โดยนำแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ด้วยการแยกชิ้นส่วนของแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุ ส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ คือ ส่วนอะลูมิเนียม และกระจก ส่วนซิลิคอน นำไปทำลายอย่างถูกวิธี เปลี่ยนขยะหรือของเสียที่ถูกมองว่าเป็นปัญหากลับมาใช้ประโยชน์เป็นวัตถุดิบทดแทนเป็นไปตามหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนของ BCG Model 2) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ นำเสนอขั้นตอนการนำแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุการใช้งานไปจัดการแยกชิ้นส่วน การนำกลับมาใช้ใหม่ และทำลายส่วนที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้หรือไม่คุ้มค่าต่อการนำไปผ่านกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงช่องทางการติดต่อ เพื่อให้ผู้ใช้ได้เข้าใจถึงขั้นตอน วิธีการจัดการ และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเมื่อแผงโซล่าเซลล์ที่ใช้อยู่หมดอายุการใช้งาน 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบโซล่าเซลล์บนหลังคาร่วมมือกันเสนอข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการกับแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุ ข้อบังคับที่ต้องนำแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุไปแยกอุปกรณ์ นำส่วนอะลูมิเนียม และกระจกสู่กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ ส่วนซิลิคอนนำไปทำลายอย่างถูกวิธี และร่วมกำหนดบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม และ 4) ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน การผลักดันเรื่องการแยกขยะ แยกอุปกรณ์ ขยายผลในการนำชิ้นส่วนอื่นที่นอกเหนือจากอะลูมิเนียม และกระจก ที่ปัจจุบันต้องนำไปทำลายให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ด้วยการนำเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งานสามารถคาดการณ์ได้จากปริมาณการติดตั้งในปัจจุบัน ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น สอดคล้องกับ แมคโดนัลด์ และเพียร์ซ (McDonalda and Pearce., 2010 : 7041-7047) ที่พบว่า การคาดการณ์แผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุในอนาคตจะเป็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อม ยังสอดคล้องกับ ปราโมด รันจัน อโรรา (Pramod Ranjan Arora., 2013 : 1-7) ที่พบว่า การติดตั้งระบบการผลิตไฟฟ้าบนหลังคามีแนวโน้มสูงขึ้นตามการขยายตัวของประชากร ซึ่งปริมาณแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุนี้หากจัดการไม่ดีจะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ มาร์ทเท็นสัน และ สโกกลุน (Martensson and Skoglund., 2014 : 132) ที่พบว่า การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์จำนวนมากเป็นปัญหาในการสร้างหลุมฝังกลบ ซึ่งในอนาคตจำเป็นต้องควบคุมการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ หากไม่มีการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุที่ดีกว่า การฝังกลบ ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาโดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร มีวิสัยทัศน์ คือ จัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย และยั่งยืน และ พันธกิจ 3 ข้อ ได้แก่ 1) สร้างการรับรู้ให้ผู้ใช้โซลาร์เซลล์ได้เข้าถึงข้อมูลอย่างถูกต้อง 2) ให้ผู้ใช้โซลาร์เซลล์ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และง่ายต่อการใช้งาน และ 3) โซลาร์เซลล์ที่หมดอายุมีการนำบางส่วนกลับมาใช้ใหม่ และทำลาย ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเข้าใจโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ (1) สร้างความตระหนักรู้ด้านการติดตั้ง และเอกสารขออนุญาตอย่างชัดเจน และ (2) ให้ความรู้ในการใช้งาน และติดตั้งโซลาร์เซลล์ให้ได้ประโยชน์เต็มที่ ซึ่งการที่จะเข้าใจระบบโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคานั้นจำเป็นต้องได้รับความรู้ที่ถูกต้อง รู้ว่าโซลาร์เซลล์ คือ พลังงานทดแทนที่สามารถหมุนเวียนมาใช้ได้อีก ช่วยลดปัญหาที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2559 : 27) และ สำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา (US EPA, 2013 : 92) ที่ระบุว่า แสงอาทิตย์ ลม ชีวมวล น้ำ และ ไฮโดรเจนเป็นพลังงานทดแทน การนำเอาพลังงานทดแทนมาใช้ในการรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยลดมลภาวะที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากสภาวะเรือนกระจก ดังนั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งบนหลังคา เป็นจุดเริ่มของการยอมรับ และใช้ระบบโซลาร์เซลล์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้งานโซลาร์เซลล์บนหลังคา ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ (1) เผยแพร่ความรู้แก่ผู้ใช้งานโซลาร์เซลล์ทั้งระบบ และ (2) จัดทำคู่มือการบำรุงรักษาโซลาร์เซลล์ให้ง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติ เมื่อเกิดความเข้าใจในระบบโซลาร์เซลล์ หน้าที่ของนักออกแบบ ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบโซลาร์เซลล์ ต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งาน การดูแลรักษา ระยะเวลาในการซ่อมบำรุง การทำความสะอาด สอดคล้องกับ (อิธิโชค วินทกร, 2555 : 67) ที่พบว่า การจัดการความรู้ สร้างความรู้ จัดเก็บและการถ่ายทอดความรู้ เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสามารถทำให้เข้าใจในกิจกรรมได้ ดังนั้นเพื่อให้ผู้ใช้สามารถดูแลแผงโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งได้ โดยการให้ความรู้ การจัดทำคู่มือ เมื่อเกิดปัญหาในการใช้งานผู้ใช้จะได้แก้ปัญหาเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง รวมถึงมีเบอร์ติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบโซลาร์เซลล์ เพื่อความสะดวกในการติดต่อหากเกิดปัญหาที่ต้องผู้ใช้ต้องการความช่วยเหลือ และ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ (1) วางแผนการผลิตไฟฟ้าจากแผงโซลาร์เซลล์ และ (2) นำอุปกรณ์จากแผงโซลาร์เซลล์กลับมาใช้ใหม่ และทำลาย เนื่องจากแผงโซลาร์เซลล์มีอายุการใช้งาน จึงต้องมีการวางแผนในการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุอย่างถูกวิธี มีการแยกชิ้นส่วน นำชิ้นส่วนที่ถูกแยกไป เช่น อะลูมิเนียม และกระจกนำกลับมาใช้งานใหม่ และทำลายซิลิคอนอย่างถูกวิธี เป็นต้น สอดคล้องกับ (Gustafsson, Foreman and Ekberg., 2014 : 19) ที่พบว่า แผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุสามารถนำไปรีไซเคิลได้ ซึ่งการวางแผนการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่ดีจะช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดต่อสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ในจุดที่เหมาะสม รับแสงแดดได้ดี บำรุงรักษาตามระยะเวลาเป็นการช่วยให้ใช้แผงโซลาร์เซลล์เต็มอายุการใช้งาน ลดปริมาณแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุก่อนเวลาอันควร

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา โดยผู้ประกอบการและผู้ใช้ภาคครัวเรือน พื้นที่เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยในการจูงใจของผู้ใช้ในการตัดสินใจติดตั้งจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา
2. ควรศึกษาวิจัยในเรื่องของเศรษฐกิจที่ได้จากการแยกชิ้นส่วนแผงโซลาร์เซลล์ ที่นอกเหนือจากอะลูมิเนียม และซิลิคอน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแผงโซลาร์เซลล์ที่หมดอายุการใช้งาน
4. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา ในพื้นที่อื่นที่แตกต่างกันออกไป เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

เอกสารอ้างอิง

- การเคหะแห่งชาติ. (2562). *ข้อมูลประชากรปี 2562*. กรุงเทพมหานคร: การเคหะแห่งชาติ.
- กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ. (2562). *เปิดแผน 5 ปี กกพ.ใช้บ 5 พันล้าน เน้นกำกับให้มีประสิทธิภาพพัฒนาพลังงานหมุนเวียน*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://dmf.go.th/public/list/data/detail/id/14143/menu/593>.
- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2559). *แผนพลังงานทดแทน (AEDP 2558-2579)*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.iie.or.th/iie2016/images/postdoc/files/3pdf>.
- รพีพัฒน์ สุธงศ์. (2560). *นโยบายพลังงานทดแทนเพื่อความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

- สุมิตรา ศรีชูชาติ. (2550). *สถิติธุรกิจ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักผังเมือง. (2564). *ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา:
<http://cmc.bangkok.go.th/bmaitev/web/index.php>.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2562). *สมุดปกขาว การศึกษาเชิงนโยบายการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีพลังงานแห่งชาติ*. ปทุมธานี: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- อธิโชค วินทกร. (2555). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของธุรกิจบำรุงรักษารถยนต์*. ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ (การพัฒนารัพยากรมนุษย์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Gustafsson, A.M., Foreman, M.R., Ekberg C. (2014). Recycling of High Purity Selenium From CIGSSolar Cell Waste Materials. *Waste Managment*. 34 (10), 1175-1182.
- Martensson, C.and Skoglund, M. (2014). *Solar Landfills a Study of the Concept in a Swedish Setting*. Master's thesis in Energy and Environmental Engineering the Department of Management and Engineering the Division of Energy Systems.
- McDonald, N.C. and Pearce, J.M. (2010). Producer responsibility and Recycling Solar Photovoltaic Modules. *Energy Policy*. 38 (11), 7041-7047.
- Pramod Ranjan Arora. (2013). Right Time to Reap Benefits from Residential Solar Rooftop PV in India - A Venture of Millions. *International Journal of Scientific and Research Publications*. 3 (8), 1-7.
- US EPA. (2013). Renewable energy/ state and local/ US EPA. *Online*. Retrieved May 4, 2020. From : <http://www.epa.gov/statelocalclimate/state/topics/renewable.html>.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ
Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร
**Factors Marketing Mix that Affecting Consumer Decision Behaviour to
Use Food Delivery in Samut Sakhon Province**

เจติยา สกุนปัน และ วิชากร เฮงษฎ์กุล

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Jetiya Sakunpan and Vichakorn Hengsadeeekul
Southeast Asia University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: S6341410029@sau.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้บริการ Food Delivery ภายในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ตามแนวคิดของ (Cochran et al., 1953 : 690) โดยวิธีไม่อาศัยความน่าจะเป็น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ .937 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test, การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วย Pearson Correlation

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในขณะที่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ที่ไม่แตกต่างกัน และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย บุคคล กระบวนการ และ ลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($R^2=.659^{**}, .684^{**}, .630^{**}, .668^{**}, .645^{**}, .619^{**}, .826^{**}$)

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด; พฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ; ฟูดเดลิเวอรี่

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) compare service decision behaviour of food delivery, classified by personal factors, and 2) factors marketing mix effects on service decision behaviour of food delivery. The research employs quantitative method by using a close-ended questionnaire for survey research. Data were collected from 400 persons who used food delivery within Samut Sakhon province under the concept of (Cochran et al., 1953 : 690) by non-probability sampling and purposive sampling. Alpha Cronbach's confidence coefficient was .937. The research was conceptualized to analyze the percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and Pearson's correlation by using a statistic software

The research finding revealed that 1) Personal factors different by education have an influenced service decision different of Food Delivery at the statistically significant level of .05, while sex, age, occupation, and income are different, there were no difference in service decision behaviour of food delivery within Samut Sakhon province, and 2) overall factors marketing; product, price, place, promotion, people, process, and physical evidence have an effects on service decision behaviour of food delivery within Samut Sakhon province at the statistically significant level of .01 ($R^2=.659^{**}$, .684**, .630**, .668**, .645**, .619**, .826**)

Keywords: Marketing Mix; Service Decision Behaviour; Food Delivery

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พฤติกรรมผู้บริโภคได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากการเข้ามาของสื่อดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้บุคคลมีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ต้องการความสะดวกสบายต่อการใช้ชีวิตของตนเองที่มากขึ้น โดยสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความแตกต่างไปของค่านิยมในการการใช้ชีวิต (วรามาศ เพ็ชรนิยม, 2558 : 1-2) ดังจะเห็นได้จากช่วงการแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัสที่กำลังแพร่ระบาดในปัจจุบัน ทำให้บุคคลต้องมีการปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอย่างสูง บุคคลต้องมีการเว้นระยะห่างทางสังคมที่มากขึ้น มีการลดการสัมผัส และการพบเจอระหว่างกัน รวมถึงการออกไปทำงานที่ถูกปรับเปลี่ยนมาทำงานในบ้านแทน

เมื่อกล่าวถึงโรคระบาดของโคโรนาไวรัส ที่ทำให้บุคคลต้องลดการพบเจอ ลดการสัมผัสกัน ลดการออกจากบ้าน ทำให้บุคคลหันมาสนใจในเรื่องของการสั่งอาหารผ่าน **Food Delivery** ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการดำรงชีพแทน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ปลอดภัย และช่วยประหยัดเวลามากกว่าการออกไปหาซื้อด้วยตนเองเป็นอย่างยิ่งในช่วงนี้ กล่าวได้ว่า **Food Delivery** เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่กำลังเติบโตสวนกระแสท่ามกลางการแพร่ระบาดของ Covid-19 ในขณะนี้ โดยในปี พ.ศ. 2564 ถือเป็นปีที่สดใสของตลาดฟู้ดเดลิเวอรี่ เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด (การเงินธนาคาร, 2564 : ออนไลน์) จากปัญหาเหล่านี้ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการหลายรายเห็นซึ่งช่องทางส่วนประสมทางการตลาดในการสร้างแบรนด์ของตนเองขึ้น และพยายามทำการตลาดในด้านการบริการผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยการทำแอปพลิเคชันเพื่อรองรับกับพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่สามารถออกไปใช้ชีวิตได้ตามปกติ ในการเป็นตัวกลางเชื่อมต่อผู้ใช้งาน

แอปพลิเคชันไปสู่กลุ่มผู้ต้องการขายสินค้า หรือร้านค้าขายอาหารมาอำนวยความสะดวกให้กับชีวิต และสร้างกำไรให้กับบริษัทอย่างอย่างก้าวกระโดด (กรุงเทพธุรกิจ, 2564 : ออนไลน์)

จังหวัดสมุทรสาคร ถือเป็นจังหวัดย่านอุตสาหกรรมที่มีกำลังแรงงานมาทำงาน และอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศออกมาตรการล็อกดาวน์เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อ กิจกรรมห้างร้านต่าง ๆ ได้มีการปิดตัวลงชั่วคราวเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย ส่งผลให้บุคคลล้วนไม่สะดวกต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564 : ออนไลน์) อีกทั้งร้านอาหารต่าง ๆ ยังได้รับผลกระทบจากการที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการของทางภาครัฐ ทำให้ตนเองต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมากในการหาทางรอดจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ผ่านการขายอาหารออนไลน์ หรือการปรับตัวในการขายอาหารผ่านทางช่องทางต่าง ๆ อันได้แก่ ทางเฟซบุ๊ก ไลน์ หรือแม้กระทั่งในอินสตาแกรม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ยอดขายได้ในแต่ละวันลดลงไปอย่างเห็นได้ชัด ในบางรายที่ไม่สามารถปรับตัวเองได้ทัน หรือทางออกได้ทัน ก็ต้องมีการปิดตัวลงไป เพราะไม่สามารถแบกรับต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาได้ไหว ดังนั้นในมุมมองของผู้บริโภคและผู้ประกอบการร้านอาหาร การสั่งอาหารผ่านช่องทางออนไลน์จึงเป็นเรื่องแปลกใหม่ และได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทั้งนี้การเข้ามาของธุรกิจบริการส่งอาหารด้วยการเป็นตัวกลางยังช่วยส่งผลประโยชน์ในการเชื่อมต่อธุรกิจอาหารเดลิเวอรี่ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการร้านอาหารที่ไม่ต้องรับภาระในการบริหารจัดการด้านการส่งอาหารเองที่อาจต้องมีค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเพิ่มเติม ขณะที่ผู้บริโภคได้ประโยชน์จากการมีร้านอาหารให้เลือกมากขึ้นนับตั้งแต่ร้านอาหารริมทางไปจนถึงร้านอาหารขนาดใหญ่ และยังเป็นการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายเล็กได้เข้ามามีโอกาสในการเติบโตของร้านอาหารของตนด้วย เมื่อมองเข้ามาในธุรกิจอาหารเดลิเวอรี่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาเติบโตอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.7 ต่อปี โดยมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 23,640 ล้านบาทเมื่อปี 2557 เป็น 31,814 ล้านบาท นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 (ศูนย์วิจัยระยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร, 2562 : ออนไลน์) โดยจากข้อมูลดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า ขนาดตลาดของ Food delivery ของไทยสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง ยิ่งโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2564 ที่ทางศูนย์วิจัยกสิกรไทยพยากรณ์ คือ จะสามารถกอบโกยรายได้ไปอยู่ที่ 74,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2563 ที่มีรายได้อยู่ที่ 68,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งเป็นปีที่ หรือเพิ่มขึ้นถึง 6,000 ล้านบาท สามารถกล่าวได้ว่าตลาดของ Food delivery เติบโตอย่างต่อเนื่องร้อยละ 8-10 มาตั้งแต่ปี 2557 และมีแนวโน้มว่าจะเติบโตต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ, 2564 : ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่าสถานการณ์โควิด 19 ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้ ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการขายอาหารของผู้ประกอบการเพียงเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างของผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครที่ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่เสี่ยงสีแดงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จากเดิมที่การออกไปซื้ออาหารเพียงแค่เดินออกมาซื้อตามแหล่งตลาดสด หรือตามร้านขายของในระแวกที่อยู่อาศัยได้อย่างง่ายต้องกลายมาเป็นการสั่งอาหารผ่านช่องทางออนไลน์ ผ่านไลน์แมน หรือผ่านการสั่งอาหารผ่านพ่อค้าแม่ค้าให้

นำมาส่งยังหน้าบ้าน หน้าที่พัก เพื่อลดระยะการสัมผัส เมื่อมองในมุมมองผู้ประกอบการ ในโอกาสเช่นนี้ย่อมต้องมีการใช้ส่วนประสมทางการตลาดอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความแตกต่างในแบรนด์ของตนผ่านการทำโปรโมชั่นให้เป็นที่น่าดึงดูดใจต่อการเรียกผู้ใช้งานให้เข้ามาใช้งานในบริการ Application Food Delivery ของตนมากยิ่งขึ้น ด้วยการทำโปรโมชั่นฟรีค่าส่งสำหรับลูกค้าใหม่ ส่วนลดค่าอาหารสำหรับการสั่งอาหารในครั้งถัดไป หรือส่วนลดในการค่าจัดส่ง โดยการเข้ามาของเทคโนโลยีชนิดนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในห่วงโซ่อุปทานร้านอาหาร รวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค สะท้อนจากการขยายตัวของธุรกิจการจัดส่งอาหารไปยังแหล่งที่พัก (Food Delivery) ที่มีการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ร้อยละ 11 การเติบโตของธุรกิจบริการจัดส่งอาหารสอดคล้องกับโครงสร้างประชากรที่มีขนาดครัวเรือนที่เล็กลง พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เน้นความสะดวกสบายและประหยัดเวลามากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านอาหารขนาดกลางและเล็กสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ง่ายดายมากขึ้น (สุดที่รัก นุชนาถ, 2562 : 2)

จากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการด้าน Food Delivery นั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการใช้ส่วนประสมทางการตลาดของทาง Application ด้าน Food Delivery ในแต่ละแบรนด์ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร ขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของส่วนประสมทางการตลาดในเรื่องของ Application ของ Food Delivery ให้ตรงจุดกับความต้องการของผู้บริโภค และยังเป็นการวิเคราะห์ถึงทิศทางของ Food Delivery ที่กำลังเติบโตอยู่ต่อไปในอนาคต จึงได้จัดทำงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร” ขึ้นมาโดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังจะอธิบายในรายหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยที่มีขอบเขตและรายละเอียด ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มประชากรที่เคยใช้บริการ Food Delivery ภายใน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีจำนวนประชากรที่ใช้บริการอย่างไม่ทราบจำนวนที่ชัดเจน ทางผู้วิจัยจึงได้กำหนด ขนาดของกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ประชากร คือ กลุ่มผู้ที่เคยใช้บริการ Food Delivery ในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งไม่ทราบ จำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ที่เคยใช้บริการ Food Delivery ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด สมุทรสาคร จำนวน 400 คน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงเลือกใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างใน การวิจัย โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% โดยใช้สูตรของคอคแรน (Cochran et al., (1953 : 690) สามารถแสดงได้ดังนี้

จากสูตร	$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$
เมื่อ	n แทนค่าของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย
P	แทนค่าสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (0.05)
Z	แทนค่าความมั่นใจระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่มีระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95% (0.05)
d	แทนค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้น = 0.05
แทนค่า n	$= \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$ $= 384.16$

ซึ่งจากการคำนวณได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 385 คน เพื่อป้องกันความ คลาดเคลื่อนของประชากร และเพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยขอศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) โดยการใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบุคคล 6) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และ 7) ด้านกระบวนการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

โดยตอนที่ 2 มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ของ (Likert Scale, 1932 : 4) สามารถอธิบายได้ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ผลคะแนนที่ได้จากการสำรวจนั้น จะนำมาทำการวิเคราะห์และแปลผลความหมายค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ โดยการให้คะแนนแต่ละระดับ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (Best, 1977 : 14)

$$\text{ความห่างของอัตราภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.80$$

เกณฑ์การวัดผลค่าคะแนนเฉลี่ย

ผลเฉลี่ย	4.21–5.00	ระดับมากที่สุด
ผลเฉลี่ย	3.41–4.20	ระดับมาก
ผลเฉลี่ย	2.61–3.40	ระดับปานกลาง
ผลเฉลี่ย	1.81–2.60	ระดับน้อย
ผลเฉลี่ย	1.00–1.80	ระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการที่มีผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร โดยนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำผลที่ได้จากการศึกษาตามข้อ 1. มาสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ และพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน การหาความตรงโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องกับข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) ว่าข้อคำถามเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ ซึ่งผลการหาความตรงโครงสร้างตามเนื้อหา ตอนที่ 2 และ 3 มีค่าเท่ากับ 1 และ .70
4. จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับคนที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วนำไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .937
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกระทำในระหว่างเดือน มีนาคม-ตุลาคม 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 100%
6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเองจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยหลังการเก็บแบบสอบถามตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่ได้มาประมวลผล วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและทำแบบสอบถาม เพื่อทำตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description Statistic) สำหรับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และสำหรับระดับของปัจจัยส่วนประสมการตลาด ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การทดสอบที (Independent sample t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson

Correlation) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรส่วนประสมการตลาดและพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

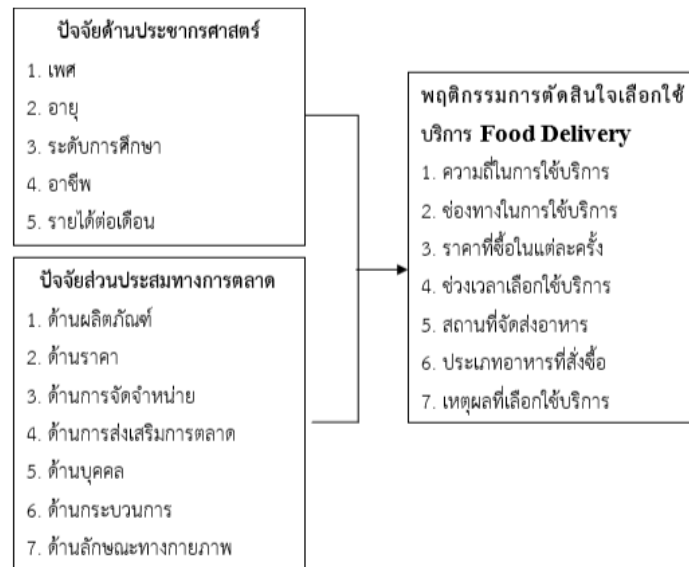
สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะมีค่าระหว่าง $-1 \leq r \leq 1$ ความหมายค่า r (Benesty et al., 2009 : 2) คือ

- ค่า r เป็นลบ แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน
- ค่า r เป็นบวก แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน
- ค่า r มีค่าเข้าใกล้ 1 หมายถึง x และ y มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์มาก
- ค่า r มีค่าเข้าใกล้ -1 หมายถึง x และ y มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกันและมีความสัมพันธ์มาก
- ค่า $r = 0$ แสดงว่า x และ y ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ค่า r เข้าใกล้ 0 แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันน้อย
- การอ่านความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ r (Benesty et al., 2009 : 3)

0.01-0.20	มีความสัมพันธ์ต่ำ
0.21-0.40	มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ
0.41-0.60	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
0.61-0.80	มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง
0.81-1.00	มีความสัมพันธ์สูง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนารอบแนวความคิดในการวิจัยผ่านการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ของเนื้อหาโดยสามารถสรุปและสร้างออกมาได้ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน (ร้อยละ 52.75) อายุ 21-30 ปี จำนวน 175 คน (ร้อยละ 43.75) ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 196 คน (ร้อยละ 49.00) อาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 188 คน (ร้อยละ 47.00) และมีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 116 คน (ร้อยละ 29.00)

2. ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยส่วน ประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผลិតภัณฑ์	4.62	.500	มากที่สุด
2. ราคา	4.36	.509	มากที่สุด
3. การจัดจำหน่าย	4.52	.491	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการตลาด	4.54	.515	มากที่สุด
5. บุคคล	4.66	.490	มากที่สุด
6. ลักษณะทางกายภาพ	4.62	.503	มากที่สุด
7. กระบวนการ	4.59	.476	มากที่สุด
รวม	4.56	.615	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.56$, S.D.=.615) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปน้อยสามารถกล่าวได้ว่า มากที่สุดในด้านบุคคล ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.490) รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.503) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.500) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.476) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.515) รองลงมา คือ ด้านการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.491) รองลงมา คือ ด้านราคา ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.509) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการ Food Delivery 1 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 137 คน (ร้อยละ 34.25) โดยเลือกใช้บริการจากแอปพลิเคชัน Food Panda จำนวน 148 คน (ร้อยละ 37.00) มีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 101-300 บาท จำนวน 192 คน (ร้อยละ 48.00) เลือกใช้บริการอยู่ในช่วงเวลาระหว่าง 12.01-18.00 (มื้อกลางวัน) จำนวน 253 คน (ร้อยละ 63.25) เลือกมาส่งอาหารที่ทำงาน 218 คน (ร้อยละ 54.39) เป็นอาหารจานหลัก (อาหารตามสั่ง ก๋วยเตี๋ยว) จำนวน 197 คน (ร้อยละ 49.25) โดยเหตุผลที่ใช้บริการมาจากไม่ต้องการต่อคิว จำนวน 102 คน (ร้อยละ 25.50)

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา แตกต่างกันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery

	ผลิตภัณฑ์	ราคา	ช่องทางการจัดจำหน่าย	โปรโมชั่น	บุคคล	กระบวนการ	ลักษณะทางกายภาพ	พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery
ผลิตภัณฑ์								
ราคา	.659**							
ช่องทางการจัดจำหน่าย	.697**	.684**						
โปรโมชั่น	.719**	.671**	.630*					
			*					
บุคคล	.696**	.698**	.576*	.668*				
			*	*				
กระบวนการ	.779**	.702**	.688*	.669*	.645**			
			*	*				
ลักษณะทางกายภาพ	.724**	.725**	.631*	.671*	.607**	.619*		
			*	*		*		
พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery			.864*	.852*		.823*	.826*	
	.834**	.876**	*	*	.867**	*	*	

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร สัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมทางการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($R^2=.659^{**}, .684^{**}, .630^{**}, .668^{**}, .645^{**}, .619^{**}, .826^{**}$ ตามลำดับ)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร” โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยประชากรศาสตร์ในด้านระดับการศึกษา แตกต่างกันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิมพ์พมผกา บุญนาพิริชต์, 2560 : 4) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ในด้านระดับการศึกษา อายุ รายได้ต่อเดือน ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ภายในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อิสราฐ งามเกษม, 2562 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ เดลิเวอรี่ กล่าวว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ เดลิเวอรี่ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหาร

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมทางการตลาด บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิมพ์พมผกา บุญนาพิริชต์, 2560 : 4) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ได้กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย สถานที่ บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการในด้านความสะดวกรวดเร็ว สภาพสินค้า ช่องทางในการชำระเงิน และพาร์ทเนอร์ร้านอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุจิตรา ใจเอื้อ, 2562 : 6) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการใน Application Foodpanda ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการตัดสินใจใช้บริการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการส่งผลต่อกัน

ของตัวแปร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery ของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Food Delivery โดยเรียงลำดับความสำคัญมากที่สุด ดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคคล (People) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีพนักงานให้บริการด้วยความเป็นมิตร อ่อนโยน อดทน มีความสุภาพ เอาใจใส่ลูกค้า และสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างถูกต้องชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้บริโภคจึงประทับใจในตัวพนักงานที่ไม่ละเลยการส่งอาหารให้ถึงมือลูกค้า แม้ว่าลูกค้าจะชำระเงินผ่านออนไลน์และได้แจ้งให้วางไว้ตรงที่โต๊ะด้านนอก พนักงานยังคงรอจนกว่าลูกค้าจะออกมารับอาหารไป มีการพูดจาที่สุภาพ และกล่าวขอโทษหากจัดส่งอาหารล่าช้า หากผู้ประกอบการเลือกพนักงานส่งอาหารควรคัดเลือกพนักงานที่มีอัธยาศัยดี มีจิตบริการที่ดีและควรมีการจัดอบรมพนักงานก่อนออกไปให้บริการ การบริการที่ดีของพนักงานช่วยสร้างยอดขายได้เพิ่มขึ้นแม้จะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ ที่ได้ส่งมอบอาหารให้ลูกค้าก็ตาม

2. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีร้านอาหารหลายหลายชนิดและหลายประเภทให้เลือก มีชื่อเสียง ร้านดัง ดังนั้น ผู้ประกอบการควรผลิตอาหารที่มีความหลากหลายให้ลูกค้าได้เลือก นอกจากอาหารที่หลากหลายแล้ว ควรต้องคำนึงถึงด้านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เช่น สภาพอาหารที่สดใหม่ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม และมิดชิดด้วย ไม่หกเลอะเทอะเมื่อถึงมือลูกค้า

3. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน มีความสวยงาม ภาพประกอบน่าสนใจ ดังนั้น ผู้ประกอบการควรถ่ายภาพอาหารให้สวยงาม น่าดึงดูดใจให้น่ารับประทาน อาหารมีสีสวยสวยงาม มีการตกแต่งพาชนะให้น่ารับประทาน เพื่อดึงดูดความสนใจให้ลูกค้ากดสั่งซื้อ และอาหารที่จัดส่งควรที่จะเหมือนกับภาพถ่ายในแอปพลิเคชันด้วย รวมถึงการมีแอปพลิเคชันที่ปลอดภัย หากมีปัญหาการจัดส่งอาหารการคืนเงินที่รวดเร็วก็สำคัญ

4. ด้านกระบวนการ (Process) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีระบบติดตามขนส่ง ติดตามเมื่อมีปัญหาในการจัดส่งได้ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้ประกอบการควรเลือกใช้บริการแพลตฟอร์มบริษัทจัดส่งอาหารที่มีบริการติดตามสถานะการส่งอาหาร รวมถึงการชำระเงินได้หลายวิธี และความเร็วในการส่งอาหารตามที่เวลากำหนด

5. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีโปรโมชั่นส่วนลดค่าอาหาร ค่าส่ง ชื้อ 1 แถม 1 แจกคูปองส่วนลด ดังนั้น ผู้ประกอบการควรจัดทำกลยุทธ์ทางการตลาดแจกโปรโมชั่นบ่อย ๆ เช่น จัดส่งอาหารฟรี มีจัดอาหารชุดราคาพิเศษ สะสมยอดการสั่งซื้อแถมอาหาร 1 อย่าง หรือเป็นส่วนลด เป็นต้น

6. ด้านการจัดจำหน่าย (Place) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับชื่อเว็บไซต์ แอปพลิเคชันที่จดจำง่าย ได้แก่ แอปพลิเคชัน Foodpanda และ Lineman ที่ผู้บริโภคใช้บริการมากที่สุด ผู้ประกอบการอาจเลือกสมัครใช้ช่องทางนี้เพื่อขายอาหารอีกช่องทางหนึ่ง นอกจากนี้ควรแยกรายการอาหารเป็นหมวดหมู่เพื่อง่ายต่อการค้นหา เช่น ประเภทอาหารคาว เครื่องดื่ม ทอปปิ้งเสริม และช่องระบุหมายเหตุให้ชัดเจน

7. ด้านราคา (Price) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับเมนูอาหารระบุราคาที่ชัดเจน ผู้ประกอบการควรระบุราคาอาหารให้ชัดเจน อัตราค่าอาหาร ค่าบริการส่งที่เหมาะสม ราคาไม่สูงเกินไปกว่าไปนั่งรับประทานที่ร้าน ให้ความรู้สึกคุ้มค่ากับอาหารที่ได้จ่ายไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยอาจจะทำการศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ความพึงพอใจการใช้บริการ การสื่อสารผ่านอิเล็กทรอนิกส์ พฤติกรรมการใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันสำหรับแพลตฟอร์มทั่วไปหรือเฉพาะเจาะจงบริษัท เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ไม่มีสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19) เพื่อเปรียบเทียบช่วงเวลาที่แตกต่างกันผลการวิจัยจะมีความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- การเงินธนาคาร. (2564). Food Delivery เดินหน้าขยายตลาดพร้อมบริการที่หลากหลาย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.moneyandbanking.co.th/article/news/food-delivery-sevice-new-normal-031164>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). ปรับทัพธุรกิจ สู่ Food delivery. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/652109>.
- พิมพ์พมผกา บุญธนาพิริษฐ์. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรามาศ เพ็ชรเนียม. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการในร้านกาแฟฟรีเมียมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (พาณิชยศาสตร์และการบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศูนย์วิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2561). ธุรกิจอาหารเดลิเวอรี่ในประเทศไทย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticDetail.php?>.
- สุจิตรา ใจเอื้อ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ *Application Foodpanda* ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุดที่รัก นุชนาถ. (2562). ความพึงพอใจและความภักดีในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดสู่การตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชัน *GrabFood* ของผู้ให้บริการในเขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). ตามติดพฤติกรรมกินอยู่อย่างไทย ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: https://www.hiso.or.th/thaihealthstat/report/img/thaihealthwatch/thw_2021_12.pdf.
- อิสราวุธ งามเกษม. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์เดลิเวอรี่. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Benesty, J., Chen, J., Huang, Y., & Cohen, I. (2009). Pearson correlation coefficient. *In Noise reduction in speech processing* (pp. 1-4). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice-hall Inc.
- Cochran, W. G., Mosteller, F., & Tukey, J. W. (1953). Statistical problems of the Kinsey report. *Journal of the American Statistical Association*, 48(264), 673-716.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*. 22(140), 1-55.

The Effects of Cooperative Learning Techniques on Thai Secondary School Students' Reading Comprehension

Thananya Pochana and Apisak Sukying

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: 62010181009@msu.ac.th

Abstracts

This study examined the effect of cooperative learning on reading comprehension and sought to explore participants' attitudes toward the CL method. Ninety Thai EFL secondary students were divided into the control group (n=30) and the experimental group (n=60). Their age ranged between 13 and 14 years old. They had studied English for more than seven years, and none of them had studied English in an English-speaking country. Three research instruments were employed to collect the data: a reading comprehension test, a questionnaire, and a semi-structured interview.

The quantitative data were analyzed using *t*-test, standard deviation, mean, and percentage. The results showed that the CL method could lead to gains in reading comprehension among Thai secondary school students. Participants in the group control scored 10.76 at T1 and 10.90 at T2. However, it must be noted that, in the current study, the CL and control groups had significantly different levels of reading comprehension before the investigation, which limits the conclusions of this study. And the overall means of the self-ratings from the attitude questionnaire was 3.45. Nevertheless, the qualitative findings supported the benefits of the CL method and the positive attitudes toward the CL approach. Overall, the current results support the benefits of cooperative learning on reading comprehension, and CL also developed secondary students' attitudes toward reading comprehension.

Keywords: Cooperative Learning; Reading Comprehension; Teamwork

Introduction

Reading comprehension, the creation of meaning from texts provides the basis for a substantial amount of learning for young children during their school years (Brunstein, & Kieschke, 2009 : 272–286). Moreover, reading comprehension lays the foundation for the acquisition of knowledge in different subjects taught at elementary and secondary schools and constitutes an essential prerequisite for lifelong learning in adulthood (Alvermann & Earle, 2003 : 12-30). Over the decades, a good deal of educational research on reading comprehension has been concerned with the development of instructional curricula designed to promote the early acquisition of reading skills in elementary schools. One significant viewpoint of this research is that secondary-level students should be prevented from prolonged lack of skilled reading.

However, it was documented that a large portion of the English Proficiency Index (EPI) revealed that Thailand was 89th of 100 countries. Moreover, the National Institute of Educational Testing Service (NIETS) of the Ministry of Education, 2020: 421), operating the Ordinary National Educational Test (O-NET) in the English language, found that 9th-grade students' overall English test performance was below 50 percent, equivalent to 33.75. These findings have indicated that the English proficiency levels of Thais are below the international average of literacy skills in the English language, with a nonage of considerably below age-appropriate levels, especially in the field of reading.

The cooperative learning (CL) approach is the widely-known pedagogical method designed to improve students' reading comprehension skills is a cooperative learning (CL) approach (Jalilifar, 2010 : 96-108). According to (Slavin,1982 : 149-157), CL is an instructional approach in which students of all levels of performance work together in a small group towards a shared goal which incorporates instructional techniques, such as Student Team-Achievement Divisions (STAD), Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC), Jigsaw, Team- Game-Tournaments (TGT), Learning Together, Team-Assisted Individualization (TAI), Group Investigation (G.I.), and group discussion. As such, CL contains the theories of cognitive development, behavioural, and social interdependence (Johnson, Johnson, & Smith, 1998 : 231). The cooperative learning was chosen because of their many benefits, methods and strategies to use in classroom for enhance many skills.

Research has shown that CL is an essential tool to help students learn comprehension strategies while encouraging positive interactions among peers. For example, Marzban & Akbarnejad (2012) investigated the effect of cooperative reading strategies on improving the reading comprehension of Iranian university students. Sixty male university students were randomly assigned to the experimental group using cooperative reading strategies and the control group using a traditional method of instructions. Their result showed that cooperative reading strategies were effective in improving reading comprehension among students. Another study examined the effect of cooperative learning in university learners, suggesting that the cooperative learning group of participants outperformed the control group (Pan & Wu, 2013 : 13-27). Indeed, cooperative reading strategies were effective in improving the reading comprehension of Iranian university students. Research also showed that students had a positive attitude toward cooperative learning, which, in turn, increased learner motivation (Liao, 2014 : 128-140.).

In the literature, cooperative learning techniques facilitate secondary school students' reading comprehension (Ghaith & Malak, 2004 : 105-115; Gillies & Ashman, 2000 : 19-27). Specifically, CL techniques allowed students to work in small groups, which provided learners with opportunities to communicate with peers. Such activities, including Jigsaw, Team-Assisted Individualization (TAI), increased group members' communication and reduced learning anxiety, thus encouraging reading comprehension development. For example, one study investigated the difference in 63 students' reading comprehension ability using Student-Teacher Actively Reading Text (START) and TAI models (Slavin, 2008 : 149-157). The findings indicated both START and TAI were effective in improving students' reading comprehension; however, TAI was significantly lower than START (Sihombing & Katemba, 2019 : 32-43).

In the Thai context, the (Department of Curriculum and Instruction Development, 2010 : 12) argued that the cooperative learning approach promotes student-student interactions through working in small groups to reach their shared goal and maximize their learning achievements. Indeed, CL emphasizes cooperation in helping each other to acquire knowledge

and increases opportunities to construct or transform the knowledge among students actively. Numerous studies have also shown that cooperative learning produced higher achievement and more positive relationships among students (Jatupan & Sanukul, 2017 : 524-533 ; Murtono, 2015 : 79 ; Scaglione, 1992 : 245-253 ; Yotayut, 2012 : 29). However, these studies mainly focus on the effects of CL and its relationships among university students. For example, (Jatupan & Sanukul, 2017 : 524-533) investigated the benefits of CL and the satisfaction level in Pharmacy students and found that CL supported learning conditions. Still, it was doubtful whether learning achievement was fostered.

To the best of the researcher's knowledge, a few studies in Thailand have been done on high school students. One study compared the achievement of the science of year-3 students between the implementation of the cooperative learning-based approach and conventional methods (Yotayut, 2012 : 29). The findings suggested that the cooperative learning-based approach significantly outperformed the conventional one. Another study investigated the effect of word spelling skills using the CL and found that the word spelling achievement of students was significantly higher (Thippawan, 2002 : 65). Students also showed a positive attitude to the CL technique. Accordingly, the current study seeks to examine whether the CL method focusing on Think-Pair-Share (TPS) in the present study effectively promotes students' English reading comprehension in secondary education. According to National Institute of Educational Teaching Service (Public Organization) averaged Ordinary National Education test (O-NET) scores of 2018-2020 of 29.81 in Language for Communication and 26.81 in Language and Culture which the results of Thai students at lower secondary school level. Obviously, O-NET results was used to reflect the school accountability and quality of students' education.

The small-group discussion method is one type of CL activities. It involves a series of meetings between the teacher and students or amongst students under the teacher's direction and guidance that allows for a free exchange of ideas on a particular topic (Garcia, 1989 : 69-93). In addition, it can be said that small group discussion helps participate freely and actively. It includes special activities or formats that help interest and engage people. Furthermore, when conducted prudently, the small group discussion method provides for the actual experience of speaking, vicarious experience of observing a group mate, and boosts one's perception of one's ability. Hence, the small group discussion method/approach where English is used as a medium of communication/discussion may be a vehicle to improve reading comprehension.

Research Objectives

The present study determined whether cooperative learning (CL) effectively promotes Thai secondary school students' overall reading comprehension performance by using small-group discussion tasks and activities. It also sought to explore participants' attitudes toward a small-group discussion. As such, two research questions were formulated, as follows:

1. Do Thai secondary school students improve their English reading comprehension through cooperative learning?
2. What are Thai secondary school students' attitudes toward cooperative learning?

Research Methodology

1. Participants and setting

The participants in this study included 90 students in Thai secondary in 8th grade. All the participants were Thai, and their age was between 13 and 14 years old. This participants were selected by purposive sampling. Basically, the participants had studied English for more than seven years, and none of them had studied English in an English-speaking country. Based on the national curriculum, the participants regularly received an average of four hours of English instruction per week. In addition, all participants had been enrolled in English as a foreign language (EFL) classes for at least seven years as compulsory subjects.

The socioeconomic background of their family was relatively low since most of their parents were farmers, and a few of them were government officers. The number of students was limited; therefore, the convenience sampling technique was used to separate participants into two groups. Indeed, one intact class was in the control group, and the other was assigned to the experimental group. It was assumed that both groups of participants are homogenous, and their language proficiency was similar. However, the experimental group received the cooperative teaching approach, a group work discussion, whereas the control group received a grammar-translation approach, a traditional teaching approach at a secondary school. Overall, the current study lasted for ten weeks.

2. Research instruments

2.1 Reading comprehension test

A reading comprehension test was used to assess participants' reading comprehension both before and after the experiment. The reading comprehension test comprised four sections presented in the form of multiple-choice, gap-filling, true/false and matching formats. Each of the sections contained 15 test items with a total of 60 items. The content validity of the test items was evaluated by three experts in the field of language testing. The experts asked to rate each item, whether it was congruent with the objectives and the literal level of comprehension by utilizing the evaluation constructed by the researcher. The reading comprehension test was developed based on the topics or themes relevant to the national curriculum. Moreover, the test items were validated and piloted before the main study, with a different group of participants, none of whom were excluded from the main study.

2.2 Questionnaire

The questionnaire used in the current study to assess Thai high school students' attitudes toward cooperative learning technique. The questionnaire involved participants' attitudes toward the cooperative learning technique with small group discussion designed using a five-point Likert scale. The questionnaire was developed and validated before the main study with five experts in the field of English language teaching. The participants were asked to tick (/) the number that was the most suitable to them:

Strongly disagree	1 point
Disagree	2 points
Neutral	3 points
Agree	4 points
Strongly agree	5 points

The questionnaire was designed in both English and Thai. Still, the Thai version was distributed to participants to ensure that the respondents understood the items in the questionnaire.

2.3 Interview

A total of 12 participants was purposively selected for the interview based on their reading comprehension test scores. Indeed the interview was employed to explore the participants' reading comprehension strategies and attitudes toward cooperative learning, which refers to the small-group discussion activity in this study. The interview was conducted in Thai, the participants' mother tongue to minimize the language barriers. The content of the interview questions was by at least five experts in the field of language learning.

3. Data collection procedure

All participants were requested to sign a consent form before the main study. Permission from the school was obtained before the study. The reading comprehension test was given to all participants one week before the study and one week later the experiment. The questionnaire was given to all participants at two different times, the week before and after the study. Before the test and the questionnaire were administered, the instructions and a few illustrations of both test and questionnaire were provided to all participants in their native Thai language.

3.1 Selecting the topics for small-group discussion

The topics selected for Read-and-Share Discussion (RSD) activities that under the umbrella of cooperative learning were selected based on the Basic Education Core Curriculum B.E.2551 (A.D.2008), which consisted of animals, environments, foods, beverages, health, technology, climates, and educations. It noted that students' prior knowledge. Each of the reading texts was assumed to include a range of 200 words to 250 words, and Range Program checked the readability of the texts. The Range program was used to check and facilitate the reading process and ensure that the input was comprehensible.

3.2 Teaching procedure

1. Teacher provided a title which was discussed. Teacher as a facilitator prepared the material that was discussed and given to students before the class began. Introducing a consent package before participating in the study for them to understand their role.

2. Teacher guided students in forming small group discussion under umbrella of cooperative learning. Teacher helped students choose the members of the group. Students was divided into several group based on small group discussion method rules with three to five students within a group. The teacher made the heterogeneous group includes the characteristics of intelligence, learning motivation, gender, or different ethnic backgrounds.

3. Teacher gave the material and students in each group predict it. Teacher not only provided the material, but also helped students to explain what they did such as after getting the material each student in group had to prediction by looking at the title of the text first to know what the text about. After they got what the text about, they could discuss their information or knowledge that related with the text.

4. The students discussed a topic in their group and teacher moved around the class. After they finished in discussion, to make sure that their prediction in true or not they read the text together.

5. Then, each group discussed about their discussion result to another group. After getting the discussion between members of the text the representative of each

group discusses the result of their discussion to another group. The other members in the group debated, clarify gave opinion, and criticized the result of discussion from another group.

6. The teacher explained about the material. Teacher helped students to explain in details what they have learned and the teacher may give corrections if any.

7. Finally, each student tried to answer the questions that had been prepared in the text. After discussion between group and teacher, each student tried to answer the questions individually based on the tasks that had been provided by the teacher. It was better for the teacher to arrange the class to form the group, gave them instruction of how to start learning until the class ends.

4. Data analysis

Descriptive and inferential statistics was used to analyze the quantitative data. The means, standard deviations, percentage, t-test statistics were employed to report the study's findings. The data from the interview was analyzed by content analysis. Inter-coder reliability was used to avoid bias.

Research Conceptual Framework

The cooperative learning (CL) approach is a teaching approach in which learners of various abilities, skills and backgrounds work together in small groups to attain a common goal and group learning activity organized in order that learning is dependent on the socially structured exchange of information between learners in groups and in that each learner is held accountable for his or her own learning and is motivated to increase the learning of others.

Research Results

1. Do Thai secondary school students improve their English reading comprehension through cooperative learning?

The current study investigated the effect of cooperative learning on lower secondary school students' reading comprehension in a Thai EFL context. The quantitative data were collected from a reading comprehension test administered before (T1) and after (T2) the experiment. Table 1 demonstrates overall performance scores on reading comprehension tests among secondary school participants.

Table 1 Students' performance scores on reading comprehension test

Group	Time	Mean (60)	%	SD	t-value	sig
Experimental N = 60	T1	15.20	25.33	3.502	2.671	0.01
	T2	16.73	27.88	3.329		
Control N = 30	T1	10.76	17.93	5.103	1.000	0.32
	T2	10.90	18.16	5.215		

The pre-test (T1) mean score of secondary school participants in the experimental group was 15.20 and the post-test score (T2) was 16.73. A dependent-samples *t*-test revealed that this difference between pre and post-test performance was statistically significant.

Participants in the group control scored 10.76 at T1 and 10.90 at T2. This difference was not statistically significant. As shown in Table 4.2, an independent-samples *t*-test was also performed to determine if there were any differences in reading comprehension performance between the control and experimental groups. The data analysis revealed a significant difference between the experimental group and the control group at T1 and T2. However, the significant difference between the groups at T2 may not be at all related to the intervention. This is because the significant difference between the groups at T1 already exists. indicate the real effect of cooperative learning. These results are shown in Figure 1.

Table 2 Reading comprehension performance between experimental and control groups

Groups	Time	Mean	SD	<i>t</i> -value	Sig
Control	T1	10.77	5.104	4.281	0.001
Experimental		15.20	3.502		
Control	T2	10.90	5.215	5.584	0.000
Experimental		16.73	3.329		

Note: **p*-value is significant at $\alpha=0.05$

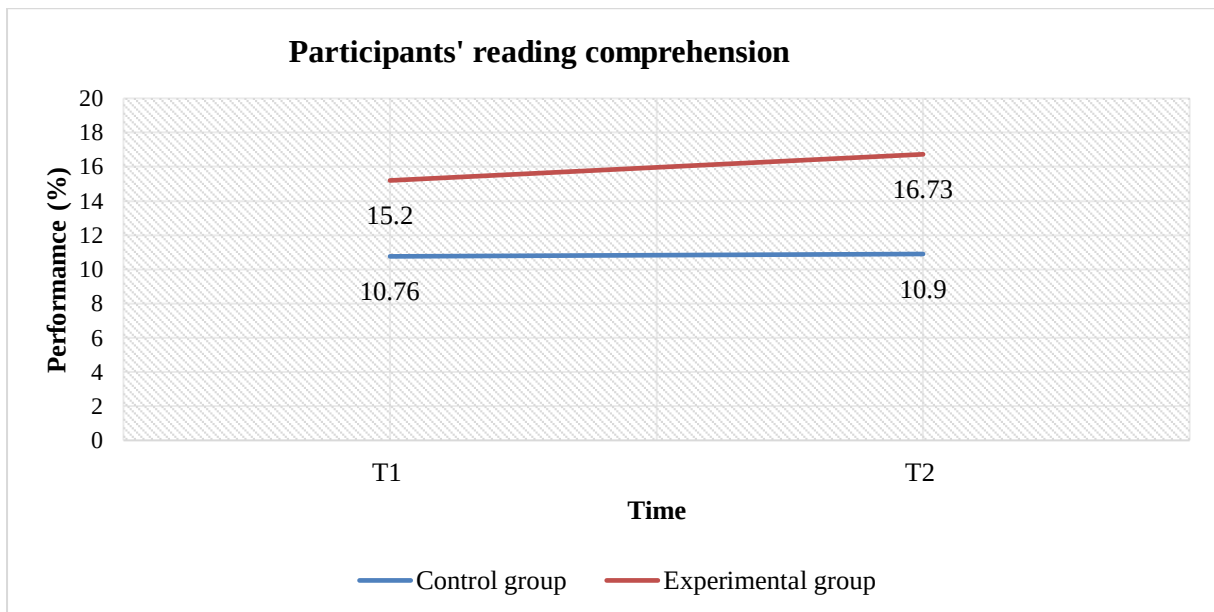


Figure 1 Participants' reading comprehension performance

The results showed the experimental participants' reading comprehension performance was improved after the intervention, while the *t*-test versus post-test performance in the control group was not significant. Reading comprehension was significantly enhanced from pre- to post-test in the experimental group but not in the control group. Overall, these findings indicate that cooperative learning facilitates Thai secondary school participants' reading comprehension.

2. What are Thai secondary school students' attitudes toward cooperative learning?

2.1 Quantitative findings - Questionnaire

Students were asked to rate a 25-item questionnaire to measure their reading comprehension attitudinal variables. The Likert scale ranged from 'strongly disagree' (1 point), 'disagree' (2 points), 'not sure' (3 points), 'agree' (4 points), to 'strongly agree' (5 points). Table 3 shows the questionnaire scores for various statements on the reading comprehension questionnaire. A higher score indicates a positive attitude toward cooperative learning. Questions marked with an asterix were negatively scored.

Table 3: Students' attitudes toward cooperative learning on reading comprehension

Statements	Questionnaire	
	Mean	S.D.
1. When we work together, I can share my ideas with my group.	3.70	0.90
2. When I work with other students, the work is divided equally.	3.78	0.84
3. *One student usually makes the decisions in the group.	2.40	1.09
4. Group members can explain what I do not understand.	3.90	0.89
5. I also learn when I explain the assignment to my group members.	3.30	0.88
6. When I work in a group, I do better quality work.	3.60	0.82
7. When we work together, I achieve more content and information.	3.92	0.85
8. When we work together, it enhances work habits.	3.27	0.77
9. When we work together, I can arrange my work.	3.45	0.83
10. When we work together, I can understand the content easily.	3.48	0.77
11. I enjoy content when I work with other members of my group.	3.57	1.07
12. My group members respect my opinions.	3.25	0.91
13. I understand all members of my group.	3.87	0.98
14. I feel I am part of what is going on in the group.	3.67	0.87
15. I like to help other group members to enhance their knowledge.	3.72	0.78
16. Cooperative learning can improve my attitude towards work.	3.55	0.89
17. Group activity enhances good working relationships among members of a group.	3.75	0.83
18. *Group activity does not differ from work alone.	2.85	0.95
19. *Group activity wastes time because other members are telling other work content; it created lousy work.	2.93	1.17
20. It takes less time to complete the assignment when I work with others.	3.35	1.07
21. *I become frustrated when my group members do not understand the material.	2.90	1.06
22. *In a group activity, only one or two students are important, not all members.	2.92	1.21
23. Group activity is mutual profit.	3.92	0.90

24. *In a group activity, group members do not care about my comments.	3.67	1.00
25. When I work in a group, I get the grade I deserve.	3.63	1.00
Total	3.45	0.35

As shown in Table 3, the overall means of the self-ratings from the attitude questionnaire was 3.45. This suggests that attitude towards cooperative learning tasks was positive after the cooperative learning intervention. Specifically, participants reported that cooperative learning activities benefited language learning, especially their reading comprehension. However, Thai secondary school participants also agreed that cooperative learning could lead to frustration if group members could not understand the materials and that a single group member could influence the group decision.

2.2 Quantitative findings - Semi-structured interview

The qualitative findings from the semi-structured interview were also analysed to better understand participants' attitudes toward the effect of cooperative learning on reading comprehension. This Semi-structured interview was developed by Nimar Farsaneh (2014) The qualitative data obtained from the semi-structured interview were coded into descriptive themes based on the cooperative learning concept. As a result, three themes were identified: 1) team, 2) cognition, 3) enjoyment. As shown in Table 4, overall, students felt that cooperative learning strengthened their reading comprehension and the role of the team.

Table 4: Extracts from the semi-structured interviews

Participants	Participants' attitudes
Student 1	"Everyone helps each other. It was better than doing it by herself."
Student 2	"Some tasks were done by myself because other members cannot translate and lazy to try to tell the meaning."
Student 3	"It was good because small group discussion makes harmony and enjoyment with the task."
Student 4	"Cooperative learning increases the knowledge and comprehension."
Student 5	"Some in a group do not have the participation, but others are very cooperative in their investigation."
Student 6	"I think it is a better approach because this activity can search for new words and increasing my reading comprehension knowledge."
Student 7	"Sometimes, members in group delay to distribute the task thus the time is run out."
Student 8	"I like it very much because everyone in the group can tell opinion about the task."
Student 9	"It is better because group activity makes good management." "This approach can manage group activity in which all members in the group know the role of cooperative learning."
Student 10	"I have the opportunity to teach friends in my group; hence it makes a good experience for me."

	"I can comprehend the task from my group member."
Student 11	"This approach makes everyone do the duty, and it puts the harmony."
Student 12	"Sharing knowledge with friends is a good thing to do. It makes me remember some content that is hard to remember."

Discussion

1. Thai secondary school students' reading comprehension

The current study investigated the effect of cooperative learning (CL) on lower secondary school students' reading comprehension in a Thai EFL context. The quantitative data analysis revealed that, following cooperative learning (CL), it was obtained from the reading comprehension test administered at two different times, before and after the experiment. The results showed that the secondary school students' reading comprehension increased following CL. This result clearly demonstrates that CL facilitates reading comprehension gains among Thai secondary school participants. This is likely because CL involves students working in teams to achieve shared learning goals. Each member in the group is held responsible for completing their share of the work and mastering the material to be studied. This could be describe as "CL techniques allowed students to work in small groups, which provided learners with opportunities to communicate with peers" (Ghaith & Malak, 2004 : 105-115) following Basic Elements of Cooperative Learning in Group processing : by reflecting on the learning process the effectiveness of contribution of the members in the group improves. Moreover, CL is also a group studying activity where learning is dependent on the socially constructed exchange of information between group members. That is, while some of the group work may be parcelled out and complete individually, some must be complete interactively, with group members providing one another with feedback, challenging reasons, making collective conclusions and teaching and supporting each other. The current findings align with previous studies showing that CL promotes reading comprehension (Felder & Brent, 2007 : 34-53 ; Johnson & Johnson, 2008 : 29-30 ; Lavasani, Afzali, & Afzali, 2011 : 1802-1805 ; Marashi & Dibah, 2013 : 545-556).

Reading comprehension is improved because CL provides environments that encourage learners to communicate and express their ideas in the target language. For instance, before the treatment, some students did not know how to get in group and talk with each other to understand the reading. However, after implementing the cooperative learning, the students knew the method, as indicated by significantly improved scores. CL activities, such as Small Group Discussion, also allow group members to learn to share ideas by listening to each other and assisting each other to solve a problem. Learners are provided with the opportunity to apply reasoning and various tools to tackle problems using several one-on-one interactions within a group. Such activities ensure high involvement and participation of every group member, thereby increasing their reading comprehension. Indeed, previous studies have also reported that Small Group Discussion enhances social interactions and skills (Gollnick & Chinn, 2009: 110-117 ; Johnson et al., 2014 : 1156; Nunnery, Chappell, & Arnold, 2013 : 34-48).

The face-to-face interactions among students in CL may also facilitate reading comprehension. These interactions allow participants to discuss and explain assignment topics with each other. This fosters positive interdependence as participants feel that they are 'in the same boat' or 'together' and that each member's attempt will help the entire group. Using teamwork skills, participants learn both the subject matter and interpersonal skills, such as

communication, leadership, conflict management and teamwork. During the activity, participants also employ reciprocal questioning to complete the task. Each team member is therefore responsible for creating an atmosphere of achievement. Overall, the current study provides evidence to support previous claims regarding the benefits of CL (Nunnery, Chappell, & Arnold, 2013 : 34-48).

2. Thai secondary school students' attitudes toward cooperative learning

The qualitative data analysis revealed that Thai participants had a positive attitude towards CL activities after the experiment. The positive attitudes towards CL activities is likely because they promote classroom interactions between students of diverse abilities and backgrounds. As such, learners work together, assisting and interacting with each other to solve learning problems and achieve ultimate goals (Tsai, 1998:1081-1089 ; Wei, 1997 : 1853-1870.; Yu, 1995). Indeed, the positive attitudes towards CL may be due to the reliance on teamwork activities (Kuuk & Arslan, 2020 : 83-96; Lavasani, Afzali & Afzali, 2011 : 1802-1805 ; Marzban & Alinejad, 2013 : 936-942; Priyantin, 2014 : 7-9). In CL activities, the teacher often groups students with different levels of English proficiency and encourages them to work together and benefit from each other by sharing their experiences. For example, Small Group Discussion, one of the CL activities, helps the higher proficient students tutor the weaker ones. Some learners may feel isolated because of their low ability to learn English while completing individual tasks in conventional course instructions. Working in teams may stimulate these students to speak out and feel more comfortable in smaller groups or pairs. This may also give them a sense of self-confidence. Moreover, while supporting the weaker learners, students with higher proficiency levels can feel proud of themselves, developing positive attitudes towards the learning tasks during the course.

Based on the interview results, most participants reported positive attitudes towards implementing CL activities, such as small group discussion. In addition, participants noted that the activities could encourage them to speak English as each group member has the individual responsibility to finish the group tasks. The following excerpts support these findings:

“Cooperative learning increases the knowledge and comprehension.” (Student 4)

“This approach makes everyone do the duty, and it puts the harmony.” (Student 11)

In relation to the negative aspects of CL activities, students reported being annoyed when a group member was lazy and could not understand the materials or task instructions. The qualitative data analysis also showed that the interpersonal learning styles needed to be adapted to group work. In addition, many students lack the required vocabulary and this sometimes made it difficult for them to contribute to the group. These findings are illustrated in the following excerpts:

“Some tasks were done by myself because other members cannot translate and lazy to try to tell the meaning.” (Student 2)

“Some in a group do not have the participation, but others are very cooperative in their investigation.” (Student 5)

“Sometimes, members in group delay to distribute the task thus the time is run out.” (Student 7)

Overall, the current findings revealed that CL methods could help learners to better understand the learning materials, thus promoting reading comprehension among secondary school learners. Specifically, learners could acquire more knowledge and enhance their vocabulary. In addition, the results also showed that the small group discussion under umbrella of

cooperative learning activity helps students to be engaged in learning a target language. These results provide further support for the benefits of the CL method.

Conclusion

This study investigated the influence of CL on Thai secondary school students' reading comprehension and their attitudes towards CL activities. For Research Question 1, the results showed that the CL method could lead to gains in reading comprehension among Thai secondary school students. However, it must be noted that, in the current experiment, the CL and control groups had significantly different levels of reading comprehension before the experiment, which limits the conclusions of this study.

Nevertheless, the present study did show that cooperation or classroom interactions make learning engaging and interactive. In CL activities, students are exposed to a learning environment that supports and encourages personal, academic, and social development. Therefore, CL is a teaching method that may address the diverse needs of students with varying levels of English proficiency in a heterogeneous class. Notably, CL emphasizes active interactions between students of diverse abilities and backgrounds, and allows students to work in teams and engage in classroom activities. Importantly, each student is also given an individual task to accomplish within their group task, which helps to ensure that learners take responsibility in their team. Although some intrapersonal students prefer to work individually, they are encouraged to participate to achieve the team's goals. Moreover, allocating the students to groups or pairs can also help the teacher to effectively manage large classrooms.

Regarding Research Question 2, the current study showed that the teacher could change the students' attitudes towards English language learning in an EFL context by applying CL methods. These positive attitudes can influence and increase students' reading comprehension and motivation to involve more in classes. Positive attitudes may also convince students that learning is valuable.

Suggestion

The small number of participants in the current study may limit the generalizability of these findings to other contexts. In addition, as previously mentioned, the groups differed in their English proficiency before the experiment, which makes it difficult to ascertain whether the CL itself was responsible for better reading comprehension in the experimental group during the post-test. Finally, future studies may benefit from studying the effect of CL over longer time periods.

Reference

- Alvermann, D., & Earle, J. (2003). Comprehension instruction. *Rethinking reading comprehension*, 12-30.
- Brunstein, J. C., & Kieschke, U. (2009). Improving students' reading comprehension skills: Effects of strategy instruction and reciprocal teaching. *Learning and Instruction*, 19 (3), 272–286.
- Department of Curriculum and Instruction Development. (2010). Benefits of Cooperative learning approach. *Online*. Retrived April 30, 2021, from http://academic.obec.go.th/images/document/1525235513_d_1.pdf
- Felder, R. M., & Brent, R. (2007). Cooperative learning. *Active learning: Models from the analytical sciences*, 970, 34-53.

- Lavasani, M. G., Afzali, L., Borhanzadeh, S., Afzali, F., & Davoodi, M. (2011). The effect of cooperative learning on the social skills of first grade elementary school girls. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 15, 1802-1805.
- Liao, (2014). Jigsaw-based cooperative learning approach to improve learning outcomes for mobile situated learning. *Journal of Educational Technology & Society*. 17 (1), 128-140.
- Garcia, E. E. (1989). "Hispanic" children: Theoretical, empirical, and related policy issues. *Educational Psychology Review*. 4 (1), 69-93.
- Ghaith, G., & El-Malak, M. A. (2004). Effect of Jigsaw II on literal and higher order EFLreading comprehension. *Educational Research and Evaluation*, 10(2), 105-115.
- Gillies, R. M., & Ashman, A. F. (2000). The effects of cooperative learning on students with learning difficulties in the lower elementary school. *The Journal of Special Education*, 34 (1), 19-27.
- Gollnick, D. M., Chinn, P. C., Kroeger, S. D., & Bauer, A. M. (2009). *Multicultural education in a pluralistic society* (Vol. 90). Columbus, OH: Merrill.
- Jalilifar, A. (2010). The effect of cooperative learning techniques on college students' reading comprehension. *System*, 38 (1), 96-108.
- Jatupan, K. & Sanukul, K. (2017). *A study of cooperative learning classroom in health system subject among of pharmacy technique students at Sirindhorn College of Public Health Khonkaen*. Thailand. The 8th Hatyai National and International Conference. (pp. 524-533) Hatyai, Thailand: Hatyai University.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. (1998). *Active Learning: Cooperation in the College Classroom (2nd Edition)*. Edina, MN: Interaction Book Company.
- Johnson, R. T., & Johnson, D. W. (2008). Active learning: Cooperation in the classroom. *The annual report of educational psychology in Japan*. 47, 29-30.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2014). Using technology to revolutionize cooperative learning: an opinion. *Frontiers in psychology*, 5, 1156.
- Kuuk, Ö., & Arslan, A. (2020). Cooperative Learning in Developing Positive Attitudes and Reflective Thinking Skills of High School Students' in English Course. *International Journal of Psycho-Educational Sciences*. 9 (1), 83-96.
- Marashi, H., & Dibah, P. (2013). The Comparative Effect of Using Competitive and Cooperative Learning on the Oral Proficiency of Iranian Introvert and Extrovert EFL Learners. *Journal of Language Teaching and Research*, 4, 545-556.
- Marzban, A., & Akbarnejad, A. A. (2013). The effect of cooperative reading strategies on improving reading comprehension of Iranian university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 70, 936-942.
- Murtono, A. (2015). *Pemanfaatan Foam Agent dan Material Lokal dalam Pembuatan Bata Ringan* (Doctoral dissertation, Universitas Muhammadiyah Surakarta).
- Nunnery, J. A., Chappell, S., & Arnold, P. (2013). A meta-analysis of a cooperative learning models effects on student achievement in mathematics. *Cypriot Journal of Educational Sciences*. 8 (1), 34-48.
- Pan, C. Y., & Wu, H. Y. (2013). The Cooperative Learning Effects on English Reading Comprehension and Learning Motivation of EFL Freshmen. *English Language Teaching*. 6 (5), 13-27.
- Priyantini, T. (2014). Students' attitudes towards cooperative learning in enhancing their motivation to speak. In *61st TEFLIN International Conference, Sebelas Maret University, Solo* (7-9).

- Scaglione, R. (1992). Entropy and convergence in Melanesian studies. *Reviews in Anthropology*. 21(3), 245-253.
- Sihombing, T., & Katemba, C. V. (2019). The Comparison Between START and TAI Models in Improving SMP Students' Reading Comprehension Ability. *Acuity: Journal of English Language Pedagogy, Literature and Culture*. 4 (1), 32-43.
- Slavin, R. E. (1982). *Cooperative learning: Student teams. What research says to the teacher*. National Education Association Professional Library, PO Box 509, West Haven, CT 06516 (Stock No. 1055-8-00; \$2.00).
- Slavin, R. E. (2008). Cooperative learning, success for all, and evidence-based reform in education. *Éducation et didactique*, (2-2), 149-157.
- Tsai, G., Yang, P., Chung, L. C., Lange, N., & Coyle, J. T. (1998). D-serine added to antipsychotics for the treatment of schizophrenia. *Biological psychiatry*. 44 (11), 1081-1089.
- The National Institute of Educational Testing Service (NIETS). (2020). O-NET: Ordinary national educational test 2019. *Online*. Retrieved from <https://www.niets.or.th/th/content/view/17797>
- Thippawan, (2002) *Humoral immune responses and human immunodeficiency virus type 1 (HIV-1) evolution during the course of infection in Thai individuals*. Mahidol University/Bangkok. DOI : https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=
- Wei, (1997). Effective teamwork at the top: the evidence from China. *The International Journal of Human Resource Management*. 23 (9), 1853-1870.
- Yotayut. (2012). การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ระหว่างการสอน โดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนแบบร่วมมือ กับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิตนครราชสีมา. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและ
ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 (COVID-19) กรณีศึกษา

: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

**The Management Model of Local Administrative Organizations
on Helping and Prevention of the COVID-19 Pandemic : A
Case Study of Local Administrative Organizations in
Nam Phong District of Khon Kaen Province**

ธัญญารัตน์ สระแก้ว และ ศิวัช ศรีโกตากุล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Thanyarat Srakaew and Siwach Sripokangkul

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: thanyarat.sr@kkumail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษา 1.รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) และ 2.ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และการรวบรวมข้อมูลจาก การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 12 คน นำมาสรุป วิเคราะห์ข้อมูลของรูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยดำเนินการสำเร็จลุล่วงด้วยอำนาจหน้าที่ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านทรัพยากร และ 4) ด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนปัญหาอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) พบว่า 1) งบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการช่วยเหลือและเยียวยา 2) วัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันไม่เพียงพอ 3) บุคลากรทางการแพทย์หรือทางสาธารณสุขไม่ได้มีโดยตรง แนวทางการแก้ไขปัญหาพบว่า 1) การใช้งบประมาณจากส่วนอื่นเข้ามาช่วยเหลือ 2) การขอสนับสนุนจาก โรงพยาบาล โรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และการสนับสนุนจากหน่วยงานข้างนอก และ 3) การประสานงานไปที่ รพ. สต. โดยตรง และการประสานงานไปภาคีเครือข่าย

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการ; การช่วยเหลือและป้องกันไวรัสโควิด-19; องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

Abstracts

The purpose of this research is to study : 1. The management model of local administrative organizations in helping and preventing the spread of the COVID-19 virus (COVID-19) and 2. Problems and obstacles of local administrative organizations in helping and preventing the spread of the COVID-19 virus (COVID-19) by collecting information on academic documents, journals, research results, operational manuals, regulations, announcements, words order and related electronic media and collecting information from in-depth interview by selecting a specific sample group, namely the administrators of the local administrative organization and heads of government agencies, totaling 12 people, brought to a summary and analyzed the data of the management model of local administrative organizations in helping and preventing the epidemic of COVID-19 (COVID-19).

The results showed that Management model of local administrative organizations in helping and preventing the spread of the COVID-19 virus (COVID-19) has been accomplished with the powers and duties in 4 areas as follows: 1) budget, 2) personnel, 3) resources and 4) communication. As for the problems and obstacles of local government organizations in helping and preventing the spread of the COVID-19 virus (COVID-19), it was found that 1) the budget was insufficient to help and heal .2) the materials and equipment for prevention were insufficient. 3) The medical personnel or the public health service are not directly. The solution to the problem found that 1) using budget from other parts to help; 2) asking for support from hospitals, sub-district health promoting hospitals (Hospital Sor.) and support from outside agencies, and 3) coordination. Go directly to the Sor. Hospital and coordinate with network partners.

Keywords: Management Model; Helping and Preventing The Spread of the COVID-19 Virus (COVID- 19); Local Administrative Organizations

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันได้มีการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 มีการพบเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ในประเทศจีน และเริ่มมีการระบาดจากคนสู่คน ที่เมืองอู่ฮั่นเมืองเอกของมณฑลหูเป่ย์ ภาคกลางของประเทศจีน การระบาดในครั้งนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และยากต่อการควบคุม ต่อมาในวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีผู้ป่วย รายแรกที่เข้ารับการรักษา โดยติดเชื้อมาจากประเทศจีน และเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2563 มีการรายงานพบผู้ติดเชื้อภายในประเทศ หลังจากนั้นก็พบการระบาดอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย ในช่วงการระบาดนั้นก็มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รัฐบาลต้องออกมาตรการและแนวทางในการป้องกันและหยุดยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งทุกส่วนราชการจะต้องร่วมมือในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคอย่างจริงจัง เพื่อ

จำกัดการระบาดและลดจำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศไทย ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างกว้างขวางและรุนแรง แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทย จะประสบความสำเร็จในการ ป้องกันและควบคุมโรค แต่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงและต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม กรมควบคุมโรค (2564 : ออนไลน์)

ตามประกาศจากจังหวัดขอนแก่นได้ออกมาตรการ การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยจังหวัดขอนแก่น มีคำสั่งจากศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ที่ 3/2565 ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2565 จัดให้เป็นพื้นที่ควบคุม (สีส้ม) ประกอบกับการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นยังมีอัตราค่อนข้างสูง แม้จะเริ่มทรงตัวบ้าง แต่ก็ยังเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจไว้วางใจ ยังคงมาตรการเฝ้าระวังป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ควบคู่ไปกับการผ่อนปรนในบางมาตรการ โดยให้ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติตามมาตรการด้านสาธารณสุขอย่างเคร่งครัดยังมีความจำเป็น เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนจังหวัดขอนแก่น จะได้กลับมาดำรงชีวิตตามปกติโดยเร็ว สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น (2564 : ออนไลน์) ซึ่งในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งหมด 26 อำเภอ โดยมีการรายงานจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้มีผู้ติดเชื้อสูงสุด ระลอกที่ 5 รายอำเภอ สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง และอำเภอลาดบัวหลวง นอกจากอำเภอเมืองขอนแก่นมียอดผู้ติดเชื้อสูงสุดในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งยังมีส่วนหนึ่งของจังหวัดขอนแก่นคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพองที่มียอดผู้ติดเชื้อสูงสุด รวมทั้งหมด 12 ตำบล โดยมีพื้นที่ที่ยอดผู้ติดเชื้อสูงสุด 4 ตำบล ได้แก่ อันดับที่ 1 เทศบาลตำบลน้ำพอง อันดับที่ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง อันดับที่ 3 เทศบาลตำบลม่วงหวาน และ อันดับที่ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย โรงพยาบาลน้ำพอง (2565 : ออนไลน์) รวมทั้งยังมีสถาบันการศึกษาทั้งในระดับทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา โดยเฉพาะ สถาบันอุดมศึกษาที่มีบุคลากรและนักศึกษาจำนวนมากและมาจากจากหลายพื้นที่ ซึ่งล้วนมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ในพื้นที่เป็นอย่างมาก อีกทั้งผลสืบเนื่องมาจากมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบและต่างตระหนักถึงความปลอดภัยและความเสี่ยงในการใช้ชีวิตมากขึ้น สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น (2564 : ออนไลน์)

ทั้งนี้ พื้นที่อำเภอน้ำพองมียอดผู้ติดเชื้อสูงสุด 4 ตำบล ได้แก่ อันดับที่ 1 เทศบาลตำบลน้ำพอง อันดับที่ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง อันดับที่ 3 เทศบาลตำบลม่วงหวาน และ อันดับที่ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย โรงพยาบาลน้ำพอง (2565 : ออนไลน์) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนายั่งยืน รวมทั้งการกระจายอำนาจให้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะในมาตรา 16 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง อัน ได้แก่ การสาธารณสุข การรักษาความสะอาด การรักษาความปลอดภัย และการจัดการสภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จีระวัฒน์ คงโต (2558 : 2)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 67 (3) บัญญัติให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (6) และ (39) บัญญัติให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา (2562 : ออนไลน์)

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมและระงับโรคติดต่อ อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านงบประมาณ เป็นหน่วยงานที่สามารถนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติและมีอิสระในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายนั้น ไปสู่การปฏิบัติตามหลักการกระจายอำนาจ อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ซึ่งสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบบริหารจัดการในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา:องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนใจที่จะทราบถึงปัญหา อุปสรรค รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัด/รองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ

2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการให้ข้อมูล ดังนี้

2.1) ผู้ให้ข้อมูลระดับผู้บริหาร ได้แก่ นายก/รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2) ผู้ให้ข้อมูลระดับหัวหน้าส่วนราชการ ได้แก่ ปลัด/รองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าสำนักปลัด ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้วิธีการยืดอกวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก ซึ่งเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทราบก่อนล่วงหน้า ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย 1.รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) และ 2.ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยทำการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและรวมไปถึงการบันทึกเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) การวิจัยเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

1.2) การวิจัยสนาม โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

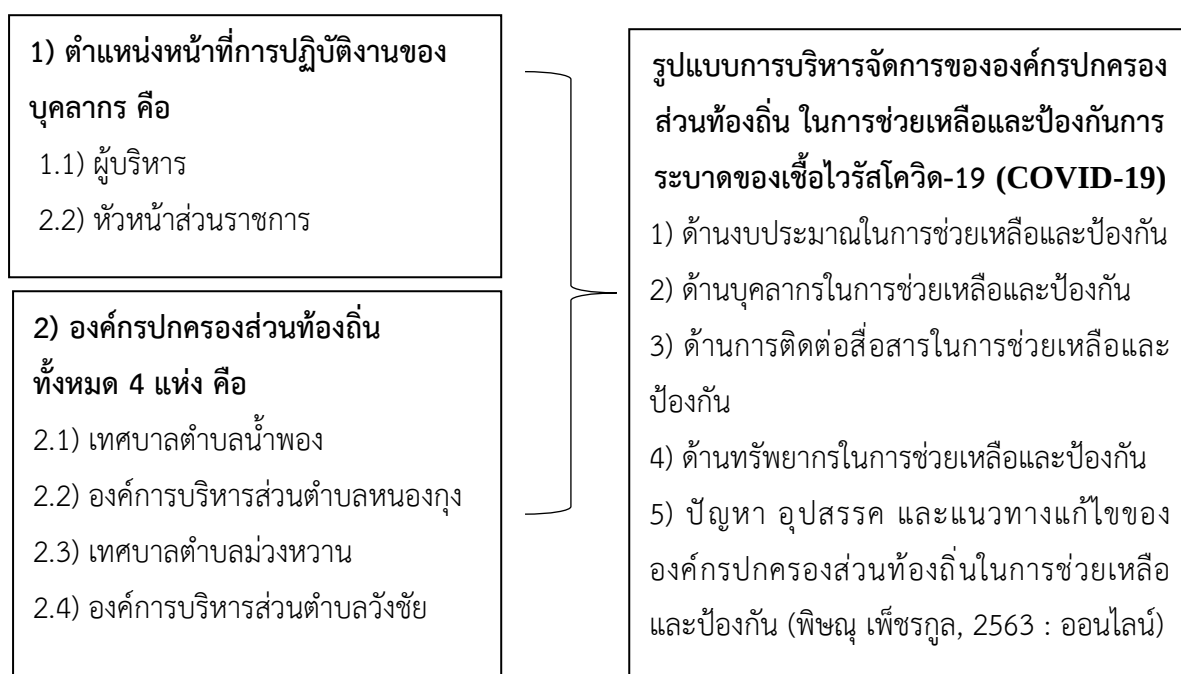
การวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและ

ป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำ
พอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้ข้อสรุปคำตอบของงานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและ
ป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำ
พอง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด
ในการวิจัย ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

อำนาจหน้าที่ 4 ด้าน ดังนี้

ด้านงบประมาณ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย มาตรา 249 และ 250 กำหนดให้การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอสำหรับทำ หน้าที่ดังกล่าว จึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีรายได้ของ ตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนารายได้ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560 : ออนไลน์) ทั้งนี้ การใช้จ่ายตามอำนาจหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เตรียมการในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการช่วยเหลือและป้องกันการ ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการบริการชุมชนและสังคม คือ ด้านสาธารณสุข โดยมี งบประมาณเฉพาะกิจที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรมาให้งบประมาณที่สามารถนำไปใช้จ่ายได้นั้น ประกอบด้วย งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพใน ระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ (สปสข.) จึงได้มีการเบิกจ่ายงบประมาณในส่วนของงบประมาณเฉพาะกิจเป็นหลัก เนื่องจากมีความชัดเจนในเรื่องของระเบียบการเบิกจ่าย นอกจากนี้ ในการจัดสรรงบประมาณ จะคำนึงถึง ความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณก่อน ดังนั้น ในช่วยเหลือและป้องกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ ดำเนินการในการใช้งบประมาณในการเยียวยาผู้ป่วยที่เสี่ยงติดเชื้อและผู้ติดเชื้อจากเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 (COVID-19) ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“... งบประมาณของเราก่อนข้างน้อย งบในการพัฒนา งบในการช่วยเหลือต่าง ๆ ไม่สามารถ คำนวณและไม่ได้รู้ล่วงหน้าว่าผู้จะติดเชื้อจะเกิดในพื้นที่ที่มากน้อยเพียงใด ฉะนั้น ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือการมี งบประมาณไว้รองรับ...”

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2565)

ด้านบุคลากร ตามแผนการกระจายอำนาจของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มีการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายภารกิจ รวมทั้งภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีจำนวนมากทำให้ปริมาณงานที่รับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ภายใต้จำนวนบุคลากรเท่าเดิม จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้ บุคลากรมีบทบาทตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วาสนา ยีรงค์ (27-57) ซึ่งได้เตรียมความพร้อมบุคลากรเพื่อการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีกองสาธารณสุขโดยตรง จึงขาดบุคลากรที่รับผิดชอบในส่วนนี้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“... บุคลากรในส่วนของการรับผิดชอบในงานด้านสาธารณสุขไม่มีโดยตรง แล้วเราก็ไม่มีกองสาธารณสุข ถ้ามีการประสาน ไปยัง รพ.สต และโรงพยาบาล ค่อนข้างที่จะช้า เพราะไม่ใช่ผู้รับผิดชอบโดยตรง ก็กลายเป็นว่างานเขาเพิ่มขึ้น ...”

หัวหน้าสำนักปลัด ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2565)

ด้านการติดต่อสื่อสาร การสื่อสารเปรียบเสมือนเครื่องมือที่จะนำไปสู่การรับรู้ เรียนรู้ ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ การสื่อสารภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นไปในรูปแบบจากบนลงล่าง กล่าวคือ เป็นการสื่อสารจากฝ่ายบริหารไปสู่ฝ่ายปฏิบัติการ เนื่องจากผู้ปฏิบัติทุกระดับเปรียบเสมือนกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย และด้วยโครงสร้างองค์กรที่มีขนาดเล็ก ผู้บริหารจึงสามารถสื่อสารได้โดยตรงกับผู้ปฏิบัติผ่านช่องทางการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการและการบริหารงานภายใน เอกกร วิทยธร และกานต์ (2563 : 60-78) ทั้งนี้ ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยการทำงานเชิงรุก ประสานภาคีเครือข่าย ประสานชุมชน โดยการร่วมมือกันในการเฝ้าดูผู้ที่เดินทางมาจากนอกพื้นที่เข้ามาในเขตพื้นที่ ซึ่งจะมีการประสานไปทางสาธารณสุขอำเภอน้ำพองในการคัดกรองผู้ป่วยและลงพื้นที่อย่างรวดเร็ว เพื่อสร้างความเข้าใจให้ประชาชนในพื้นที่ รวมไปถึงการสื่อสารให้ความรู้คำแนะนำกับประชาชน ในการดูแลสุขภาพความสะอาดบ้านเรือน ขอความร่วมมือให้ประชาชนและชุมชนมีการเฝ้าระวังสุขภาพของตนเอง สมาชิกในครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชน หากพบคนในชุมชนที่มีอาการไข้ ไอ หรือเหนื่อยหอบ หรือมีประวัติเดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง ให้ติดต่อเจ้าหน้าที่

สาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมแจ้งประวัติการเดินทางทันที เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยตามขั้นตอนต่อไป ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...การเข้าถึงประชาชน ในการเป็นการลงพื้นที่ เช่น การแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ก่อนลงพื้นที่ก็มีการหารือกับ รพ.สต. ก็แนะนำว่าคนแก่ก็ต้องดูแลเป็นพิเศษ ให้นั่งห่างกัน ใส่หน้ากากอนามัย แต่ตอนนี้ทางอบต. ไม่ทำแบบนั้น ไม่ให้มารวมกลุ่ม ให้เจ้าหน้าที่ไปที่บ้าน มีการดำเนินงานอย่างเต็มที่ในการป้องกันและการปฏิบัติตัว ทำความเข้าใจและอธิบายอย่างชัดเจนกับประชาชน เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่กระจายสู่ชุมชน...”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2565)

ด้านทรัพยากร การควบคุม กำกับ ดูแลสุขภาพลักษณะ สถานประกอบการและกิจการ สถานที่สาธารณะในพื้นที่รับผิดชอบ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และตามประกาศคำสั่งจังหวัด โดยดำเนินการควบคุม กำกับ การดูแลรักษาความสะอาดป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคอย่างเคร่งครัด กรมอนามัย (2563 : ออนไลน์) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดเตรียมศูนย์พักคอยมีเตียงรองรับสามารถดูแลและบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงให้เข้ากักตัว 14 วัน 2) ผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เข้ารับการรักษา ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด มีศูนย์พักคอยในการรองรับผู้ป่วยติดเชื้อ มีบุคลากรทางการแพทย์เข้ามาดูแลทุกสัปดาห์ โดยการประสานทางโทรศัพท์ถึงอาการของผู้ติดเชื้อและผู้ที่ยกตัว ซึ่งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เตรียมอุปกรณ์ทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องวัดอุณหภูมิ เครื่องวัดความดัน และการรายงานอาการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ผู้ป่วยที่อยู่ศูนย์พักคอยรายงานแพทย์ได้อย่างถูกต้อง ถ้าหากเกิดอันตรายก็จะถึงมือแพทย์ได้อย่างรวดเร็ว จึงได้ดำเนินการรวบรวมวัสดุที่มีอยู่นำมา เพื่อดำเนินการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งมีผู้ป่วยในจำนวนมาก จึงได้ดำเนินการจัดหาวัสดุที่มีความจำเป็นในการช่วยเหลือและป้องกัน เช่น ชุดป้องกันไวรัส (PPE) หน้ากากเชือก ถุงมือ เจลแอลกอฮอล์ หน้ากากอนามัย และหน้ากากผ้าสำหรับแจกจ่ายให้ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีผู้ป่วยในพื้นที่จำนวนมากจึงไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...ในส่วนของศูนย์พักคอยมีการบริการอย่างทั่วถึง แต่ด้านงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ภาครัฐดำเนินการจัดสรรให้น้อย ทำให้ในการช่วยเหลือไม่เพียงพอ ...”

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2565)

ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานระดับพื้นที่ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญมากในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ที่จะช่วยดูแลสุขภาพประชาชน เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึง ที่ได้รับคำสั่งในการช่วยเหลือและป้องกันจากราชากรส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดมาดำเนินการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ได้คำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนในพื้นที่จะได้รับเป็นหลัก โดยได้ดำเนินการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) จากที่กล่าวมาในผลของงานวิจัยข้างต้น พบว่า ได้สำเร็จลุล่วงด้วยอำนาจหน้าที่ 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านงบประมาณ งบประมาณน้อย ซึ่งในการช่วยเหลือต่าง ๆ ไม่สามารถคาดการณ์และไม่ได้รู้ล่วงหน้าว่าจะมีผู้ติดเชื้อเกิดขึ้นในพื้นที่มากนักน้อยเพียงใด ทำให้การเยียวยาต่อประชาชนไม่เพียงพอ 2)ด้านบุคลากร ซึ่งบุคลากรทางการแพทย์หรือทางสาธารณสุข ไม่ได้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง 3)ด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของบุคลากรทั่วทั้งภายใน ภายนอกขององค์กร และประชาชน 4)ด้านทรัพยากร ดำเนินการจัดหาวัสดุที่ใช้ในการช่วยเหลือและป้องกัน เช่น เจลแอลกอฮอล์ หน้ากากอนามัย และหน้ากากผ้าสำหรับแจกจ่ายให้ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีผู้ป่วยในพื้นที่จำนวนมากจึงไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน

2) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

ปัญหา อุปสรรค ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

ด้านงบประมาณ ในการช่วยเหลือและป้องกันขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการใช้งบประมาณในการเยียวยาผู้ป่วยที่เสี่ยงติดเชื้อและผู้ติดเชื้อจากเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

ด้านบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก ภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบทางองค์การการบริหารส่วนตำบลไม่มีกองสาธารณสุขโดยตรง จึงขาดบุคลากรที่รับผิดชอบในส่วนของการสาธารณสุข

ด้านทรัพยากร ผู้ป่วยติดเชื้อและผู้ป่วยที่เฝ้าดูอาการโดยกักตัว 14 วัน ทำให้มีผู้ป่วยในพื้นที่จำนวนมาก วัสดุและอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน จึงได้ดำเนินการจัดหาวัสดุที่มีความจำเป็นเพิ่มในการช่วยเหลือและป้องกัน เช่น ชุดป้องกันเชื้อไวรัส (PPE) หน้ากากผ้าเช็ด ถุงมือ เจลแอลกอฮอล์ และหน้ากากอนามัย

แนวทางการแก้ไขปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)

ด้านงบประมาณ 1)การจัดสรรงบประมาณให้โครงการที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยคำนึงถึงความสำคัญเป็นลำดับแรก 2) การใช้งบประมาณจากส่วนอื่นเข้ามาช่วยเหลือ เช่น ดึงงบมาจากหมวดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาช่วยเหลือเบื้องต้น

ด้านบุคลากร 1)มอบหมายหน้าที่อื่นเพิ่มเติมจากงานประจำ ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของงาน 2) การประสานไปภาคีเครือข่ายโดยเฉพาะผู้นำชุมชน ที่รู้จักเกิดขึ้นของปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด เพราะ ประชาชนที่นำโรคติดต่อเข้ามาในพื้นที่มีประวัติเดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงให้ติดต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมแจ้งประวัติการเดินทางทันที เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยตามขั้นตอนต่อไป

ด้านทรัพยากร 1) ประสานไปยัง สสจ. สสอ. รพ.สต. โรงพยาบาล ในการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ชุดป้องกันเชื้อไวรัส (PPE) หน้ากากอนามัย ถุงมือ เจลล้างมือแอลกอฮอล์ เตียงกระดาษ เครื่องวัดอุณหภูมิ เครื่องวัดความดัน เป็นต้น ซึ่งได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดี 2) หน่วยงานเอกชนได้มีส่วนช่วยเหลือในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่มาเพิ่มเติม 3) การเลือกใช้งบประมาณที่มีความชัดเจนด้านระเบียบ และติดปัญหาด้านระเบียบน้อยที่สุด

ตารางแสดงรูปแบบการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	บทบาทหน้าที่	รูปแบบการบริหารจัดการ	ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินตามมาตรการในพื้นที่ประสานหน่วยงานและภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรค เป็นการประสานข้อมูลและการสื่อสารการทำงานระดับพื้นที่ โดยมีการบริหารจัดการและสนับสนุนทรัพยากร เช่น อุปกรณ์ในการดำเนินงานและงบประมาณ เป็นต้น	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับคำสั่งมาจากราชการส่วนกลาง คือ จังหวัด และ อำเภอ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมโรคระบาดภายในพื้นที่องค์กร จึงมีการแต่งตั้งภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลระดับอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ผู้นำชุมชน เป็นต้น เพื่อมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับโรคระบาด จึงมีการมอบหมายงานอย่างชัดเจนในการทำงานร่วมกัน	1) ด้านงบประมาณน้อย ซึ่งในการช่วยเหลือต่าง ๆ ไม่สามารถคาดการณ์และไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะมีผู้ติดเชื้อเกิดขึ้นในพื้นที่มากน้อยเพียงใด 2)ด้านบุคลากร ซึ่งบุคลากรทางการแพทย์หรือทางสาธารณสุข ไม่ได้มีโดยตรง 3)ด้านทรัพยากร เช่น ชุดป้องกันไวรัส (PPE) ถุงมือ หน้ากากอนามัย เจลล้างมือแอลกอฮอล์ เป็นต้น	1) ด้านงบประมาณ โดยการคำนึงถึงงบประมาณในการช่วยเหลือและป้องกันเป็นลำดับแรก และใช้งบประมาณจากส่วนอื่นเข้ามาช่วยเหลือ 2)ด้านบุคลากร มอบหมายหน้าที่อื่นเพิ่มเติมจากงานประจำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ และการประสานไปที่รพ.สต. และการประสานไปภาคีเครือข่าย 3)ด้านทรัพยากร โดยการประสานไปยัง รพ.สต. โรงพยาบาล และหน่วยงานเอกชน ในการสนับสนุน

อภิปรายผลวิจัย

จากที่กล่าวมาในผลงานวิจัยข้างต้น พบว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีรูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินงานในรูปแบบการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการแก้ไขปัญหาครอบคลุมทุกพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ด้วยอำนาจหน้าที่ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านการติดต่อสื่อสาร ปัญหา อุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) พบว่า 1) งบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการช่วยเหลือและเยียวยา 2) วัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันไม่เพียงพอ 3) บุคลากรทางการแพทย์หรือทางสาธารณสุขไม่ได้มีโดยตรง แนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า 1) การใช้งบประมาณจากส่วนอื่นเข้ามาช่วยเหลือ 2) การขอสนับสนุนจากหน่วยงานข้างนอก และ 3) การประสานงานไปที่ รพ.สต. โดยตรงและการประสานงานไปภาคีเครือข่าย

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการบริหารจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของการจัดสรรงบประมาณจะคำนึงถึงความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณก่อน ดังนั้น ในการช่วยเหลือและป้องกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการโดยการใช้งบประมาณในการเยียวยาผู้ที่เสี่ยงและผู้ติดเชื้อจากเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดสรรงบประมาณเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องเอาใจใส่และดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากงบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนให้การดำเนินงานหรือภารกิจอื่น ๆ ให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี นอกจากนี้ การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการช่วยเหลือและป้องกันสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยดูแลและควบคุมให้สถานการณ์ให้ดีขึ้น อาจจะได้ป้องกันได้ 100% แต่การปฏิบัติตัวตามวิธีการป้องกันโควิด-19 (COVID-19) สำหรับบุคคลที่ต้องออกนอกบ้านบ่อย ๆ แต่ไม่พาตัวเองไปอยู่ในพื้นที่เสี่ยง พื้นที่แออัด หรือสถานที่ที่คนพลุกพล่าน จะมีประสิทธิภาพในการป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ได้อย่างแน่นอน และงานวิจัยของ รุ่งทิศา จิตติกร และชมพูท (2563 : 489-507) ที่ได้กล่าวว่า ความเข้าใจแนวทางการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19 จากการทำงานแบบมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในพื้นที่จริง โดยบทเรียนที่ได้จากการศึกษา มีประเด็นเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างมากที่ทำให้เข้าใจกลไกการดำเนินการโดยคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดอ่างทอง เข้าใจศิลปะในการดำเนินการโดยเทศบาลเมืองอ่างทอง เห็นความสำคัญของบทบาทของผู้นำในพื้นที่ และเห็นพลวัตการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชาชน อันจะส่งผลให้การพัฒนานโยบายการควบคุมโรคระบาดในระดับพื้นที่และประเทศดียิ่งขึ้นต่อไป

นอกจากนี้ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมีขนาดเล็ก การกิจและหน้าที่รับผิดชอบไม่มีกองสาธารณสุขโดยตรง จึงขาดบุคลากรที่รับผิดชอบในส่วนนี้ ซึ่งมีแนวทางแก้ไขปัญหา คือ มอบหมายหน้าที่อื่นเพิ่มเติมจากงานประจำ ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของงาน และการประสานงานไปภาคีเครือข่ายโดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่รู้จักเกิดขึ้นของปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหได้ตรงจุด เพราะประชาชนที่นำโรคติดต่อเข้ามาในพื้นที่ ที่มีประวัติเดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง ให้ติดต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมแจ้งประวัติการเดินทางทันที เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยตามขั้นตอนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรี ขอเจริญ (ม.ป.ป : ออนไลน์) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด ที่ทำให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน คือ การขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่บุคลากรยังขาดความรู้ด้านกฎระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ และเครื่องมืออุปกรณ์มีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ซึ่งมีแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหา คือ เปิดการสรรหาบุคลากรเพิ่ม สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรรักองค์กร ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบในปฏิบัติหน้าที่

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้มีการบริหารจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มข้น แม้จะขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง งบประมาณที่มีอย่างจำกัด อาศัยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ แต่ยังสามารถสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการช่วยเหลือและป้องกันไปยังประชาชนให้รับมือและการช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว เพื่อการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ให้ประชาชนในพื้นที่รอดพ้นจากการได้รับเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนในการเข้าถึงการช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ และสามารถดำเนินการในรูปแบบการบริหารจัดการได้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการแก้ไขปัญหาครอบคลุมทุกพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อหลักการทางวิชา รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีทัศนคติกับการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีในองค์กร มีความกระตือรือร้นและเต็มที่กับการทำงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพที่ดีต่อการดำเนินงานตามบทบาท อำนาจหน้าที่ ในการช่วยเหลือและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19)
2. ควรเบิกจ่ายค่าตอบแทนพิเศษให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอื่นที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) เพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน
3. ควรมีการพิจารณาตั้งงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมกับการทำงานแต่ละด้านที่จะต้องดำเนินการ เพื่อช่วยลดปัญหาในการใช้งบประมาณจากส่วนอื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการวัดความสำเร็จของการบริหารจัดการเพิ่มให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อศึกษาผลสำเร็จให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน และปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2564). แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโควิด 19 สำหรับ ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: https://www.ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/int_protection030164.pdf
- กรมอนามัย. (2563). คู่มือ การดำเนินการระบบปฏิบัติการอนามัยสิ่งแวดล้อม สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: <https://covid19.anamai.moph.go.th/web-37.pdf>
- จักรี ขอเจริญ. (ม.ป.ป.). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาของค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597.pdf.
- จิราวัฒน์ คงโต. (2558). *การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดปกครองตนเอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- พิษณุ เพ็ชรกุล. (2563). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนํานโยบายการป้องกันและระงับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: http://www3.ru.ac.th//2563_.pdf
- รุ่งทิวา มากอิม ฐิติกร โตโพธิ์ไทย และชมพูนุท โตโพธิ์ไทย. (2563). บทเรียนจากการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอ่างทอง. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*. 14 (4), 489-507
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). การปกครองส่วนท้องถิ่น. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>.
- โรงพยาบาลน้ำพอง. (2565). สถานการณ์ Covid-19 อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. *ออนไลน์*. สืบค้น 29 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://www.namphong.go.th/>
- วาสนา ยี่รงค์. (ม.ป.ป.). การถ่ายโอนภารกิจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการถ่ายโอน. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*. 18 (2), 27-57.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: https://www.wangkhoei.go.th/dnm_file/news/959012346_center.pdf.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. (2564). ประกาศจังหวัดขอนแก่น เรื่อง มาตรการ การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) : จังหวัดขอนแก่น. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/COVID19-62.pdf>.
- เอกกร มีสุข, วิทยาธร ท่อแก้ว และ กานต์ บุญศิริ. (2563). รูปแบบการสื่อสารผลการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นด้วยเพชฌัญของเทศบาลตำบลเขานินพื้นที่อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 4 (3), 60-78.

การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
**The Academic Affairs Supervision of School Administrators in Inburi
District under the Office of Singburi Primary
Educational Service Area**

พรรัตน์ ลังกะสูตร,
วรารณ โพธิ์งาม และ อธิพงษ์ เพชรสุทธิ
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
**Pornrat Langgasoot,
Waraporn Bhongam and Atipong Phetsute**
Pathumthani University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ausadanit_da@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหาร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหาร เป็นการวิจัยแบบสำรวจ ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2562 จำนวน 403 คน จาก 28 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน และใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นและใช้การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ

ผลการศึกษาพบว่า 1) การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา 2.1) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล

และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันทุกด้าน 2.2) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหาร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

คำสำคัญ: การนิเทศการศึกษางานวิชาการ; ผู้บริหารโรงเรียน

Abstracts

The objectives of this research were 1) To study academic affairs supervision of school administrators; 2) To compare the academic affairs supervision of school administrators classified by education degrees and work experiences. The survey research population was 403 teachers of 28 schools in Inburi district under the jurisdiction of Singburi Primary Educational Service Area Office, academic year 2019. The sample size was determined by opening Krejcie and Morgan's Table which yielded 196 samples, followed by stratified sampling using school level and simple random sampling. The instrument used in the study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way Analysis of Variance and Scheffe pairwise comparison test.

The study results found that: 1) The academic affairs supervision of school administrators as a whole and as individual aspects were at the high level. When considered as individual aspects found all were at the high level. The first high aspect was Development of learning process followed by Development of school curriculum, whereas the last was Educational supervision. 2.1) Teachers with different education degrees had different opinions at 05 level of significance on the academic affairs supervision as a whole and as individual aspects of school administrators. When considered as individual aspects found differences at 05 level of significance in all aspects. 2.2) Teachers with different work experiences had different opinions at 05 level of significance on the academic affairs supervision as a whole of school administrators. When considered as individual aspects found differences in all aspects except the aspect of Development of learning process.

Keywords: Academic Affairs Supervision; School Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 4 บัญญัติความหมายการศึกษาไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ มาตรา 6 บัญญัติความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประกอบกับมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แกไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทำให้สถานศึกษามีอำนาจบริหาร และจัดการศึกษาตามบทบัญญัติดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 2-20)

สำหรับแนวโน้มการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน (มานะ ทองรักษ์, 2549 : 2) กล่าวไว้ว่า ได้คลี่คลาย ความเคร่งครัดในกรอบเนื้อหาวิชาขยายสู่คุณลักษณะของการปฏิบัติ การทำงานได้สำเร็จ การรู้จักคิดพิจารณา ค้นหาคำตอบและคุณธรรมความดีงามมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ การศึกษาจึงมิใช่เพียงการใช้ชีวิตในโรงเรียนระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ เป็นเหมือนปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องการแสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว หน้าที่การงาน ตลอดจนความก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งใน สังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาคน เนื่องมาจากมีภารกิจในการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและ เยาวชนและบุคคลทั่วไปของสังคมหรือชุมชนที่มาขอบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มี คุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 ที่กำหนดไว้ ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ” และ มาตรา 30 กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอน สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา 65 กำหนดให้มีการ พัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะใน การผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2549 : 4) การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ ให้มี ความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม ความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งรับการ เปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของโลก อย่างไรก็ตาม สุนน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน มานะ ทองรักษ์, 2549: 2) ได้กล่าวอีกว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนยังมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาและ โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ดำเนินการกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการบริหาร สถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากร คุณภาพนักเรียน ความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

อาจกล่าวได้ว่า เด็กจะเรียนได้ดีหรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับงานวิชาการเป็นสำคัญ ผู้บริหารต้องให้ ความสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายของงานวิชาการ และสามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ตามกรอบงาน ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ, 2544: 6) ซึ่งสอดคล้องกับ (ปรียาพร วงศ์ อนุตรโรจน์, 2553 : 1) ที่ได้กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษา

จะเป็นประเภติดู มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมอยู่ที่ลักษณะของงานนั้น ความสำเร็จของสถานศึกษาจึงอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ ดังนั้นงานวิชาการเป็นงานที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบและกระบวนการ 3 ประการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีมาตรฐานตามที่กำหนด ดังนั้น การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามของผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอน ช่วยให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัสดุประสงค์ของการศึกษา ช่วยในการปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอนและช่วยปรับปรุงการประเมินผล การสอนที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารทางการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อกระบวนการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวัง

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีความประสงค์ศึกษาการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลซึ่งผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำไปประกอบการพิจารณา แก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการนิเทศการศึกษางานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ใน 5 ด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนในอำเภอนิคมพัฒนา สงขลาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาบุรี ปีการศึกษา 2562 จำนวน 403 คน จากทั้งหมด 28 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนในอำเภอนิคมพัฒนา สงขลาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาบุรี ปีการศึกษา 2562 จำนวน 196 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังแสดงในตารางที่ 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอนิคมพัฒนา สงขลาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอนิคมพัฒนา สงขลาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาบุรี ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. การสร้างและทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1. ศึกษาเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษางานวิชาการตามขอบข่ายและภารกิจของงานบริหารวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม

3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert)

3.3 สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามปฏิบัติการของตัวแปรในการวิจัย

3.4 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) กำหนดค่า IOC ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป ถือได้ว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80-1.00

3.6 นำเสนอแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try – Out) กับครูจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 196 ฉบับ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามแล้วตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 196 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{x}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แล้วนำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยใช้การทดสอบค่าที (t – test for Independent Samples) และประสบการณ์การทำงานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Variance : ANOVA) และการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) กรณีผลการวิเคราะห์สอดคล้องเป็นไปตามสมมติฐานแล้วนำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ดังนี้

1. สถิติหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence : IOC)

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 การแจกแจงความถี่ (frequency distribution)

2.2 ร้อยละ (Percentage: P)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

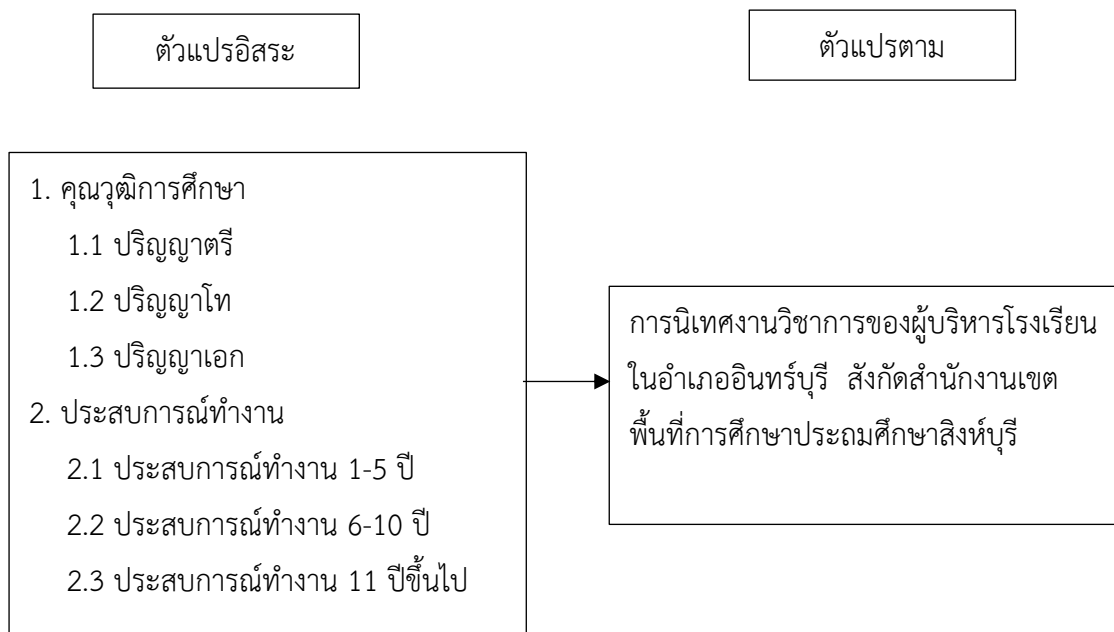
3. สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) และการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Sheffe)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอนิทรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอนิทรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า

1) การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน

ทุกด้าน 2.2) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหาร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย เรื่องการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอ อินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิสมัย นามอินทร์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูในสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูในสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีการแต่งตั้งบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแต่ละรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษา และมีการจัดให้บุคลากรทุกคนและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิสมัย นามอินทร์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูในสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูในสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหา

น้อย คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอน ผลการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร โรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีการจัดกิจกรรมปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมและจัดบรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน มีการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และมีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรศักดิ์ จำปาหอม (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการ การนิเทศการศึกษาของครูในโรงเรียนเทศบาลนครอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูในโรงเรียนเทศบาลนคร อุดรธานีมีความต้องการการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สิงห์บุรี มีการกำหนดให้มีการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีการวางแผนกำหนดปฏิทิน เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และมีการแจ้งให้ครูทราบ และการชี้แจงให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนอย่างชัดเจน

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนใน อำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีการติดตามการนำผลการนิเทศ การศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีการจัดให้มีการให้คำปรึกษาทางวิชาการและการสอนที่ หลากหลายเหมาะสมกับสถานศึกษา และมีดำเนินการนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิสมัย นามอินทร์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศงาน วิชาการของครูในสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูในสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหา น้อย คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอน ผลการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.5 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มี การจัดทำรายงานประเมินตนเอง (SAR) และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นประจำปี (AR) มี การดำเนินการประเมินผลตามแผนปฏิบัติการ และการปฏิบัติงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ สุรศักดิ์ จำปาหอม (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการศึกษาของครูใน

โรงเรียนเทศบาลนครอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูในโรงเรียนเทศบาลนครอุดรธานีมีความต้องการการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

3.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันทุกด้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชูติมา เฟื่องฟู (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีสภาพการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนในเขตเทศบาลนครนนทบุรีในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันทุกด้าน ยกเว้น ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภา อู่คง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษานิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนนิเทศและด้านการปฏิบัติการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการจัดหาคู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรและการแนะนำหลักสูตรสถานศึกษาให้ครูรับรู้และเข้าใจ เพื่อให้ครูใช้ในการเรียนการสอนที่ถูกต้อง และควรมีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และ ควรมีการใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นแนะให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา และเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนด และควรมีการนำผลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

1.4 ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาหรือเครือข่ายโรงเรียนร่วมพัฒนาการนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกัน

1.5 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามยุทธศาสตร์และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผน และควรมีการดำเนินการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้แก่ครู

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยเปรียบเทียบกับโรงเรียนหรือสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานอื่นๆ

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภออินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภู่อะเสริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์พัลลิกะ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชุติมา เพื่องฟู. (2554). *สภาพและปัญหาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พิสมัย นามอินทร์. (2555). *ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูในสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มานะ ทองรักษ์. (2549). *การบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธารอักษร จำกัด.
- วิภา อยู่คง. (2555). *การศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุรศักดิ์ จำปาหอม. (2550). *ความต้องการการนิเทศการศึกษาของครูในโรงเรียนเทศบาลนครอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2545)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พี เอ็น เค แอนด์สกายพรินติ้ง.
- Cronbach, L.J., Rajaratnam, N., & Gleser, G.C. (1963). *Theory of generalizability: A liberalization of reliability theory*. British Journal of Statistical Psychology.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement.

การตีความและถอดความรู้จากบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน

สู่วรรณกรรมเพื่อเยาวชน

The Interpretation and Transcription from Scramble Naga Text in Northeastern Part to the Literature for Youngs

เสพบัณฑิต โหน่งบัณฑิต,

ปิยะวัฒน์ คงทรัพย์ และ นคร จันทราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Sepbandit Hnongbudit,

Piyawat Kongsab and Nakorn Chantaraj

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, E-Mail: mcs.sepbandit@gmail.com

บทคัดย่อ

เจตนารมณ์ของบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน มีวัตถุประสงค์คือ ส่งเสริมความกตัญญูตเวทิตาคุณ การปลุกขวัญกำลังใจในการอุปสมบท ความสามัคคีของเครือญาติ การศึกษาพระธรรมวินัย แสดงพระธรรม และปฏิบัติให้บรรลุนิยามเป็นอริยะสงฆ์

การถอดองค์ความรู้จากบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน จัดเป็นกลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มหลักการปฏิบัติและหลักธรรมทางพุทธศาสนา 2) กลุ่มหลักโหราศาสตร์ 3) กลุ่มลัทธิความเชื่อดั้งเดิม และ 4) กลุ่มคำสำคัญโบราณพื้นบ้าน การสร้างรูปแบบวรรณกรรม โครงสร้างประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านตัวละคร 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 4) ด้านแรงจูงใจ 5) ด้านรูปแบบ และการนำรูปแบบจำลองวรรณกรรมเยาวชนไปทดลองใช้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนที่ $\bar{x} = 4.25$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D. = 0.771$

คำสำคัญ : การตีความ; การถอดองค์ความรู้; บทสวดขวัญนาคภาคอีสาน; วรรณกรรมเยาวชน

Abstracts

Intent of the Kwan Nak Sutra chapter of Isan region. There is a purpose Promote gratitude Raising the morale of ordination Unity of kinship The study of the Dharma Vinai shows the Dharma and practices to achieve Dharma as a Super monk.

Removing knowledge from the Kwan Nak Sutra, Isan region It is organized into groups: 1) Buddhist principles, practices and principles, 2) astrological principles, 3) traditional beliefs, and 4) ancient local key words.

Creating a literary style The structure consists of 1) The Content 2) The Actor 3) The Morality and ethics 4) The Motivation and 5) The book.

The use of the youth literature model was found that the samples were satisfied. At highest level, score at $\bar{x}$ 4.2 = 4.25 standard deviation S.D. = 0.771.

Keywords : Interpretation, Transcription of knowledge, Kwan Nak text in northeast, Youth literature.

บทนำ

ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนครั้งแรกคือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ปัจจุบันแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 จัดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนเช่นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) รวมถึงกฎหมายนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนโดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนคือยุทธศาสตร์ที่3การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนทีเน้น 1) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 2) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง 3) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดีที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย 4) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยวางรากฐานการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมีคุณธรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์สุจริตจิตสำนึกสาธารณะควบคู่ไปกับการสร้างค่านิยมหลักของไทยให้สมาชิกในครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 2559 : 156)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 มีจุดเน้นที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกกลุ่มให้เป็นผู้ที่มีความแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายใจอารมณ์สังคมและสติปัญญา รวมทั้งการเป็นผู้ที่ตระหนักถึงถึงสิทธิบทบาทและความรับผิดชอบในหน้าที่ที่พึงต้องปฏิบัติมีความตื่นตัวต่อปัญหาสังคมมีความคิดสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคมโดยมีแนวทางในการพัฒนาคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านกายใจอารมณ์สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมตามช่วงวัยการพัฒนากลไกสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการ

พัฒนาเด็กและเยาวชนและติดตามประเมินผลสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนอันจะเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและใช้เป็นกรอบแนวทางในการติดตามประเมินผลการนำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

พลเมืองสร้างสรรค์ หมายถึง เด็กและเยาวชนที่ตระหนักถึงสิทธิ (rights) บทบาท (role) และความรับผิดชอบในหน้าที่ที่พึงต้องปฏิบัติ (responsibilities) มีความตื่นตัวต่อปัญหาสังคมหรือปัญหาของชาติรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคมได้ซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองสร้างสรรค์ควรมีศักยภาพในทุกด้านได้แก่ (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560 : ออนไลน์)

1. ความฉลาดทางสติปัญญา (IQ: Intelligence Quotient)
2. ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotion Quotient)
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา (AQ: Adversity Quotient)
4. ความสามารถในการดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ (HQ: Health Quotient)
5. คุณธรรมจริยธรรม (MQ: Moral Quotient)
6. ทักษะทางสังคมการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น (SQ: Social Quotient)
7. ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creative Quotient)
8. ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (PQ: Play Quotient)

คุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์

คุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ที่ประเทศต้องการเกิดขึ้นกับให้เด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งกฎเกณฑ์และกติกาในสังคม

- 2) ให้มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด
- 3) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย จริยธรรม และคุณธรรม
- 4) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต
- 5) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 6) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการ พัฒนา

ชุมชนและประเทศชาติ

- 7) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย

วรรณกรรมที่ผ่านการกลั่นกรองมาด้วยดีแล้ว เพื่อพัฒนาเยาวชน เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับวัยรุ่นหรือเยาวชน ส่วนมากเป็นหนังสือแนวเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ผ่านการคิดกลั่นกรองร้อยเรียงเป็นวรรณกรรมรุ่นใหม่เพื่อเยาวชนโดยแท้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วยังขาดหนังสือที่เป็นบทสาระสำคัญของชีวิตช่วงเปลี่ยนถ่ายจากวัยรุ่นสู่ผู้ใหญ่ โดยตามธรรมเนียมปฏิบัติของชาวไทยพุทธ เมื่อพิสูจน์การเปลี่ยนถ่ายชีวิตจากช่วงวัยรุ่นสู่ผู้ใหญ่ มักยึดตามวัตรโบราณปฏิบัติคือการบอกผ่านทางการอุปสมบทเป็นภิกษุ เพื่อให้เข้าสู่ผู้ใหญ่อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมโดยแท้

บทสูตรขวัญนาค ได้ขึ้นทะเบียนเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นเมื่อพ.ศ. 2553 สาระสำคัญโดยรวมเป็นบทที่หมอขวัญร้องในประเพณีบวชนาคตามธรรมเนียมไทย เมื่อบุตรชายอายุครบ 20 ปี พ่อแม่จะจัดการให้บุตรชายของตนบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาช่วงเวลาที่นิยมบวชคือ ก่อนเทศกาลเข้าพรรษา ใช้เวลาบวชประมาณ 3 เดือน ก่อนหน้านั้น ฝ่ายผู้บวชจะไปหาเจ้าอาวาสหรือพระผู้เป็นอุปัชฌาย์ เพื่อขอให้สอนท่องบทสวดชานนาค เมื่อถึงวันงาน เจ้าภาพจะจัดงานสมโภช หรือที่เรียกว่า “ทำขวัญนาค” ก่อนบวช 1 วันในการทำขวัญนาค “ผู้บวชหรือเจ้านาค” ซึ่งโกนหัวโกนคิ้ว โกนหนวด โกนเครา ตัดเล็บเรียบร้อยแล้ว จะนุ่งห่มด้วยเครื่องแต่งกายที่งดงาม นุ่งจีบด้วยผ้าถุงสีขาว ใส่เสื้อครุยปักทอง สไบเฉียงทางไหล่ซ้าย คาดเข็มขัดขาลา และไปนั่งตรงหน้าเครื่องบายศรี หมอทำขวัญนาคจะอ่านคำทำขวัญนาคเป็นทำนองตั้งแต่บทไหว้ บทชุมนุมเทวดา บทนะโม บทไหว้ครู บทคุณมารดา และบทเชิฐขวัญนาค ครั้นได้ฤกษ์ดี หมอขวัญก็จะนำนาคเข้าขบวนแห่ไปที่วัด ถ้าเจ้าภาพมีฐานะดีก็จะจัดขบวนแห่อย่างใหญ่โต มีเถิดเทิง กลองยาวและการละเล่นเล็ก ๆ น้อย ๆ ร่วมขบวนแห่ ส่วนนาคจะเดินไป หรือจะขี่คอคนหรือนั่งบนสัตว์พาหนะ เช่น ช้าง ม้า บทสูตรขวัญนาคโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น บทไหว้ครู บทกำเนิดนาค บทคุณมารดา บทขนานนามนาค บทสอนนาค บทชมบายศรี และบทอัญเชิญขวัญลักษณะเด่นของบททำขวัญนาคอยู่ที่ช่วงสรรเสริญบุญคุณมารดา ซึ่งต้องอดทนดูแลรักษาครรภ์ตลอดเวลาที่อุ้มท้อง จนถึงเวลาคลอดลูกซึ่งเป็นช่วงวิกฤตของชีวิต บทนี้แสดงให้เห็นความรักของมารดาที่มีต่อบุตร หมอขวัญที่สามารถจะสร้างความสะเทือนใจจนทำให้ผู้ฟังร้องไห้สะอึกสะอื้นตามไปด้วย (มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, 2564 : ออนไลน์).

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาตีความเจตนารมณ์ของบทสูตรขวัญนาคภาคอีสาน
2. เพื่อถอดองค์ความรู้จากบทสูตรขวัญนาคภาคอีสานสู่วรรณกรรมเยาวชน
3. เพื่อสร้างรูปแบบวรรณกรรมเยาวชนที่เหมาะสมกับการตีความและถอดองค์ความรู้มาจากคติ

โบราณ

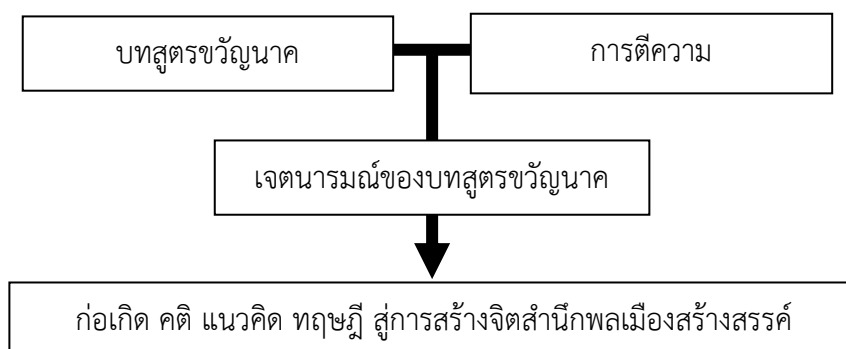
ระเบียบวิธีวิจัย

ศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาแนวคิดการตีความและการถอดความ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเยาวชน และศึกษาขั้นตอนการสร้างรูปแบบ สัมภาษณ์ (In-Dept interview) ผู้ให้ข้อมูล (Key Information) คือ หมอพราหมณ์สูตรขวัญและนักเขียน นักวิชาการผู้เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน จากนั้นสร้างรูปแบบจำลองขึ้นมา หลังถอดองค์ความรู้จากบทสูตรขวัญภาคอีสานแล้ว นำองค์ความรู้ที่ได้ไปเขียนเป็นวรรณกรรมเยาวชน ตามรูปแบบที่สร้างไว้ แล้วนำวรรณกรรมเยาวชนนั้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินความพึงพอใจ ด้วยการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

ในการทดลองใช้รูปแบบวรรณกรรมเพื่อเยาวชนนั้น จะสอบถามระดับความพึงพอใจ เป็นการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยประชากรเป็นเยาวชนระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนในภาคอีสานเจาะจงดังนี้ 1) โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด 20 คน 2) โรงเรียนเบญจมะมหาราช ถนนสรรพสิทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 20 คน 3) โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม ถนนนิเวศ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 20 คน 4) โรงเรียนพัยคณภูมิวิทยาคาร อำเภอพัยคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 คน และ 5) โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ถนนอรุณรพี ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทสูตรขวัญภาค เมื่อถูกนำไปตีความตามเจตนารมณ์ของบทสูตรขวัญแล้ว จะก่อให้เกิดคติ แนวคิด ทฤษฎี สู่อการสร้างจิตสำนึกพลเมืองสร้างสรรค์ ให้เยาวชนมีภูมิคุ้มกันด้านความคิด ปลอดภัยจากอกุศลจิตอันเป็นกิเลสที่จรรมา



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การตีความเจตนารมณ์ของบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน การถอดองค์ความรู้จากบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน การสร้างรูปแบบวรรณกรรม แล้วนำผลการตีความและถอดองค์ความรู้มาสู่การเขียนวรรณกรรมเยาวชน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการแล้วจึงสรุปความตามประเด็นแห่งวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เจตนารมณ์ของบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน 2) ถอดองค์ความรู้จากบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน 3) การสร้างรูปแบบวรรณกรรม แล้วอธิบายตามลำดับ ดังนี้

1) **ตีความเจตนารมณ์ของบทสวดขวัญนาคภาคอีสาน** เมื่อประมวลมารวบรวมและเรียบเรียงใหม่สามารถเขียนเป็นโครงสร้างได้ พรรณนาตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ตามเนื้อหาบทสวดขวัญ 6 ประการ ตามลำดับดังนี้

1. บทเผด็จ
2. บทเกริ่นนำพิธี
3. บททบทวนพระคุณผู้ให้กำเนิด
4. บทวัตถุประสงค์ของการจัดงาน
5. บทส่งเสริมพลังจิต
6. บทอวยพรนาค

1. **ตีความบทเผด็จ** เป็นการอ้างถึงวันที่เป็นมงคลประเสริฐ อันยิ่งด้วยชัยชนะ และขอให้ทุกท่านได้รับชัยชนะด้วยทุกคน เป็นการกล่าวถึง นาค ครุฑ เทวดา พระอินทร์ ท้าวมหาพรหม ซึ่งทางพุทธศาสนาเชื่อว่าเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์มีคุณ ที่คอยรักษาคุ้มครองมวลมนุษย์และขอให้ท่านทั้งหลายได้ลงมาช่วยคุ้มภัย กล่าวอ้างถึงดวงดาวคือดาวพระเกตุเข้าเสวยราศี นับว่าเป็นวันที่ดีที่สุด และตอนนี้ยังมีโหรปีชวามาเป็นหมู่คณะพร้อมจะบรรเลงเสริมส่ง เป็นการกล่าวอ้างถึงวัน ตั้งแต่วันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์และวันเสาร์ ว่าเป็นวันที่ดีสุดตรงตามลัคนาและเป็นวันอุดมมงคลที่สุด

2. **ตีความบทเกริ่นนำพิธี** กล่าวให้ทราบว่าวันนี้คืนนี้หนักหนา มีการแต่งประดาพาขวัญบายศรี แล้วยกตั้งไว้ให้ทราบว่า มีใครมาร่วมงานบ้าง เช่น เจ้าบ้านเจ้าเมือง เป็นนายอำเภอ หรือ ข้าราชการที่นับถือ หรือ ครูอาจารย์ที่เคารพ นอกจากนั้นผู้ร่วมงาน ยังมีลุงป้า น้าอา วงศาคนญาติผู้ใหญ่ มาทั้งหมดเพื่อรวมใจกัน แม่ญาติที่อยู่หมู่บ้านอื่น ก็มาร่วมในงาน ผู้เป็นนาคจึงได้อำลาพ่อแม่ เพื่อออกบวชอุปสมบทบำเพ็ญศีล ตามรอยพระศาสดา ดังเช่นเมื่อคราวครั้งออกผนวช เพื่อเป็นพระศาสดา ครานี้ก็เช่นกัน นาคจะได้ออกบวชเพื่อไปเป็นคนดี มีธรรมอันล้ำเลิศ

3. **ตีความบททบทวนพระคุณผู้ให้กำเนิด** เป็นการกล่าวเพื่อให้ทราบว่า กว่าลูกจะได้เกิดมานั้นแสนลำบากมาก เมื่อทราบว่าลูกมาปฏิสนธิแล้ว ของที่เคยชอบกินก็ต้องงดเสีย ก่อนเคยเดินเร็วก็ต้องเดินช้า ยิ่งลูกเติบโตในครรภ์ขึ้นทุกวัน ก็ยิ่งต้องระวังอย่างมาก ตั้งแต่วันแรกจนวันสุดท้ายที่ลูกอยู่ในครรภ์นั้น

รวมแล้วไม่ต่ำกว่าเก้าเดือน แม่นั้นทนลำบากนักหนา เมื่อคลอดออกมาแล้วผู้เป็นบิดา ก็ยิ่งชื่นชมมอบความรักให้อย่างเต็มที่ ปู่ย่าตายายก็ยิ่งดีใจ ยิ่งทราบว่าเป็นบุตรนั้นเป็นชายยิ่งดีใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะได้มีโอกาสบวชในพุทธศาสนาแทนคุณบิดามารดาค่าน้ำนม ค่าข้าวขนมที่เลี้ยงดูมาจนเติบโตใหญ่ ให้สติปัญญา แขนขา ร่างกายมาทำมาหากินได้ ไม่อายใคร จากวันแรกเกิดจนถึงอายุ 20 ปีบริบูรณ์ จนได้บวชมานี้ ทั้งพ่อและแม่เฝ้าถนอมเลี้ยงดูเต็มที่ ข้าวปลาอาหารมิให้ขาดตกบกพร่อง ซ้ำยังต้องสนองความทะยานอยากของบุตร เมื่อเติบโตมา ส่งเสียให้เรียนหนังสือ สนับสนุนทุกอย่างตามอัธยาศัย เพื่อให้ลูกชายมีความเสมอภาคกับคนอื่น บทนี้กล่าวว่าเมื่อบุตรชายอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้ว ตามธรรมดาต้องคิดที่จะออกเรือน เมื่ออยากออกเรือนมีเมีย ก่อนอื่นต้องนึกถึงบุญคุณผู้ให้กำเนิดก่อน และเพื่อเป็นการตอบแทนคุณในเบื้องต้น ก็ต้องบวชเพื่อแทนคุณ ถือว่า เป็นอุตมมงคลแก่ตนเองและแก่ผู้ให้กำเนิดด้วย จึงได้ลาบิดามารดา ญาติมิตรสหายสายโลหิต และทุกคนต่างก็พลอยยินดี ตระเตรียมทั้งบาตร จีวร สบง เสื้อ หมอน ร่ม เหล็กงาน เครื่องอัฐบริขารทั้งหมด ญาติพี่น้องได้ตระเตรียมมาพร้อมให้ เรียกได้ว่า สนับสนุนให้บวชเพื่อแทนคุณอย่างเต็มกำลัง

4. ติความบหวัดอุปประสงค์ของการจัดงาน เป็นการกล่าวเพื่อให้ทราบว่า การจัดงานครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อทำบุญบวชลูกหลานเป็นศาสนทายาท 2) เพื่อร่วมทำบุญ สำหรับญาติที่ไม่มีลูกชายจะได้ทำบุญด้วย 4) เพื่อให้ความหวังข้อที่ 1 และ 2 รวมกันแล้วผู้ทำบุญจะได้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตฺตโยในเบื้องหน้า 5) เพื่อการประชุมรวมญาติ ๆ ที่ย้ายไปอยู่ต่างบ้าน 5) เพื่อส่งเสริมให้ลูกหลานตนเองได้เป็นหน่อเนื้อพระเจ้า 7) เพื่อให้ลูกชายได้พ้นโทษเล็กน้อยเมื่ออดีต 8) เพื่อให้ลูกชายได้รับฟังการสวดนิสสัยบ้าง 9) เพื่อให้อาบัติเก่าหรืออาบัติในอดีตได้มีโอกาสชำระในชาตินี้ 10) เพื่อฝึกให้ลูกชายละความโกรธและความหลง ก่อนออกเรือน 11) เพื่อให้ลูกชายได้มีโอกาสชำระตนให้สะอาด เช่น หนี้ที่เคยมีก็ต้องชำระให้หมดก่อนบวช เป็นต้น และ 12) เพื่อให้การบวชนั้นไม่มีสิ่งใดเป็นอุปสรรคต่อพรหมจรรย์

5. ติความบหวัดส่งเสริมพลังจิต เป็นการกล่าวเพื่ออ้างเอาอุทฺตมธรรม ทั้ง 4 ที่ชาวโลกนิยม คือ อายุ วรรณะ สุขะ และพละ รวมถึงปฏิภาณ และอธิปไตยให้เสด็จมารักษานาค แล้วก็เรียกขวัญให้มาสู่กายของนาค บทนี้กล่าวอัญเชิญขวัญทั้งหมดให้มารวม กันที่นาค ไม่ว่าขวัญหรือจิตใจจะเคยไปเล่นในเมืองนาคหรือสระอนโณดาต หรือแม่น้ำยมมนาหรือ ไปแอบย่องสาวที่ไหน ก็ให้รีบกลับมาโดยเร็ว บทนี้กล่าวถึงขวัญเคยไปพักค้างคืนข้าง แรมที่ไกลไกล ในมหาสมุทร หรือแม่น้ำใดก็ขอให้รีบกลับอยู่ในเนื้อในตัว อย่าปล่อยให้พ่อแม่รอนาน บทนี้เป็นบทเตือนขวัญ อย่าไปทำอย่างนั้น อย่าไปทำอย่างนี้ อย่าไปเดินเล่นหรือหลงไหลในป่าใหญ่ อย่ามัวเพลินกับการชมนกชมไม้สัตว์ป่านานาชนิดจนไม่กลับเข้าในตัว บทนี้บอกให้ทราบว่า ขวัญต้องรีบมาเพื่อเตรียมตัวบวช เป็นการสร้างเสริมกำลังใจ ให้ภาคภูมิใจในการเข้าบวชเป็นสงฆ์ นุ่งห่มผ้ากาสาเยาะ ให้ขวัญรีบมาอยู่ในครองธรรม จำศีล จะได้กินข้าวในบาตร ได้นั่งอาสนะสงฆ์ ได้ลงอุโบสถ ฝึกละความโกรธ และได้เทศนาแสดงธรรม เป็นสมภาร เป็นอาจารย์ของคนอื่น ได้สวดปาติโมกข์ ถือว่าเป็นการกล่าวอ้างเอาสิ่งดีเลิศ มาสร้างเสริมกำลังใจให้ขวัญรีบมาเข้าร่างกาย บทนี้เป็นการสรุป เรียกพรอันประเสริฐ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ให้

เจ้านาคมีอายุยืน มีผิวพรรณงดงาม หากได้เทศน์แล้วผู้คนต่างกราบไหว้ มีชื่อเสียงเรียงนาม ชะหม่มมาร
กระทั่งละกิเลสได้จนถึงพระนิพพาน

6. ติความบทยพรนาค บทนี้เป็นการอำนวยการให้กับนาคผู้จะบวชได้เจริญในพระ
ศาสนา ให้ได้ท่องพระบาลี ให้ฝูงชนได้ชื่นชม มีความรู้เหนือกุศลและเทวดา ได้สืบสร้างฐานะ 2 ประการ คือ
คันถธุระ กับวิปัสสนาธุระ บทนี้อำนวยการให้ได้เรียนกรรมฐาน ศึกษาพระธรรมครบ 84,000 พระธรรมขันธ์ ให้
สมองมีปฏิภาณเร็วไว บทนี้อำนวยการด้วยพระบาลี ขอให้มิชยชนะ ชัยมงคล ได้เป็นพระสงฆ์มียศ กิตติศักดิ์
เกริกก้อง มีความเป็นพระอรหันต์เป็นที่ตั้งจนถึงพระนิพพาน

เจตนารมณ์ของบทสูตรขวัญนาค

เมื่อศึกษาการตีความตามหลักของคัมภีร์ทางศาสนาแล้ว พบว่า เจตนารมณ์ของบทสูตรขวัญนาคภาค
อีสานนั้น มีเจตนาเป็นคำสั่งสอนและคำอวยพร คือ มีลักษณะเป็นทั้งคำสั่ง ทั้งคำสอนและคำอำนวยการให้กับผู้
เป็นนาค โดยเจตนารมณ์นั้นแบ่งออกเป็นสองภาค ได้แก่ 1) ภาคคฤหัสถ์ และ 2) ภาคบรรพชิต ดังนี้

ภาคคฤหัสถ์

บทสูตรขวัญนาคภาคอีสานมีจุดเน้นหรือมีเจตนารมณ์ในการสอนสั่ง หรืออบรมบ่มนิสัยผู้ที่จะ
เปลี่ยนผ่านจากความเป็นคฤหัสถ์ไปสู่ความเป็นบรรพชิต โดยมีหลักการสอนเชิงคุณธรรมตามหลักธรรมแห่ง
องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ดังนี้

1) เน้นความกตัญญูกตเวทีตาคุณ

บทสูตรขวัญนาคกล่าวถึงนาคตอนที่ยังอยู่ในครรภ์มารดา เพื่อให้ทราบว่าการ
เจริญเติบโตในครรภ์คนอื่นนั้นนับเป็นบุญคุณอันใหญ่หลวง ควรต่อการตอบแทนบุญคุณอย่างหาที่สุดไม่ได้ เมื่อ
พ้นออกจากครรภ์มารดาแล้ว บิดามารดาต้องลำบากหาปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยา
รักษาโรค มาเกื้อหนุนสนับสนุนให้นาคนั้นได้เติบโตมาอย่างภาคภูมิใจได้ และเมื่อเจริญวัยเต็ม 20 ปี บริบูรณ์
แล้ว สิ่งหนึ่งให้ผู้ให้กำเนิดปรารถนาที่สุด ก็คือ ให้บุตรชายได้อุปสมบทในพระบวรพุทธศาสนา เพื่อพ่อแม่จะได้
อาศัยชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์บ้าง

2) เน้นการปลุกขวัญให้กำลังใจในการอุปสมบท

ในบทสูตรขวัญนาคภาคอีสาน ในภาคที่เป็นคฤหัสถ์อีกส่วนหนึ่ง เน้นการปลุกขวัญ
เสริมสร้างความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวในการเข้าอุปสมบท เพราะการบวชเป็นกิจที่กระทำได้อย่างยิ่ง โดย
เนื้อหาสาระเป็นการสร้างขวัญกำลังใจอย่างหาที่สุดไม่ได้ เพราะผู้ที่เข้าอุปสมบทบางครั้งมีกิเลสสามารถเข้า
แทรก ทำให้มีห้วง บางคนห้วงทรัพย์ ห่วงงาน ห่วงพ่อแม่ ห่วงคนรัก ฯลฯ ดังนั้น บทสูตรขวัญนาคจึงเน้นใน
การปลุกประโลมระดมขวัญ (จิต) ให้มีความแข็งแกร่ง กล้าหาญ ที่จะเข้าอุปสมบทให้ได้

3) เน้นความสามัคคีของเครือญาติ

บทสวดรวัญนาภาคอีสาน เมื่อจะทำพิธีต้องมีการรวมญาติพี่น้อง มานั่งล้อม เป็นเหมือนการรวมพลังของเครือญาติ เพื่อให้เกิดความสามัคคีธรรม มีการร่วมกิจกรรมเดียวกัน ประเพณีเดียวกัน เหตุการณ์เดียวกัน ความเป็นเชื้อชาติญาติสายโลหิตจึงเหนียวแน่น ก่อให้เกิดพลานุภาพแห่งความสามัคคี จึงได้ประโยชน์มากในการจัดกิจกรรมให้สำเร็จ บรรลุเป้าประสงค์ คือการส่งบุตรเข้าเป็นนอานาบุญของพระศาสนาต่อไป

ภาคบรรพชิต

บทสวดรวัญนาภาคอีสานที่กล่าวถึงภาคบรรพชิตนั้น มีเจตนารมณ์เน้นหลัก ๆ อยู่ 3 ประการ ได้แก่

1) เน้นการศึกษาพระธรรมวินัย

ในบทสวดรวัญมีการกล่าวถึงการศึกษาพระธรรมวินัย 2 อย่างในพระพุทธศาสนา คือ คันถะธรรมาและวิปัสสนาธรรมา อธิบายว่า คันถะธรรมานั้นคือ การศึกษาพระไตรปิฎกทั้ง 3 ปิฎก ได้แก่ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ส่วนการศึกษาวิปัสสนาธรรมานั้น คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน อันมีสมณะกรรมฐานเป็นมูลฐาน แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา เพื่อเห็นแจ้งไตรลักษณ์และบรรลุธรรมขั้นสูงสุด

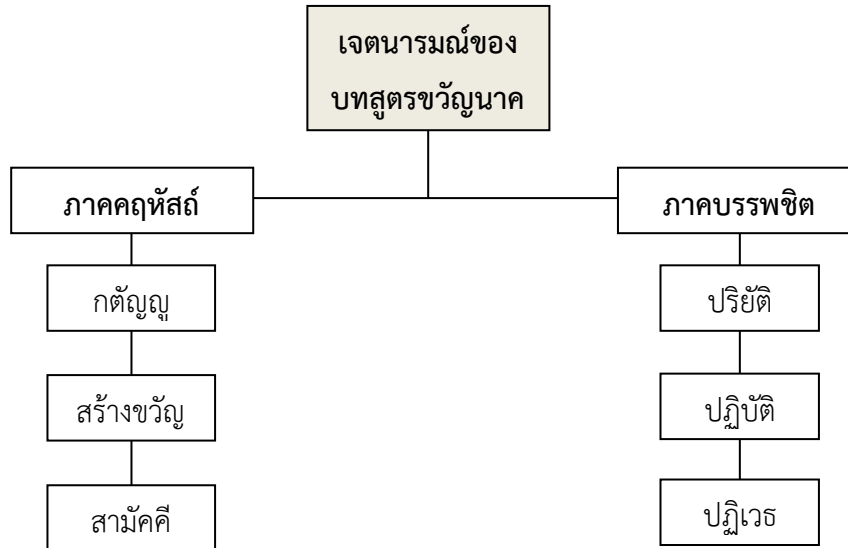
2) เน้นแสดงพระธรรมตามที่ปฏิบัติ

ในบทสวดรวัญนาภาคอีสานกล่าวถึงการมีความหวังว่านาคผู้ที่จะอุปสมบทนั้น ต้องได้ศึกษาพระธรรมวินัยแล้วยังไม่พอ ต้องถ่ายทอดพระธรรมได้ด้วย ดังคำที่ว่า “ให้ได้นั่งแท่นแก้วเป็นเอกสังฆ” หมายความว่า “ขอให้ได้ขึ้นธรรมาสน์แสดงธรรมะเป็นภิกษุชั้นหนึ่งในหมู่สงฆ์” แสดงให้เห็นว่าบทสวดรวัญนาภาคอีสานนั้น มีความมุ่งหวังหรือเน้นไปที่การให้นาคผู้ที่จะอุปสมบทนั้น สามารถถ่ายทอดพระธรรมได้ด้วยในอนาคต

3) เน้นการบรรลุธรรมเป็นอริยะสงฆ์

ในบทสวดรวัญนาภาคอีสานกล่าวถึงความหวังให้นาคปฏิบัติธรรมจนบรรลุเป็นอริยะสงฆ์ ดังคำว่า “จบในห้องกัมมัฏฐาน มีอรหันต์เป็นเค้า เข้าสู่นิรพาน ก็ข้าเทอญ” หมายความว่า บทสวดรวัญนาครั้งนี้มีจุดประสงค์หรือเจตนารมณ์ให้นาคผู้จะเข้าอุปสมบทนั้น ได้คุณธรรมอันพิเศษคือพระนิพพาน ซึ่งเป็นยอดแห่งการอุปสมบทเป็นบรรพชิต

เมื่อกล่าวโดยสรุป เจตนารมณ์ของบทสวดขวัญนาภาคอีสานนั้น สามารถจำแนกเป็นรูปภาพได้ ดังนี้



2) การถอดองค์ความรู้จากบทสวดขวัญนาภาคอีสาน

คณะผู้วิจัยถอดองค์ความรู้จากบทสวดขวัญนาภาคอีสาน จากถ้อยคำที่เป็นคำสำคัญ (Keyword) ในบทสวดขวัญนาภาคอีสาน เป็นภาษาท้องถิ่นและภาษาบาลี ขยายคำอธิบายเพื่อให้เข้าใจ ซึ่ง จัดเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

- 1.กลุ่มหลักการปฏิบัติและหลักธรรมทางพุทธศาสนา
- 2.กลุ่มหลักโหราศาสตร์
- 3.กลุ่มลัทธิความเชื่อดั้งเดิม (ลัทธิผี/พราหมณ์)
- 4.กลุ่มคำสำคัญโบราณพื้นบ้าน

1) กลุ่มหลักการปฏิบัติและหลักธรรมทางพุทธศาสนา บทสวดขวัญนาปรากฏคำสำคัญทางพุทธศาสนา ทั้งหลักการปฏิบัติและหลักธรรม ได้แก่

หลักปฏิบัติ		หลักธรรม	
คำสำคัญ	ความหมาย	คำสำคัญ	ความหมาย
ธรร 2 ประการ	คันถธุระ วิปัสสนาธุระ	ทุกข์	ความไม่สบายกายและใจ
กรรมฐาน	อารมณ์กรรมฐาน 40	เจตน์	เจตนาเจตสิกที่ประกอบจิต
ศีล	สิกขาบท 227 ข้อ	พระธรรมชั้น	จำนวนหัวข้อหลักธรรม
นิสสัย	หลักเบื้องต้นของภิกษุ 4 ข้อ	พระบาลี	คำสอนของพระพุทธเจ้า
ปาฏิโมกข์	หลักการขั้นสูงของพุทธศาสนา	พรหมจรรย์	คำสอนของพระพุทธเจ้า

หลักปฏิบัติ		หลักธรรม	
คำสำคัญ	ความหมาย	คำสำคัญ	ความหมาย
อุปัชฌาย์	ผู้ทำหน้าที่ให้โอวาทสหวิริหาริก	ปฏิภาณ	เขวามปญญา ความฉลาด
สมภาร	ผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าอาวาส	อธิปไตย	ความมีอำนาจเป็นใหญ่
อัฐบริหาร	เครื่องบริหาร 8 อย่าง	วุฒิธรรม	ธรรมที่ทำให้เจริญก้าวหน้า
	ฯลฯ	กิเลส	สิ่งจรมมาทำให้จิตเศร้าหมอง

2) กลุ่มหลักโหราศาสตร์ ในบทสูตรขวัญนาคภาคอีสาน พบคำสำคัญที่เป็นหลักการทางโหราศาสตร์ คือ อินทภาส ตรียางค์ นวางค์ ฤกษ์ ราศี ลัคนา อมุตโชค

คำสำคัญกลุ่มหลักโหราศาสตร์	
คำศัพท์	ความหมาย
อินทภาส	คัมภีร์อินทภาส-บาทจันทร์ เป็นตำราโหราศาสตร์ไทยโบราณที่ท่านโหราจารย์สมัยก่อนใช้พยากรณ์ดวงพิชัยสงครามและได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน
ตรียางค์	ตรียางค์ บาลีว่า ตี + องค์ แปลว่า ประกอบด้วยองค์ 3 เขียนแบบสันสกฤตเป็น ตริย + อังกฤษ แปลว่า แบ่งเป็น 3 ส่วน หมายถึง 3 ภาคส่วนขององศา ปฐมตรียางค์ คือ 1 - 10 องศา ทุติยตรียางค์ คือ 11 - 20 องศา ตติยตรียางค์ คือ 21 - 30 องศา
นวางค์	นวางค์ บาลีว่า นว + องค์ แปลว่า ประกอบด้วยองค์ 9 เขียนแบบสันสกฤตเป็น นว + อังกฤษ แปลว่า แบ่งเป็น 9 ส่วน หมายถึง มีทั้งหมด 9 ลูก แต่ละลูกมี 3 องศา 20 ลิปดา มีชื่อเรียกตามลำดับเลข คือ ปฐมนวางค์ ทุติยนวางค์ ตติยนวางค์ จตุณวางค์ ปัญจมนวางค์ ฉัฏมนวางค์ สัตมนวางค์ อัฏมนวางค์ นวมนวางค์
ฤกษ์	เวลา, โอกาส, ยาม, กาล, คราว หรือเวลาที่กำหนดพอดี หรือ คราวหรือเวลาที่เหมาะสมเป็นชัยมงคล (พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530, 2532 : 289) เหมาะสมได้ว่าเป็นเวลาราศีที่ดีสูงสุด ซึ่งฤกษ์ หรือเวลา ที่กล่าวมานี้ เป็นฤกษ์หรือเวลาที่ดียิ่งที่สุดในราศีนั้นกษัตริ์ ซึ่งในการอุปสมบทนี้ น่าจะเป็นสมณฤกษ์ เป็น 1 ใน 9 ฤกษ์
ราศี	จักรราศี ภาษาอังกฤษว่า Zodiac มาจากภาษากรีก ζωδιακός หมายถึง “สัตว์” เป็นแถบสมมติบนท้องฟ้าที่มีขอบเขตประมาณ 8 องศา ค่อนไปทางเหนือและใต้ของแนวเส้นทางที่ดวงอาทิตย์ปรากฏเคลื่อนผ่านสุริยวิถี ซึ่งครอบคลุมแนวเส้นทางปรากฏของดวงอาทิตย์ดวงจันทร์และดาวเคราะห์ในระบบสุริยจักรวาล

คำสำคัญกลุ่มหลักโหราศาสตร์	
คำศัพท์	ความหมาย
ลัคนา	ตำแหน่งของขอบฟ้าด้านทิศตะวันออก ซึ่งในทางโหราศาสตร์ถือว่าเป็นจุดกำเนิดของบุคคลหรือเหตุ การณ์ใด ๆ ลัคนาในทางโหราศาสตร์ตะวันตกจะเขียนแทนด้วย ส่วนทางโหราศาสตร์ไทย เขียนด้วย ล, ลี หรือ ส ก
อมฤตโชค	วัน อมฤตโชคโบราณให้โผล่ไว้ดังนี้ อาทิตย์ 8 จันทร์ 3 อังคาร 9 พุธ 2 พฤหัสบดี 4 ศุกร์ 1 และ เสาร์ 5 จะทำการใด ๆ ถ้าตกอุตมโชคถือว่าเป็นวันดี วันเลิศจ วันประเสริฐมาก

3) กลุ่มลัทธิความเชื่อดั้งเดิม (ลัทธิผี/พราหมณ์) ในบทสูตรขวัญนาภาคอีสาน พบคำสำคัญที่เป็นหลักทางลัทธิดั้งเดิม คือ ขวัญ พาวขวัญ บาศรี

คำสำคัญลาวอีสานโบราณ	
คำศัพท์	ความหมาย
ขวัญ	เป็นนาม หมายถึง ผมหหรือคนที่ขึ้นเวียนเป็นกันหอย; มิ่งมงคล, สิริ, ความดี,เช่น ขวัญข้าว ขวัญเรือน; อีกประการหนึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไม่มิตัวตน มีอยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่เกิดมา ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็นสิริมงคล เป็นสุขสบายจิตใจมั่นคง ถ้าคนตกใจหรือเสียขวัญ ขวัญก็ออกจากร่างไป
พาวขวัญ+บาศรี/บายศรี	เครื่องเชิญขวัญ เครื่องรับขวัญ คำว่า “บายศรี” นี้จะมาจากภาษาเขมร คือคำว่า บาย + ศรีข้าว (สุก) ที่เป็นมงคลข้าวนี้จะ เป็นส่วนประกอบของการจัดพานบายศรี จะขาดไม่ได้ การจัดพาวขวัญนี้ ปกติต้องจัดด้วยพาน ทองเหลือง

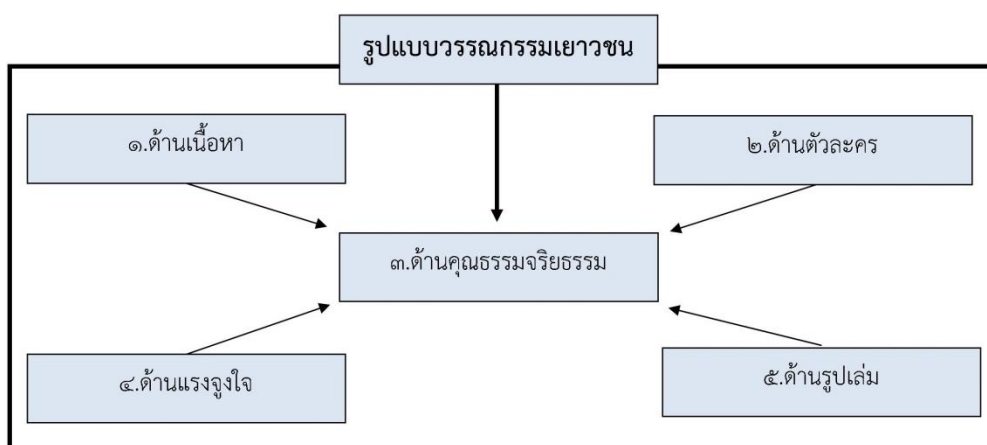
4) กลุ่มคำสำคัญโบราณพื้นบ้าน พบคำสำคัญพื้นบ้าน คือ

คำสำคัญลาวอีสานโบราณ	
คำศัพท์	ความหมาย
โตก	ภาชนะใส่สำหรับกับข้าว หรือ ข้าวตอก ดอกไม้
โหม	รวมกันเข้า
เต้า	ล้อม รวบรวม
นาค	ผู้จะต้องการที่จะอุปสมบทเป็นพระ
เขียน	เรียน ศึกษา

คำสำคัญลาวอีสานโบราณ	
คำศัพท์	ความหมาย
เฮือ	เรือ
ถ้วน	จำนวนเต็ม เช่น ที่ 1 ที่ 2 เหมือนการนับแบบปຸຣຸນສັງຂາ
ถີ	ใกล้ชิด ไม่ห่างเหิน
แก่นคำสอน	จุดสำคัญของคำสอน
สะออน	อัศจรรย์ใจ
สอนลอน	สภาพเช่นนั้น
ลือชา	เกริกเกียรติ เกรียงไกร
จอมธรรม	พระพุทธเจ้า ธรรมราชา
ถึกหน่วย	ตรงประเด็น
คำ	ทอง

3) การสร้างรูปแบบวรรณกรรม

เมื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำราเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องแล้ว เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูลที่น่าสนใจมาสร้างรูปแบบของวรรณกรรมเยาวชนตามกรอบที่สร้างไว้ 5 ด้าน ดังนี้



รูปแบบการจัดสรรพื้นที่ของวรรณกรรมเยาวชนในอนาคตควรมีแนวโน้ม มุ่งประเด็นไปที่ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อหวังบ่มเพาะหลักด้านคุณธรรมให้กับเยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย โดยคำนึงถึงการดำเนินชีวิตในวันข้างหน้า สันคมต้องการบุคลากรที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดของรูปแบบวรรณกรรมเยาวชนนี้ จึงเพียรเพ่งพินิจพิจารณาให้เกิดการบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมเป็นปฐมของการสร้างรูปแบบ จะเห็นได้ว่า

แต่ละด้านนั้นมุ่งประเด็นไปหาคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจน คณะผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อมูลในภาคขยายความดังนี้

1.ด้านเนื้อหา

- 1.1 ไม่ควรซับซ้อนซ่อนเงื่อน
- 1.2 ไม่ควรมีเนื้อหาสื่อสารออกไปทางอณาจาร
- 1.3 ไม่ควรมีคำหยาบโลนในเนื้อหา
- 1.4 ไม่ควรมีเล่ห์เหลี่ยมหรือกลโกงของตัวร้าย
- 1.5 ไม่ควรมีปัญหาที่แก้ไม่ได้ในเนื้อหา
- 1.6 ไม่ควรมีเนื้อหาที่เศร้าหรือโศกเศร้าเกินไป
- 1.7 ควรสร้างเนื้อหาให้สนุกสนานน่าติดตาม
- 1.8 ควรให้ธรรมชาติหรือสัตว์ร้ายเป็นตัวปัญหาที่ต้องแก้ไข
- 1.9 ควรให้ตัวละครเอกเป็นผู้แก้ปัญหานั้นเอง หรือมี พ่อแม่ ครู อาจารย์ หรือนักบวชช่วย

แก้

2.ด้านตัวละคร

2.1 ตัวละครควรมีเยาวชน หรือเด็กเป็นตัวนำเรื่อง เพื่อสร้างความเป็นเพื่อนให้กับผู้อ่านที่เป็นเยาวชน

- 2.2 ตัวละครที่เด็กนับถือคือ ผู้ใหญ่ที่ทรงภูมิความรู้
- 2.3 ผู้เป็นแรงบันดาลใจที่ดีของเด็ก คือ พ่อ แม่ ตัวละครที่เป็นพ่อแม่ควรมีในเนื้อหาด้วย
- 2.4 ตัวละครที่เป็นตัวโกงที่เป็นมนุษย์ไม่ควรมีในเนื้อหา
- 2.5 ตัวละครที่เป็นตัวโกงหรือตัวร้าย ควรเป็นธรรมชาติ หรือสัตว์ร้าย ที่เป็นอุปสรรคต่อตัว

เอก

2.6 ปัญหาที่ตัวละครเด็กต้องก้าวผ่าน ไม่ควรโหดร้ายจนต้องมีการตายหรือสูญเสียอวัยวะใด

ๆ

- 2.7 ปัญหาที่ตัวละครเด็กต้องพบเจอนั้น ต้องถูกก้าวผ่านได้อย่างสร้างสรรค์
- 2.8 ผู้ช่วยในการก้าวผ่านปัญหาควรเป็น ตัวละครที่เด็กศรัทธา เช่น พ่อ แม่ อาจารย์ ครู หรือนักบวช

นักบวช

2.9 ไม่ควรมีตัวละครมากจนเกินไป ประมาณ 4-5 คน พอดี

3.ด้านคุณธรรมจริยธรรม

- 3.1 ควรแทรกเบญจศีลเบญจธรรมเข้าไปในเนื้อหา
- 3.2 ควรมีเนื้อหาด้านสุจริตมากกว่าทุจริต หรือถ้ามีเนื้อหาทุจริต ต้องให้เห็นผลลัพธ์ของทุจริตปรากฏในเล่มเพื่อไม่เป็นการยุยงให้เอาเยี่ยงอย่าง

3.3 ควรนำเสนอเนื้อหาที่ประกอบด้วยควมมีจริยธรรมสาธารณะ

3.4 ควรมีเนื้อหาที่ประกอบด้วยควมมีเมตตากรุณา สื่อให้เห็นแบบอย่างที่ดีงาม

3.5 ควรมีหลักการพื้นฐานของการมีเพื่อนในวัยเยาว์ เช่น การไว้วางใจเพื่อน การคบคนดี การไม่คบคนเลว เป็นต้น

3.6 ควรมีเนื้อหาที่แฝงด้วยคติธรรมคำคมของนักปราชญ์ไว้ในเล่ม

4.ด้านแรงจูงใจ

4.1 เนื้อหาควรสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่าน เช่น การอยากรู้อยากเห็น

4.2 เนื้อหาควรมีหลักการหรือศรัทธาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อสร้างแรงจูงใจ

4.3 เนื้อหาควรวางบทพูดเพื่อสร้างสรรค์จรรโลงมากกว่าให้ร้ายป้ายสี

4.4 เนื้อหาควรมีบทที่แสดงถึงความรัก ความเอ็นดู เอื้อเฟื้ออาทรให้กันและกัน

5.ด้านรูปเล่ม

5.1 รูปเล่มไม่ควรหนาเกินไป ประมาณ 50 หน้า

5.2 ขนาดกว้าง ควรเป็นกระดาษ A5

5.3 ควรมีรูปวาดหรือรูปถ่าย เป็นตัวสร้างความน่าสนใจของรูปเล่ม

5.4 ภาษาที่ใช้เขียน ควรเป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน

อภิปรายผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยพบว่า การตีความและถอดความรู้จากคำสำคัญของบทสุตรขวัญาคภาคอีสานนี้ แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเขียนเป็นวรรณกรรมเยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ นั้น ยังมีน้อยมากในประเทศไทย เห็นได้จากการค้นคว้าหางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตีความ บทลำนำน โคลง ฉันทหรือบทวรรณกรรมของปราชญ์โบราณนี้ ค่อนข้างจะหาได้ยากคงจะมีพอได้ศึกษาอยู่บ้าง ผลการศึกษาเยาวชนในยุคปัจจุบันนี้ ค่อนข้างอ่านหนังสือน้อย

การนำองค์ความรู้ที่ถอดมาจากคำสำคัญของบทสุตรขวัญาค มาเขียนเป็นวรรณกรรม เชิงส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา (2550 : 50) การศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภท บันเทิงคดี ในปี พ.ศ. 2547. ตรงเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของชนบท ซึ่งนวลจันทร์ พบว่าแนวคิดหลักของวรรณกรรมเยาวชนนั้น ต้องเน้นไปที่แนวคิดหลัก 4 ประเด็น อันได้แก่ แนวคิดด้านคุณธรรม แนวคิดด้านอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวคิดด้านอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และแนวคิดด้านสงครามและ สันติภาพ แนวคิดที่พบมากที่สุดคือแนวคิดด้านคุณธรรม ซึ่งได้แก่ความเมตตา กรุณา ความกล้าหาญ และเสียสละ ความกตัญญู และความสามัคคี เป็นต้น ซึ่งแนวคิดเหล่านี้คณะผู้วิจัยได้นำมาตีกรอบในการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเขียนวรรณกรรม

เยาวชน และแนวคิดของคณะผู้วิจัย ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุณฑิกา ซาพิมิล และคณะ (2559 : 127-150) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรางวัลแว่นแก้ว และรางวัลนายอินทร์เอวอร์ดระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555 ซึ่งกุณฑิกา และคณะพบว่า ลักษณะของวรรณกรรมเยาวชนโดยส่วนใหญ่ มักมีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน นิยมตัวละครแบบสมจริง สร้างบทสนทนาเพื่อการดำเนินเรื่อง มักนำเสนอแก่นเรื่องโดยการกระทำของตัวละคร เน้นการสร้างฉากแบบสมจริง และนิยมการสร้างมุมมองการเล่าเรื่องโดยบุรุษที่หนึ่ง

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยนำองค์ความรู้ที่ถอดจากบทสูตรขวัญภาคอีสาน เขียนลงวรรณกรรมแล้วนำเสนอให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ชุด เพื่อให้ประเมินความพึงพอใจในรูปแบบจำลองที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้น พบว่า ด้านการนำเสนอเนื้อหาสาระของวรรณกรรมเยาวชน ตามรูปแบบการจำลองสร้างรูปแบบการเขียนวรรณกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนที่ $\bar{x} = 4.25$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D. = 0.771$

ดังนั้นรูปแบบการเขียนวรรณกรรมเยาวชนที่สร้างจำลองขึ้นมาี้ มีระดับความพึงพอใจของเยาวชน อยู่ในระดับคะแนนที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการตีความและถอดความรู้บทสูตรขวัญภาคอีสานสู่วรรณกรรมเยาวชน เมื่อขณะทำการศึกษาค้นคว้า พบว่ามีข้อควรเสนอแนะอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) เชิงนโยบาย และ 2) เชิงศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) เชิงนโยบาย

ภาครัฐควรให้ความสนใจสร้างกรอบแนวคิดทฤษฎีในการให้นักวรรณกรรม ได้สร้างสรรค์วรรณกรรมเพื่อเยาวชนให้มากกว่าปัจจุบัน อย่าปล่อยปละละเลยเรื่องเช่นนี้ให้เอกชนได้กอบโกยผลประโยชน์จากงานวรรณกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ส่งเสริมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ภาครัฐควรมีนโยบายวรรณกรรมเพื่อเยาวชนในวัยเรียน เช่น หนังสืออ่านเล่น หนังสือฆ่าเวลา และควรส่งเสริมให้เยาวชนมีเวลาอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิม อาจส่งผ่านโครงการหรือนโยบายไปทางผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ

2) เชิงศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรส่งเสริมงานวิจัยตีความถอดความรู้จากนิทานปรัมปรา กาพย์ บทสวด บทสูตร บทโอองการ กลอน บทร่าย ลิลิต วรรณคดี ฯลฯ ที่เป็นบทประพันธ์ของบรรพชน ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาลให้มากขึ้น ซึ่งบทลำน่าเหล่านั้นเป็นรากเหง้าของจิตวิญญาณของคนในประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษติกา ซาพิมล และคณะ. (2559). องค์ประกอบของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรางวัลแว่นแก้ว และรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 10 (2), 127-150.
- นวลจันทร์ ขาววิวัฒนา. (2550). *การศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภท บันเทิงคดี ในปีพ.ศ. 2547*. สารนิพนธ์ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530. (2532). *พจนานุกรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช สำนักราษฎร์
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก 30 ธันวาคม 2559

การศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
**A Study of the Academic Administration for Enhancing the 21st Century
Learning Skills of Students in Schools under the Secondary
Educational Service Area Office 2**

เก่งกิจ สุชีลักษณ์

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Kengkit Sukeeluk

Eastern Asia University, Thailand

E-mail : kengkit.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 48 แห่ง จำนวน 463 คน โดยวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบอัตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าดัชนี PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$ SD = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.90$, SD = 0.69) ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, SD = 0.75) สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, SD = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, SD = 0.65) และด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.42$, SD = 0.66) ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.39$, SD = 0.63) และเมื่อพิจารณาจาก ผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์พบว่า ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มากที่สุด (PNI_{modified} = 0.166) รองลงมาคือ ด้าน

* วันที่รับบทความ: 18 พฤศจิกายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 23 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 26 พฤศจิกายน 2564

Received: November 18, 2021; Revised: November 23, 2021; Accepted: November 26, 2021

หลักสูตรและการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.152$) ด้านการประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.146$) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ($PNI_{\text{modified}} = 0.145$) และด้านมาตรฐานการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.128$) ตามลำดับ 2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โรงเรียนควรสร้างความเป็นเลิศด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ พัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ สร้างความเป็นเลิศด้านหลักสูตรและการสอนโดยการสร้างภาคีเครือข่าย พัฒนาหลักสูตรและการสอนให้มีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สร้างความเป็นเลิศในการประเมินผลที่มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ พัฒนาการประเมินผลให้มีความครอบคลุมความสามารถของผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ สร้างความเป็นเลิศด้านการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะของครู พัฒนาครูเพื่อยกระดับไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ สร้างความเป็นเลิศในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และพัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ; ศตวรรษที่ 21; โรงเรียน; นักเรียน

Abstracts

This research aimed to: 1) study the current status and the desirable condition of academic administration for enhancing learning skills in the 21st. century. 2) study the guidelines for developing the academic administration for enhancing learning skills in the 21st century of students in schools under the Office of Secondary Educational Service Area Office 2. The samples included 463 administrators and teachers in 48 schools under the Office of Secondary Educational Service Area, Office 2 by specific random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used in the research were: Frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. and use the PNI_{modified} index value.

The results showed that:

1. The current state of academic administration learning skills in the 21st. century of schools under the Secondary Educational Service Area Office, 2 were at a high level ($\bar{X} = 3.84$ $SD = 0.71$). In considering each aspect, the highest ranking was the learning standards ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.69$) The lowest ranking was the learning environment ($\bar{X} = 3.79$, $SD = 0.75$). The desirable condition in overall was at a high level. ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.66$). in considering each aspect, the highest ranking was the learning environment ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.65$) and professional development ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.66$), the lowest ranking was the evaluation aspect ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.63$). In comparing the difference between the current status and the desirable condition, it was found that the development of learning environment was the most important aspect. ($PNI_{\text{modified}} = 0.166$) and followed by the curriculum and teaching ($PNI_{\text{modified}} = 0.152$), evaluation aspect ($PNI_{\text{modified}} = 0.146$), the professional development ($PNI_{\text{modified}} = 0.145$) and the learning standards ($PNI_{\text{modified}} = 0.128$) respectively. 2. Guidelines for the development of academic administration for enhancing learning skills in the 21st century of students in schools under the Office of Secondary Education Service Area Office 2 were as follows: Schools should create excellence in learning environments, develop environment to support learning, build curriculum and teaching excellence through networking, develop flexible

curriculum and teaching methods to meet the students' need, establish standardized assessment excellence and effectiveness, develop assessment strategy to cover learners' abilities by using technology as a tool, create excellence in professional development to enhance teacher competencies, develop teachers' competencies to meet the professional teachers, create learning excellence standards through participatory learning and develop learning management standards to enhance learning management.

Keywords: Academic Administration; The 21st Century; Study; School

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี และวิทยาการต่าง ๆ ทำให้ทั่วทุกภูมิภาคของโลกสามารถติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว การเชื่อมต่อกันได้อย่างไร้พรมแดนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของมนุษยชาติ โดยใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยด้วยอุปกรณ์ในระบบดิจิทัลที่หลากหลาย สะดวกสบาย เช่นคอมพิวเตอร์พกพา โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน และอุปกรณ์อื่น ๆ อีกมากมายที่สามารถสื่อสารข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล ทำให้สามารถค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร ทั้งในด้านวิชาการ ความบันเทิง การติดต่อสื่อสาร และด้านอื่น ๆ ครบทุกรูปแบบ ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนในปัจจุบันและอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการเรียนการสอนแบบเดิมจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ทันต่อยุคสมัย ตลาดแรงงานในปัจจุบันมีความต้องการบุคคลที่มีความสามารถเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม งานที่ไม่มีความซับซ้อน ไม่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ก็จะถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรหรือหุ่นยนต์ที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยและมีต้นทุนต่ำกว่าการจ้างแรงงาน หากยังไม่มีเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในรูปแบบเดิมที่ไม่ทันต่อยุคสมัย อาจจะไม่ได้ทำงานใด ๆ ให้นักเรียนเหล่านั้นได้ทำเพื่อเป็นการประกอบอาชีพอีกต่อไป ดังนั้น บทบาทของครูที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ (lecturer) จึงต้องถูกเปลี่ยนเป็นผู้สร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ (facilitator) โดยการจัดการเรียนการสอนแบบการลงมือทำเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือทำจริง ไม่ใช่การสอนแต่หน้าห้องเรียนโดยครูเป็นผู้คอยแนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ วิจารย์ พานิช (2555 : 16-21) ที่บอกว่า สารวิชาที่มีความสำคัญ แต่ก็ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบัน การเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งตรงกันกับฐานคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาโดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3 ทักษะสำคัญ ได้แก่ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะชีวิตและอาชีพ และ 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งการที่ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น จะส่งผลต่อการเรียนทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากการติดตามผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดี (O-NET) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดศักยภาพการเรียนรู้ พบว่านักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าระดับจังหวัดเกือบทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2, 2562 : ออนไลน์) และผลการสอบ PISA ที่มุ่งเน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนในการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริง มากกว่าการเรียนรู้ตามหนังสือหรือตำราต่าง ๆ ในโรงเรียน ที่เสมือนเป็นผลจากการประเมินด้านทักษะการเรียนรู้ พบว่าคะแนนนักเรียนของไทยอยู่ในอันดับที่ 66 จากทั้งหมด 78 ประเทศ ซึ่งอยู่ในอันดับรั้งท้าย เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561 : 1-6) ส่วนในด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนนั้นสามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้โดยง่าย โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน การขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการวิเคราะห์สื่อ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพส่วนบุคคลและกลายเป็นปัญหาของสังคม นอกจากนั้นยังพบว่าคนไทยทำร้ายตนเองจนเสียชีวิต เฉลี่ยอยู่ที่ 345 รายต่อเดือน และมีผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จเฉลี่ยวันละประมาณ 11-12 ราย ซึ่งเป็นภาพสะท้อนปัญหาในการการปรับตัว ทักษะชีวิต และทักษะการแก้ไขปัญหา (กรมสุขภาพจิต, 2562 : ออนไลน์) ดังนั้นนักเรียนจึงควรได้รับการเรียนรู้ ได้รับการฝึกประสบการณ์ และฝึกฝนจนเกิดทักษะ เพื่อสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในอนาคต

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นในการศึกษาเพื่อหาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เนื่องจากภารกิจของการบริหารวิชาการคือการจัดการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนั้น งานวิชาการ ยังเป็นปัจจัยที่อยู่ในกรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21 ของ องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Partnership for 21st century learning : P21) ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ การประเมินผล หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการบริหารวิชาการจึงมีความสำคัญต่องานวิจัย และเพื่อให้สามารถค้นพบองค์ความรู้ใหม่ในแวดวงการบริหารการศึกษาอันจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพ ส่งผลให้คนไทยมีทักษะที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยศึกษาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 7,973 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน ผู้วิจัยเลือกใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970 : 607-610) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 48 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 48 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 367 คน รวม 463 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ต่าง ๆ รวมทั้งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดแบ่งออกเป็น 3 ตอน กล่าวคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนชนิดประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยใช้ข้อคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นเปลี่ยนเป็นรูปแบบไฟล์ดิจิทัล โดยใช้เครื่องมือสร้างแบบฟอร์มออนไลน์ Google Form จากนั้นนำไฮเปอร์ลิงก์ (hyper link) ที่ได้รับแนบไปพร้อมกับหนังสือที่ออกโดยมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล และช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และผู้วิจัยยังคงแบบสอบถามและช่องเอกสารสำหรับการส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์

3.2 ติดตามเก็บแบบประเมินให้ครบ ซึ่งแบบสอบถามได้รับคืน 463 ชุด คิดเป็น 100%

3.3 นำแบบประเมินที่ได้ทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เกิดขึ้นได้จากการส่งแบบสอบถาม นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ แล้ววิเคราะห์ข้อมูล หาข้อสรุปต่างๆ ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาทั้งหมด
2. ตรวจสอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1) วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

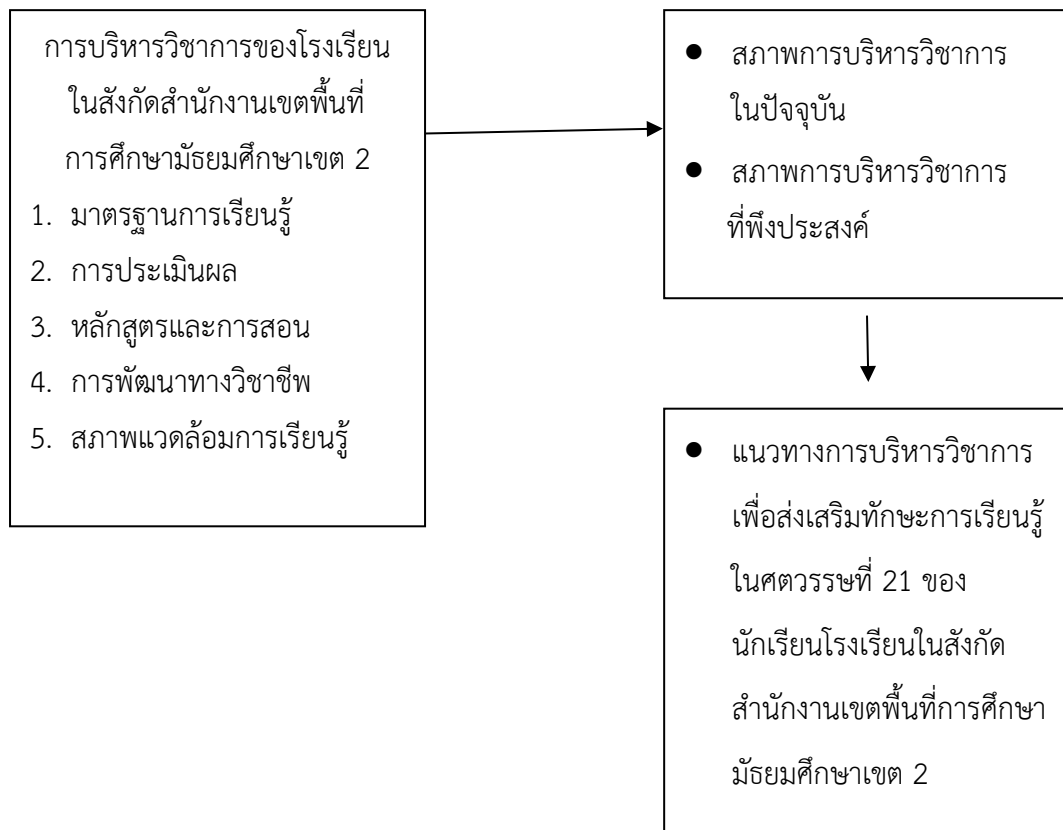
2) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำเสนอผล การวิเคราะห์เป็นรูปตารางประกอบคำบรรยาย เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาแปลความหมาย มีดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์ดัชนี Modified Priority Need Index ของสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในปัจจุบัน (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 : 22) ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อความตามดัชนี PNImodified โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อคำถามที่อยู่ในกลุ่ม PNImodified สูง ซึ่งหมายถึง จุดอ่อน และข้อคำถามที่อยู่ในกลุ่ม PNImodified กลุ่มต่ำ ซึ่งหมายถึง จุดแข็ง โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่า PNImodified จากนั้นหาค่าพิสัยของค่าดัชนี PNImodified โดยนำค่าดัชนี PNImodified สูงสุดลบด้วยค่าดัชนี PNImodified ต่ำที่สุด แล้วนำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่ม

4) สังเคราะห์แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และสรุปบรรยายเป็นความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดเรื่อง การบริหารวิชาการ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการหาแนวทางเพื่อส่งเสริม สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านมาตรฐานการเรียนรู้ การประเมินผล หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$ $SD = 0.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสภาพ

ปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.69$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.86$, $SD = 0.68$) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.83$, $SD = 0.71$) ด้านหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.73$) และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, $SD = 0.75$) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.66$) เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.65$) และ ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.66$) รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ และด้านหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.70$) และ ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.64$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.63$) ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบสภาพที่พึงประสงค์กับสภาพปัจจุบัน โดยพิจารณาจากค่าผลต่างประกอบกับค่าดัชนี PNImodified พบว่า ด้านที่มีความจำเป็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมมากที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (ผลต่าง = 0.63, $PNImodified = 0.166$) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการสอน (ผลต่าง = 0.58, $PNImodified = 0.152$) ด้านการประเมินผล (ผลต่าง = 0.56, $PNImodified = 0.146$) และด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ (ผลต่าง = 0.56, $PNImodified = 0.145$) และด้านมาตรฐานการเรียนรู้ (ผลต่าง = 0.50, $PNImodified = 0.128$) ตามลำดับ

จากการพิจารณาหาจุดอ่อนและจุดแข็งโดยใช้ค่าดัชนี PNImodified ในแต่ละด้านพบว่า มีจุดแข็งเพียงด้านเดียว คือด้านมาตรฐานการเรียนรู้ ($PNImodified = 0.128$) ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่าเป็นจุดอ่อนทั้งหมด ได้แก่ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ($PNImodified = 0.145$) ด้านการประเมินผล ($PNImodified = 0.146$) ด้านหลักสูตรและการสอน ($PNImodified = 0.152$) และ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($PNImodified = 0.166$)

4. แนวทางในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

นำเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 10 แนวทาง ดังนี้

1. สร้างความเป็นเลิศด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนสามารถเรียนเป็นกลุ่ม หรือเรียนแบบรายบุคคลได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. พัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยการปรับใช้นโยบายด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน จัดหาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกในการแสวงหาความรู้ พร้อมส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3. สร้างความเป็นเลิศด้านหลักสูตรและการสอนโดยการสร้างภาคีเครือข่าย ระหว่างโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเพื่อให้นักเรียนได้มีการศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่สนใจ โดยอาจกำหนดเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้รายวิชานั้น ๆ

4. พัฒนาหลักสูตรและการสอนให้มีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เช่น จัดให้มีการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู และนำข้อเสนอแนะของผู้เรียนไปวิเคราะห์เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้

ให้เกิดความเหมาะสม จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อบูรณาการสาระความรู้เข้าด้วยกัน จัดให้มีเวทีการนำเสนอ หรือการแสดงผลงานที่เป็นผลมาจากความร่วมมือของนักเรียนในการศึกษาค้นคว้า จัดให้มีการวัดประเมินผลในด้านทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติงานของนักเรียน

5. สร้างความเป็นเลิศในการประเมินผลที่มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำแบบทดสอบที่มีคุณภาพสูง ครอบคลุมตัวชี้วัด โดยสร้างความตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์แบบทดสอบ สามารถสร้างคลังข้อสอบที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการทดสอบด้านความถนัด และความสามารถด้านต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อนำไปประกอบการวัดประเมินผล

6. พัฒนาการประเมินผลให้มีความครอบคลุมความสามารถของผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ด้วยการจัดให้มีการทดสอบความถนัดทางการเรียนของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการสัมภาษณ์หรือกำหนดให้นักเรียนมีแฟ้มสะสมงาน เพื่อสะท้อนถึงความถนัด ความสามารถ และศักยภาพของนักเรียนสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้นไป สร้างความตระหนักให้ครูนำผลสะท้อนจากการทดสอบ หรือผลการปฏิบัติของนักเรียนมาพัฒนาให้นักเรียนมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยวิเคราะห์ความก้าวหน้า

7. สร้างความเป็นเลิศด้านการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะของครู โดยจัดให้มีการอบรมครูให้มีทักษะที่จำเป็น เช่นความสามารถเชิงการบูรณาการการกำหนดกลยุทธ์ เทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ พัฒนาครูให้มีทักษะที่สำคัญต่อวิชาชีพ สามารถเป็นตัวอย่างของการเรียนรู้ได้

8. พัฒนาครูเพื่อยกระดับไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ โดยการจัดอบรมครูเกี่ยวกับการประเมินนักเรียนในด้านต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของผู้เรียน เพื่อนำผลไปส่งเสริมหรือพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้ครูรวมกลุ่มเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

9. สร้างความเป็นเลิศในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน หรือในอยู่ในสหวิทยาเขตเดียวกัน เพื่อร่วมกันกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พร้อมทั้งบูรณาการตัวชี้วัดหรือเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนเข้าด้วยกัน จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูและนักเรียนในการใช้เครื่องมือเทคนิค และวิธีการสืบค้นข้อมูลความรู้ให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องจากแหล่งที่เชื่อถือได้ สร้างความตระหนักต่อการประเมินผลในด้านความรู้ การปฏิบัติ และเจตคติ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

10. พัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนรู้ โดยการกำหนดมาตรฐานที่นำสิ่งที่ใกล้ตัวกับนักเรียนมาตั้งคำถามให้นักเรียนอยากรู้และต้องการสืบค้นหาคำตอบ เพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยนำสภาพความเป็นจริงจากการทำงานและในชีวิตประจำวันของนักเรียนมากำหนดเป็นโจทย์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหา และเอื้อให้เกิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผลการศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

1. โดยภาพรวม สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x} = 3.90$, $SD = 0.69$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 3.86$, $SD = 0.68$) ด้านการประเมินผล ($\bar{x} = 3.83$, $SD = 0.71$) ด้านหลักสูตรและการสอน ($\bar{x} = 3.82$, $SD = 0.73$) และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.79$, $SD = 0.75$) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.42$, $SD = 0.65$) และ ($\bar{x} = 4.42$, $SD = 0.66$) รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ และด้านหลักสูตรและการสอน ($\bar{x} = 4.40$, $SD = 0.70$) และ ($\bar{x} = 4.40$, $SD = 0.64$) และด้านการประเมินผล ($\bar{x} = 4.39$, $SD = 0.63$) ตามลำดับ

2. เมื่อพิจารณาผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างสภาพที่พึงประสงค์กับสภาพปัจจุบัน จึงขออภิปรายผลจากผลต่างของค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้

2.1 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (ผลต่าง = 0.63, $PNI_{modified} = 0.166$) ซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและในห้องเรียนต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูงกว่าการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ซึ่งสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งทางด้านกายภาพ เช่น สภาพของห้องเรียน ความสะดวกเป็นระเบียบเรียบร้อยของอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดโต๊ะเก้าอี้ ที่สะดวกและสอดคล้องเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน นักเรียนสามารถมองเห็นกระดานหน้าห้องได้อย่างชัดเจน ทัวถึง การจัดห้องเรียนควรสามารถรองรับกิจกรรมการเรียนรู้แบบรายบุคคล หรือการเรียนรู้เป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของผนังห้องที่มีสีโทนเย็นอ่อนทำให้สบายตาไม่รู้สึกรีดอัด ห้องเรียนมีการระบายอากาศที่ดี ไม่ร้อนอบอ้าว หรือมีการติดตั้งพัดลมให้ครอบคลุมชั้นเรียนมีแสงจากธรรมชาติและแสงไฟจากไฟฟ้าเพียงพอ ล้วนเป็นปัจจัยที่

เกื้อหนุนการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับ พระครูใบฎีกา มณฑล เขมโก (2562 : 19) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษานับเป็นความจำเป็นมาก เพราะจะทำให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่น่าเรียน อันนำมาซึ่งความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ และเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษา นอกจากนั้น บุคลิกของครูหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนก็ส่งผลต่อสภาพจิตใจของนักเรียนเช่นกัน สอดคล้องกับ อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2559 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพของครูนั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึกทางบวกหรือลบของผู้เรียนค่อนข้างมาก ความมีวินัยของครูอาจเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน ความสง่างามในท่วงท่าของครูก่อให้เกิดความชื่นชมและประทับใจ ส่วนการลงโทษผู้เรียนแบบไม่มีเหตุผลจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย สับสน ปฏิบัติตนไม่ถูก นอกจากนั้น

2.2 ด้านหลักสูตรและการสอน (ผลต่าง = 0.58, $PNI_{\text{modified}} = 0.152$) ซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรและการสอนถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ หากโรงเรียนมีหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การอาศัยความร่วมมือของผู้เรียนในการเรียนรู้ เช่นการใช้โครงงานเป็นฐาน (project based) การขับเคลื่อนด้วยการวิจัย (research driven) และไม่เน้นใช้ตำราเป็นตัวกำหนด นำมาซึ่งคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงวิพากษ์ นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ อัญชลี ทองแถม (2561 : 185-199) ที่กล่าวว่า ในการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน ผู้เรียนสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ผ่านการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ซึ่งครูจะมอบหมายงานให้เป็นกลุ่ม โดยครูทำหน้าที่เพียงผู้แนะนำ โดยมีการประเมินผลในด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานของนักเรียนไปด้วย นอกจากนั้น การบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาที่ซ้ำซ้อน ครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้นจึงต้องมีการวางแผนออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์สาระสำคัญของแต่ละรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันนำมาจัดกลุ่มของตัวชี้วัดมาตรฐานหรือผลการเรียนรู้รายวิชา เพื่อกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา

2.3 ด้านการประเมินผล (ผลต่าง = 0.56, $PNI_{\text{modified}} = 0.146$) ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการประเมินผลจะเป็นตัวบ่งบอกถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และผลจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่สามารถนำผลมาปรับปรุง พัฒนาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ สมชาย รัตนทองคำ (2554 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนควรมีการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการสอนเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณสมบัติหรือเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้หรือไม่ การวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อให้ได้คุณภาพก็เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อใช้ในการตรวจสอบตัวเครื่องมือเองว่ามีความ

เหมาะสมหรือไม่ เพียงใด มีอำนาจจำแนกจนสามารถแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ เช่น เก่ง กลาง อ่อน ได้หรือไม่

3. แนวทางในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยใช้ผลจากการตอบแบบสอบถาม จึงได้เรียงลำดับความสำคัญในการพัฒนาได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จากการศึกษาในรายละเอียดพบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุนเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอยู่ในสังคมเมืองที่มีความแออัดในจำนวนประชากร รวมถึงความจำกัดของพื้นที่ในโรงเรียนที่ถูกใช้สอยจนเต็มพื้นที่ ขาดพื้นที่ทางธรรมชาติหรือพื้นที่สีเขียวเพื่อใช้สำหรับเป็นพื้นที่ในการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อ่านหนังสือ ทำการบ้าน หรือพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน สอดคล้องกับ รัตพล อ่อนสนิท (2557 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า เมื่อเด็กอยู่ใกล้พื้นที่สีเขียวมากขึ้น จะมีความจำดีขึ้น และมีสมาธิขึ้น ดังนั้น โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถามปลายเปิดสรุปได้ว่า ควรพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นโรงเรียนที่มีชีวิต โดยปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากภายในห้องเรียนได้อย่างกลมกลืน ส่วนการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน สามารถทำได้ทันทีโดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณ เช่น การจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด น่าอยู่ และมีความสะดวกในการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู ครูและนักเรียนสร้างบรรยากาศที่ดีร่วมกัน ความเป็นกันเอง ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของเพื่อนร่วมห้องเรียน ส่วนห้องปฏิบัติการควรมีสื่อและเทคโนโลยีที่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอน มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมพื้นที่ทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ หรือถ้าเป็นไปได้ควรครอบคลุมทั้งบริเวณโรงเรียน

ลำดับที่ 2 ด้านหลักสูตรและการสอน จากการศึกษาในรายละเอียดพบว่า โรงเรียนมีหลักสูตรและการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนสร้างทักษะปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริง มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด ดังนั้นควรมีการกำหนดหลักสูตรที่สามารถทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานในสภาวะจริงหรือใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด พร้อมทั้งมีการวัดประเมินผลความสามารถในการปฏิบัติควบคู่กับการประเมินด้านความรู้ไปด้วยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ตามทักษะโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะในรายวิชาต่าง ๆ ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นคว้าหรือศึกษาในสิ่งที่สนใจด้วยตัวเอง โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาพร้อมทั้งจัดให้มีการแสดงผลงานที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าและการปฏิบัติของนักเรียน ซึ่งในปัจจุบัน ควรมีการจัดทำหลักสูตรและการสอนในยุคดิจิทัลควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้เพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่นวันหยุดพิเศษ หรือปิดโรงเรียนด้วยเหตุพิเศษต่าง ๆ โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรและวิธีการสอนที่ใช้เฉพาะการจัดการเรียนรู้แบบทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งมีความแตกต่างกับการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนโดยสิ้นเชิง ครูควรแสวงหาแพลตฟอร์มที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ สามารถสื่อสารได้แบบสอง

ทาง และจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ในระบบออนไลน์เช่น จัดทำคลิปวิดีโอที่สนับสนุนประกอบการสอน จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในระบบออนไลน์ และควรจัดทำใบงานหรือแบบฝึกหัดในรูปแบบดิจิทัลได้ด้วย โดยคำนึงถึงเวลาเรียนที่อาจลดลงไปตามสถานการณ์โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องรู้ หรือควรรู้ ตามคำแนะนำของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ลำดับที่ 3 ด้านการประเมินผล จากการศึกษาในรายละเอียดพบว่า โรงเรียนใช้เทคโนโลยีเพื่อติดตามความก้าวหน้า และวิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เรียน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด อาจเป็นเพราะในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น ประกอบกับนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีจำนวนอัตราส่วนต่อห้องเรียนเป็นจำนวนมาก ครูผู้สอน 1 คน อาจต้องสอนนักเรียนมากกว่า 500 คนการติดตามและการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะในการประเมินผลระหว่างเรียนทำได้ยาก ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการด้านการประเมินผลจึงมีความสำคัญ ส่วนความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอแนะให้มีการประเมินผลที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียน ใช้วิธีที่หลากหลายในการประเมิน ครูควรให้ความสำคัญกับการสะท้อนกลับของผู้เรียนที่เป็นประโยชน์ทุกครั้งที่มีการประเมินผล และนอกจากการทดสอบความรู้และทักษะของผู้เรียนแล้ว ควรส่งเสริมให้มีการทดสอบความถนัดและความสามารถของนักเรียนในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อมาประกอบประเมินผล นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้มีการประเมินจากแฟ้มสะสมงานที่จะแสดงถึงบุคลิกภาพ ความถนัด ความสามารถและศักยภาพของนักเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือเลือกอาชีพที่ที่ความถนัดได้ สำหรับการประเมินในปัจจุบัน ครูสามารถกำหนดการวัดและประเมินผลได้ในหลายลักษณะ การจัดการเรียนการสอนแบบทางไกลที่มีการสื่อสารแบบสองทางสามารถประเมินโดยการโต้ตอบหรือการอภิปรายร่วมกับผู้เรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนได้ และอาจจะประเมินผู้เรียนจากร้อยรอยหลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงถึงระดับความสามารถของผู้เรียนนอกเหนือจากเอกสาร เช่น การประเมินจากภาพถ่าย คลิปวิดีโอ หรือเสียงบันทึก เป็นต้น

ลำดับที่ 4 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ จากการศึกษาในรายละเอียดพบว่า โรงเรียนมีการพัฒนาทางวิชาชีพสนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะและเกิดพัฒนาการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูเห็นถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผลผู้เรียน นำมาซึ่งการพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงเทคนิควิธีการสอนของครู ซึ่งมีวิธีที่หลากหลาย การพัฒนาทางวิชาชีพของครูควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ครูมีทักษะที่จำเป็นที่ต้องปฏิบัติ เช่นการสอน โดยอาศัยเทคนิคและกลยุทธ์ต่าง ๆ และการประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อนำผลไปส่งเสริมหรือพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นความสามารถเชิงบูรณาการที่ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ได้เสนอข้อคิดเห็นว่า โรงเรียนควรสนับสนุนให้

ครูเข้ารับการพัฒนาโดยส่งเสริมให้มีการอบรมหรือเสวนาภาคีรัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ โดยช่องทางอื่น ๆ เช่นในระบบออนไลน์ เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเปิดมุมมองใหม่ ๆ นอกจากนั้นควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของครูสร้างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ลำดับที่ 5 ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ จากการศึกษาในรายละเอียดพบว่า โรงเรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยี รู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ ไม่ถูกชวนเชื่อ หรือชักจูงแบบไม่มีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน สื่อและเทคโนโลยีโดยเฉพาะในระบบออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของนักเรียน การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนมาก ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลความรู้ได้จากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นควรเน้นไปที่ทักษะในการสืบค้นข้อมูลความรู้จากแหล่งความรู้ที่เชื่อถือได้ ครูควรให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการสืบค้นความรู้รวมถึงการหาข้อมูลเพื่อใช้ในการอ้างอิง เสริมทักษะให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ สามารถเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม นอกจากนั้นควรกำหนดมาตรฐานที่นำสิ่งที่ใกล้ตัวกับนักเรียนมาตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ และต้องการสืบค้นหาคำตอบ มีการฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยกำหนดเป็นโจทย์ที่มาจากการทำงาน หรือปัญหาในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอให้มีกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning) การสร้างความเป็นเลิศในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ควรเป็นการระดมสมองหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ สามารถมองเห็นถึงประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรคในแง่มุมต่าง ๆ โดยการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน มาร่วมกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นจุดอ่อนของการบริหารวิชาการ และมีผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดควรเร่งขับเคลื่อนและใช้นโยบายการส่งเสริม พัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณ หรือระดมทรัพยากรจากองค์กรต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียน โรงเรียน และชุมชนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่วนสิ่งที่ทำได้ทันทีคือการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในห้องเรียนให้สามารถจัดการเรียนได้หลายรูปแบบมีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่ ปลอดภัย อาจส่งเสริมด้วยการจัดกิจกรรมหรือโครงการประกวดห้องเรียนน่าอยู่ นอกจากนั้น ควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ครูผู้สอนมีความเป็นกันเอง เข้าถึงง่าย นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุขในการเรียนนอกจากนั้น ผู้บริหาร

โรงเรียนในสังกัดควรแสวงหาความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน หรือชุมชนที่โรงเรียนตั้งอาศัยอยู่เพื่อร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในโรงเรียน และเนื่องด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันนอกจากมีการปิดเรียนตามวันหยุดนักขัตฤกษ์แล้ว สถานศึกษาบางแห่งอาจต้องปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษอันเนื่องมาจากสถานการณ์ฝุ่นละออง และโรคระบาด ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบทางไกลผ่านระบบสื่อสารต่าง ๆ ทำให้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากนักเรียนใช้ที่พักอาศัยเป็นห้องเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปรึกษา ควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้มีความตระหนักถึงการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของนักเรียนที่บ้านด้วย เช่นการจัดห้องสำหรับเรียนออนไลน์หรือปรับจากห้องนอนเป็นห้องเรียน ให้ห่างไกลจากสิ่งยั่วยุที่จะเป็นการรบกวนสมาธิของผู้เรียน ไม่มีเสียงดังรบกวน และขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนรู้ที่จำเป็น เช่นโต๊ะ เก้าอี้ เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละครอบครัว

2. โรงเรียนในสังกัดควรปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเตรียมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การกำหนดหลักสูตรและการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถยืดหยุ่นในการปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเรียน การพัฒนาหลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากโครงงานให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ เปิดเวทีให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพซึ่งอาจใช้ระบบออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ นอกจากนั้น ควรมีการประเมินหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อนำข้อเสนอแนะจากนักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมาปรับปรุงพัฒนาการวางแผนการจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดความเหมาะสม หากนักเรียนจำเป็นต้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ ควรจัดทำหลักสูตรและการสอนทางไกลผ่านระบบออนไลน์ควบคู่กันไปด้วย โดยมีการวิเคราะห์หัวข้อชีวิต หรือผลการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นต้องรู้ มาจัดหน่วยการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับเวลาที่จะต้องลดลง จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ เช่นคลิป วีดีโอ ภาพ และเสียง จัดเตรียมใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบแบบอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนั้น ควรแสวงหาแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์ที่สามารถสื่อสารสองทางกับนักเรียน ใช้งานง่าย ไม่มีค่าใช้จ่าย และสามารถแสดงสื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพไว้มองรับด้วย ซึ่งสามารถนำมาทดแทนการเรียนตามปกติ หรือใช้สำหรับเรียนชดเชยในวันหยุดต่าง ๆ ได้อีกด้วย

3. โรงเรียนในสังกัดควรส่งเสริมให้มีการทดสอบด้านอื่น ๆ นอกจากการทดสอบด้านความรู้และทักษะตามตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ และมีการสะท้อนผลการประเมินให้กับผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โรงเรียนมีการทดสอบบุคลิกภาพ เพื่อวัดทัศนคติ วัดความสนใจ วัดการปรับตัว และวัดความมั่นใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านการประเมินผล อาจเป็นเพราะครูมุ่งที่จะประเมินตามตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนักถึงการทดสอบด้านอื่น ๆ ที่จะสะท้อนถึงสภาพของนักเรียนในด้านของบุคลิกภาพ สามารถนำมาวิเคราะห์จุดอ่อนของนักเรียนเพื่อพัฒนาระดับความรู้ ความสามารถ วิเคราะห์จุดแข็งของนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถที่สูงขึ้น ส่งเสริมให้ครูมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ และปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับสภาวะปัจจุบันอยู่เสมอ นำผลที่ได้จากการประเมินผู้เรียนมาวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยเพื่อปรับปรุงวิธีการสอนอย่างจริงจัง และควรให้ความสำคัญในการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และใช้วิธีการประเมินที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นระยะ รวมถึง การนำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินเพื่อให้เห็นความรู้ ความสามารถ ทักษะของนักเรียนแบบรอบด้าน และส่งเสริมให้มีการประเมินความถนัดทางการเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนต่อในสาขาที่มีความถนัด นอกจากนั้นควรให้ความสำคัญกับการสะท้อนผลการประเมินให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเอง เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันสามารถใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาเป็นเครื่องมือได้มากยิ่งขึ้น เช่นการจัดทำห้องเรียนออนไลน์ที่นักเรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา นักเรียนสามารถส่งผลงานได้ทั้งแบบเอกสาร ภาพถ่าย วิดีโอ และเสียงบันทึก ในห้องเรียนออนไลน์ที่ครูสร้างขึ้น ซึ่งครูสามารถประเมินผลและสะท้อนผลการประเมินได้ทันที

4. ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ ที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน การพัฒนาทางวิชาชีพสร้างให้เกิดตัวแบบที่มีการพัฒนาทางวิชาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ โรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้ครูมีทักษะ ความสามารถที่จำเป็นเช่น เทคนิคหรือกลยุทธ์ทางการสอน ซึ่งเป็นบทบาทหลักของครู การประเมินผู้เรียนอย่างมีคุณภาพที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมให้ครูจัดทำงานวิจัยเพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนและปรับปรุงคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ของครู สร้างให้ครูมีความสามารถเชิงบูรณาการ สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้ครูมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และนำมาขยายผลเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูที่ประสบปัญหาเดียวกัน สร้างให้เกิดตัวแบบที่มีความมั่นคงและยั่งยืน นอกจากนั้น ครูควรต้องปรับตัวให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การพัฒนาทางวิชาชีพครูควรเน้นการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เช่นการจัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ การจัดทำ

หรือการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัย น่าสนใจ และดึงดูดผู้เรียนให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูมีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับตนเองอยู่เสมอ

5. ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการปรับปรุงด้านมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา และสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โรงเรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ โดยจัดทำหน่วย การเรียนรู้บูรณาการรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมครูระดับชั้นเรียนในเชิงปฏิบัติการ โดยให้ครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนในระดับชั้นนั้นรวบรวมสาระความรู้ที่มีความซ้ำซ้อนและกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ครอบคลุม หรือจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และอาจกำหนดชิ้นงานร่วมกันเพื่อใช้ในการประเมินผลได้ทุกกลุ่มสาระ เป็นการลดภาระงานของนักเรียนอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ ควรจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ที่เอื้อให้สามารถนำไปจัดการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยอาจแยกตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้ออกเป็นตัวชี้วัดที่ต้องรู้ สำหรับการจัดการเรียนการสอน ในระบบออนไลน์อย่างจริงจัง และตัวชี้วัดที่ควรรู้ สำหรับการจัดทำสื่อ ใบความรู้ หรือจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนที่มีความสนใจสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ด้วยตนเองนอกเหนือจากการเรียนปกติ ซึ่งเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแนะนำ และควรกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะที่มุ่งให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ สามารถวิเคราะห์และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม และมีทักษะในการสืบค้นความรู้จากแหล่งที่เชื่อถือได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ในปัจจุบัน พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษาปัจจัยภายนอก ทั้งในด้านนโยบายของรัฐบาล สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ว่าส่งผลกระทบต่อการบริหารวิชาการในส่วนของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือไม่อย่างไร

2. การวิจัยในครั้งนี้พบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต้องพัฒนา เป็นอันดับแรก ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้ลึก ลงไปในรายละเอียด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัด

3. ควรมีการสำรวจข้อมูลจากนักเรียนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน เช่นผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นมุมมองด้านผลลัพธ์ในบางด้านที่ขาดหายไป เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2562). วันป้องกันการฆ่าตัวตายโลก 10 กันยายน 2562. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2267>
- พระครูใบฎีกา (มณฑล ชูโตศรี). (2562). อิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 10 (1), 192-200.
- รัตพล อ่อนสนิท. (2557). พื้นที่สีเขียวใกล้โรงเรียนช่วยให้เด็กมีความจำดีขึ้นและช่วยส่งเสริมสมาธิในการเรียน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.voathai.com/a/green-space-ro/2827063.html#:~:text=ในที่สุดคณะทำงานของ,%20ถึง%202%20ใน%203>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *ผลการประเมิน PISA 2018: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2554). *เอกสารประกอบการสอน. คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://ams.kku.ac.th/aalearn/resource/edoc/tech/54/13eva.pdf>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. (2562ก). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้าน พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2561. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.sesao2.go.th/wp-content/uploads/2021/08/รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้น.pdf>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การประเมินอภิมาน: วิธีวิทยาและประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อรพินธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2559). สภาพแวดล้อมการเรียนรู้. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/viewFile/5955/5590>
- อัญชลี ทองอม. (2561). การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*. 8 (3), 185-199.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement*. 30 (3), 607-610.

หลักความเที่ยงธรรมในการแบ่งเขตทะเลในอ่าวไทย : กรณีศึกษาเกาะโลซิน

Equity in Delimiting Sea Boundaries in the Gulf of Thailand : A Case of Losin Island

สมบุญ เสี่ยมบุตร

มหาวิทยาลัยเกริก

Somboon Sangiambut
Krirk University, Thailand.

E-mail: somboon.sangiambut@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการแบ่งเขตทะเลในอ่าวไทยที่ผ่านมา ประเทศไทยใช้เกาะโลซินในการแบ่งเขตไหล่ทวีปกับมาเลเซีย ไหล่ทวีปบางส่วนตกลงแบ่งกันได้ และมีบางส่วนที่ตกลงกันไม่ได้กลายเป็นพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันทั้งสองประเทศจึงได้ตกลงให้มีการแสวงหาประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ไหล่ทวีปที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันดังกล่าว นอกจากนั้นแล้ว ทางด้านตะวันออกของเกาะโลซิน ประเทศไทยได้ใช้เกาะโลซินและหลักความเที่ยงธรรมในการแบ่งเขตทางทะเลกับเวียดนามได้สำเร็จโดยไม่เหลือพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน อย่างไรก็ตามหากข้อตกลงการแสวงหาประโยชน์จากน้ำมันในพื้นที่ไหล่ทวีปที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซียจบลงจะต้องมีการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลระหว่างกัน ดังนั้นจึงควรศึกษาหลักการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่อาจใช้ในการแบ่งเขตทางทะเลตามพัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความพร้อมต่อประเทศไทยในการเจรจาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: อ่าวไทย; อาณาเขตทางทะเล; เกาะโลซิน; หลักความเที่ยงธรรม

Abstracts

With respect to the delimitation of sea boundaries in the Gulf of Thailand in the past, Thailand used Losin island in the delimitation of the continental shelf with Malaysia. This was successful in certain areas only. The areas where delimitation was not agreed upon would remain as overlapping areas in which Thailand and Malaysia had agreed upon joint exploitation of petroleum. In the East, Thailand used Losin island and the equity in the delimitation of the sea with Vietnam was successful. Therefore, no overlapping areas remained. In the future, when joint exploitation of petroleum in the continental shelf is discontinued, further negotiations on the delimitation of sea between Thailand and Malaysia will take place. Therefore, a prior study of the principles of laws which might be used to delimit sea boundaries,

* วันที่รับบทความ: 16 ตุลาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2564

Received: October 16, 2021; Revised: November 15, 2021; Accepted: November 16, 2021

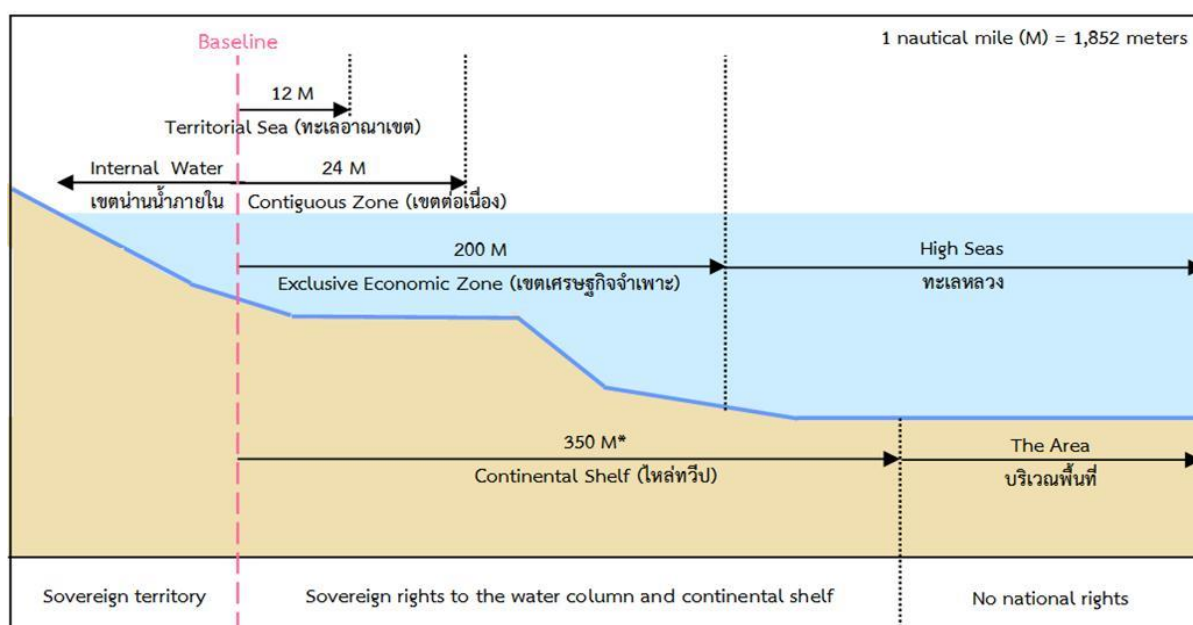
as developed in international laws, should be established in response to the readiness of the future negotiations.

Keywords: Gulf of Thailand; Maritime zone; Losin island, Equity

บทนำ

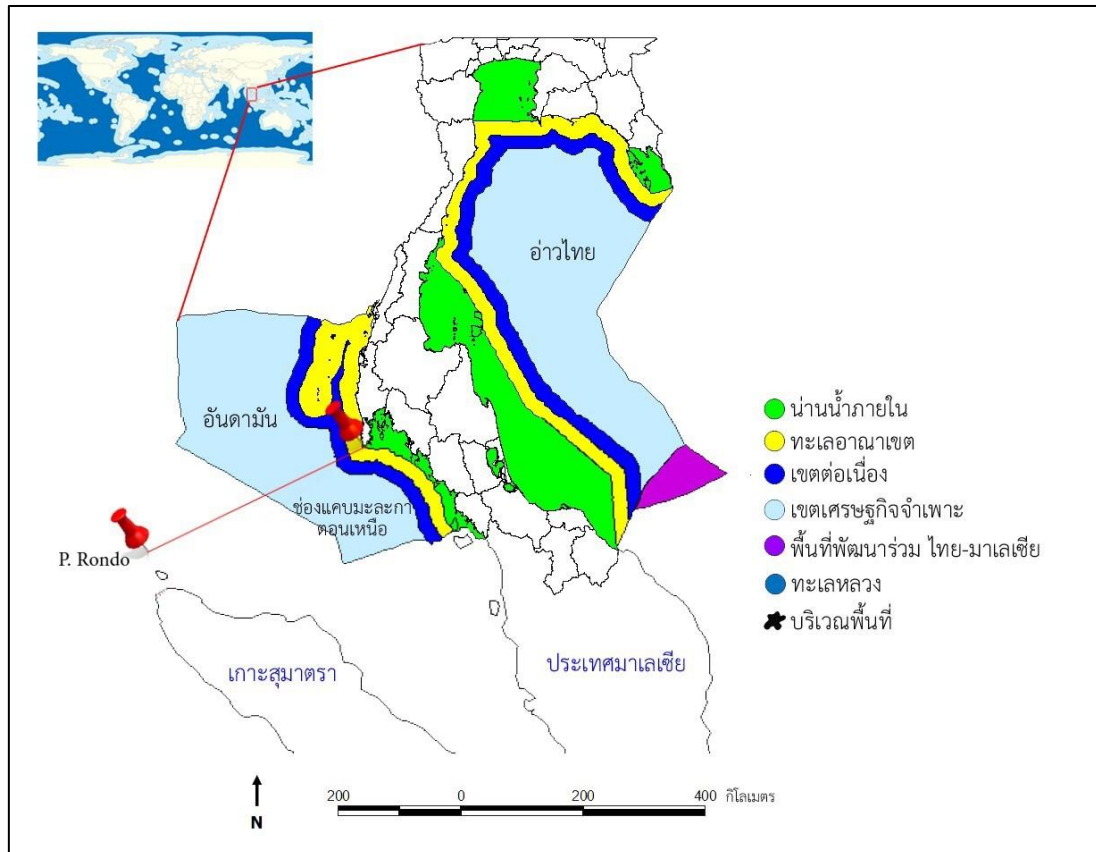
สาเหตุของปัญหาการแบ่งเขตทางทะเลที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เกิดจากการที่มีประเทศส่วนใหญ่ต้องการที่จะเป็นเจ้าของน่านน้ำที่อยู่ใกล้กับฝั่งทะเลของตนแล้วขยายน่านน้ำของตนให้กว้างขวางออกไปเรื่อย ๆ ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้โดยมุ่งหวังที่จะสร้างความมั่นคงทางทหารและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประเทศส่วนใหญ่จึงร่วมกันสร้างระบบกฎหมายทางทะเลที่เปิดโอกาสให้รัฐอ้างสิทธิทางทะเลเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องแบ่งพื้นที่ทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน และความจำเป็นที่จะต้องสร้างหลักการสำหรับการแบ่งเขตทางทะเล (Schofield, 2007 : 286-308)

การศึกษาปัญหาการแบ่งเขตทางทะเลจึงต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจกับอาณาเขตทางทะเล (Maritime zone) โดยหลักเกณฑ์ที่ประเทศต่าง ๆ ใช้กันในปัจจุบัน คือ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (กระทรวงการต่างประเทศ, 2548 : 57) ซึ่งได้กำหนดเขตน่านน้ำทางทะเลออกเป็น 6 เขต ได้แก่ น่านน้ำภายใน (Internal waters) ทะเลอาณาเขต (Territorial waters) เขตต่อเนื่อง (Contiguous zone) เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive economic zones) ไหล่ทวีป (Continental shelf) ทะเลหลวง (High seas) และ บริเวณพื้นที่ (The area) ดังรูปที่ 1



รูปที่ 1 ภาพตัดขวางแสดงเขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982
ที่มา : คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (2562 : 16)

ประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติฯ 323,488.32 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นประมาณร้อยละ 60 ของอาณาเขตทางบกที่มีเนื้อที่อยู่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตรโดยมีความยาวชายฝั่งทะเล ทั้งฝั่งอ่าวไทย และฝั่งอันดามัน รวมถึงช่องแคบมะละกาทอนเหนือ รวมความยาวชายฝั่งทะเลในประเทศไทยทั้งสิ้น 3,148.23 กิโลเมตร ครอบคลุม 23 จังหวัด ดังรูปที่ 2



รูปที่ 2 แผนที่อาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย

ที่มา : คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (2562 : 21)

ในส่วนของอำนาจอธิปไตย (Soverdeignty) และ สิทธิอธิปไตย (Sovereign right) เหนืออาณาเขตทางทะเลในแต่ละเขต จะแตกต่างกันไปตามที่อนุสัญญาสหประชาชาติฯ ซึ่งคณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (2562) ได้ถอดความไว้ในสาระสำคัญ ดังนี้

น่านน้ำภายใน รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือน่านน้ำภายใน (ข้อ 2) ในทำนองเดียวกับที่รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน ดังนั้นหากเรือต่างชาติหรืออากาศยานต่างชาติจะผ่านเข้ามาในเขตน่านน้ำภายในของรัฐชายฝั่ง เรือต่างชาติ หรืออากาศยานต่างชาตินั้นจะต้องขออนุญาตรัฐชายฝั่งก่อน

ทะเลอาณาเขต รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือทะเลอาณาเขตของตน ซึ่งหมายความรวมถึงอำนาจอธิปไตยในห้วงอากาศ เหนือทะเลอาณาเขต อำนาจอธิปไตยเหนือพื้นดินท้องทะเล และดินใต้ผิวดิน แห่งทะเลอาณาเขตด้วย (ข้อ 2 (1) และ (2)) โดยมีข้อยกเว้นในการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งเหนือทะเลอาณาเขต คือ “การใช้สิทธิการผ่านโดยสุจริต” (Right of innocent passage) ของเรือต่างชาติในทะเลอาณาเขตของรัฐชายฝั่ง (ข้อ 17) ซึ่งการผ่านจะสุจริตนั้นจะต้องไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อสันติภาพ ความสงบเรียบร้อย หรือความมั่นคงของรัฐชายฝั่ง (ข้อ 19(1))

เขตต่อเนื่อง รัฐชายฝั่งอาจดำเนินการควบคุมที่จำเป็นเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมาย และข้อบังคับเกี่ยวกับศุลกากร การคลัง การเข้าเมือง หรือการสุขาภิบาล ภายในอาณาเขต หรือทะเลอาณาเขตของตน และลงโทษการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวซึ่งได้กระทำภายในอาณาเขต หรือทะเลอาณาเขตของตน รัฐชายฝั่งมีหน้าที่ในการคุ้มครองวัตถุโบราณ หรือวัตถุทางประวัติศาสตร์ที่พบใต้ทะเลในเขตต่อเนื่อง

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยเพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจ และการแสวงประโยชน์ การอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตในน้ำเหนือพื้นดินท้องทะเล และในพื้นดินท้องทะเลกับดินใต้ผิวดินของพื้นดินท้องทะเลนั้น และมีสิทธิอธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อการแสวงประโยชน์ และการสำรวจทางเศรษฐกิจในเขต อาทิเช่น การผลิตพลังงานจากน้ำ กระแสน้ำ และลม (ข้อ 56 วรรคหนึ่ง(เอ)) รัฐชายฝั่งมีสิทธิแต่ผู้เดียว (Exclusive rights) ในการสร้างหรืออนุญาตให้สร้าง และควบคุมการสร้างเกาะเทียม สิ่งติดตั้ง และสิ่งก่อสร้าง เพื่อทำการสำรวจ และแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือควบคุมการใช้สิ่งติดตั้งหรือสิ่งก่อสร้างอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิของรัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ โดยสิทธิและการปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐชายฝั่งจะต้องคำนึงตามควรถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐอื่นๆ และจะต้องปฏิบัติการในลักษณะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ (ข้อ 56(2)) นอกจากนั้น ในเขตเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐอื่นๆ ย่อมมีเสรีภาพในการเดินเรือ การบินผ่าน การวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล

ไหล่ทวีป รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตย เหนือทรัพยากรธรรมชาติบนและใต้ไหล่ทวีป ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต โดยมีลักษณะพิเศษ 2 ประการ คือ (1) เป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียว กล่าวคือ หากรัฐชายฝั่งไม่สำรวจหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรบนหรือใต้ไหล่ทวีปแล้ว รัฐอื่นจะสำรวจหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรบนหรือใต้ไหล่ทวีปโดยมิได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากรัฐชายฝั่งมิได้ และ (2) สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการครอบครอง ไม่ว่าอย่างแท้จริงหรือเพียงในนาม หรือกับการประกาศอย่างชัดแจ้งใด ๆ กล่าวคือ สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือเขตไหล่ทวีปนั้นเป็นสิทธิที่รัฐชายฝั่งมีอยู่แต่ดั้งเดิม โดยไม่ต้องทำการประกาศเข้ายึดถือเอาแต่อย่างใด รัฐชายฝั่งได้สิทธิอธิปไตยดังกล่าวมาโดยอัตโนมัติ

ทะเลหลวง เปิดให้แก่อำนาจของรัฐทั้งปวง ไม่ว่ารัฐชายฝั่ง หรือรัฐไร้ฝั่งทะเล อย่างไรก็ตาม เสรีภาพแห่งทะเลหลวงใช้ได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยอนุสัญญาสหประชาชาติฯ และหลักเกณฑ์อื่น ๆ ของกฎหมายระหว่าง

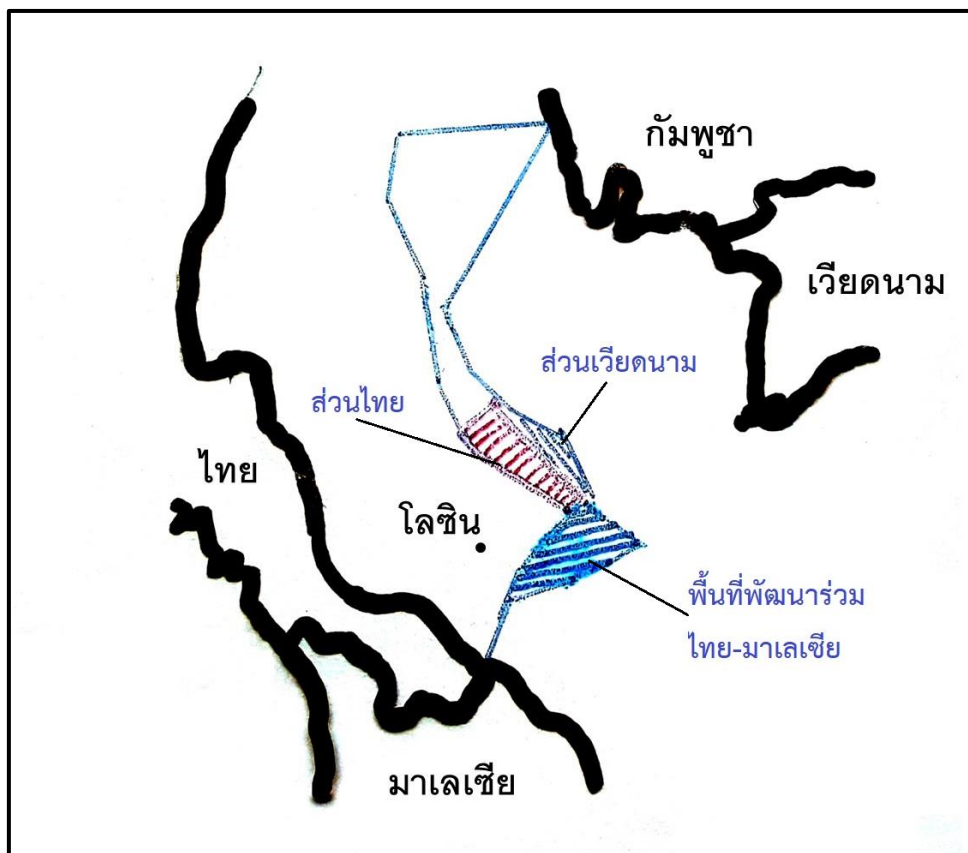
ประเทศ อาทิเช่น เสรีภาพในการเดินเรือ เสรีภาพในการบินผ่าน เสรีภาพในการทำประมง โดยหน้าที่ประการสำคัญของรัฐต่าง ๆ ที่ทำการประมงในทะเลหลวงคือ ต้องร่วมมือกันเพื่อกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรที่มีชีวิตในท้องทะเล ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าห้วงน้ำ (Water column) และผิวน้ำเหนือไหล่ทวีปที่อยู่นอกเขตเศรษฐกิจจำเพาะยังคงเป็นเขตทะเลหลวง ถึงแม้ไหล่ทวีปและทรัพยากรบนไหล่ทวีปจะตกอยู่ภายใต้สิทธิอธิปไตย ของรัฐชายฝั่งก็ตาม (อ้างถึงรูปที่ 1)

บริเวณพื้นที่ เป็นพื้นทะเลก้นทะเล และพื้นผิวดิน ซึ่งอยู่นอกเหนือเขตอำนาจของประเทศ ทรัพยากรในบริเวณดังกล่าวเป็นมรดกร่วมของมนุษยชาติ (Common heritage of mankind) อนุสัญญาสหประชาชาติฯ ข้อ 156 ได้ตั้งองค์กรพื้นดินท้องทะเลระหว่างประเทศ (International Sea Bed Authority) โดยมีสำนักงานที่ประเทศจาเมกา ทำหน้าที่ดูแลแสวงประโยชน์จากทรัพยากรโดยการตั้งหน่วยงานทำการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรหรือให้สัมปทานแก่ผู้ร้องขอที่ต้องการจะทำการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรแร่ธาตุในเขตพื้นที่

จุดประสงค์หลักในการแบ่งเขตแดนทางทะเลระหว่างรัฐตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 คือการแบ่งเขตแดนทางทะเลต้องบรรลุผลแห่งความเที่ยงธรรม (Equitable solution) อย่างไรก็ตาม ยังมีความไม่ชัดเจนในการนำไปใช้ และมักเป็นเหตุให้รัฐคู่กรณีมีความเห็นที่แตกต่าง เช่น กรณีการนำหินหรือเกาะ มาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเล ซึ่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน ลักษณะทางภูมิศาสตร์บางพื้นที่ หินและเกาะต่าง ๆ ที่ถูกนำมากำหนดเป็นจุดเชื่อมต่อของเส้นฐานตรงนั้นมีความคลุมเครือในการนำมาร่วมพิจารณา บางกรณีต้องใช้การตีความในการนำหินหรือเกาะที่เรียงรายอยู่ตามแนวชายฝั่งมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณา ดังนั้นจึงมีการนำเสนอแนวคิดเรื่อง “The Equi–Area/Ratio” มาใช้ในการแบ่งเขตแดนทางทะเล โดยแนวคิดนี้สามารถนำเกาะทุกเกาะ หินทุกก้อน ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลฝั่งเพียงใดก็ตาม มาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาแบ่งเขตแดนทางทะเล ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเทคโนโลยีด้านระบบภูมิสารสนเทศ (Geographic Information System: GIS) ช่วยวิเคราะห์และประมวลผล สำหรับการปรับแต่งเส้นเขตแดนทางทะเลเพื่อให้บรรลุผลแห่งความเที่ยงธรรม และเกิดการยอมรับ (สมาน ใต้รายรัมย์, 2564 : 46-62)

กรณีศึกษาเกาะโลซิน

เกาะโลซินเป็นเกาะที่มีขนาดประมาณ 50 ตารางเมตร ตั้งอยู่นอกฝั่งสงขลา เป็นเกาะที่ใช้ในการอ้างสิทธิทางทะเลได้พื้นที่กว้างใหญ่มาก ประเทศไทยใช้เกาะโลซินในการแบ่งเขตไหล่ทวีปกับมาเลเซียได้สำเร็จบางพื้นที่ และมีบางส่วนที่ไม่อาจตกลงกันได้เกิดพื้นที่ทับซ้อนกับไหล่ทวีปของมาเลเซียที่บริเวณ “พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย” (อ้างถึงเพิ่มเติมในรูปที่ 2) สำหรับทางด้านตะวันออก ประเทศไทยได้ใช้ เกาะโลซินและหลักความเที่ยงธรรมในการแบ่งพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับเวียดนาม ดังแสดงในรูปที่ 3



รูปที่ 3 เกาะโลซิน แสดงตำแหน่งของพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย
และการแบ่งพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับเวียดนาม

การใช้เกาะโลซินในการแบ่งเขตไหล่ทวีปกับมาเลเซีย

การเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยระหว่างไทยกับมาเลเซียได้ดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป (Convention on the Continental Shelf) ค.ศ. 1958 ซึ่งเป็น 1 ใน 4 อนุสัญญาที่เรียกรวมกันว่า อนุสัญญากรุงเจนีวา ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 48)

เมื่อเกาะต่าง ๆ ของรัฐมีไหล่ทวีป การแบ่งเขตจะใช้ทั้งฝั่งของแผ่นดินใหญ่และฝั่งของเกาะ การเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีปไทย-มาเลเซียในอ่าวไทยได้ดำเนินการต่อจากการแบ่งทะเลอาณาเขตในบริเวณปากแม่น้ำกลอก โดยที่ปากแม่น้ำกลอกเดิมเคยอยู่เหนือปากแม่น้ำในปัจจุบัน และเส้นเขตแดนที่ปรากฏบนแผนที่เป็นเส้นเขตแดนที่ลากตามปากแม่น้ำเก่า เมื่อแม่น้ำกลอกเปลี่ยนทิศทางโดยพุ่งตรงออกทะเลตรงจุดที่เป็นปากแม่น้ำปัจจุบัน เนื่องจากสันทรายที่บังคับให้แม่น้ำกลอกเลี้ยวขึ้นทางเหนือหายไปตามธรรมชาติ ฝั่งแม่น้ำกลอกของไทยช่วงระหว่างปากแม่น้ำเก่ากับปากแม่น้ำใหม่ได้กลายเป็นฝั่งทะเล ฝ่ายมาเลเซียยอมตัดเส้นเขตแดนระหว่างปากแม่น้ำเก่าและปากแม่น้ำใหม่ให้ตรงตามสภาพภูมิประเทศจริงเพื่อมิให้ขัดขวางการออกสู่ทะเลของฝ่ายไทย การแบ่งทะเลอาณาเขตเริ่มจากการลากเส้นมัธยะตรงจุดกึ่งกลางปากแม่น้ำกลอกใหม่จนถึงขอบนอกของทะเลอาณาเขต 12 ไมล์ทะเล

สำหรับการแบ่งไหล่ทวีปนั้นจะเริ่มจากขอบนอกของทะเลอาณาเขต ฝ่ายมาเลเซียขอใช้ปากแม่น้ำกลอกเก่าเป็นจุดอ้างอิงในการหาจุดเริ่มต้นของเส้นแบ่งไหล่ทวีปที่ขอบนอกของทะเลอาณาเขต เพื่อเป็นการตอบแทนที่มาเลเซียยกเลิกเส้นเขตแดนที่ปิดฝั่งทะเลไทยช่วงระหว่างปากแม่น้ำใหม่กับปากแม่น้ำเก่า เมื่อจุดอ้างอิงในการแบ่งไหล่ทวีปอยู่ที่ปากแม่น้ำเก่าและจุดเริ่มต้นของทะเลอาณาเขตอยู่ที่ปากแม่น้ำใหม่ซึ่งอยู่ได้ลงไป เส้นแบ่งทะเลอาณาเขตกับเส้นแบ่งไหล่ทวีปจึงไม่ต่อเนื่องกัน ต้องใช้เส้นเชื่อมต่อตรงขอบนอกของทะเลอาณาเขตระหว่างเส้นแบ่งทะเลอาณาเขตกับเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีป (บันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซียว่าด้วยการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างประเทศทั้งสองในอ่าวไทย ค.ศ. 1979 ข้อ 1 อ้างถึงใน (ดลยา เทียนทอง, 2545 : 123)

สำหรับการลากเส้นมัธยะแบ่งไหล่ทวีปที่เริ่มจากขอบนอกของทะเลอาณาเขตมีแนวทางไปทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากฝั่งทะเลของมาเลเซียได้เพิ่มออกมาตามธรรมชาติ จึงผลักดันให้เส้นชี้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจนถึงจุดที่เกาะโลซินเข้ามาเกี่ยวข้องกับการแบ่งไหล่ทวีปกับมาเลเซียซึ่งเป็นจุดสุดท้ายที่ตกลงกันได้ในการแบ่งไหล่ทวีปในอ่าวไทยระหว่างไทยกับมาเลเซีย

ฝ่ายมาเลเซียยอมรับการใช้เกาะโลซินในการแบ่งไหล่ทวีปตามอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1958 แต่โดยที่เกาะโลซินมีขนาดเล็กมากจึงไม่ทำให้ใช้เกาะโลซินในการอ้างเขตไหล่ทวีปอย่างเต็มที่ ในการเจรจารอบต่อมาฝ่ายมาเลเซียไม่ยอมให้ต่อเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปที่ตกลงกันได้แล้วไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อไม่มีการต่อเส้นแบ่งไหล่ทวีปที่ตกลงกัน เส้นที่แต่ละฝ่ายอ้างสิทธิไหล่ทวีปยังคงอยู่ ทำให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิไหล่ทวีปทับซ้อนกันระหว่างไทยกับมาเลเซีย

การใช้เกาะโลซินอ้างสิทธิไหล่ทวีปเพื่อตั้งพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาได้ออก “ประกาศทรูแมน” (Truman Proclamation) เมื่อวันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 1945 เพื่ออ้างสิทธิไหล่ทวีปเนื่องจากสหรัฐมีความรู้ทางวิชาการที่จะขุดเจาะน้ำมันและแร่ธาตุที่อยู่ใต้อ่าวทะเลและใต้ดินของอ่าวทะเล (ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 58) ต่อมาหลายประเทศประกาศสิทธิไหล่ทวีปตามอย่างสหรัฐ ในปี ค.ศ. 1958 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ร่วมกันทำอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป

อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ. 1958 ข้อ 1 ได้บัญญัติว่า “เพื่อความมุ่งประสงค์ของข้อเหล่านี้ คำว่า “ไหล่ทวีป” ใช้อ้างถึง (ก) พื้นที่ท้องทะเล และดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลที่ประชิดกับชายฝั่งแต่อยู่ภายนอกบริเวณทะเลอาณาเขต จนถึงความลึก 200 เมตร หรือเกินขีดจำกัดนั้นไปจนถึงที่ซึ่งความลึกของน่านน้ำเหนือที่นั้น สามารถจัดให้แสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวนี้ได้ (ข) พื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลเช่นเดียวกันที่ประชิดกับชายฝั่งของเกาะ”

จากบทบัญญัติของอนุสัญญาเจนีวาเช่นนี้สรุปได้ว่า ชายฝั่งทะเลของแผ่นดินใหญ่และชายฝั่งทะเลของเกาะสามารถอ้างพื้นที่ไหล่ทวีปได้เหมือนกัน โดยให้สิทธิแก่รัฐชายฝั่งอ้างพื้นที่ไหล่ทวีปจากฝั่งของแผ่นดินใหญ่หรือฝั่งของเกาะ เนื่องจากตามสภาพธรรมชาติเกาะมีขนาดน้อยใหญ่ต่างกันมาก ในทางปฏิบัติเกาะเล็กมักจะได้สิทธิเต็มที่ในการอ้างสิทธิในสมัยที่มีการเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีปไทยมาเลเซีย เกาะเล็กอาจจะได้สิทธิครึ่งหนึ่งของเกาะใหญ่ตามสัดส่วนที่จะเจรจาต่อรองกัน

การเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยกับมาเลเซีย ฝ่ายไทยได้อ้างพื้นที่ไหล่ทวีปของเกาะโลซินอย่างเต็มที่ แต่ฝ่ายมาเลเซียไม่ยอมรับเนื่องจากเกาะโลซินมีขนาดเล็กมาก จึงทำให้เกิดพื้นที่ไหล่ทวีปอ้างสิทธิทับซ้อนกัน ในการเจรจาแก้ปัญหาการอ้างไหล่ทวีปทับซ้อนกันเมื่อประมาณ 7,250 ตารางกิโลเมตร ฝ่ายมาเลเซียได้เสนอให้มีการแสวงหาประโยชน์ร่วมกันจากปิโตรเลียมแล้วแบ่งผลประโยชน์เท่ากันฝ่ายละครึ่งหนึ่ง ซึ่งเท่ากับว่าฝ่ายมาเลเซียยอมรับให้ใช้สิทธิของเกาะโลซินในการอ้างสิทธิไหล่ทวีปร้อยละ 50 ซึ่งฝ่ายไทยยอมรับเพราะในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนนี้ ทางฝ่ายมาเลเซียได้เคยขุดพบบ่อแก๊สธรรมชาติขนาดใหญ่แล้วสำหรับวิธีการแสวงหาประโยชน์ร่วมจากปิโตรเลียมนี้ ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงการตั้งองค์การร่วมในรูปองค์การระหว่างประเทศทำหน้าที่แทนประเทศทั้งสองเป็นระยะเวลา 50 ปี ตามบันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซียเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การร่วมเพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ดินใต้ทะเลในบริเวณที่กำหนดของไหล่ทวีปของประเทศทั้งสองในอ่าวไทย ลงนามที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1979 (Memorandum of Understanding between the Kingdom of Thailand and Malaysia on the Establishment of a Joint Authority for the Exploitation of the Resources of the Sea bed in a Defined Area of the Continental Shelf of the two countries in the Gulf of Thailand) โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย มีประธานร่วม 2 คนแต่งตั้งโดย

ประเทศละ 1 คน และมีสมาชิกอีกฝ่ายละ 6 คน สำนักงานมีหัวหน้าเจ้าหน้าที่บริหารและรองหัวหน้าเจ้าหน้าที่บริหารสลับกันระหว่างคนที่ฝ่ายไทยกับคนที่ฝ่ายมาเลเซียเสนอให้แต่งตั้ง (สมบุญ เสี่ยมบุตร, 2560 : 210)

องค์กรร่วมได้ให้สัมปทานการขุดเจาะปิโตรเลียมในพื้นที่แสวงประโยชน์ร่วมและต่อท่อส่งแก๊สธรรมชาติขึ้นฝั่งที่จังหวัดสงขลา รวมทั้งร่วมกันตั้งโรงแยกแก๊สธรรมชาติที่จังหวัดสงขลา หลังจากแยกแก๊สมีค่าออกแล้วจึงแบ่งแก๊สที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงให้มาเลเซียและไทยเท่ากัน

การใช้เกาะโลซินและหลักความเที่ยงธรรมแบ่งพื้นที่ทับซ้อนไทย-เวียดนาม

การเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยกับเวียดนามได้เริ่มตั้งแต่สมัยเวียดนามใต้ เมื่อเวียดนามรวมเป็นประเทศเดียวกัน การเจรจายังดำเนินต่อไป สาเหตุที่การเจรจาไม่บรรลุผลเพราะฝ่ายเวียดนามอ้างพื้นที่ไหล่ทวีปมากเกินไป เนื่องจากไม่คำนึงถึงสิทธิในเกาะโลซินของไทย การเจรจาในตอนต้นดำเนินตามหลักการของอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ.1958 ซึ่งไทยมีสิทธิที่จะใช้เกาะโลซินอ้างเขตไหล่ทวีป ต่อมาเมื่อมีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 สิทธิของเกาะโลซินถูกลบล้างไป เนื่องจากอนุสัญญา ค.ศ.1982 ข้อ 121 วรรค 3 บัญญัติว่าไว้ดังนี้ “โขดหินซึ่งโดยสภาพแล้วมนุษย์ไม่สามารถอยู่อาศัยหรือยังชีพทางเศรษฐกิจได้ จะไม่มีเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีป” เกาะโลซินเป็นโขดหินขนาดเล็ก ที่มนุษย์ไม่สามารถอยู่อาศัยหรือยังชีพทางเศรษฐกิจได้ จึงไม่ได้สิทธิที่จะมีเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีป (กระทรวงการต่างประเทศ, 2548 : 167)

การตัดสิทธิเกาะโลซินที่จะมีไหล่ทวีปหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะไม่ได้ทำให้เท่าที่ในการเจรจาของไทยเสียเปรียบเพราะอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ได้เน้นให้ใช้หลักความเที่ยงธรรมในการแบ่งพื้นที่ไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะดังนี้

ข้อ 74 วรรค 1 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ได้บัญญัติว่า “การกำหนดขอบเขตของเขตเศรษฐกิจจำเพาะระหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน ให้กระทำโดยความตกลงกันบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่อ้างถึงในข้อ 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพื่อบรรลุผลอันเที่ยงธรรม”

ข้อ 83 วรรค 1 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้บัญญัติว่า “การกำหนดขอบเขตของไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกันจะกระทำโดยความตกลงกันบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่อ้างถึงในข้อ 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม”

จากบทบัญญัติของอนุสัญญา ข้อ 74 วรรค 1 และข้อ 83 วรรค 1 มีประเด็นสำคัญที่จะใช้ในการแบ่งเขตไหล่ทวีปหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การแบ่งเขตไหล่ทวีปหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะจะต้องกระทำโดยความตกลง ซึ่งหมายความว่า การแบ่งเขตจะต้องกระทำโดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย เพราะการทำความตกลงระหว่าง

ประเทศจะต้องทำด้วยความเห็นชอบของทุกฝ่าย แต่ละฝ่ายไม่อาจที่จะอ้างหลักการใด ๆ มาลบล้างหลักความเห็นชอบทุกฝ่าย

ประเด็นที่ 2 การแบ่งเขตจะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม ซึ่งหมายความว่า ถ้าทำความตกลงแบ่งเขตได้สำเร็จก็แสดงว่า ทั้งสองฝ่ายเห็นว่าการแบ่งเขตเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่ายและบรรลุผลอันเที่ยงธรรมแล้ว ในกรณีที่ไม่สามารถแบ่งเขตให้เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย ควรจะให้ศาลระหว่างประเทศหรือคนกลางช่วยชี้ขาดเพื่อให้เกิดการแบ่งเขตที่บรรลุผลอันเที่ยงธรรม

การตีความหมายของหลักความเที่ยงธรรมที่ใช้ในการแบ่งเขตทางทะเลที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันจึงมีความสำคัญ คำพิพากษาศาลโลกใช้สัดส่วนของชายฝั่งทะเลของทั้งสองฝ่ายมาประกอบการพิจารณาว่า การแบ่งได้บรรลุผลอันเที่ยงธรรมหรือไม่ ประเทศที่มีชายฝั่งทะเลที่ยาวกว่าในบริเวณพื้นที่ที่จะแบ่งควรจะได้พื้นที่ที่จะแบ่งมากกว่าตามสัดส่วนของชายฝั่งทะเล ทั้งนี้เพราะชายฝั่งทะเลเป็นพื้นฐานทางกฎหมายที่จะใช้อ้างสิทธิออกไปสู่ทะเล (สมบุญ เสี่ยมบุตร, 2560 : 377)

ทั้งนี้ในระหว่างที่การเจรจาแบ่งเขตทางทะเลกับเวียดนามยังไม่บรรลุผล ประเทศไทยได้ยับยั้งการลงสัตยาบันอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 เพื่อไม่ให้สิทธิในเกาะโลซินตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ.1958 ถูกลบล้าง เมื่อความตกลงแบ่งเขตทางทะเลกับเวียดนามมีผลบังคับใช้แล้ว ประเทศไทยจึงดำเนินการลงสัตยาบันอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 เพราะเกาะโลซินมีอิทธิพลต่อการอ้างสิทธิทางทะเล 2 ทางเท่านั้น คือทางทิศใต้ใช้อ้างถึงพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย กับทางด้านทิศตะวันออกใช้ในการแบ่งเขตทะเลกับเวียดนาม (อ้างถึงรูปที่ 3)

สำหรับการเจรจากับเวียดนามนั้น ฝ่ายไทยได้พยายามอธิบายด้วยการทำแผนที่เพื่ออธิบายให้เห็นว่าเส้นที่เวียดนามลากอ้างสิทธิในทะเลนั้นอ้างสิทธิมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงเกาะโลซิน หากไทยจะใช้วิธีการลากเส้นแบบเวียดนามโดยไม่คำนึงถึงเกาะของเวียดนาม แล้วแบ่งครึ่งพื้นที่ทับซ้อนกันก็ได้ วิธีการนี้เวียดนามจะไม่ได้พื้นที่ในเขตทับซ้อน ในการเจรจารอบต่อมา ฝ่ายเวียดนามได้เปลี่ยนท่าทีโดยลดการอ้างสิทธิพื้นที่ทางทะเล และเสนอให้ไทยได้พื้นที่ทับซ้อนร้อยละ 65 และเวียดนามได้ร้อยละ 30 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 5 ให้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ฝ่ายไทยจึงเสนอให้แบ่งครึ่งพื้นที่พัฒนาร่วมเพราะจากประสบการณ์ในการพัฒนาพื้นที่ร่วมไทย-มาเลเซียมีปัญหา และใช้เวลาแก้ปัญหาานานมาก อีกประการหนึ่ง โครงสร้างบ่อน้ำมันอยู่ใกล้ฝั่งไทยจึงควรแบ่งพื้นที่ให้เด็ดขาดเพื่อเก็บน้ำมันที่อาจพบเป็นของไทยทั้งหมด ทั้งนี้ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ให้แบ่งพื้นที่ มิใช่แบ่งทรัพยากร

ในที่สุดการเจรจาสามารถตกลงในหลักการให้แบ่งพื้นที่ทับซ้อนโดยไทยได้พื้นที่ทับซ้อน ร้อยละ 67.5 และเวียดนามได้พื้นที่ร้อยละ 32.5 การที่เวียดนามยอมรับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในสัดส่วนต่ำกว่านั้น ไม่ได้หมายความว่า เวียดนามยอมเสียสละ แต่เป็นการตกลงตามหลักความเที่ยงธรรม เมื่อเป็นฝ่ายที่อ้างสิทธิมากเกินไปก็ควรจะได้สัดส่วนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนต่ำกว่า ความเที่ยงธรรมเกิดจากการแบ่งพื้นที่โดยคำนึงถึงเกาะของเวียดนามและเกาะโลซินของไทยในลักษณะเหมารวมโดยไม่มีการแจกแจงรายละเอียดเพื่อหลีกเลี่ยง

การโต้แย้งกัน เมื่อได้สัดส่วนที่จะใช้แบ่งพื้นที่ทับซ้อนของแต่ละฝ่ายที่แน่นอนแล้ว หัวหน้าคณะเจรจาจึงกำหนดจุดเริ่มต้นของเส้นแบ่งเขตทางทะเล เพื่อให้ช่วงแผนที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันลากเส้นแบ่งเขตทะเลระหว่างไทย-เวียดนามโดยให้แต่ละฝ่ายได้พื้นที่ตามสัดส่วนที่ตกลงกัน

การเจรจาที่เริ่มในสมัยที่กฎหมายทะเลให้รัฐชายฝั่งอ้างสิทธิไหล่ทวีปเท่านั้น แต่ตอนที่ตกลงแบ่งพื้นที่ทับซ้อนได้สำเร็จ กฎหมายระหว่างประเทศอนุญาตให้รัฐชายฝั่งมีเขตเศรษฐกิจจำเพาะเพิ่มขึ้นด้วย จึงตกลงกันว่าเขตที่เจรจาแบ่งพื้นที่เป็นเขตทางทะเลระหว่างไทยกับเวียดนาม โดยได้ทำความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามว่าด้วยการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างประเทศทั้งสองในอ่าวไทย วันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ.1997 และลงสัตยาบันเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1998 รวมทั้งความตกลงข้อ 1 วรรค 5 ได้บัญญัติว่า เขตทางทะเลเป็นเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะระหว่างไทยกับเวียดนาม (สมเจตน์ คงรอด, 2555 : 154)

หลังจากที่ความตกลงมีผลบังคับใช้เรียบร้อยแล้วไม่นาน ในพื้นที่ของฝ่ายไทยที่เคยเป็นพื้นที่ทับซ้อนมีการพบบ่อแก๊สธรรมชาติขนาดใหญ่ บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม ได้เริ่มผลิตแก๊สธรรมชาติเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2551 โดยส่งขึ้นฝั่งทางท่อที่จังหวัดระยอง

บทวิเคราะห์การใช้เกาะโลซินหรือหลักความเที่ยงธรรมในการแบ่งเขตทะเล

ไทยกับมาเลเซียได้เจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยตามหลักการของอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ.1958 โดยสามารถตกลงแบ่งเขตไหล่ทวีปได้ส่วนหนึ่ง ส่วนที่ตกลงกันไม่ได้คือบริเวณพื้นที่พัฒนาร่วมเนื่องจากไทยได้ใช้เกาะโลซินในการอ้างสิทธิไหล่ทวีป ตามที่รายงานการเจรจาวันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม ค.ศ.1978 ข้อ 4 บันทึกไว้ดังนี้ “The Thai Delegation expressed the view that the determination of a point or points further to the line which appeared in the Memorandum of Understanding, signed at Bangkok on 6 September 1972, shall be made in accordance with the provisions of the Geneva Convention on the Continental Shelf 1958 and the said Memorandum of Understanding taking into account of the existence of Losin Island for the purpose of delimiting the continental shelf boundary between Thailand and Malaysia” (สมบุรณ์ เสี่ยมบุตร, 2560 : 456)

อนึ่ง ในบันทึกการเจรจาข้อ 11 ได้บันทึกสิ่งที่คณะผู้แทนทั้งสองตกลงในเรื่องหลักการที่จะใช้ในการแบ่งเขตไหล่ทวีปตามอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1958 ดังนี้ “The two Delegations further agreed that the determination of points beyond the three points agreed to in the above mentioned Memorandum of Understanding shall be made in accordance with the provisions contained in the Geneva Convention on the Continental Shelf 1958, in particular Articles 6 (2) and Article 1.” (สมบุรณ์ เสี่ยมบุตร, 2560 : 458)

จากบันทึกการเจรจาระหว่างคณะผู้แทนไทยและมาเลเซียที่กล่าวข้างต้นนี้อาจสรุปได้ว่าฝ่ายไทยใช้เกาะโลซินในการอ้างพื้นที่ไหล่ทวีป ฝ่ายมาเลเซียได้รับการมีส่วนเกี่ยวข้องของเกาะโลซินในการแบ่งไหล่ทวีปไทย-มาเลเซีย รวมทั้งตกลงกันว่าในอนาคต การแบ่งเขตไหล่ทวีปต่อจากที่ตกลงกันได้ 3 จุด จะ

ใช้บทบัญญัติของอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ.1958 โดยเฉพาะการใช้หลักระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ และการยืนยันว่าเกาะมีสิทธิอ้างพื้นที่ไหล่ทวีป

สำหรับอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1958 ข้อ 6 วรรค 2 ได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ไหล่ทวีปเดียวกันตั้งอยู่ประชิดกับอาณาเขตของรัฐสองรัฐซึ่งประชิดกัน เขตแดนของไหล่ทวีปจะกำหนดโดยความตกลงระหว่างกัน หากไม่มีการตกลงกัน และนอกจากว่าพฤติการณ์พิเศษจะทำให้เป็นการสมควรที่จะใช้เส้นเขตแดนอื่น เขตแดนนั้นจะกำหนดขึ้นโดยการใช้หลักระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ”

บทบัญญัติข้อ 6 วรรค 2 นี้ได้กำหนดให้แบ่งเขตไหล่ทวีปด้วยการทำความตกลง หากไม่สามารถทำความตกลงกันได้ก็ต้องพิจารณาว่ามีพฤติการณ์พิเศษที่จะทำให้ใช้เส้นเขตแดนอื่นหรือไม่ พฤติการณ์พิเศษในที่นี้จะหมายถึงสภาพภูมิศาสตร์พิเศษที่ต้องพิจารณาในการแบ่งเขตไหล่ทวีป ซึ่งมักจะเกี่ยวกับการมีเกาะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการแบ่งเขต ตัวอย่างเช่น เกาะโลซิน หรือฝั่งทะเลของมาเลเซียยื่นออกมามากขึ้น เป็นต้น หากไม่มีพฤติการณ์พิเศษก็ต้องกำหนดเส้นเขตแดนตามเส้นมัธยะซึ่งเป็นเส้นที่ระยะห่างเท่ากัน

อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ. 1958 ข้อ 1 ได้บัญญัติว่า “เพื่อความมุ่งประสงค์ของข้อเหล่านี้ คำว่า “ไหล่ทวีป” ใช้อ้างอิงถึง (ก) พื้นที่ท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลที่ประชิดกับชายฝั่ง แต่อยู่ภายนอกบริเวณทะเลอาณาเขต จนถึงความลึก 200 เมตร หรือเกินขีดจำกัดนั้นไปจนถึงที่ซึ่งความลึกของน้ำนั้นน้ำเหนือที่นั้นสามารถใช้แสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวนี้ได้ (ข) พื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลเช่นเดียวกันที่ประชิดกับชายฝั่งของเกาะ”

บทบัญญัติ ข้อ 1 (ข) ของอนุสัญญาเจนีวาได้บัญญัติให้เกาะมีไหล่ทวีป โดยไม่มีการแยกประเภทเกาะ ดังนั้น รายงานการเจรจาจึงเป็นหลักฐานยืนยันว่า เกาะโลซินมีสิทธิอ้างไหล่ทวีประหว่างไทยกับมาเลเซียซึ่งทำให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน

ในการแก้ไขปัญหาอ้างสิทธิไหล่ทวีปทับซ้อนจะต้องแก้ตามหลักการที่กำหนดไว้ในข้อ 6 วรรค 2 ของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1958 โดยต้องตกลงกัน หากตกลงกันไม่ได้ ให้ใช้วิธีแบ่งพื้นที่ด้วยเส้นที่ระยะห่างเท่ากันนอกจากเป็นกรณีพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งฝ่ายมาเลเซียคงจะอ้างเกาะโลซินเป็นกรณีพฤติการณ์พิเศษเพื่อขัดขวางการใช้หลักระยะห่างเท่ากันโดยวัดจากเกาะโลซิน ถ้ามาเลเซียไม่อ้างพฤติการณ์พิเศษก็ไม่เกิดพื้นที่ทับซ้อนเพราะพื้นที่ทับซ้อนกลายเป็นเขตไหล่ทวีปของไทยฝ่ายเดียว

มาเลเซียได้เสนอแก้ปัญหาชั่วคราวโดยยังไม่แบ่งพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนและเสนอให้แสวงประโยชน์ร่วมกัน จึงทำให้เกิดพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย โดยมีการทำความตกลงที่เชียงใหม่ชื่อว่า “บันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซียเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรร่วมเพื่อแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ใต้ทะเลในบริเวณที่กำหนดของไหล่ทวีปของประเทศทั้งสองในอ่าวไทย” เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1975 องค์กรร่วมไทย-มาเลเซียจะทำหน้าที่แทนรัฐบาลทั้งสองประเทศในการขุดเจาะน้ำมันในพื้นที่พัฒนา

รวม 50 ปี แล้วแบ่งผลประโยชน์ให้ทั้งสองประเทศเท่าเทียมกัน การแสวงประโยชน์ร่วมกันโดยการแบ่งผลประโยชน์เท่าเทียมกันหรือฝ่ายละครึ่ง เท่ากับว่าเกาะโลซินใช้สิทธิอ้างไหล่ทวีปได้ร้อยละ 50

บันทึกความเข้าใจเชียงใหม่ได้ตั้งองค์การร่วมแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ 50 ปี อนาคตจะเจรจาเป็นประการใด มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่ควรพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่แก้รัฐธรรมนูญในพื้นที่พัฒนาร่วมหมด และกรณีที่แก้รัฐธรรมนูญยังไม่หมด

ในกรณีที่แก้รัฐธรรมนูญในพื้นที่พัฒนาร่วมหมดแล้ว องค์การร่วมจะไม่มี ความจำเป็นต้องอยู่ต่อไป พื้นที่พัฒนาร่วมอาจแบ่งตามหลักการของอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ.1958 ตามที่ตกลงกันในการประชุมเจ้าหน้าที่ไทย-มาเลเซียเกี่ยวกับการแบ่งเขตไหล่ทวีปเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม ค.ศ.1978 และยืนยันโดยข้อ 2 ของบันทึกความเข้าใจ ค.ศ.1979 แต่การใช้หลักการของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1958 จะผูกพันเฉพาะการแบ่งไหล่ทวีปเท่านั้น ขณะนี้มีเขตเศรษฐกิจจำเพาะตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ความตกลงทั้งสองฉบับใช้หลักการแบ่งเขตต่างกัน ที่สำคัญคือ อนุสัญญาเจนีวาให้เกาะโลซินมีไหล่ทวีป แต่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ไม่ให้เกาะโลซินมีไหล่ทวีปหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะ โดยที่ไหล่ทวีปประกอบด้วยพื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเล แต่เขตเศรษฐกิจจำเพาะให้สิทธิแก่รัฐชายฝั่งในการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในดินท้องทะเลกับดินใต้ผิวดินของพื้นที่ท้องทะเลซ้อนทับกับไหล่ทวีป นอกจากนี้ เขตเศรษฐกิจจำเพาะมีสิทธิเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นน้ำในร่องประมง การผลิตพลังงานจากน้ำ กระแสน้ำและลม จึงทำให้แยกการเจรจาเป็นเส้นแบ่งไหล่ทวีปกับเส้นแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะไม่ได้ การเจรจาจึงต้องพิจารณาว่าอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1958 ถูกแก้ไขโดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เพราะไทยและมาเลเซียเป็นภาคีอนุสัญญาทั้งสองฉบับ

แม้ว่าเกาะโลซินถูกอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ตัดสิทธิการมีไหล่ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ แต่อนุสัญญาสหประชาชาติให้ใช้หลักความเที่ยงธรรมในการวัดผลของการแบ่งพื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป จึงต้องศึกษาวิธีการแบ่งเขตทางทะเลเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม การแบ่งเขตทางทะเลจากกรณีตัวอย่างในศาลโลก คดีไหล่ทวีประหว่างตูนิเซียกับลิเบีย ค.ศ.1982 ศาลโลกได้ใช้สัดส่วนความยาวของฝั่งทะเลของแต่ละฝ่ายเป็นเครื่องชี้สัดส่วนพื้นที่ไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายควรได้ตามหลักความเที่ยงธรรม การใช้สัดส่วนของฝั่งของคู่กรณีเป็นเครื่องชี้วัดผลที่เที่ยงธรรมนี้เมื่อเอามาใช้ในกรณีพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย จะเห็นว่า พื้นที่พัฒนาร่วมอยู่นอกฝั่งสงขลา ด้วยเหตุนี้ หลักความเที่ยงธรรมจะทำหน้าที่แทนเกาะโลซินได้ในการแบ่งเขตทางทะเลกับมาเลเซียในอนาคต

สำหรับพื้นที่ไหล่ทวีปที่ได้ตกลงกันภายใต้ Memorandum of Understanding on the Delimitation of the Continental Shelf Boundary in the Gulf of Thailand and in the South China Sea between the Kingdom of Thailand and Malaysia วันที่ 6 กันยายน ค.ศ.1972 ต้องมีการเจรจาแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะเพิ่มเติมตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ด้วยการเจรจาแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 จะต้องใช้หลัก

ความเที่ยงธรรมแทนเส้นมัธยะที่ใช้แบ่งเขตไหล่ทวีป และควรคำนึงถึงพื้นที่ทางทะเลในบริเวณที่จะต้องเจรจาอยู่นอกฝั่งสงขลา รวมทั้งควรเจรจาเพื่อให้ได้เส้นเขตทะเลเส้นเดียว ไม่ควรมีเส้นไหล่ทวีปและเส้นเขตเศรษฐกิจจำเพาะแยกกันเป็น 2 เส้น

สำหรับกรณีที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ยังไม่หมด คงต้องใช้วิธีการต่อสัญญาเพื่อแสวงประโยชน์ร่วมกันต่อไป โดยการต่ออายุองค์การร่วมเมื่อครบ 50 ปี ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะตกลงกันยากเพราะเป็นวิธีการที่ใช้กันมานานแล้ว รวมทั้งไทยและมาเลเซียต้องการใช้แก๊สธรรมชาติในพื้นที่พัฒนาร่วม

ส่วนกรณีเขตแดนทะเลในอ่าวไทยทางด้านทิศตะวันออก ไม่ต้องการเจรจากันอีกเพราะไทยกับเวียดนามได้ตกลงแบ่งเขตทะเลไว้เรียบร้อยแล้ว

สรุป

เกาะโลซินถูกใช้ในการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยกับมาเลเซีย ไหล่ทวีปบางส่วนตกลงแบ่งกันได้ และมีบางส่วนที่ตกลงกันไม่ได้ กลายเป็นพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน ประเทศไทยกับมาเลเซียจึงได้ตกลงให้มีการแสวงหาประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ทับซ้อนดังกล่าว นอกจากนั้นแล้ว เกาะโลซินยังถูกใช้ร่วมกันกับหลักความเที่ยงธรรมในการแบ่งเขตทางทะเลกับเวียดนามได้สำเร็จโดยไม่เหลือพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน

บทบาทของเกาะโลซินในการแบ่งเขตทะเลในอ่าวไทยคงจะหมดแล้วในอนาคตอันใกล้นี้ คงต้องใช้หลักความเที่ยงธรรมในการแก้ปัญหาในการเจรจาแบ่งพื้นที่ทะเลในอ่าวไทยในอนาคต การใช้หลักความเที่ยงธรรมอาจก่อให้เกิดผลดีกว่าการใช้เกาะโลซิน หากสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพตามพัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความพร้อมสำหรับประเทศไทยในอนาคต ซึ่งหลักความเที่ยงธรรมนี้ควรมีข้อมูลสนับสนุนที่มีตรรกะ สามารถเข้าใจตามวิธีการทางภูมิศาสตร์ที่จะทำให้รัฐชายฝั่งคู่กรณียอมรับในผลการวิเคราะห์ มีการใช้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะสร้างความเข้าใจและเกิดการยอมรับของคู่กรณี มิเช่นนั้นก็จะเกิดความขัดแย้งและไม่สามารถตกลงกันได้ระหว่างรัฐคู่กรณี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ (2548). *หนังสือแปล อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982*.

กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: เอราวิณการพิมพ์.

คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล. (2562). *ทะเลและมหาสมุทร และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

ดลยา เทียนทอง. (2545). *ความร่วมมือไทย-มาเลเซียในการพัฒนาพื้นที่ เขตไหล่ทวีปทับซ้อนในอ่าวไทย*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ถนนม เจริญลาภ. (2550). *กฎหมายทะเล : เขตทางทะเลของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ. (2549). *สมุทรกรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมาน ใต้รัมย์. (2564). The Equi–Area/Ratio วิธีการใหม่ในการแบ่งเขตแดนทางทะเล. *วารสารวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 4 (1), 46-62.
- สมเจตน์ คงรอด. (2555). *การออกกฎหมายอนุวัติการอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการทัพเรือ กระทรวงกลาโหม.
- สมบูรณ์ เสี่ยมบุตร. (2560). *กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันในปัจจุบัน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- Schofield, C. (2007). *Unlocking the seabed resources of the Gulf of Thailand*. *Contemporary Southeast Asia*, 29: 286-308.

สมรรถนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ยุคใหม่

The Competencies of Executives of the Buddhist University in the New Era

สมพงษ์ แซ่ท้อ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

Somphong Saethor

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Rai Buddhist College

E-mail : Somphong.thor@gmail.com

บทคัดย่อ

ยุคสมัยที่ทุกอย่างขับเคลื่อนไปด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลข่าวสาร สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ต่างก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น ผู้เขียนจึงศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหลักการบริหารงานขององค์กรในยุคสมัยใหม่และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสรุปเป็นหลักการบริหารสำหรับผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อเพิ่มสมรรถนะที่เหมาะสมให้กับผู้บริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกยุคใหม่ที่สถานการณ์ต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ผู้เขียนจึงเสนอหลัก 1 เชื่อ 2 รู้ 5 มี คือ 1) ศรัทธาเชื่อมั่นและปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนา 2) รู้และเข้าใจหลักในการบริหารจัดการองค์การเป็นอย่างดี 3) รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 4) มีธรรมาภิบาล 5) ทักษะความเป็นผู้นำที่ดี 6) มีความริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ทำให้องค์กรพัฒนา 7) มีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสร้างเครือข่าย 8) มีคุณธรรมจริยธรรมและสร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร หลักการนี้จะทำให้การบริหารจัดการการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : สมรรถนะ; ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์; ยุคใหม่

Abstracts

The era that everything is driven by information technology and everything is constantly changing, especially Information, social, economic and political conditions are changing rapidly. So that The SangKha University need managers with competencies suited to ever-changing circumstances for develop the university to be ready for various changes that occur. Therefore, applying the principle of 1 believes, 2 knows and 5 must-haves are 1) Believe and follow the good moral principles of Buddhism 2) Well Know and understand about the principles of organizational management 3) Be aware of the changes in technology 4) Good Governance 5) Have good leadership skills 6) Be Systematic and Creative Thinking 7) Be Straightforwardly communication and Support work as team 8) Be morality and create good values in the organization, So this principle will make the management of SangKha universities more efficient and effective.

Keywords : Competencies; Executives of the SangKha University; New Era

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยมาตั้งแต่อดีต จะเห็นได้จากการศึกษาของพระภิกษุสามเณรเป็นการศึกษาที่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์มาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงได้ปรับเปลี่ยนการศึกษาของพระภิกษุสามเณรด้วยการสถาปนาสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ทั่วไปสองแห่ง โดยแห่งหนึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาสำหรับคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย พระราชทานนามว่า มหาธาตุวิทยาลัยตั้งอยู่ ณ วัดมหาธาตุฯ อีกแห่งหนึ่งสำหรับคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย พระราชทานนามว่า มหามกุฏราชวิทยาลัย และในปีพุทธศักราช 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้เปลี่ยนนามสถาบันอุดมศึกษาสำหรับคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกายจากมหาธาตุวิทยาลัย เป็นมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งต่างก็เป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งสร้างบัณฑิตให้มีคุณสมบัติตามหลักพระพุทธศาสนา โดยบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งนี้แต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เน้นการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยมีภารกิจที่สำคัญคือ การผลิตบัณฑิต การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และการผลิตงานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

ฉะนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งเป็นไปอย่างมีคุณภาพเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักสมรรถนะสำหรับผู้บริหารยุคใหม่มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในสังคม

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสมัยยุคใหม่จำเป็นต้องมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ดังนั้นการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับนักบริหารในมหาวิทยาลัยสงฆ์ตามหลักหลัก 1 เชื่อ 2 รู้ 4 มี คือ 1) ต้องศรัทธาเชื่อมั่นและปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนา 2) รู้และเข้าใจหลักในการบริหารจัดการองค์การเป็นอย่างดี 3) รู้เท่าทันเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสาร 4) มีความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ที่ดี 5) มีความริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ทำให้องค์กรพัฒนา 6) มีการสื่อสารได้อย่างตรงไปตรงมา และส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานเป็นทีม 7) มีคุณธรรมจริยธรรมและสร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร จะทำให้การบริหารจัดการการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่

สมรรถนะ (Competencies) มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548 : 5-6) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าสมรรถนะ คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ/ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อร่วมงานอื่นๆ ในองค์กร

(ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล, 2549 : 2) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ทักษะความรู้ และความสามารถหรือพฤติกรรม (Skill, Knowledge and Attribute) ของบุคลากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานนั้น

(Boyatzis, 1982A : 123) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะภายในของบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นมีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพหรือผลงานที่เหนือกว่าคนอื่นซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจ (Motive) คุณลักษณะเฉพาะ (Traits) มุมมองที่มีต่อภาพลักษณ์ของตัวเอง (Self - Image) บทบาททางสังคม (Social roles) องค์ความรู้ (Knowledge) และ ทักษะ (Skills)

สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่

Hoyle, English and Steffy 2005 (อ้างถึงใน แพรดาว สนองพันธ์, 2557 : 34) ได้เขียนหนังสือเรื่อง ทักษะที่ทำให้ประสบความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Skills for Successful 21st Century School Leaders) ประกอบด้วย 10 ทักษะ ดังนี้

- 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Skills in Visionary Leadership)
- 2) ทักษะด้านการกำหนดนโยบายและการปกครอง (Skills in Policy and Governance)
- 3) ทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน (Skills in Communication and Community Relations)
- 4) ทักษะการบริหารจัดการองค์กร (Skills in Organizational Management)

5) ทักษะการวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร (Skills in Curriculum Planning and Development)

6) ทักษะการจัดการเรียนรู้ (Skills in Instructional Management)

7) ทักษะการประเมินผลงานและการบริหารบุคลากร (Skills in Staff Evaluation and Personnel Management).

8) ทักษะในการบริหารจัดการบุคลากร (Skills in Staff Management).

9) ทักษะการวิจัยทางการศึกษา การประเมินผลและการวางแผน (Skills in Educational Research, Evaluation and Planning).

10) ค่านิยมและจริยธรรมของการเป็นผู้นำ (Values and Ethics of Leadership)

Weigel (อ้างถึงใน ชัยยนต์ เพาพาน, 2559: 306) ได้เขียนบทความเรื่อง Management Skills for the 21st Century: Avis Gaze (2016) เขียนงานเรื่อง Preparing School Leaders: 21st Century Skills และ National Association of Secondary School Principals (NASSP) (2013) เขียนหนังสือเรื่อง 10 Skills for Successful School Leaders สามารถสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกันได้ ดังนี้

1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skill)

2) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving skills)

3) ทักษะการสื่อสาร (communication skill)

4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skills)

5) ทักษะด้านการบริหารองค์การ (Organizational management skills)

6) ทักษะการบริหารงานบุคคล (Personal management skills)

7) ทักษะทำงานเป็นทีม (Teamwork skills)

8) ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning innovation skill)

9) ทักษะการกำหนดทิศทางการองค์กร (Setting instructional direction skill)

10) ทักษะการรับรู้ (Sensitivity skill)

11) ทักษะการปรับตัว (Adjustment skill)

12) ทักษะมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results orientation skill)

13) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skill)

14) ทักษะคุณธรรมจริยธรรม (ethical-moral skills)

(ศศิตา เพลินจิต, 2558 : 7) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งคนที่เป็นผู้บริหารจะต้องทำมีหน้าที่สำคัญอยู่ 5 ด้าน คือ

1) ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวในหน้าที่และดัดแปลงให้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ เพื่อเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการทำงานความรับผิดชอบส่วนตัว และความยืดหยุ่นในบริบทส่วนตัว ทั้งที่ทำงานและชุมชน กำหนดและบรรลุตามมาตรฐานและเป้าหมายที่สูง อดทนต่อสภาวะที่คลุมเครือ

2) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง ผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็น ผู้นำในทุกด้าน มุ่งความเชี่ยวชาญด้านทักษะและความรู้ทางปัญญาเพื่อการพัฒนาและเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ด้านการสื่อสาร เปิดรับแง่มุมใหม่ๆ ที่หลากหลายเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต

3) ทักษะด้านสังคมและทักษะทางวัฒนธรรม หมายถึง ทักษะการสื่อสาร การจัดการผ่านทางมัลติมีเดียที่มีประสิทธิภาพเพื่อประสิทธิผลเชิงสัมพันธร่วมกับผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันและยอมรับข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมสามารถมองเห็นคุณค่าในความต่างนั้น

4) การเป็นผู้สร้างหรือผลิตรับผิดชอบเชื่อถือได้ หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมใส่ใจกับชุมชน มีการจัดการโครงการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของงาน จัดเรียงลำดับความสำคัญให้เกิดผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและยอมรับผลผลิตที่เกิดขึ้นด้วยความชื่นชม

5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้ที่เป็นตัวแบบและเป็นผู้นำ โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ผลลัพธ์ที่ประสงค์ เป็นผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างกันสามารถกำหนดขอบข่ายของปัญหาวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยความรับผิดชอบ

ทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่ของ อังรี ฟาโยล (Henri Fayol) (อ้างถึงใน มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561 : 26) เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการ (Operational management theory) หรือบางทางก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่เขาเชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และเขาสนใจที่จะศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Managerial activities) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 5 อย่าง คือ

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การจัดองค์การ (Organizing)
- 3) การบังคับบัญชา หรือการสั่งการ (Commanding)
- 4) การประสานงาน (Coordinating)
- 5) การควบคุม (Controlling)

สรุปได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่ คือประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรให้มากที่สุด แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ทักษะการบริหารจัดการองค์กร 2) ทักษะด้านความเป็นผู้นำ 3) ทักษะด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านทางเทคโนโลยี 5) ทักษะด้านการสื่อสารและทำงานเป็นทีม 6) ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการในการบริหารของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต่อไป

หลักการผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้บริหารที่เกิดความลังเล ไม่แน่วแน่ในส่งผลให้องค์กรไม่สามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งทำให้เกิดความสูญเสียที่ใหญ่หลวงต่อองค์กร ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่โดยนักวิชาการได้เสนอแนะวิธีสร้างความเชื่อมั่นสำหรับผู้บริหาร (Building Executive SelfConfidence) ซึ่งสามารถทำได้ไม่ยาก โดยใช้หลักการต่อไปนี้ (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2550 : 53 - 56)

1. การแสดงออกที่ประสบความสำเร็จ (Performance Accomplishments) เมื่อผู้บริหารขาดความเชื่อมั่น การฝึกอบรมในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นให้กลับคืนมา
2. สร้างท่าทางที่เชื่อมั่น (Acting Confidently) ผู้บริหารต้องพยายามฝึกแสดงท่าทางที่เชื่อมั่น เพราะ จะช่วยให้ความเชื่อมั่นค่อย ๆ พัฒนาขึ้นตามลำดับ
3. คิดอย่างมั่นใจ (Thinking Confidently) ผู้บริหารต้องพึงระลึกไว้เสมอว่าความคิดเชิงบวกและการพูดกับตัวเองในเชิงบวกเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่น
4. การสร้างจินตภาพ (Imagery) ผู้บริหารต้องพยายามหมั่นฝึกฝนจินตนาการของตนเองเพื่อช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นให้ดีขึ้นตามลำดับ
5. สภาพทางกายภาพ (Physical Conditioning) ผู้บริหารต้องพิจารณาดูว่าร่างกายแข็งแรงพอที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือไม่
6. เตรียมตัวให้พร้อมเสมอ (Preparation) ผู้บริหารต้องตระหนักว่าการเตรียมตัวให้พร้อมเสมอ ๆ จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับตัวเองได้ ผู้บริหารต้องพึงระลึกเสมอว่าความคิดเชิงบวกอย่างเดียวไม่สามารถทำให้งานสำเร็จลงได้ แต่ผู้บริหารต้องมีความรู้ในเนื้อหา รู้จริงในสิ่งที่ทำซึ่งตรงนี้จะทำให้ผู้บริหารมีความมั่นใจมากขึ้น

(สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2546 : 9) ได้กล่าวถึง เส้นทางสายอาชีพไว้ว่ากิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนาอาชีพ (Career Path หรือ Career Planning) เป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากร ซึ่งจะต้องเป็นนโยบายขององค์กร เพราะจะต้องครอบคลุมบุคลากรทุกระดับและทุกสายงาน นั่นคือ เป็นการวางแผน การพัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในสายงานอาชีพที่ครองอยู่ โดยระบุว่า บุคลากรแต่ละตำแหน่งงานจะต้อง

ได้รับการ ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ หรือทักษะในด้านใดและเมื่อใด จึงจะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนระดับ ตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ โดยฝ่ายบุคคล ขององค์กรนั้นอาจเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมในการพัฒนานั้นให้ อาทิเช่น

1. การฝึกอบรมเฉพาะระดับ (Pre-Promotion Training) จัดให้เฉพาะบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่ง อยู่ในระดับ ที่อยู่ในข่ายที่จะเลื่อนระดับตำแหน่งสูงขึ้นได้

2. กิจกรรมก่อนเลื่อนตำแหน่งอื่น ๆ เช่น การทดสอบ การมอบให้ทำงานวิชาการ เช่น การเขียน รายงาน หรือโครงการ

นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554 : 12 - 13) ได้กล่าวไว้ใน มาตรา 33,34,37,39,40,41 ความว่า“....มาตรา 33 ในบัณฑิตวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้มีคณบดีซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่ง เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงาน ของบัณฑิตวิทยาลัย คณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และให้มีรองคณบดีซึ่งเป็น พระภิกษุตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณะมอบหมายบัณฑิต วิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ อาจมีรอง

คณบดีเป็นคฤหัสถ์รูปหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณะมอบหมายก็ได้คณบดีนั้น ในสภา มหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 34 รองคณบดี ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณบดี จากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 34 คณบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้เมื่อคณบดีพ้น จากตำแหน่งให้รองคณบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา 34 ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี และรองคณบดี ต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใด ชั้นหนึ่ง หรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและได้ทำการสอนมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสามปีในมหาวิทยาลัย หรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือมีประสบการณ์ ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

มาตรา 41 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานในบัณฑิตวิทยาลัย คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ วิทยาลัย ภาควิชา และหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ วิทยาลัย ภาควิชา หรือกอง อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ หรือการปฏิบัติการที่อธิการบดีจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่อง

ใด ถ้ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมิได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็น อย่างอื่น อธิการบดีจะมอบอำนาจโดยทำหนังสือให้ผู้ดำรงตำแหน่ง คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการ สำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าภาควิชา หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่อ อย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ วิทยาลัย ภาควิชา หรือกอง ปฏิบัติแทนอธิการบดีเฉพาะ ในงานของส่วนงานนั้น ๆ ก็ได้

สรุปคือผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีคุณลักษณะตามหลักวิชาการแนวคิดทฤษฎีที่แสดงถึงคุณสมบัติของผู้บริหารและตามกฎหมายข้อบังคับของมหาวิทยาลัย คือต้องมีคุณสมบัติทั้งทางโลกและทางธรรมและคุณสมบัติเฉพาะคือ สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องเป็นพระภิกษุ และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้กับการบริหารองค์กรได้ดังหลักธรรมต่อไปนี้

หลักธรรมสำหรับผู้บริหารในมหาวิทยาลัยสงฆ์

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เคยพูดถึง ธรรมะเพื่อการบริหาร ไว้ในหนังสือ หัวใจนักบริหาร ว่าธรรมะเพื่อการบริหาร ประกอบด้วย

1. ปัญญาพล – กำลังความรู้ หรือ ความฉลาด
2. วิริยพล – กำลังความขยัน
3. อนุวัชพล – กำลังการงานที่ดี สุจริต
4. สังคหพล – กำลังการสงเคราะห์ และดังนี้หลักธรรมาภิบาลสำหรับนักบริหารหลัก

ธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนั้น สำนักงานโครงการพัฒนา แห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP (The United Nations Development Programme) Z ได้ทบทวนและให้คำนิยามใหม่ โดยรวมความถึงการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อจัดการกิจการของประเทศชาติ รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เรียกว่าหลักธรรมาภิบาลสากล ประกอบด้วยหลัก 9 ประการคือ

1. การมีส่วนร่วม (Participation) คือ ทุกคนควรมีสิทธิในการตัดสินใจทั้งทางตรงและทางอ้อมในการมีส่วนร่วม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสามารถมีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์

2. นิติธรรม (Rule of Law) คือ กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน

3. ความโปร่งใส (Transparency) คือ การบริหารและดำเนินงานต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพด้านข้อมูลข่าวสารบุคคลที่มีความสนใจหรือมีความเกี่ยวข้อง จะต้องสามารถเข้าถึงสถาบันกระบวนการและข้อมูลข่าวสารได้โดยตรง ทั้งนี้ การได้รับข้อมูลข่าวสารต้องเพียงพอต่อการทำความเข้าใจและการติดตามประเมินสถานการณ์

4. การตอบสนอง (Responsiveness) คือ องค์กรและกระบวนการดำเนินงานต้องพยายามดูแลเอาใจใส่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) คือ มีการประสานความแตกต่างในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายและกระบวนการขั้นตอนใดๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

6. ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) คือ ทุกคนมีโอกาสในการปรับปรุงสถานะหรือรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน

7. ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ (Effectiveness and Efficiency) คือ องค์การและกระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการ และขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8. ภาระรับผิดชอบ (Accountability) คือ ผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องมีภาระรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไป และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถาบันของตน

9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) คือ ผู้นำและสาธารณชนต้องมียุทธศาสตร์ที่เปิดกว้างและเล็งการณ์ไกลเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงมีจิตสำนึกว่าอะไรคือความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนา และการใช้หลักสัปปุริสธรรมสำหรับการบริหารงานดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (อ้างใน พระพุทธศิลป์ ยทสลิปโป, 2554 : 97) ให้ความหมายของสัปปุริสธรรม ๗ ว่า เป็นธรรมสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนที่สมบูรณ์ ผู้สามารถนำบุคคลและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ ให้ความหมายของสัปปุริสธรรม แปลว่า ธรรมของคนดี หรือคุณสมบัติของคนดี บุคคลที่ได้ศึกษาให้รู้ และเข้าใจ นำไปปฏิบัติได้ ก็จะสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกประการ

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายว่า สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ มี 7 ประการ คือ (1) ธัมมัญญตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ (2) อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล (3) อตตัญญตา รู้จักตน (4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ (5) กาลัญญตา รู้จักกาลเวลา (6) ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน สังคม และ (7) ปุคคสัญญตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ ที่จะทำให้อำนาจสามารถจัดการ สามารถปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

ดังนั้นหลักธรรมที่ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้องค์การประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือต้องเป็นผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามหลักหลักธรรมาภิบาล มีเหตุผล รู้จักการวางตัวเหมาะสม รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีความเป็นอัตลักษณ์ในตัวเองที่ชัดเจน ซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถประยุกต์ใช้

หลักการนี้กับการบริหารงานตามกระบวนการบริหารงานทุกด้าน เช่น การวางแผน การจัดบุคลากร การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้มากขึ้น

สรุป

มหามกุฏราชวิทยาลัยและ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งสองมหาวิทยาลัยต่างก็เป็นมหาวิทยาลัยที่นำหลักทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้กับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเพื่อมุ่งสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งนี้แต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เน้นการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นหลักโดยมี ภารกิจที่สำคัญคือ การผลิตบัณฑิต การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุง ศิลปะและ วัฒนธรรม และการผลิตงานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ฉะนั้น ผู้บริหารของทั้งสองมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงไปของ ยุคสมัย เพื่อเป็นการพัฒนาให้มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่และเป็นมหาวิทยาลัยที่ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นจากความหมายและทฤษฎีต่างๆ ที่ยกเป็นตัวอย่างในเบื้องต้นแล้วนั้นผู้เขียนขอสรุปสมรรถนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ยุคใหม่ ในรูปแบบของหลัก 1 เชื่อ 2 รู้ 5 มี ดังนี้

1. ต้องศรัทธาเชื่อมั่นในหลักศีลธรรมอันดีงาม และมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามหลักธรรมคำของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำหลักสัปปุริส ธรรม 7 ซึ่งเป็นคุณธรรม 7 ประการ สำหรับผู้นำ ซึ่งหลักการนี้จะทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์มองเห็นถึงความสำคัญในการใช้เหตุผล รู้จักการวางตัวได้เหมาะสม รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสร้างความเป็นอัตลักษณ์ในตัวเองที่ชัดเจน หลักการนี้จึงถือว่าเป็นหลักวิธีคิดที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติภาระงานต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รู้และเข้าใจหลักการบริหารจัดการองค์กร คือต้องมีความรู้ทางด้านการบริหารองค์กรเป็นอย่างดี คือต้องมีความรู้ทางด้านการวางแผนการกำหนดนโยบายภายในองค์กร เข้าใจหลักของการติดตามงาน การประเมินผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จัดหลักของการการปกครองและการบริหารจัดการงานทางด้านบุคลากรภายในองค์กร และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี

3. รู้เท่าทันเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและไม่ใช่ข้อเท็จจริง ฉะนั้นผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ยุคใหม่จำเป็นต้องมีทักษะในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ต้องมีความรอบรู้ มีความยืดหยุ่น เปิดใจยอมรับและให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากแหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ มาใช้เพื่อตัดสินใจแก้ไขสถานการณ์หรือวิกฤตต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับองค์กรได้

4. มีหลักธรรมาภิบาล คือ เน้น การมีส่วนร่วม นิติธรรมความโปร่งใส การตอบสนอง การมุ่งเน้น
ฉันทามติ ความเสมอภาค ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

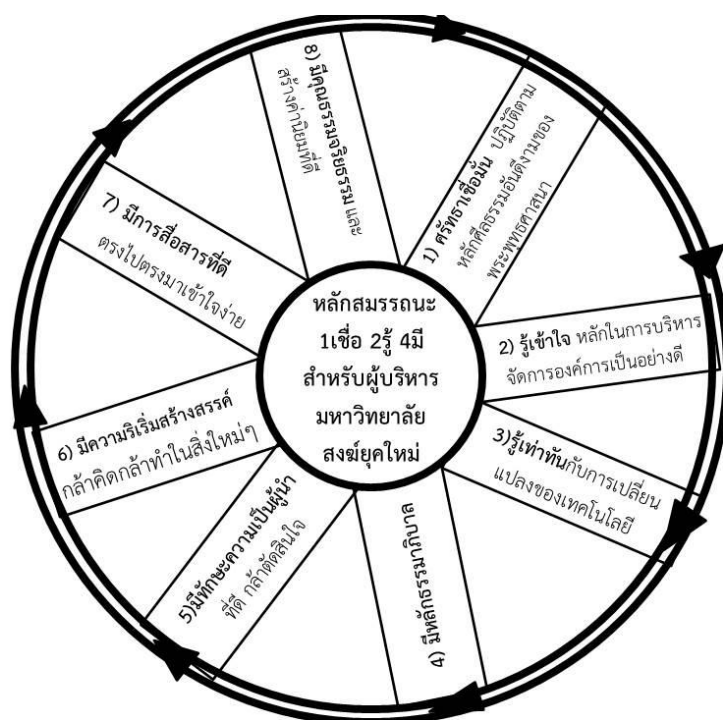
ภาระรับผิดชอบ วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์

5. ความเป็นผู้นำ ต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีทัศนคติที่เป็นบวก สร้างบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ
กล้าคิดกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ และปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
เป็นหลัก

6. มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ต้องเป็นบุคคลที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ
สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในองค์กรได้อย่างมีเหตุมีผล และหาวิธีแก้ปัญหที่เกิดขึ้น
แบบองค์รวม

7. มีการสื่อสารได้อย่างตรงไปตรงมาและเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์
ยุคใหม่ต้องมีทักษะทางการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง
เพื่อนร่วมงานเพื่อเป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้มีคุณภาพ สร้างเครือข่ายเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ระหว่าง
ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรได้เป็นอย่างดี

8. มีคุณธรรมจริยธรรมและสร้างค่านิยมที่ดีให้กับองค์กร คือต้องครองความประพฤติให้อยู่ใน
ศีลธรรมอันดีงาม มีวินัยมั่นพัฒนาองค์ความรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
และวิทยาการต่างๆ อยู่เสมอ เคารพในกติกาของสังคม และสร้างวัฒนธรรมขององค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการ
เรียนรู้ เน้นการสร้างเครือข่าย นวัตกรรมและมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้รวดเร็วกับการเปลี่ยนแปลง
ของสังคม ดังรูปแบบการสมรรถนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ยุคใหม่ ต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน. *บทความวิชาการในการประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 หัวข้อ “ทิศทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21”* มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ชัยเสณธ์ พรหมศรี. (2550). *ภาวะผู้นำองค์กรยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: เนชั่นบุ๊คส์ อินเตอร์เนชั่นแนล.
- แพรวดาว สอนองผัน. (2557). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. (2549). *การค้นคว้าและวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. (2536). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2554). *พรบ. 2540 ข้อบังคับ/ระเบียบ/ประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.(2546). *ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หลักสูตรการบริหารงานการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ชุดที่ 6 การจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน*. กรุงเทพมหานคร: อาทิตยไพโรดิกส์ กรุ๊ป.
- สมหวัง วิทยาปัญญาพนธ์. (2564). *บริหารด้วยสัปปุริสธรรม. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.budmgt.com/budman/bm00/goodman.html>.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สมรรถนะของข้าราชการ. นนทบุรี: ประชุมช่าง.
- Boyatzis, R. E. (1982A). Competence at work. In a Stewart (Ed.), *Motivation and society*. San Francisco: Jossey.

การสังเคราะห์องค์ประกอบองค์การสมรรถนะสูง The Composition Synthesis of High-Performance Organization (HPO)

วินุลาศ เจริญชัย¹, นพคุณ คุณาชีวะ²,
บุศรา นิยมเวช³ และ สันญา เคนาภูมิ⁴

โรงเรียนสูงเนิน, องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา¹, นักวิชาการอิสระ²,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง³ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม⁴

**Winulas Charoenchai¹, Noppakun Kunacheva²,
Busara Niyomves³ and Sanya Kenaphoom⁴**

Soong Noen School, Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization¹,
Independent scholar², Ramkhamhaeng University³ and Rajabhat Mahasarakham University⁴
Corresponding Author, E-mail : winulas@hotmail.com

บทคัดย่อ

องค์การเป็นการรวมกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อเป้าหมายเดียวกันโดยการแบ่งบทบาทและหน้าที่กันรับผิดชอบแต่ก็ปฏิบัติงานโดยมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์เดียวกัน แนวคิดเกี่ยวกับองค์การมีมากมาย แต่แนวคิดองค์การสมรรถนะสูงถือว่าเป็นแนวคิดที่ร่วมสมัยซึ่งถูกหยิบยกขึ้นมาศึกษาในรายละเอียดอย่างต่อเนื่อง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบองค์การสมรรถนะสูงโดยใช้แนวทางของทฤษฎีระบบมาเป็นเป็นตัวนำในการสังเคราะห์ พบว่า องค์ประกอบองค์การสมรรถนะสูงประกอบด้วย

มิติปัจจัยนำเข้า ได้แก่ (1) มีภาวะผู้นำ (2) มีพันธกิจที่ชัดเจน (3) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ผลลัพธ์และมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ (4) มีกระจายอำนาจให้บุคลากรหลัก (5) ปรับปรุงโครงสร้างกระบวนการให้ผลการดำเนินงานตรงกับความต้องการของลูกค้า (6) มีการสื่อสารเปิดเผยและมีการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (7) มุ่งมั่นต่อการพัฒนาความสามารถโดยใช้ระบบการเรียนรู้ (8) มีอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (9) ระบบโครงสร้างกระบวนการและการปฏิบัติในองค์การที่มีสมรรถนะสูงจะมีความสอดคล้องและสนับสนุนวิสัยทัศน์

มิติกระบวนการ ได้แก่ (1) การจัดการกระบวนการ (2) พัฒนาระบบและโครงสร้างองค์กร (3) การพัฒนาบุคลากร (4) สร้างกระบวนการใหม่เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจสู่ความสำเร็จให้บุคลากร (5) พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (6) ส่งเสริมการแข่งขันกันที่ผลการดำเนินงาน (7) การบริหารเชิงกลยุทธ์และเชื่อมโยงกลยุทธ์ทั่วทั้งองค์การ

มิติผลผลิต ได้แก่ (1) การมุ่งเน้นผู้รับบริการและผลการปฏิบัติงาน (2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (3) ความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานและกลุ่มเป้าหมาย (4) ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว

* วันที่รับบทความ: 18 ตุลาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 24 มีนาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 25 มีนาคม 2565

มิติเป้าหมายผลลัพธ์ ได้แก่ (1) การสร้างสรรค์นวัตกรรมและมีความยืดหยุ่น (Innovative and flexible) (4) เปิดกว้างพร้อมที่จะทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในลักษณะเครือข่ายและหุ้นส่วนการพัฒนา (3) ความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (4) ความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญต่อลูกค้า (5) การแบ่งปันค่านิยมกับบุคลากรที่อยู่ในองค์กร

มิติรูปแบบขององค์กร ได้แก่ (1) องค์กรจัดการตนเอง (2) วัฒนธรรมองค์กรเป็นการสร้างและปลูกฝังค่านิยมขององค์กรไปยังบุคลากร (3) องค์กรแบบสิ่งมีชีวิต (4) องค์กรแบบเครื่องจักร

คำสำคัญ: องค์กรประกอบ; องค์กรสมรรถนะสูง; องค์กร

Abstracts

An organization is a group of two or more people working together for the same goal by dividing roles and responsibilities but working towards the same objective. There are many concepts of organization, but the concept of high-performance organization is a contemporary concept that is constantly being brought up and studied in detail. This paper aims to synthesize high-performance organization components by using the approach of system theory as a guide for the synthesis. It was found that high-performance organization components consist of:

Input factors dimensions are (1) Leadership, (2) have a clear mission, (3) Vision, outcomes and results-oriented, (4) Decentralization of powers to key personnel, (5) Improve the process structure to ensure the performance meets the needs of customers, (6) There is open communication and communication between stakeholders, (7) Commitment to the development of competences through the use of learning systems, (8) Shared power and involvement, (9) Systems, structures, processes and practices in high-performing organizations will be consistent and support the vision.

Process dimensions are (1) Process Management, (2) Systems and Structures, (3) Personnel development, (4) Create new processes to motivate and inspire success for people, (5) Continuous personnel development, (6) Promote competition in performance, (7) Focus & Alignment.

Product dimensions: (1) Focus on Customers and Performance, (2) Outcome-oriented, (3) Accountable, (4) Organizational Agility.

Outcome goal dimensions are (1) Innovative and flexible, (4) Open and collaborative, (3) Relentless focus on customer results, (5) Shared Values.

Organizational form dimensions are: (1) Self-management, (2) Organizational culture is the creation and instilling of organizational values to personnel, (3) Organisms of life, and (4) Machine-type organization.

Keywords: Composition; High-performance Organization; Organization

บทนำ

องค์การเป็นการรวมกลุ่มของมนุษย์ตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาดำเนินการร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยมีการแบ่งงานกันทำตาม อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละคน มีการติดต่อสื่อสาร และประสานงานกัน อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาจเป็นองค์การที่เป็นทางการและองค์การไม่เป็นทางการ โดยลักษณะหรือธรรมชาติขององค์การที่เป็นทางการ เช่น การจัดแบ่งไปตามลักษณะพิเศษ การทำ ระบบให้เป็นมาตรฐาน การทำให้เป็นทางการ การรวมศูนย์อำนาจ ระบบสายงานและความยืดหยุ่น โดยทั่วไปแล้วองค์การมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ คนเป้าหมายโครงสร้าง ข้อมูลข่าวสารความรู้เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมขององค์การส่วนการจัดการจึงเป็น ขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ด้วยคนและทรัพยากรขององค์การโดยทั่วไปแล้วหน้าที่ของผู้บริหารในการดำเนินภารกิจ ขององค์การ ได้แก่ การวางแผนการจ้ององค์การการนำ หรือการสั่งการและการควบคุม (เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และ สัญญา เคนาภูมิ. 2559 : 170)

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับองค์การสมรรถนะสูงอย่างแพร่หลาย เนื่องจากการพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การที่มีสมรรถนะสูงเป็นสิ่งที่จะทำให้องค์การในภาคธุรกิจเอกชนสามารถแข่งขันกับองค์การอื่นๆ ในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันอย่างรุนแรงได้ เพราะการเป็นองค์การสมรรถนะสูงจะเป็นพื้นฐานสำคัญขององค์การ ในการประสบความสำเร็จที่ยั่งยืน และยาวนาน (พสุ เดชะรินทร์. 2549 : 4) องค์การทุกองค์การมีความจำเป็นต้องปรับตัวเป็นองค์การสมรรถนะสูงเนื่องจากความอดทนของลูกค้าได้เปลี่ยนแปลงไป และอดทนน้อยกว่าเดิม จากแต่ก่อน ลูกค้าต้องการความเร็ว ความถูกต้อง มีคุณภาพ สินค้าแบบใหม่ และพร้อมที่จะเปลี่ยนไปใช้บริการจากผู้ผลิตรายอื่นที่สนองความต้องการ อีกทั้งในปัจจุบันนี้สภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้องค์การต้องเปลี่ยนเป็นองค์การสมรรถนะสูง เช่น (1) ระบบเศรษฐกิจที่ไร้ขอบเขต และโลกาภิวัตน์ ได้นำมาซึ่งคู่แข่งกันทั่วโลก แรงงานราคาถูกที่หลั่งไหลเข้ามา ซึ่งแต่ก่อนมีการแข่งขันกันในประเทศเท่านั้นและมีการบริหารงานแบบแคบ แต่ในปัจจุบันต้องมีกระบวนการใหม่ในการบริหาร และพัฒนาคนให้สามารถแข่งขันได้ทั่วโลก คู่แข่งที่มีรูปแบบการบริหารจัดการใหม่ วิธีการแตกต่างกัน และมีประสิทธิภาพในการแข่งขัน ข้อได้เปรียบการจัดการและองค์การเป็นทางไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน และการใช้วิธีนี้สามารถสร้างความได้เปรียบอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ตลาดแรงงานทั่วโลก เนื่องจากคนงานในแต่ละประเทศมีทักษะและค่าแรงแตกต่างกัน องค์การจึงสามารถดึงดูดแรงงาน และสภาพการทำงานได้หลากหลายขึ้น องค์การสามารถย้ายฐานการผลิตไปตามแหล่งที่มีแรงงานราคาถูก และมีทักษะดีเพื่อให้เกิดการประหยัด ทำให้ได้สินค้าราคาถูกดังนั้นจึงเห็นว่าการย้ายการผลิตไปที่ประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น (3) การเชื่อมโยงของข้อมูลและการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้องค์กรต่างๆ ในการออกแบบ และจัดการด้วยวิธีที่แตกต่างกันอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยจัดการข้อมูลขององค์การที่ซับซ้อนข้อมูลจำนวนมาก ให้กับบุคลากรสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้บริการ และลดเวลาในการตอบสนองต่อคำขอของลูกค้า ดำเนินการ

สร้างรูปแบบการตัดสินใจที่เป็นนวัตกรรมทำให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันได้ง่ายขึ้น (4) การปรับตัวขององค์กรใหม่ พบว่าองค์กรที่ตั้งใหม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวทางองค์กรเพื่อให้บรรลุผลการปฏิบัติงานในระดับสูงได้ง่ายกว่าองค์กรเก่า วิธีการดำเนินการเพื่อสร้างใหม่ ไม่จำเป็นต้องรู้ระบบที่มีอยู่ บุคลากรเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สามารถเริ่มต้นจากหลักการ การดำเนินที่สร้างขึ้นโดยทีมที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นต้น (Edward E. Lawler, 1981)

อย่างไรก็ตามสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556 : 2-74) ได้ให้ความสำคัญขององค์กรสมรรถนะสูงโดยนำมาเป็นเครื่องมือการบริหาร และนำมาพัฒนาหน่วยงานเพื่อก้าวไปสู่การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง และได้ตั้งเป้าไว้อย่างชัดเจนที่จะผลักดันองค์กรให้กลายเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงให้ได้ ในหน่วยงานราชการได้มีการนำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อยกระดับการทำงาน และการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น องค์กรที่มีสมรรถนะสูงหรือเรียกว่าองค์กรที่เป็นเลิศซึ่งก็คือองค์กรที่เก่งมีแผนรองรับกับสถานะต่างๆ อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่สามารถกระทบต่อการทำงานจากรอบด้านทุกมุมมอง ทำให้สามารถปฏิบัติการกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเวลา และคุณภาพของผลงานดีเยี่ยมเป็นที่ยอมรับซึ่งแนวคิดนี้มองว่าเพียงบรรลุเป้าหมายที่กำหนดยังไม่พอ แต่องค์กรนั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการภายในที่ดีด้วย จึงจะเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง และเกิดความยั่งยืนในการทำงานในระยะยาว

องค์กรจึงมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับโลกปัจจุบันเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการที่ต้องการความรวดเร็ว มีคุณภาพ ราคาถูก และเป็นองค์กรที่มีแผนรองรับกับสถานะต่างๆ ชัดเจน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่สามารถกระทบต่อการทำงานจากรอบด้านทุกมุมมองทำให้สามารถปฏิบัติการกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบขององค์กรสมรรถนะสูงเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

ความหมายขององค์กรสมรรถนะสูง

นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้กล่าวถึงความหมายขององค์กรสมรรถนะสูง (HPO : High Performance Organization) โดยสรุปแล้วมีลักษณะความหมายดังต่อไปนี้

1. เป็นองค์กรที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดี : องค์กรที่ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหา องค์กรจะบรรลุผลปฏิบัติงานสูงอย่างยั่งยืนได้ พนักงานและผู้บริหารต้องทำงานร่วมกัน มีความผูกพันกัน มีเป้าหมายในการทำงานอย่างเดียวกัน มีการไหลลื่นของข้อมูลในองค์กรและมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี (Vecchio and Appelbaum, 1995 : 42)

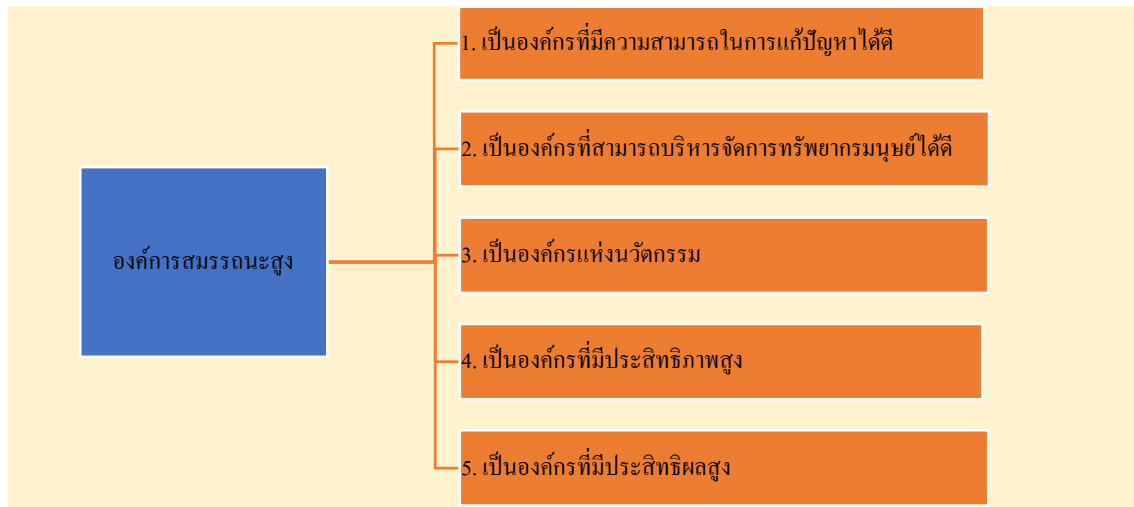
2. เป็นองค์กรที่สามารถบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้ดี : องค์กรที่มีการออกแบบเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ดีที่สุดและเกิดผลดีแก่องค์กรแบบยั่งยืน โดยจะต้องมีการพัฒนาด้านสติปัญญา ซึ่งถือเป็นปัจจัย

สำคัญที่จะทำให้องค์การมีศักยภาพการทำงานสูง การมุ่งความสำคัญที่ทรัพยากรทางปัญญาซึ่งก็คือผลรวมของความรู้ความชำนาญและพลังงานที่เกิดจากสมาชิกในองค์การภายใต้เทคโนโลยีระดับสูง บุคลากรจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์การ องค์การสมรรถนะสูง ต้องมีขั้นตอนการทำงานเพื่อสร้างทีมงานที่สำคัญนโยบายทรัพยากรมนุษย์ จะเกี่ยวข้อง กับความสามารถในการยืดหยุ่น ทักษะ ความรู้ และแรงจูงใจ ในขณะเดียวกันก็มุ่งความสำคัญที่การสอนงาน การประสานประสานของงาน การสร้างทีมงาน การอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดทีมงานที่ดีที่สุด และการตอบสนองความคาดหวังของลูกค้า (Schermerhorn, Hunt and Osborn, 2003 : 26-27) เป็นองค์การที่สามารถเข้าใจและเข้าถึงตลาดก่อนองค์การอื่นสามารถรักษาพนักงานที่มีความสามารถสูงและสามารถรับมือกับแรงกดดันต่างๆ ได้จากภายในและภายนอกองค์การได้ดี (Buytendijk, 2006 : 1)

3. เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม: องค์การที่มีขีดความสามารถในการเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ยึดระบบการ บังคับบัญชาที่เข้มข้นจนเกินไป กระตุ้นให้คนในองค์การสร้างวัฒนธรรมองค์การโดยระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภายในองค์การ (Holbeche, 2004 : 36)

4. เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง : องค์การที่สามารถสร้างผลงานที่มีประสิทธิภาพสูง ในขณะที่พนักงานมีความพึงพอใจ และมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จสูงเช่นกัน (Blanchard, 2006 : 4) องค์การที่มีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงปรับตัวได้อย่างดีมีประสิทธิภาพมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และรูปแบบการทำงานเพื่อจะสนับสนุนให้เกิดผลงานที่สูง ดึงเอาศักยภาพในตัวของคนงานเพื่อสร้างสมรรถนะองค์การ ทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานสูง (นิสตากร์ เวชยานนท์, 2554 : 43)

5. เป็นองค์กรที่มีประสิทธิผลสูง: องค์การที่ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน สร้างผลตอบแทนทางธุรกิจและผลตอบแทนต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างยั่งยืน และมีความสามารถเด่นชัดในการสร้างมาตรฐานการทำงานที่เป็นเลิศ เพื่อสร้างและดำรงไว้ในความสามารถทางการแข่งขันที่เหนือกว่า (พลุ เดชะรินทร์, 2549 : 3)



แผนภาพที่ 1 ลักษณะขององค์การสมรรถนะสูง

(ที่มา : ผู้เขียน)

จากแผนภาพองค์การสมรรถนะสูงเป็นองค์กรที่มีขีดความสามารถในการปรับตัวที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลารับมือกับแรงกดดันต่างๆได้ทั้งภายในและภายนอกได้ดี เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่สามารถดึงศักยภาพในตัวของบุคลากรเพื่อสร้างสมรรถนะขององค์กร รวมไปถึงบุคลากรภายในองค์กรมีความรักและผูกพันตลอดจนความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จสูง

องค์ประกอบขององค์การสมรรถนะสูง

Waal (2008 : 2-5) ได้ศึกษาองค์ประกอบ และคุณลักษณะขององค์การสมรรถนะสูง ประกอบด้วย

ปัจจัยที่ 1 คุณภาพการจัดการสูง (high management quality) เป็นปัจจัยแรกและสำคัญที่สุด ในองค์การสมรรถนะสูง เป็นการจัดการที่รวมหลายลักษณะผู้บริหาร และการบริหาร ในเรื่องสัมพันธภาพแห่งความไว้วางใจทุกระดับ การให้คุณค่าความภักดีของบุคลากร การดูแลบุคลากรที่ดี การให้การยอมรับ การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน การสนับสนุนความเชื่อและความไว้วางใจผู้อื่น และการมีความเป็นธรรม โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้ ความไว้วางใจจากบุคลากร มีคุณธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากร การประยุกต์การตัดสินใจที่รวดเร็ว ดำเนินการอย่างรวดเร็ว ชี้แนะบุคลากรเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่า มุ่งเน้นการบรรลุผล ประสิทธิภาพสูง ความเข้มแข็งภาวะผู้นำ ความเชื่อมั่น และการดำเนินการเกี่ยวกับผู้ไม่มีผลงาน (Waal, 2008 : 2-5)

ปัจจัยที่ 2 การปฏิบัติอย่างเปิดเผย (openness coupled with action oriented) เป็นวัฒนธรรมที่เปิดเผยรวมถึงมีความชัดเจนในการอุทิศทุ่มเทการปฏิบัติ เพื่อการบรรลุผลลัพธ์ ประกอบด้วยคุณลักษณะที่เห็นคุณค่าของความคิดเห็นในการสนทนากับพนักงาน บุคลากรใช้เวลาในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้และการ

เรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกระบวนการที่สำคัญขององค์กร ยอมรับความผิดพลาดจากการปฏิบัติถือเป็นโอกาส และการเรียนรู้ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง องค์กรขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพการทำงาน (Waal, 2008 : 2-5)

ปัจจัยที่ 3 ความผูกพันระยะยาวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (long term commitment/oriented) เป็นปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความสำคัญของความมุ่งมั่นระยะยาว และขยายไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร ได้แก่ ผู้ถือหุ้น พนักงาน ผู้ส่งปัจจัยการผลิต ลูกค้า และสังคมในภาพกว้าง ประกอบด้วย การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีและระยะยาวกับผู้มีส่วนได้เสีย การให้บริการลูกค้าที่ดีที่สุด องค์กรเจริญก้าวหน้าจากความร่วมมือกับคู่ค้า และลูกค้า บริหารความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์องค์กรกับส่วนบุคคล สถานที่ทำงานที่ปลอดภัย การสนับสนุนการจัดการจากภายในองค์กร (Waal, 2008 : 2-5)

ปัจจัยที่ 4 การปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนเสมอ (focus on continuous improvement and renewal) เป็นปัจจัยที่เป็นแนวทางเดียวกับแนวโน้มที่จะรักษาองค์กรให้มีการปฏิบัติงาน การปรับปรุงและพัฒนาวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนแตกต่างจากองค์กรอื่น มีกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการองค์กรดำเนินการง่าย มีความสอดคล้องกัน มีการรายงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลทางการเงินและที่ไม่ใช่การเงินแก่สมาชิก สร้างสรรค์นวัตกรรมจากความสามารถหลักอย่างต่อเนื่อง สร้างนวัตกรรมสินค้า กระบวนการและบริการอย่างต่อเนื่อง (Waal, 2008 : 2-5)

ปัจจัยที่ 5 บุคลากรมีคุณภาพสูง (high workforce quality) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวเนื่องกับปัจจัยคุณภาพการจัดการ เน้นคุณภาพแรงงาน เพื่อสร้างความมั่นใจในการรวบรวมความหลากหลายและถือถือการจัดการทีมแรงงาน และการจ้างด้วยความยืดหยุ่นสูงสุด เพื่อช่วยเหลือการวินิจฉัยการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน และแก้ปัญหาด้วยความสร้างสรรค์ อันประกอบด้วยคุณลักษณะ คือ ความรับผิดชอบของสมาชิกต่อผลงานตนเอง สร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกบรรลุผลลัพธ์ที่เหนือกว่าพัฒนาพนักงานเพื่อการปรับตัวและความยืดหยุ่น มีพนักงานที่มีความหลากหลายและถือถือกัน โดยสรุป บุคลากรขององค์กรสมรรถนะสูง มีความหลากหลายที่ถือถือกัน และทำงานร่วมกันได้ดี มีความยืดหยุ่น และมีความสามารถเร็วในการบรรลุผลลัพธ์ที่มุ่งมั่น (Waal, 2008 : 2-5)

อย่างไรก็ตามองค์กรสมรรถนะสูงมีความสำคัญ คุณลักษณะ องค์ประกอบที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเภท และเป้าประสงค์ขององค์กร นักวิชาการด้านองค์กร ผู้เขียนได้นำกรอบแนวคิดเชิงระบบมาเป็นตัวแบบสังเคราะห์องค์ประกอบขององค์กรสมรรถนะสูงพอสรุปได้ดังนี้

1.มิติปัจจัยนำเข้า

1.1 มีภาวะผู้นำ (Leadership) ภาวะผู้นำทางการบริหาร (Executive leadership) ต้องสร้างวิสัยทัศน์ที่มีความหมาย สำหรับอนาคตขององค์กรผู้นำต้องมีความสามารถ มีกำลังใจ และมั่นคงในเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ มีความกล้าหาญ มีบุคลิกภาพที่ดีและยึดหลักธรรมในการตัดสินใจ เมื่อมีความจำเป็นผู้นำทุกระดับต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างทันท่วงทีด้วยอำนาจที่มีอยู่ (Sentell, 1995 : 108) เพื่อความอยู่รอดขององค์กร และผู้นำจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนตนเองอย่างเร่งด่วนในหลาย

ด้าน เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ ระบบการทำงานที่มีความสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการ พัฒนาการภายใต้ธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธาให้กับผู้มาขอรับบริการได้เกิดความประทับใจ และช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น (เสกสรรค์ สนาวา, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และวิไลลักษณ์ ขาวสอาด, 2561 : 399-411)

1.2 มีพันธกิจที่ชัดเจน การสนับสนุนของสถานที่ทำงาน สมรรถนะสูงให้ขับเคลื่อนไปสู่พันธกิจทางด้านจิตใจ พันธกิจขององค์การเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็ผลลัพธ์ขององค์การ ข้อความที่เขียนเป็นพันธกิจ และกระบวนการในการพัฒนาพันธกิจนำไปสู่การมุ่งเน้นไปที่ภาพอนาคตที่องค์การต้องการความชัดเจนของพันธกิจ จะช่วยเป็นกรอบงานสำหรับประเมินผลการดำเนินงานขององค์การ (Popovich, 1998 : 16-22)

1.3 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ผลลัพธ์และมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ เริ่มจากข้อความวิสัยทัศน์ หรือพันธกิจขององค์การสมรรถนะสูงกำหนดผลลัพธ์ที่จะบรรลุพันธกิจ กำหนดผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบการวัดผลการดำเนินงาน และการสื่อสารที่เหมาะสม และใช้ผลลัพธ์และการประเมินผลการดำเนินงานเป็นเครื่องมือที่องค์การ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ขององค์การ (Popovich, 1998 : 16-22) กล่าวคือเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มองเห็นภาพได้ (compelling vision) การกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญขององค์การที่มีศักยภาพการทำงานสูง เป็นคำตอบของคำถามที่ว่า “What’s the point?” เมื่อทุกคนให้ความสนับสนุนต่อวิสัยทัศน์ขององค์การ ซึ่งรวมถึงความประสงค์ขององค์การ ภาพอนาคตขององค์การ และคุณค่า ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ทุกคนมุ่งมั่น กระตือรือร้น มีความตื่นตัว และมุ่งมั่นต่อการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ ทำให้ค่านิยมและแนวทางปฏิบัติของบุคลากรในองค์การมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ขององค์การ ทำให้บุคลากรเกิดความชัดเจนในเป้าหมาย สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการนำพาองค์การสู่ทิศทางเดียวกัน (Blanchard, K., D. Carew, and E. Parisi-Carew, 2000 : 13-15)

นอกจากนั้นยังต้องกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายและสามารถที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นได้ (Set Ambitious Targets) การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย จะช่วยให้้องค์การบรรลุพันธกิจที่ตั้งไว้ ้องค์การส่วนใหญ่ มักจะมองว่าการเพิ่มคุณค่า หรือการเพิ่มผลกำไรให้ผู้ถือหุ้นถือว่าเป็นความสำเร็จ แต่สำหรับ้องค์การที่เป็น้องค์การสมรรถนะสูง สิ่งที่จะช่วยผลักดันให้เกิดผลงานที่ดีเด่นต้องระบุไว้ในพันธกิจของ้องค์การด้วย ซึ่งในการระบุในพันธกิจนี้จะช่วยกระตุ้นพนักงานให้สร้างผลงาน (Buytendijk, 2006 : 1-20)

1.4 มีกระจายอำนาจให้บุคลากรหลัก เพื่อให้ไปถึงซึ่งความเป็น้องค์การสมรรถนะสูง ต้องมีการกระจายอำนาจให้บุคลากรได้นำเอาทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อเปลี่ยนแปลง และศักยภาพในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผลตามพันธกิจของ้องค์การ บุคลากรได้รับการกระจายอำนาจให้สร้างพันธกิจ และสัมพันธ์ภาพในงาน โดยไม่จำกัดขอบเขตของ้องค์การ (Popovich, 1998 : 16-22)

1.5 ปรับปรุงโครงสร้างกระบวนการให้ผลการดำเนินงานตรงกับความต้องการของลูกค้า องค์การสมรรถนะสูงเน้นที่คุณภาพ คุณค่าความพึงพอใจของลูกค้า และผลลัพธ์ขององค์การมากกว่าการยอมทำตามกฎ และข้อบังคับ เริ่มต้นจากคำสัญญาที่สัญญาไว้กับผู้รับบริการนำไปสู่คุณภาพที่สูงกว่า และความพึงพอใจสูงสุด มุ่งมั่นให้เป็นไปตามสัญญา และผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพ (Popovich, 1998 : 16-22)

1.6 มีการสื่อสารเปิดเผยและมีการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์การที่ประสบความสำเร็จพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะสื่อสารข้อมูลสารสนเทศ ความก้าวหน้าในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามพันธกิจขององค์การ การสื่อสารจะให้แนวคิดใหม่ ทำให้ผู้รับบริการรับรู้ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงาน มีการประเมินพันธกิจและผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ระบบการสื่อสารในองค์การสมรรถนะสูงทำให้การบริหารงานของผู้บริหาร ทีมงาน ผู้บริการ และผู้รับบริการมีประสิทธิภาพ (Popovich, 1998 : 16-22) นอกจากนี้การสื่อสารอย่างเปิดเผยระหว่างบุคลากร (S=Share information and open communication) การสื่อสารที่เปิดเผยทั่วทั้งองค์การเป็นเครื่องมือสำคัญในการก่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างบุคลากรในองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดคุยกันระหว่างบุคลากรต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญให้เกิดความเชื่อใจกัน ซึ่งเมื่อเกิดความไว้วางใจกันแล้ว การแบ่งปันและถ่ายทอดข้อมูลระหว่างพนักงานจะเกิดขึ้น โดยข้อมูลนั้นมีความสำคัญในการนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การและสร้างคุณค่าให้แก่องค์การ การสื่อสารอย่างเปิดเผย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ส่งเสริมให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนสร้างความยืดหยุ่นในองค์การ (Blanchard, K., D. Carew, and E. Parisi-Carew, 2000 : 13-15)

1.7 มุ่งมั่นต่อการพัฒนาความสามารถโดยใช้ระบบการเรียนรู้ การสร้างทุนปัญญา (building knowledge capital) และถ่ายทอดความรู้ (transferring learning) องค์การแห่งการเรียนรู้มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของปัจเจกบุคคล (individual learning) ซึ่งองค์การสมรรถนะสูงต้องส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ของปัจเจกบุคคลและการเรียนรู้ขององค์การ (Blanchard, K., D. Carew, and E. Parisi-Carew, 2000 : 13-15)

1.8 มีอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (S=Shared power and involvement) ในองค์การสมรรถนะสูง อำนาจ และการตัดสินใจจะมีส่วนร่วม และกระจายไปทั่วทั้งองค์การ ไม่ใช่ถูกเก็บรักษาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่านั้น การมีส่วนร่วม (participation) ความร่วมมือ (collaboration) และการทำงานเป็นทีม (team) เป็นวิธีทางในการดำเนินชีวิต เมื่อคนรู้สึกมีคุณค่าและได้รับการยอมรับในการกระจายอำนาจและยินยอมให้ได้ตัดสินใจซึ่งมีผลต่อการดำรงอยู่ การมีข้อมูลที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ ในองค์การสมรรถนะสูง ความรู้สึกของ บุคลากรและการเลือกอำนาจให้ยังมีอยู่ องค์การสมรรถนะสูงนำเอาสิ่งที่ดีที่สุดที่บุคลากรมีเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์การในที่สุด อำนาจจากส่วนกลาง และอำนาจส่วนบุคคลต้องสมดุลกันกับการมีความชัดเจน พวกเขาจะปฏิบัติด้วยพันธสัญญา ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวังขององค์การ (Blanchard, K., D. Carew, and E. Parisi-Carew, 2000 : 13-15)

1.9 ระบบโครงสร้างกระบวนการและการปฏิบัติในองค์กรที่มีสมรรถนะสูงจะมีความสอดคล้องและสนับสนุนวิสัยทัศน์ ทิศทาง กลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร ทำให้บุคลากรในองค์กรทำงานได้ง่ายขึ้น ความสอดคล้องระบบและโครงสร้างทำให้ต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้น ตลอดจนการสร้างโอกาสโดยที่โครงสร้างระบบและกระบวนการทำงานสามารถช่วยทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้ง่ายขึ้นหรือทำให้เกิดความยากลำบากในการทำงาน (Blanchard, K., D. Carew, and E. Parisi-Carew, 2000 : 13-15)

2. มิติกระบวนการ

2.1. การจัดการกระบวนการ (Process Management) : กระบวนการเป็นชุดของการกระทำที่ดำเนินการไปสู่เป้าหมายทุกๆ ผลผลิตทางเศรษฐกิจถูกสร้าง โดยกระบวนการหลายๆ กระบวนการ กระบวนการระดับพื้นฐาน คือ กระบวนการระดับจุลภาค ซึ่งก่อสร้างขึ้นเป็นหลายๆ กระบวนการตามลำดับไปสู่กระบวนการระดับมหภาค กระบวนการระดับมหภาคหลายๆ กระบวนการรวมกันเป็นระบบ (System) การจัดการกระบวนการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยแนวทางเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (Sentell, 1995 : 108)

2.1.1 การมุ่งเน้น จำแนกขั้นตอนสำคัญในขอบเขตงานที่รับผิดชอบ (Focus-identify an important step in an area of your responsibility) แยกแยะทั้งผู้รับบริการ และความเกี่ยวข้องด้านการจัดการ โดยมุ่งเน้นที่ความต้องการของผู้รับบริการ และเกณฑ์ผลปฏิบัติงานที่กำหนดโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) และจัดลำดับกระบวนการที่สำคัญ

2.1.2 กำหนดสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นมีความชัดเจน (Define-clarify what is supposed to be happening) เข้าใจระบบการไหลเวียนของกระบวนการ กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบ สร้างมาตรฐานให้ชัดเจน และพัฒนาระบบการวัดผลงานให้เหมาะสม ภาวะผู้นำในการจัดการสามารถพิสูจน์ได้โดยดูจากมาตรฐาน

2.1.3 วิเคราะห์ กำหนดสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น (Analyze-determine what is actually happening) วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานด้านกระบวนการ โดยใช้การวัดมาตรฐาน

2.1.4 ปรับปรุงทำให้ดีขึ้น (Improve - make it better) ปรับปรุงกระบวนการให้ดีขึ้น อาจจะทำได้โดยสร้างนวัตกรรมใหม่ออกแบบใหม่

2.2 พัฒนาระบบและโครงสร้างองค์กร (Systems and Structure) ระบบสำคัญ มี 2 ระบบ คือ 1) ระบบการผลิตและการส่งมอบซึ่งบางครั้งเรียกว่า ระบบธุรกิจเป็นขั้นตอนการผลิต และส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณค่าต่อผู้รับบริการ 2) ระบบการบริหารจัดการ และภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการภายในองค์กร ระบบและโครงสร้างองค์กรจะต้องสอดคล้องกับกลยุทธ์องค์กร (Sentell, 1995 : 108)

2.3 การพัฒนาบุคลากร (People) บุคลากรเป็นส่วนสำคัญที่สุดของระบบและโครงสร้างบุคลากรที่จะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จต้องมีความรับผิดชอบในงาน จึงต้องพัฒนาบุคลากรโดยการให้การศึกษาและฝึกอบรม บุคลากรต้องการการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับบุคลากรด้วยกันกับผู้รับบริการ และผู้จัดหาวัสดุ เพื่อปรับปรุงทักษะ พันธกิจ มีโอกาสเจริญเติบโตในสายงาน บุคลากรในองค์การยุคใหม่ต้องเข้าใจและทำงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมขององค์การ การทำงานเป็นทีมจะเป็นวิธีการที่ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จในระดับสูง การมีส่วนร่วมในทีมจะช่วยให้ทุกคนมีความกระตือรือร้น และประสบผลสำเร็จ (Sentell, 1995 : 108)

2.4 สร้างกระบวนการใหม่เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจสู่ความสำเร็จให้บุคลากร ในองค์การสมรรถนะสูง บุคลากรได้รับการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ และพัฒนาแนวทางใหม่ที่จะช่วยให้บรรลุผลลัพธ์ขององค์การ บุคลากรพัฒนาและ รื้อปรับระบบกระบวนการใหม่ เพื่อให้ภารกิจสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยคิดใหม่ทั้งองค์กรวม มีการกระตุ้นให้สร้างพันธมิตรจากกลุ่มต่างๆ ตัวแทน หน่วยปฏิบัติ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน มีกฎเกณฑ์ที่ยืดหยุ่น และมีความมั่นคงในการผลลัพธ์ที่ดีกว่าสำหรับผู้รับบริการ (Popovich, 1998 : 16-22)

2.5 พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัว และทันต่อการเปลี่ยนแปลง บุคลากรในองค์การสมรรถนะสูงเข้าใจพันธกิจขององค์การ และร่วมมือกันสร้างกระบวนการใหม่เมื่อจำเป็น ผู้บริหารสรรหาบุคลากรด้วยวิธีการเปิดกว้าง ผู้ปฏิบัติงานได้รับการสนับสนุนให้ริเริ่มสร้างนวัตกรรม และจัดการความเสี่ยง มีการวัดผลการดำเนินงาน (Popovich, 1998 : 16-22) นอกจากนี้ ด้านพฤติกรรมและการปรับตัว ได้แก่ เป็นคนมีวินัย เป็นคนมีความซื่อสัตย์ รักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน สังคม และการเมือง และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ เพราะการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จำเป็นต้องเกิดจากกระบวนการหล่อหลอมพฤติกรรมและการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลคนอื่นได้อย่างมีความสุข หรือที่เรียกว่า การกล่อมเกลாதงสังคม (socialization) เพื่อให้กระบวนการกล่อมเกลาทงสังคม เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง จึงต้องเกิดจากกระบวนการปลูกฝังความซื่อสัตย์ สร้างความรักสามัคคีในชุมชน รวมถึงสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้คน และชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ (เสกสรรค์ สนาวา, อภิชาติ ใจอารีย์ และระวี สัจจะโสภณ, 2564 : 45-65)

2.6 ส่งเสริมการแข่งขันกันที่ผลการดำเนินงาน องค์การสมรรถนะสูงมีสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน ทุกคนรู้ว่าพันธกิจขององค์การคืออะไร นโยบาย และผลลัพธ์ของโครงการที่จะบรรลุผลสำเร็จตามพันธกิจคืออะไร การมีความรู้ในพันธกิจ นโยบาย ผลลัพธ์โครงการ จะช่วยสร้างโอกาสในการแข่งขันกับตัวเอง โดยดูจากประวัติผลการดำเนินงาน และการแข่งขันกับองค์กรอื่น คนในองค์การสมรรถนะสูงมีความร่วมมือกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน (Popovich, 1998 : 16-22)

2.7 การบริหารเชิงกลยุทธ์และเชื่อมโยงกลยุทธ์ทั่วทั้งองค์การ (Focus & Alignment) การ

ดำเนินงานตามกลยุทธ์ มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการกำหนดกลยุทธ์ และจะยิ่งดีกว่าองค์การที่มีกลยุทธ์ดี แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามกลยุทธ์ได้ ในการที่จะกำหนดกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำเร็จจะต้องประกอบด้วย การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในทุกระดับที่กลยุทธ์ถูกนำไปใช้องค์การโดยทั่วไปจะมีวงจรการบริหาร 2 วงจรหลัก วงจรแรกจะเกี่ยวกับการบริหารงานประจำวัน ซึ่งตัวชี้วัดจะเป็นเรื่องของความเร็ว การประหยัดค่าใช้จ่าย และคุณภาพในกระบวนการ ส่วนวงจรที่สอง ตัวชี้วัดจะเกิดจากปัจจัยภายนอก ในองค์การที่ยังไม่ใช่องค์การสมรรถนะสูง การเชื่อมต่อของทั้งสองวงจรมักจะไม่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้การเชื่อมโยงกลยุทธ์ไม่บรรลุผล แต่ในองค์การที่เป็นองค์การสมรรถนะสูง แล้ววงจรทั้งสองวงจรจะมีการเชื่อมโยง โดยกลยุทธ์ขององค์การจะถูกส่งผ่านมาถึงวงจรแรกในรูปของแผนการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ทั้ง 2 วงจร จะมีการสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อการปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ ให้ทันเหตุการณ์ (Buytendijk, 2006 : 1-20) การเชื่อมโยงทำได้โดยใช้การจัดการผลการปฏิบัติงานที่เรียกว่า Performance Management และเชื่อมโยงส่วนต่างๆ โดยผ่านการวิเคราะห์ช่องว่างที่เรียกว่า Gap Analysis และทำการแก้ไขช่องว่างเหล่านั้น (Buytendijk, 2006 : 1-20)

3. มิติผลผลิต

3.1. การมุ่งเน้นผู้รับบริการและผลการปฏิบัติงาน

(Focus on Customers and Performance) องค์การต้องสร้างสิ่งที่สามารถธำรงรักษาจุดเน้นภายนอก ซึ่งมีความต้องการของผู้รับบริการที่เปลี่ยนแปลง ผู้แข่งขัน และสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจอื่นๆ รวมถึงการแข่งขัน ด้านการตลาด องค์การต้องมุ่งเน้นผู้รับบริการเริ่มต้นโดยการจำแนกผู้รับบริการ การจัดความพึงพอใจและคั่นหอนักประกอบด้านผลการปฏิบัติงาน กฎเกณฑ์ที่สำคัญที่สร้างความภักดีของผู้รับบริการ คือความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ และการบริการองค์การที่ดีที่สุดจะปรับปรุงการให้บริการให้ตรงกับที่ลูกค้าต้องการ ในขณะเดียวกัน องค์การมุ่งเน้นให้ผลการปฏิบัติงานภายในองค์การมีความเหมาะสมที่สุด (Sentell, 1995 : 108) การมุ่งเน้นผู้รับบริการ (Client-centered) ด้วยการค้นหา ความต้องการ และความคาดหวังในมุมมองของผู้รับบริการ (Linder and Brooks, 2004 : 74-83)

3.2 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Outcome-oriented) โดยออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้าง ผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อภารกิจโดยตรง การมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นการกำหนดวงล้อตั้งแต่กำหนดนโยบาย เรื่อยลงมาถึงวัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำโครงการกิจกรรมการให้บริการ (Linder and Brooks, 2004 : 74-83)

3.3 ความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานและกลุ่มเป้าหมาย (Accountable) โดยกำหนดผลลัพธ์งานและการค่าใช้จ่ายที่จะทำให้บรรลุผลลัพธ์เชิงประจักษ์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อ สาธารณะ (Linder and Brooks, 2004 : 74-83)

3.4 ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว (Organizational Agility) ในองค์การที่เป็นองค์การสมรรถนะสูง การสร้างความสามารถในการปรับตัวนั้นทำได้ 4 วิธีคือ 1) การทำโดยผ่านระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 2) การสร้างควมมีมาตรฐาน (Standardizing) โดยใช้วิธีการจ้างเหมางาน

บางอย่างไป 3) การควบคุมช่องทางต่างๆ อย่างครบวงจร เช่น บริษัท Wall-Mart ใช้ระบบ Just-in-time ทำให้ไม่มีการสั่งสินค้ามาค้างในคลังสินค้าและ 4) การบริหารงานแบบโครงการ (Project-Based-Management) บริษัท Oracle เป็นองค์กรที่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะบริษัทพยายามทำหลายๆ กระบวนการให้มีมาตรฐานอย่างเดียวกัน เมื่อจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง บริษัทจึงสามารถเปลี่ยนทุกระบบได้อย่างรวดเร็ว (Buytendijk, 2006 : 1-20)

4. มิติเป้าหมายผลลัพธ์

4.1 การสร้างสรรค์นวัตกรรมและมีความยืดหยุ่น (Innovative and flexible) โดยมองหาโอกาสที่จะทำงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น ทดลองความคิดใหม่ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพสร้างความแตกต่างจากกระบวนการและโครงสร้างที่เป็นระบบราชการ เพื่อให้องค์กรคล่องตัวตอบสนองโอกาสที่มีได้เร็ว (Linder and Brooks, 2004 : 74-83)

4.2 เปิดกว้างพร้อมที่จะทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในลักษณะเครือข่ายและหุ้นส่วนการพัฒนา (Open and collaborative) เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของระบบใหญ่ เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Linder and Brooks, 2004 : 74-83)

4.3 ความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (Passionate) (Linder and Brooks, 2004 : 74-83)

4.4 ความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญต่อลูกค้า (R=Relentless focus on customer results) ไม่ว่าจะอยู่ในอุตสาหกรรมใด องค์กรการสมรรถนะสูงต้องเข้าใจว่า ใครคือลูกค้าขององค์กร และวัตถุประสงค์ของด้านลูกค้า ทำความเข้าใจต่อลูกค้า องค์กรที่เป็นองค์กรที่มีคุณภาพและบริการที่น่าเสนอลูกค้า และส่วนใหญ่แล้วจะใช้ประสบการณ์ หรือความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ (Blanchard, K., D. Carew, and E. Parisi-Carew, 2000 : 13-15)

4.5 การแบ่งปันค่านิยมกับบุคลากรที่อยู่ในองค์กร (Shared Values) บรรทัดฐานและค่านิยมมีความสำคัญอย่างมากกับองค์กรที่ต้องการเป็นองค์กรการสมรรถนะสูง เพราะถ้าคนภายในองค์กรมีค่านิยมที่แตกต่างกันมากๆ เมื่อองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตาม จะทำให้เกิดความไม่ราบรื่นหรือมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เช่นเดียวกัน ถ้าค่านิยมที่องค์กรมีไม่สอดคล้องกับค่านิยมของลูกค้า องค์กรก็จะประสบปัญหาเช่นกัน ผู้บริหารขององค์กรที่เป็นองค์กรการสมรรถนะสูง ต้องพยายามเชื่อมโยงค่านิยมเหล่านี้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กร และองค์กรที่คำนึงถึงความต้องการของลูกค้าจะประสบความสำเร็จมากกว่าองค์กรที่เน้นความต้องการของตนเอง (Buytendijk, 2006 : 1-20)

5. มิติรูปแบบขององค์กร

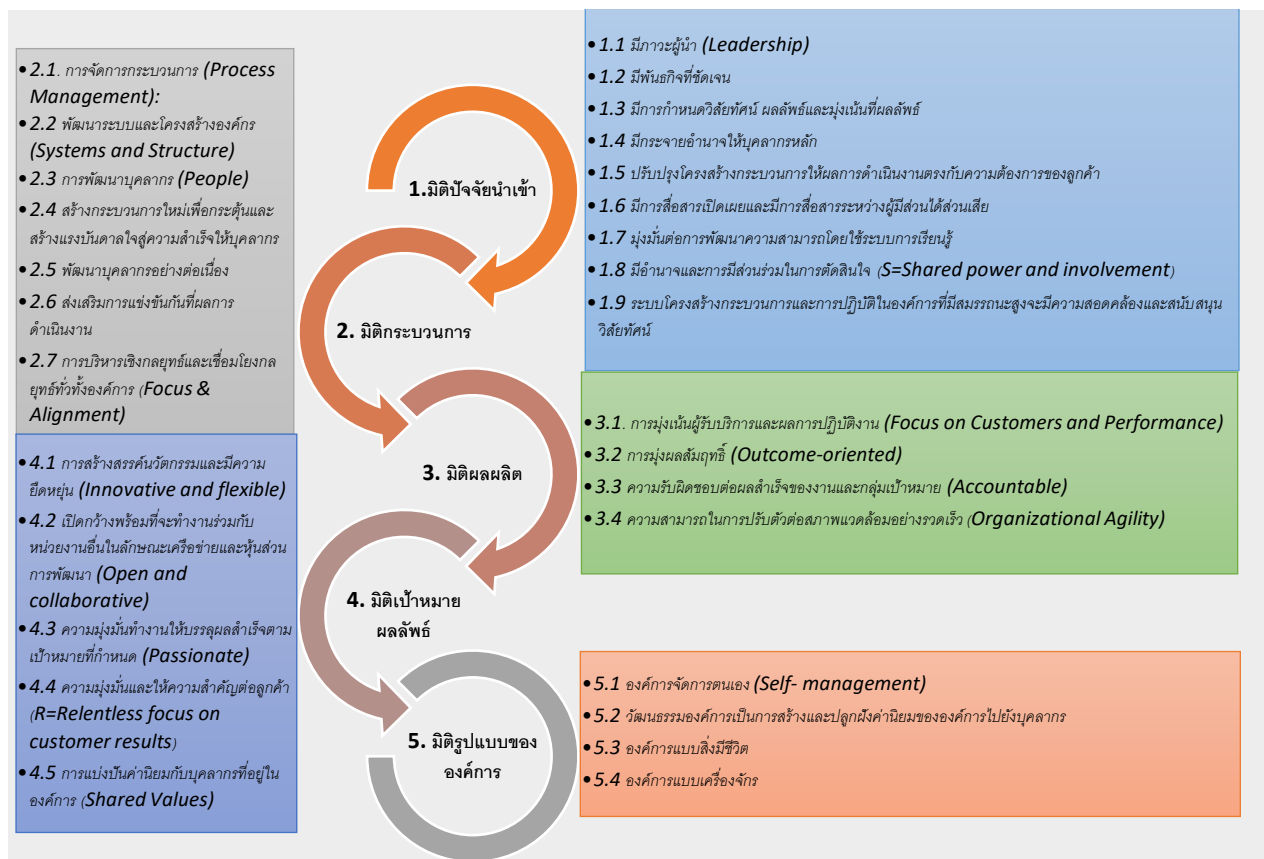
5.1 องค์กรจัดการตนเอง (Self- management) องค์กรบริหารตนเองเป็นแนวคิดที่เปรียบเสมือนเป็นสมองขององค์กร เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เน้นการทำงานขององค์กรที่มีความเป็นอิสระคล่องตัว บริหารงานได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องอาศัยการควบคุมจากภายนอก ดังนั้นองค์กรที่มีลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องมีการกำหนดอุดมการณ์ วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้มี

เป้าหมายหลักขององค์กร มีทิศทางที่ชัดเจน มีการเรียนรู้องค์กรในระดับสูง (Double-loop learning) ซึ่งเป็นการพิจารณาทบทวนสิ่งที่องค์กรดำเนินการอยู่เดิมว่ามีความเหมาะสมเพียงไร และสามารถเสนอสิ่งที่ดีกว่าได้ถ้าที่มีอยู่เดิมไม่เหมาะสม เพื่อจะทำให้องค์กรไม่เกิดความผิดพลาดซ้ำ ซึ่งการเรียนรู้ระดับสูงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะกรณีที่องค์กรมีการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้องค์กรมีการทบทวนและมีการแก้ไขปัญหาทันที ไม่ปล่อยให้ผลเสียหายลุกลามไปอย่างไร้ความรับผิดชอบ อย่างกรณีบริษัทยางไทร์สโตน รวมถึงการจัดการความรู้ (Knowledge Management) จะช่วยให้องค์กรมีการสร้าง ประมวล แบ่งปัน และใช้ความรู้เพื่อทำให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรสมรรถนะสูงที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจะนำเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่เป็นส่วนหนึ่งของแผน เพื่อเป็นหลักประกันว่าองค์กรได้มีการดำเนินการในด้านนี้อย่างเป็นระบบ และใช้เป็นเข็มทิศชี้ทางการดำเนินงานขององค์กร โดยจะต้องใส่ใจกับผลกระทบของการปฏิบัติงานขององค์กรที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการทบทวนแผนและกลยุทธ์ขององค์กร (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551 : 11-36)

5.2 วัฒนธรรมองค์กรเป็นการสร้างและปลูกฝังค่านิยมขององค์กรไปยังบุคลากร มีการสร้างค่านิยมหลัก (core values) ที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร เพื่อสร้างให้ค่านิยมหลักนั้นซึมซับเข้าไปเป็นจิตวิญญาณขององค์กร รวมถึงการสร้างค่านิยมความผูกพันกับคุณภาพ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และมีการปลูกฝังจิตสำนึกในการบริการต่อลูกค้าและสังคมด้วย องค์กรที่สามารถนำค่านิยมและสำนึกดังกล่าวปลูกฝังไว้กับจิตใจของบุคลากรในองค์กรได้ จะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปสู่องค์กรสมรรถนะสูงที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมได้โดยไม่มียาก ไม่จำเป็นต้องอาศัยกฎระเบียบ การบังคับหรือควบคุมมากนัก (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551 : 11-36)

5.3 องค์กรแบบสิ่งมีชีวิต องค์กรแบบสิ่งมีชีวิตเป็นแนวคิดที่เน้นการปรับตัวขององค์กรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และเน้นความสำคัญกับความต้องการของบุคลากร โดยความต้องการขององค์กรและบุคลากรต้องสอดคล้องกัน องค์กรสมรรถนะสูงมีลักษณะคล่องตัวฉับไว (Agility) ไม่เพียงเฉพาะต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่มีผลโดยตรงต่อองค์กรเท่านั้น แต่จะต้องไวต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการของบุคลากรภายในองค์กร กลุ่มลูกค้า กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชน และสังคมที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อจะได้ตอบสนองได้ตรงกับความต้องการนั้น รวมทั้งมีความฉับไวต่อปัญหาหรือผลกระทบของการดำเนินงานขององค์กรที่มีต่อสังคมด้วย นอกจากนี้ยังสามารถดึงความรู้ความสามารถซึ่งเป็นส่วนที่ดีที่สุดของบุคลากรมาใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ มีการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมจากบุคลากรภายในองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคมจะช่วยทำให้องค์กรไม่คำนึงถึงเฉพาะความต้องการของบุคลากรภายในองค์กรเท่านั้น แต่จะช่วยทำให้องค์กรคำนึงถึงผลที่มีต่อลูกค้า ผู้มีส่วนได้เสีย และสังคมด้วย เนื่องจากแนวคิดนี้เกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร จึงเสมือนเป็นเรื่องที่เป็นหัวใจขององค์กรด้วยเช่นเดียวกับวัฒนธรรมองค์กร (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551 : 11-36)

5.4 องค์การแบบเครื่องจักร องค์การแบบเครื่องจักรเป็นส่วนที่จะเสริมให้การปรับปรุงกระบวนการทำงานมีความคล่องตัว มีมาตรฐาน และสามารถดำเนินงานได้สมดังที่มุ่งหมาย โดยอาจมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในลักษณะที่เป็นตัวสนับสนุนการทำงาน (Enabler) เพื่อให้องค์การมีระบบงานที่มีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ และผลกระทบของงานต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การทำงานตามแนวคิดองค์การแบบเครื่องจักรจึงเป็นเสมือนแขนขาขององค์การ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551 : 11-36)



แผนภาพ 2 องค์ประกอบขององค์การสมรรถนะสูง
(ที่มา : ผู้เขียน)

สรุป

จะเห็นองค์การสมรรถนะสูงจะทำให้องค์กรมีขีดความสามารถในการขับเคลื่อนองค์การให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนั้นยังทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้กลายเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นวัฒนธรรมองค์การที่พึงประสงค์ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบขององค์การสมรรถนะสูงแล้วสามารถจำแนกออกเป็น 5 มิติซึ่งได้แก่

มิติปัจจัยนำเข้า ได้แก่ (1) มีภาวะผู้นำ (2) มีพันธกิจที่ชัดเจน (3) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ผลลัพธ์และมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ (4) มีกระจายอำนาจให้บุคลากรหลัก (5) ปรับปรุงโครงสร้างกระบวนการให้ผลการดำเนินงานตรงกับความต้องการของลูกค้า (6) มีการสื่อสารเปิดเผยและมีการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (7) มุ่งมั่นต่อการพัฒนาความสามารถโดยใช้ระบบการเรียนรู้ (8) มีอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (9) ระบบโครงสร้างกระบวนการและการปฏิบัติในองค์กรที่มีสมรรถนะสูงจะมีความสอดคล้องและสนับสนุนวิสัยทัศน์

มิติกระบวนการ ได้แก่ (1) การจัดการกระบวนการ (2) พัฒนาระบบและโครงสร้างองค์กร (3) การพัฒนาบุคลากร (4) สร้างกระบวนการใหม่เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจสู่ความสำเร็จให้บุคลากร (5) พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (6) ส่งเสริมการแข่งขันกันที่ผลการดำเนินงาน (7) การบริหารเชิงกลยุทธ์และเชื่อมโยงกลยุทธ์ทั่วทั้งองค์การ

มิติผลผลิต ได้แก่ (1) การมุ่งเน้นผู้รับบริการและผลการปฏิบัติงาน (2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (3) ความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานและกลุ่มเป้าหมาย (4) ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว

มิติเป้าหมายผลลัพธ์ ได้แก่ (1) การสร้างสรรค์นวัตกรรมและมีความยืดหยุ่น (Innovative and flexible) (4) เปิดกว้างพร้อมที่จะทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในลักษณะเครือข่ายและหุ้นส่วนการพัฒนา (3) ความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (4) ความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญต่อลูกค้า (5) การแบ่งปันค่านิยมกับบุคลากรที่อยู่ในองค์กร

มิติรูปแบบขององค์การ ได้แก่ (1) องค์การจัดการตนเอง (2) วัฒนธรรมองค์การเป็นการสร้างและปลูกฝังค่านิยมขององค์การไปยังบุคลากร (3) องค์การแบบสิ่งมีชีวิต (4) องค์การแบบเครื่องจักร

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). *ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: รัตนไตร
นิสดารก์ เวชยานนท์. (2554). *การบริหารทุนมนุษย์เชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มมูลค่า*. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
พสุ เดชะรินทร์. (2549). *การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง*. กรุงเทพมหานคร: วิชั่น พริน แอนด์มิดีเดีย

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 - พ.ศ.2561)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).
- เสกสรรค์ สนวา, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และวิไลลักษณ์ ขาวสะอาด. (2561). คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 20 (พิเศษ), 399-411.
- เสกสรรค์ สนวา, อภิชาติ ใจอารีย์ และระวี สัจจะโสภณ. (2564). สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นชุมชนประชาธิปไตย. *วารสารการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 11 (3), 45-65.
- เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และ สัญญา เคนาภูมิ. (2559). หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*. 3 (1), 170-194.
- Blanchard, K., D. Carew, and E. Parisi-Carew. (2000). *One Minute Manager Builds High Performing Teams*, The Rev: Harper Collins.
- Blanchard, Ken. (2006). *Leading at a Higher Level: Blanchard on Leadership and. Creating High Performing Organizations*. USA: Prentice Hall.
- Buytendijk, F. (2006). *The five keys to building a high-performance organization*. Business Performance Management Magazine. 4 (1), 24-47.
- Edward E. Lawler. (1981). *Pay and Organization Development*. Addison-Wesley.
- Holbeche, Linda. (2004). *The High-Performance Organization; Creating dynamic stability and sustainable success*.
- Linder, J. C. & Brooks, J. D. (2004). Transforming the public sector. *Outlook Journal*. 60 (10), 68-76
- Popovich, Mark G. (edt). (1998). *Creating High-Performance Government Organization: A Practical Guide for Public Management*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2003). *Organizational Behavior*. (9th ed.). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Sentell, R. Perry Jr. (1995). "Local Government Law," *Mercer Law Review*, 47 (1), 108.
- Appelbaum, H. Steven, & Vecchio P. Robert. (1995). *Managing Organizational Behaviour: a Canadian Perspective*. Harcourt Canada, Limited.
- Waal, A.A. de (2008), The secret of High Performance Organizations, Management. *Online. Review* ,<http://www.moreexpertise.com/view/88>, accessed June 11, 2008.

ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคต The Leadership Skills of the Future

พัศกร อุณากร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

Passagorn Ungard

Mahachulalongkornrajavidyalaya university Chiang Rai Buddhist College, Thailand

E-mail: Mailpassagorn.un@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skills) มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะผู้นำแห่ง อนาคตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้ แนวทางการเพิ่มทักษะของผู้นำย่อมมีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับ ลักษณะของผู้นำแต่ละบุคคล การพัฒนาองค์กรจะเป็นไปตามกลไกและกระบวนการบริหารได้ มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ “ผู้นำ” (Leader) เมื่อผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการ พัฒนาองค์กร และเป็น มั่นสมองในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลในองค์กร ผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ ในกระบวนการพัฒนาองค์กรเพียงแค่นี้คงไม่เพียงพอต่อการบริหารองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้นำควรต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ดังต่อไปนี้ คุณสมบัติของผู้นำ ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ โดยเพิ่มทักษะการเป็นผู้นำที่ดี และทักษะผู้นำแห่งอนาคต ที่จะเป็นตัวชี้วัด ความเชื่อถือ เชื่อมมั่น เชื่อฟัง และให้ความร่วมมืออย่างแท้จริงของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำแห่งอนาคตไปสู่การบริหารการพัฒนาองค์กร ต่อไป

คำสำคัญ: ทักษะ; ความเป็นผู้นำ; ผู้นำแห่งอนาคต

Abstracts

Leader skills are very important, especially for the future leader in the era of changing that faced with the inevitable serious competition. However, the ways to increase skills of leaders are varied and depending on the characteristics of each leader. Organizational development would be according to mechanism and administrative processes, more or less depends on the leader. The leader is an important factor in driving the development of the organization and is the brain to work with the people in the organization. Only knowledge and ability to develop organization are not enough for leader to effectively administrate the organization.

* วันที่รับบทความ: 29 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 30 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 มีนาคม 2565

Received: March 29, 2022 ; Revised: March 30, 2022; Accepted: March 30, 2022

Therefore, leaders should rely on knowledge and understanding of the following: leader qualifications, leadership or being as a leader, by enhancing good leadership skills and future leadership skills to be as an indicator of trust, confidence, obedience and genuine cooperation of personnel within the organization to be used as a guideline for the development of future leadership behavior towards organizational development management.

Keywords: Skills; Leadership; The Future Leader

บทนำ

ขึ้นชื่อว่า “ผู้นำ” (leader) นั้นอาจหมายถึง บุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารงาน ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จโดยขึ้นอยู่กับทักษะของผู้นำที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลว่าจะสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ หรือไม่ และอีกความหมายหนึ่ง ผู้นำ ก็อาจหมายถึง ผู้ที่กุมชะตากรรมของเหล่าลูกน้อง หรือ ผู้ได้บังคับบัญชาในองค์กร โดยการ บริหารจัดการ กับบุคคลเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องรับมือ บางครั้งการบริหารจัดการที่ตึงเกินไป ก็มักจะขาด ถ้าหากหย่อนเกินไป ก็จะทำให้การกำกับดูแลเป็นไปได้อย่างลำบาก หรืออาจจะ ควบคุมไม่ได้เลย ซึ่งเรามักพบว่าคุณสมบัติของผู้นำองค์กรตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีทักษะความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดใน อาทิ ทักษะทางด้านการแสดงวิสัยทัศน์ (vision) ทักษะการมีส่วนร่วม (participation) ทักษะการกระจายอำนาจ (decentralization) ทักษะ การตัดสินใจ (decision) ทักษะการสั่งการ (command) ทักษะสร้างการเปลี่ยนแปลง (change-making skills) ทักษะความเป็นผู้นำ (leader skills) เป็นต้น

ทั้งนี้ “ผู้นำ” ต้องมีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ สามารถสร้างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม ภายในองค์กร จะส่งผลต่อการพัฒนา และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคลในองค์กรได้ ซึ่งผู้นำที่แท้จริงแห่งอนาคตนั้น ไม่ใช่มีแค่องค์ประกอบข้างต้นเท่านั้น แต่ต้องขึ้นมามีทักษะความเป็น ผู้นำแห่งอนาคต ที่หลากหลาย ที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพในองค์กรรวม จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำแห่งอนาคตควรเรียนรู้ทักษะที่สำคัญๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาท หน้าที่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแห่งโลกยุคใหม่ ในที่นี้จะขอแนะนำเสนอค่านิยาม “ผู้นำ” เพื่อปูพื้นฐานก่อนที่จะไปสู่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคตเพื่อ เพิ่มพูนศักยภาพของผู้นำแห่งอนาคต ต่อไป

ผู้นำ (Leader)

“ผู้นำ” หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจหรือได้รับการเห็นชอบหรือได้รับอนุญาตจาก สมาชิกในกลุ่ม ในการสั่งการหรือบอกกล่าวบุคคลอื่นๆให้ทำการใดๆ หรือ พูดแบบง่ายๆได้ว่า “ผู้นำ” คือบุคคลที่มีผู้ตาม “ผู้นำ” คือ ผู้ที่สามารถนำทิศทางผู้อื่นให้ก้าวไปข้างหน้า สู่จุดหมายหมายตาม ที่ตั้งใจไว้ได้ โดยใช้ ศักยภาพของความเป็นผู้นำที่มีอยู่ทั้งในด้านสถานภาพ ความสามารถ อิทธิพลชีวิตและพฤติกรรม เพื่อส่งผลให้สามารถกำหนดทิศทางของบุคคลผู้ติดตาม ให้ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน หน้าที่หนึ่งของผู้นำคือ การกำกับดูแล พฤติกรรมและการกระทำของ ผู้ตามในกลุ่ม นอกจากนี้ ผู้นำ ยังเป็นผู้ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มด้วย (กวี วงศ์พุ่ม 2535 : 14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับ “ผู้นำ” ไว้ 5 ประการ คือ

1. ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือน แกนของกลุ่มเป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการ ตัดสินใจของกลุ่มสูง
2. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือ จุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่ม ออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย
3. ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่สมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคม มิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้
4. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะอย่าง คือสามารถสอดแทรกอิทธิพล บางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด
5. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วม และเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาท หรือพฤติกรรมการเป็นผู้นำ

(Halpin, 1966 : 27-28) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 อย่าง ต่อไปนี้

1. มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในองค์กรมากกว่าผู้อื่น
2. มีบทบาทเหนือบุคคลอื่น ๆ
3. มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย
4. ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ
5. เป็นหัวหน้าของกลุ่ม

(Bennis and Nanus, 1985 : 215) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ในการเสริมสร้างความ คิดสร้างสรรค์เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมผู้นำเป็นผู้ที่จะนำกลุ่มให้พ้นจากความ ทุกข์ยาก ขจัดปัญหา ขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่ม และฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆจนสามารถ บรรลุตามเป้าหมายของสังคมที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลดังนั้น ผู้นำ (Leader) คือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการยกย่องจากกลุ่มบุคคลให้ทำหน้าที่ของ ตำแหน่งผู้นำ เช่น

การชี้แนะการสั่งการและการช่วยเหลือให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ทั้งนี้ ผู้นำอาจหมายถึง อาทิจำลอง ผู้บริหาร ผู้จัดการ ประธานกรรมการ ผู้อำนวยการ อธิการบดี ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ กำนัน เจ้าคณะจังหวัด เจ้าอาวาส ปลัดกระทรวง คณบดี ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในเรื่องของลักษณะงานและองค์กรที่อยู่ เมื่อเข้าใจถึงความหมายของ “ผู้นำ” ประเด็นหนึ่งที่ต้องทำความเข้าใจคือ คุณสมบัติผู้นำ

คุณสมบัติผู้นำ

คุณสมบัติที่ผู้นำแต่ละท่านมีอยู่ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกันโดยหลักการสัปรีธรรม คือ คุณธรรมของผู้นำที่จะต้องรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชน รู้บุคคล และเลือกใช้คุณธรรมนั้นอย่างเหมาะสม เพราะถ้าผู้นำรู้จักสภาพการณ์ที่เหมาะสมย่อมสามารถที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งความดีงาม ในส่วนของคุณสมบัติสำคัญของผู้นำแห่งอนาคตที่ต้องเตรียมพร้อมและมีติดตัวไว้ ได้แก่

1. **มุ่งมั่นในการทำงาน** ผู้นำต้องมีพลังในการทำงาน มุ่งมั่นสู่เป้าหมาย เพื่อขับเคลื่อนทีมให้กระตือรือร้นไปพร้อม ๆ กัน
2. **สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ** ผู้นำต้องเป็นนักสื่อสารที่ดีด้วย สื่อสารได้ตรงประเด็น แม่นยำ ไม่อ้อมค้อม ไม่ว่าจะเป็นการชมเชย วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ การบอกเป้าหมายและสิ่งที่ควรทำ อย่างชัดเจน และควรสื่อสารอย่างพอเหมาะพอดี มีการลำดับความสำคัญอย่างเหมาะสม
3. **มอบหมายงานอย่างมีประสิทธิภาพ** ผู้นำที่ดีไม่ต้องทำเองหมดทุกอย่าง เมื่อมอบหมายงานให้ทีมหลักสำคัญคือควรทำให้ลูกทีมรู้สึกว่าเขามีความสำคัญ และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่
4. **เป็นผู้ฟังที่ดี** ผู้นำที่ดีจะเป็นผู้ฟังที่ดีด้วย ต้องฟังเป็นและถามเป็น เพื่อที่จะได้ข้อมูลและเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นช่วยตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้าถึงประเด็นต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น
5. **มีระบบและระเบียบ** ผู้นำที่มีระบบและระเบียบจะช่วยทำให้ทุกอย่างชัดเจน ไม่วุ่นวายไม่สับสนช่วยให้ทีมงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (Advertising)
6. **มีส่วนร่วมกับทีม** การเป็นผู้นำไม่ใช่การสั่งการหรือควบคุมเท่านั้นแต่ต้องมี ส่วนร่วมกับทีม โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ทีมมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ และที่สำคัญคือต้อง แน่ใจว่าทีมเข้าใจสิ่งที่กำลังทำอยู่ร่วมกัน
7. **เป็นเจ้าของงานและความรับผิดชอบ** ถึงจะมีการแบ่งงานให้ลูกน้องในทีมไปแล้วแต่ผู้นำยังคงความเป็นเจ้าของงานและความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ตลอดเวลา
8. **กล้าหาญและตรงไปตรงมา** ผู้นำต้องกล้าเผชิญกับปัญหา กล้าพูดให้ทีมรู้ถึงจุดอ่อน ของตัวเองหรือสิ่งที่งานออกมาไม่ได้อย่างที่คาดหวัง เพื่อที่ทีมจะช่วยแก้ปัญหาได้ชัดเจนและไม่สับสน

9. **รู้จักลูกทีม** ผู้นำต้องรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของลูกน้อง และรู้ว่าอะไรบ้างที่ทำให้ทีม ทำงานได้ดี ผู้นำควรจะต้องรู้ถึงชีวิตส่วนตัวลูกทีมด้วย เพราะจะช่วยให้เข้าใจและผลักดันได้ อย่างเหมาะสม

10. **เป็นผู้ตามที่ดี** ผู้นำที่ดีจะเป็นผู้ตามที่ดีด้วย ด้วยการให้ค่าของทุกคนในทีม สร้าง แรงบันดาลใจร่วม ส่งเสริมให้ลูกทีมสื่อสาร ระดมความคิดและเปิดกว้าง เพราะไม่อย่างนั้นผู้นำ จะกลายเป็นผู้บังคับขี้หน้าง่าย

จากคุณสมบัติผู้นำ 10 ข้อ ยังไม่เพียงพอกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลกอนาคตที่เข้ามารวดเร็วอย่างคาดไม่ถึงแล้ว สิ่งที่ต้องมีอยู่ในตัวของผู้นำทุกคนเมื่อตัดสินใจเข้า มาเป็นผู้นำไม่ว่าองค์กรใดก็ตามสิ่งนั้น คือ ภาวะผู้นำ หรือภาวะความเป็นผู้นำ ที่จะปรากฏขึ้นใน ตัวของผู้นำ ดังนั้น ผู้เขียนจะขอแนะนำเสนอเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อตอกย้ำถึงความสำคัญในส่วน ของ ผู้นำแห่งอนาคต

ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ (Leadership)

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อตัวผู้นำ เพราะภาวะผู้นำจะเป็นตัวชี้วัด ความสำเร็จขององค์กร การดำเนินงานอย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะ และศิลปะในการบริหารงานของผู้นำ ถือว่าเป็นเครื่องมือชี้วัดสำคัญของผู้นำ ในการพัฒนาองค์กรให้ ก้าวหน้าได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นควรเริ่มต้นที่การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดกับผู้นำ ผู้นำองค์กร ต้องมีความเป็นผู้นำ หรือภาวะผู้นำ (Leadership) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1. ความหมายของภาวะผู้นำ

ประธาน หอมพูล และทิพวรรณ หอมพูล เห็นว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการ ที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจที่ตนมีอยู่ในการชักนำหรือโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาภายในองค์กร หรือในกลุ่มคนในสถานที่ต่างๆ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมี ประสิทธิภาพที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สมยศ นาวิการ ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการของการสั่งการ และใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มสมาชิกภายในองค์กร

Gibson, Ivancevich และ Donnelly มองภาวะผู้นำ (Leadership) ในเชิงปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อ บุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม

2. ลักษณะภาวะผู้นำ

(Michell and Larson, Jr., 1987 : 435-436) ได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ในการพิจารณาว่าผู้นำมีภาวะผู้นำหรือไม่ ได้แก่

- 1) ผู้นำเป็นกระบวนการ
- 2) มีระดับความถูกต้องของการใช้อิทธิพล
- 3) มีความสำเร็จของจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1) ผู้นำเป็นกระบวนการ ของการใช้อิทธิพล ที่ผู้นำพยายามจะมีอิทธิพล เหนือผู้ตาม เพื่อให้มีพฤติกรรมการทำงานตามต้องการโดยมีจุดมุ่งหมายขององค์กรเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่เรื่องของบุคคลที่จะพึงมีภาวะผู้นำได้โดยที่ไม่ได้มีการกระทำใดๆ เป็นกระบวนการ (process) ให้เกิดอิทธิพลต่อผู้อื่น ดังนั้น ผู้นำที่มาจากการแต่งตั้ง เช่น ผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการ อาจจะมีภาวะผู้นำหรือไม่ก็ได้ ในทางตรงข้าม ผู้ที่แสดงภาวะผู้นำอาจจะเป็นผู้นำที่เป็นแบบ โดยการแต่มีองค์ประกอบ 3 ประการนั้น

2) มีระดับความถูกต้องของการใช้อิทธิพล ภาวะผู้นำ นอกจากเป็นกระบวนการ แล้วภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ตามยอมให้ผู้นำใช้อิทธิพลต่อตัวเขา ซึ่งโดยทั่วไปก็ต้องพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของอิทธิพลที่ใช้ด้วยว่าไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจเข้าขู่เชือด หรือบีบบังคับให้ทำตาม เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นำมีภาวะผู้นำได้

3) มีความสำเร็จของจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำ จะถูกอ้างถึงเมื่อจุดมุ่งหมาย ของกลุ่มหรือองค์กรประสบความสำเร็จ ดังนั้นถ้าหากผู้นำไม่สามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวได้ ก็ย่อมหมายถึงว่าผู้นำไม่ได้แสดงภาวะผู้นำหรือไม่มีความสามารถในการนำนั่นเอง

อาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ (Leadership) ยังไม่สามารถตอบโจทย์ ได้ว่าผู้นำจะบริหารดีหรือไม่ ด้วยเหตุผลในด้าน ความรู้ ความสามารถ และทักษะของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรม หรือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรตามความต้องการของผู้นำได้ มากน้อยเพียงใด เมื่อเราเข้าใจถึงความหมาย และภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำอย่างชัดเจนแล้ว ผู้เขียนขอเสนอเพื่อเข้าสู่ประเด็นหลัก ประกอบด้วย ทักษะการทำงาน และการบริหารงาน ในด้านความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 2 ทักษะใหญ่ๆ ได้แก่ ทักษะการ เป็นผู้นำที่ดี และ ทักษะผู้นำแห่งอนาคต

ทักษะการเป็นผู้นำที่ดี (Good Leadership Skills)

การเป็นผู้นำไม่ใช่เรื่องง่ายและก็ไม่ยาก แต่ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่ความเป็นผู้นำ หรือ ภาวะผู้นำแต่อยู่ที่ว่าจะเป็นผู้ผู้นำที่ดีได้อย่างไร นี่เป็นความท้าทายสำหรับผู้ผู้นำทุกคน เพราะผู้นำไม่สามารถสั่งให้ทุกคนชอบหรือเห็นด้วยในสิ่งที่ตนเองทำ แต่ในฐานะผู้นำต้องซื้อใจผู้ใต้บังคับบัญชา หรือการสร้างความเชื่อใจให้ได้ เพื่อต่อยอดไปถึงการปฏิบัติงาน และส่งผลต่อความสำเร็จ ขององค์กรตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทักษะที่ช่วยสร้างความมั่นใจต่อผู้นำอยู่ร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา ได้อย่างมีความสุขและควรต้องมี ประกอบด้วย 10 ทักษะการเป็นผู้นำที่ดี ได้แก่



รูปที่ ๑ ทักษะการเป็นผู้นำที่ดี (พัลลภ อุ่นภาค)

1. ทำให้เกิดความร่วมมือ แน่นนอนว่างานทุกอย่างจะสำเร็จไม่ได้ถ้าเกิดจากๆ คนเดียว เพราะฉะนั้นทุกคนต้องร่วมมือกัน แม้จะขึ้นชื่อว่าเป็น “ผู้นำ” ที่ทำหน้าที่กุมอำนาจ แต่ก็ใช้ว่าคุณจะมีสิทธิ์สั่งอย่างเดียว ผู้นำที่ดีต้องรู้จักใช้อำนาจด้วยเหตุผล รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น เพื่อให้ภาพรวมการทำงานปราศจากปัญหา ผู้นำต้องวางตัวในฐานะของผู้ที่พร้อมจะสนับสนุน ความสำเร็จของคนรอบข้าง แล้วสุดท้ายคุณจะได้พบว่า ตัวคุณเองก็ประสบความสำเร็จด้วย

ผู้เขียนเห็นว่า ผู้นำควรวางบทบาทตัวเองในฐานะคนที่คอยสนับสนุน คำปรึกษา สร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นพร้อมกับรู้จักใช้คนให้เป็นหรือผลักดันคนที่มีความสามารถขึ้นมาทำงาน รวมถึงหาความร่วมมือจากภายนอก เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ติดขัดของทีมงาน หากทีมงานทำงานได้ สำเร็จนั้น หมายความว่าความสำเร็จของผู้นำและขององค์กรด้วย

2. โฟกัสที่ทีมงาน บุคลากรที่ดี ถือเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุดขององค์กร การกล่าว ชื่นชม และพัฒนาศักยภาพของพวกเขาจึงเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงต้องรู้จักลูกน้องของตัวเอง รู้ว่าพวกเขาต้องการอะไร

ทั้งเรื่องสภาพแวดล้อมการทำงาน ความเป็นอยู่ และต้องให้ความเคารพ ซึ่งกันและกัน

ผู้เขียนเห็นว่า งานจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เลยหากไม่ร่วมมือกัน ดังนั้น ทีมงานเป็นส่วนสำคัญมากที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้นำที่ดีต้องวางตัวกับลูกทีม ให้เหมาะสม สร้างความเป็นกันเองในการทำงานร่วมกัน แบ่งหน้าที่หรือกระจายงานอย่างชัดเจน พร้อมให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษา หากทีมงานมีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขเองได้ ให้ลูกทีมมีส่วนร่วมในการนำเสนอ และตัดสินใจในโอกาสต่าง ๆ ก็จะทำให้ลูกทีมมีความสุขและไม่กดดัน กับการทำงานกับเรา ส่งผลให้งานต่าง ๆ รวมทั้งภาพรวมของทีมงานและองค์กรออกมาดีได้

3. มองเห็นความผิดปกติ เราเชื่อว่าไม่มีใครอยากรับมือกับเรื่องดราม่า แต่บางครั้ง ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ คุณจะต้องเจอกับปัญหาเล็กๆ ที่อาจก่อตัวเป็นปัญหาใหญ่ในอนาคต หน้าที่ ของผู้นำคือ หมั่นสังเกตความผิดปกติในทีม หานโยบายการทำงานที่สอดคล้องกัน เพื่อให้ทีม ทำงานได้เต็มที่

ผู้เขียนเห็นว่า ทักษะในการจัดการกับปัญหาทั้งเล็ก และใหญ่ให้สมเหตุสมผล ทั้งในแง่ของระดับความสำคัญ กาลเทศะ และความยุติธรรม ผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีต้องรู้จัก มองเห็นปัญหาดังแต่เนิ่นๆ วิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริง และหาวิธีการที่ดีที่สุดมาแก้ไขเพื่อ ลดความเสียหายให้เร็วที่สุด ทั้งปัญหาในเรื่องงาน และเรื่องความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อไม่ให้ปัญหาละเลาะ ก่อตัวจนกลายเป็นความเสียหายในระดับองค์กร นอกจากนี้ ยังควรจัดการ ปัญหาต่างๆ ด้วยความยุติธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เพื่อนร่วมงานและหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้อง

4. กล้าเปลี่ยนแปลง การจะก้าวสู่การเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้นั้น คุณต้อง เข้าใจก่อนว่า ไม่ว่าคุณจะทำอะไรย่อมส่งผลต่อองค์กรแน่นอน อย่างกลัวที่จะสร้างความ เปลี่ยนแปลง ให้มองว่าเป็นเรื่องท้าทายที่คุณและทีมงานสามารถทำร่วมกันได้

ผู้เขียนเห็นว่า ผู้นำแห่งอนาคตอาจใช้หลักการต่างๆ ที่มีความหลากหลายอยู่ แล้วในอดีตมาประยุกต์ใช้กับสภาพบริบททั้งภายในและภายนอกองค์กรได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องไม่ลืมว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคสมัยปัจจุบันรวมถึงในอนาคตที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันรู้ตัวและต้องพร้อมเปิดใจรับสิ่งใหม่ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต่อไป

5. รู้จักเรียนรู้ เพราะการทำธุรกิจคือโลกของการแข่งขัน ในฐานะผู้นำคุณต้องเป็น กำลังหลักในการขับเคลื่อนองค์กร พยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และวิธีตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ ที่สำคัญอย่าลืมนำสิ่งเหล่านี้ให้ทีมงานของคุณด้วย

ผู้เขียนเห็นว่า ทักษะการเรียนรู้ทำให้เป็นผู้นำที่ดี เก่งและฉลาดหลักแหลมได้ ซึ่งทักษะการเรียนรู้เป็นทักษะที่ก่อให้เกิดความฉลาด โดยมาจากความขยัน ความเพียรพยายาม การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การลงมือปฏิบัติทำแบบซ้ำๆ เกิดมาจากความเชื่อ และความศรัทธาใน ความสามารถของตนเอง ผู้นำจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นได้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดความฉลาดในสายอาชีพบริหารที่ได้มา จากการเรียนรู้

6. ต้องเป็นหัวหน้าที่เข้าถึงง่าย เมื่อพูดถึงการเป็นผู้นำที่อยู่บนยอดสูงสุดขององค์กร บางคนอาจรู้สึกกลัว เหวง หรือโดดเดี่ยว อย่างไรก็ตาม คุณไม่ควรแยกตัวเองออกจากคนอื่น แต่ต้องเป็นหัวหน้าที่ลูกน้องเข้าถึงง่าย เห็นคุณค่าของการใช้เวลาร่วมกับผู้อื่น หมั่นพูดคุยกับทีมงานบ้าง แล้วคุณจะรู้ว่าพวกเขามีปัญหาอะไร และแต่ละคนมีนิสัยอย่างไร

ผู้เขียนเห็นว่า หากผู้นำทำตัวเป็นคนลึกลับ เข้าถึงยาก หรืออย่างแย่ที่สุด คือการทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดและคิดว่าผู้นำเป็นคนหยิ่ง ไม่ว่าผู้นำจะอยู่ในตำแหน่งใด การทำตัวเองให้เข้าถึงง่ายในระดับที่เหมาะสมถือเป็นหนึ่งในทักษะการเป็นผู้นำที่ดี ยิ่งหากมีโอกาสได้เลื่อนขั้นแล้ว ก็ควรเป็นผู้นำที่ลูกน้องรู้สึกสบายใจเวลาต้องการปรึกษาเรื่องต่างๆ ข้อนี้เป็นภาวะความเป็นผู้นำที่จะช่วยให้เพื่อนร่วมงานรู้สึกเชื่อมั่นในตัวผู้นำ

7. มีความเชื่อมั่น การเป็นผู้นำที่น่าเอาแบบอย่าง ต้องมากจากความเชื่อมั่นที่มี อยู่ในตัวเอง เพราะทุกการกระทำของคุณ จะเป็นการแสดงความเชื่อมั่นที่มีต่อองค์กรและ ลูกน้องได้รับรู้

ผู้เขียนเห็นว่า ความกล้าคิดกล้านำเสนอ นอกจากจะเป็นการแสดงความเชื่อมั่น และตั้งใจในการทำงานแล้ว ยังเป็นการแสดงออกว่าผู้นำต้องการให้งานออกมาดียิ่งๆ ขึ้น จึงได้มีข้อเสนอแนะออกไป ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญของคนที่เป็ผู้นำ นอกจากนั้น หากคุณสามารถแสดงออกได้ว่างานยากหรืองานใหญ่ก็ไม่เคยหวั่น มีสิ่งที่เรียกว่า Can Do Attitude คนอื่นก็จะเห็นว่าคุณเป็นคนที่ชอบความท้าทาย และไม่หวั่นเกรงต่อปัญหาใดๆ เป็นโอกาสแสดง ซึ่งศักยภาพและภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ได้อย่างชัดเจนที่เกิดมาจากการมีความเชื่อมั่น

8. มีความรับผิดชอบ จริงๆ แล้วไม่ว่าอยู่ในตำแหน่งใด ความรับผิดชอบคือสิ่งที่ทุกคนต้องมีไม่ว่าจะทำอะไร

ผู้เขียนเห็นว่า ผู้นำที่มีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีต้องมีความรับผิดชอบ คือ ทั้ง รับผิดชอบและรับชอบ ทั้งเรื่องของงานและเรื่องส่วนตัว การแสดงความรับผิดชอบนั้นจะช่วย สร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเอง เรื่องนี้ดูเหมือนเป็นเรื่องเล็ก แต่กลับมีผลอย่างมากในการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานหรือไม่ก็ตาม ทั้งเรื่องการรักษาคำพูด รับปากอะไรไว้ก็ต้องทำให้ได้ ส่งงานทันตามกำหนด รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี รวมถึงคนที่สามารถจัดการกับ ปัญหาในที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคงไม่มีใครอยากได้คนที่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง หรือคนที่ทำงานผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำอีกมาเป็นผู้นำ เมื่อปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ทุกคนก็จะเห็นความ รับผิดชอบของผู้นำมากพอสามารถไว้วางใจให้ รับผิดชอบงานใหญ่ได้

9. มีคาแรคเตอร์ การมีคาแรคเตอร์เฉพาะตัว อย่ามองว่าไม่สำคัญ คาแรคเตอร์ ของคุณ จะช่วยเสริมให้การกระทำ และทำพุดน่าเชื่อถือขึ้น ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับคาแรคเตอร์ของแต่ละคน บางครั้ง อาจเป็นสายฮา บางคนสายจริงจัง หาความพอดีให้เจอ แล้วทุกอย่างจะง่ายเอง

10. พร้อมให้คำปรึกษา และเปิดโอกาส

การเป็นผู้นำไม่ได้หมายความว่าความคุณจะต้องอยู่บนหิ้งและต้องไม่ได้ แต่ผู้นำที่ดีต้องเข้าถึงง่ายและพร้อม จะให้คำปรึกษาแก่ลูกน้อง บางครั้ง คุณอาจไม่เชี่ยวชาญเท่าลูกน้อง ลองปล่อยให้พวกเขาหาทางบ้าง เปิดโอกาส ให้พวกเขาได้แสดง ทักษะและความสามารถที่ซ่อนอยู่

จากทักษะการเป็นผู้นำที่ดีทั้ง 10 ข้อนี้ การที่ผู้นำไม่มีครบสักข้อ ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นผู้นำที่บกพร่อง ในทุกข้อสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ลูกน้องเกิดความพยายาม ในการลงมือทำได้ เพียงมีความมุ่งมั่นและทำทุกอย่างให้เต็มที่ ซึ่งการเป็นผู้นำมีอาชีพกับ มีอาชีพเป็นผู้นำ มันแตกต่างกัน การเป็นผู้นำมีอาชีพ ต้องเป็นผู้นำที่ดีและเก่งมีทักษะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารและมีภาวะ ความเป็นผู้นำ นอกจากจะต้องจัดการงานให้ประสบความสำเร็จแล้ว ยังต้องคอยปกป้องชี้แนะช่วยเหลือ และอบรมผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้า ให้แก่ทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา และองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเหตุนี้ ผู้นำจึงควรต้องมีทักษะอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้เขียนขอแนะนำเสนอทักษะที่สำคัญและจำเป็น ต่อผู้นำแห่งอนาคต นอกจากทักษะการเป็นผู้นำที่ดี

ทักษะผู้นำแห่งอนาคต (Future Leadership Skills)

ในยุคสมัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ (Fourth Industrial Revolution) ด้วยเทคโนโลยีแห่งอนาคตอย่างปัญญาประดิษฐ์ หุ่นยนต์อัตโนมัติ หรือนาโนเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล โดยเฉพาะกับการทำงานซึ่งเทคโนโลยี สามารถทำหน้าที่ได้ดีเทียบเท่าหรือดียิ่งไปกว่ามนุษย์ ผู้นำจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะของตนเอง ไปสู่ทักษะแห่งอนาคต ซึ่งเป็นทักษะที่ทำให้ผู้นำโดดเด่นกว่าคนอื่น และเทคโนโลยียังไม่สามารถ แทนที่ได้ โดยทักษะแห่งอนาคตที่ผู้นำควรมีติดตัวนั้นประกอบไปด้วย



รูปที่ ๒ ทักษะผู้นำแห่งอนาคต (พัศกร อุ่นภาค)

1. **Technology Understanding** ผู้นำจะต้องมีความเข้าใจว่าเทคโนโลยีต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อองค์กรอย่างไรและอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรในด้านเทคโนโลยีที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างไร

2. **Managing Man/Machine Collaboration** ผู้นำต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเพื่อบริหารทั้งคนและหุ่นยนต์ โดยที่คนก็ยังคงมีบทบาทที่ไม่สามารถทดแทนด้วยหุ่นยนต์หรือเทคโนโลยี เช่น ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม การดูแลเอาใจใส่ แต่เทคโนโลยีจะเข้ามาทำหน้าที่แทนในงานที่เป็นงานประจำหรืองานที่ทำซ้ำๆ

3. **People Building** ผู้นำจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรและสนับสนุนให้พนักงานมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการพัฒนาควบคู่ไปกับเทคโนโลยีหรือหุ่นยนต์ และพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจในงาน ที่หุ่นยนต์ไม่สามารถทำได้

4. **Emotional Intelligence** หลักสำคัญของการมีความฉลาดทางอารมณ์ คือการรู้จัก ตนเอง เข้าใจตนเอง นำไปสู่การเข้าใจผู้อื่น เพื่อดึงดูดและรักษาพนักงานที่มีคุณค่า ด้วยความ เข้าใจอย่างแท้จริง

5. **Adaptability to Constant Change** ผู้นำจะต้องเต็มใจ และพร้อมที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ในอุตสาหกรรมที่จะช่วยสร้างโอกาสในการเพิ่มผลตอบแทนให้กับองค์กร

6. **Diversity and Inclusion** ผู้นำในอนาคตจะต้องมีความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับความ หลากหลาย ทุกรูปแบบและใช้วิธีที่ดีที่สุดในการจัดการสถานที่ทำงานให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีนโยบายการจ้างงานที่ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ตอบสนองความต้องการที่สำคัญของคนประเภทต่างๆ

7. **Motivation** ทักษะการสร้างแรงบันดาลใจจะมีบทบาทสำคัญในอนาคตเพราะคนส่วนใหญ่มีโอกาสน้อยที่จะอยู่กับองค์กรเพียงระยะเวลาสั้นๆ และมีแนวโน้มที่จะออกจากงานหาก ไม่มีความสุขในการทำงานผู้เขียนเห็นว่า ทักษะผู้นำแห่งอนาคต ต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น คือ ทักษะที่สำคัญนอกเหนือจากทักษะการเป็นผู้นำที่ดีที่จะทำให้ผู้นำมีความโดดเด่นเหนือกว่าคนอื่นๆ และเป็นผู้ที่มีทักษะพิเศษรอบด้านซึ่งไม่สามารถแทนที่ด้วยเทคโนโลยีใดๆ ได้ นอกจากนี้ ทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝนทำให้ผู้นำมีความพร้อม

ที่จะรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ และทักษะผู้นำแห่งอนาคตยังเป็นบันไดให้ผู้นำสามารถพัฒนาไปสู่ทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารการพัฒนาองค์กร อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

สรุป

จากความหมายของผู้นำ คุณสมบัติผู้นำ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ ทักษะการเป็นผู้นำ ที่ดี และทักษะผู้นำแห่งอนาคต ที่ได้นำมาเสนอข้างต้นโดยอาศัยแหล่งข้อมูลต่างๆ มาเป็นแนวทางในการที่จะทำให้ผู้นำได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันไปจนถึงโลกยุคอนาคตที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารการพัฒนาทั้งภายในองค์กรและการมีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กรในภาพรวมแล้วเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า การเป็นผู้นำแห่งอนาคตจึงไม่ใช่สิ่งที่ง่าย ผู้ที่จะมาเป็นผู้นำ หรือเป็นผู้นำแล้วก็ตามถ้าหากมีโอกาสได้เตรียมความพร้อมล่วงหน้าหรือห้วงเวลาแห่งการดำรงตำแหน่งของผู้นำแล้ว ในเรื่องของการเสริมสร้างพัฒนาทักษะของความเป็น ผู้นำ ย่อมที่จะได้เปรียบ การที่ยืนยันได้ว่าองค์กรมีความเจริญก้าวหน้าและส่งผลไปสู่ความสำเร็จได้นั้น ต้องมีผู้นำที่ทำหน้าที่ไม่ต่างจากแม่ทัพในการบริหารงาน กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย การวางแผน การควบคุม การจูงใจ การโน้มน้าว ฯลฯ เพื่อให้บุคลากรร่วมมือกันดำเนินงานอย่างเต็มใจและเต็มที่ บุคลากรคาดหวังจะได้รับความมั่นใจว่าอนาคตองค์กรมีความมั่นคงมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับทักษะ ความเป็นผู้นำ ที่ได้นำเสนอแนวทางการเพิ่มพูนทักษะอีกทางเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำแห่งอนาคต ให้เกิดมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อการบริหารงาน และช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลภายในองค์กร ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อถือ เชื่อมั่น เชื่อฟัง ความสุข ความสามัคคี ความ สำเร็จต่อการพัฒนาองค์กร ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้นำที่มีความเข้าใจและเรียนรู้ในเรื่องของทักษะ ความเป็นผู้นำแห่งอนาคตย่อมที่จะมีทักษะในการบริหารตน บริหารคน และบริหารองค์กร ประสบความสำเร็จ ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กวี วงศ์พุด. (2535). *ภาวะผู้นำ* . กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Bennis, W., and Nanus, B. (1985). *Leaders : The Strategies for Taking Change*. New York : Harper and Row.

Halpin, Andrew W. (1966). *Theory and Research in Administrators*. New York : Macmillan.

Mitchell, Terrence R., and Larson. Jr. Jane R. (1987). *People in Organization : An Introduction to Organizational Behavior*. (3 rd ed). Singapore : McGraw – Hill.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่น เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดยสามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.3 Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้งบทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/user/register> (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่งบทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอ 4 (A4) ระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้า กระดาษพิมพ์สี่ โดย นักรวบรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)
- 4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5) กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่าง ชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของ ผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของ ตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงบรรณเท่านั้น เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้ เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิด ผลสัมฤทธิ์ของบทความ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

↑		ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt)
1. นิ้ว		
← 1 นิ้ว	ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt) Articles English (14 pt)	→ 1 นิ้ว
ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt) หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt) Name - Surname of Article author (12 pt) Agency (12 pt) E-mail (12 pt)		

บทคัดย่อ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน 350 คำ)		
.....		
คำสำคัญ : 3-5 คำ (16 pt) Abstract (14 pt) (12 pt ไม่เกิน 350 คำ).....		
.....		
Keywords : 3-5 words (12 pt) บทนำ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....		
.....		
เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....		
.....		
สรุป (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....		
.....		
เอกสารอ้างอิง (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....		
.....		
↓		
1 นิ้ว		

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียน บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ชวลิต ประภาวนนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น คณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (<http://www.apastyle.org>)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). 2475 การปฏิวัติสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏ บทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสาร ปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1 สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url
เช่น

พิรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*.สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา <http://www.buddhismth.com/index.hp?y>.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online*. Retrieved May 3, 2017. from : <http://www.bbc.com/2016/ WORLD>

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิตดาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ. *เอกสารประกอบการประชุมการประชุมงานชุมชน*. 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมณานิมิตร. กรุงเทพมหานคร: พิสดการพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosophy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation*. 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน *Journal of Modern Learning Development* เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท



ใบสมัครเป็นสมาชิก
Journal of Modern Learning Development

ที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

E-Mail : โทรศัพท์ โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Modern Learning Development

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

() เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Modern Learning Development

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail :

ลงชื่อ.....

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....



หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ตามที่ ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....
.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ (ถ้ามี) นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Modern Learning Development ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

.....
(.....)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....
(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook :

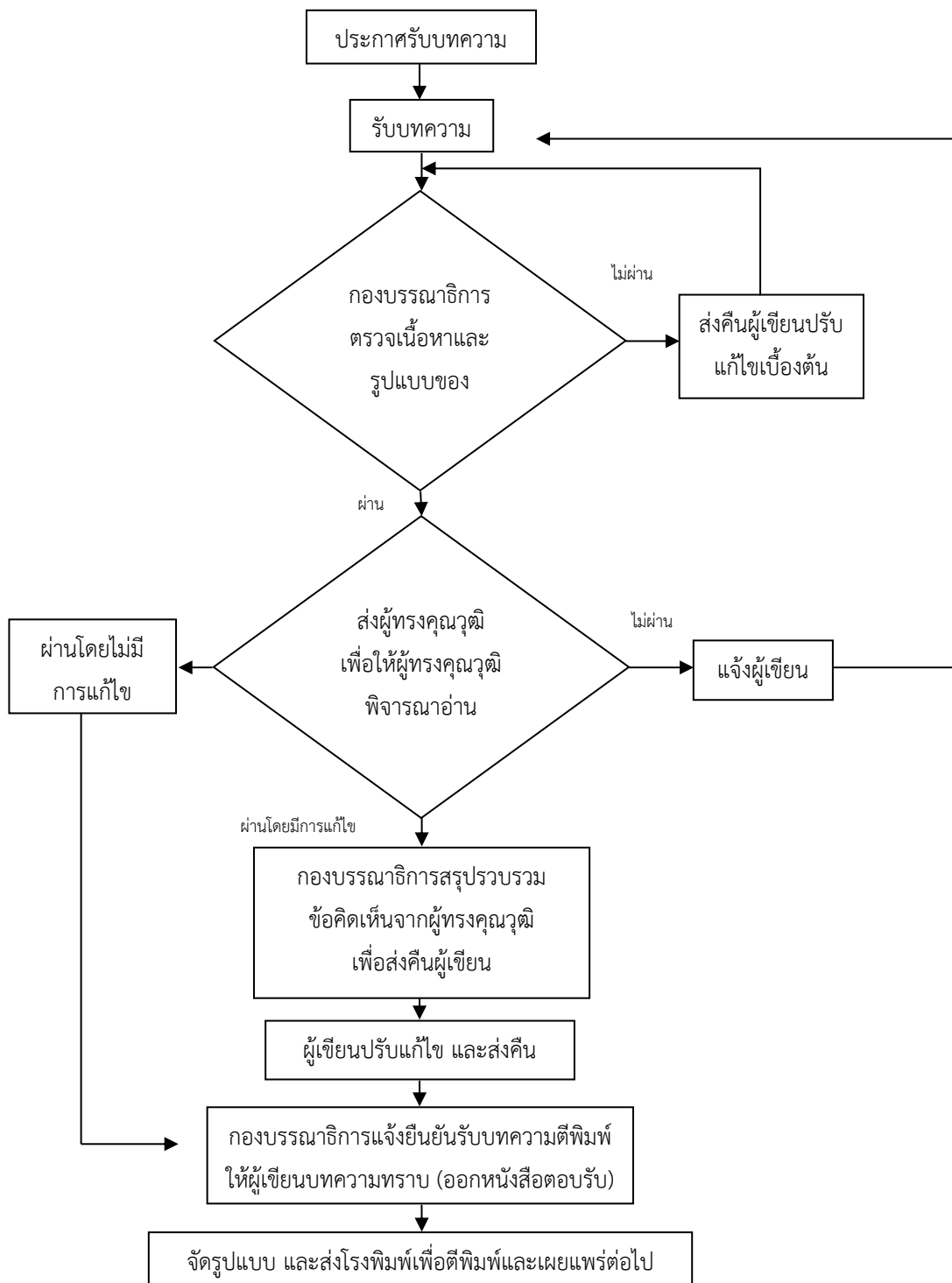
ID : Line

E : mail

เบอร์โทร

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2
ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์ Journal of Modern Learning Development



จริยธรรมในการตีพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกรับบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ
4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.

2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.

3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.

4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).

5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.

7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.

2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.

3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.

4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.

5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.

6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.

7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.

8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as ‘the revoked article’.

Duties of Reviewers

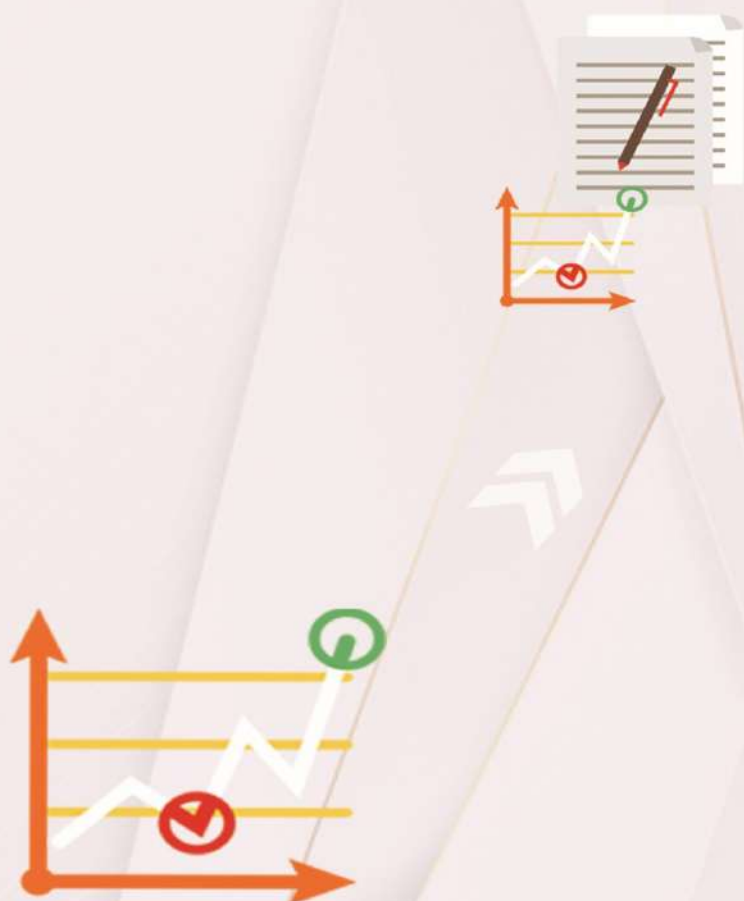
1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper’s author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper’s contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.



ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

